...ty of Jordan
THE LIBRARY

גליון ערב
מעריב
יום ו'
י"ד תשרי תשל"ז
8.10.76
גליון 9808
שנה כ"ט
2.15 ל"י
המייסד והעורך הראשון ד"ר ע. קרליבך ז"ל
העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV

אלון מסכים ש„אמוקו" תוכל להמשיך בקידוח הנפט שבו החלה במפרץ סואץ

בתנאי שהממשלה תאשר תחילה הצעה זו של קיסינג'ר ✶ מקווים שהמו"מ יושלם ביום ב'

מאת עידו דיסנצ'יק
שר החוץ, מר יגאל אלון, נענה להצעתו של שר החוץ האמריקני, הד"ר הנרי קיסינג'ר כי חברת „אמוקו" האמריקנית הורשה להשלים את קידוח הנפט שבו החלה, במפרץ סואץ, מבלי לקרוא-האמצע. מר אלון הבהיר, עם זאת, בפגישתו ביום ד' עם הד"ר קיסינג'ר, כי הסכמתו היא על תנאי. הוא אמר, כי על הממשלה לאשר תחילה את ההצעה.

מקורות דיפלומטיים בוושינגטון מסרו אתמול, כי ד"ר קיסינג'ר מקווה, שהמשא ומתן יושלם בפגישתו ביום ב' עם מר אלון בוושינגטון. המקורות אמרו, כי ממשלת ישראל אמורה להעניק את אישורה לפשרה המוצעת בישיבתה השבועית, ביום א'.

הד"ר קיסינג'ר הציע גם, כי העניין יידון בהרחבה יתרה בששת החודשים הקרובים. „אמוקו" התחייב — בהסכמת המצרים — שלא לעסוק בקידוחים אחרים, לבד מזה שהצע בידי הד"ר קיסינג'ר, בעת המו"מ. הקידוח שיותר הוא זה, ש„אמוקו" ניסתה להתחיל בו, אך נאלצה להפסיקו בשל התערבותן של ספינות קרב של חיל הים הישראלי.

ממקורות מוסמכים נודע, כי „מסמך הזוף" לא נדון בשיחות בין אלון לבין קיסינג'ר. האמריקנים סבורים, שענין המסמך אינו רלוואנטי למחלוקת. לדעתם, השאלה היא רק שאלת-זכותה של החברה הנ... (סוף בעמ' 1, טורים 7, 8)

לוח 8 לוח מעריב
הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב-8 עתונים
כל מודעת „לוח"
וכל מודעת „דרושים"
מתפרסמת בעת ובעונה אחת
ב- 8 עתונים
ראה עמודים: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59 ועמודים 8, 9

מפרוטוקול של דיון סודי בצמרת הכלכלית של המערך

שר האוצר: לא נוכל לעמוד בחוב הפנימי אך לא נשבור האינפלציה בשנת בחירות

קבע: „אילו היה לנו כוח להכין תקציב ללא גרעון — היה אפשר לצמצם את האינפלציה מ־32 ל־15 אחוז לשנה ✶ מ. זנבר: „יעצתי לשלוש מדינות לא ללכת בדרך של הנפקת איגרות־חוב צמודות"

מאת יצחק דייש

„החוב הפנימי מתגלגל רע מאד. לא נוכל לעמוד בחוב הפנימי ב־אינפלציה כזאת" — קבע שר האוצר, יהושע רבינוביץ, בדיון סודי, שבו השתתפו הצמרת הכלכלית של המערך ואישים כלכליים בכירים. הוא אמר כי יש לחשוב על „שבירת ההצמדה", אך הוסיף מיד כי שבירת האינפלציה וההצמדה „לא תוכל ליעשות השנה, וגם בשנה הבאה קשה יהיה לעשות זאת, משום שהיא שנת בחירות".

המדינה, שקיים דיונה לפני מתחת כהונתו, לא קיבל החלטות, אבל התגבשה בו התמיכה בדבר הצורך לשבור את ההצמדה. נגיד בנק־ישראל, משה זנבר, גילה באותו פורום, כי יעץ לשלוש מדינות ששאלו בעצתו, לא ללכת בדרך של הנפקת אגרות חוב צמודות.

(המשך בעמוד 4)

גב' גולדה מאיר ... של נשיא ארה"ב לשעבר ריצ'ארד ניקסון, ג'ולי ניקסון־אייזנהאואר, בעת שראיינה אתמול את גב' גולדה מאיר. (ראה ידיעה בעמוד 3). (צילום: שמואל רחמני, „24 פלוס")

נסתמן הסדר בסכסוך עם העובדים ה„לא יהודיים"

מאת יוסף וקסמן

ההפגנה של בעקבות הזמנה משותפת של חברי מזכירות הסתדרות עובדי המדינה שהופנתה לוועדת התיאום של ה„לא יהודיים", לבוא לדיון משותף עם הסתדרות עובדי המדינה.

בדיון, שהחל ב־9 בערב, הסתיים ב־5 לפנות בוקר, שוחחו הצדדים על כל התביעות שהציגו חברי ועדת התיאום ובכל הסעיפים נמצאו נוסחאות, שהתקבלו על דעת הצדדים. המדובר הוא בהשוואת שכר בולמת של עובדי המדינה; בעידכון כל תוספות השכר הניתנות בשירות המדינה החלתם על כל עובדי המדינה הזוכאים לכך בתנאים מסויימים, הדומים לאלה שניתנו לעובדי המסים; הכללה שכר עידוד על כל עובדי המדינה לפי אותם קריטריונים שנקבעו עם עובדי המסים; הבטחת מסלולי קידום והרחבתם.

הדיונים המעשיים יתנהלו על פי המוסכם על ידי ועדת ארגונית (הנהלת המשרדים, נציבות שירות המדינה, הסתדרות עובדי המדינה וועדי העובדים) בכל משרד ומשרד בנפרד ולא באמצעות ועדת התיאום כגוף אחד מייצג.

נדונה אפשרות מינוי מישנה לנגיד בנק ישראל בתקופת הביניים

מאת יצחק דייש

אפשרות של המינוי מילוי תפקיד הנגיד של בנק ישראל בתקופת ביניים, נדונה בימים האחרונים בצמרת הכלכלית בירושלים. מעריכים שהצעה בעניין זה תובא בקרוב לממשלה.

אחת האפשרויות היא מינוי מישנה לנגיד. מינוי זה צריך ליעשות תוך התייעצות עם הנגיד. לפי חוק בנק ישראל יוכל המישנה למלא את מקום הנגיד בהעדרו. לתפקיד זה מוזכר מנכ"ל בנק ישראל ד"ר אליעזר שפר (הוא שוהה עתה באנגליה, שם הוא משתתף במשלחת ישראל בוועידת קרן המטבע).

כן נדונה אפשרות שהמשולה תפנה אל מר דוד הורוביץ, כי שהיה נגיד הבנק (והיום יו"ר המועצה המייעצת של הבנק) שיואיל למלא את תפקיד הנגיד בתקופת ביניים. אולם ספק אם הוא יסכים לכך כיוון שפרש לפני חמש שנים בהגיעו לגיל. עד כה לא היתה פנייה לכך להורוביץ.

כוחות סוריים נוספים הוזרמו לאזור צידון; הכנה למיתקפה

השמאל ואש"ף הקימו מיתרסים ברחובות העיר ✶ קרב בין נוצרים ומוסלמים באזור הסמוך לגבול ישראל

מאת עודד גרנות
סופר „מעריב" לעניינים ערביים

מקורות השמאל המוסלמי בלבנון, בעקבות אמש כי כוחות סוריים נוספים הוזרמו באזור בעמק הלבנון לגבעות בעיר במטרה לצור על העיר, הכוונה למיתקפה על ה־עיר.

במקביל, המשיכו הכוחות הסוריים בעבודות התגבורת באזור צפון, על הדרך הסליקה לביירות. הכוונות שהסוריים אתמול הי־שמאל המוסלמים הביאה ל־התפרצות מחודשת של המח־לוקות הפנימיות בין סיעות היריבות באש"ף, בין אלו הטוענות, שיש „ללכת לקראת הסורים" ובין אלו הטוענות, שאין להירתע מהתמודדות צבאית.

באזור צבורה, שמדרום לביירות, היו התנגשויות בין שני פלגי „החזית העממית" — הי־מיפקדה הכללית, אירגונו של אחמד ג'יבריל, הפלג הקיצוני ב„חזית", בהנהגתו של „אבו עבאס", פירסם אתמול הודעה בביירות על הרוגים של... (סוף בעמ' 11, טורים 7, 8, 9)

עשרות נעצרו ברצועה על ניסיון להתארגן לפיגועים

מאת קורא יגור

זרועות הבטחון ברצועת עזה עצרו לפני שבועיים עשרות צעירים בעזה ובחאן יונס, החשודים בהתארגנות לתאים של „אל־פתח", המתכננים לבצע פעולות של הצלירים בערב ראש השנה.

הרקע של העצורים מנוב משך השבועיים האחרונים. ב־אמצעות ראשי הציבור, באזה וחאן יונס, על לפקד ... האו ה־רצועה, תת־אלוף דוד מימון, וביקשוהו, כי יפעל לשיחרור העצורים.

לסופר „מעריב" נודע, כי מדובר בקבוצה של יותר מ־40 צעירים בני 18—24 החשודים בהקמת תאי פעולה חבלנית, במגמה להכין עצמם לביצוע פיגועים באזור. במקרה אחד נתגלה גם נשק של העצורים.

סטי"ל ישראלי ניהל קרב ימי עם סירות מחבלים

מאת יעקב ארז

היתקלות בין ספינת מי־לים של חיל הים לסירות מחבלים היתה השבוע במרחב הימי בין צור לצי־דה, במרחב לבנון. במקום ההנהל — לפי דיווחי הכוחות — קרב ימי שנמשך כ־15 דקות.

(עי"ר) מבירות הודיעו כי תחנת השידור של המחבלים „קול פלסטין" טענה אמש כי ספינות תותחים של המחבלים התנגשו אתמול עם ספינה תותחים ישראלית בקרבת נמל צידון.

לדבריה, נראתה ספינת ה־תותחים הישראלית במימי לבנון בין הכפר ג'יה לצידון. צד טענה התחנה, כי ב־התנגשות הופצלו רקיטות ר־מקלעים, וספינת התותחים ה־ישראלית נמלטה לעבר ה־גבול הדרומי.

האלוף (מיל.) הרכבי מסכים להיות יועץ לרבין במקום זאבי

מאת יעקב ארז

האלוף (מיל.) פרופ' יהו־שפט הרכבי, שהיה יועץ של המסחרה, יעבור בקרוב לתפקיד יועץ לענייני מודיעין של ראש הממשלה — במקום האלוף (מיל.) רחבעם זאבי, שפרש בתפקידו.

הצעה ברוח זו הועברה אתמול לפרופ' הרכבי. הוא נמסר על בך לשר הביטחון בפגישה שקיימו ביניהם בשעות הצהריים. פרופ' הרכבי, שהיה בזמנו ראש אגף המודיעין של צה"ל, ניאות לקבל את המינוי.

לפני שהועברה ההצעה ל־פרופ' הרכבי, בירוהו גורמים המקורבים לראש הממשלה אצל אחד מהאלופים הבכירים של צה"ל, חבר המטה הכללי, אם יאות לקבל תפקיד זה וכן אצל אלוף במילואים. השניים סירבו.

ערב הכתרת ספורטאי־השנה
נמשכת מכירת הכרטיסים
למשחק הכדורסל הבינלאומי
קאנון ונציה - מכבי ת"א
ביום א' 10.10.76 בשעה 8 בערב
ב„היכל הספורט" ביד־אליהו
פרטים בעמוד 5
מבלים עם עלית

נבדקת תלונה שקופ"ח מסרה עבודות במיליוני ל"י בלי מיכרז

היו"ר יורם אריאלי המבקר המשי... למבקר ההסתדרות מכתב תלונה שקיבל, ובו פרטים על עבודות במיליוני לירות, שמסרה קופת־חולים הכללית למשרד ל־תיכנון ... בלי מיכרז.

יו"ר ... כי עבודות אלו נמסרו בלי מיכרה.

נמסר, כי מבקר ההסתדרות דן כבר אמש ב־ניהול חקירה על התלונה.

(ראה כתבה בעמוד 3)

2 מפעלים נשרפו בפ"ת

מאת מרדכי אלון

נזק של יותר מעשרה מיליון ל"י נגרם בדליקה שהשתוללה אמש בשני מפעלי־תעשיה לטקסטיל בא־אזור התעשיה החדש של פתח־תקווה.

שני המפעלים — המפעל לטקסטיל לישראל ... וסרמן ... והם בבנין תעשיה משותף.

כבאי פתח־תקווה הוזעקו למקום אמש סמוך לשעה 10.30, ושעות אחדות פעלו ל־כיבוי הדליקה. הם מנעו את התפשטותה למפעלי תעשיה סמוכים. סיבה הדליקה טרם הוברה.

2000 עובדי מ.ע.ץ. הפסיקו את הסנקציות

קרוב ל־2000 עובדי מ.ע.ץ. בכל הארץ החליטו אתמול להפסיק את הסנקציות ול־שוב לעבודה תקינה. ההחלטה על כך נבחרה לנציבות שירות המדינה עליידי ועד העובדים ומזכירות הסתדרות עובדי המדינה.

פורד לא קיים הבטחתו לגלות מי נכנע לחרם הערבי

מאת עודד דיסנצ'יק
סופר „מעריב" בוושינגטון

הנשיא בישראלי פורד הודיע האמש אתמול כי הודיע ה־מהל את הקם האמריקנים, מבלי שישלח את האנשים ה־ברים האמריקנים האמ־ריקני לפקיד ... החרם ה־ערבי.

אך מר פורד ניסה לקיים את ההבטחה שנתן בוויכוח עם מר ג'ימי קארטר וציווה על משרד המסחר של ארה"ב לפרסם שמותיהן של החברות האמריקניות הנכנעות לחרם הערבי. אולם שר המסחר מר אליוט ריצ'רדסון, אמר, ש־פקודת הנשיא חלה רק לגבי העתיד ולא לגבי החברות ש־נכנעו בעבר לחרם הערבי.

בראה איפוא, שהמדיניות שנקבה המימשל למעשה, אי־נה עולה בקנה אחד עם דברי פורד במשך הדיון. בוויכוח טען הנשיא, כי מר פורד הבטיח לגלות שמותיהן של כל החברות, כולל אלו שנכנעו לחרם בעבר.

ממשכת מחלוקת על־ בעיצה ... הקבישה, ... הייו אריכעה מן הממ־ ... בזוקיקה נגד ... (סוף בעמ' 11, טורים 7, 8, 9)

שר הבטחון והרמטכ"ל של קנדה יבואו לביקור

מאת סופר „מעריב"

שבורת הביטחון בקנדה עומדת לבקר בשבועות הקרובים בישראל. מקורות רשמיים מסרו אמש, כי אין לזהם משמעות מיוחדת ל־ביקורים אלה.

בשבוע הבא יסייר הרמטכ"ל הקנדי במודח התיכון. ביקורו נועד לבקר את יחידות קנדה בכוח או"ם. אולם הוא מנצל את שהותו כאן גם ל־שם פגישות ביקוטים עם צמרת צה"ל.

בחודש נובמבר יגיע לישראל גם שר־הביטחון הקנדי, כר ג'יימס ריצ'רדסון.

להקת האחים והאחיות
לא שבתה
פרטי הופעות בעמ' 45

מסע אל העבר
היום בעמוד 44

עם התיקונים שלנו אפשר לבלבל גם נמוחים
יהלומים קורצים
ב„יופילי"
מכירה בסיטונות
חיפה — הנביאים 10
טלפון: 04-522791

לראשונה בישראל!
למכירה מכונית
רולס־רויס
במצב שחור, רפוד עור, מזגן, הגה ובלמי כח, חלונות חשמליים.
במצב חדש!!
המכונית מוצגת לתצוגה בימים: א', ב', ג', מן השעות 09.00 עד 18.00 בבניין מוזיאון תל־אביב רח' ברקוביץ 5 (מאחורי בית המשפט, רח' ויצמן 1). טלפונים: ביום — 251326 — 267900
בערב — 482282

מן לדגליך לבת בנועלי
טרקלין
traklin

שדרות ארצי
לשעוני קוורץ
כולל ההנפה בגרות
„אורלוגד"
דיזנגוף 155 ת"א
טל. 240292

נער של נעלי ...
ראה מודעה ב„ימים ולילות" עמוד 4

הועד למען קרית־ארבע בבתי"ם
במוצאי שבת
א' בחוה"מ סוכות (9.10.76)
בשעה 8.00
בכיכר המצבה בבתי"ם
עצרת עם
זעקת כאב על
חילול הקודש בחברון
ינאמו:
ראש העיריה
יצחק ולקר
יו"ר המועצה הדתית
יצחק טורק
רבני העיר
נציג קרית ארבע

חברון והאמת
ראה מודעה
בעמוד 7

הכל פרט לתינוק
נבו־ליבמן
עונג לתינוק
אלנבי 96, טל 613207
הנחות לחגים
הזמנות־
גם בזמן הריון

טופס הדירוג של
מצעד הפזמונים העבריים
בגלי צה"ל
היום בעמוד 11

פינת הקורא
תחרות הכתיבה של מעריב
פרס הגדול 2500 ל"י
פרס השבועי 500 ל"י
ראה עמוד 32

מכירת סוף העונה של
תקליטים ב„אלחוט"
הכל חייב להימכר! דבר כזה עוד לא היה!
מבחר משגע של אריכי נגן משמעים במחירים לא נורמליים כגון:
במקום 39.90 — 46.90 רק 14.90 כולל מ.ע.מ.
כל תקליט אפשר להאזין כל תקליט באחריות מלאה!
המלאי מוגבל! כל הקודם זוכה!
רחוב אבן־גבירול 21, תל־אביב.

יוסף מלך השטיחים
בית מרס, הרצל 158, ת"א. טל' 829188
מכירת סוף השבוע!
מכירת ענק במוצאי שבת 9.10.76
בשעות 19.00—23.00
מבחר שטיחים איכות מתוצרת הארץ וחו"ל
הנחות ✶ שי לכל קונה — שואב אבק מכני
יוסף מלך השטיחים בית מרס רח' הרצל 158, ת"א

רוכש דירה!
רובינשטין
פתרה לך בעייה רצינית!
פרטים בעמוד 2

נעלי
ALEXANDER'S
להשיג בחנויות המובחרות

مكذا من الاصل

יתרון לקארטר

בסקר דעת קהל, שנערך עם תום הוויכוח, התברר כי ידו של קארטר היתה על ה־עליונה. זה היה הרושם ה־כללי, אף כי היו כאלה ש־אמרו לעורכי הסקר כי נראה שפורד מיטיב מקארטר להת־מצא בנושאים ולהבינם.

ב־22 באוקטובר יהיה ויכוח שלישי, שבו יידונו כל הנוש־אים, אולם רק אחרי שיקום ממשל חדש בוושינגטון נוכל לדעת עד כמה יהיה הנשיא הבא נאמן להצהרותיו.

יוצאי מזרח אירופה מחו על דברי פורד

מאת פיליפ בן, סופר „מעריב" בוושינגטון

גל של מיברקי מחאה נ־גד הצהרת הנשיא פורד, ב־ויכוח הטלוויזיוני עם ג'י־מי קארטר, כאילו מזרח־אירופה אינה נתונה בשלי־טת בריה"מ המועצות, הציף את הבית הלבן.

שלחו את המברקים ארגונים אמריקניים אין־ספור של יוצ־אי פולין, יוגוסלאוויה, הונגר־יה ורומניה, שרבים מחבריהם קאתולים, המהגים באופן מ־סורתי להצביע בעד הדימוק־רטים, הגם שבעבר הצביעו רובם בעד אייזנהאואר ולפני ארבע שנים בעד ניכסון, מ־שום שמקגאוורן היה קיצוני מדי בשבילם.

עד כה התקשה קארטר לה־שיג תמיכה קאתולית נרחבת, משום שהנמנים קאתוליים לא היו מרוצים מעמדתו בנו־שא ההפלה המלאכותית, שה־אפיפיור מתנגד לה בחריפות. יותר מ־50 מיליון קאתולים חיים בארה"ב, ומעריכים שכ־25 אחוזים מן הבוחרים האמ־ריקנים הם קאתולים.

סבורים שדברי פורד על מזרח אירופה היו שגיאה ח־מורה, העלולה לקבוע את תו־צאות הבחירות. אם כי פורד ניסה אתמול לתקן את הט־עות והכריז שכוונת דבריו היתה כי ארה"ב לעולם לא תכיר בשליטה סובייטית באי־רופה המזרחית.

משיקאגו נמסר, שבין מיל־יון הפולנים המתגוררים שם, היו רבים שהתכוונו להצביע בעד פורד, אך עתה יצביעו ב־עד קארטר.

הקואליציה בבון זכתה בשני מנדטים נוספים

הקואליציה הסוציאל־דמוק־רטית־ליבראלית בגרמניה ה־מערבית זכתה בשני מושבים נוספים בבית הנבחרים המע־רב־גרמני.

לאחר תוספת שני הצירים יגיע הרוב הפרלמנטרי של הקואליציה לעשרה מנדטים. הוספת שני המנדטים נת־אפשרה, לאחר שהתברר שב־איזור בחירות אחד היתה ט־עות בספירת הקולות. (צ"ר)

ביה"נ השוודי אישר מינוי ראה"מ החדש

בית הנבחרים השוודי אישר אתמול את מינויו של תור־ביורן פלדין כראש ממשלת שוודיה. זו הפעם הראשונה בשך 44 שנים שלא־סוציאל־ליסט נבחר לתפקיד זה.

174 צירי הבית תמכו ב־מועמדותו של פלדין, 160 התנגדו ו־15 חברים נצדדו.

צעיר הבריח כריש שתפסו ברגלו

במאבק תת־ימי, שנמשך שתית מבחצית הדקה, הצליח צעיר בן 21 להבריח כריש שתפסו ברגלו וניסה לגררו למעמקים.

הצעיר, מארשל פלאנגאן, אוסטרלי הנושה בחופשה ב־עורים אליגבס שבדרום אפרי־קה, החליק על הגלים, ופת־אום נגרר מעל קרש ההחלקה שלו על ידי הכריש. רופאים בבית החולים אליו הוחש, הצ־ליחו להציל את רגלו, בה מ־צאו אחת משיניו של הכריש. (רויטר)

הערכות אחרי הדו־שיח עם ג'ימי קארטר

שקרים, טעויות וסילופי־עובדות בדברי פורד בוויכוח הטלוויזיוני

הבחירות בארה"ב

עניין „העיון מחדש" הנודע, אחרי כשלונה של שליחות קיסינג'ר במארס 1975. קארטר אמר: „ב־1975 כמ־עט השפלנו את ישראל ל־כריעת ברך על ידי מה ש־כונה העיון מחדש ביחסינו עמה. למעשה ניסינו להסוך את ישראל לשעיר לעזאזל לבעיותינו במזרח התיכון. ה־דבר החליש את יחסינו עם ישראל במידה רבה והציב על כל המחוייבות שעמנו חש כלפי הישראלים. יש צו־רך במחוייבות ברורה וחד־משמעית בלא שינוי כלפי ישראל."

הנשיא ג'ראלד פורד מנגב את פניו במחטה ויריבו במאבק על תפקיד הנשיאות ג'ימי קארטר מגיש מים לפיו — בעת הוויכוח הטלוויזיוני השני ביניהם, שנערך שלשום בסאן־פרנציסקו. (צילום רדיו של א.פ.)

נפט ונשק

קארטר מתח ביקורת גם על השינוי בזרימת הנשק למזרח התיכון והציג עמדה קשוחה מאוד נגד כל חידוש של אמבארגו נפט. הוא אמר: „אם אי־פעם יכריזו שוב מ־דינות ערב על חרם נפט נגד ארצנו, הייתי שוקל לא הכ־רזת־מלחמה צבאית אלא הכ־רזת מלחמה כלכלית והייתי מגיב מיד. לא הייתי שולח דבר לאותה מדינה ערבית... תחת מימשלים דמוקראטיים, 60 אחוז מכל הנשק זרמו לישראל. כעת זורמים 60 אחוז למדינות ערב, בלי לכ־לול את איראן. אם כוללים את איראן, הרי שרק 20 אחוז מיועדים לישראל. זוהי סטיה מן האידיאלים. זוהי סטיה ממחוייבותנו לבעלת־בריתנו החשובה ביותר ב־מזרח־התיכון, שהיא ישראל. זוהי כניעה ללחץ כלכלי מ־צידם של הערבים בעניין ה־נפט. זוהי גם הוכחה, כי תחת מימשל פורד לא ני־הלנו את מדיניות האנרגיה בצורה נכונה. עדיין אין לנו מדיניות־אנרגיה ברורה במ־דינה זו."

הסתמכות על רבין

פורד נקט שוב בשיטותיו הישנות בפנותו לקבוצות ה־יהודיות: הוא הירבה לצטט מדברי ראש הממשלה, יצחק רבין, בתארו את הצלחת מ־דיניות קיסינג'ר במזרח ה־תיכון ואת הרוח החיובית ש־בה נתקבלה. פורד טען בכך, בבירור, כי לרבין שבע־רצון ממנו. הוא אמר: „היום, לדברי ראש הממשלה רבין, חלשה ברית המועצות מאשר היתה זה שנים רבות רבות... ארה"ב, כיום, לדברי ראש הממשלה רבין מישראל, נמ־צאת בשיא השפעתה ועוצ־מתה במזרח התיכון... הע־נקנו לישראלים יותר מ־45 אחוז מכלל הסיוע הכלכלי והצבאי למן כינונה של יש־ראל (שוב, בלא להזכיר זאת, היתה זו ציטטה מדברי ר־בין)... מימשל פורד עשה ע־בודה נפלאה בסייעו לבעלת־בריתנו הטובה ישראל ואנחנו מחוייבים לקיומה ולבטחונה של ישראל."

הנשיא פורד רמז גם בקשר למדיניותו בעתיד במזרח ה־תיכון, אם ייבחר מחדש. הוא אמר: „ארה"ב תמלא תפקיד של מנהיגות בחתירה לקראת יישוב מתקבל על הדעת של בעיית המזרח התיכון, ברגע שהדבר יתאפשר."

מחוייבות עזה

קארטר היה גלוי מאוד בתגובתו בשאלת החרם ה־ערבי. הוא הביע מחוייבות עזה להלחם בו. לגבי יהודי אמריקה זהו נושא חשוב ד־רגה ביותר. הוא זכה כאן, כך נראה, בכמות רבה של קהלת בעיקר, מאחר שהישגו של מימשל פורד בנקודה זו חלש מאוד.

קארטר הבחין גם בהבדל בין אפליה נגד יהודי אמרי־קה, שעליה ויתרו הערבים כמעט כליל, לבין החרם על חברות אמריקניות הסוחרות עם ישראל, שאותו מקיימים הערבים בלהט רב.

קארטר אמר: „זוהי הפעם הראשונה בתולדות ארצנו, שהנהגי המדינה זוהי להפר את חוק הזכויות שלנו. אע־שה כל שביכולתי כנשיא לשים קץ להנהג המוטל על בעלים אמריקניים כצד מדי־נות ערב... זהו ענין של מו־סריות. איננו סבור, כי מדי־נות ערב ימשיכו בכך... בו־שה היא, שעד כה חסם מימ־של פורד את הדרך לחוק, שהיה יכול לבלום את המשך החרם."

בדחותו את תשובת קארטר, ציטט פורד את העובדות, הטביע שלקים בסים ותגן את ההוראה הדמאגוגית הנו־גדת לפיל למשרד המסחר.

מאת עידו דיסנציק, סופר „מעריב" בוושינגטון

ההתמודדות הטלוויזיונית השניה בין הנשיא פורד וג'ימי קארטר, שנסבה על ענייני חוץ וביטחון, הוכיחה פעם נוספת עד כמה מסוגלים הפוליטיקאים להיות רדו־דים בענינים בעלי חשיבות רבה.

אם במציאות אין הם כה רדודים ואם למעשה בעלי ידע רב יותר, הרי שהוויכוח הוכיח לפחות כי הם מעדי־פים שטחיות, אי־דיוק ולעי־תים גם שקרים גלויים כשהם מדברים על נושאים אלה ב־אוזני העם האמריקני.

לפיכך מתעוררת השאלה, אם חוסר העניין ובורותם של רוב הבוחרים בנושאים ש־נדונו הם הסיבה לדלילות הצהרותיהם של המתמודדים.

שקר מוחלט

הישראלים יכולים להתנחם לפחות בעובדה שישראל זו־כה בתשומת לב חיובית מצד שני המועמדים גם יחד.

קארטר היה גלוי מפורד ב־השמעת דברי הלל והתחייבות לישראל. פורד היה מודאג מ־אוד כשדיבר על החרם ה־ערבי ולא היסס לשקר באוזני עשרות מיליוני צופים. הוא אמר כי הקונגרס מנע חקיקת חוק תקיף נגד החרם הערבי, שהמימשל צידד בו. זה שקר מוחלט. ההיפך הגמור הוא ה־נכון. הוא ומימשלו לחמו ב־כל דרך אפשרית כדי להש־איר סעיפים שונים נגד החרם מחוץ לספר החוקים האמרי־קני.

פורד המשיך ואמר, כי הוא הורה למשרד המסחר לגלות את שמותיהן של החברות ה־אמריקניות המשתפות פעולה עם החרם הערבי. למחרת הו־דיע משרד המסחר כי אין בד־עתו לעשות כן — לפחות לא ברוח הדברים שצפוי ה־ויכוח הבינה.

כיזוב עובדות

פורד עיוות שוב את העוב־דות כאשר ניסה להתרברב כי חתם על חוק מס המכיל תי־קונים נגד החרם בעוד ש־למעשה ניסה המימשל גם ב־מקרה זה להכשיל את התי־קון. רק עמידתו האיתנה של משיבוש התיקון, סנאטור אב־רהם ריביקוף, הצילה אותו. אחרי כן רמזו מקורות ב־מימשל כי הנשיא עלול ל־הטיל וטו על חוק המס כולו בגלל התיקון. רק לחץ מצד רפובליקאנים יהודיים, בעת פגישתם עם הנשיא בבית ה־לבן, שיכנע את פורד לא להטיל וטו. בוויכוח הטלוויז־יוני הוא הציג את החוק כהי־שג שלו נגד החרם הערבי.

המראיין נדהם

אין ספק כי קארטר ניצח בוויכוח השני מבחינת תדמית ותוכן. פורד השמיע הצהרה שלא תיאמן באמרו, כי מדי־נות מזרח אירופה אינן נתונות בשליטה סובייטית. הוא חזר על כך כאשר המראיין הנד־הם — מאקס פרנקל מ„ניו־יורק טיימס", הציג לו שאלת־הבהרה.

יו"ר המועצה לביטחון לאו־מי, גנראל ברנט סקאוקרופט, ניסה אחר כך לתקן את הצ־הרת הנשיא, והסביר, כי פורד התכוון לומר שארה"ב, על פי הסכם הלסינקי, אינה מסכימה לשליטה סובייטית במזרח־אי־רופה.

לכן חתימת הסכם הלסינקי, הואשם המימשל האמריקני בפי מותחי ביקורת, כי ההסכם ה־ענק לשליטה הסובייטית במז־רח אירופה את התוקף החוקי שברית המועצות השתוקקה ל־השיגו. בעת הדיון ניסה פורד להדף האשמות אלה, אך בסו־פו של דבר אמר דבר בלתי־מדוייק וטפשי ביותר.

רק לדקלם

קארטר מיהר לנצל הזדמ־נות זו והדגיש כי אמריקנים ממוצא מזרח אירופי לא יש־כימו להצהרותיו של פורד. קארטר סלל לעצמו בכך דרך אל ליבותיהן של קבוצות את־ניות שימלאו בבחירות תפקיד מכריע בכמה מדינות גדולות בארה"ב.

התבטאותו של פורד בעניין מזרח אירופה חשובה כל כך לא רק בשל ריחוקה מן הא־מת, כי אם גם משום שהיא מוכיחה פעם נוספת כי פורד יכול לדקלם רק את אשר לי־מדוהו לומר. ואז, ברגע ה־מכריע, הוא שמט מלה אחת, שדי בה כדי לשנות את פי־רושה של ההצהרה כולה.

חילופי הדברים

חילופי הדברים התנהלו בזו הלשון:

פורד: „...אין שום שליטה סובייטית במזרח אירופה ול־עולם לא תהיה שליטה כזו תחת שלטונו של פורד.

פרנקל: האם הבנתי שא־מרת, אדוני, כי הרוסים אינם נוהגים במזרח אירופה כבת־חום השפעתם, בכבשם את רוב המדינות שם ובהבטיחם, באמ־צעות חייליהם, כי האיזור יה־יה קומוניסטי?..

פורד: „אינני סבור כי היו־גוסלאווים רואים עצמם נשל־טים בידי ברית המועצות. אי־נני חושב שהרומנים רואים עצמם כך. אינני חושב שהפו־לנים רואים עצמם כך... הם עצמאיים, אוטונומיים, עם ש־לימותם הטריטוריאלית, וארה"ב אינה מודה כי מדינות אלה נתונות בשליטתה של ב־רית המועצות (הפעם דיקלם את שורותיו היטב רק כאשר אמר, בלי לציין במפורש, כי לפי הסכם הלסינקי אין אר־ה"ב מודה בשליטה סובייטית במזרח אירופה, אך בכך רק חיזק את ההצהרה המטעה ה־ראשונה).

קארטר: הייתי רוצה לר־אות את מר פורד משכנע את האמריקנים ממוצא צ'כי, את האמריקנים ממוצא פולני ואת האמריקנים ממוצא הונ־גרי, כי מדינות אלה אינן נתונות בשליטתה ובפיקוחה של ברית המועצות.

הנשיא רבין

זו היתה טעות גסה. נוסף לטעויות הפשוטות והקטנות של פורד, למשל, בכנותו את רבין „נשיא" ובמקמו את הקרית מאייאגז באוקיאנוס השקט במקום באוקיאנוס ה־הודי.

קארטר, לעומת זאת, כינה את איאן סמית נשיא רו־דזיה.

הבוחר היהודי

שני המועמדים ניסו להת־חרות על קולו של הבוחר היהודי. הדבר נראה בבירור כן הדרך שבה דנו בנושא הישראלי ובנושאים אחרים החשובים ליהודי אמריקה. הצהרותיהם בנושאים אלה היו צפויות מראש ונעימות לאוזניים ישראליות.

קארטר השמיע הערה מחו־שבת מאוד בדברו על הנזק העצום שנגרם לישראל ביוז־מתו של מימשל פורד ב־

בארודי מקווה שקארטר עוד ישנה השקפותיו

מאת פיליפ בן, סופר „מעריב" בארה"ב

דיפלומטים ערביים באו"ם הביעו אתמול זעם על המלים הבוטות שהשמי־עו נגד החרם הערבי ונגד האיומים לחדש את חרם הנפט, בוויכוח הטלוויזיוני השני בין הנשיא וג'ימי קארטר.

ג'מיל בארודי, שגריר סעודיה באו"ם, אמר, כי יתכן שקארטר ישנה את השקפותיו, משום שמדינאים אמריקניים נוהגים לפעול אחרי בחירתם בצורה שונה מזו שבה תמכו במערכת הבחירות שלהם. אך אם לא ישנה קארטר את השקפותיו, המשיך בארודי, עלולות ממשלות ערביות להאלץ להתחשב בדעת הקהל שלהן ולנ־קוט באמצעי נגד.

דיפלומטים איראניים הביעו אף הם רוגז על הביקורת שמתח קארטר על מכירות הנשק האמריקני לאיראן. הם אמרו, ש־איראן לעולם לא תצטרף להתקפה ערבית על ישראל או לחרם נפט ערבי. אך לאיראן גבול משותף ארוך עם ברית־המועצות ויש להביא בחשבון גם את ההשפעה הקומוניסטית הגוברת במדינות ערביות קטנות במיפרץ הפרסי.

מדינאים ישראליים בארה"ב שומרים על נייטרליות במערכה שבין פורד לקארטר

מאת עידו דיסנציק, סופר „מעריב" בוושינגטון

דיפלומטים ישראליים בוושינגטון הוצפו בקשות מעתונאים אמריקניים להגיב על הדיון השני בין פורד ו־קארטר. הם סירבו להגיב, שלא להת־ערב בצורה כלשהי במערכת הבחירות האמריקנית.

עם זאת התלהבו הדיפלומטים — באו־רח פרטי — מן האופן החיובי שבו דנו שני היריבים לנשיאות על בעיות המזרח התיכון, במתן ישראל והחרם הערבי.

כמה עתונאים מוושינגטון ניסו להשיג בעיקר את תגובתה הרשמית של ישראל על המחלוקת שנתגלעה, לאחר שציר קונג־רס האשימו את הנשיא פורד בהצגה בלתי נכונה של נושא החרם הערבי. שום פקיד ישראלי לא הגיב על כך, אף לא באורח פרטי. העתונאים גילו שארגונים יהודיים אמריקניים הגדיפו את טענותיהם של ציר הקונגרס נגד הנשיא פורד.

יהודים בארה"ב מרוצים מהצהרות קארטר בטלוויזיה

גינה את פורד על כניעתו לחרם הערבי

מאת פיליפ בן, כתב „מעריב" בארה"ב

מנהיגים יהודיים אמריק־ניים ידועי־שם הביעו את־מול סיפוק רב מן הדיון הטלוויזיוני בין קארטר ו־פורד, ושיבחו במיוחד הצה־רות תקיפות של ג'ימי קאר־טר.

מנהיגים יהודיים אלה מייח־סים חשיבות רבה להצהרתו של קארטר, שאם ייבחר לנשיאות ינקוט אמצעים חותכים במקי־רה של חרם נפט ערבי חדש, יקצץ באופן חמור את מכירות הנשק האמריקני למדינות מזרח תיכוניות רבות — בראש וראש־ונה לערב הסעודית ולאיראן, אך לא לישראל — ויפעל נמ־רצות נגד חרם ערבי הפוגע בחברות אמריקניות הסוחרות עם ישראל או בעסיקת יהודים אמריקניים.

הם סבורים כי דבריו אלה של קארטר דחקו את פורד לעמדת הגנה ואילצוהו לפעול בצורה שכלל לא התכוון לה. למשל — הבטחתו לפרסם שמות החברות האמריקניות ה־משתפות פעולה עם החרם ה־ערבי.

פקידים במשרד המסחר של ארה"ב הכריזו אתמול, שלא נעשה דבר בקשר לרשימת ה־שמות. שר המסחר, אליוט רי־צ'רדסון, לא הסתיר את מבו־כתו והפתעתו מהצהרת פורד. פקידי משרד האוצר של ארה"ב אמרו שיהיה קשה עד מאוד להגשים את הבטחתו של פורד.

פרשנים אחרים שמיליוני בוחרים אמריקניים ראו כבלתי מבוססת את הצהרת פורד כי מדינות מזרח־אירופיות אינן בשליטה סובייטית.

אדם המכיר את הלך הרוחות בקרב יהודי ארה"ב אמר: „יהודים מצפים יהוה — ב־עיקר בניו־יורק — התכוננו להצביע למען פורד לפני ה־דיון. עתה יהא מספרם קטן יותר, לאחר ששמעו בדיון כיצד ניסה פורד לעוות את האמת. בבקשו להודות שמימ־שלו עשה כל שביכולתו למנוע את החקיקה בקונגרס נגד החרם הערבי".

פרשנים רבים הביעו את דעתם, שלאחר הסיבוב השני של הדיון שלשום נראה בטחונו של קארטר בבחירות לנשיאות כמעט ודאי.

בריה"מ, מצרים ולוב תמכו בקבלת ישראל לאירופה

בקונגרס הבינלאומי של התאחדות הכדוריד שנערך בליסבון

מאת אלי דנון

בריה"מ, מצרים, כווית, אלג'יריה ולוב — הצביעו בעד קבלת ישראל לאיזור האירופי של ההתאחדות ה־בינלאומית בכדוריד, בקונג־רס ההתאחדות שנערך ב־תחילת השבוע בליסבון, פורטוגל.

„נשארנו פעורי־פה, כאשר ראינו מי הנציגים שהצביעו בעד קבלתנו", אמר יו"ר ו־עדת הכדוריד, מר מנחם פ־רישלר, ששב מליסבון עם מזכיר ההתאחדות לספורט, שמואל ללקין.

„מדינות ערב הצביעו בעד קבלתנו לאיזור האירופי כדי לדחוק אותנו מאסיה", ציין פרישלר. הנציג הכוויתי ש־השתתף בקונגרס הוא נשיא הפדראציה האסיאנית שהחלי־טה בעבר למנוע את השתת־פות ישראל בתחרויות של ה־יבשת האסיאתית.

במהלך הקונגרס נוצרו יחסים ידידותיים בין הנציג ה־מצרי, ד"ר פאזלי ובין הנ־ציגים הישראליים.

„בריה"מ הצביעה בעד קב־לת ישראל כדי לרמוז על כך שלא תתנגד להשתתפות יש־ראל באולימפיאדת מוסקווה ב־1980", הסביר מר פרישלר.

ערב הקונגרס התכנסה ה־מועצה המונה 15 חברים ל־הצבעה מוקדמת. עשר המדי־נות המתייצבות לאחר הכי־ערבי הצביעו בעד, ואילו אר־בע מדינות של הגוש המזרחי — התנגדו, בעוד שציר פאר־דלי המצרי ביקש להימנע.

בהצבעה הכללית התרוממו 26 ידיים למשמע הקריאה „מי בעד?" ואילו שש מדינות התנגדו, ביניהן מזרח גרמנ־יה, הונגריה, פולין וצ'כוסלו־באקיה.

הנציג הרומני שנמנע בעת ההצבעה הכללית אמר למנחם פרישלר, כי אילו היתה ה־הצבעה חשאית, לא היה מ־הסס להצביע בעד קבלתנו. אולם נבצר ממנו לנהוג כך, מסיבות מובנות.

בית **עפרה** ישוב עובדים בהרי בית־אל

מזמין את חברי ישובי בקעת הירדן והשומרון,
את אנשי וידידי ההתישבות ואת הציבור הרחב

ביום ב', ב' דחוה"מ סוכות, 11.10.76

להכנסת ספר תורה בשעה 15.30

ולשמחת בית־השואבה החל משעה 18.00

התחבורה מירושלים: אוטובוס מס. 040 יצא מגן דניאל בקרבת הדואר המרכזי ברח' יפו, בשעה 13.00 וב־16.30 בדיוק.
התחבורה בחזרה לירושלים מובטחת

אבן: אני מתכוון להתמו[דד] על תפקיד ראש הממש[לה]

מאת ב. שמריהו

ח"כ אבא אבן הודיע אמש בפגישת פעילי העבודה בביתו, כי הוא מתכוון להתמודד על המועמד לראשות הממשלה הבאה במוכזות הבח[ירות]

ח"כ אבן, שכינס בביתו בשעם שלישיה חברי פעילים ועסקנים בכירים במפלגה, הנחשבים כמקורבים, תבע התמודדות פתוחה וחפשית על ראשות הממשלה. הוא מתח ביקורת על המצב שנוצר במפלגה, על הנהגתה וטשטוש השוני בינה לבין דרכו של הליכוד.

מסתמנת דחיית הבחיר[ות] הפנימיות של המפד"ל

מאת אברהם תירוש

ממגעים שנערכו בימים האחרונים בין הסיעות במפד"ל, כמעט ברור שהבחירות במפלגה לא ייערכו לפני הבחירות לכנסת.

אפילו סיעת השר רפאל, שהודיעה באחרונה על דרישתה לבחירות פנימיות, עשוייה להסכים לדחייתן אם הדבר יהיה בהסכם בין כל הסיעות.

בין סיעה זו לסיעת „למיפנה", שבראשות השר יוסף בורג, היו בימים האחרונים מגעים על חידוש [...] ביניהן. המגעים התנהלו במקביל למגעים שבין „למיפנה" וצעירי המפד"ל על הסכם לשיתוף פעולה ביניהם.

הנהלת סיעה „למיפנה" אמנם דנה אתמול ב[...] הסיעה לקראת הבחירות הפנימיות. אך סיעה זו, [...] סיעת המושבים, תומכת באופן ברור בדחיית הבחירו[ת]

נגנז תיק החקירה נ[גד] עובד בכיר בבית־בר[ל]

פרקליטות מחוז המרכז החליטה לגנוז את תיק [...] בתלונת מנכ"ל בית ברל, נחום שמיר, נגד אביהו [...] עובד בכיר בבית ברל, על חשד מעילה בכספי המוס[ד].

בהודעת הפרקליטות נאמר, כי הוחלט לגנוז את ה[תיק] „מחוסר הוכחות וראיות פליליות, ומחוסר עניין לציבור".

מר יזעבת, מרכז החוגים העיוניים של מפלגת [...] בבית ברל, קיבל בזמנו מכתב פיטורין מאת מר שמיר [...] הוא החזור לעבודה, לאחר שועד העובדים התנגד לפ[...] ולאחר שוועדת הביקורת של ההסתדרות ביטלה את הפ[...]

ישראל הוזמנה לתחר[ות] בי"ל לקראטה בקה[יר]

שתיערך לרגל חגיגות „נצחון אוקטו[בר]"

מכתב הזמנה שהגיע לפני כמה ימים למ[...] התאחדות הקראטה הישראלית, ברח' פינסקר בתל־אביב [...] הדהים את מקבליו. הוא נשלח ממצרים, באמצעות אחדות הקראטה האירופית ובו הוזמנה נבחרת יש[ראל] — לא פחות ולא יותר — להשתתף בתחרות בינלאו[מית] שתתקיים במצרים ב־29 באוקטובר, לרגל חגיגות „הנ[צחון] במלחמת אוקטובר"...

בהזמנה נאמר, כי התחרות תחל ב־29 באוקט[ובר] ותימשך עד ל־2 בנובמבר. „אל נבחרתכם רשאים לה[...] לוחץ מאמן, מלווה ושלושה ספורטאים. הוצאות האיר[וח] כולל נסיעות במצרים הם על חשבון ההתאחדות המצרי[ת]", נאמר בהזמנה. מקבליה התבקשו לאשרה במכתב [...] ת.ד. 1557 קהיר"...

נבחרת הקראטה הישראלית יצאה אתמול לקופנ[הגן] לאליפות אירופה בה ישתתפו 14 מדינות. היריבה [...] שנה תהיה ספרד, עליה גברה ישראל לא מכבר, [...] בתוצאה 35—28.

„עבודה" תקים ועדה לאיכלוס הגליל

מאת משה מייזלס

לשכת מפלגת העבודה החליטה אמש להקי[ם] ועדה בת שבעה עד תשעה חברים, שתסכם הצעות [...] פיתוח ואיכלוס של הגליל.

מזכיר המפלגה מאיר ארמי, סיכם, כי בדיון בנו[שא] הסתמנה מגמה כללית להפרדת הגליל. הועלו הצע[ות] קדימויות והצעות ארגוניות ונשמעה נימה של אי־רצון לגבי קצב ההתפתחות בגליל. הוא הציע שמזכי[רות] לשכה תבחר בועדה מצומצמת שתבוא בדברים עם ש[...] לגת העבודה שיש להם גישה לנושא פיתוח הגליל [...] המפלגה בחברת העובדים והעבד הצעת־סיכום [...]

לשכת המפלגה אישרה את החלטת ועדת הבחי[רות] המרכזית לקיים את הבחירות הפנימיות במפלגה ב־26 [...] בה. מפקד החברים לקראת הבחירות יסתיים ב־15 [...]

מזכירי המחוזות של מפלגת העבודה החליטו לדרוש ייצוג של 80 אחוז למחוזות ושל 20 אחוז [...] רשימה מרכזית בועדה המתמדת של ועידת המפלגה [...] המפלגה החדש שייבחר בועידה.

העובדים הסוציאליים הח[ליטו] להחריף את מאבקם

מאת ישעיהו אביעם

מזכירות איגוד העובדים הסוציאליים החליטה [על] צעדים ארגוניים חריפים מיד לאחר חג הסוכות. [...] אתמול מזכיר האיגוד, יצחק קדמן.

לדברי קדמן, מתעלמים מתביעת העובדים הסו[ציאליים] להסבת תנאי העבודה והשכר. הוא הוסיף כי הסנקצי[ות] בלי שום התראה מוקדמת, והן יחריפו ויכללו גם שיערכו בירושלים כל העובדים הסוציאליים — לפני משרד האוצר. ישנה אף הצעה להתנחל על אחד משרד האוצר או משרד הסעד, „ואז אולי יתחילו [...] ולתת אהנו".

עוד אמר יצחק קדמן, כי ייעשה כל מאמץ ש[...] שבטיפול העובדים הסוציאליים לא יסבלו.

אמש הודיעה המזכירות המצומצמת של הסתדרות [...] דסים, כי גם הם עומדים לנקוט בימים הקרובים [...] ארגוניים בגלל „סרוב משרד האוצר לנהל עימם מ[ו"מ] על־סמך מסקנות ועדת ברקאי, וסירובה של הממשלה [...] על פירושה של ועדה זו לתגמול על השכלה".

מעריב

העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב", רח' קרליבך (מיקוד: 61 200) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד: 65 123), טלפון 290994.

ירושלים: המערכת: רחוב הלל 14 (מיקוד: 94 581), טל. 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769.

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד: 33 104), טלפון 666468; 669020. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 663254; 660051.

לג'ולי ניקסון די בראיון קצר כדי לכתוב על גולדה בספרה

מאת אינגה דויטשקרון

„הורי מעריכים אותה מאוד" — אמרה אתמול בתל־אביב ג'ולי ניקסון־אייזנהאור על גולדה מאיר, בבואה לראיינה.

בתו של ריצ'ארד ניקסון החליטה לכתוב ספר שיראה אור בהוצאת „סיימון אנד שוסטר" — גבו ששה דיוקנאות. אחד הוא של גולדה, „משום שהיא אישיות בעלת אידיאלים, החיה לפיהם ומגשימה אותם".

ג'ולי אייזנהאור היא אשה צעירה ודקת גזרה, נערית כלשהו. בבואה לבשה חצאית „מאקסי" תמה מכותנה, ברכה בהתלהבות את גולדת — „נחשי מה הבאתי לך" — אמרה ושלפה מתיק־קניות גדול שני קרטונים של סיגריות „צ'סטרפילד", מתנה מ־אחותה של גולדה. „ביקרתי אצל גברת סטרן בקונטיקט והסכמתי להביא לגולדה מתנה קטנה ממנה". ג'ולי, הדומה מאוד לאביה גם במראיה — גם לה עצמות־לחיים גבוהות ועיניים כהות — הביאה עד משהו לגולדה מאיר. היא הניחה בביישנות על השולחן שבמשרדה הקטן של גולדה ספר ומתוכו „עין על ניקסון" — „אחד הספרים שערכתי".

ג'ולי הביאה גם מכתב אישי לגולדה מד־מסיף בילי גרהאם. „הוא מעריץ את מדינתכם, והוא הראה לי את הסרט שהפיק על ישראל — 'ארצי'". דיוקנה של רעיית גרהאם יכלל בספר של ג'ולי — „יש בה תרכובת מעניינת: כל חייה מוקדשים לתפילה, אבל היא טיפוס מציאותי מאוד".

דיוקן אחר — מאו טסה טונג. ג'ולי היא היג הסיני הגדול. היא היתה בפקין עם אביה ובעלה.

„כמובן שכבר פגשתי את הגברת מאיר לפני־כן, הלא היינו כאן לפני עשר שנים". עיניה בוחנות את הסביבה: „אני מלאה הערכה לכל השינויים שעשיתם בארצכם". היא אומרת זאת אף שטרם הספיקה לראות הרבה — היא הגיעה לכאן אמש ותישאר עד מחר.

שאלתה הראשונה של גולדה היתה על אמה של ג'ולי. היא לקתה בשבץ באחרונה. על פניה של ג'ולי עולה החיוך הרחב, האופייני מאוד לאמה: „היא החלימה כמעט לגמרי, ויכולה ללכת ולדבר בלי קושי. רק יזה מטרידה אותה עדיין".

כעבור תשעים דקות יוצאת ג'ולי ממשרדה של גולדה: „ככלות הכל, דיוקנה של גולדה יהא רק דיוקן קצר בין היתר", היא אומרת בהתנצלות, ומלבד זה, היא תיפגש לשיבה נוס־פת עם עוזרתה של גולדה. עליה לסיים במהרה את הספר.

„הוא עומד לצאת לאור בקיץ" — היא אומרת ונראית מיוגעת — „זהו ספרי הראשון. כבר ערכתי שיבעה".

שר החוץ יגאל אלון בעת נאומו אתמול לפני מליאת האו"ם.
(צילום ראדיו של א.פ.)

„מחיר הנפט יעלה ב־10—15 אחוז"

דייויד רוקפלר, נשיא הבנק האמריקני „צ'ייס מנהאטן", אמר אתמול, כי להערכתו יע־לו מפיקות הנפט את מחיריו בעשרה עד חמישה עשר אחו־זים, עוד לפני סוף השנה. עם זאת ציין, כי אין צידוק אפי־לו להעלאה של עשרה אחו־זים.

„הוועידה על רודזיה תערך בז'נבה"

חוגים דיפלומאטיים בז'נ־בה מסרו כי הוועידה ה־בינלאומית על עתיד רודזי־יה תיערך בארמון האומות בז'נבה.

ז'נבה היא אחת המקומות היחידים בעולם שאינם מתנ־גדים להשתתפותו של אחד ה־צדדים בשיחות. (סי"צ).

טיטו מחלים

דובר משרד החוץ היוגוס־לאוי מסר אתמול, כי נשיא יוגוסלאוויה, המארשל טיטו, בן 84, מחלים יפה ממחלת הכבד.

בנאומו בעצרת האו"ם

אלון: מיקסם השווא של אש"ף על דמוקרטיה חילונית - נשרף בלבנון

„אויבי ישראל באו"ם משקיעים את כל מירצם במאמץ לשכנע את העולם כאילו קיימים צדדים דו־מים בין ציונות לאפרטהייד ול,גפח את היחסים בין יש־ראל לדרום אפריקה, כדי להאפיל את מיטען הכזבים" — הצהיר אמש שר החוץ יגאל אלון בנאומו בעצרת האו"ם, והוסיף: „אין שקר זה נראה לעין שהרי לא ניתן לקשר בין יסודות ה־יהדות לבין כל צורה של גזענות ואפליה גזעית. ה־יהודים הם הקרבנות הק־לאסיים של אפליה גזעית!

„מגוחך באותה מידה הוא הנסיון לתקוף את ישראל ל־בדה, על שהיא מקיימת קש־רים עם דרום אפריקה, ב־שעה שרוב העולם מקיים קש־רים עם מדינה זו. על־פי ה־סטאטיסטיקה המוסמכת האח־רונה, הסתכם סחר החוץ של דרום אפריקה ביותר מ־12 מיליארד דולאר בשנת 1974.

„חלקה של ישראל בסכום ענק זה יהיה פחות משתי השישיות של אחוז אחד, קטן לאין שיעור מחלקן של ארצות ערביות רבות וכמה מדינות אפריקניות.

„צבאה של דרום אפריקה הוא גדול המצויד בנשק מו־דרני: טנקים, ארטילריה, מ־טוסים, משחתות וצוללות. לא ישראל היא שסיפקה לה את אלה".

בתארו את המלחמה בלב־נון, שבה נהרגו עד כה 40 אלף איש, ויותר מ־100 אלף נפצעו, אמר יגאל אלון: „ב־משך שנים מצפה העולם ב־מסע התעמולתי שלאש"ף, ש־נועד „למגר" את הרעיון של הקמת מדינה המתקראת „דמו־קראטיה חילונית" בה מוס־למים, נוצרים ויהודים יחיו באחווה ברוכה — במקומה של ישראל. היכן הוא עתה מיק־סם־שווא יפה זה? עלה באש — בלהבותיה של לבנון, בידי אותן כנופיות המחבלים ש־היו את הגורם העיקרי ל־מרחץ דמים שם".

„ישראל היא שכנתה הק־רובה של לבנון והמתרחש בה נודע לנו מקרוב. שאיפתנו העיקרית היא, כי השלום ו־השלווה ישובו ללבנון. שכן הם תנאים חיוניים להחזרת העצמאות הלאומית והשלמות הטריטוריאלית של אותה ארץ אומללה".

„יתירה מזו: אנו מצפים, כי המבנה החוקתי של לבנון בעתיד יקבע על ידי אזרחי לבנון לקהילותיהם, ועל ידם בלבד, וכל כוחות זרים סדי־רים ושאינם סדירים כאחד יצאו מגבולות לבנון ומעל ל־כל — שלבנון לא תשוב להיות בסיס להתקפות על ישראל ועמה.

פרק מיוחד בנאומו הקדיש שר החוץ למירוץ החימוש ב־מזרח התיכון, ובו אמר בין השאר: „בשלוש השנים ה־אחרונות, לפי הערכה, ה־גיע שוויו של הנשק שסופק ע"י המזרח והמערב כאחד, לארצות ערב הסמוכות ליש־ראל, לסכום של כ־7.5 מיל־יארד דולאר, ואילו העסקות הנוספות שנחתמו לאספקת נ־שק מסוף 1976 ואילך, מוער־כות בכ־22 מיליארד.

„סך־הכל קרוב ל־30 מיל־יארד דולאר מושקעים ע"י מדינות ערביות אלה באמצעי לחימה. זה סכום מוחש ב־גודלו, שקשה לשכל אנוש לת־פוש אותו. לו במקום להש־קיע באמצעי הרס היתה מו־שקעת מרביתו בפיתוח כלכלי וחברתי של האיזור, היה ה־מזרח התיכון משנה צורתו ו־שב להתפאר כמני קדם".

„כל עוד ימשיכו מדינות ערב לחמש עצמן בנשק מו־דרני בקנה מידה עצום זה, חייבת ישראל לעמוד במירוץ והיא תעמוד בו".

תשואות לאלון

אף כי כמה נציגים ער־ביים ואפריקניים עזבו את אולם העצרת הכללית של ה־או"ם, כשעלה שר החוץ, מר יגאל אלון, אל דוכן הנואמים לשאת את דברה של ישראל, היה האולם מלא נציגים, ש־נותרו בו והריעו למר אלון בסיימו את נאומו.

החל משפט 2 המחבלים שרצחו 4 מנוסעי „אל על" בתורכיה

מאת ש. כהן

השופט החוקר של מחוז באקירקוי בתורכיה, שב־סמכותו נמצא נמל התעו־פה ישילקוי, השלים את חקירתו בהתקפת המחבלים הפלשתינאיים והכין את גל־יון האישום שיוגש לבית־המשפט.

לאחר מספר שבועות של חקירת עדים ובדיקות שערך השופט החוקר יתכנס בית־המשפט הפלילי לשפוט את שני המחבלים הפלשתינאים, שב־11 באוגוסט השתלטו על נמל התעופה של איסטנבול והרגו ארבעה מנוסעי מטוס „אל על". אתמול קיבל בית־המשפט את התיק. מזכירותו תקבע את תאריך המשפט.

שני הפלשתינאים נאשמים ב„רצח בכוונה תחילה", פשע שעונשו מוות על פי סעיף 450 בפקודות החוק הפלילי ה־תורכי.

שני המחבלים נשפטו ביום שלישי על אשמה אחרת: הברחה ושימוש לא חוקי ב־נשק. המשפט נדחה עד 19 ב־נובמבר, לאחר שהשופט דחה את תביעת פרקליטי הנאשמים לאחד את התביעה העיקרית עם אישום זה.

תלונה על מסירת עבודות במיליונים בלי מיכרז על־ידי קופת חולים

התלונה נמסרה לידי ח"כ יורם ארידור, שהעביר אותה למבקר ההסתדרות ★ בתלונה צויין כי העבודות נמסרו למשרד לתכנון הנמצא בת"א ★ ראש אגף בינוי ונכסים במרכז קופ"ח אישר: העבודות — בלי מיכרזים

מאת סופר „מעריב"

עבודות ביצוע של מיזוג אויר בבתי חולים בבאר־שבע, כפר סבא ובבית־חולים „קפלן" ברחובות, בסכום של מיליוני לי־רות, נמסרו על ידי קופת־חולים, ללא מכרז וללא הצעת מחיר מראש — מו־סר ח"כ יורם ארידור, מ־ראשי סיעת הליכוד בהס־תדרות. הוא פנה אתמול אל מבקר ההסתדרות שלמה [...]נגר בבקשה לחקור ב־[...] נושא זה.

מר ארידור ציין בפנייה: „בבדיקה שחקירתך תגלה כי יש גם חשד לדבר פלילי בפרשה — אבקשך להעביר את הנושא לחקי־רת המשטרה".

[...]מכתב צורפה תלונה ש־[...] לידיו, ובה נאמר כי [...] לתיכנון אופיר־רונן מ־[...] ז'בוטינסקי 28 בתל־[...], המנוהל על ידי המהנ־[...] שלמה אופיר וצבי רונן, [...] כבר כמה שנים משרד [...]נון כמעט בלעדי של קו־[...] החולים ואותו משרד אף [...] על עצמו לבצע, כקב־[...], השלמת מיתקני מיזוג [...] בבית חולים חירום ב־[...] שבע, במרפאות יום ד־[...] חולים חירום בכפר־סבא, [...] בבית החולים „קפ־[...]" ברחובות, השייכים כולם [...]ת־חולים.

[...]ציה אל מר ארידור נא־[...] כי עבודות אלו נמסרו [...] מכרז ובלא קביעת מחיר [...], והערך המשוער הוא [...] מליון לירות.

[...] א.ש.ג.ר.

[...] נאמר, כי לצורך ביצוע [...] מיזוג האוויר הקימו [...] יחד עם האחים גרשון [...] שבע, בשם א.ש.ג.ר. [...] התיבות הם שמות ה־[...]ים שהקימו אותה. האחים [...] מבאר שבע ידועים כ־[...] עבודות־פח לייצור תע־[...] אוויר למיתקני מיזוג־[...]. להלן נאמר עוד, כי [...] משרד התיכנון אופיר־[...] משמשים גם כמתכננים [...] על העבודות שם, [...] מסויים היו גם בודקי [...] ומאשרי מחירים.

[...]תלונה שנשלחה אל מר [...]דור, צויין עוד כי אחד [...] משרד אופיר־רונן ל־[...] 15 אחוז ממניות ה־[...]ה המרכזית, המוקמת על [...] מרכז קופת חולים ב־[...] לאורות בתי החולים [...] היה שיימסר לידיו ה־[...] של עבודות האינסט־[...] הסניטארית והאינסט־[...] החשמלית. אולם לאחר [...] של חברת „חרות־[...]" חברה־בת של „סולל [...]" לעבודות אלקטרו־מכ־[...] נמסרה העבודה הזאת [...] ובהמשך התלונה [...] כי: „לפי מיטב ידיע־[...] [...] חברת א.ש.ג.ר. את [...] עבודות האינסטלאציה [...]".

[...] במשרדי „ציוד"

[...] מכתב התלונה נאמר עוד, [...] באחרונה הקימה חברת [...] רונן סוכנות ליבוא מכ־[...] וציוד רפואי לבתי־[...]לים, ומשמשים ספקים של [...]ד זה לבתי־החולים של קו־[...] חולים.

[...] סופר „מעריב" פנה אמש [...] יואל פלגי, ראש אגף [...] ונכסים במרכז קופת־[...]לים, ושאל למשר תלונה [...]. מר פלגי אמר, כי ה־[...] שב, אולם אין הוא מב־[...] את ההתחלה. לדבריו, [...] משמש בתפקיד הנוכחי [...]שנים, אולם ידוע לו כי אכן העבודות הללו נמסרו בלי מיכרז ולא נקבעו המחירים. אותה תקופה מת באופן פת־אומי מהנדס שרותי הבינוי והאחזקה במקצועות האלקטרו־מכניים של קופת חולים, אולם עם כניסתו לתפקיד השיג מר פלגי מהנדס יועץ בכיר למיזוג אוויר, מר יואב אשר, אשר פיקח על הביצוע של העבודות שעליהן מדובר. ו־אחר מקח וממכר עם החב־רה הקבלנית, גמרו את ה־חשבונות במחירים בהחלט סבירים, שעומדים ביחס היר־בי למחירים דומים שהושגו. העבודות בבתי החולים הללו כבר הסתיימו, חוץ מבכפר־סבא, שם הן נמצאות בשלבי סיום.

8 מיליוני ל"י

מר פלגי טען, כי עד עכ־שיו מסתכמות עבודות אלה ב־8 מיליוני לירות, ועד ל־סיום העבודות יגיעו לצורך חצי מיליון לירות.

בתשובה על שאלת סופר „מעריב", חזר והדגיש כי היו נסיבות מיוחדות לגבי אותה פיסקה של חברת אופיר־רונן, ששימשו גם כמתכננים ומפק־חים, ונבשלב מסויים גם כ־בודקי כמויות ומאשרי מחי־רים — וזאת בגלל פטירתו של המהנדס.

אשר לפיסקה המדברת על עניין המכבסה המרכזית ב־עפולה, בקשר לשותפותם של ה"ה אופיר־רונן במניות ה־חברה, הגיב כי הוא מעדיף לא להגיב על עניין המכבסה, וכי העניין עודנו בסימן שא־לה.

באשר לפיסקה האחרונה ב־תלונה, אשר דנה בהקמת סוכנות ליבוא מכשירים ו־ציוד רפואי, אמר מר פלגי כי אמנם אין זה עניין ה־קשור לאגפו, אולם הוא ניסה לברר זאת והתשובה היא ל־הדים.

כפי שנודע לסופר „מע־ריב", קיים עוד אמש מבקר ההסתדרות שלמה שטנגר דיון עם ראשי משרדו בקשר ל־פנייתו של ח"כ ארידור, ויש להניח שיפתח מיד בבדיקה.

חברה בריטית תספק ציוד לתחנת כוח גרעינית בירדן

החברה הבריטית „פוקרסי־דלי" הודיעה אתמול, כי חת־מה על חוזה בסך 1.75 מליון ליי"ש לציוד תחנת כוח גר־עינית חדשה, שתיבנה בירדן.

הולנד לא מבקשת להסגיר המחבלת שנתפסה בלוד

מאת ת. בלייך, סופר „מעריב" בהאג

ממשלת הולנד אינה נוקטת שום צעדים כדי לבקש מישראל את הסגרתה של לודווינה יאנסן, שנעצרה בנמל התעופה בן־גוריון בערב ראש השנה, כחשודה בכוונות לביצוע פיגוע טרוריסטי. על כך הודיע אתמול דובר משרד המשפטים בהאג.

באשר ליתר ההולנדים ש־התאמנו יחד עם יאנסן במחנה אימונים של „החזית לשיחרור פלשתין" בדרום תימן, נודע, כי עם חברי הקבוצה נמצאים גם אדרי וסיסקה אקן, אתוס ואן־דר־ברג, רול קופמנס, אנגי וסמברינג ו־לוסיין ואן־קסל. המשטרה ה־הולנדית עדיין מחפשת 5 אנשים נוספים מאותה קבו־צה.

בדירותיהם של החשודים בניימחן, ברדה ואמסטרדאם לא גילתה המשטרה נשק, ועל כן לא נמצאה עילה חוקית לפעולה משפטית נגד החשו־דים. כיוון שהחוק ההולנדי אינו אוסר אימונים במחנה טרוריסטי, היתה הדרך ה־יחידה להביאם לדין ביישום סעיף אחר מחוק הפלילי, הדן בשירות מלחמתי במדינה זרה. על פי החוק צפוי מי שמשרת בצבא זר לשלילת אזרחות.

מוסמכי בטחון בהאג אמרו אתמול, כי מעצרו של ידידה של לודווינה יאנסן, מאריוס ניוובורג, בא יום אחד מוקדם מדי. בשל מעצר זה, הוזהרו יתר אנשי הקבוצה והצליחו להתפזר, או להעלים כל הוכ־חות מחשידות מדירותיהם.

ארגון „העזרה האדומה" ב־אמסטרדאם מכחיש, שחבריו אומנו בפעולות טירור בדרום תימן. אדרי אקן, מורה במק־צועו, לא הסתיר את חששו בפני התוצאות האפשריות מ־עדות לודווינה יאנסן בישר־אל. הוא ואשתו, סיסקה, מכ־חישים שהיה להם קשר כל־שהו לאנשי חבש. אמנם אקן מודה, כי בחודשים יולי־אוגוסט שהה במזרח התיכון, אך סירב לומר באיזו ארצות ביקר. בראיון שהעניק לעתון ברוטרדאם טען, כי נסע רק כדי לעזור במגבית הפליטים הפלשתינאים. עוד סיפר, כי אשתקד ביקר יחד עם 40 הו־לנדים נוספים במזרח התיכון. „כל שעשינו היה לסלול דר־כים ולבנות מקלטים למען הפלשתינאים". הוא הצהיר, כי בדעתו להמשיך גם בעתיד לתמוך בעניין הפלשתיני ו־שאל: „האם דבר זה אסור בהולנד הדמוקרטית?"

בינתיים נודע, כי לפחות צעיר אחד מקרב הדרום־מו־לוקים — שהתפרסמו אחרי חטיפת רכבת בהולנד — שהה גם הוא בחודשים האחרונים במזרח התיכון, כדי לכונן קשר עם ארגוני הטירור ה־פלשתיניים. צעיר זה נמנה, כך סבורים, עם הקבוצה ש־התאמנה בדרום תימן. לפי שעה אין מגלים את שמו של צעיר זה.

ידוע, כי הארגון „העזרה האדומה" ניסה פעמים מספר להתגבר את שורותיו בצעירים דרום מולוקים. אולם אנשים מיושבים בדעתם בקהילה ה־דרום מולוקית מנעו זאת ב־אומרם, כי לארגון זה — אין לו דבר עם כוונות הדרום־מולוקים.

מדענים בתל־אביב פיתחו תרופה למחלת פארקינסון

פיתחו גם תרופה להסדרת הפרעות קצב הלב

מאת אברהם פלג

תרופה חדשה ויעילה ל־הסדרת הפרעות קצב הלב, וכן תרופה חדשה למחלת פארקינסון, פותחו על ידי צוות חוקרים באוניברסיטת תל־אביב. על כך נמסר ב־גליון האחרון של בטאון האוניברסיטה.

על שתי התרופות הוצאו פאטנטים בארץ ובחו"ל, וזאת לאחר שנסתיימו שלב הניסו־יים והחלה הבדיקה הקלינית של התרופות. שתי התרופות פותחו על ידי פרופ' ששון כהן ואנשי צוותו ובהם ד"ר עדנה אופנהיימר, מר אברהם פישר, פרופ' מרתה וויץ, ד"ר אליעזר קפלינסקי ופרופ' שב־תון גיטר, כולם מן החוג ל־פיסיולוגיה ופארמאקולוגיה מבית־הספר לרפואה ע"ש סק־לר באוניברסיטת תל־אביב. צוות זה שוקד עתה על פי־תוח תרופות חדשות אף הן בתחומי מחלות הלב, מערכת כלי הדם ומערכת העצבים ה־מרכזית.

התרופה להסדרת קצב פ־עימות הלב שפותחה, מתאי־מה למקרים קשים הנוצרים לאחר התקף־לב. יש לה יתרונות רבים על התרופות ה־אחרות מסוג זה המצויות כ־יום ברפואה: אורך זמן יעי־לותה בגוף — ממושך יותר; רעילותה היא רעילה פחות מ־תרופות אחרות, ביחוד בכל האמור להשפעה על מערכת העצבים המרכזית. ניתן ל־טול תרופה זאת דרך הפה.

התרופה לטיפול במחלת פארקינסון שפותחה באוניבר־סיטת תל־אביב עונה על ד־רישות הרפואה המודרנית ב־כך שניתן לבקר את השפ־עתה. מחלת פארקינסון פוגעת במערכת העצבים המרכזית אצל מבוגרים. כוונת המפתחים התרופה הזאת — פיתוח ה־תרופה הפועלת אך ורק על אזורים מסויימים במוח שנפ־געים במחלה. לחלק מן הת־רופות המקובלות כיום לטי־פול בפארקינסון ישנן השפ־עות לוואי שליליות על מער־כת העצבים ההקפית, היינו על איברים שונים בגוף. הת־רופה החדשה שפותחה באוני־ברסיטת תל־אביב פועלת ב־אורח מקומי על אזורים במע־רכת העצבים המרכזית בל־בד.

נמצאו 118 תמונות של פיקאסו שנשדדו בצרפת

מאת תמר גולן

שמונה חודשים לאחר שוד האמנות הגדול ביותר מאז מלחמת העולם השניה, הודיעה המשטרה באוויניון אמש, על מעצרם של ששת האחראים לגניבתם של 118 מיצירות פיקאסו מתערוכה מיוחדת לזכרו, ש־התקיימה בארמון האפיפיו־רים, בעיר אוויניון, בפרובנס.

המשטרה ציינה, כי כל תמו־נותיו של האמן נתגלו ב־שלמותן, וכי לא אונה להן כל פגע.

המשטרה הוסיפה, כי אחד העצורים, בלגי, מת במעצר, אולם לא נמסר מידע נוסף על נסיבות מותו.

ב־31 בינואר נכנסו שלושה אנשים רעולי פנים לארמון האפיפיורים, שבו התקיימה התערוכה, השתלטו על שני השומרים ועצבוע, ואז הסירו 147 מיצירות פיקאסו מהקי־רות. בחוץ המתינו להם שלו־שה שותפים במשאית, בה הועברו אוצרות האמנות. אלא שהגנבים נאלצו להותיר 29 מתמונותיו של האמן, שצוירו בשנות חייו האחרונות, על המדרגות שמחוץ לארמון, כי־וון שלא היה די מקום עבורן במשאית.

מחלה מסתורית מפילה חללים בסודאן

דוגמאות מדמם של פו־צאנים שנפגעו במחלה מסתורית, שגרמה למותם של כ־150 איש באפריקה, ב־שבועות האחרונים, נבחנות במעבדות באירופה בסודיות גמורה — מסר אתמול דו־בר ארגון הבריאות העו־למי בז'נבה. הדובר ציין, כי ככל הנראה יידרשו עוד ימים אחדים עד שיצליחו המדענים להשלים את ה־אנאליזות ולבודד וירוס.

הדובר מסר, כי צוותים רפואיים הוחשו לאזורים ה־נפגעים, לפי בקשת השלטו־נות הסודאנים, ומצאו חולים סובלים מחום גבוה, כאבים בכל גופם, הקאות ואובדן דם, דרך האזניים, האף, הפה וה־מעיים. הדובר הדגיש, כי ה־מחלה היא קטלנית במקרים רבים.

המחלה נתגלתה לראשונה ל־פני שבועות מספר בדרום סודאן, וככל הנראה פשטה לצפון זאיר, אולם שלטונות זאיר לא דיווחו על כך. ממ־שלת סודאן ביקשה את סיועו של ארגון הבריאות העולמי ב־29 בספטמבר, וצוות המומ־חים הראשון של הארגון הגיע למקום רק ב־3 באוקטובר. דגמי הדם הראשונים הגיעו למעבדות ב־5 באוקטובר. ה־דובר הוסיף, כי ממצאי ה־מעבדות יועברו ישירות ל־ממשלת סודאן, ויפורסמו רק אם זו תתיר זאת. (אי.פי.)

הדירות לדוגמא
ברח' ז'בוטינסקי 9 פתח תקוה
תהיינה פתוחות עד
ה־31 לאוקטובר 1976
בימי חול, וחול המועד סוכות בין 16.00-20.00.
במוצ"ש בין 19.00-22.00
ביום שישי הדירות סגורות.
לרוכשי דירות "גן" הלוואות לא צמודות עד
100.000 ל"י
משרדינו פתוחים כל יום בין 08.00-13.00, 16.00-19.00
ביום שלישי רק בין 08.00-13.00 ביום שישי אין קבלת קהל.
"גן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ
פתח תקוה. רח' חיים עוזר 20

هكذا من الاحتل

مكنز من الاحل

בעקבות דקירת נער
נסיון להביא ל„סולחה" בין חמולות בכפר איבטין

קטטה בין שני נערים שהיו בדרכם מבית הספר לביתם בכפר איבטין, אשר במהלכה דקר אחד את חברו, משמשת נושא להידברות בין שתי חמולות יריבות, בכוונה להביא ל„סולחה" על פי המסורת הבדווית.

הנדקר, נער בן 14, מחמולת חילף, מחלים עתה בביתו מפצעיו, ואילו הדוקר, בן משפחת עמריה, בן 12, חזר אל ספסל הלימודים לאחר שחקירתו בידי המשטרה הושלמה. נוכח ההידברות בין שתי המשפחות שקטו עתה הרוחות בכפר איבטין, השוכן במבואות כפר חסידים.

המקרה אירע באמצע ספטמבר השנה. שני הנערים התקוטטו ביניהם בדרכם מבית הספר הביתה (ולא בין כותלי בית הספר, כפי שנמסר בזמנו בטעות על ידי דובר המשטרה), ונועד כדי כך דקר האחד את חברו.

פרשת הדקירה אירעה על רקע מתיחות שנשתררה לאחרונה בין שתי החמולות, לאחר שאחת מבנות משפחת עמריה נהרגה בתאונת דרכים, שבה היה מעורב אחד מבני חמולת חילף. עתה מתנהלים גישושים להשגת „סולחה", והנכבדים מאמינים, כי יעלה בידם להשיג את הדבר.

החקירה בפרשה זו הושלמה על ידי משטרת זבולון, והילד הדוקר יועמד, כפי הנראה, לדין בפני בית משפט לנוער בחיפה. (ע.)

מנהל עבודה בבנין ופועל נעצרו בעקבות פציעת ילד

מאת סופר „מעריב"

מנהל־עבודה בבניין גבוה ההולך ונבנה ופועל באותו בניין, נעצרו שלשום לחקירה, בעקבות פציעתו הקשה של ילד בן תשע, שנפגע ממפולת שהושלכה ממרומי הבניין.

הילד, שפר רחמני, מבת־ים, בא שלשום לבניין גבוה ההולך ונבנה ברחוב רזיאל, כדי לחפש אחר קרשים לבניית סוכה. מן הקומה החמישית השליך אחד הפועלים פסולת, שכללה חלקי בלוקים וגושי בטון. אחד הבלוקים פגע בראשו של שפר רחמני ופצעו קשה. הילד הועבר לבית־החולים „איכילובי" ואושפז שם.

המשטרה עצרה את הפועל שהשליך את הפסולת — בן 45, מחאן־יונס. במהלך החקירה התברר, כי סביב הבניין הגבוה ההולך לא הותקנה גדר־ביטחון, ונעצר גם מנהל־העבודה — בן 44, תושב בת־ים.

בג"ץ אסר דיון בביה"ד הצבאי ברמאללה

בית־הדין הגבוה לצדק הוציא אתמול צו־ביניים האוסר על בית־הדין הצבאי ברמאללה לקיים דיון בפרשת רצח שאירע בעיר. זאת, עד להחלטה סופית בעתירה בעניין זה המתבררת בבג"ץ.

תושב רמאללה, סברי ליפתאווי, עתר לבג"ץ, באמצעות עורך־דין פיליציה לנגר, וטען, כי שלטונות הממשל הצבאי נהגו שלא כדין כשהחליטו לקיים את משפטם של שני הנאשמים ברצח בן־דודו, עבד אלחליל ג'ימאל, ובנו חליל, בבית הדין הצבאי ולא בבית־המשפט המחוזי ברמאללה.

בעתירתו האשים ליפתאווי את השלטונות, כי הם מעוניינים לטשטש את חלקם של הנאשמים ברצח, וכי הם מנעו במערכת המשפט המקומית.

בעת הדיון בעתירה הוציא השופט משה לנדוי צו־על־תנאי נגד שר הבטחון, שינמק תוך 14 יום מדוע לא יועבר המשפט מבית־הדין הצבאי לבית־משפט אזרחי ברמאללה. עם זאת לא נענה השופט לבקשה להוציא צו ביניים, שיאסור את המשך המשפט בבית־הדין הצבאי.

שר האוצר: לא נוכל לעמוד בחוב הפנימי

(סוף מעמוד 1)

פרוטוקולים פנימיים מגלים, כי ב־11 באוגוסט השנה התכנסה ישיבה סודית של הצמרת למדיניות המוניטרית של המערך, בה השתתפה הצמרת הכלכלית הבכירה. בפורום זה השתתפו שר האוצר, יהושע רבינוביץ, נגיד בנק ישראל, משה זנבר, יו"ר המועצה המייעצת של בנק ישראל, דוד הורוביץ, יו"ר הוועדה הכלכלית, אהרן בקר, יו"ר מועצת המנהלים של „בנק הפועלים", יעקב לוינסון, מזכיר חברת העובדים, א. רייגר, א. רגד מ„כור" וח"כ ע. אמוראי.

הד"ר, ז. צור, פתח כי כך שבשנים לב לגרום הדיון הרכב המשתתפים. יש לעמוד בקפיצות על מדיניות הריבית, שכן כל טיפוס יכול לגרום — לדבריו — נזק למדינה.

בדיון תקף מר לוינסון את ההסדר של אגרות חוב צמודות. שוק ההון בשלם לדבריו ע"י אגרות חוב צמודות ותפקיד המדיניות המוניטרית לגבש מתמקדים בהנפקות אגרות חוב אלה בלבד. ההשפעה השלילית של אגרות חוב אלה מתבטאת בהרמה, דרך מכירתן, בחיבור סוד בלתי מבוקר תפול קריטריונים ובביטול שוק זה מאפשרויות גיוס ההון לסקטורים השונים במשק ומווסות פעילות בלתי בבקאות, ע"י הבנק המרכזי.

הוא קבע שאגרות חוב אלה מסייעות להיווצרות שערי ריבית במשק שהם עצמם תורמים לאינפלציה של הרצאות, להשפעה בלתי חיובית של התחלקות ההכנסות ולנטיותה להצמיד גם את המקורות לתשקיפה, דבר שיש בו סכנות חמורות מאד לגבי ההשקעות במשק.

במסקנה הציע מר לוינסון ביטול הנפקות נוספות של אגרות חוב אלה, כדי להתחיל הדרגתית בספיגת הכספים המושקעים בהן, בדרך הפנייתם, והמשכת הכספים לשוק המניות, לאגרות בלתי צמודות ושימושים בנקאיים נורמליים.

יו"ר המועצה המייעצת של בנק־ישראל, דוד הורוביץ, מיקד את הדיון נגד מתן ה־אשראי המכוון, שכמותו כי מהגה במדה האשראי הזול הוא, לדבריו, שפיכת שמן של מדורת האינפלציה, שכן ב־עצם קבלת האשראי ישנו רווח גדול.

מר א. רגד אמר, כי החוב הלאומי של 150 מיליארד ל"י „צריך להדיר שינה מעינינו", שכן הוא גורם לעיוות בכלכלה שלא ניתן לעמוד בו.

לאחר שמיעת דברי המשתתפים הציג שר האוצר, יהושע רבינוביץ, את עמדותיו בפני הפורום. בדבריו גילה את השקפותיו גם בנוגע לתקציב השנה הבאה והקווים המנחים אותו בעניין זה.

הבעיה הקונקרטית — אמר — היא: איך שוברים את האינפלציה ואם יש לנו כוח לקצץ בתקציב בצורה דראסטית בשנה הבאה — וזהו הפיתרון הדראסטי ביותר. „אך התשובה היא שאין לנו כוח לעשות צעד כל כך דראסטי. לו היה לנו כוח לעשות תקציב שלא יהיה כל כך גרוע, אני אומר היה לקבל אינפלציה של 32 אחוז ל־15 אחוז.

לכן, הוסיף, הבעיה היא איך שוברים את האינפלציה בלי לקצץ בתקציב, בצורה שההוצאה תוכל לעמוד בזה.

„יש דרך שניה", אמר מר רבינוביץ, „ריסון בשכר — כמו שעשו הבריטים. הקפאת מחירים — כמו שעשו בקנדה". בדרכים אלו נוכל לשבור את האינפלציה במדינה בה נמצאים במעגל קסמים אינפלציה, ריבית והחזר הלוואה, במקרה שנעשה זאת, הרי לך המדיניות המוניטרית אחרי המדיניות הפיסקאלית. הבעיה היא: איך אנו מתחילים בתוקף לשבור את האינפלציה.

כאן הוסיף: „הכנה כזו לא נעשתה שנה, וגם כי שנה הבאה, שהיא שנת בחירות, קשה יהיה לעשות זאת, עלי לציין שגם התקציב לא נעשה אותו".

א. בקר: אתה מאמין בצורך להקפאת המחירים?

י. רבינוביץ: מה עשו ה־אנגלים?

ד. הורוביץ: הם קיצצו ב־תקציב.

י. רבינוביץ: גם אני מקצץ בתקציב.

בהמשך דבריו אמר ה־שר, כי צריך להיות לנו האומץ לשבור את הרציפות. ראינו שהתעוררה קיימת במדינת ישראל כ־אנכרונים. אין דבר כזה בעולם. „זה היה טוב לנו בתקופה של עליית מחירים מתונה, של 12 אחוז. במצב שהמחירים עולים ב־38 אחוז — זה אבסורד".

שר האוצר אמר, כי שבירות ההצמדה אומרת הרבה מאד: לגבי ההלוואות שאנו נותנים וגם לגבי האשראי המכוון ו־גם לגבי סלקטיביות בהכוונת הכספים. ואז היה כמתמן גם הפיתרון לבעיית הריבית ה־קופצת. בסיום אמר כי ה־ברים לא ייעשו בשנה זו, אך יצטרכו לטפל בנושאים אלה.

נגיד בנק ישראל, מ. זנבר, גילה כי הציע לשלוש מדינות לא להיכנס לאגרות חוב מדודות. „הסברתי להם את הכ־גיות המסכן שלנו לסכמים מוגבלים ואמרתי שבהתחלה אגי"ח צמודות — זה דבר טוב מאוד. הבעיה מתחילה לעלות, כאשר אתה מתחיל לפרודי".

הוא הצביע על הירידה ש־היתה במכירת אגרות חוב מאז הרעת התנאים והוסיף: „אפשר להחליט לא למכור ואז לא אתנגד לכך. הבעיה היא איך יוצאים מהקיימים".

„אי אפשר לומר לפתע פתאום שאין אנו מקיימים מה שכבר עשינו", — אמר ב־התיחס לדברי מר לוינסון.

„יש בעיה: האם אנו מספקים את תכנית המסכן הצמודות. עלינו לזכור שהכסף הזה מושקע לאחר מכן ב־אגי"ח שלנו. אם אנו נבוא היום ונחליט להפסיק את זה — זוהי הוצלחה חשובה, אך איננה רחוקה. אם נפסיק לזמן קצר, אפשר שיווצר מצב ש־יהיה אפילו שלילי, אך אני חושב כי ככל שהמצב נמשך כפי שהוא, זה מגדיל את כדור השלג לשנים הבאות".

סופר „מעריב" מציין כי הדיון מצביע על המסקנה ה־מתגבשת בעד שבירת ההצ־מדה של אגרות החוב. כמו כן הוא מראה כי בשל שנת הבחירות, אין מתבצעות הפ־עולות לשבירת האינפלציה במשק.

יוסף אפשטיין נעצר עד תום ההליכים המשפטיים

הבנקאי לשעבר יוסף אפשטיין, הנאשם בקבלת רכוש גנוב בסך 9 מיליון לי־רות מן הכספות שנפרצו ב־בנק ברקליס־דיסקונט, ב־רמת־גן — נעצר אתמול ב־פקודת בית המשפט המחוזי בתל־אביב עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

פרקליטות מחוז תל־אביב הגישה נגד אפשטיין כתב אי־שום שבו נאמר, כי בפריצה ל־מרתף הבנק בסוף ינואר השנה פוצחו 249 כספות פרטיות, ו־מתוכן נגנבו כסף ישראלי ו־מטבע חוץ, איגרות חוב ונירות ערך ישראליים זרים, מטילי זהב, יהלומים, תכשיטים, מט־בעות, מטילות זהב ורכוש אחר, בשווי עשרות מיליוני לירות.

התביעה מאשימה את יוסף אפשטיין, בן 48, כי מסוף יולי 1976 קיבל רכוש גנוב מן ה־כספות בסך 9 מיליון לירות. ל־דברי התביעה, ידע הנאשם מהו מקור הרכוש הזה והסכים עם המוסרים, כי ימכור אותו וימירו במזומנים. חלק מן הכסף הועבר לחו"ל.

התביעה טוענת, כי רוב ה־רכוש הגנוב טרם נתפס, ולגבי החלק שנתגלה אצל אפשטיין הוא מסרב לגלות את מקורו.

בעת חיפוש שנערך עם מע־צרו נתגלה בביתו כרטיס טיסה לשוויץ, שמועדו היה יומיים מאוחר יותר, והתביעה חוששת כי הוא עלול להימלט מהארץ.

התביעה הזכירה לתלן, כי בהיות אפשטיין מנהל בבנק פויכטוונגר הוא הורשע במירמה וגניבה של יותר מ־2.5 מיליון דולר מכספי הבנק ו־נידון בשל כך למאסר 6 שנים. הוא שוחרר מן הכלא ב־1973.

הסניגור, עו"ד חיים ליפקין, טען בבית המשפט, כי כתב ה־אישום מראה, שהחשודים ה־קודמים כאילו אפשטיין היה היזום, המתכנן והמבצע של ה־פריצה — אינם נכונים. לפיכך ביקש לשחררו בערבות.

השופט, דב לוין, קבע, כי ה־תמורה שבמעשהו של מקבל רכוש גנוב איננה נופלת מחומרת מעשהו של הפורץ. ללא מקבל רכוש גנוב היה הפורץ מתקשה לממש את פרי פשעו, וייתכן שהיה נמנע מעבירה, והמקרה הנוכחי הוא דוגמה טובה לכך.

הדייג שנלכד ברשת הירדנית – הוחזר לישראל

שלמה אזערי מטבריה, שנידון בירדן ל־15 שנות מאסר — על סחר בסמים הוחזר שלשום לישראל ✶ טוען שנחטף בידי חיילים ירדניים בשעת דייג

מאת מאיר הראובני ויצחק לין

שלמה אזערי („מוכרי"), הדייג הטבריייני שהוחזק שישה חודשים בידי הירדנים, לאחר שנלכד על ידם באפריל השנה, הוחזר שלשום לישראל ונעצר על ידי המשטרה. אזערי נידון ב־ירדן ל־15 שנות מאסר על סחר בסמים, לאחר שנלכד בנסותו לחצות את הירדן, באיזור עמק בית־שאן. נר־אה ששוטרין העדיפו להיפטר ממנו.

בסוף אפריל השנה התלוננה אשתו של אזערי במשטרת טבריה, כי בעלה יצא לדוג בנהר הירדן ב־21 באפריל, אך לא שב. באותו שבוע הו־דיעו שלטונות ירדן על לכי־דת רשת מבריחים, שפעלה ב־איזור בקעת בית־שאן, ובין העצורים הוזכר אזערי. נודע, כי בחקירה הראשונה לאחר שהוחזר טען אזערי לפני חוק־ריו במשטרת מרחב העמקים, כי כלל לא עסק בסחר סמים ולא חצה את הגבול לירדן מרצונו, אלא נלקח בשבי על ידי חיילים ירדניים, בשעה שעסק בדייג.

על פי פרסומים שונים ב־עתונים, חשוד אזערי, כי נמ־נה עם חברי רשת מבריחי סמים שבראשה עמד סמי שר־שנה, שנלכד בספטמבר 1974 במכונית שכורה, שבה היו 245 ק"ג חשיש.

לפי אחת הסברות נלכד אז־ערי ברשת שפרשו לו אנשי המשטרה הירדנית, שעלו על פעילויותיה של רשת הסמים ב„מים העכורים" של הירדן. לפי סברה זו, הגיע אזערי לנהר על־פי מועד שתואם עם אנשי הקשר שלו. ההלו, שהסתתרו במקום הסמוך נאלצו, באיומי הירדנים, לק־רוא לאזערי לעבור אליהם, ואז נלכד.

בלוני גז שנגנבו בתל־אביב נמכרו לערבים מהשטחים

מאת סופר „מעריב"

גל גניבות של בלוני־גז מחצרות בתים — בעיקר בחולון, בבת־ים ובשכונות דרומיות של תל־אביב (ע־ליו פורסם לראשונה ב„מ־עריב" בחודש שעבר) — הביא לחקירה ממושכת של המחלק לבילוש־מרחב ב־יהודה הברכיות של משט־רת מחוז תל־אביב. אתמול לפנות־בוקר נעצרו שני חשודים והמשטרה סבורה, כי הם ביצעו את מרבית הגניבות.

בראשית החקירה לא היה בידי הבלשים אלא קצה־חוט אחד: רבים מהמתלוננים על גניבות בלוני־הגז סיפרו, כי לפני שהבחינו בהעלמם של הבלונים שמעו רעשים של תלת־אופנוע מתרחק. עדות זאת עוררה חשד נגד עבריין תושב בת־ים, בן 39, שלפני כשנה נחשד בגניבת בלוני־גז, ואשר ברשותו תלת־אופ־נוע (אף שמעולם לא טרח להשיג רישיון־נהיגה).

ראש־המחלק לבילוש־צפון־אי, פקד יצחק תלין, מינה צוות לטיפול בפרשה, בראשות רס"ב גבריאל גיבל, ובו הבלשים סמ"ר פייבל לבון, סמ"ר עמנואל שחר, סמ"ר אברהם אוליבל ורב־שוטר גדעון ערבה. הצוות התחיל להתחקות אחר החשוד. לפני כשלושה שבועות נתפס התלת־אופנוע של החשוד, עמוס בעשרה בלוני־גז, אולם מפ־קח טובל האנשים נמנע מל־תפוס אחר החשוד ליעצרו — והניח לו להמשיך ולפעול, כדי לתפוס אותו „על חם".

השבוע הוחל במעקב צמוד אחר החשוד, ואחר חשוד נוסף, ידידו — בן 40, תושב חולון, עבריין אף הוא. הבל־שים עקבו אחריהם התבהל ברגל וברכב — שכן החשוד מבת־ים רכש תלת־אופנוע חדש, וכן אופנוע עם „סירה", במ־קום התלת־אופנוע שנתפס בידי המשטרה.

בליל־אתמול הגיעו שני ה־חשודים לחולון ובמשך כש־עתיים סיירו בחצרות בתים ועסקו ב„בדיקת שטח", סמוך להצות בחרו בחצר ה„יצרי" ברחוב כצנלסון 20 בבת־ים. החשוד החולוני נשאר עם התלת־אופנוע והבר נכנס אל תוך החצר.

אחד הבלשים, סמל־ראשון פייבל לבון, הצליח להחזיר אל תוך החצר וראה את ה־חשוד מנתק שישה בלוני־גז מן המיכלים המצמידים או־תם אל קיר הבניין. החשוד העמיס את אחד הבלונים ו־נשא אותו אל התלת־אופנוע. אחד מדיירות הבית שמעה את הרעשים שהקים גנב ב־לוני־הגז במלאכתו ופרצה ב־צעקות. החשוד חזרו התה־לישו, איפוא, לוותר על יתר הבלונים שבחצר והסתלקו מן המקום.

פקד תלין, שעמד בקשר אלחוטי עם בלשיו, הורה להם שלא לעצור את שני החשודים ולעקוב אחריהם — בתקווה שיובילו את העוק־בים אל היכן שאיחסנו את שללם. ואמנם, התלת־אופנוע עצר לפני בית ברחוב לוי יצחק בחולון, ושם היו עוד ארבע בלוני־גז גנובים. בש־לב זה נעצרו שני החשודים.

כל בלוני־הגז שנגנבו בתקופה האחרונה היו של חברת „אמישראגז" (מחיר זוג בלונים הוא כ־400 ל"י). התעוררה האפשרות של הבלונים הגנובים הו־לידה אצל החוקרים את המסקנה כי נועדו למכי־רה לקניה ערבים מהשטחים; בלוני־הגז שמיוצ־רים בשטחים זהים לבלו־נים של „אמישראגז", מלבד זה הדירות שיש לבלוני־הגז הישראליים. עליידי הפרת הדירות „מי־שראגזים" בלוני־גז ביפו".

לפי שעה, שני החשודים שבידי המשטרה לא גילו אם דרכי הסחר בבלוני־הגז גנבו. אולם המשטרה חושדת, כי החשוד העיקרי, תושב בת־ים, נהג „להפקיד" לקוחות ערבים מהשטחים בשוק פישפשים ביפו, שם „הסתו־בב" בודד־כלל, ולהציע להם את „סחורתו". שני החשודים יובאו הבוקר לבית־משפט השלום בתל־אביב, והמשטרה תבקש להאריך את מעצרם.

בהמשך משפט ההתעללויות בכלא 4

ביה"ד הצבאי חיכה לעדים אך הם לא התייצבו

מאת מרדכי אלקן

בית־דין צבאי מטכ"לי, ב־ראשות רב־סרן יעקב רד־בין, הורה אתמול למפקד פיקוד ההדרכה להעמיד ל־דין דמ"ר של בסיס פיקוד ההדרכה, בגלל שלא וידא שאחד ממפקדיו יתייצב להע־יד בבית־דין צבאי, למ־רות שהוזמנו היה לראות לכך.

כן הורה בית־הדין הצבאי למפקד פיקוד ההדרכה להע־מיד לדין את החייל, שלא התי־יצב למסירת עדות, למרות שהוזמן כהלכה.

משטרת ישראל נצטוותה, כמו כן, לעצור אורח, שהוז־מן להעיד בבית־הדין הצבאי ולא התייצב למסירת עדות. מעצרו כעת דרוש, כדי להב־טיח את הופעתו של העד ל־ישיבה הבאה של בית־הדין. עם זאת, קבע בית־הדין, כי העד יוכל להשתחרר ממעצ־רו, אם יחתום על ערבות.

שני העדים שלא הופיעו, הם עדי התביעה במשפט נגד שישה חיילים אסירים בכלא הצבאי מספר 4, הנאשמים ב־התעללות באסיר שהיה כלוא עמם. חמישה מן הנאשמים מו־אשמים גם במעשה סדום ב־אותו אסיר.

משפטם נפתח בחודש שעבר והם כפרו באשמות המיוחסות להם.

אתמול העיד עד תביעה אחד בלבד מן העדים שהוזמנו ל־ישיבת בית־הדין. העד, ש־היה אסיר בעת שהתרחשו ה־מעשים המיוחסים לנאשמים בכלא הצבאי, לא שיתף פעו־לה עם התביעה בהבהרת מס־פר פרטים, שביקשה להבהיר באמצעות עדותו. בתגובה על כך ביקש התובע, סרן יורם צלקובניק, להכריז על העד כעד עוין. בקשתו נדחתה על־ידי בית־הדין.

בית־הדין המתין שעות אח־דות לבואם של עדים אחרים שהוזמנו, אך לא הופיעו. במ־שך אותו זמן נעשו מאמצים לאתר את העדים — אך ללא תוצאות.

ביזבוז זמן מיותר של בית־הדין, התביעה והסניגוריה, מצא את ביטויו בהחלטת בית־הדין, שהופנתה לתשומת לבו של מפקד פיקוד ההדרכה צבאית:

מפקד פיקוד ההדרכה מת־בקש לבדוק ולדווח לבית ה־דין, מדוע במשך שעות ארו־כות של בוקר הי"ד באוקטו־בר, לא היה שום גורם מוס־מך בפיקודו, אשר יכול היה להשיב לפנים אליו מטען מוכירות בית־הדין.

על ששת הנאשמים מנ־נים ארבעה עורכי־דין: יצחק תוסיה־כהן, גדעון מאור, יצחק שביט ושלמה רבאוו. המשך המשפט נדחה ל־1 בנובמבר.

סיכוי לסיום השביתה ב„עלית" בצפת

מזכיר מועצת פועלי צפת, עמרם בר־גיל, הביע אמש אר־פטימיות לגבי הסיכוי לחסל את השביתה שפרצה במפעל ל„ייצור קפה נמס בצפת, שב־בעלות „עלית", לפני יותר מ־שבועיים.

מר בר־גיל אמר דברים אי־לה בעקבות המשא־ומתן ש־התקיים אתמול בין נציגי הנ־הלת „עלית" לבין ועד עובדי המפעל בצפת ומועצת הפוע־לים — במשרדו של הממונה על יחסי עבודה בצפון, דוד גולוב.

האזינו

לתוכניות רדיו מיוחדות לרגל יום הולדת התשעים של דוד בן־גוריון

יום שבת — 9.10.76

קול ישראל רשת ב' — בשעה 11.05 — „מזוית אחרת" — ריקה מיכאל מראיינת את שר־הבטחון מר שמעון פרס.

יום ראשון — 10.10.76

גלי צה"ל — בשעה 21.05 — „צבא העם — בן־גוריון וראשית צה"ל" — עורכת תרצה יובל.

יום שני — 11.10.76

גלי צה"ל — בשעה 18.05 — בן גוריון כפי שהכרתיו — ד"ר מיכאל בר־זוהר מראיין את ח"כ משה דיין על עבודתו עם דוד בן־גוריון.

גלי צה"ל — בשעה 20.05 — „בן־גוריון — האיש שמאחורי האגדה".

יום ראשון — 31.10.76

קול ישראל — רשת ב' — בשעה 10.05 — ראשית כל התחלות קטנות של דברים גדולים — הקמת התעשיה האווירית — עורכת — גילי קינן.

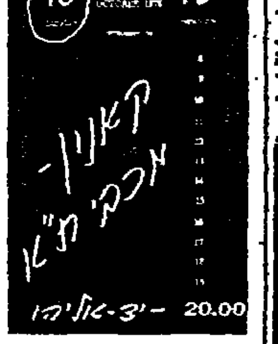

ראה עמוד 5

הרב לוינגר ינצח

אותו תושב קרית ארבע, שאמר לכתב הרדיו כי במערכה הנטושה בין הממשל הצבאי לבין הרב לוינגר ינצח האחרון כפי שניצח עד עתה, אולי לא ידע איזו אמת היסטורית הוא מבטא. יקראו לכך הפרת חוק, יקראו לכך התגרות בממשלת ישראל — הנצחון יהיה עם הרב לוינגר וחבריו מפני שהם מבטאים את האינטרס ההיסטורי העליון של עם ישראל שנה שהממשלה ושלוחתה, הממשל הצבאי, מבטאים אינטרס ארעי של גבוכים ומופים שההיסטוריה היהודית תרצה דינם של כמותם להמנות עם גורמי ההשהיה במאמציו של העם היהודי להחזיר לעצמו את מולדתו.

במערכה בין ממשלת ישראל לבין הרב לוינגר אם חלילה תנצח הממשלה תהא זו מכה לעם ישראל. תשאל הממשלה כל ערבי ויגיד לה זאת בשפה הפשוטה ביותר לפי שהגיון הדברים הוא כוח. נצחונו של הרב לוינגר הוא נצחון זכותו של כל יהודי לגור בכל מקום בארצו מבלי שיוגבל על ידי חוקי תחום המושב ליהודים. נצחונו של הרב לוינגר הוא זכותם של יהודים להתפלל בכל בית כנסת בכל מקום בו זה קיים ואם נהרס — זכותו להקימו מחדש. נצחונו של הרב לוינגר הוא נצחון של עצם זכות קיומנו בארץ הזאת.

יכול הממשל הצבאי, בפקודת הממשלה, לעצור את הרב לוינגר, יכול הוא להוציא מלמות כיצד לעצור צעדי היהודים לחזור אל עיר האבות חברון — דבר אחד לא יכול: לשנות את הציונות של הדברים ומיצויים הסופי. הציונות מבוססת על זכות העם היהודי על ארץ־ישראל. כל המונע זכות זו בפועל — הרי הוא מתנגד בתקוות עם ישראל ובעתידו. כל הנלחם למען זכות זו בגופו, כפי שלוחמים אנשי אלון מורה, כאנשי קרית ארבע, כהרב לוינגר — הרי הוא מבסס ומעמיק בפועל את הציונות הזאת.

מתוך גליון סוכות של „האב האומה" (מ.)

ב"ה

קריאה לציבור, לרבנים וגבאי בתי־הכנסת

כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש ביקש להביא לידיעת הציבור את הצעתו־קריאתו — שכל אחד ואחד ישתדל להזמין שכנים ומכירים — שאין להם סוכות — לסוכתם, ולכבדם בקיום מצוות ישיבה בסוכה וקיום מצוות נטילת ארבעת המינים.

במיוחד נקראים הרבנים שליט"א להשתדל שסוכותיהם וסוכת בתי־הכנסת תהיינה פתוחות לרבים שיוזמנו להיכנס אליהן ליהנות מהן ולהתכבד בהן במטעמת כדי לקיים את המצווה, וכן לקיים מצוות נטילת ארבעת המינים.

במיוחד יש להזמין לסוכות את בני הנוער, שיתבשמו מזיו הסוכה ומצוותיה.

גם ילדים ובני נוער נקראים להזמין את שכניהם ומכריהם לסוכות הוריהם, כדי לזכותם במצוות הסוכה, מתוך חיבה ושמחת החג. זכות והנאה מיוחדת היא לנוער.

בברכת חג שמח
אגודת חסידי חב"ד

לוח 8 לוח מעריב

כל מודעת „לוח" וכל מודעת „דרושים" מתפרסמות בעת ובעונה אחת ב־8 עתונים

ראה עמודים: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59 ועמודים 8, 9

בנק לאומי לישראל בע"מ

מברך את

אורחי התנועה העולמית של יהודי צפון אפריקה

בבואם לכנס הועד הפועל העולמי

שיתקיים מה־11 ל־13 באוקטובר, 1976.

★

טכס הפתיחה ביום ב' 11 לח.ג. במוזיאון ת"א אולם רקנטי, שד' שאול המלך 27 ת"א

★

הדיונים יתקיימו במלון „רמדה קונטיננטל" ת"א, בימים 12 ו־13 באוקטובר, 1976.

קטי ומאיר הרוש

שמחים להודיע על הולדת בנם־הבכור

תמיד

נכד

לרוזי וסלים (מוני) סרור — למוניק ונפתלי הרוש

נין

לזכי סרור — לזונה הרוש
לסולטנה בוחבוט

הוכנס בבריתו של אאע"ה ביום שלישי י"א תשרי תשל"ז 5.10.76

לסלים סרור ורעיתו

ברכת מזל־טוב

להולדת הנכד

„מעריב"

מיטב הברכות

למירי וסמי רוזנברג

להולדת הבת

אחות לגיל וענת

קופל מודס
עובדים והנהלה

זיוה ומשה ניסן (נסי)

מאושרים להודיע על הולדת בנם

בפיר־יואב

אח ליעל בדיד

נכד

לרחל ושלמה וודיסלבסקי — לרבקה ומנחם ניסלביץ

GLASGOW
SCOTLAND

ערב סוכות, י"ד בתשרי

משחקים מרתקים

האלופה ... גמר גביע

משחק היור ... נצרת

ברכה ... לנציגו ...
היים ...
כדגל קביעת ...
סכומי בבוח ...
32,000,000.-
בשנת ...
לכבתירות המשורה ...
בקרית ...
עלה והצלח!

מי יהיה ספורטאי השנה תשל"ז?

מעריב לספורטאים

שני משחקים מרתקים, מחר, בליגה הלאומית בכדורגל:

האלופה מול המובילה וגמר גביע חוזר בימק"א

ארבע קבוצות, הנחשבות הטובות והאטרקטיביות בארץ כיום, יעניקו טעם מיוחד ומסקרן למחזור השלישי בליגה הלאומית, מחר, כאשר יתייצבו פנים אל פנים בשתי זירות מרכזיות:

באיצטדיון „בלומפילד" יתמודדו המובילה בטבלה, בית"ר תל־אביב והאלופה, הפועל באר־שבע, ובמגרש ימק"א בירושלים יהיה „גמר גביע חוזר" במהדורת ליגה, בין בית"ר ירושלים, מחזיקת הגביע, לבין מכבי תל־אביב.

הליגה הלאומית (לאחר המחזור ה־2)

1.	בית"ר ת"א	0—4	4
2.	הכח־מכבי ר"ג	0—2	3
—	הפועל ת"א	2—4	3
—	מכבי ת"א	3—5	3
5.	מכבי נתניה	1—2	3
6.	מכבי יפו	3—4	2
7.	הפועל ב"ש	2—2	2
—	הפועל ירושלים	2—2	2
9.	הפועל יהוד	1—1	2
—	הפועל עכו	3—2	2
—	שמשון ת"א	0—0	2
12.	בית"ר י־ם	1—0	1
13.	הפועל כפ"ס	5—3	1
—	מכבי חיפה	4—2	1
15.	הפועל חיפה	4—1	1
16.	מכבי פ"ת	5—1	0

זה המחזור השלישי ברציפות — מעורבת באר־שבע במשחק קשה ביותר: לאחר ששיחקה עם שתי הקבוצות הירושלמיות, תשחק מחר עם הקבוצה העולה (והמובילה) של בית"ר ת"א (ובשתי השבתות הבאות תפגש עם... מכבי והפועל תל־אביב), במאבק מעניין, שודאי תהיה לו השלכה על האליפות. לבית"רים, שעדיין לא ספגו שער, יהיה זה מבחן רציני האם יעמדו בו, לא רק שישארו בפיסגה, אלא יחזקו מעורבותם בקרב על התואר. התחזית: נצחון לבית"ר — או תיקו.

בלבד משני משחקים. נחשבת כמובן גם בית"ר ירושלים למועמדת רצינית במאבק האליפות — שלא לדבר על אורחתה מחר, מכבי תל־אביב. מגרש ימק"א יהיה מלא מפה אל פה באלפי ירושלמים המייחלים לנצחון בכורה של קבוצתם ו... לשער בכורה. קשה לדעת אם ההתקפה הכשרונית הפוריה של קבוצת מכבי (שבשורותיה ששה משחקני הנבחרת) תלקק דבש בירושלים, כיוון שלמערך הקישור המצטיין של בית"ר — תהיה השפעה על אופיו של המשחק השקול. אם הקבוצות לא ייכבלו במאקטיקה זהירה הגנתית — הכנוגדת לאופי שחקניהן — צפוי משחק טוב.

ב„משחק ראדיוס" שני (ר אהרן) תארח הפועל ת"א, ללא קהל, את הפועל ירושלים, בנתניה. גם כאן צפוי משחק שווה־סיכויים, אלא־אם־כן יתברר שת"א יציבה יותר מ„קבוצת המצב רוחי", בעלת הפוטנציאל הטוב, הפועל ירושלים.

הכח ר"ג, שטרם נוצחה ולא ספגה שער, תארח את הקבוצה הכושלת של הפועל חיפה, המדורגת בתחתית. אם שוב יכשלו החיפנים, צפויה להם עונה קשה — על אף שהדרך לסיום ארוכה מאד. סיכוייה של חיפה תלויים במידה רבה בשאלה: מי את, הכח?

האם ישארו שתי העולות בלתי מנוצחות גם אחרי המחזור השלישי? לשתיהן צפויים מאבקים קשים. הפועל עכו, הנחשבת לקבוצת־בית טיפוסית, אמנם תשחק במגרשה, אך אין לדעת אם הביתיות תסייע לה לנצח את מכבי נתניה, שביום טוב שלה קשה מאד לנצחה.

גם הפועל יהוד תשחק במגרשה — עם שמשון ת"א, במשחק שווה־סיכויים. שכן, הזימה והביתיות של יהוד יאזנו את הכוחות, כול המשמשים העדיפים. להגנת יהוד צפויה משימה קשה: לפקוח עין על חלוצי הסופה, דמתי וסמאבי.

שתי קבוצות תחתית (בית־ים...) יתמודדו למרגלות הכרמל: מכבי חיפה והפועל כפר־סבא. אפשר שגם אחרי 270 דקות לא ירשם נצחון בכאונו.

אם גם מחר תנוצח מכבי פ"ת — יחמור מצבה ותתחזק התחזית שהיא המועמדת הרצינית לרדת לליגה הארצית. פ"ת, היחידה בלא נקודה, תתארח על־ידי יפו, בשכונת התקוה, וסיכויי יפו — עדיפים.

משחק חוזר „מחנה" — נצרת

ועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל הורתה אמש על קיום משחק חוזר בין קבוצות הפועל בני נצרת ומחנה יהודה מליגה א' צפון.

שחקני ה„מחנה" הגיעו בשבת לנצרת אך למולם הרע, סמוך לשעת הפתיחה, נוכחו לדעת כי כרטיסי השחקן נותרו באוטובוס וכל מאמציהם לאתר את הנהג (שהלך לסעוד את ליבו...), עלו בתוהו. אי לכך נקבע, כאמור משחק חוזר כשמחנה יהודה חויבה בכיסוי הוצאות בסך אלף לירות.

מי יהיה „ספורטאי השנה"?

למעלה מ־20 אלף קוראים השתתפו במבצע השנתי — בחירת „ספורטאי השנה" — מטעם „מעריב", בשיתוף עם מפעלי „עלית", ושמותיהם של 20 „ספורטאי השנה" בענפים השונים ו„ספורטאי השנה המצטיין" יפורסמו בערב הספורט הגדול שיתקיים ביום ראשון הקרוב, החל מהשעה 8 בערב, ב„היכל הספורט" ביד־אליהו. במרכזו של הערב משחק כדורסל בין־לאומי בין אלופת ישראל, מכבי תל־אביב, לקבוצת הליגה הראשונה באיטליה „קאנון" מוונציה.

ההתמודדות העיקרית על תואר „ספורטאי השנה המצטיין", ניטשת השנה בין שלושת הספורטאים שהצטיינו בהופעות אישיות במשחקים האולימפיים במונטריאול: המשקולן אדוארד וייץ, שסיים במקום החמישי בתחרויות במשקל קל; המשוכנית אסתר רוט־שחמורוב שסיימה במקום הששי בגמר ה־100 משוכות והמתאבק רמי מירון, שדורג במקום השביעי. גם כדורגלן נכלל הפעם ב„צוות המוביל": כוכבה הצעיר של הנבחרת הלאומית ובית"ר ירושלים, אורי מלמיליאן.

המאבקים על תואר „ספורטאי השנה" בענפים השונים, הצטיינו השנה בחריפות ובמספר ענפים השנה והכריעה בהפרש קולות זעום.

כאמור, יוכתרו 20 „ספורטאי השנה" וכן „ספורטאי השנה המצטיין" בערב הספורט הגדול שיתקיים מחרתיים ביד־אליהו, בחסות שר החינוך והתרבות מר אהרן ידלין.

אדוארד וייץ · א. רוט־שחמורוב · רמי מירון

כבר בפתיחת הליגה לנשים בכדורסל:

ההכרעה - בסיבוב השני

„אליצור" תל־אביב הנחילה הפסד לאלופה, מכבי תל־אביב 70—69

מאת מרדכי רוזנבלום

הליגה הלאומית בכדורסל לנשים החלה אמש, במשחק מלהיב ומותח, בעיקר בדקות הסיום שלו, בין שתי הבכירות הישראליות בגביע אירופה — האלופה מכבי ת"א והמגניזה — אליצור ת"א. המשחק הסתיים בנצחונה של אליצור על חודה של נקודה 70—69 (38—25). נראה כי ההכרעה הועברה לסיבוב השני, שבו תארח מכבי ת"א את אליצור.

הפועל ת"א לא תהיה הישנה בתמונת האליפות. אמש, בהרכב של צעירות, הפסידה התל־אביביות להפועל מעגן מיכאל 47—74.

לאחר שליטה כמעט מוחלטת של אליצור, חלה התעוררות בקרב בנות מכבי ת"א, ואלה צימצמו פער של 13 נקודות עד כדי נקודת יתרון למכבי, 30 שניות לסיום! אז פרצה נטע כנעני, ה„רכש" של אליצור (עברה מהפועל ת"א) לעבר הסל המכבי ונחסמה שלא כחוק. את שתי קליעות העונשין (מתוך השלוש האפשריות) קלעה נטע, והעניקה את הנצחון.

בשורות מכבי ת"א בלטה אמש במיוחד האמריקנית הבכירה בליגת הנשים בכדורסל, צביה גוכה, שגילתה ידע בסיסי בכדורסל, בצד עיקפה על הכדורים החוזרים. 26 נקודות שקלעה הביאו למעשה את המכבה במשחק כולו. לכן תמוהה החלטתו של מאמן מכבי ת"א שלמה הרשכן, שלא להרכיב את צביה בחמישיה הפותחת, אלא רק בדקה העשירית למשחק, כאשר בנות אליצור הובילו בבטחון ב־13 נקודות הפרש.

באליצור ת"א היתה דרורה שולבין גביה התקומה, שדרכבה, כמורה וקליצה, במיוחד במחצית השניה.

הירבו לקלוע לאליצור: כנעני — 24 נקודות, דרייבר — 18.

למכבי ת"א: גיבה — 26, בסל — 14.

שאר התוצאות אמש, במחזור הפתיחה: מעגן מיכאל — הפועל ת"א 47—74; אליצור פ"ת — הפועל גבעתיים 42—76; הפועל חיפה — שדרכים 35—62; מכבי הרצ/רבת־הן — הפועל ר"ג 36—52.

לאן השבת ✶ לאן השבת

כדורגל

ליגה לאומית

בית"ר ת"א — באר־שבע („איצטדיון „בלומפילד")
הפועל ת"א — הפועל י־ם (מכבי נתניה, ללא קהל)
הכח־ר"ג — הפועל חיפה
מכבי יפו — מכבי פ"ת (בני יהודה, 11)
הפועל עכו — מכבי נתניה
מכבי חיפה — כפר־סבא
הפועל יהוד — שמשון ת"א
בית"ר־י־ם — מכבי ת"א

● השעה הראשונה למשחקים השבת, 3 אחה"צ־אלא־אם־כן צויין אחרת

ליגה ארצית

הפועל נתניה — הפועל ר"ג
בני יהודה — בית"ר נתניה
אשדוד — שעריים
ראשל"צ — מכבי חדרה
הפועל חולון — הפועל חדרה
הפועל פ"ת — רמת־עמידר

ליגה א' צפון

מכבי הרצליה — אפיקים
מתנס־יהודה — נהריה (איצטדיון הפועל פ"ת, 1)
צפת — בני־בצרת
קרית־שמונה — בית שאן
נצרת עלית — הל־חנן
רעננה — טירת הכרמל
נחליאל — הפועל הרצליה

ליגה א' דרום

דימונה — אור יהודה
מרמורק — בית"ר אשדוד
לברות שבטלה נקודה אחת
יבנה — הפועל רמלה
אשקלון — באר־יעקב
מכבי הקבה — ראש־העין (מכבי רמת־עמידר)
בית"ר רמלה — גן ציונה (הפועל ראשל"צ 10.30)
בת ים — בית שמש (10.30)

כדורסל

כשהשבוע עבר בכדורסל ישתתפו מחר ב־9 בבוקר במחנה שיתקיימו ב„קאנון" לקראת ה תל־אביב לציין 11 שנה לקיום הקלאב. ... אברהם קני־אור, ... אין להחמיץ.

שחיה

אליפות ישראל בבריכה — ... ב־9.30 בבריכה בגין ...

כדורעף

ליגה לאומית

העוגן — באורות יצחק (8.30)
עין הכפרון — מכבי ת"א
המעפיל — עין־שמר (7)
אליצור ת"א — הצור (8)
קרית אתא — בית זרע (6)
אילון — רמה אביב (7)
(המשחקים במוצ"ש)

גליקשטיין ושור ניצחו בזוגות

מאת אדי רותן

במוקד משחקי היום השני של טורניר סוכות בטניס בבני־תניה, עמד הפסדו המפתיע של ווילד מארצות־הברית והיטהיימר בשלב חצי הגמר להגנות, לצמד גליקשטיין ושור 6—3, 4—6, 3—6. במשחק אחר גברו שלם ופוני על רזניק זכרלו 6—2, 7—6. ויתמודדו היום עם היסקינס ד־מלי על הזכות להופיע בגמר הזוגות.

במשחק היחידים הפתיע גליקשטיין את היסקינס ה־איסטרלי בנצחון בשתי מערכות 7—6, 6—0. ויטהיימר גבר על פוני 2—6, 6—1, 6—8 ובאותו יותר ניצל את פריסתו. במהלך המשחק של לוין כדי להפגיל לגבר יהודים (מול גליקשטיין) היום. תל־אביב.

✶ המאמן הלאומי דוד שוייצר הזמין 22 כדורגלנים לכנס הנבחרת לקראת שלושה משחקים קיימים בחודשים נובמבר ודצמבר. ... אלהוי מהפועל

כדורסלני מכבי במחנה אימון לקראת „קאנון"

האיטלקים שיופיעו בערב „מעריב" יגיעו היום ויתאמנו מחר ב„היכל"

קבוצת הליגה הראשונה באיטליה, „קאנון" מוונציה, תגיע אחר־הצהרים לישראל, כדי להתמודד עם אלופת ישראל בכדורסל, מכבי תל־אביב, בערב הכתרת „ספורטאי השנה" תשל"ו, המאורגן מטעם „מעריב" ומפעלי „עלית", ביום א', בשעה 8 בערב ב„היכל הספורט" ביד־אליהו.

יהיה זה מבחנה הבין־לאומי האחרון של מכבי תל־אביב, ארבעה ימים לפני שזו תיכנס למעגל משחקי גביע אירופה לאלופות, במשחק־חוץ עם „אוליבמיאקוס" כיוון.

כדורסלני מכבי ת"א נכנסו אתמול למחנה־אימון במכון וינגייט, שיסתיים מחר. כל שחקני הקבוצה משתתפים במחנה־האימון, מלבד לו סילבר, שנישא במוצ"ש ביום ד' בערב.

האיטלקים יקיימו מחר בערב אימון ב„היכל הספורט".

הפועל ת"א - גבת־יגור הערב בגמר בחיפה

מאת אורי יהזן

קבוצות הכדורסל של הפועל ת"א והפועל גבת־יגור יתמודדו הערב ב־9 בגמר הטורניר לזכר של יצחק כהנא ז"ל, בהיכל הכדורסל ברוממה בחיפה. ב־7 בערב יתפגשו, למאבק על המקום השלישי מכבי והפועל חיפה.

הפועל ת"א הכניעה אמש את הפועל חיפה מהליגה הארצית 98—78.

הירבו לקלוע להפועל ת"א: חוזז — 17, מוסקביץ — 15, בן־דוד — 13, ברכה — 13, ליבוביץ — 12 ואבישר — 11. לאחר הרביץ היה חלש וקלע רק 4 נקודות.

הירבו לקלוע להפועל חיפה: שרף — 15, צירקוס — 14, ועגבר — 14.

במשחק מוקדם ניצחה הפועל גבת־יגור את מכבי חיפה (ללא גבי נימרק הפגי לה) 83—80 לאחר יתרון במחצית 50—35.

הירבו לקלוע לגבת־יגור: גודן — 25, הררי — 18, סייכנר — 3, ינאי — 12.

למכבי חיפה: גרשון דקל — 27, כגן — 21, איזיק 16 וברזילי — 12.

להפועל ראש־העין
איחולים לבביים
לרגל העליה לליגה א'
עלו והצליחו!
מוניות „הירקון" ראש־העין

ברכה והוקרה
לנציגנו הבכיר
מר **חיים רוזנברג**
רח' ירושלים 100, צפת

לרגל קביעת שיא חדש במכירת סכומי בטוח חיים מעל־
37,000,000.- ל"י
(שלושים ושבע מליון ל"י)
בשנת 1975/76
ולכפתיחת המשרד החדש
בקרית־שמונה
עלה והצלח!
אליהו
חברה לבטוח בע"מ
חברת הבטוח הדינמית בישראל

ביום א', 10.10.76, בשעה 8 בערב, „היכל הספורט" ביד־אליהו: ערב הכתרת „ספורטאי השנה"

מעריב לספורטאים · עלית

פתיחת העונה הבין־לאומית בכדורסל

קאנון ונציה - מכבי ת"א

כרטיסים במחירים עממיים: 25 ל"י, 12.5 ו־10 ל"י לחיילים (כולל מ.ע.מ.) ב„הדרך", אבן גבירול 90 תל־אביב, ובשאר משרדי הכרטיסים
לקבוצות: ב„הדרך", טלפון 248787

מי יהיה ספורטאי השנה תשל"ו?

הופעה מיוחדת
ג'וקי
ארקין
ולהקת
בנות הג'ז

هكذا من الاصل

כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה

„הסתערות" על מניות תעשיתיות

נמשכה החולשה ב„צמוד־ים" * מחיר הדולר נת"ד ללא שינוי — 9.74 ל"י

מאת צ. אביבי

המסחר במניות התעשיה אתמול בקבוצה רשמ. הפ־קיס עבר בבורסה הד משי־בעיה ל„אוהד" המכיוה הד־העשיותה, שבשעריהן נר־שמו קפיצות של עשרות נקודות. צפונאלי היה גם ענף אגרות החוב להמרה, אהבו גילו לפהם משקיעי הבורסה.

תוך כדי רכישה לא נוד־לות בסדרות הכוללות בענף זה, עלו שערי כמה אגרות שערי הון בבורסה תלולה. בי־ראשן „אלקטרה" (הכוללת כתבי אופציות הזל כ־1.1.79), „ארגמן" (גם כאן מצורפות אופציות), „אתא", „דלק" ו„השקעות דיסקונט".

בשוק אגרות החוב הצמו־דות למדד נמשכה החולשה בשערים והשיפור הנוסף בתו־שואות לפדיון. בענף המילוות הארוכים התנהל המסחר בש־תי הקבוצות הראשונות תוך יציבות (התשואה 0.60%—0.65%), ואילו להורדות של ה־קבוצה השלישית הוצע היצע התחלתי של כ־3 מיליוני לי־רות. בעליית התשואה של כ־0.05% (ל־0.61%) נבהגו ה־בוטים תשאר במחזור ועם כל כמעט מיליון ל"י פ"נ.

בענף אגרות הברירה שררה יציבות בשערי הסדרות הק־צרות ואילו שערי הבינוניות והארוכות ירדו בשיעור שנע בין 1% לבין 2%. צמודי בטחון 67/66 היו יציבים יותר.

מחיר הנת"ד לא השתנה והוא נסחר ב־9.74 ל"י. תוך בוהור קטן.

הביקוש חזר למניות התעשיה

אין לדעת בשלב זה מה הניע את המשקיעים להר־חיב בעצמה רבה את המניות ה־תעשיתיות דווקא, תוך הזנחת ענף המניות הפיננסיות, ש־הוביל את מגמת ההתאוששות בשבועות האחרונים. אך ברור שלהפלאה שערי המניות הת־עשיתיות הנכבדות דורשים פחות כספים כאשר להפלאה שערי הפיננסיות, כהן שולי־טים בציני הבנקים שליטה מוחלטת.

בקבוצת התעשייתיות בלטו אתמול מניות בנות 1 ל"י של „אלרון", ההופכת לכוכבן „מדליוני", בכוח העובדה ש־כמעט כל התפוקה שנשארה מאז ההנפקה ,נספגה ונשמ־רת צהה בידיים ביציבות. אתמול עלה שערן ב־40 נק', לשיא חדש: 610 נק'.

מניה אחרת שבלטה שערה האופטי הגבוה נחשבה בבור־סה מבחינה מוזיאונית היא „סבכי", אך כאן התהיה עם „אסיא־צרי" התחייבות שתי תמרית הבנות של האחרונות להחזיר כמות סבירה של מני־יה כל שנה, הן נהפכו לס־חירות מאד. לפי ההערכות יזדקק קונצרן פרוצבבטי זה בקרוב לגיוס הון בבורסה ול־צורך ההנפקה יבוצע „ספליט", כלומר חציית המניה לשתיים ורק לאחר מכן יוכרז על שי־עור הבתים השנתי. בצורה זו יהיה שער המניה, המולא שער ההנפקה, זול יותר מב־חינה אופטית והצלחה האמי־תית של הקונצרן תהיה מובטחת בבורסה, אם אמנם יוחלט סופית לגייס כסף חדש מן הציבור לצרכי הפיתוח ה־מואץ של מפעלים אלה.

למניות „אתא" נמשך הי־ביקוש הער ובעקבותיו העלי־יות חדות בשעריהן. בבורסה מספרים שקבוצת קרנות של „דיסקונט" מחזיקה בחבילה גדולה של מניות בסוגי הבו־נים ואינה משחררת בעליה — כשמן הצד האחר גוברות השמ־עות על מכירת חלקו של ס. רוזנבאום בקרוב. עם זאת לא ברור אם בעלי המניות מצורת הציבור, אלה שרכשו את המניות בבורסה, ייהנו ב־אורח ישיר מעסקת המכירה העתידה להתבצע.

מניות „הכשרת הישוב" הת־חזקו אתמול פעם נוספת, אך העליה הזאת בקבוצת ה־ניירות של החברה נרשמה דווקא באג"ח המרה סדרה ב, שנסחרה בשבוע שעבר ב־81 נק' ואילו אתמול הגיע שערן ל־90 נק'. שער ההמרה הוא 308%.

יש לציין עוד את העליות החדות שנראו בשבוע האחרונים בשער „ישרס". ההת־עוררות המחודשת סביב מב־יה „רסקו" רומזת אולי על כך, שהמשקיעים היותר מ־תוחכמים עוברים עתה למניות שבין שעריהן לבין ערכיהן הכלכלי קיים עדיין פער גדול.

הבורסה מפרסמת שוב „רשימה שחורה"

רשימת החברות שהחלו ל־אחר בפירסום מאזניהן בהת־אם לפרק ט' לתקנון הבורסה (שנת עסקים המסתיימת ב־31.3), כתפרסמה אתמול מן ה־ביקור בקובץ הידיעות הבורסה מס' 779. פרט למאחרות ה־„כרונית", „קרן היסוד" ו־„השומר הצעיר", נמצאות עתה ברשימה חברות שלא נהגו לאחר בפירסום הדו"ח בעבר: „וולפסון־קלור־מאיר", „סבכי", „פרי־אור", „ההדרים", „פריון" וכן „חשמל" ו„ים ה־מלח".

חברת „אלקו" ביקשה אר־כה, בהסתמך על השביתה ש־נערכה במפעליה. חברות כמו „ירדן", „דשנים", „פוליגון", „אפריקה", „אבישר", „רסקו", „עמה" ו„צים" שלחו לבורסה עותק אחד בלבד של הדו"ח — וגם אלו לא עמדו בדרישת התקנון, שכן לחברי הבורסה ולעתונות לא הועברו המאז־נים כנדרש.

המחזורים בשוקי הבורסה (במיליוני ל"י תמורה כספית)

מניות	8.1
משתנים	3.1
אגרות חוב	13.7
מזה 4%	2.3
ברירה	5.5

התנודות הבולטות (ב־%)

דלק אופ'	+8.0
אלקטרה 5	+7.0
אלרון 1	+7.0
אתא ב'	+8.8
פרומאורים	+6.6

המדד הכללי

מדד כללי	+0.44	146.41
מבטים וביטוח	+0.19	143.23
בנקים מס'	+0.20	142.13
בנקים למשכ'	+2.21	152.29
בוס' מק' ופי'	+1.47	140.38
חברות להש'	+1.47	148.66
תעשיה	+4.40	149.95
מסחר ושי'	+0.09	157.65
מקר', בני' ופי'	+4.43	168.57

מדד פ"א

כללי:	138.02	+1.6
פ' מניות:	170.21	+0.89
תעשיה:	146.90	+3.49

שערי מטבע חוץ

אנו מביאים כאן את שערי מטבע החוץ הצמו־דים, כפי שנקבעו על ידי בנק־ישראל בתאריך 7.10.76.

לגבי עיסקות בסכומים קטנים יחסית (בדרך כלל עד 1,000 ל"י) ינהגו הבנקים היום לפי השערים המצויי־נים בטבלה. אולם בבקרים של עיסקות בסכומים יותר גדולים, תרשם ההעברה לפי השערים החדשים להיום, שמתפרסמים רק ביום שני הבא.

המטבע	היחידה	שער קניה (ל"י)	שער מכירה (ל"י)
דולרים ארה"ב	1	8.3872	8.4123
לירות שטרלינג	1	13.8795	13.9489
מארקים גרמניים	1	2.4370	3.4559
פלורינים הולנדיים	1	3.2933	3.3098
פרנקים שוויצריים	1	3.4248	3.4419
כתרים נורבגיים	1	1.5797	1.5876
כתרים דניים	1	1.4332	1.4404
מארקים פיניים	1	2.1776	2.1885
דולרים קנדיים	1	8.6063	8.6493
דולרים אוסטרליים	1	10.4081	10.4602
רנד דרום אפריקה	1	9.6373	9.6855
כתרים שוודיים	1	1.9729	1.9827
פרנקים בלגיים	10	2.2385	2.2497
שילינגים אוסטריים	10	4.8432	4.8675
לירות איטלקיות	1000	9.9570	10.0068
יינים יפניים	1000	29.1082	29.2538

שערי המניות

המניה	השער אתמול	השנוי היומי	המחזור באלפי לירות
נכסים אופ'	37	+0.5	28.0
ישפרו	120		4.5
ישפרו אופ'	36	+1.0	50.5
ישרס	187	+8.0	35.0
מהדרין	340	−8.0	1.0
מסעי הדר	160		4.0
נאות־אביב	205	−0.5	29.6
רסקו מב'	132	+1.0	32.5
רסקו רג'	101.5	+1.5	27.0
תעשיה			
אליאנס	733	−15.0	1.0
אלקו 1	327	+3.0	4.0
אלקו 2.5	210	+3.0	17.5
אלקטרה 1	192	+6.0	23.5
אלקטרה 5.	183	+12.0	28.0
ארגמן רג'	310	+11.0	19.0
אתא ב'	188	+9.0	122.2
אתא ג'	179	+14.5	115.4
דובק	344.5		37.9
כבלים	106	+3.0	21.0
סבג צ"ש	1020	+10.0	17.9
דשנים	128		5.0
לוין אפשטיין	124.5	+1.5	3.0
מולר טקסטיל	169.5		2.4
פניציה מ' 1	106	+3.0	1.0
פניציה 10	109	+5.0	
מספנות־ביר.	215.5	+2.5	27.1
עסיס	189	+3.0	13.0
עליה	330	−6.0	1.0
פוליגון	230		13.5
שמן מב'	186	+6.0	14.5
תפל	151	+2.5	43.3
ים המלח	239	+0.5	
אלרון 1	610	+40.0	9.5
אלרון 2	570	+20.0	4.0
פרומאורים ישן	128	+8.0	18.5
פרומאורים חדש	123	+7.0	29.0
חברות להשקעה			
אלגר מ'	154.5	+3.0	3.2
אלרן מ'	236	+17.0	24.7
אבישר	611	+1.0	
חב' ערבוית	242	−3.0	5.0
פועלים מ'	204		3.0
„פז"	406	+8.0	23.5
חלפסון 1 צ"ש	180	+2.0	
חלפסון 10 מ'	101	+1.5	169.3
ירדן	760	−15.0	6.4

המניה	השער אתמול	השנוי היומי	המחזור באלפי לירות
ירדן אופ'	600	−7.0	13.2
אבמא	133	−1.5	7.3
דיסקונט צ"ש	231	+7.0	98.5
דיסקונט מ'	240	+10.0	36.7
המזרחי	201	+3.0	63.0
לאומי	198	+3.0	119.5
פריון	346	+2.0	11.0
חמוהה	162.5	+2.5	26.1
יצוא	120.5	+1.0	4.0
כור מב'	280.5	−4.5	2.0
כלל השקעות	210		159.4
כלל התעשיה	149	−1.0	49.0
עין	148	−2.0	5.2
פבה	118	+2.0	17.0
דלק תמפ			
נפטא	6?0		6.3
לפידות צ"ש	1030	+19.0	8.7
לפידות מ'	147.9	−1.0	
אגרות חוב להמרה			
אי.די.בי. ש.ה.	123.5		5.7
איגוד	153.5		22.0
המזרחי שה. 1	155		8.0
המזרחי ש.ה. 2	143		5.0
המזרחי ש.ה. 3	126	+1.0	6.0
בל"ל ש.ה. 3	147.5	+0.5	5.2
בל"ל ש.ה. 4	123	+1.0	5.0
בל"ל שה. 5	123.5	+1.0	23.0
אפותקאי	146.5	+0.5	10.0
פת. משכנתאות 68	113.5	+1.0	46.0
טפחות 39	217	+5.0	
אוצר לתעשיה 55	93	+0.5	7.0
דלק 2	133.5	+2.0	137.8
הכשי הישוב 1	94	+5.0	21.0
הכשי הישוב 2	90	+5.0	44.0
ישפרו	109	+2.0	
אתא	165	+7.5	48.8
עליה	108	−1.0	5.0
הפועלים השקעות	121		
דיסקי השק' 59	162	+5.0	6.6
דיסקי השק' 72	123	+3.0	22.0
מזרחי השק' 48	121	+2.0	40.0
בל"ל השק' 102	123	+1.5	6.7
כלל תעשיות 4	101		2.0
עזה	86		14.4
נכסים	104	+1.0	7.5
אלקטרה	117	+8.0	64.0
ארגמן	123	+8.0	5.5

המניה	השער אתמול	השנוי היומי	המחזור באלפי לירות
בנקים מסחריים			
אי' הי הי מ'	196.5		0.5
אי.די.בי. רג'	253		164.9
איגוד	260		119.1
דיסקונט א'	462	−6.0	1.0
מזרחי מ'	172.5		42.0
פועלים מ'	274		124.0
הפועלים אופצ' 2	229		39.4
הפועלים אופצ' 3	172		52.0
לאומי	210.5	−3.0	313.1
בנקים למשכנתאות			
אפותקאי מ'	236.5	+2.0	34.3
פית' ומשכנ' אופצ'	43		30.0
שיכון רג'	168		5.0
טפחות רג'	255	+3.0	69.6
מישכה מישור			
שלמון מקומי	118	+2.0	47.0
אוצר להתעשיה	190	+1.0	116.7
ביטוח			
אריה	377	+2.0	16.8
הסנה	326		10.9
סהר	308	−1.5	1.0
ציר	283		37.0
מסחר ושירותים			
בית הרכב	82	+1.0	14.0
דלק צ"ש	210	+2.0	57.1
דלק מ'	244.5	−1.0	9.6
קירור 1	390.5		
קירור 10 מ'	210		6.0
חשמל	177	−0.5	59.6
ספנות הספקה	188.5		1.0
מקרקעין ופיתוח			
אזורים	130	+5.0	3.5
אפריקה 10	351	−4.0	15.0
הכשי הישוב צ"ש	167	−4.0	34.9
הכשי הישוב מ'	171	+5.0	102.2
כלל בונה מב'	179.5	−2.5	4.0
נכסים	209.5	+4.5	33.0

שערי אגרות החוב

● אג"ח צמודות למדד המחירים לצרכן

סדרה	שינוי	שער
3¼% מילוה פיתוח 1960		
פדיון ב־1—1980		
1001	−1.0	228
1002	+1.0	227.5
1003	+1.5	225.5
1004	−7.0	225
1005		226.5
1006	−4.5	230.5
1007		330.5
1008	+5.5	233.5
1009	−3.0	212
1010	−2.5	228.5
1011	−4.0	226
4% מילוה פיתוח 1960		
פדיון ב־1984		
3001		249.1
3002		242.6
3003		242.5
3004		236.1
3005		229.8
3006		229.7
3007		228.9
3008		225.7
3009		225.7
3010		224.5
3011		220
3012		214.6
3013	−0.9	192.6
3014	−0.8	197.5
3015	−0.8	182.6
3016	−0.8	182.6
פדיון ב־1985		
3017	−0.7	179.1
3018	−0.8	176.3
3019	−0.7	176.3
3020	−0.8	172
3021	−0.8	172
3022	−0.7	169.1
3023	−0.8	169

סדרה	שינוי	שער
3024	−0.8	166.6
3025	−0.8	167.1
3026	−0.8	166.3
3027		162.1
3028		158.8
3029		149.3
3030		144.6
3031		146.6
3032		146.6
פדיון ב־88—1979		
3101		136
3102		136
3103		136
4001"ש"		226
4002"ש"		225
4003"ש"		221.5
4004"ש"	+1.0	221
מילוות קליטה		
62	−4.0	534
62	+3.5	500
62		473
62	−5.0	470
66	−5.0	685
66	−5.0	685.5
67	−5.0	673.5
67	−5.0	657
מילוה פיתוח 1960 (6.5%)		
פדיון ב־1979		
ר"ב		389.5
ר"ג	+2.5	393
ר"ד	+1.5	392.5
ר"ו		385
ר"ח	−1.5	382
רי"ב	+1.0	391
רי"ד	+0.5	389
רי"ו	+1.5	389.5
רי"ט		388.5
רכ"ב		384.5
רכ"ד	+0.5	385
רכ"ט	−2.0	388.5
רל"א		391.5
רל"ג	+2.0	390
רל"ה		392
רל"ז	+2.0	388.5
ר"מ	+2.0	390
רמ"ב	+1.5	389
רמ"ד	+2.0	388.5
רמ"ו		389
מילוה בטחון 1969 (6.5%)		
פדיון ב־81—1979		
נ"א	−1.0	388

סדרה	שינוי	שער
נ"ב	+1.5	381.5
נ"ג		391.5
נ"ד	+0.5	381.5
נ"ה	+1.0	384.5
נ"ו	−1.0	376.5
נ"ז		376.5
נ"ח		376.5
נ"ט	+1.0	372.5
ס'		370.5
ס"א		370.5
ס"ב	−0.5	366
ס"ג		366
ס"ד	+2.5	362.5
ס"ה		362
ס"ו	+0.5	361.5
ס"ז	−0.5	354.5
ס"ט		375.5
פ'	+1.0	358.5
צ"א		347
צ"ב		345
צ"ג		348.5
צ"ד	−1.0	341.5
צ"ה	−0.5	344.5
צ"ו	−1.0	344.5
צ"ז	−2.0	339
צ"ח		341.5
צ"ט		337.5
פ'	−1.0	343
פ"א	−1.0	336
פ"ב		347
פ"ג		335
פ"ד	+0.5	335.5
פ"ה	−4.0	333
פ"ו	−3.0	340
פ"ז	−4.0	317.5
פ"ח	−4.5	316
פ"ט	−4.0	316.5
צ'	−2.0	315.5
● אג"ח צמודות לפי ברירה		
מילוה פיתוח 1960		
פדיון ב־1977		
קצ"ב	+0.5	416.5
ק"ם	+2.0	418.5
קצ"א	+3.0	412
קצ"ד	+0.5	408
קצ"ה	+0.5	405.5
קצ"ו	+4.0	406
קצ"ז	+4.0	406
קצ"ח	+4.0	407.5

סדרה	שינוי	שער
קצ"ט	+1.0	404
ר"ם	−1.5	405
רי"ג	−3.0	400
רט"ו	−3.0	400
רי"ח	+0.5	400.5
ר"כ	−3.5	400
רכ"א	−4.0	398
רכ"ג	−6.5	398
רכ"ד	−2.0	397
רכ"ח	−7.0	399.5
ר"ל	−9.0	400
רל"ב	−9.5	399.5
רל"ד	−4.5	399.5
רל"ז	−4.0	400
רל"ה	−5.0	407.5
רל"ט	−6.0	399.5
רמ"א	−6.0	400
רמ"ג	−3.0	399
רמ"ה	−3.0	398.5
רמ"ז	−6.0	398
רמ"ט	−5.0	399
ר"נ	−5.0	399.5
רנ"א	−5.5	398.5
רנ"ב	−4.0	400
רנ"ג	−3.5	400
רנ"ד	+2.0	393.5
רנ"ה	−0.5	387.5
רנ"ו	−0.5	387.5
רנ"ז	−0.5	381.5
רנ"ח	−4.5	381.5
פדיון ב־1978		
רנ"ט	−0.5	382.5
ר"ס	+0.5	381.5
רס"א	−2.5	372.5
רס"ב	−3.0	373.5
רס"ד	−2.0	373.5
רס"ה	+2.0	377.5
רס"ו	−3.0	366.5
רס"ח	−3.0	368
רס"ט	−4.0	364.5
רע"א	−3.0	365
רע"ב	−5.0	353
רע"ג	−2.0	356
רע"ה	−3.0	355
רע"ו	−3.0	344
רע"ח	−1.0	344
רפ"א	+1.0	345
רפ"ב	+0.5	343.5
רפ"ג	−1.5	341
רפ"ד	−3.0	339
רפ"ה	−2.0	339

סדרה	שינוי	שער
רפ"ו	−0.5	338.5
רפ"ז	−2.0	334
רפ"ח	−1.5	333.5
רפ"ט	−2.5	333.5
רצ"א	−2.0	333
רצ"ב	−4.0	331.5
רצ"ג	−1.0	334
רצ"ד	−3.0	331.5
רצ"ה	−2.0	326.5
רצ"ו/רצ"ז	−1.0	327
רצ"ח	−2.5	326.5
רצ"ט	−2.0	327.5
ש'	−1.0	326.5
ש"א	−2.0	326
ש"ב	−3.0	324.5
ש"ד	−5.0	324.5
ש"ה	−2.0	325
ש"ו	−4.0	315
פדיון ב־1979		
ש"ח	−3.0	316
שי"א	−4.0	314.5
שי"ב	+1.5	316.5
שי"ג	−3.5	315
מילוה בטחון 1968 (ברירה)		
פדיון ב־9—1978		
א'	+2.0	347
ב'	−5.0	341
ד'	−1.0	334
ה'	−4.5	334.5
ו'	+1.5	310.5
ח'	−0.5	287.5
ט'	−2.0	289
י'	+5.5	310
י"ד	−1.0	272
כ"א	+0.5	325
כ"ב	−1.0	308.5
כ"ג	−2.0	295.5
כ"ד	−2.0	309.5
מילוה בטחון 1969 (ברירה)		
פדיון ב־80—1979		
א'	−1.0	274
ב'	+2.0	263
ד'	−1.0	258
ה'	−2.0	262
ו'	−0.5	258.5
ח'	−2.5	260.5
י"א	+0.5	269
י"ג	−5.0	200
כ"א	+1.5	262.5
כ"ב	−0.5	250.5
כ"ג	−2.0	252.5

סדרה	שינוי	שער
כ"ד	+3.5	255
כ"ה	−5.0	271
● אגרות חוב ממשלתיות		
6% הטמל ב'		326
5% ים המלח		1401
5% ים המלח זר'	−0.5	424.5
5% ים המלח		329
5% ים המלח		329
6.5% צים 2		255
● אגרות מסחריות		
[illegible]		
7% אביטק		92.5
7% בנק אפוט' 43		116
7% בנק יצ' 6		110
6% הולים 8		105
6% הולים 9	−0.1	110
6% הולים 10		111.7
6% הולים 11	−0.8	115
6% הולים 13	−0.1	105
6% הולים 14	+0.5	114.5
6% הולים 15		118
6% הולים 16		121.5
6% הולים 17		120.5
6% הולים 18		125
6% הולים 19		123.5
6% הולים 20		127
6% הולים 21	−0.5	125.5
6.5% הולים 22	−0.5	129
6.5% חלפסון		94.1
7% דיסי השי 10		105.6
7% בל"ל הש' 27		103.5
7% בל"ל הש' 69		114.7
7% תשמל 11	+0.2	109.7
7% תשמל 13		116
7% טפחות 10	+1.5	109.5
7% טפחות 32ב'		115
7% כלל השי 1		103.8
7% כלל השי 3		108.5
7% כלל השי 10		113.5
[illegible]		
6% אפוט' 50		115
6% בנק יצ' 38	+1.0	113
6% בנק יצ' 41		114.5
6% פית' הצ' 12		114
6% פית' הצ' 13		112
5.5% מימינים 5		112
5% כניב 8		113.1

לוח 8 לוח מעריב

כל מודעת „לוח" וכל מודעת „דרושים" מתפרסמת

בעת ובעונה אחת ב־8 עתונים

ראה עמודים: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59 ועמודים 8, 9

צל אלונים

מאפשרת לכם לגור מחוץ לעיר

ההזדמנות הגדולה שלכם!

מספר מצומצם של דירות וחנויות בראשל"צ וקוטג'ים בהרצליה הצעירה במחירים ובתנאים קודמים

★

לתשומת לב: החל מיום 10.10.76 משרדנו יהיה ברמת־השרון, רח' סוקולוב 75, טלפון 470699

צל אלונים

שד' דוד המלך 30, טל' 268760, 265286 (בימי א'־ה')

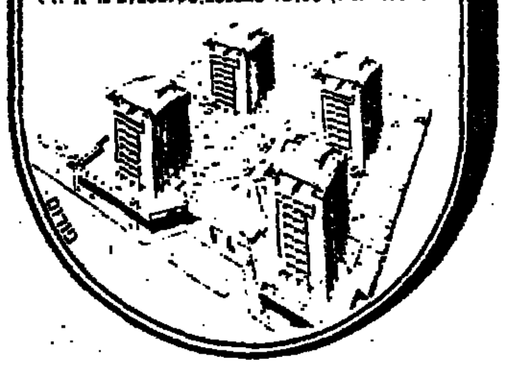

ביפו העתיקה

במקום מצוין

חנות בשכ"ח מסודרת

עם טלפון

מתאימה לחנות תכשיטים או גלריה

טלפון 59626, 9—1, 4—7.

קבלת מודעות לכל העתונים במחירי המערכת

פרסום אידיאל

אבן־גבירול 110 (פינת אוסטרולסקי)

טלפון: 227117/8

פתוח: 8—19 רצוף

חניה חפשית

המנהל: פיא קופ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
צמיד	295.83	288.63
גביש	264.95	258.50
בדולח	269.4	262.8
שמיר	255.39	249.43
טופז	124.11	120.84
פ"א	394.5	384.9
יגדל	206.8	201.8
תרשיש	134.56	131.42

הנאמן: בנק לאומי לישראל בע"מ

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

קרנות נאמנות

7.10	מחיר יחידה	מחיר פדיון
אלון	230.86	225.20
אורן	209.79	204.65
אשל	190.74	186.06
ברוש	216.20	210.90
דולב	131.27	127.80
דקל	1025.8	977.70
שקד	105.89	103.29

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

מבשירי תנועה בע"מ

שרותי YALE

טלפון: (03)36212

●

למכירה בהזדמנות

לאחר שיפוץ כללי

3 מלגזות הרמה

תוצרת YALE

שנת ייצור 1974 מנוע דיזל „פרקינס", 4 צילינדר, הילוכים אוטומטיים, הגה הידרוסטטי, גלגלי אויר (צמיגים חדשים) הרמה לגובה 3.66 מ', כושר הרמה 2000 ק"ג.

●

לפנות טלפונית בשעות 08.00—16.00

מבצע חגים

טפטים פלסטיק

.65 ל"י הגליל

כולל מס ערך מוסף

תל־אביב: ספטים ת"א, בוגרשוב 61, — טלפון 225290.

פתח־תקוה: עיצוב פנים, רח' מוהליבר 14, טלפון 914305.

חיפה: ספטים סעדיה, רח' יפו 89, טלפון 522907.

חיפה: פאר הספס, רחוב יפו 73, — טלפון 527282.

למכירה או להשכרה

DATA INPUT UNIT

על סרט מגנטי מסוג מוהק — מודל 6401 MDS צפיפות 800 BPI

תשעה ערוצים. רישום + ביקורת

בדבר פרטים נא לפנות לחברת מוטורולה ישראל בע"מ, בכתב, לרחוב קרמנצקי 16 תל־אביב, או בטלפון 38973 שלוחה 387 או 265

חברה מסחרית

בעלת מחשב 370/115

מעונינת למכור

זמן מחשב

נא לפנות לת"ד 3032, תל־אביב ולציין מספר טלפון.

חברון — פרס — והאמת!

אנו הח"מ האמנו כי באמת תוקם ועדת חקירה ממלכתית־ציבורית, שתחקור ותקיים דיון ממצה בהתפרעות הערבים במערת המכפלה ערב יום הכיפורים תשל"ז, ובמדיניות הממשלה בחברון.

לאחר הופעתו של שר הבטחון הדבר ביום ד' בכנסת, נראה כאילו הוא כבר יודע את ממצאי ועדת החקירה שטרם הוקמה. לכן, אין לנו ברירה ומחובתנו לפרסם את האמת, ללא ועדת חקירה, ולקוות שהממשלה אכן תקיים כה שהבטיחה, והוועדה אכן תקום.

א. „מבצע אברהם אבינו":

שר הבטחון אמר בכנסת כי מתפללים לא נגררו מבית הכנסת אברהם אבינו בשבת.
האמת: אנו הח"מ, מעידים כי הפורעים הערביים שהו במערת המכפלה **חצי שעה** קיבלו הוראה לפרוץ בכוח לבית הכנסת ולגרור אותנו החוצה.

שש שעות תמימות נמשך „המבצע" המחריד, תוך הפעלת כח נגד ציבור המתפללים, ביניהם אורחים רבים, נשים וקשישים.

בספרת ההתרגשות היו מקרי התעלפות בין המתפללים והחיילים.

יונה כהן
שלום שמעון
אברהם מנחם
אברהם פרוכטמן
אפרים לוינגר
משה לקס
דוד קרומביין
איתמר שניידר
אפרים רוזנברג
אשר ליפש
אלי כבר
מנחם ליבני
יעקב לוין
שלום אהרונסון
אילן הור
עובדיה קהלני
נעם ארנון
זאב פרידמן

משה פרנקר
מנחם קירשנר
יצחק ארדליס
אברהם גרינהולץ
הירש הרליפ
מנחם בית הלחמי
צבי גולדפישר
אברהם ניסבאך
אברהם זוננשיין
אברהם מייכנב
יצחק רוזנב
משה בן
יואל פורת
מאיר כהן
שלמה הוב
יעקב עמר
יהודה פרלמן
ישראל בריר

יהואל שטייניגר
שולה מולדון
צביה סבהיר
דבורה פלנב
ניצה פיין
מרים כץ
בת אל אילוז
מזל נחליאל
מלכה רפאלוביץ
לאה שניבר
הודיה אלשיך
יראת לוינגר
אפרת מורחי
רות ורדה גרינהולץ
רבקה כהן
דבורה ביטון
אסורה מייבסקי
צפורה פרינקל

ב. מחדל יום הכיפורים:

שר הבטחון אמר בכנסת כי פינוי הערבים המתפרעים ממערת המכפלה נמשך 10 דקות.
האמת: אנו הח"מ מעידים כי הפורעים הערביים שהו במערת המכפלה **חצי שעה ויותר**. הם נכנסו דרך השער המזרחי, שם דרך קבע אין כל שמירה, והפו הציפה את החיילים הספורים שנמצאו בלתי מוכנים במערה — ובמשך 30 דקות עשו שפטים בכל דבר בעל אופי יהודי.

ספסלים פורקו ובעזרת מוטות העץ נופצו ארונות הקודש לרסיסים, ספרי התורה נקרעו בסכינים. תפילין וחומשים נקרעו ופוררו, שולחנות ועמודי התפילה רוסקו לחתיכות קטנות והכל פוזר באולמות התפילה ובחצרות מערת המכפלה.

סגן אלוף א. — אסר על החיילים לפתוח באש. מסעדת המתנחלים הסמוכה, הותקפה על־ידי המון פרוע ורק [illegible] בנשקו של בעל המסעדה פיזר את הפורעים שצרו עליה.

אותה שעה היה המימשל הצבאי מרוכז במצור על בית הכנסת „אברהם אבינו" להפרע תפילת יהודים.

מאיר בתבורה
יואב עתניאל
צבי קמבר

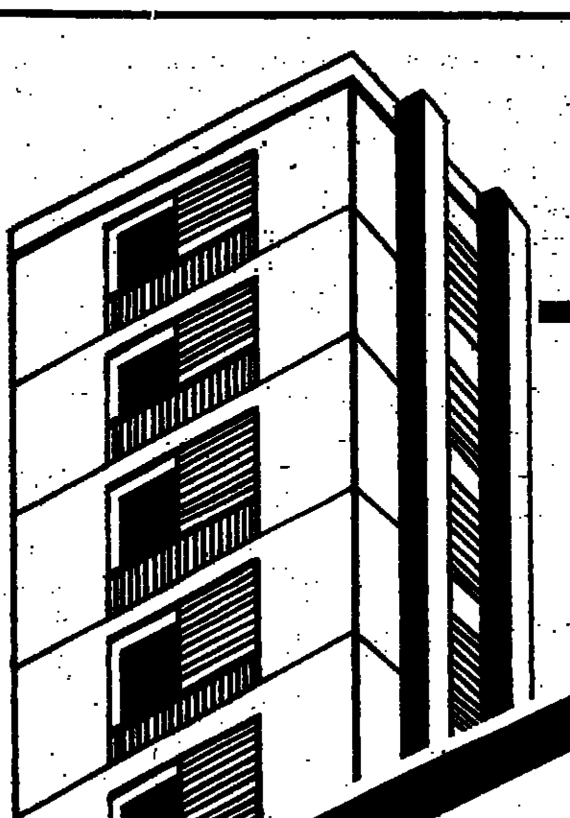

שיכון עובדים מציגה דירה לדוגמא

ב-רמלה

ברח' ג. יוספטל מס' 3
בבנין חדיש
בשכונה מתוכננת
עם פיתוח סביבתי מקיף
ברב-קומות
עם מעלית
3½ חדרים 83 מ"ר
החל מ-178,000 ל"י
משכנתא עד 65,000 ל"י
לא כולל מס ערך מוסף

במסגרת שי לחגים
עד 31.10.76
5.000 ל"י
זכות לרכישת ריהוט
ע"פ הכוונת שיכון עובדים
במפעלי הארגז צריפין ונצרת

מציגים בדירה לדוגמא:

רהיטים: רהיטי הארגז צריפין
רהיטי הארגז נצרת
וילונות: סולורואיד דיזנגוף 282 ת"א
אביזרי חשמל: אזור מרכז סוכנויות בע"מ
סוכני פטרולגז ואמקור
רמלה רח' הרצל 69
תמונות: תנע אומנויות בע"מ
רח' ה' באייר 4 ככר המדינה ת"א
אביזרי תאורה: מפעלי תאורה גנש
אבן גבירול 37 ת"א טל. 262918

המכירה במקום

בחול המועד סוכות תהיה הדירה פתוחה מ-1-10 לפנה"צ

לפרטים נוספים: שיכון עובדים, רח' לה גרדיה 58 ת"א, טל. 30721

שיכון עובדים

פרס -.1000 ל"י

תמורת פרטים על מקום הימצאו של
כלב קולי (לאסי)
חום לבן
שאבד במרכז שביון ב־18.9.76
לפנות טלפון 245331 או 778601.

מרכז לחינוך הדתי בישראל

קרן מילגות לתלמידי מוסדות חינוך דתיים
בשיתוף עם ארגון־עולמי ארצות המערב
מטעם המזרחי — הפועל המזרחי

טקס חלוקת המלגות
לשנת הלימודים תשל"ז

מטעם קרן המלגות המשותפת של המרכז לחינוך הדתי וארגון עולי ארצות המערב
מטעם המזרחי — הפועל המזרחי

יתקיים אי"ה, ביום רביעי חול המועד סוכות י"ט בתשרי תשל"ז (13.10.76) בשעה 15.30, ב„היכל שלמה", רח' המלך ג'ורג' 58, ירושלים

בהשתתפות:
מרן הרב הראשי הראשון לציון
הרב עובדיה יוסף שליט"א

התכנית:
יו"ר הטקס:
מר שמשון קרופניק,
סגן נשיא ארגון עולי ארצות המערב.

דברי ברכה:
הרב מנחם מרקוס, יו"ר ועדת קרן המלגות.
הרב דוד טלזנר, נשיא ארגון עולי ארצות המערב
מר ברוך דובדבני,
יו"ר המרכז לחינוך הדתי בישראל

חלוקת המלגות: הרב צבי תבורי,
נשיא כבוד של ארגון עולי ארצות המערב

פרקי שירה וזמר ע"י החזן והזמר — יהודה לנדנר

חוג ידידינו מהשן

ספקי שלנו אבד

כלבנו מסוג דלמטי
לבן עם נקודות שחורות, נעלם באזור צהלה.
המוצא הישר, אנא החזירנו אלינו ותבוא על שכרך.
יורי, איתי, נורית וגיורא — 463010.

להשכרה קומת משרדים

אקסקלוסיבית בשטח של 200 מ"ר מצופה עץ
2 קווי טלפון + מעלית
במרכז תל־אביב — יאזור דיזנגוף
לפנות לטלפון 293653

אוניברסיטת תל-אביב

מרכז ספיר והחוג לכלכלה
מזמינים את הציבור להרצאה פומבית של
פרופ' גרי. ס. בקר
מאוניברסיטת שיקגו
בנושא
Law & Economics:
The Economics of Detterrents
כלכלה ומשפט: כלכלה של הרתעה
ההרצאה תתקיים בתאריך 13.10.76
שעה 20.00 אולם 104 בנין רקנטי
ההרצאה תתקיים בשפה האנגלית

להשכרה
מילק בר
במרכז
ראשון־לציון
פרנסה
לשתי משפחות
טל. 941348
מ־9—13
ומ־16.00—19.00.

מודעה

כנס יסוד
של מדריכים לריקודי־עם

יתקיים בבית ברל, צופית ליד כפר סבא, בחול המועד סוכות, יום ב' 11.10.76 בשעה 9.00 בבוקר, וימשך עד שעה 16.00.

ביום א' 10.10.76 (ערב לפני הכנס) יתקיים באותו מקום מפגש החי ובילוי של המדריכים.
מתכנסים בשעה 16.00.

ח. שלומי   א. לוטבק
האגוד הארצי של המוזיקאים

קצין קבע

משוחרר, דינאמי
בעל דמיון ומעוף
+ השקעה קטנה
מחפש הצעות
כשותף פעיל
בכל תחום
ת.ד. 4158 רמת־גן

למכירה
לשכת שרות
לניקוב כרטיסים ודיסקטים
רציניים בלבד יפנו
לת.ד. [illegible]

בהזדמנות
דירה יפה בת 4 חדרים
בכפר־גנים בבית בן 6 דירות
הסקה מרכזית — כניסה מיידית.
לפנות 919383

משק יודפת
מציע למכירה
4 צריפי אסבסט משומשים
ובהם 9 חדרים של 4X4 + מרפסת
למעוניינים: ביקור במקום להאם במזכירות המשק טל. 04-912028

למכירה דפוס

היידלברג ואופסט שמינית, קדירה, מכונת חיתוך, כריכיה לשמוש הדפוס
הכל ביחד או כל פריט לחוד
טל. מעבדה 02-521872, בבית 02-521264

מבנה 200 מ"ר
(אפשרי גם 400 מ"ר)
בחיפה
+ 65 מ"ר חנות לתצוגה ומכירה
בלב הדר ומקום סואן + רכב — עובדים + השקעה אפשרית
מחפש שוכנות
ת.ד. 1309 חיפה   סודיות מובטחה

להשכרה
עסק
בתיקון פנצ'רים
מקום טוב במפרץ
וחוג לקוחות נרחב
אחרי 16.00 04-724707

בדמי מפתח
ליד אמקור
3 חנויות 150
(אפשרי יחד)
2 או 3 חדרים
למשרד או למגורים
והכל כולל טלפונים ומזגנים
לפנות למשרד של.ב.ה.
ת.ד. 7172 חיפה.

פרס גבוה

אבדה כלבה
פודל אפור
בסביבות
רמת פולג — נתניה
המוצא הישר יתקשר
לטלפון 263649
בשעות העבודה

הכר בני אדם לפי כתב ידם

החלה ההרשמה ללימודי יסודות הגרפולוגיה בירושלים.
מתקבלים בעלי השכלה תיכונית מינימלית.
פרטים והרשמה: טלפון 02-533452
בין השעות 19.00—22.00.

לימונטה

ארומור

هكذا من الاصل

صكذا من الاصل

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
-כל מודעה מתפרסמת ב-8 העיתונים

מעריב · דבר · ניוס · Hawaii Company · אוי קלט · ...

מודעות הרגע האחרון

✶

ראה גם עמודים: 8, 9, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59

קבלני בנין

דירות למכירה

1-1½ חדרים

2 חדרים

2½ חדרים

3 חדרים

3½ חדרים ויותר

וילות ובתים

וילות למכירה

דירות להשכרה

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חדשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

חנויות

מגרשים

משרדים

מבני תעשיה

שרותים

מכונות תפירה

חקלאות

כלי נגינה

מערכות קול

טרקטורים

הצעות עבודה

גזירה ותפירה

זבנים

יהלומים

מספרות

עוזרות ומטפלות

פקידים

שליחים

ביקוש עבודה

שידוכים

בת זוג

בן זוג

הכרזות

חיות בית

מכוניות למכירה

אופל

אודי נ.ס.או.

אלפא רומיאו

אמריקאיות

סוסיתא

סימקה

פג'ו

פולקסוואגן

פורד

ציטרואן

קונטסה

פיאט

מכירות

רהיטים

צילומים וקטנועים

לוח ירושלים

דירות למכירה

מכוניות למכירה

חיות בית

דירות להשכרה

לוח חיפה

דירות למכירה

הצעות עבודה

הכרזות

עסקים

מכוניות למכירה

מבני תעשיה

כלי נגינה

דרוש
בחור רציני
בעל רשיון נהיגה
לעבודות מחס,
עבודה קשה —
אפשרויות קידום
לקביעת ראיון
טל: 263446

חברה לטכסטיל בע"מ
אתא
דרוש
מפעיל מתקנים
כולל בית דוד, מדחסים,
אספקת מים, וכד'
דרוש נסיון קודם
בעבודות דומות
העבודה ב-3 משמרות
המעונינים יפנו לטלפון 04-712261,
למחלקה הטכנית
— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי
בירושלים
דרושים
1. מנהל חשבונות
עצמאי ומנוסה רצוי נסיון בתעשיה, ידיעה
2. פקידה
בהנהלת חשבונות סוג 2
בהכנת חומר למחשב. תנאים טובים.
לפנות לת.ד. 3359 ירושלים בצרוף קורות חיים

לחברת שיווק בחיפה
דרוש
מנהל מכירות
נסיון שיווקי בקנה מידה נרחב
רצוי רקע פרמצבטי
בעל רכב.
— סודיות מובטחת —
נא לפנות לת.ד. 4252 ת"א למס' 5.

בית החינוך המשותף
לעמק החולה
מחפש מורה למתמטיקה
במשרה מלאה
לכתות ז' עד י"ב
בפניות בכתב נא לפנות לבית החינוך המשותף
כפר בלום, גליל עליון, טלפון 067-41381 עד
שעה 13.30, 067-40456 בשעות הערב

למפעל
בכפר-סבא
דרושים
שכנאי
יצור
לשכר עידוד
ושיפור שיטות.
התפקיד מחייב
נסיון של 5 שנים
לפחות.
הנדסאי
מכירות
למשרד תכנון
בעל 5 שנות
נסיון לפחות,
בתכנון עזרי יצור
וכלים.
סודיות
מובטחת
המועמדים המתאימים יפנו
בכתב יד בצרוף קורות
חיים ונסיון קודם למחי
כח אדם "מקר סלדה"
אזור התעשיה כפר-סבא.

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג 2
עם נסיון של שנתיים
לפנות בכתב יד לת.ד. 9005, חיפה
— סודיות מובטחת —

לטחנת קמח נתניה בע"מ
דרושות
1. מנהלת חשבונות עצמאית
רצויה התמצאות במכונת אוליבטי
2. עוזרת למנהלת חשבונות
אחרי שירות בצה"ל
נסיון של שנתיים לפחות
הידיעות להדפיס במכונת כתיבה
לפנות טלפונית בשעות העבודה 053-24801 או
ת.ד. 171 נתניה, אזור התעשיה הישן.

ניבה Niale
דרך יפו-ת"א 25 ת"א
יצרני ויצואני
אפנה בע"מ
טלפון 59555
דרושים
1. גזרן בעל נסיון
2. תופרות לקולקציה
בעלות נסיון
למתאימים ינתנו תנאים מצויינים
נא להתקשר טלפונית או לפנות במקום למר
סיני.
— סודיות מובטחת —

למושב ע"י פתח-תקוה
דרושה פקידה
אחראית בעלת נסיון בעבודות משרד
כלליות, כולל הדפסה בעברית וכתיבת
חשבונות. שעות העבודה מ-8 עד 15
●
לפנות טלפון 913505

לבית חרושת גדול
ברמת-גן
דרושה
פקידה
לחישובי פרמיות
נא לפנות בכתב לת.ד. 19, רמת-גן.

לעליה שבעים ברמת-הגולן
דרושים
מועמדים
מקצועות מבוקשים במיוחד
● למפעל לוחות חשמל
הנדסאי חשמל
חשמלאים עם נסיון בענף.
● למשרד תכנון
מהנדס / הנדסאי חשמל
● למעבדת אלקטרוניקה,
מהנדס אלקטרוניקה
עם נסיון בעבודות פיתוח.
מעונינים בעלי משפחות, המבקשים לפנות לקב-
לת פרטים לפי הכתובת: עליה שבעים רמת-הגולן

לבית כנסת גדול
באזור הר הכרמל — דרוש
שמש
(כולל תפקידי תחזוקה)
מועמדים יפנו בכתב לפי הכתובת
ת.ד. 33283, חיפה.

לבית הלוחם באפקה
מרכז ספורט שקום וחברה לנכי צה"ל
דרוש
מדריך לברידג'
נא לפנות עם המלצות לאגף תרבות וחברה —
טלפון 411171.

למשרד חברה תעשייתית
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג'
עם נסיון של 3 שנות עבודה לפחות
מועמדים יפנו בכתב יד ת.ד. 568 תל-אביב —
עבור 95.

למשרד רואי חשבון דרושים
1. רואה חשבון צעיר
2. בוחן עצמאי לאחר גמר ההתמחות
3. סטודנט ...
תנאים טובים למתאימים
בפרטים לפנות לת.ד. ..., תל-אביב

◀ מבצע מכירה מיוחד ▶
בשבוע סוכות

במפגש הרהיט הבינלאומי

בלב חולון — רחוב קוגל 45 מול קולנוע רינה — בחניון

אנו מציעים:

חדר שינה קומפלט בדגם מיוחד

הכולל: ארון 4 דלתות רוחב 2.00 מטר
מיטה זוגית
2 שולחנות לילה
טואלט
מראת קריסטל 3 חלקים
במחיר מיוחד: 5.450 ל"י

מזנון
הכולל: בר עם תאורה, ויטרינה וגוף דלתות
במחיר מיוחד: 4.200 ל"י

ארונות בודדים
רחוב 1.00 מטר 1.500 ל"י
רוחב 2.00 מטר 2.950 ל"י

סלונים בקטיפה
בצבעים מרהיבים — מ־ 5.750 ל"י

ועוד...

מבחר חדש של חדרי שינה ונוער

החל ממוצאי שבת משעה 6.30 וכל שבוע סוכות

מהיצרן לצרכן
מיטת תינוקות מפלסטיק

היום אפשר לרכוש מיטת תינוק מפלסטיק ישירות מהיצרן, בחצי ממחירה בשוק.

לדוגמא:
מחיר מיטת עץ מעוצבת וצבועה עולה כ־1000 ל"י.
מיטת פלסטיק העולה בתכונותיה על זו מעץ — בסכום של 500 ל"י, וגם זאת עד 10 תשלומים.
לרשותכם מבחר צבעים ומומים רב.

הערה:
הצבע במיטה העץ בדרך כלל מתקלף ולטענת רופאים גם מזיק לתינוקות שאוהבים לנגוס בעץ.
אצל מיטות הפלסטיק לא צובעים, הגוון הוא תכונה של חומר הפלסטיק המרכיב את המיטה.
אחריות ל־5 שנים מיום הקניה

בואו ותיווכחו!

אירים

תל־אביב — רח' אלנבי 132, טל. 622066.
חולון — רח' אילת 36, פנות רחל ליד אולמי ארגמן טל. 856456 ביתן הילד „רוזי".

לוח 8 לוח מעריב — דרושים

סאי־טקס קורפוריישן בע"מ SCITEX

דרוש

מהנדס מערכות מחשבים
לעבודה באנגליה

הכישורים הדרושים:
- ✱ התמחות בהפעלת ואחזקת מיני־מחשבים וציוד פריפרלי
- ✱ ידע ונסיון בתכנון מיני־מחשבים
- ✱ זיקה לטפול בציוד מכני ואלקטרו־אופטי
- ✱ שליטה טובה בשפה האנגלית
- ✱ מתאים לתפקיד מגע עם לקוחות

התפקיד כולל שהות באנגליה לתקופת מינימום של שנתיים, לאחר הכשרה במפעל החברה בהרצליה

נא לפנות בכתב בפרוט מלא של הנסיון האישי, תוך התיחסות לדרישות דלעיל (רק פניות מפורטות יענו)

סאי־טקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330 הרצליה ב'. סודיות מובטחת

אוניברסיטת תל־אביב

דרושים

לביה"ס לחנוך:
גרפיקאית
בוגרת בי"ס לגרפיקה; בעלת נסיון של שלוש שנים בעבודה. העובדת תועסק עפ"י חוזה מיוחד לשנה עם אפשרות הארכה.

לחוג לפיסיקה:
טכנאי מתכת
בעל ידע בחריטה וכרסום ונסיון של מספר שנים; העובד יועסק עפ"י חוזה מיוחד לתקופה של חצי שנה.

על המעונינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודה לענף כח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, עד ליום 15.10.76.

מועמדים שימצאו מתאימים יוזמנו לראיון אישי.

דרושים

● טכנאים
להרכבת מזוג־אויר למכוניות
- ✱ בעלי נסיון
- ✱ בעלי רשיון נהיגה

● רתכים
לעבודה במחלקת מזוג־אויר למכוניות

נא לפנות טלפונית: 03-848144, 03-891541

חרות בע"מ

לחברה ליבוא רכב וטרקטורים
דרושים:

✱ **מנהל סניף מכירות טרקטורים בת"א**
כשורים דרושים: ידע ונסיון קודם במכירות ציוד חקלאי וציוד לעבודות עפר, כושר נהול מו"מ, ידע בהנהלת חשבונות, ידיעת השפה האנגלית — יתרון

✱ **איש מכירות חוץ לאזור המרכז והדרום**
כשורים דרושים: הכרת ציוד חקלאי ותעשייתי, רצוי בעל רכב, בן ההתישבות העובדת — יתרון

✱ **מנהל מוסך לטרקטורים בחיפה**
כשורים דרושים: ידע בתיקון טרקטורים חקלאיים ותעשייתיים, תעודת הסמכה, נסיון בתפקיד דומה — הכרחי

✱ **פקידה** למוסך המרכזי בחיפה
כשורים דרושים: ידע בהנה"ח, ידיעת אנגלית — יתרון
התנאים יקבעו עפ"י כשורי המועמדת

נא לפנות לת.ד. 1696 ת"א, למספר 77 בציון המשרה הדרושה ומקומה

חיפה תפסיק ללכת לשון ב־10...

חיפה גאה ביריד הענקים שלא היה כמוהו!!!

היריד ייפתח מחר, יום שבת, 9 באוקטובר, בשעה 18.30, בבית אבא חושי.

עשרות ביתנים בתצוגה עשירה של מוצרי צריכה, בזר ענק ואוירת חג נעימה.

בתכנית: דברי פתיחה: מר יוסף בלושטין, סגן ראש העיריה
גדי יגיל ולהקתו

שירה בציבור בהדרכת **שי נחושתאי.**

הכניסה לתכנית חופשית ✱ מחיר הכניסה ליריד —.3 ל"י.
לילדים עד גיל 8 כניסה חופשית

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה להנדסה

הנחיות לקראת פתיחת שנת הלימודים תשל"ז

1. שנת הלימודים תפתח ביום א', 24.10.76.
2. ידיעון הפקולטה נמצא למכירה במפעל השכפול שבבנין האקדמיה למוסיקה.
3. לפני תחילת שנת הלימודים ייערכו: כנס לתלמידים חדשים וימי ייעוץ ורישום לכל התלמידים, עפ"י הפרוט הבא:

●

כנס הסברה לתלמידים חדשים:

יום א' 10.10.76 שעה 17.00, באולם 14, בנין בריטניה
ייעוץ ורישום לתלמידי שנה ב' בכל מגמות הלימוד

ביום ג' 12.10.76
ייעוץ ורישום לתלמידי שנה א' בכל מגמות הלימוד

ביום ד' 13.10.76
ייעוץ ורישום לתלמידי שנים ג'—ד' ולימודי המשך בכל מגמות הלימוד ביום 19.10.76.
כל הנ"ל יתקיימו בבנין בריטניה, בין השעות 08.30—11.30.

יש להציג במקום כרטיס תלמיד זמני.

ויש"י — ישראל בע"מ

דרושות

עובדות אלקטרוניקה

ליום עבודה מלא או למשמרת ערב. נסיון קודם לא הכרחי.

נא לפנות ישירות למחלקת כח־אדם במפעל, רח' האופן 2, אזור התעשיה חולון.

דרוש עוזר לחשמלאי

בעל נסיון של 2—3 שנים לתעשיה עם אפשרות של השתלמות.

המעונינים יפנו בכתב לאגודה בית־יצחק, שער חפר, דאר בית־יצחק.

טכניקום
בחאריך 10.10.76 יפתח קורס
חשמלאים מוסמכים
בפקוח משרד העבודה

חיפה הרצל 44 • ת"א בן יהודה 28

דרוש דפס אופסט מעולה

למכונת גליון 2 צבעים
לעבודה במרכז הארץ
תנאים טובים למתאים

לפנות בכתב לעידן, ברנדיס 29 ג' תל־אביב, „עבור דפס".

למפעל בירושלים

דרוש טכנאי ייצור מוסמך

בוגר קורס של המכון לפריון עבודה והייצור שנתיים נסיון בתעשיה.

לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 1178 ירושלים.

המשך „דרושים" בעמודים: 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59

באזור יפו
נעמת תל־אביב

יתקיים בחול המועד סוכות ביום ב' 11.10.76 (י"ז בתשרי תשל"ז) בשעות 17.00—20.00 וביום ג' 12.10.76 (י"ח תשרי תשל"ז) בשעות 10.00—20.00

בבית פולה בן־גוריון
שד' ירושלים 153, יפו

בבאזר: לבני מיטה, הלבשה, מגבות, צעצועים והגרלות

ההכנסות קודש למוסדות הילדים

מעונין במשק
מטעים ושדים
עם בית מגורים
הכל במצב מסודר
עדיף באיזור הגליל
עד כ־40 דונם.
לטלפן מ־7 בערב 03-228247
בר־מינורא, ריינס 45, ת"א.

דרוש
עץ בנין משומש
4 מ"א
לוחות וקרשים
בכמות 20—30 קוב
לפנות: 721565 719777

פרס 500 ל"י
למודיע על הימצאה של כלבת בוקסר שנגנבה בראשל"צ מנומרת, גדל בינוני, עונה לשם מיצי.
כל המוצא מתבקש להתקשר לטל. 946571

חדש
מקבלים עבודות לייצור תבניות לפלסטיק
03-828988

דגן 16 1971
95,000 ק"מ
48.000 ל"י
טלפון 04-224025

דרושה
אדמת מלוי
10,000 קוב
ליד איצטדיון ר"ג
252529
בשבת 957704

ביהוד
למכירה או להשכרה
אולם לתעשיה
בגודל 900 מ"ר
אפשרות ליחידות קטנות יותר.
טלפון 989383

גנן
באזור ר"ג והסביבה
טיפול ובצוע באחריות
טלפון 759678

לחנות עבודה, יפה ומסודרת
בכיכר אתרים
לקיזום ופיתוח
דרוש
שותף לא פעיל
50,000 ל"י
טלפון 834707

ליפוף שנאים
מקבלים עבודות שונות במחיר סביר.
טל. 288736 תל־אביב

להשכרה
עגורן וייץ
20 גובה, 12½ מ' זרוע
750 בקצה, במצב ברזל
910586

UNIQUE

17 סוגי אקדוחים
גם אולימפיים
שופרא ושופרא
בואו לראות
מיבואן: ת"א, העליה 34
טל. 821477

למכירה
מנוף גלגלים
כושר הרמה 10 טון
זרוע 16 מטר
טלפון ביום 04-724696
ת.ד. 10168 מפרץ חיפה

נגנבה מכונית
אאודי 80
מס' 949—356
לכל המוצא פרס כספי!
טל' 904460

מעונין לקנות:
פינ'ז'ון מסחרי
במצב טוב
לטלפן 854178

האוניברסיטה העברית בירושלים

בית"ס לחקלאות ע"ש לוי אשכול — הפקולטה לחקלאות ברחובות

הודעה לתלמידים

היעוץ לתלמידים
יתקיים בפקולטה ברחובות
בתאריכים הבאים:

לתלמידי שנה ב':
- ● ביום שלישי, כ"ה בתשרי תשל"ז 19.10.76 בין השעות 09.00—13.00.

ליתר התלמידים:
- ● ביום רביעי, כ"ו בתשרי תשל"ז 20.10.76 בין השעות 09.00—13.00.

דפי יעוץ ומערכת שעות יומצאו במזכירות לעניני הוראה מיום שישי, כ"א בתשרי תשל"ז (15.10.76).

הגיעו
דגמי טפטים חדישים ביותר
שנת ייצור 1977
מתוצרת דקורן־ליילנד

המכירה בסיטונות וליחידים
ניתן להשיג קטלוגים

הפצה בלעדית: טפטים עדיב
רח' בוגרשוב 55 תל־אביב
טלפונים 280144, 290398.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

הרינו מודיעים בצער על פטירת
אשתי, אמנו וסבתנו היקרה לנו מכל

יונה רוחמה אושרוב

בת אליעזר שקלרסקי
(מסקידל)
בשנתה ה־60

הלויה תצא היום, יום ששי, י"ד בתשרי תשל"ז (8.10.76) בשעה 10.00 מבית הכנסת נוסח אשכנז, רח' ההלכה 9 רמת־יצחק לבית העלמין בחולון.

המשפחה המתאבלת

למשפחת אושרוב

משתתפים באבלכם הכבד
על פטירת אם המשפחה

יונה ז"ל

חביבה קרמר
חנה ברוקל ומשפחתה
חיים קרמר ומשפחתו

לשלמה אושרוב ומשפחתו

משתתפים באבלכם הכבד
על פטירת

אם המשפחה

אלוף נהגי אביב בע"מ
ההנהלה, החברים והעובדים

"קשרי" קבוצת נהגים בע"מ
ההנהלה, החברים והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו וסבנו היקר

עו"ד מאיר מקליס ז"ל

הובא למנוחת עולמים בהר־הזיתים
ביום חמישי, י"ג בתשרי תשל"ז 7.10.76.

המתאבלים:
אשתו: נעמי
בנו: אברהם מקליס וב"ב
בנותיו: יהודית חיימוף וב"ב
רינה פיינברג וב"ב
הנכדים וכל המשפחה

זוכרים בכאב ובגעגועים את

סרן יורם מינצברג
ז"ל

שנפל בערב סוכות במלחמת יום־הכיפורים

המשפחה
החברים

נפלה עטרת ראשנו
בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים
על פטירת אבי המשפחה

ר' יוסף סגל
ז"ל

ההלויה תתקיים היום יום ששי (ערב חג הסוכות), ט"ו בתשרי תשל"ז (8.10.76) תצא בשעה 11.00 מבית המנוח, רחוב בן־יהודה 13 [illegible] לבית העלמין בקרית שאול. ([illegible] בית המנוח).

המשפחה המתאבלת

לד"ר מגדלבאום היקר ומשפחתו

משתתפים בצערכם במות

האב

צוות הרופאים והאחיות
עזרה ראשונה "איכילוב"

לתמר כרמלי ומשפחתה

אתכם באבלכם הכבד במות עליכם האם

יונה אשרוב ז"ל

משפחת "כנס"

ליאיר כהן

אתך באבלך במות עליך

אביך

ישראל אשר
וידידים

למשפחת סגל

אתכם באבלכם הכבד
בהלקח מכם אבי המשפחה

יוסף סגל
ז"ל

מירה ויהושע דבש
יצרני אופנה "דבש—הני" בע"מ
ההנהלה וצוות העובדים

לשוקי, לגבי סגל ולמשפחה

אתכם באבלכם הכבד במות יקירכם

יוסף סגל ז"ל

נורכלטקס בע"מ
יצרני סריגים לנשים וגברים

למשפחת סגל

אתכם באבלכם הכבד
במות האב

יוסף סגל ז"ל

"גיל־עדי" שרותי בטוח

למשפחת סגל

משתתפים בצערכם
במות אבי המשפחה

יוסף סגל ז"ל

חנינא בידרמן ומשפחתו

בגלאת שלוש שנים לנפול יקירנו

סא"ל

ראובן (רובקה) אליעז
הי"ד

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו, ביום ג', י"ח תשרי תשל"ז (12.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית הקברות בכפר־ויתקין.

שרה, טל, עומר
וכל המשפחה

ישיבת בני עקיבא — כפר הרא"ה

עצרת זכרון לחללי מלחמת יום הכפורים ולכל תלמידינו

שעלו במעלות קדושים במערכות ישראל
ושהלכו לעולמם

נקיים אי"ה בהיכל הישיבה ביום רביעי ג' מרחשון תשל"ז (27.10.76) בשעה 7.00 בערב.
המשפחות השכולות וחברי המחזורים מוזמנים להשתתף.

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

אליהו (אלי) קופרשטיין
ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ט"ז תשרי תשל"ז (10.10.76) בשעה 4.30 אחה"צ בבית העלמין בקבוץ עינת.

המשפחה ובית עינת

במלאות שנה לפטירתו של יקירנו הבלתי נשכח

ירוחם - אנריקו דרימר ז"ל

דורוהוי — בקאו — חיפה
בן הרב דב דרימר ז"ל מדורוהוי

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום חמישי, כ' בתשרי תשל"ז 14.10.76 בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין הישן חוף הכרמל, חיפה.
מוקירי זכרו נפגשים ליד השער הראשי.

המתאבלים: אשתו — פני
וכל בני המשפחה

ביום א', 10.10.76 בשעה 3.30
נעלה לקברו בבית־העלמין במרום הגולן
של חברנו

יעקב (מנצי) רעי מנצ'נפרוינד ז"ל

בבית העלמין במרום גולן
אשר נפל בגולן במלחמת יום הכיפורים

בית מרום הגולן

לאילנה בלומנשטיין והמשפחה

על

מורישק היקר

ידיד רע
שאיננו
אתכם באבלכם
אדית ומשה זדוונסקי
גלה ואנג'ל ארושס
שרית ודוד בסט

למשפחת כהן
למשפחת איזנברגר

אתכם באבלכם הכבד במות

ישעיהו כהן ז"ל

הנהלת מכון ומוסך הדרום, יפו
ועובדיו

לחברנו **מנחם**

תנחומנו על מות

אמך ז"ל

חברי מושב לכיש

במלאת שלש שנים לנפילת יקירנו

עדו מוסינזון ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו בבית העלמין בקרית שאול
ביום א' 10.10 בשעה 5.00 אחה"צ.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפול יקירנו

סגן אלוף

מולה הרמתי
ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, י"ז תשרי תשל"ז (11.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין בבאר־שבע.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

סמ"ר יצחק בקנרוט
הי"ד

ו־16 חודש למותו של אבינו

מרדכי בקנרוט ז"ל

תתקיים אזכרה ביום רביעי י"ט בתשרי תשל"ו (13.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ.
נפגשים ליד שער בית הקברות הצבאי בחיפה

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילתו של

דניאל חודוש ז"ל

תתקיים עליה לקברו ביום שלישי י"ח תשרי תשל"ז 12.10.76 בשעה 3 אחה"צ בבית הקברות בקבוץ דפנה.

המשפחה ומושב רם־און

במלאת שלש שנים לנפילתו של בננו ואחי היקר

סמל אבי לזר ז"ל

שנפל במלחמת יום הכיפורים בסיני

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ט"ז בתשרי תשל"ז (10.10.76), בשעה 15.30, בבית הקברות הצבאי חוף הכרמל, חיפה.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפול יקירנו

סגן אברהם (אבי) שמעוני ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום א', ט"ז בתשרי תשל"ז (10.10.76) בבית העלמין הצבאי קרית־שאול בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שלש שנים לנפילתו
במלחמת יום הכפורים של יקירנו

רס"ן סורסקי דב

נעלה לקברו בהר הרצל ביום חמישי, כ' בתשרי תשל"ז (14.10.76) בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאת 3 שנים לנפילת יקירנו

אדיר שטרן הי"ד

נעלה לקברו בקרית שאול ביום ראשון,
ט"ז תשרי (10.10.76) בשעה 16.00.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

אבינו ישראל (סרג׳) למפל

בן יוחן

הלוויה תצא ביום ראשון, ט"ז תשרי תשל"ז (10.10.76) בשעה 1.00 בצהרים, מבית ההלוויות העירוני, רח׳ דפנה 5, ת"א, לבית העלמין בחולון. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המתאבלים: אשתו: סוניה
בנו וכלתו: יאיר וימימה
נכדתו וכל בני המשפחה בארץ ובחו"ל

נא להימנע מביקורי תנחומים.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

מיכאל ויגדורוביץ

הלוויה תצא היום, יום ו׳ י"ד בתשרי תשל"ז 8.10.76 מבית המנוח ביצנה 18 גבעתיים, בשעה 11.45, לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

אשתו — חנה
ילדיו — ורדה ודודי

יקירנו

משה (מרק) רוטפלד

(מאילת)

איננו

הלוויה תצא היום, יום ששי, י"ד תשרי תשל"ז (8.10.76) בשעה 11.00 לפנה"צ, מבית ההלוויות ברח׳ דפנה ת"א, לבית העלמין בקרית שאול.

אשתו: לאה (לונקה)
כלתו, נכדיו
ומשפחות צייליגנולד

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אשתי, אמנו ואחותנו היקרה

יהודית קיפמן

בשנת ה־46 לחייה

הלוויה תצא ביום ראשון, ט"ז תשרי תשל"ז (10.10.76) בשעה 12.00 בצהרים, מבית המנוחה, דרך השלום 73 ת"א, לבית העלמין בחולון. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המשפחה המתאבלת

ברוך דיין אמת
נפלה עטרת ראשנו

הרב יעקב רוקח ז"ל

איננו

הובא למנוחת עולמים בהר המנוחות בירושלים בי"ב בתשרי תשל"ז (6.10.76).

המשפחה

למשפחת ברנפל

אתכם אנו באבלכם הכבד
במות בתכם היקרה

נועה ז"ל

עובדי מרכז אורט ישראל

לד"ר אליעזר קנאי היקר ומשפחתו

השתתפותנו הכנה באבלכם על מות

האם - הסבתא

ז"ל

בית "לפידות"

אנו משתתפים באבל המשפחה
על מות מבסיסי החברה

ישראל דורמבוס

ז"ל

פז חברת נפט בע"מ
ההנהלה, העובדים והפנסיונרים

נבדקת האפשרות לשנות הסדרים במערת המכפלה

העוצר בחברון יימשך היום, וכנראה גם מחר

מאת יוסף צוריאל

גורמים במימשל בודקים עתה אפשרויות של שינויים בסדרי התפילה של יהודים ומוסלמים במערת המכפלה ובמסגדיה, במטרה למנוע חיכוכים.

בימים אלה נערכים שיפוצים במערת המכפלה, וכפי הנראה היא תהיה סגורה למתפללים לפחות עשרה ימים.

הסדרים הקיימים שם במערה נקבעו לפני יותר מחמש שנים ובמשך תקופה זו הועלו מדי פעם הצעות לשינוי הסדרים הקיימים, במטרה להרחיק מוסלמים מיהודים.

העוצר בחברון, שהוטל ביום ראשון, יימשך גם היום וכנראה גם מחר, המימשל הצבאי עדיין חושש מהתפרצויות והפרות הסדר הציבורי בעיר, בעקבות האירועים במערת המכפלה.

תובעים דיון ב"עבודה" על יחסי אלמוגי ומולק

מאת ראובן בן־צבי

אהרון שפירא, חבר מזכירות "עבודה" בחיפה וממקורביו של יוסף אלמוגי, תבע אתמול ממזכיר מפלגת העבודה במחוז, אורי אגמי, לכנס מיד את מזכירות המפלגה. הוא מבקש לדון על הקרע שבין אלמוגי ומולק, מזכיר מועצת פועלי חיפה.

הריב הגלוי בין שני האישים, שעליו דווח ביומיים האחרונים ב"מעריב", גרם תסיסה מרובה במפלגת העבודה, מבוכה וחששות כבדים מפני התוצאות האפשריות בעת הבחירות.

אליעזר מולק הודיע כי הוא תובע בירור בלשכת המפלגה על התבטאויותיו של יוסף אלמוגי. לפני זמן מה הביע אלמוגי חששות מפני תוצאות הבחירות, בהסתדרות בחיפה ואיבוד שלטון המערך בה.

אורי אגמי הגיב אמש בחריפות בלתי רגילה על ההתלקחות שנוצרה ביומיים האחרונים על רקע ריב מולק־אלמוגי. הוא כינה "שקר בוטה" את הידיעות כי אלמוגי הועיד אותו לשמש כמזכיר הבא של ההסתדרות בחיפה.

אלמוגי נפגש בערב יום הכיפורים במפלגת העבודה עם חברי מפלגה אחדים, וביניהם סגן ראש עיריית חיפה יוסף בלשטיין, אברהם זולפנזון ממועצת פועלי חיפה, אהרון שפירא, כאנשי רפ"י לשעבר, ועוד. נמסר כי בפגישות אלה הביע יוסף אלמוגי דעתו בעד מועמדותו של מנכ"ל משרד העבודה, אריה גורואל, לכהונת ראש עיריית חיפה ושל אורי אגמי למשרת מזכיר מועצת פועלי חיפה — דבר שאגמי הכחיש אמש בתקיפות.

בעקבות החלטתו של מולק, להציג מועמדותו לעוד קדנציה כמזכיר מועצת פועלי חיפה, נמסר אמש כי כמה אישים ב"עבודה" סבורים כי לא יתנו ידם לכך, ויעשו הכל שיהיו מועמדים נוספים.

היקר באדם

ד"ר אנשל אנגלברג

נלקח מאיתנו

המשפחה

הלוויה תתקיים היום, יום ששי, י"ד בתשרי תשל"ז (8-10.1976), בשעה 1.00 בצהרים, בבית העלמין בבנימינה.

אוטובוסים מיוחדים יעמדו לרשות המלווים בשעה 11.30, ליד בית המנוח ברח׳ שושנת הכרמל 64 א׳, חיפה.

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירתה של אשתי, אמנו, סבתנו ואחותנו היקרה

רחל כהן

לבית הילנברג

הלוויה תצא ביום ראשון, ט"ז בתשרי תשל"ז (10.10.76), מבית המנוחה ברח׳ הלפסון 5, הרצליה, לבית העלמין בהרצליה.

על שעת ההלוויה נא להתקשר טל. 982768, 983714, 982671.

בעלה: יצחק כהן
בניה: רפאל כהן ומשפחתו
אריה כהן ומשפחתו
אחיותיה: רות בר־תנא
יהודית בנאי

בצער רב הננו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

אפרים (פיטה) ליזרוביץ

ז"ל

הלוויה תצא היום, יום שישי, י"ד בתשרי תשל"ז (8.10.76), בשעה 11.45, מבית חולים "רוטשילד" בחיפה, לבית העלמין החדש בכפר סמיר. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים בשעה 11 מבית המנוח.

המשפחה האבלה

אנו אבלים על מותו של יקירנו

אברהם מנדלבאום

הלוויה תצא ביום ראשון, ט"ז תשרי תשל"ז (10.10.76), בשעה 11.00 לפנה"צ, מבית ההלוויות העירוני, רח׳ דפנה 5 ת"א, לבית העלמין בחולון.

אשתו, בניו, כלותיו
ונכדיו

נא להימנע מביקורי תנחומים.

בצער רב אנו מודיעים כי ביום חמישי י"ג תשרי תשל"ז נפטר בברלין יקירנו

מרדכי (מוטל) לחמן ז"ל

בן יצחק יעקב ז"ל

המשפחה המתאבלת

השוטר בניידת נא לעזור!

שוטר ושוטרת בניידת שעברו בכביש גהה בקרבת "קוקה קולה" ב־9 בדצמבר 1975 בשעה 4.00 אחה"צ, ועזרו לפנות מהדרך אוטו אדום עם כלב ענק דני וילדה, מתבקשים להתקשר בדחיפות 03-743634.

זכו בפיס

בהגרלה הרגילה של מפעל הפיס (מס׳ 41/76), שהתקיימה אתמול, זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 700,000.— ל"י זכה המספר: 683714.

בסך 100,000.— ל"י זכה המספר: 082552.

בסך 50,000.— ל"י זכה המספר: 268019.

בסך 10,000.— ל"י זכו המספרים: 265697; 494865.

בסך 5,000.— ל"י זכו המספרים הבאים: 098660; 211417; 278850; 286993; 409132; 447924; 471772; 592138; 674487; 702070.

בסך 1,000.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 00988; 08417; 10565; 14325; 16926; 24678; 34937; 43801; 53931.

בסך 500.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 05647; 16774; 32239; 37197; 37343; 39517; 59320; 64433; 84713; 95078.

בסך 200.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 4547; 8817; 9504.

בסך 100.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0230; 0528; 0794; 0913; 1132; 1179; 1181; 1844; 2414; 2649; 2909; 3243; 3637; 4084; 4249; 4546; 4846; 4872; 4919; 5175; 5349; 5526; 6250; 6703; 6819; 6980; 7146; 7222; 7467; 7643; 7814; 7985; 8676; 9166; 9381; 9550; 9571; 9643; 9647; 9829.

בסך 8.— ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה: 7.

רק הרשימה הרגילה של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

שתי גופות נמצאו באיזור חיפה

שתי גופות נמצאו אמש באיזור חיפה.

נתגלתה גופה של בחור צעיר, בן 25, בשפת הים ליד עין־הים, מול מערת אליהו. הצעיר נמצא לבוש בגדי ג׳ינס.

בטיילת הכרמל נמצאה גופת גבר, שנפח את נשמתו בגינה.

מבוקש: שדה תעופה כמו זה שבאנטבה

מאת מירה צוק

קיבוץ עין־שמר מסרב לאשר שיהרסו שדה־התעופה מתקופת המנדט הבריטי, הנמצא בתחום הקיבוץ. הדבר דרוש לצילומי סרט שמפיקה חברת "האחים ורנר" על "מבצע יונתן", וקיימת סכנה של הכשלת ההפקה כולה.

צוות ההפקה של הסרט, בראשות המפיק סטנלי אוטול והבמאי פרנקלין שאפנר, יושב זה יותר מחודש במלון "דן" בתל־אביב. משם "תרשו" המפיקים את הארץ לאורכה ולרוחבה, בנסותם למצוא מקום מתאים להקים בו תיקוי של שדה־התעופה באנטבה. לאחר חיפושים נמצא המקום בעין־שמר, שליד חדרה.

המפיקים היו מוכנים לשלם לקיבוץ כסף רב בעד הרשות להקים שם מגדל מסלולים מבטון ואת המבנים הדרושים. אולם בשנים האחרונות משמש השטח כמרכז שדה־הכותנה, שהוא הענף העיקרי במשק עין־שמר. אנשי הקיבוץ אינם מוכנים לשנות את ייעודו של המקום.

המפיקים ביקשו את התערבותו של שר המסחר והתעשייה, חיים בר־לב. הוא שוחח, מטעם ממשלת ישראל, הסכם עם חברת "האחים ורנר" לסייע לה בהפקה זו.

מציל הודה בבימ"ש בחיפה שמסר במשטרה עדות שקר בחקירת טביעתו של צעיר

עדות מפתיעה של המציל מנחם פרידקס נשמעה אתמול לפני שופט השלום מיכל ליבדנשטראוס בחיפה, שהתמנה כשופט חוקר בנסיבות טביעתו של האני צלאת, בן 17, בבריכת בת־גלים בחיפה. המציל סיפר כי מסר במשטרה עדות לא נכונה ולפיכך הורה השופט להפסיק את החקירה ולהחזיר את התיק למשטרה, תוך דרישה לחקור את הפרשה בצורה יסודית.

גופתו של האני צלאת מהעיירה טובאס שליד שכם נמצאה בקרקעית המים העמוקים בבריכת בת גלים בחיפה, בחודש אוגוסט לפני כשנה. מהעדויות שנמסרו במשטרה ניתן להסיק שהצעיר קפץ מהמקפצה וטבע. אתמול היה בפי העד מנחם פרידקס סיפור שונה: "המציל הראשי לא היה בבריכה. המים היו עכורים. המציל הראשי אמר לי מה להגיד במשטרה. עדותי לא היתה נכונה, כי חששתי למקום עבודתי. המציל השני רפאל סריה, שהיה במים העמוקים אמר לי שיש משהו בקרקעית. צללנו והוצאנו את הגופה. לא ראיתי את הצעיר קופץ. מה שאמרתי עכשיו היא עדות אמת".

בהחלטתו להפסיק בשלב זה את החקירה, ציין השופט כי העד ידע שהוא צפוי לעמוד לדין על מסירת עדות כוזבת במשטרה.

"מהדברים שנתגלו לי בשלב זה הם לכאורה חמורים, ויתכן גם שהיה כאן מעשה של הכשלת החקירה המשטרתית" — ציין השופט בהחלטתו.

הרישומים של שמואל בק

בגלריה "ימים ולילות" של היום, בכתבה על "הקומנדו הצרפתי" של צה"ל (בעמוד 10), השמט בטעות הציון, כי הרישומים הם מעשה ידיו של שמואל בק.

ביום ב׳ — טקס הכנסת תורה ב"עפרה

ביום שני, ב׳ דחוה"מ סוכות (11.10.76) בשעה 15.30 יערך בעפרה, טקס הכנסה ספר תורה. ובשעה 18.00 שמחת בית השואבה. התחבורה מירושלים: אוטובוס מס׳ 040 מגן דניאל, ליד הדואר המרכזי.

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הגדול ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

כל מודעת "לוח" וכל מודעת "דרושים" מתפרסמת
בעת ובעונה אחת ב־8 עתונים

ראה עמודים 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59 ועמודים 8, 9

כחות סוריים נוספים - לצידון

(סוף מעמוד 1)

גיבריל מצמרת הארגון, באשמה של "שיתוף פעולה עם המשטר הסורי בביצוע הכלית לחיסול המהפכה הפלשתינית".

בצידון עצמה נמשכו ההכנות לקדם פני מיתקפה סורית, הוקמו מיתרסים ברחובות ונקודות ביקורת בצמתים העיקריים.

בביירות חלה הרגעה בהתנגשויות ומזכיר הליגה הערבית הודיע, כי יורה ליחידות כוח הזירום הבינערבי המוצבות באזור הזיק בביירות לנטוש את עמדותיהן, אם לא תיפסק ההפגזה הכבדה על האזור.

מאיר הראובני מוסר: מאז שעות אחר־הצהרים המוקדמות התחולל אתמול קרב בבקעת עיון שבדרום הלבנון, מול מטולה, בין לוחמים נוצרים מכפרי הדרום לבין כוחות מחבלים מעבר לנהר הליטאני. חילופי האש היו מנשק אוטומטי ואף ממרגמות כבדות.

עיקר הקרב התנהל בין הכפר מרג׳ עיון, בשליטת "צבא לבנון הערבי", ובין הכפר הנוצרי קליעה מצפון למטולה, שרבים מתושביו עובדים בישראל.

משטחי המטעים של מטולה נראו בבירור פגיעות הפגזים בתחומי הכפרים והעיירה מרג׳־עיון. בשדות שמסביב לעיירה התלקחו דליקות. לקראת הערב שככו ההפגזות, אולם עדיין נשמעו יריות מנשק קל.

פורד לא קיים את הבטחתו

(סוף מעמוד 1)

החרם הערבי, שמימשל פורד התנגד בפועל למאמציהם, לפני צאתו של הקונגרס לפגרה ביום ו׳ שעבר.

סנאטור ויליאם פרוקסמאייר, דמוקראט מוויסקונסין, אמר, שהקונגרס יזם חקיקה נגד החרם ומימשל פורד "חסם אותה בכל צעד ושעל".

הסנאטור עדליי סטיבנסון מאילינוי, אמר: "המועמד פורד התעלם פעם נוספת ממדיניותו של הנשיא פורד". הסנאטור פרוקסמאייר גם לא התרשם כל כך מהוראת הנשיא פורד למשרד המסחר. "הכוונה היתה לפעול נגד בנייה לחרם ולא לגלות מי משתף פעולה עם החרם".

שני חברי בית הנבחרים, יונתן בינגהאם ובנימין רוזנטל נכחו אף הם במסיבת העיתונאים.

מר פורד טען בויכוח שבביטול הקונגרס לא פעל נגד החרם הערבי ואף ניסה לסכל את מאמצי המימשל שלו לבלום את החרם.

אלון מסכים

(סוף מעמוד 1)

אמריקנית לחפש נפט במים בינלאומיים.

האמריקנים, לדברי מקורות דיפלומטיים, אינם רואים במצב שום בעיה של ריבונות ישראלית, אפילו לא במסגרת של מדינה, המונופולקה. שטחים לא לה.

משקיפים בוושינגטון סבורים, כי ארה"ב רק מנסה למצוא פשרת־ביניים בתקוות, כי המחלוקת כולה תמצא את פתרונה במסגרתו של תהליך דיפלומאטי, הקשור בכל שאלת הסכסוך במזרח התיכון. כן ברור, כי מימשל פורד מנסה להביא לסיומה של המחלוקת, כך שלא תהיה לגורם במערכת הבחירות לנשיאות.

עם זאת ברור, אמרו מקורות דיפלומאטיים, כי ארה"ב תדרוש לפחות, כי קידוח אחד יימשך.

מר אלון אמור לבוא לוושינגטון ביום א׳. ביום ב׳ הוא יוועד עם הד"ר קיסינג׳ר, וכן ייפגש עם הנשיא פורד בבית הלבן.

דיפלומאטים ישראליים ואמריקניים עודם מקווים, כי המחלוקת תיושב בשקט, אולם שני הצדדים הביעו חששות, כי פרסומו של "מסמך רוזן" הגם שאינו רלוואנטי, עלול לחבל במאמצים. מקור אחד אמר, כי המתנגדים לפשרה אפשרית הם, ככל הנראה, אלה אשר הדליפו את המסמך, כדי להקים צעקה ציבורית נגד פשרה כזאת. כמה דיפלומאטים בוושינגטון תוהים, כי ממשלת ישראל עלולה להתקשות לאשר את הפשרה, לאחר שמשפטן במשרד החוץ הצהיר, כי "אמקו" הלכה למעשה חברה מצרית.

ישראל קליין — מנהל ביה"ח "אסף הרופא"

ד"ר ישראל קליין נתמנה אתמול כמנהל בית החולים הממשלתי "אסף הרופא" בצריפין.

עד כה כיהן ד"ר קליין כמנהל בפועל של בית החולים. על מינויו של ד"ר קליין הודיע אתמול פרופ׳ יעקב מנצ׳ל, מנכ"ל משרד הבריאות בביקור שערך בביה"ח "אסף הרופא".

מכונית הידרדרה בטבריה ופגעה ב־4 אנשים

מכונית פרטית, שהוחנתה ברחובה הראשי של טבריה, החלה אתמול בצהריים להידרדר בכביש התלול, נהדפה לעבר אוטובוס שחנה בתחנה — ופגעה בארבעה נוסעים שהמתינו בתחנה.

נער בן 17 נפצע קשה. העבירו אותו, מחוסר הכרה, לבית החולים "רמב"ם" בחיפה. שלוש נשים נפצעו קל ואושפזו לטיפול בבית החולים "פוריה" בטבריה.

המכונית שייכת לאחות העובדת בקופת חולים.

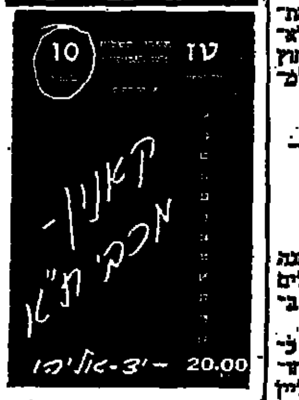

ראה עמוד 5

השעה ה־25

ומדור מיוחד
לילדים
קל וחומר

בין הפותרים יוגרלו פרסים יקרים

ראה עמוד 41

גלי צה"ל

"משלנו"

מצעד הפזמונים העבריים
של גלי צה"ל
(2) תשל"ז 7.10.76

1.	תני לי בוסה	אריאל זילבר
2.	רוצי שמוליק קורא לך	אריאל זילבר
3.	יש לי אח קטן	אריק איינשטיין
4.	דרך ללא מוצא	אריאל זילבר
5.	ערב שקט יפה	יפה ירקוני/צביקה פיק
6.	בבעת חלפון אינה עונה	הבשם ההולך
7.	לאור השמש	בתחנה
8.	שנת 2000	שוקולד מנטה מסטיק
9.	נפשי כלתה לתרווים	אלכסנדרה
10.	אני רוצה תמיד עיניים	שלמה ארצי
11.	אבא תגיד לי למה	יגאל בשן
12.	זה קרה לי	צביקה פיק
13.	עד הבוקר	אריק לוי
14.	הרמים הסוכים	דוריה ראובני
15.	פעם הייתי ילד קטן	אריאל זילבר
16.	אל תשמעי בקול ליבך	אילנית
17.	אין שלווה	כתי כהן
18.	יש מלאך	יגאל בשן
19.	מלאו הגילת שנות ה־60	חנן יובל
20.	דבר אלי	צוות הדר גולן
21.	ארץ	אילנית
22.	כמה טוב לחזור אליכם	לואיגי
23.	יש לנו זמן	גרי אקשטיין

הפינה לשיפוטכם

24.	בוקר טוב	רוני לנה
25.	אלוהים שלי	דוריה פז
26.	עיר פלאים	"שפנים בחליל"
27.	יש לנו יום	כלי ברונשטיין

גזור ושלח

לדואר צבאי 1005 צ.ה.ל.
זה הדירוג שלי (סמן מספר השיר):

1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___
6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___

שם ___
כתובת ___

בין המשתתפים יוגרלו פרסים

هكذا من الاصل

مكنز من الاهل

מעריב

עמוד 12 | י"ד בתשרי תשל"ז ✶ 8 באוקטובר 1976

ילדה 3 זוגות תאומים בתוך שלוש שנים

7 ילדי הזוג בן יפתח, מלוד, גרים בחדר אחד ✶ אבי המשפחה, שנפגע בעמוד השדרה, אינו עובד

מאת סופר „מעריב"

הזוג בן יפתח מלוד, שרוי בימים אלה במשבר ובמצוקה כאחד. רק לפני כארבע שנים נישאו שמעון ועליזה וכבר הם הורים ל־שבעה ילדים. לאחר לידת הבן הראשון ילדה עליזה בן יפתח ברציפות בתוך שלוש שנים שלושה זוגות תאומים: כל הילדים — בריאים.

בחדר קטן אחד בדירה גרים היום זהו, בן 3.5, אבי ר... שרון, בני 3, רפי ומיקי — בני שנה, הנוכחים, ורביעית תינוקות אתה — התאומים „החדשים" צחי ורונן, שנולדו לפני שבוע בבית היולדות ב„אסף הרופא".

אומרת האם עליזה: „בימים הראשונים להריוני היתה לי הרגשה שאלה הם שוב תאומים. הרופאים אישרו, כי תאומים בבטני רק לאחר צילום בחודש השביעי להריוני".

הלידות היו טבעיות והאם מעידה, כי לא ניתנו לה כל טיפולים מיוחדים לפני ההריונות. במשפחת הבעל אין תקדים ללידות תאומים, ואילו במשפחת האשה יש תקדים אחד: אחות סבתה ילדה תאומים.

לאחר גל השמחה הראשון נוכחו בני הזוג יפתח לדעת, כי בעיותיהם גדלו: לדבריהם, אבי הילדים, שמעון, אינו עובד זה שלוש שנים, לאחר שנפגע בעמוד השדרה בתאונת עבודה. „לפני כחודשיים נקבע לו 50 אחוז נכות לצמיתות כשעם הביטוח הלאומי".

לדברי בני הזוג, התקציב המשפחה עד עתה כ־1000 לירות לחודש דמי ביטוח לאומי, והוצאותיהם שאינן לפני כן. „אך הסכומות נגמרים", אומרת עליזה. עתה יש בדעתם לפנות ללשכת הסעד ולעיריית לוד בבקשות תמיכה וסיוע להחלפת הדירה.

עו"ד שהורשע בנסיון תיווך במתן שוחד - למאסר ע"ת

מאת עמוס לבב

שנת מאסר על־תנאי, וקנס בסך 5000 לירות, הטיל אתמול שופט בית־המשפט המחוזי בירושלים, יעקב בזק, על עו"ד זלמן אליקים, שהורשע בנסיון לתווך בקבלת שוחד.

מתן גזר־דינו של עו"ד צבי סתי, שהנאשם אף הוא בפרשה (הידועה כ„פרשת שוחד המרגיוח"), הורשע בתיפקים שרנים של קבלת שוחד ומעילה באמון — נדחה.

עו"ד סתי היה מנכ"ל הועדה שאישרה מתן רשיונות „יזוקים" לנהגי מוניות. הוא הורשע בקבלת שוחד, ועו"ד אליקים הורשע בנסיון לתווך במתן השוחד.

התובע, סגן בכיר לפרקליט מחוז ירושלים, עו"ד אלי בן־טובים, אמר, כי „מגמת המחוקק היתה לבער את נגע השוחד, ולכן הוא התייחס בחומרה הן למקבלי השוחד והן למנסים לתווך בקבלתו. העובדה שהנאשם הינו עו"ד — מוסיפה לעבירתו חומרה מיוחדת", אמר עו"ד בן־טובים, ודרש עונש מאסר בפועל.

השופט קיבל את דבריו בדבר חומרת המעשה, אך קיבל גם את דבריו של הסניגור, עו"ד שלום ברנר, שמנה את הנסיבות המקילות: העובדה שמרשו היה חבר המחתרת בעיראק, וכן שהרשעתו כעו"ד נשלל ממנו, ונסתם מקור פרנסתו.

טז 10
קאנון - מכבי ת"א
יד־אליהו 20.00

ראה עמוד 5

הוצאות נסיעה לעבודה ברכב ציבורי - יהיו פטורות ממס

מאת ישעיהו אביעם

מזכ"ל ההסתדרות, ירוחם משל, הודיע אתמול שבאחרונה הושג הסדר עם שר האוצר בדבר פטור עובדים שכירים ממס הכנסה עבור תשלומי המעסיק בתוך דמי־הנסיעות ברכב־ציבורי ממקום המגורים של העובד למקום עבודתו וחזרה.

היהודי מאוסטרליה יקבל אשרת תייר

מאת יהושע כהנא

מוטי דורמבוס, היהודי מאוסטרליה, שבקשתו לארץ נאברה, ביוון שלא יכול היה להצביע על אמצעי מחיה, יקבל הבוקר אשרת תייר לשלושה חדשים.

משרד הפנים החליט להעניק ליהודי מאוסטרליה את אשרת התייר לאחר שנציגי קיבוצים רבים וכן בן משפחתו הודיעו למשטרה, כי יהיו מוכנים לקלטו.

פרס ז'בוטינסקי יוענק לי. אורלנד ולעוזי נרקיס

פרס ז'בוטינסקי לספרות ולמחקר לשנים תשל"ו—תשל"ז יוענק השנה ליעקב אורלנד בעד הבלדה שלו „יום תל־פאחר" בהוצאת „מערכות" ולעוזי נרקיס על ספרו „ירושלים אחת" בהוצאת „עם עובד".

ההחלטה נתקבלה פה־אחד בישיבת חבר שופטים שבו היו ד"ר אברהם הלר, עורך הרבעון „האומה", פרופסור ראובן ירון, מנהל הספריה הלאומית, בירושלים וחיים מילקוב, מנהל „מוסד ביאליק".

הפרס הוא מיסודו של מיסדר ז'בוטינסקי. חלוקתו תערך סמוך ליום הולדתו של זאב ז'בוטינסקי — בתשעה בנובמבר, ב„בית סוקולוב" בתל־אביב.

במהירות שיא של 14 דקות הוחשה כליה מחיפה לחדרה להשתלתה בגופו של חולה

בנסיעה במהירות שיא מחיפה לחדרה, שנמשכה 14 דקה בלבד, עלה בידי נהג האמבולנס החיפאי יהודה משה להעביר מבי"ח רמב"ם בחיפה לבי"ח „הלל יפה" בחדרה כליה נפטר לצורך השתלה.

כתב עתים אריה מאיר מוסר, כי לפני יומיים נתבקש הסניף החיפאי של מד"א להעביר בדחיפות לחדרה כלית נפטר, שהודיע לפני מותו כי הוא תורם אותה לחולה נזקק. רקמותיו התאימו לחולה־כליות, ששכב אותה שעה ב„הלל יפה" המתין להשתלה.

מיד הוחל בפעולה מהירות לחיסוי האמבולנס והכנתו להעברה. הנהג יהודה משה הגיע לביה"ח רמב"ם ונטל משם את הכליה ובנסיעה מהירה תוך כדי צפירה ואורות דולקים דהר לחדרה. תוך 14 דקות היתה הכליה בחדר הניתוח והושתלה בגופו של החולה.

לוח 8 לוח מעריב

כל מודעות „לוח" וכל מודעות „דרושים" מתפרסמות בעת ובעונה אחת ב־8 עתונים

ראה עמודים: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59 ועמודים 8, 9

לרגל פתיחת „שוק אמריקני", שיימשך שלושה שבועות, הוצב אתמול בפתח „כלבו שלום" בתל־אביב, העתק של פעמון החרות האמריקני. בטקס הפתיחה. מסר שר האוצר מר יהושע רבינוביץ, כי ישראל יבאה בשנה האחרונה מארה"ב סחורות ושירותים ב־1.7 מיליארד דולר ויצאה לשם במיליארד דולר. המהמים 25 אחוז מהיצוא הישראלי השנתי. בטקס נכחו גם השגריר האמריקני מלקולם טון, מ"מ ראש עירית תל־אביב יצחק ארצי וח"כ זלמן שובל. (צילום: שמואל רחמני, „24 פלוס")

מנכ"ל משרד הבריאות: „המו"מ עם הרופאים יתחיל ביום ב'"

מאת אהרון בריאל ומנחם שמואל

הנהלת משרד הבריאות תתחיל בשבוע הבא לשאת־ולתת עם ההסתדרות הרפואית על תביעות הרופאים, אמר אתמול מנכ"ל משרד הבריאות, פרופסור יעקב מנביל.

הוא אמר כי ועדת השרים לעינייני שכר אישרה להנהלת משרד הבריאות לפתוח משא־ומתן עם ההסתדרות הרפואית בדבר תביעות הרופאים. הנוקטים עתה שיטת „עבודה לפי הספר". הפגישה הראשונה, אמר, תערך ביום ב', לאחר ישיבת מרכז ההסתדרות הרפואית.

פרופסור מנביל אמר זאת בתשובה על שאלה בעת הנחת מרפאות־חוץ לנשים בבית־החולים „אסף הרופא" בצריפין. עוד אמר כי בקרוב יוקם מינהל משותף של בתי החולים בארץ, „כדי להגיע לרמה שווה של ניהול ושירותים רפואיים".

● הפגישה נדחתה

הפגישה בין נציגי הרופאים המעסיקים, שנקבעה להערב אתמול אחר־הצהריים, נדחתה לפי בקשתם של הרופאים ליום ב'. הם מבקשים להשיג את אישור הוועד המרכזי של ההסתדרות הרפואית לתביעות, ולגבש עמדה מלוכדת של כל חוגי ההסתדרות הרפואית לפני הפגישה עם המעסיקים.

רופאי בתי־החולים תובעים מהמעסיקים להגדיל התקנים ... התמורה הריאלית כעד תורנויות וכוננויות, לפי המקובל היום במשק כתשלום הולם לעבודת שעות נוספות בלילה. הרופאים אינם תובעים לפי הוה את הסכמי השכר לדיון מחודש. אולם הם דורשים שתוקם ועדה פריטטית שתדון ברצינות על הצעות לרפורמה בשירותים הרפואיים.

אתמול המשיכו הרופאים בבתי־החולים בארץ להחתים את הרופאים על כתבי התפטרות. ד"ר שמשון ארזון, יושב־ראש ועד הפעולה, מסר שעד כה חתמו כתשעים אחוז מרופאי בתי־החולים בארץ על כתבי ההתפטרות. „דבר מהווה לגבי דיונו מעין מישאל־עם על צדקת דרך המאבק שוועד הפעולה נקט".

כתבי ההתפטרות יורכזו בשבוע הבא ויוצגו ביום ב' בישיבת הוועד המרכזי של ההסתדרות הרפואית בישראל. הוועד יתבקש לאשר את הדרכים להמשך המאבק, אם לא יושג הסדר עם המעסיקים. ועד הפעולה הכין תכנית שתופעל לאחר הגשת כתבי ההתפטרות למעסיקים, דיקריה, שאם לא יושג הסדר — לא יעזבו הרופאים את בתי־החולים אלא יעניקו את שירותיהם הרפואיים מטעם ההסתדרות הרפואית, ולא כעובדי בתי־החולים.

הדלקת הנר

שבת, חג הסוכות

	ערי"ש	מוצ"ש
ירושלים	16.40	17.50
תל־אביב	16.58	17.52
חיפה	16.50	17.51
באר־שבע	16.56	17.53
אילת	16.55	17.52

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
הוועד הפועל
מרכז לתרבות ולחינוך
המחלקה לחינוך ולבתי ספר על יסודיים

בחול המועד סוכות, יתקיים
סמינר למורים ומחנכים
מבתי ספר על־יסודיים בנושא:
„יהדות, ציונות ותנועת העבודה בחינוך"

מנחת הסמינר:
● אברהם וולפנזון — מנהל המחלקה להשכלה גבוהה במועצת פועלי חיפה.

בתוכנית:
● דברי פתיחה — מרים קונדה — מנהלת המחלקה לחינוך ולבתי ספר על־יסודיים.
● ערכים יהודיים בחינוך המודרני — ד"ר אלכס ברזל, אוניברסיטת חיפה.
● יהדות וציונות בימינו — אברהם וולפנזון
● אתגרי החינוך כיום — אליעזר שמואלי, מנכ"ל משרד החינוך.
● יחסי העבודה בישראל — ד"ר עוזר, מנהל המכון לקידום יחסי העבודה.
● הקשר בין בטחון וחברה — אברהם וולפנזון
● הציונות בעיני הערבים — אליעזר בן משה, עתונאי.
● משק העובדים — אתגרים לאומיים וחברתיים — אשר מניב, בית ברל.

הסמינר יתקיים בבית מרגוע של קופ"ח „מנוף", החל בט"ז תשרי ועד כ' תשרי תשל"ז (10.10—14.10).
התחבורה תצא מבית הועד הפועל, ביום ראשון בשעה 9.30 בבוקר.
ההרשמה לסמינר הסתיימה.

3 ימי מכירה המחמיים
רק במחסני „רהיטי הזורע" בתל־אביב
בהנחה של 25%
המכירה ברחוב אילת 22 (בחצר) — ב־המשך דרך יפו—ת"א, של פריטי ריהוט (מיטות לנער ושולחנות כתיבה, שולחנות וכסאות, רהיטים מרופדים ועוד...), שנותרו כדוגמאות.
המכירה בימים: ראשון, שני, ושלישי של חול המועד, בין השעות 10.00—16.00.

בזר סוכות
בכחול־לבן הרצליה
רח' סוקולוב 18
חולצות לגברים עכשיו 50 ל"י
חולצות לגברים ש.ק. עכשיו 70 ל"י
חולצות לגברים ש.א. עכשיו 60 ל"י
חולצות לגברים ש.ג. עכשיו 80 ל"י
כל המכנסיים כ"א 130 ל"י

★ אנחנו
גדלים ונותנים
✶ מבחר גדול! ✶ ידע מקצועי
✶ שרות אישי! ✶ מחירים ללא תקדים!
שטיחי - שלום
בגבעתיים
רחוב כצנלסון 132

✶ שטיחי כרמל
במבחר הגדול ביותר בארץ
כל הסוגים, כל הגדלים, בשלל צבעים
במחירים מפתיעים

✶ שטיחים
מקיר לקיר
במבחר עשיר
חיתוך והדבקת השטיחים חינם

✶ שטיחים
מתוצרת חוץ
אנגליה — גרמניה — הולנד — דניה
מבחר עשיר, שלל צבעים, כל הגדלים

20%
הנחה מיוחדת

הובלה חינם

לעולים חדשים ללא מס
פתוח גם במוצאי שבת מ־7 עד 11 בערב

הזדמנות מיוחדת!!
למכירה תכולה מושלמת של דירת 5 חדרים חדשה
כולל רהיטים, מכשירי חשמל, שטיחים, מנורות, אביזרי נוי, וילונות
הכל חדש לפני שימוש
לפנות טל. 03-230181 בשעות 9.00—12.00 ל"י. כהן.

★ חדש ★
בבית הקפה
אספקה לצימחונים ולטבעונים
מוצרי טבע
רח' ברנר־הירש מס' 1

אולם תעשיה
להשכרה
100 מ"ר, לתעשיה קלה קומה א' עם מעלית חשמלית + כח ושימוש בטלפון
בסביבה מרכזית ע"י ר"ג
לפנות בשעות העבודה: טלפון 756812

בי. אנד ג'י. B&G שירותים SERVICE
רח' ה. אייר 42 (כיכר המדינה) ת.א. טל. 259559
שרות מוסמך למכשירים
מתוצרת ארה"ב
חלקי חילוף מקוריים
של היצרנים
CALORIC — MAYTAG
GENERAL ELECTRIC — MAGIC CHEF
WESTINGHOUSE — FRIGIDAIRE

בית"ר נשר למבדשות
מודיע
בחול המועד סוכות יהיה מפעלנו סגור.
שנה טובה וחג שמח
לכל לקוחותינו, ספקינו וידידינו.

מעוניינים לרכוש
משרד נסיעות
קיים בת"א
אפשרי גם בתנאי שותפות
בהצעות רציניות בלבד נא לכתוב לת.ד. 29013 תל־אביב.

למכירה
1000 מ"ר
שטח קרקע
מבנוי
חתוך בגודל 20/40, עוצי 2 פ"ש, מתאים לריצוף ולגיפוי קירות.
במחיר הזדמנותי
לפנות טלפונים: 224179, 644958, חיפה 662376

איגוד מחלקי הגז בישראל
מודיעה על
כנס חירום
שייערך ביום ב' 11.10.76 בשעה 9.30 בבוקר בגן האורנים בשדרות רוקח ת"א (גני התערוכה).
חברי האיגוד מוזמנים
מזכירות הארגון
הועד הארצי
חגיגה מרבמוח

ללא דמי תיווך מצד הקונה
דרוש
בית בתל־אביב
המכיל גם חנויות או בתי עסק בסכום של כמיליון וחצי ל"י.
נא לפנות בכתב בציון פרטים למשרד י.ל. גודהורור עו"ה, שדרות רוטשילד 31 תל־אביב.

לתושבי תל־אביב
הצגה בכורה אהצות הצגה נפלאה לילדים
העז ושבעת הגדיים
אולם „בית דור" שבת 9.40 ב־4.00 אחה"צ

פוסטר ענק
רצבעוני
של הבדרן
אבנר חן
השבוע ב„להיטון"

תכנון ובצוע
עבודות חשמל
לבנין ותעשיה
✶ אחזקת מתקנים
✶ תיקוני מערכות
✶ שירותי חשמל כלליים
אביקון שרותי חשמל
חיפה, טלפון 04-664888

שטיחי FOR EVER למכוניות
מבצע לחגים -.220 ל"י קומפלט
ניתן להשיג אצל הסוכנים המורשים:
● חיפה — „אבי אביזרים" יפו 130 (מתוך רכב „עמנואל").
● ת"א — „מאריקה — אביזרי רכב" מונטיפיורי 20
● ת"א — „גילה — אביזרי רכב" דיזנגוף 328.
● ר"ג — „ורד — אביזרי רכב" ויצמן 33.
● ב"ש — „דיוק" דרך חברון 13.
● י"ם — „בלנר — אביזרי רכב" שמאי 23.

בהזדמנות שוק"י יצא
מלאי מוגבל
מכנסי קורדרוי ותוצרת חוץ 60 ל"י
אנב"רל צבעוני לנשים משווק 80 ל"י
מכנסי ג'ינס אורגינל 60 ל"י
מכנסי דקרון אורגינל תוצרת גרמניה 60 ל"י
ועוד מבחר גדול של מכנסיים לנשים וגברים
פורטואק — ההצל 61, ק"ג, תל־אביב
פתוח ללא הפסקה עד 5 אחר־הצהרים.

מוסף מעריב לאצ"ג בגבורות

אורי צבי גרינברג

פתיחה: מימי צאתנו ממצרים עד הנה

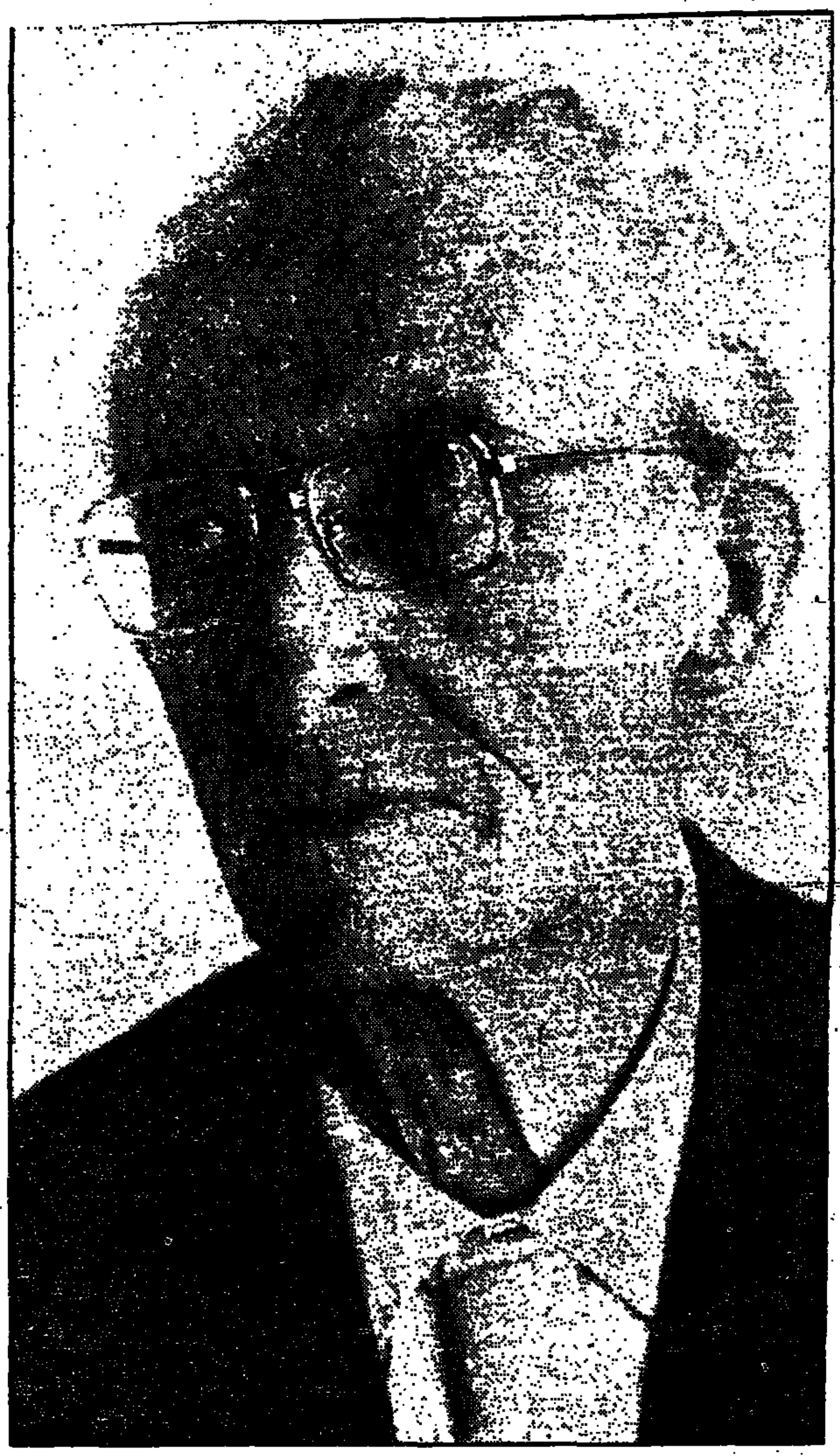

אורי צבי גרינברג, בן שמונים

(צילם: שמואל רחמני)

— — עודני רואם צועדים חמושים בלב ים
ואני וילדי בית אבי ואמי בתוכם..
עודני שומע קול רהב שירם בלב ים
וקולי בשירי עמהם בלב ים הקרוע:
שיר ששום עם בעולם עוד לא שר, כי לא בא
בלב ים עם נשיו וטפיו וזקניו בצו אל.
והמים עומדים כמו נד מזה ומזה.

עודני אתם במעמד הר סיני הבוער
ומעין לבי בין מעינות לבביהם בדפקו.
משה מדבר ואלהים עונהו בקול:
יראה־שהדנה־היא: לראות ולשמע בכך;
שעיני ואזני הבשר לא ראו ושמעו עוד
מקדם אדם, עדי אז במעמד הר סיני.

עודני אתם במדבר אל מול בעל פעור
עודני רואם במחולות עם בנות בעל פעור
ועודני שומע בכים בלילות ירחם:
— למדבר הביאנו משה מן סיר הבשר..
המבלי אין קברים במצרים? תנו הבוכים.

ועודני רואם במחולות סביב עגל זהב:
משה איננו, ובאינו אין גם אלהיו..
ואין אבל בעם עלי זה. חסר סיר הבשר..
ובאלה פיות ששרו שיר־הים־באדיר
שרים הם לעגל הזה ברב־כח.. כלם
שכחו אתמולם עם משה ושירם על הים.
והמים עומדים מזה ומזה כמו נד — —

ועודני העלם בחלוק־הפסים ובאבנט
שעמד אל משה מאחור־לו בליל רוגני אהלים
במדבר מלטש־כוכבים, וצמרמרת בי.. וי!
משה על ברכיו מתחנן בפני אל מסתתר
בשפריר חביון: תחנת הנכסף הנלמוד:
לבוא־ברגליו ולראות־בעיניו הנופים
אשר אליהם כלנו נבוא בם למלך,
ורק הוא המעלה־את־העם בעצמו לא יועל.

עודני שומע קולו היקר במדבר:
היקר מכל קול בעמי עדי סוף הדורות.
והנה הוא נדם ואלהים עונהו בקול
אב בית דין בעולם האדם.. ומשה קם אני
ואומר: שומע אני עבדך גזר הדין החותך:
שלא אעבר את זה הירדן עם עמי.
כי פה במדבר הלזה תצוני קבורה.
ובהדם משה ונראה: כה יחיד ונעזב!
מסתכל לצדדין כמחפש: מי מעם שלו כה..

ורואני: עלם בחלוק הפסים ובאבנט:
עלם בליל המדבר ואומר לי: נערי!
— הלי זה ארבת הליל במדבר, נערי?
ועיני זולגות דמעות.. לא ארבתי לך.
בא, קחני באשר תלך, אהבתיך מאב־
ומאם־יקרים־לי, אף כי יחיד להורי.
ומשה מניח ידו על כתפי וגוחן
וחותם את מצחי בנשיקה.. לעדי עד אהבה:
לנאמן בריתו בערגה אל אותם הנופים
שהוא למעננו פלס בלב ים הנתיב.

— — — — — — — — — — —

ולא ידעו איש במותו ולא ידע את קברו.

— — — — — — — — — — —

...שוב עודני אתם עולה־רגל־נראה־בהיכל
והמלך קורא בתורה בנסח מסיני
ובטעמי נגון מגן עדן מקדם הנם..
הנני אתם משתחוה.. הכהן מזה דם
ולויים מזמרים.. כל עורקי הנם מיתרים
לזמר הזה בהיכל אדני בהר המור.

ואף כי ערב והצלב הם בעיר אלהי
ועיני הבשר שלי יומם ולילה רואות:
הוה של נכר ושומעות האזנים צלצול
של נכר־באכזב־ואכזר, וגם פני יהודאין
כפני דור המדבר: שוכחי יה אל מול בעל פעור,
ואני — עודני נושם אויר נוף האדנות מקדמות!
עודני מאמין כנאמן למשה במדבר:
כי נעבר הירדן כי נירש ארץ פרת עד היאור.
כי נמלך, כי נגביר חילים. כי גדולות נגבא,
וכי לא יבלעונו נדים בה בעיר אדני:
בבוא יום אדני ואנחנו נדרך על במות:
עז בימיננו ולוחות הברית אלי לב:
ונשרי הדעת חגים חופפים על ראשינו:
אות לנס ההשג: הגבהת המחין מן שקיעין — —

נאום שיר העלם בחלוק־הפסים־ובאבנט מני אז
שהגיע אל שער הגבורות ועד הנה מאז.
ושער ראשו בשיבה ושחרות..

וממעמס אש וזהב מבחרות:
אני חז בהקיץ בעיני השכל הטוב
את הכתב הנסי שבלבנת הספיר חרות:
הוא לנגדי תמיד.

תשל"ג

...יאות: „המר"
...תחיל ביום ב...

...ד נשר למבר...
מודיע
...מועד סוכות יהיה...
שנה טובה וחג שמח
...דרוש...
...ית בתל־אביב

مكذا من الاحل

صكنا من الاحل

דברי ספרות • לאצ"ג בגבורות

סעיפים קטנים בלוח יוחסין גדול

מאת **דב סדן**

א.

לפני שנים הרבה נקשרה חליפת־מכתבים קצרה בין מ. בובר וביני, שעילתה היתה פנייתי אליו בענין הגיזה בחקר החסידות, כבקשתו לתרגמה. ולרגל עבודה הזכרתי קצת צאצאים של צדיקי החסידות אשר ידם רב או מעט להם בספרות ובמדע, הזכרתי משל הזכרון בקיבוצו של ר' משה מקוברין, — הוא המשורר יהל"ל, שבן אחותו היה, רפאל זליגמן; וכן את בנו של ר' גרשון קיטובר, — הוא הסופר אליעזר איש־נעמי (וקסלר), שכבר היה המלומד בורדיטר, וכדומה. עוררני מ. בובר להתחקות מפורטת של צאצאי בעלי־החסידות, שלא ירשו את כסאם של אבותיהם, ויצא להם מוניטין בתחומים מחוצה לה. ברישום־דברי נתתי אני דעתי על כך, ונתרחבה לי התעניינותי על כל צאצאי האדמו"רים שלא ירשו כסאותם, הם שעשייתם בגולה, כהם שעשייתם מוצנעת, כגון שיבושי בהדר־האוכל של זיבורין מרהביה והתבוננתי בהם בכבודים, שידעתי מיצאם, והנה בהם צאצאים של ר' אלימלך מליזנסק ושל ר' לוי יצחק מברדיטשב ושל ר' חיים מצאנז ושל המגיד מזלוטשוב ושל היהודי הקדוש ואחרים, וכן התבוננתי בכמה וכמה מסיבות אחרות, שאילו לקטתים אחד אחד ומניתים לגיון, הכצאלה, אם הריבוי הזה וברכתו הנתעפוהו הם דבר־מקרה, הוא שאלה. אך עד שאמרתי להענות לה, בצמצמה לי — ושמא ראוי לומר: נתעבקה לי — השאלה כדי קושיה מיוחדת, שאינה כוללת כל הצאצאים האלה אלא קצתם, הם שהמידו מלכות במלכות, וביחוד מלכות־שירה. וביחוד אמורים הדברים בתכורה טמונה ביותר — מאבי עתד יושב על כסא אדמו"רים ובני בונה כסא גדול ומשלו, ההוא־הוא, בעומקו של דבר, יורש גדולת שושלתו. כן הוא, אם להסתפק בשני דוגמות, אחד אחד לאחת משתי לשונות־שירתנו — בלשון העברית ש. שלום, שעיקר שמו: שלום יוסף שפירא, ושאביו ר' אברהם יעקב, בצאצא בית ריז'ין, ירש כסא האדמו"רות של אביו, הצדיק ר' חיים כמאיר יחיאל (ר' חיימ'קה) מדרהוביטש ודרוהובי; ובלשון יידיש — יעקב פרידמן, שאביו ר' שלום יוסף, בצאצא בית ריז'ין גם הוא, ישב על כסא האדמו"רות בי מילניצה וסטרנוביץ; הגדול מהם בשתי לשונותינו — אורי צבי גרינברג, שיחוסו כיחוסם ועד למעלה בקודש, שהוא מתיחס על ר' מאיר מפרמישלאן ור' אורי השרף מסטרליסק, ואף אביו ר' חיים ירש כסא האדמו"רות של חותנו ר' נחום הצדיק בבילקאמין, שהיא עיירת הולדתו של המשורר, שהקים כסאו במלכות־השירה בבשל שירת־המלכות.

לפי שענין המשורר ושירתו נפרשו עליו זה מקרוב גם כבפי המחקר — וידעתי כי צמד דוקטוראטים נכתבים בו עתה, מעשה גבעון כבנלסון ומעשה שמואל הופרט, ואף דברי חקר אחרים מוגשים לנו, כגון זה הקרוב מקרוב של יוחנן ארנון („האומה", אלול תשל"ו) הכולל עניני שנתו הראשונה של המשורר בארצנו, ודאי הוא כי נוכח, ככל הקרוב, אף ביוגרפיה ראויה לשמה, שתכלול את עניני מוצאותו ומוצאו. ובאתי בזה להזכיר, כי לפני שלושים שנה ומצלה גיטה ר' אשר כורך להעלות את דמות סבו של המשורר, ר' נחום הצדיק בבילקאמין, רבם של פנימי יהם והמיכיו בעיר־הסביבה והיא ועיירותיה וכפריה („הדר", אב תש"ו) — הבאתי או קצת דברים, בהם שהיה בהם ביטוי תוספת, כגם שהיה בהם ביטוי שיבי, ואלה דברים שידעתים לפי מסורת ביתי ומשפחתי (שם, שנה ל"ב, חוב' א־ב), הכין הכ"ין ועדיתי מעט מספרו, אחזור עליהם בזה.

בי"ליקאמין, כלשונה בפי היהודים האוקראינים, באליקאמין, כלשונה בפי הפולנים, הוראתה אבן לבנה, והחייה שבה קאמין, הוראתה אבן, הוא ענין החל על כמה עיירות שאינן רחוקות כבנה, כגון פידקאמין במזרחה, קאמיונקא (קאמיונקה סטרומילובה) מצפונה, והיא עיירה קטנה הסביבה לזולוצ'וב. ובה ישבו יהודים מכבר הימים — הראשונה בתעודות הם בשנת גואו למיניגב, ישבו עיירה שבה אח"כ נישב בית אחד של יהודי, ועוד שמונה שנים אחר־כך נזכרת ביקה, שגם היהודים נחולי בה. העיירה ישבה על נהר בוג, ובסביבה בה חורבות ארמונם של הורביצקים (בחשבה האוקראינים שבהפלגו, ואחד בהם ורבו היה בצביא ובנו, כיכל קוריבנים, היה מלך פולין). לא רחוקה ממנה העיירה אולסקו (שבה נולד המלך יאן סוביסקי) וכן העיירה זאסוב, ושתיהן מושבי צדיקים מפורסמים, וכבכבי להם חסידי־הסביבה. אבל בילקאמין נעשתה מקור־משיכה בכל ייחודו של צדיקה. הכבצתי בפי זקנה אם אבי, כרת רוגיה לבית שפירא, כי הצדיק ר' נחום היה ידיד נפש לאביה, ר' יוסף, שי"ב לפי אומנותו, החילה בעיר הולדתו, זאלוקצ'ע (זולקיב) ואחר־כך בחיניק וצ'יש'ק (צ'ידיקוב) הסמוכות ללבוב, ואחר־כך רוב חייו בברודי, ושם עלה לירושלים ובה נגנזחו כבה. אבי זקני שנקרא בפי אביה ר' אשי שזה, שכבר ניסיתי לצייר יציבהו ודרכו בספרי „מבחות הילדות" (תרצ"ת, עמ' ז — כ"ב), כמשפחת מתנגדים היה ונהפך לחסידות וברה בבית אביו, ר' חיים הרש שהיה גם הוא, לבלדא המכוכה, דבבית צדיקה. ר' שלום רוקח, בהקשר בידידות עם ר' נחום, וישבו פה יי"ג שנים כבנין אהבה.

ב.

ועוד שמעתי מפיה, כי שני הידידים גמרו בנפשם להיותם ברוחים בך המחלוקת, ואבי־זקני עלתה בידו — בימי ישיבתו באלקוע הניח, בשל מחלוקת, ביתו ופרנסתו, ובימי ישיבתו בירושלים הניח, בשל המחלוקת, את כולל הבק באחינו הספרדים ונהג כמנהגם ולבש לבושם; ור' נחום לא עלתה בידו — ופעם אחת, כשנזדמנו הידידים, שאל ר' נחום: שנינו שונאים את המחלוקת ובורחים ממנה. מה טעם אותי רודפים ואותך אין רודפים? השיב לו ר' יוסף: מפני שאתה רוצה ואני איני רוצה להיות רבי. ואוסיף ואומר, כי לא ידעתי עניינה של המחלוקת, אבל אפשר היא קשורה במה שחלק עליו ר' מאיר מפרמישלאן וכבר סיפרתי, כי שמעתי מפי זקני־עיר, וכן מפי זקני בילקאמין, בהיותי שם בבית שאורי ר' הירש באנדל, בענין גימגומו של הרבי ר' נחום כמעשה שהיה כך היה: עודו צעיר לימים, נגלתה בו רוח של נבואה ופעם אחת היה בפרמישלאן ויבב בבית־המרחץ, התחיל מתנבא על פלוני שסופו יהא כך ועל אלמוני שסופו יהא כך, הקפיד עליו הצדיק ר' מאיר והפסיקו בגערה. לפי נוסח אחד אמר לו: בטסט איינעבאן שטאבנין, פשיטורו: ראוי שתאלם (כדבנך). לפי נוסח אחר אמר לו: שיכרל כעצ דיר שטיין הינטן שיסיפורו: נוח שסיף יהא באחוריך. ונתקיימה בו אותה גערה באופן שהיה בגבגב או מבליע הצאי הברות ומלים.

אורי צבי גרינברג בשנות ה־40

כי רוח נביאות היתה בו גם בגימגומו היה ודאי לה לזקנתי, ושמעתי וחזרתי ושמעתי מפיה מעשה שהיה כך היה. בהיות בתה הבכורה, כלה רבקה אשת ר' שמאי בלאנק חולה אנושה בכפר נידה ליד סטרליסק, נסעה לרבי ר' נחום לבילקאמין, בבואה שיפה מטילטול הדרכים, מצאה רוב אנשים דוחים וביחוד נשים, לפתחו של הצדיק, ולא היה בה כוח להידחק ועמדה נואשה. פתאום נשמע קולו של הגבאי: כבר באה בתו של ר' אשי, הרבי שואל אם כבר באה בתו של ר' אשי? זקנתי נבהלה, ובהלתה נתכפלה בשמעה, כי זה ככה יצאת הגבאי יצא ומכריז כך. מיד הובאה זקנתי לפני הרבי, שפתח בגימגומו ואמר: א שיף... א גואלדאוגנער שיף. אין דער פיש נאך גואלדאוגנער... ליגט הירך דער בריטס... פארשטארס דעם וועג... האטיך (האט מען) נעפארפן .א. גואלדאוגע בילקע... א סברה; ר'יודעם (ער הרב) אנפירעטן און אוועק... אבער א בעלטיקער טאג... אויפגעפרעסן די בילקע... נאך כער גבורה... בענבען (געבעבן) און דערטריבעין די שיף, ש'שיר הדברים: ספינה צעוצה, אך הגל עבום מבגה, ביכל כלוא רוחב, הוסב הדרך: בודרה הלה צבוכה: כברה, יזלול רחכהק: אך יום אכבול (= צורבא פרח: יזלול את החלה, עד יותר גבורה, נפל ויבלע את הספינה. כבה עד כיבכנו — בגין אבן היהה לבראבוזה — זאבר: איי־איי־איין יאנג'ס אייגיקל, אי. אי. כלוכר: אי, אי. נבדה יודי ש'לי, אוי צוי. אבי וקנתי הורה, כשבר"ל, לבוהה החילה וכצאתיה בדמדכת ופולכה: די שיף... די שיף... כלומר: הספינה, הספינה. ולא יבא יום ובוהה הוציאה את נשמתה.

אבי זקנתי היתה, כאמור, מספרה החוזרת ומספרת אותו מעשה, באוני נכדיה, וביותר ילדי בתה, וביותר באוני בן זקוניה של בתה, הוא לאריה הגר"א בכבר ברלין בלאנק, שגדל בביתה, ואף שהיתה אשה קשה, לא עצרה דמעתה. בהזרה על המלים: אי אי בי"ן יאשיס אייניקל. ובקץ שנים הרבה, נזדמנתי עם א. צ. גרינברג ושאלתיו לענין הכסופר באבינו זקננו, הצדיק ר' נחום, ובין השיחים תאר לי אותו עומד לחלונו וצופה לבית־תעלמין שבמול ושופר לאמר נקטפו כבני ביחו, לאמור: אי אי יוזעלבעלער. ווי זענגע איר אועק גשפיליגן, טוועלבעלער.

לאמור: אוי אוי סנוניות קטנים, להיכן הפלגתן סנוניות קטנות.

וכה אשאלה, ששאלתיו לענין הכסופר באבינו זקננו — הוא דבר שמעתי מסמו מפי ש"י עגנון, ואף פירסמתיו ברבים (קערת צימוקים, תש"ו, עמ' 138) לאמור: מעשה בר' נחום, רבה של בילקאמין, שהיה נבער כביכתו, והיה כורכין אותו כלפי ההלת, והיו אומרים, כי הוא מקשיב לספעמי־המכמה. פעם אחת עשה כך, ושאל לנכדו אורי צבי: „ואתה, נכדי יקירי, שומע מה ז"? אבר, שאינו שומע כלום, ושאל: „ומה אתה, סבי, שומע? השיב ר' נחום בזה הלשון: „כ'הער ווי ס'האקט דעם לויתן" כלומר: אני שומע, שקוצצין את הלויתן. עד כאן מה שהבאתי, מכאן ואילך מה ששמעתי מפי א. צ. גרינברג שמעתי, כשי שאלתיו מתוך הדגשה, של המעשות שבהתפיסת סבו. השיב: לא כי היה המעשה אלא באמי עליה השלום היה המעשה, שאביה שאל לה: שבציניה, זו הצרטס עפצס (= שבע, את שומעת מה), וכשהשיבה לאו, אמר: אין איך הער שוין ווי מע האקט דעם לויתן, לאמור, תוספת של תיבה אחת: שוין, כלומר: כבר, והיא תוספת של עולם מלא.

ואמנם, הצדיק ר' נחום נתפרסם גודל אהבת־ציון שבו, וסיפר לי ר' שמריהו איסבר (אחיו הצעיר של בעל „התקוה"), כי לשנוטה בעיר הולדתו, זלוטשוב, אגודת חובבי ציון הראשונה „דגל ישורון", התעינגו עליה רבים כמבנשי־העיר ועיקרם חסידים, אך צעירי האגודה כבאו להם חיזוק בשמעם, כי הרבי ר' נחום, דיבר בשבחם. אמרו לכבוד, קנו בברשת־נחושת גדולה, וכל חברי־האגודה נשאוה אליו. בלכתם ברגל בציוים לבילקאמין, ובדרכם אמרו בקול ובנעימה כל קין בזמירי־תהלים. הצדיק שמח בברשת ובירכם. אמר ר' שמריהו: ואפשר ברכתו עמדה לו לבני, שמואל יעקב, שהיה, כדוד, כמשוררי ציון, כעבדות ספרו, „הישלישימי" (שירי מולדת), אמרתי לו: ומה תאמר לנכדו של אותו צדיק: התנבנבו עיניו של ר' שמריה בהנאה לאמור: ט"נו.

ג.

באותה שיחה עם א. צ. גרינברג, שאלתיו אף כמה שאלות אחרות, כגון לענין הבלדה שלו „הקבר ביער" (נדפסה תחילה ב„הארץ", ערב פסח תש"ח, ולימים בספרו „רחובות הנהר", תש"א, עמ' שנ"ז—שס"ו) במסגרת רצח מיליוני בני עמנו בתאר פה רצח יהודי אחד בידי גוי אחד — היהודי מתחנן לשוא לירחמו, כי יהנהו לילך צירום־חי, וכשאין הגוי נענה לו, בספר לו היהודי כעכיה, המתהלבה למסכת הבצביית על הגוי הרוצח יהודי ביער ומתיהר באפסי צדים, אך היהודי בצעיד עליו עוף, קו־קמט וכדומה, והם סופם נוקבים את נקמתו. מה שעוררני ביותר באותו נושא היה שהיהודי מעיד עליו את גופי הגשם הם, אמנם, אינם נבחרים מרוצתו, לא בהקיץ ולא בחלום, והופם מדבכים אותו לבוד־נרצחו. נוסח זה אינו ידוע בשימושי המוטיב הזה, שעיקרם, ולא בבדי, באגדות הגרבנים ושירתם, והתום התפשטוהו מוגבל על סביבת אם המשורר, ואגפיה, והוא אמנם פורש בשירו בשם הכפר חילצ'יק, הסכוך לאולסק שהיא, כאמור, קרובה לבילקאמין, סיפר לי המשורר, כי המעשיה הזאת שמע מפי אבו וחכור לו דיוק לנוגה: די בילקאלאך ועלן אויסזאגן, כלומר: האבעבועות הגדמה. לימים, לאחר שנתפרסם מאמרי על גלגוליו וגלגוליו של אותו מוטיב („בין נחום לנקם", כולל כמלל השי"בו), שאלתי כוה את ש"י עגנון, שגם הוא שמע באותה מעשיה בעיר־מולדתו, בוטשאטש, אמר, כי כתב על כך, ואפילו הביא את לשון יללתו של אותו רוצח, שלל כה שנתן בו עיניו — כמראה הגעם היה לו, והיה מצעק ביארטו: דרוטש, דרטש (= גשם, בגשם) ולא ידעתי אם והיכן כתב. ואף־הוא לא זכר להשיב בזה.

ד.

ובאחרונה אף אזכיר שאלתי אחרת באותה שיחה, היא לענין מעשי־הנסים והנפלאות, שנתלו בו בסבו ר' נחום. השיב לי המשורר: הוא לא הראה אלא מופת אחד, ואחד בלבד, והוא מעשה בסבו שנסע לחתונה שבמשפחתו ונקבע מקומה בלב־השדה. הנה סבו טייל בתוך השבילים ומקטרתו בפיו, וראה עננים מתחשרים, ונצבט לבו מצער על החתן־כלה והמחותנים והשושבינים והאורחים הכליזמר, וביותר על על הנשים שטרחו הרבה בהכנות, באפייה ובבישול, הרים ידיו כלפי מעלה בניענוע של לכאן ולכאן ואמר: השי"הוש, כדרך המבריח צפורות, ונרתעו העננים לי שיפולי־האופק והיתה אורה ולא נשבתה השמחה.

ישראל אפרת

משירי הירח והזרקור

לאורי צבי גרינברג — פאר שירתנו
שהביע בכוח רב יגון האומה
ורחובות שבריה
וקסם לנו במלוא חידושה ומראות נעוריה
עליו שרתי בגולה ועוררתי בניה צעיריה —
ברכה לחגו

א.

אנו חיים עם עולם כמו זוג שהזקין:
כבר הבנה הדדית פחות או יותר.
וכמעט ללא שיח.
כי מה המובן במובן? רק ירשת צעדה
של לפני ואחרי,
חוליה עם חוליה בשלשלת.

ואיש אין שואל ואיש אין קרב להשקיף
תוך החוליה עצמה שם הראי הקטן
של השאלה התהומית בשלשלת כלה —
רק מלים־נמלים סוחבות תעלומות בשורה
רחבה כמו סרט
הלוך וחזור בעמל אין תכלית כסיזיף.

אולי הראשון שראה בהקיצו
אשה לפניו
ומשיכה ורתיעה חלחלו כל גוו
ועיניו נפקחו ליותר ממה שראו —
היה האחד ששאל שקרב.

ומות נשק לו קרוית אחורי צוארו

ב.

אלהים הוא העין אם אינך צופה
אנשים ודברים דרך אלהים
מה אתה רואה בכלל?
אולי הוא העין העגלה היחידה
באמצע חזהו
של הציור האגדי בימים קדמונים
של גזע תמיד אגדי.
והעין הזאת נפלה מאתנו
חדלנו להיות אגדה
והלב נסתמא.

ג.

החיים הם שתיקה ממשכת
ללא פנאי לשוחח.
ואמנם מה הפחד?
יש מחר מחרתים.

הוא יושב אל שלחן
תמוך און ומצח
בחדר עלה זה מכבר בשלהבת —
ועיניו אל החלון.

הדבור מתעורר רק אחרי המות
כתמיהה עגלה
כסהר־פתאם בליל נשמה.

והילד גדל, גדל ומזקין
ויש ירתע באימה:
ההכרתי אבי?

ד.

הסוסה הגדולה פרשה מניפתה
ברחבי השמים

ראשה על פני הים מעבר לגגות
בוער כפה עד צואר

ועיניה הרצות בקצות כנפיה
חובקות את הכל תוך הגות

צדפית אפרה וקרה
ואני וחצי הירח עומדים

לבדנו ברחוב
מסתכלים בכוכה של שירה.

אבות ישורון

מחלול שכונתי

למשורר צדקנו

ג'אקונדה מגיה,
פאולוס מקרטון,
בחדרי בצריף
בשכונת מחלול.

להקיף בכף
המאדים לגרד
אדמה לא
היה אז.

עבדתי בראפאס.
בעשית בלטות.
עבודה בריאה
בגוף בריא.

בלילה התרחצתי
בים אפל.
בגלים התחתנו
בים חתנה.

עד הצריף
ים מחלול.
אני ספן
בים הסקה.

זרקתי דלי
מים לחלון.
הרצפה התרחצה.
הצריף התקלקל.

הגברת שוארץ
בעלת צריף
נתנה לשכנה
קללה בשבילי.

לתל־אביב באתי
משמירה בכרמים.
המשרוקית בצריף
בתקרה תליתי.

ג'אקונדה תליתי
כירק מהכרמים.
הביטה בעולם
בעינים שתים.

לצמתה פאולוס
נתן סוד
לאפוסטול קטן
קומה שהמתין.

דלי מים
זרקתי לחלון.
בצריף התרחץ
חור בחול.

מחלול יסודתה
חול וכורכר
וים ושורקיו
ולימון וכחל.

דרך קסם.
דרך צבעים
בחלצה, חדרה
ילד באשה.

צבעים כאלה
בחולצה
באשה
בחצר בילדות.

גברת מאד
היתה כובסת.
תליתי בשלה
דיסה בשבילי.

י"ב אלול תשל"ו 7 ספטמבר 1976

לאורי צבי גרינברג
משורר ונביא,
ממייסדי התנועה
למען ארץ־ישראל השלמה
בהגיעו לגבורות
ברכת
**התנועה למען
ארץ־ישראל השלמה**

ירושלים
נושאת ברכה
לאורי צבי גרינברג
משורר ענותה ופדותה
אורחי בירת ישראל

דברי ספרות • לאצ"ג בגבורות

שירתו של אצ"ג בשנותיו הראשונות בארץ

מאת גדעון קצנלסון

יסודיות שמהם מורכבת שירה של ממש, עניין שבחוכמה הם, אצלנו ואצל אומות העולם כאחד. כן שניים במחלוקת התהומים, שעל שירה לתחום את עצמה בהם, בחינת עד כאן תבוא ולא תוסיף. יש הקובעים, שאין שירה אלא זו, שהיסוד האסתטי הוא קנה־מידה יחיד לה; ודבר זה מחייב אותנו, כמובן, לקבוע מהו האסתטי. הגדרתו השגורה של קאנט קבעה בשעתו, שהאסתטי פירושו הוא הרגשת נעימות מבלי שיתלווה אליה רצון של פעולה: טיבו של שיר נקבע, לפי זה, ע"י הצלחתו של המוצג בשיר. לעורר כגון תגובה חווייתית עמוקה של קורת־רוח. ההגדרות הסובייקטיביסטיות סוברות, כי זיהוי ההישג השירי עם ההישג האסתטי נופל בכלל ערבוב־פרשיות: ההישג השירי, לפי ההגדרות הסובייקטיביסטיות, אין לו בכלל כל קשר להישג אסתטי כלשהו והוא נקבע לפי קנה־מידה אחד ויחיד: הצלחתו של המשורר לדחוס לתשובה המתוארת על־ידיו מספר אפשרים רב ככל האפשר בתוך מספר מלים מועט ככל האפשר. ההגדרה הראשונה רואה איפוא בשיר גורם מהנה בלבד; וההגדרה השניה רואה בו גורם, שהוא בראש־וראשונה גורם אינטלקטואלי. שתיהן, כפי־הנראה, אינן רואות בו כלל ועיקר גורם מפעיל; שתיהן אינן עשויות משום כך לשמש מודד להערכת שירתו של אורי צבי גרינברג.

זהו כפיה, שאורי צבי גרינברג עצמו אמנם לא התחמק ממנה, אולם לא ייחס לה חשיבות, כי לגבי־דידו כל השוואה בין שירה עברית לשירה בלתי־עברית היא השוואה כושלת: היא כושלת גם אם רואים בשיר הבלתי־עברי גורם מפעיל. עוד בספרו הפרוגרמטי „כלפי תשעים ותשעה" (הוצ' „סדן", תרפ"ח) כתב אצ"ג: „סירקו בשרי במסרקות של ברזל — וכן השאלה לא אחליף: כיצד כותב משורר עברי סונטות האידיליה? פטרארקה — כן, לגנגולו — כן. משורר עברי — לא! אנו, יהודים שכמותנו, וסטרוקטורה אמנותית לשם אמנות סתם, לשם יעודים ספרותיים בעלמא, בהמשכנו לחיות חיים בין־הבתרים, יהודים שכמותנו, באימת התהום, באותו פשר טראגי של זכרונות דוקרים כקידונים, באותה שמש יהודית מכופלת, המצמדת בשערי הדורות כמו צגול מאיר לאמונות, אנו ומכניזמוס ספרותי בדומה ללאומיות? לא. מהותנו ואנושיות־יהודית תר־בעת צלילותה העברי; כמו שהמנו מכל המצבים; בלב ובשוק, גושנו פרוע מאוד. הוא חומר־של־סימבולים נודד. ומסכת־העצבים שלנו, הרי דומה היא לזו של הלוטוס? הפה הישראלי דומה יותר למבצע ומוחות למצח הישראלי צורת הנשר. יש בתי־כלא עבים בזכרונותינו, גרדומים, שריפות; וזעקה גדולה ופרה גואלת; עליית משיחים בנגהות ונפילתם כוכבית אל סלע לפני הקיסגוד של האומה".

זהו מניפסט פוליטי מובהק; ואמנם אלה, שחזונו הפוליטי של אצ"ג היה לצנינים בעיניהם — ובתקופה מסויימת היוו אלה את חלקו הגדול של מה שנקרא „היישוב המאורגן" בימי המנדט הבריטי בארץ־ישראל — ניסו אחר־כך להשתמש במניפסט זה כבקרניים לנגח בהם חלק גדול משירתו של אצ"ג. סוף־סוף באותו „כלפי תשעים ותשעה" — ומתוך הסתמכות על הקומוניזם ומלחם בברית־המועצות בתחילתה של מהפכת אוקטובר — משווה אצ"ג את הספרות ללחם: למען קיומנו אוכלים אנו יום־יום לחם טרי. ודאי הוא, שלחם, כל לחם, שהוא כדי היום, הוא מהר או מהרתיים כבר לחם־קיבר. אבל התיבשותו זו של הלחם יום לאחר שהוצא מתנור הנחתום, שאז היא פוסלת אותו מלהיות ראוי למאכל, אינה מונעת אותנו כמובן מלאכול לחם זה היום, בעוד הוא טרי. דברי־ספרות צריכים במובן זה להיות דומים ללחם: הם חייבים להיות אקטואליים גם אם ייתכן, שאקטואליות זו תפוג מחר. היא איפוא צו עליון והכרחי לשירה טובה.

אלה הם דברים, שברגע ראשון נשמעים הם מתונים מאוד, כי לכאורה מתבקש כאן כאליו היקש בלתי־נמנע: לחם טרי, אם לא תאכל אותו היום, הוא כמו פת־קיבר בלבד, שאין לה כל ערך תזונתי שהוא; וגם שיר, שמהות האקטואליות שבו נדמה היום, כי אין טוב ממנו, — מחר, אם תפוג האקטו־אליות שבו, הריהו חסר כל ערך שירי שהוא.

יותר מן הממשות

יתר על כן. בהמשכם של הדברים, כותב אצ"ג ב„כלפי תשעים ותשעה": „האבסטרקציה הספרותית, הרשאית להיות כמאר לפולחן־יחידים אצל גויים שביעים בגבולות מולדת מבצקה, אינה רשאית להיות הצלקת אצלנו(...) יבואו משוררים לא יהודים וישירו על ההוד הגיאוגרפי של פלשתינא, כי להם גם השממה הערבית בלילות הלבנים מקברת בפיוטיות אדיבה לשם אבטות. אבל השממה הערבית הזאת על קרקע ישראל עתיק, שאינגה בידינו, הרי הוהבת בבשר החי כבסכין, והוחשת דם הרמפות מכל אבר. הרי זו תובעת אותנו לטינור והדה הפיוטי שבאבסט־רקט ולעשותה זרועה, זרועה ובנויה(...) כשאני בוכה לים היפה שלנו(...) אצלי אין או „רגש יפה" פיוטי מופשט, כמון: ים, ובשחק גוונים. אצלי יש הכרה פיוטית, התוהכת את הפניבוית לשהיים: לכה לי לפי שעה כיס היפה אלה. כמה טוב היה: אילו רבצה כאן יבשה, ועל הרבבות כרמים וכפרים, שדות לחם ועצי פרי. ובלילה אור, אור מרבבות חלונות: עם עובד, ילדים גדלים; אות למלכות שתבוא; ובהמה נותנת חלב וכו'. אח, לא איכפת היה כלל, אילו הקדירו הארובות העשנות את הכלים הצבעים היפים, היפים מאוד כאוד אבנים".

והנה אילו היתה התפעלות משממתה של ארץ־ישראל כותבא של „פיוטיות אדיבה לשם אבטות" כעורית את סלידתו של אצ"ג עד כדי כך, שבשבילו היה ספק בערכה האמנותי כשמעוקמת היא בפי משורר עברי — היה זה דבר מובן כאליו. סוף־סוף ארץ־ישראל של אורי צבי גרינברג, בדיוק כפי שהדבר הוא גם אצל יהודה הלוי, היא הרבה יותר מאשר כמשות מוחשית. יהודה הלוי היה אומר, שא"י היא המקום היחיד בעולם, ששעריו פתוחים מול שערי השמים. כלומר המקום היחיד, שבו המציאות המוחשית באה לכלל מגע ישיר עם המציאות, שנראית לנו כאבסטרקציה; ואף אצ"ג רואה בא"י את המקום, שבו מתאפשר מגע ישיר כזה, אלא שבמקום המונח שערי הארץ הפתוחים מול שערי השמים משתמש הוא — אם נצטט את שיר־הפתיחה לשירתו „שיר הגוגברי" — במונח הפוגב „בבית־המקדש מול הגב־הים". ויהודה הלוי ואצ"ג כשמשתמשים איפוא בציורים שונים, לפי מזגם הפיוטי השונה, לציונו של אותו דבר. יופיה העיקרי של א"י הוא היותה שבמגע זה בין שתי המציאויות; על כן, אם מגע זה מנותק — נפגם ע"י כך גם יופיה של הארץ. מי שמתפעל מיופיה של א"י השוממה — מתפעל איפוא מיופי פגום; ורק הפרחתה של שממה זו ע"י יהודים תחדש את המגע בין שתי המציאויות, תחזיר לארץ את יופיה המלא ותאפשר גם התפעלות מן היופי. רק אז, אם אפשר לומר כך, תוכל האבסטרקציה גם במוחש ואולי גם תורגש כמציאות מוחשית.

אבל הקטע המובא כאן מ„כלפי תשעים ותשעה" לא רק שאיננו אומר את זה, אלא אפילו נראה כנוטה, לכאורה, להעדיף על האבסטרקציה לא רק את המוחשי סתם, אלא את המוחשי בצורתו החמרנית ביותר. ארובות עשנות עדיפות על השמים: יבשת המאכלת „כרמים וכפרים" עדיפה על מים. אופק הוא כפי־הנראה מושג הסר־חשיבות: ערכו ייקבע רק לפי מספר הבתים ובתי־החרושת, שיאפילו עליו, כלומר: רק אם לא יהיה קיים, יהיה חשוב. אם מן הים, יהיו מימיו רבים וגועשים כאשר יהיו, אינגו מפיקים ברגע זה תועלת כלשהי, הרינו שואלים לגבי־דידו את השאלה: „למה לנו לפי־שעה מים רבים אלה", כלומר גם הוא, בדומה לאופק, מוטב לעתים שלא יהיה קיים. וכך, לכאורה, פונים אנו עורף לא רק לאותם קני־מידה, שביטוים תביעות אסתטיות מן השיר, אלא אפילו מתקרבים להפיכת־דברים חמ־רנית בצורתה הקיצונית ביותר.

„חומר סימבולים נודד"

אבל אם אמנם נגיד כך — הרינו גורמים עי"כ עוול לא רק לשירתו של אצ"ג אלא גם להנחות היסודיות של השקפת־עולמו הספרותית, ובגלים, פשוטו כמשמעו, אי־הבנה בנאמר ב„כלפי תשעים ותשעה". סוף־סוף מצויים כבר במובאה הראשונה שלנו מ„כלפי תשעים ותשעה" שני משפטים מרכזיים, שהופכים על פיהם את כל ההשערות המלומדות בדבר זיקתה של הפואטיקה של אצ"ג להמרנות. המשפט האחד קובע, כי גושנו היהודי הוא „פרוע מאוד" וכי הוא חומר של „סימבולים נודד". לא סימבול, אלא סימבולים, ולא קבע של סימבולים, אלא חומר נודד של סימבולים. האי, שנקודת־המוצא היא הגוף היהודי, כי הרי יהדות איננה מושג מופשט, שמחפש לו גוף להיכנס בו, אלא מושג זהה עם הגוף הלאומי של היהודות. בלא יהודים לא תהיה גם יהדות, כי העם היהודי איננו רק נושא של איד־יאה, אלא הוא והאידיאה שלו הם היינו־הך. אולם כל ביטוי שירי של גוף זה חייב לקחת בחשבון, שהוא „חומר של סימבולים", כלומר שהפשר לכל המתרחש בו ניתן להיקבע בראש וראשונה לא רק ע"י המערכת הגלויה של פעולות גוף, אלא ע"י מערכה צלומה, שהכוונותיה נקבצות באמצעים בלתי גופניים ולתכלית רחוקה מגופניות בגלירייה החמרניים. החומר זה של סימבולים הוא חומר נודד, כלומר נמצא בתנועה מתמדת, פושט צורה ולובש צורה: הסימבוליקה השירית איננה קופאת איפוא על מקומה אף לא פעם. סימבוליקה, שמגיעה „לכבב" של קפאון, מאבדת את כל גמישותה ולפיכך היא הופכת להיות חלק בלתי־נפרד של החומר. לעומת זאת, „חומר הסימבולים" של הגוף היהודי, כיוון שהוא, כאמור, חומר נודד, הריהו לא רק מתעלה על החומר, אלא גם מעלה אותו אתו. גוף, שהוא „חומר של סימבולים נודד", גם אם הוא, כאמור, פרוע מאוד, יכול איפוא בדרך־קבע להמצא במצב של התעלות.

אם על אף כל אלה מוקיע אצ"ג בחריפות רבה כל־כך את מה שהוא קורא לה „האבסטרקציה הספ־רותית", ובפרט אם היא נשמעת בפי משורר עברי, עדיין אין פירושו של דבר נטיה לשירה חמרנית. לשם הפרכתו של פירוש כוטפה זה מן הדין הוא שנקרא בהלכה במובאה שלפנינו משפט שני, שלפיו אין במסכת־העצבים שלנו „דומה לזו של הלוטוס" כשום ש„הפה הישראלי דומה יותר למבצע ובתחת למצח הישראלי צורת הנשר". זהו משפט, שעל אף המסגרת הפרוזאית בו הוא נתון, הריהו אופייני לגילויים השיריים ביותר של השקפת־עולמו של אצ"ג. עצם העובדה, שהדיבור מיוחד כאן על פה ועל מצח, שהם, אם אפשר לומר כך, החלק העילאי של הגוף, היא הקובעת את חשיבותו של משפט זה להבנת הפואטיקה של אצ"ג. המצח הריהו סוף־סוף כוח־המחשבה, שהוא־הוא כותר־האדם; והפה הריהו כוח־הדיבור, שבלעדיו לא היה בוחר האדם מגיע לידי גילוי. והנה שני אלה, מסעפים צורתיים מובבים, מזכירים לנו מבצע ונשר: „אבל צורה זו, שנבונה על־שכך נהוגים היצוניים של בראהדעין. בהרחבה: את הקול משמיע לא הפה, שנועד לכך מבטב־בריתו, אלא דווקא המצח. בשירת אצ"ג קשור המושג „נשר", כנסכך, לעתים קרובות מאוד בסומך „דעה" או „בינה": „נשר הדעה", „נשר הבינה". והנה הנשר במשפט שלפנינו, גם אם יצרה כאשר יצרה, לא יגיע לידי גילוי. כי הפה, שצריך היה באופן טבעי להביא גילוי זה לידי ביטוי, הוא מבצע. אין כאן כמובן מקום לשאול היכן המבצע, כי כבלוה־הכל: הרי כל שירה אצ"ג היא שירת תהוה, זעם ונחמה. על הפצע היהודי בפצעיו ונבצעיו; אולם יש מקום לשאול מהו טיבו של קול, שמשמיע פצע באמצעותו של מצח המשובץ קן לנשר. במושגים הפיוטיים של הדמיון האנושי [illegible] הנשר לא רק כעין הנושא במעופו גם גבוהים וגם מרחבים, אלא בראש־וראשונה כמלך הפתגות: עליכן נקבעת, התגובה הנשרית שלו לא על סמך הראיה הנרחבה המקיפה שלו, אלא גם על־סמך הוד־המלכות הטבוע בו. להוד, הנצור ע"י הראיה, יש גם כוח־שיפוט מיוחד במינו ולפיכך לא לשוא מוצאים אנו בציור שלפנינו את הנשר צורה מתחת למצח דווקא, שהוא משכנו המובהק הרגיל של השיפוט. שלושה היו איפוא מרכיביו של קול הנשר, שנתן כאן ביטוי לפצע: ההוד המלכותי, הגבהים והשיפוט. מי שדבק בגירסה, שהמניפסט הפוליטי של „כלפי תשעים ותשעה" הוא הכרתי בצורה זו או אחרת, אולם תמיד הכרתי בלבד, ראה לפניו רק את השיפוט שב„כלפי תשעים ותשעה", גם במירקם האידיאי של הספר וגם ברבים מניסיונותיו הצורניים, הם ההוד המלכותי והגבהים; על כן לא רק שלא יקלוט את המהות האמיתית של „כלפי תשעים ותשעה" אלא גם יתקשה בקליטתם הנכונה של רבים בשירי אצ"ג באותן שנים ובאותו נוסח — כמו, למשל, השירים „בזה הדם" ו„משורר ישראל בין הבהרים" בספר „הגברות העולה", או הציור „בהכנות בולהת" בספר „כלב בית".

פארודיה של מחקר

אי־הבנה זו היא גם מקורה של הדעה המקובלת כיום כל־כך, שלפיה היה אצ"ג בשנים הראשונות לעליתו לארץ כשורים של הפועלים, סוציאליסט לפי השקפת־עולמו, הרואה בהתישבות החלוצית את התגשמותו של החזון הציוני, ורק חמש שנים לאחר־כך נהפך עליו לבו והוא נתפס לחזון־[illegible] על חרב ישראל, שתגשים את הציונות על־ידי הקמתה של מלכות היהודים. הסוציאליסט היה איפוא לפאשיסט ואת מקומה של שירת העבודה ואהבת העם תפסה אצלו שירת האלימות והשנאה. מכאן, שקיימת הבחנה ברורה בין שיריו בתקופתו הראשונה בארץ־ישראל, שהיא התקופה החלוצית ונושא החלוצים היא בה מכריע, לבין התקופה המאוחרת, שהיא תקופת הלחומת.

אולם הבחנה זו, שכאמור איננה רואה את כל המרכיבים של שירת אצ"ג, אפילו כשהמדובר הוא בשירים שבשנים הראשונות לאחר עליתו, היא משובשת כך בלתי־מדוייקת. כסיום ל„כלפי תשעים ותשעה" מובא בסופו שיר בשם „המשורר בתורת היהודים הפראים"; ואפילו שיר זה יכול לשמש דוגמה למסד אי־הדיוק, שניתן למדוד בהם את שירי אצ"ג בשנותיו הראשונות בארץ־ישראל.

אורי צבי גרינברג — ציור־שמן: ראובן (1925)

התואר „פרא" שהמשורר מעניק כאן ליצבבן — התואר „יהודים פראים" לכל הדומים לו — הולם את כל מה שנאמר קודם־לכן ב„כלפי תשעים ותשעה", על המשוררים, שפיהם אינו פצע ולפיכך אין הם ראויים להקרא כשוררים עברים: הוא הנהו כשורר פרא מכיון שאיננו יכול לשיר שירה בצינור עם המשוררים האיסטניסים, „הבוכים בדיו על גליונות לבנים". על כן מוסיף הוא את ידו לשני סוגים של אנשים. האחד: „נפחים באודים הברזל פחי". השני: „ההולכים אחרי בהמתם הטובה בישימון". והנה שני סוגים אלה נראים ברגע ראשון כסותרים זה את זה. „ההולכים אחרי בהמתם הטובה בישימון" הם אלה שמעפילים את הכל על הספסל האשי של הבניה החלוצית, על אורך־הרוח האבולוציוני, על הגאולה שנקניה בראש וראשונה ע"י התישבות. הארץ היא ישימון: והמחרשה הכפלחת תלמים היא הבהמה את פני הישימון. ציבור זה ייתכן רק אם תירתם בהמה למחרשה ואם יובילו אדם את הבהמה הרתומה. הגיעה השחרור היהודית היא אם־כן בראש־וראשונה הגיעה של התישבות; האסוציאציה המקראית מספר ירמיהו, שבתצוירת בלבבי למשמע הצירוף „ההולכים אחרי בהמתם הטובה לישימון" — אין כוונה לביטוי האופי המיוחד של תגובה זו. אצל ירמיהו אומר אלוהים לישראל „זכרתי לך חסד נעוריך... לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". אצל ירמיהו — „במדבר בארץ לא זרועה": אצל אצ"ג — „בישימון". גם אצל ירמיהו וגם אצל אצ"ג „הולכים אחרי", אלא שאצל ירמיהו זהו „אחרי אלוהים" ואילו אצל אצ"ג זהו „אחרי הבהמה". הבהמה החורשת היא אלוהי הדור החלוצי; וכך אכן נתפרש משפט זה, בהתלהבות רבה, בהגיגית־הבוער החלוציות בשירין.

אולם זהו לא רק פירוש מוטעה, אלא ממש, כאשר גם חוקרים משתמשים בו, פארודיה של מחקר. כבלות הכל הרי אפילו „ההולכים אחרי בהמתם הטובה לישימון" מוהדים לפי שיר זה עצמו את „העזירה הזאת הנכספת", שלהגשמת בראש וראשונה את „הבאר של הנבואה העברית". אצל ירמיהו רוצה אלוהים לבם ללכת אחריו למדבר: כאן רוצה „הבאר של הנבואה העברית". וגם היא כמובן אלוהית. הם הולכים אחרי הבהמה מכיוון שהוליכה מקרבת אותם לבאר זו. יותר מזה: כיוון ש„הבהמה" הוא שם־עצם כללי, באה השהמה הטובה והכפרבת — בדרך השלילה מצד אחד ובדרך האישור מצד שני — את פירוש על כלל זה האבנה: „אין מבעל הכובל בחול פה ונושא בגאוה [illegible]: הכבשה יומם ולילה — אנוכי לא אזחה. / אלא כשור גועה בוקר לצאתו של שמש: אדם יוצא לגמל עד ערב ואחד לרעבי". מושג ה„בהמה" מתפרש איפוא לשניים: לגמל ולשור — ועם הפירוש בא גם ההערכה; הגמל הנכנע מול השור הגועה; כניעה הנמשכת יומם ולילה, געיה הנשמעת רק בבוקר. ההערכה היא בעת־ובעונה אחת גם השוואה, שהמשורר משווה את עצמו: אני לא אהיה גמל, אלא שור; לא קסם שבהדנתיות העבדות, הנמשכת לאט־לאט ביום ובלילה, אלא מחאה, שמתעוררת בגו שעה שרואים אנו את השמש בזריחתה. מה שמגיע אל אזנינו מן הגמל הוא צלצול פעמוניו בלבד; מה שמגיע אל אזנינו מן השור הוא הגעיה שלו עצמו. ודאי, חלוציות כזאת פירושה היא שליחות, שתביא אתה גם סבל וגם בדידות, ומציין יבוא הכוח לסבול ומהו השכר לסבל? „מאין לי לחם־של־מטה אשת חסד־של־מעלה ומני דמדומים אכרסם בשר אבטיח לסעודת הערב". הא־לימפוס היווני העניק למסתופפים בו את המשובח שבמזונות: אמברוזיה ונקטאר. גם המשורר העברי, שמחפש את הבאר של הנבואה העברית ומחמת זאת הגיע לכלל מצב של רעב מקבל כביכול, בתורת שכר, מזון ממרומים, אבל גם צנוע יותר וגם אצילי יותר מזה שבאולימפוס. הוא איננו שותה נקטאר, אלא חסד־של־מעלה, ואיננו אוכל אמברוזיה, אלא מכרסם „מני דמדומים" „בשר אבטיח לסעודת הערב". הצד הציורי של המזון הוא כאן נפלא ביותר, כי ניתן ביטוי למציאות ריאלית ביותר; אלא שתוך כדי ציור מתפזרות כאילו הריאליות בתוך הפשטה ציורית מבלי שהתפזרות זו מוכר: ע"י נוצרת כאן, עם כל הפר־דוכסליות שבדבר, הפשטה מוחשית, שממנה נבקעת לתוך תשומת־לבנו באופן חוויתי ביותר, גם הכרתה של המציאות הריאלית וגם תחושה, שמציאות זו נקבעת ע"י גורמים עליונים יותר מכל ריאליות מוחשית. המציאות הריאלית היא האבטיח האדום, שבאין מזון אחר הריהו מנת־האוכל היחידה של הרעבים; אבל הציור שלפנינו איננו אומר את זה, כי לפיו הן רק „מני דמדומים אכרסם בשר אבטיח". דמדומים הם מטה־השמים עם שקיעתה של השמש. אדום האבטיח מתפזר איפוא באודם השמים וע"י כך אין האבטיח פרי, שיניקתו מן המציאות הריאלית של אדמה מצמיחה זרע, אלא מתמת דמיונות של ציופים קוסמיים, שיד אלוהים כיוונה אותה למטה כדי להפוך את הטרגדיה האנושית של אדם רעב בארץ־ישראל לגילוי נאצל ביותר של אושר הנובע מהתרוממות רוח. אין כל חשיבות בכך אם „המשורר הפרא" הוא רעב או לא רעב, כי שובע ורעב הם מושגים ארציים, שכוחם פג כאשר מיוחסים הם לפעולות שהרכשה ארצית היא הקטן שבחלקיהם. אבטיח כסעודה הוא סעודת־דלים; אבל האבטיח בשיר שלפנינו רחוק הוא מאוד מלהיות סעודת־דלים, כי לא אדום הפרי הוא שהשביע כאן, אלא אודם הדמדומים האלוהיים, שהגם האלוהי זיווה אותם כאן עם אודם פרי. מה שיכול היה לשמש מקור של יאוש — כשמש איפוא כאן מקור של בטחון.

בין חסד לאבטיח

עד כאן המזון; אבל הוא הדין גם במשקה. „מאין לי לחם־של־מטה אשת חסד־של־מעלה": כאן הסרה איפוא אפילו הפיקציה, שתנסה לקשר את ההפשטה הציורית עם נתון מציאותי כלשהו. „חסד־של־מעלה" איננו זקוק כפי־הנראה אפילו לפיקציה בנוסח של „בשר אבטיח", שבאיצה שהוא אומן תמחיש אותו לשם שיקרה של האוזן. מי שמבקש המחשה בכדי להכיר במידות השפע של „חסד של מעלה" — לא יעמוד על טיבו של זה גם אם ימחש. אופיו הבלתי־מומחש של ה„חסד של מעלה" מובלט איפוא בתוקף רב דווקא אם מצורף הוא כחלק בלתי־נפרד של המשפט השירי, שהמוחשה של „בשר האבטיח" היא חלקו השני. לא לשוא מציין משפט זה בשהו, שמבחינת הגיון הציורי אפשר לראות בו פירצה. „חסד־של־מעלה" — לפי הציור שלפנינו — שותים כאן במקום לחם; במקום אבטיח של ממש — מכרסמים דמדומים. ההגיון אומר לנו, שהשימוש בפעלים צריך היה כאן להיות הפוך: סוף־סוף לחם אין שותים אלא אוכלים ולפיכך מוטב היה, לפי הגיון זה, כי דווקא את ה„חסד־של־מעלה" לא ישתו אלא יכרסמו, ואילו את האבטיח, שאותו מכרסמים, ניתן היה, איזה השבכנו את המלה „בשר", לראות כמקור לשתיה. אבל נסיון כזה להשליט הגיון במבנה השירי של המובאה שלפנינו פירושו הוא גם נסיון להרוס מבנה זה בכלל, כי הן השירות נקבעת כאן דווקא ע"י פריצת ההגיון והפלאתגו לאווירה, שהכ־חבתה מורכבת לא ע"י השכל, אלא ע"י כוח דמיון נעלה על השכל. סוף־סוף דווקא צירבוב ציורי זה שבין הכוונים המצויינים דרכים ציבוליים לבליעתם של מזון ומשקה, הוא־הוא שמבליט באיזו מידה לא השתיה והאכילה הן הקובעות את גורלה של ההת־כחדות שלפנינו. אין ספק בכך, שהמשורר הפרא, שביב כהוא פרא, כהמודד עם מציאות ריאלית ביותר, ואפילו, בראש וראשונה, למען מציאות זו; אבל גורלה לא ייחתך ע"י נטיה אל שיקולים ריאליים מדוייקים, שהם הגיד שיקולים של רגע בלבד. „הבאר של הנבואה" היא בראש־וראשונה באר הגניה: לפיכך מציאות, שבהם הריאליה שבה היא עודף לחזון, סופה שאפילו הבטיח הראלי שלה יישבם מתחת לרגליה. על־כן ייחתך גורלה של ארץ־ישראל לא ע"י ההונגאה של בהמה האוכלים־לשובע במובן הריאלי ביותר הכרתים מצבם מהמות שובע זה, אלא דווקא ע"י מחנה הגבאבים של ארץ־ישראל החלוצית, כבכוני „אדם יוצא לגמל עד ערב ואחד לרעבי"; ומשפט אחרון זה איננו יתר, כמובן, חלוקה בין „פעליבי" ל„רעבים", אלא, להיפך, קובע כי במציאות שלפנינו אין היא קיימת. לא לשוא מורכבת המלה האחרונה של הצירוף „עמל עד ערב", בהיפוך אותיות, כהמלה האחרונה של הצירוף „אחד לרעבי"

(סוף בעמוד 31)

ש. שלום

בשולי מבצע יונתן

למשורר גבורות ישראל לאצ"ג

על קרקע נשמת עם עקשות אגדות
המצפות לשעה נס, להיותן תולדות.

המעוף הלילי ברקיעים הזרים
לתהום השחור, לצלמות הציים.
הפלאת הפדויים על כנפי נשרים
כאבן לקיום, מצינוק לבית.

בקצה על שפת האדם עוד יבבה
נוספה. במבנה עתיד להמריא
כל חותר לערפל המופלא לגשת.
כל נותן את נפשו גאלה להביא.

כ' בתמוז תשל"ז

...ירושלים
נושאת ברכה
...י צבי גרינברג
משורר עניותה ופדותה
אזרחי בירת ישראל

مكنز من الاصل

יהושע טן פי

ברכה

עורך יקר,

בענה אני לבקשתך להיות בין המברכים את אורי צבי גרינברג. שעת הברכה הגיעה. שעת הברכה של השירה הגיעה. זוהי השעה הארכה ארכה מאד הבריאה. מאז נמסרת לנו בקבלה מדור לדור בקרן הכתובים. ובשפע אמירת־פה; זוהי השעה הדוחקת מרחקי המרחק, כיון הקרבה — אל הבא המאיר; זוהי השירה, ששעתה קימת מאז ועומדת לצד כאגדתה לממשלת החיים; זוהי הברכה לשירת אורי צבי גרינברג. המחזיק בשעה המפלאה הזאת הגותבת חיים.

✶

גם לשיר הלכה משלו. הלכה כפשוטה וכרוחה. גם לשיר תרי"ג משלו. קלה כחמורה. כל העצמות תאמרנה. בלשון הבקרת הספרותית הקלסית קוראים לכך: השלמות. פסגת הכל. משאת נפש על מלאת. לפי משנתם של המבקרים בימנו: השוכה של השלמות. גרועה וחסרה. בטולה ותסולה עד אפס. טחינת השברים לאבק עד דק.

שלמות. זאת גם זאת היא משאת נפשם של משוררי השיר.

אורי צבי גרינברג מחזיק בשתי כפות ידיו את משאת הנפש הזאת: השלמות כהויתה. וסוד צרוף הקרעים לאחוי הקדש, אל הכליל בבואו. סוד מחר־רוח וקרוב עצמות עצם אל עצמו. אותה הכימיה הרוחנית היודעת להפך חורה אבק, עפר ואפר לסלעים ולאבני גזית לבנין העיר בבואו.

✶

השיר הוא האדם ביהודה. הוא האדם וזקתו אל עולם. השיר הוא אחד והכל. אנכי. ואנכי בסוף. אנכי. עברי אנכי. השיר הוא עברי. השיר העברי הוא ארץ־ישראל. הוא הר־הבית. בית־המקדש. הוא מחור־נפש ועליה־לרגל אל הבא בכסופים. בלשון ההגות קוראים לכך: השקפת־עולם. לשון הגות אחת: היום. עכשו. כיה. מה שהוא — הוא. לשון אחרת: הבא. הקים לעד. מה שראוי וצריך כי יבוא. ומה שראוי וצריך כי יבוא הוא השיר העברי. והשיר העברי הוא אורי צבי גרינברג.

אצ"ג – תחנות בדרך חייו

מאת יוחנן ארנון

לפני חמישים ושלוש שנים דרך על אדמת הקודש של ארץ־ישראל אורי צבי גרינברג, פייטן צעיר מגליציה, שהיה כבר בעל שם הן בספרות האידית, הן בספרות העברית. היום חוגג העם בישראל את יובל השמונים של גדול משוררי העברית בזמננו.

ברוך קורצווייל, בספרו „בין חזון לבין האבסורדי" אומר: „אשר ללירקה, אין כיום בדורנו שירה שיכלה להידמות לזו של אורי צבי גרינברג, בהיקף ביטוי אדיקואטי ומבצה לגודל צערו, כפי שהופיע ביצירתו. כאילו בזה יצאה איזו כוח־אדירים שהיה צפון עד בה בתוך נשמת העם הקולקטיבית, בדמותה במשורר זה הרגע להיות שופר לצעקה הבלתי רלוונטה החדשה".

אצ"ג נולד ביום כ"ב תשרי תרנ"ז (21.9.1896) בביאליקמין שבגליציה המזרחית. בגיל שנה הגיע עם הוריו ללמברג. הוא גדל בביתו של אביו, האדמו"ר ר' חיים גרינברג, באווירה חסידית כשירותית. עם זאת היה מונח על שולחן אביו ספר שירה של הייכה, לפי האיסור דאז, בהתאם להשגחה של הקיסרית הנערצת. אף שנימנו עם אבותיו עליהם בגדולי האדמו"רים של החסידות, בחר אורי צבי הצעיר את הקסם עלו שוליו של בקתות שירה.

ב־1912 הופיעו ראשוני שיריו באידית (ב„דער יודישער ארבייטער") ובעברית (ב„סנונית" של גרשון שופמן), והמוניטין לאחר מכן נודעת הלירקיה הצעירה שלו בכתבי־עת עבריים („הצפירה", „השלוח", „הצפה"). ב־1915 הופיע בלמברג ספר שיריו הראשון „ערגיך איין מעלאנכאליע" („איבער בשטרישה"). בין השנים 1915—1918 היה חייל בצבא של קיסר אוסטריה ונלחם בחזית הסרבית. בנובמבר 1918, עם שובו לביתו, היה עד לפוגרום האיום שביצעו הפולנים ביהודי למברג. הוא ניצל ממוות בנס, אף כי משפחתו היתה גם היא קורבן לפורעים. חוויותיו במלחמת־העולם־הראשונה והרושם הקשה של הפוגרום בלמברג — רושם שילווה אותו כל ימי חייו — חוללו מיפנה חריף בשירתו, ומלירקה רוגעת הוא עובר לאכספרסיוניזם בוטה.

בשנים 1920—1922 אנו מוצאים את אורי צבי גרינברג בוורשה, בחוג של „בתכנו־צילום" אחרים, כגון מלך ראוויטש, פרץ מארקיש, אתם הוא מוציא לאור את כתבי־העת הספרותיים האקספרסיוניסטיים „אלבאטראס" ו„כאליאסטרע". כאשר אסרה הממשלה הפולנית את המשך הופעת „אלבאטראס", עבר אצ"ג לברלין, כדי להוציאו שם. בברלין הוא נפגש בין היתר עם המשוררת אלזה לסקר־שילר שעשתה עליו רושם רב. הוא ביקר אותה בשווייץ ומאוחר יותר תירגם כמה משיריה לעברית, אף כתב עליה מאמר נפלא.

על אף אהדתו בת־זמננו ללנין ולבניין ההמהפכני ברוסיה, לא הלך אצ"ג בדרך ידידו מארקיש, שעבר לתסיסה הקומוניסטית ומצא את מותו בידי תעליין. מאוכזב מאירופה ומתרבותה, בה הפחד היהודי שב ושוב לקורבן של רדיפות ופוגרומים, הוא עוזב לבסוף את „מלכות הצלב", כפי שכינה אחד ממחזורי שיריו, ועולה בדצמבר 1923 לארץ־ישראל.

כאן נתקבל אורי צבי גרינברג על־ידי ציבור־העובדים היהודי, הקודח הרעב, כפייטנו. הוא עצמו חלה בדיזנטריה בפתח־תקווה, וניצל הודות לטיפולם המסור של חבריו. הוא השתתף בכל הבמאים הפועליים („קונטרס", „הפועל הצעיר", „במעלה", „רביבים"), וכאשר נוסד בשנת 1925 עתון הפועלים „דבר", קרא לו ברל כצנלסון להשתתף בו בשיר קבוע כשלו. בפורים 1924 עלה ח.נ. ביאליק לארץ־ישראל, וכאן נתקשרה בין השניים ידידות עמוקה על־אף הבדלי המזג וההשקפה־הדתית בשאלות שונות, ובעיקר בשאלת הגולה.

בשנים 1925—1927 הוציא אצ"ג כתב־עת משלו: „סדן" — שבו אנו קוראים בין השאר את ההכרזה הבאה:

„הגיע הזמן שהאמן העברי יצא מתחומי האמנות הקבועים לתוך הקולקטיב הישראלי להתבלט כמותו ולהגות בקומפלקס הבעייתיות אשר בחיי העם. אי אפשר לומר שירה עוד בריתמוס קלאסי. המצב איום מאד. היהדות המפוזרת, אשר יצאה מדמיה, לאחר כל הזוועות בעולם — מיתנתנת על אדמת הסלאווים ושוקעת... אין עוד כנסת־ישראל בעצר, אלא המונים השונים בארצות שונות, הנושאים בכל הרכבות ובכל האניות בעולם והיוצאים לנסוע, כיוון מטורף: *לכל הרוחות*".

ובבואו אנו קוראים: „יש בידיעתי הבורא, כה רבה האחריות לכתוב עברית לאחר יחזקאל ומה גדול האושר להיות פייטן עברי, אשר נולד באירופה וכופר בלידתו שם, מכוח שקל הנפש גבר על הריתמוס הלטיני, קול העברי הראשון. והנני הצני המאושר בבלית־ישראל הקדומה, השייך באהבה לארץ, שהיא קדושה בשלמה מכל הארצות והיקרה לשבטים מלכויות". (גליון א—ב, תל־אביב ירושלים כסלו תרפ"ה, עמ' א).

אצ"ג ויהושע טן־פי
ככר דיזנגוף תל־אביב, 1946

בשנת 1929 הופיע ספרו השני בארץ־ישראל, „כלב בית". שם הוא כותב בשיר „חגנות ירושלים החדשה...": „אני יצאתי לחפש מלכיה / ישה מאבותי כבואי הלום? / תפארת מלכות — הנה הבה־מלכות / מפולין־לישה — הנה, לציון...".

באותה השנה נערכים, ההתה צינה השוביה של המשטרה הבריטית, פוגרומים קשים בחברון, בצפת ובשכונות אחרות. א.צ. גרינברג, שפירקע מזמן ברקוגה הטוב של אנגליה ושל שתי דבריה בהנהגה הציונית, ניתק את קשריו עם מנהיגי ציבור הפועלים, שתלו תקוותיהם בעזרתו של השלטון ובהבלגה. מאז הודגשה כתיבתו יותר ויותר עם דרכה של האופוזיציה הרוויזיוניסטית של ז'בוטינסקי ושל הלבידרי.

בשנת 1931 הוא נשלח כציר לקונגרס הציוני ה־17 בבזל. בדרך, באגיה, הוא כותב לביאליק על־הגהת של שיר הדם, בו מתוארים שני יהודים העוברים מתחת לאדמה את כל העולם ובכל מקום הם מוצאים עצמות יהודים. ביאליק הבוהב שואל, איך הגיע אל הזוה כזה נוראה כואה. ואצ"ג כותב: „כך אני ראה זאת; כך יהיה... כך יקרה...".

דוגמה בפירושה יותר של כח־החזות־לנבואה מצויה בשיר „יהודה היום — יהודה מחר". שב„ספר הקטרוג והאמונה", בו הוא מנבא את התפיסות האימפריה הבריטית:

„...יש יום ומנילוס ישופך
התנין / ומזרם־הפרת בך תתיז
דגת בבל. / אני חז את נשרי
עמלק מן הרינוס / עפים אלי
גג הוסטמינסטר הרם. / אני
רואה את הנגנס עולה בכתפיך...
אני רואה היורדת בים חיפה
וביפו / אלי אניות אנגליות
להפליג — / ובגב חוליך קר
וחם, כרגבי, / בעת כתבי זה
השיר / ...ולי יש משיח ואם
עודנו רחוק / הוא חבוי כחרבו
של דוד בנדנו / ...ואני רואה
כבר סיעת־אירוני במחוג /
על פני הר הבית חגה ביום
חג / ..."

שיר זה כתב אצ"ג בשנת 1936! אולם כבר בגליון „סדן" הראשון — בשנת תרפ"ה — הוא מדבר על „גרדומים ואבוקות; בתי־כלא צבים...".

בשנים 1931—1936 שוהה אצ"ג בפולין כציר בעתונים רוויזיוניסטיים. ב־1934, בעת משפט ארלוזורוב, הוא מבקר בארץ במשך שלושה חודשים ומתרעם לנוכח נחשול השנאה העובר אותה עת על פני הישוב. בשנת 1937 מפרסם אצ"ג את „ספר הקטרוג והאמונה" ובו הבר־קטרוג על ההבלגה, הנהגת הישוב, אבדן החזון; האשמותיו כלפי צבי האושלם והנצרות, תשובתו לעלילת רצח־ארלוזורוב, הדברי נבואה על התפוררות האימפריה הבריטית.

ב־1939 שוב מגיע אצ"ג לפולין, שם הוא שוהה עד כניסת הנאצים, כשהוא מזהיר את יהדות פולין במאמרים נרגשים מפני הבאות וקורא לה להימלט. רק ברגע האחרון הוא חושב גם על עצמו ומגיע בדרך־לא־דרך חזרה לארץ־ישראל. בקטסטרופה, בה רואה אצ"ג לא שואה אלא חורבן גלויות, הוא מאבד את כל משפחתו.

עכשיו עם המשורר לחמש שנים, כל מהלך מדי הונה, הוא כותב אמנם שירים רבים, אך נמנע מלפרסמם. אחר מתחילים הם להופיע, ומייד מתברר כי זו יצירה שאין לה אח ודוגמה. רוב השירים כתוסו בספרו הגדול „רחובות הנהר", התעודה הספרותית הגדולה והמשמעותית ביותר לגורל היהדות באירופה.

עם הקמת המדינה — עליה הוא מדבר כבר דבר המובן מאליו כבר בשנת 1924 — נבחר אצ"ג לכנסת, כאוביו של יהודים, על היעדר החלוציות — הם בלתי נשכחים. המשורר החי בעוני נמש, מקים באותה תקופה ביה עם משוררת צעירה, חברת הכחירה, והבריה ביניהם מתברכת בחמשה ילדים.

ההכרה הלאומית בו מתחילה לצבור. אצ"ג מפרסם שירים רבים, אכה להערכה ולפרסים. בשנים 1948 ו־1955 מוענק לו פעמיים פרס ביאליק, ב־1957 — פרס ישראל, ב־1963 — פרס טלפיר, ב־1965 — פרס ניומן, ב־1970 — פרס ראש הממשלה, ב־1973 — פרס הנהרן של יוצאי ברגן־בלזן וב־1974 — פרס בק. בשנת 1956 הוא מפרסם לראשונה, אחרי עשרות שנים, שירים באידיש בעתון תל־אביב, שירים הזולים לתמיכת־לב רבה.

אך לא התהילה מצניעת את אצ"ג. הוא כותב גם מאמרים חריפים נגד תופעות בחיי המדינה המעוררות את התנגדותו. הוא מגיב בעירנות ובחריפות ודבריו נשמעים גם בקרב פשוטי־עם וגם בקרב מדינאים ומנהיגים. אחרי מלחמת ששת הימים הוא נמנה עם מייסדיה ודובריה של „התנועה למען ארץ ישראל השלימה", יחד עם המשורר הצעיר כמוהו נתן אלתרמן ז"ל, כשהצטרפים אליהם בהסכמתם גם ש"י עגנון ז"ל וגם חיים הזז ז"ל. אך אין אצ"ג מאבד את עצמאותו נוכח גבוהותינו הבבירים. הוא מכיר את הישראלי השבע הממשך אחר חיי נוחות ועושר. ובראש השנה 1973 הוא מפרסם מחזור שירים מעל שני עמודים בעתון „מעריב". שם מזהיר הוא מ„כושר הבקבוקי" כמנו פרצה ישראל ב־1967, „אין הוא בלי צונפי" הוא אומר ומזהיר מפני המחוות הקטנים שלא למנד לא מיסוס ולא מהיסלר, וכאן מופיעות ארבע השורות הבאות:

„שוורים שחורים מן לוע
תהום גועים / חשים את בא
הבלהות / השאננים אינם שומ־
עים / הטלפון עוד לא בישר..."

כעבור עשרה ימים פורצת מלחמת יום הכיפורים. ומי שהי כאן בארץ את מלחמת יום הכיפורים, יודע למה היתה הכוונה, שרק המשורר חש בה... הטלפון בישר, למשפחות רבות מדי, דברים איומים. אבל באותו המחזור אנו מוצאים גם את השורות:

„— נפלא! נפלא להיות יהו־
די מאז ועד הלום / בין תהום
לתהום מציאות כופרים וכזבי
חלום..."

ש"י עגנון ז"ל, בעל פרס־נובל שלנו, הכיר והוקיר את אצ"ג, וכך בירך את המשורר בשנת 1956:

„ומאשר נכבדת באבני, יקרת לי מאד אורי צבי, ואני חפץ בשירתך. אני מברך אותך בברכה שמעלה מכל הברכות, יהי רצון שתזכה ותראה בשוב ה' את שבות עמו ובשמע שיר היש של גאולתנו ופדות נפשנו. אמן".

סימפוניות ליהודי החדש

מאת שלמה טנאי

א

קיומה של יצירת אצ"ג בשירה העברית, ולא פחות מזה בתודעה הלאומית — השפעתה עזה בתחומים שונים; אך אחד מכוחותיה הכבירים הוא, אולי, כוח־הריפוי המופלא שבה. אצ"ג פרץ לתוך החוויה היהודית כדי ליצור בה מהפכה. אמנם כבר היתה קיימת תנופתה — בחזון ציוני, בהתעוררות חלקים שבעם, בעליות, בהתיישבות — אך אצ"ג בא להגבירה בשתי שאיפות: *לעשותה מקצב כביר ובשלימות גדולה.* הרכבת היהודית נסעה לאט מדי ופסחה על־צמתים והמשורר רתם עצמו כקטר־למשיכה וכקטר־לדחיפה, משני צדדיה, לעשותה רכבת מהירה וישירה.

אך, כמובן, לא הצד הפיזי־מעשי בלבד הסעיר את אצ"ג, אלא תחושה עמוקה של הרס וחורבן בתהום הבלתי מוגדר של דיוקן־מהות האדם היהודי. הוא חש שבלי בנייה מחדש של דמות האדם העברי לא תקום התיבונות ההחברה החדשה בארץ־ישראל. אמנם לא היה היהודי בתחושה זו, אך כיום אין ספק שהיה מחבר סדרת הסמפוניות הגדולות „ליהודי החדש", — היהודי היכול, הלוחם החדש, בעל כושר השלטון והריבונות — ובכך היה מראשי מעצביו של האדם הישראלי־הרצוי בדורות אלה.

„המאלו יקום־עוד משה המוציא
ויהושע מובש־ומכניס לאדנות ?"

הוא משיב:

„אני רואה את העם רב איל ונכון
לנקם בגלגל גורלו. שיסב
לפי דפק לבו הגדול והסוב,
ממסע בימי האימים אלי חף"

(„לכנצה לשני יהודים מזמור שיר", „רחובות הנהר")

ב

הרקע לדחף הפנימי החזק, „להיות כסנה הבוער", היה טמון בעמקי הנפש היהודית, שהגיעה בראשית המאה למצב של פרי אפיל של הגלות. שם שורה, בלא מצרים, השנאה העצמית, ההנמכה, חוסר האמון העצמי, כלימת־התולעת, שמצאו ביטוי בביוונים שונים: מזה — בהתנכרות, בבריחה מן היהדות, או ברגשי־גדלות מוגזמים, או בהסתפקות־בקטנות, בחינת: זו יכולתנו, כאלה אנו וליותר איננו מסוגלים; ובשוליים הקיצוניים — בשנאה עצמית גלויה, מזוכיסטית, תוך חישוף תכונות ואופי שליליים.

חלקים מבין כל אלה אף לא הגיע לתודעתם ששורשי מעשיהם והגותם — היא שנאה עצמית עמוקה. אנו, ממרחק, יכולים להסביר זאת ברגש אשמה יהודי קשה, שנבע מסבל־דורות. היהודי נשא עמו את נטל החורבן והנדודים כבשלון־המיה, התחושה של־אין־מוצא, של פיזור נצחי („הגבורות הפולה", „משא אל אירופה") וחיים התלויים בחסדי אדונים וזרים; חוסר ההרגשה של יכולת לקיים חייב יהודיים ריבוניים. אם כל אלה הם מנת חלקנו, דור אחר דור, בעליה ובירידה שבין משטר למשטר, מדינה למדינה, דת לדת — הרי אנו אשמים, כנראה, בכך בעצמנו — כך העמיק רגש האשמה הכבד וגרם לחוסר אונים.

יתר על כן: מבחוץ הוסתה ביהודים ההרגשה שיש יסוד מהותי לכשלון הלאומי היהודי הנצחי. כאילו זה ענין שאינו ניתן לשינוי כי הוא בדמו של היהודי. רגש זה שאב גם ממקורות פנימיים ובעיקר מן התודעה המיסטית־דתית, שממנה ינקו יהודים רבים יום יום את ה„אשמנו — בגדנו".

ג

על רקע זה יש להבין את פרץ־הכוח שהיה נדרש כדי להפוך דעה־קדומה, רגש אשמה מדומה בעיקרו, שנאת־שוא עצמית — לכוח אנושי־נפשי של אהבה עצמית ורגש כבוד לאומי. אצ"ג עשה זאת בשתי דרכים עיקריות: בדרך הבקורת השלילית (וזו היתה מקובלת גם על אחרים) והיא צד „הקטרוג" ובדרך הפוזיטיבית הגדולה והיא צד „האמונה".

קוטר של אצ"ג־אל־עצמו־עצמנו הוא כמובן מורכב: בו, באוהב היהודי הגדול, יש המת־זעם כלפי יהודים ערלי־לב, או אולי לחלק שלילי שבמהות היהודית, המונע את הגשמת הגאולה. היהודי השלילי יכול להתגלם כמו בשירי „קטגוריה" („אזור מגן ובאום, בן הדם", תרפ"ט) ביושבי ב„לשכת הגזית" „ההולכים בראש" ו־כתעים את העם או מצוותים את דרכו, או בתכונות־הכניעה, או בסטיה מהדרך, או באי־ידיעה־עצמית של הכוחות הגנוזים באדם היהודי („יום יום עכשיו לאך", „רחובות הנהר"); על כן עוברים, במחזוריות מסויימת, בשירי אצ"ג רגשי־הזעם אל השלילי ורגש־האהבה וההערצה אל היהודי החדש־ישן. זהו למעשה יהודי־העתיד, שגרינברג מאמין בקיומו האפשרי על יסוד העבר הרחוק, אך גם הגלותי („שיר המהלך הגדול", „רחובות הנהר", או פרק כ„משא אל אירופה" ב„הגבורות הפולה").

„כהאסף אגלי כספית — אספת השבטים היהודים:
הכוחות, הכסופים, הכליות — לאחד באחד!
קץ גליות, ארץ מלכות; דריכה לעצמה; לנקיטת הגורל בידים;
אהבת חרות — שנאת שעבוד;
יהודי ליהודי: חזק, אחי, ונתחזק! לחיות ולגדל עד יום שלטון"

(„חזון גלעד לשבטי ישראל", „רחובות הנהר")

ד

בדרך השניה יצר אצ"ג דמות דיוקנו של האדם העברי החדש, שיש בו אהבה עצמית ותודעה לאומית, מיזוג של כוח פיזי וכוח רוחני; שיש בו זקיפות קומה וגאווה עצמית, שיש בו כוח השלטון והאדנות (וזה בניגוד לכניעה ולשיעבוד לזרים). לחיזוק חוץ־האדם החדש נעזר בזמן העתיק, בהיסטוריה היהודית, ותהה, הוא־עצמו, על הדרך שבה עבר כל אלה, כשהם רדומים אך לא מהים, מתקופת מלכים בעבר לתקופת־ריבונות־מדינה לעתיד — כאכן, התגשמה בהווה.

„והוא — בר אדנות ונפשו גבוהה,
בדמו עוד כמהות המלכות בימי בית ראשון;
רן עמו השלים על גבוליו. יורש־שער־אויביו"

(מ„ארבעה שירי בינה", „רחובות הנהר")

ה

בכוח אדיר, תוך חזרה בלתי פוסקת, בגונים רבים ועשירים מצייר אצ"ג, כשהוא מוקיע (תוך ריב מדיני פוליטי, אך גם מהותי־עקרוני) התנכרות לסגולות־הגדולות שבתוכנו — ומבטיח־חולם את האדם־הרצוי, הקיים אי־שם בפנים ויש לקרוא לו להיות מחדש את עצמו בשלמות. ואם יש יאוש והעם באצ"ג בנושא זה, הרי הם נובעים מתחושתו שאין הדור חש דיו את גודל־ההוה וההזדמנות, ואינו נאמן לציווי ההיסטוריה היהודית. לשון פשוטה: אינו מנצל את הפוטנציאל הכביר הטמון בו.

היום, לאחר 60 ומעלה שנות יצירה ומאבק, קרוב ל־30 שנה למדינה יהודית ריבונית; עם גילויי המבוכה והספק ועם העמידה מנגד של חלקים גדולים בגולה היהודית; אך ביחוד עם גילוי הכוחות הגדולים שבעם, העומד ויכול למלחמה ממושכת, שנכפתה עליו, על עיצוב ריבונותו ואדנותו, — נראה מסע־המהפכה הנפשי־אנושי של אצ"ג כנצחון, שיש ללמוד היטב את לקחיו. אצ"ג היה מראשי המבשרים והמעצבים את הנצחון על מהלה יהודית קשה (שסימני רצידיב שלה מתגלים, לאסוננו, בזמן הזה) ובזה קנה לו מקום בין מעלי־הארוכה היהודים הגדולים.

אפילו דן עצמו לדומיה בשנים האחרונות ואינו מתיר אפילו לפרסם מהדורות חדשות לכתביו, שכבר ראו אור — מהדהדת וקיימת קיום דוציגפי סדרת הסימפוניות שלו, שהייתי מכנה אותה: *סימפוניה ליהודי החדש.*

העיר רמת־גן ותושביה
מברכים את
אורי צבי גרינברג
אביר השירה העברית
ואזרח כבוד של רמת־גן
בהגיעו לגבורות:
תזכה לאריכות ימים ושנים,
שמחה לעירנו אשר אהבת,
וששון לעמנו אשר גאולתו בישרת
אמן ואמן!
ד"ר ישראל פלד — ראש העיר

לאורי צבי,
אשר בימי אימה גדולה וירח
נשא ברחובות הנהר
מנופים רחוקי מהות
את חזון אחד הלגיונות
כלפי תשעים ותשעה
מעל קוטב העיצבון
בקיטרוג — ובאמונה.

ברכת שלמה להט
ואתו כל חברי המועצה
וכל תושבי תל־אביב—יפו

למשורר הדגול
אורי צבי גרינברג
בהגיעך לגבורות
שא ברכה
ירוחם צייזל
ראש עירית חיפה

למנצח על הגבורות באספקלר הזמר לנגוהות

(קריאה בשיר "עצים ששתלתי" לאצ"ג)

מאת יהודה פרידלנדר

א. צ. גרינברג

עצים ששתלתי

עצים ששתלתי בית שבניתי ארצם של לי.
הם מעשי ידי בעתם ולא הם כמדמים־קיצי.
הם כעת־כבר־לשמם־של־באי־אחרי: בני נכדי
ולא הם כבר שלהם, אלא רק לזכותם העתית.
אם משך חיי במספר קצוב הוא ביד העליון רק רסיס
של עלה, וקולם בעוגב הקולות האלהי – כנהית.

המפיל דליקה בכל יערות העולם וכלו בנפש כל ימי העולם
אין אש זו של יד־המבעיר־מבשר, לו ענק כזה קם בעולם,
אלא הדלקת צתית בנוצה, אם כגבעול של קש, לעמת אש נהרות דינור
ביד לא מבשר, בצו לא במלים, הגלית עם זריחה ושקיעה
ובסתר תמיד היא שלא לראה; ורבה מכח ימים שלה – הדומיה.

המפעיל ופועל – זה הוא, לא אני, לא אתה, בן אדם.
זה חק נגון רב נחשול רב קול וסמגון וזה חק בכי, ברק עם העקב
החולך עד גבעות עולם, ועדי תחתיות מצית לו הדם.
כי יש ודאי מי ששומע בחצות הליל: באחד ההרים עומד
בעמוד ענן המנגן־האלהים על כליו אחרי שכל כלי־נגון בגיא נדם.

הבחירים — שהם אדריכלי ההיכל בהגותם
שכל נדחי גופם וגלגל המזלות בחסותם —
מתפללים מיום אל יום וליל אל לילה — כבסתן
וגם כרם מעמקים: פרי גולה ומעינות:
בסתר כח ישותם בחלל היקום שבמהותם.
הלבדד. ככל אדנות.

(א.צ.ג., "בהאי עלמא ובהאי ארעא", מאזנים, ו, תש"ח, עמ' 218)

איני מהסס לומר כי לא עתה הגיע שר שירתנו אורי צבי גרינברג לגבורות, אלא זה למעלה משישים שנה הוא חג במעגלי שירת־הכיסופים של גבורותיו, ונוסק למעגל מעל מעגל. מסכת שירתו כולה מראשיתה היא מסכת־מעגלים קונצנטרית, בה אחת היא נקודת הראשית והאחרית. שירתו כולה היא בחינת "נימין עלי נימין", ואי אתה רשאי לבודד נימה אחת ולהסתיר את רצותה. העיון בשיר הבודד בדין שיפרוץ מעבר לו, שכן מרבית שירתו היא מזיגה מופלאה של החד־פעמי והייצוגי. תמונות השיר, דימוייו, צליליו, צירופי ביטויו, ואם תרצה סמליו, שבים ופוקדים לעתים כה שכיחות בשירתו, ובכל פעם עומד הקורא משתאה מול השיר הנושא עמו מטען חדש ומפתיע. שיגרה היא חידוש וחידוש הוא שיגרה, ועל הקורא להסתגל אל הפרדוקס הזה, שבו טמון אחד המפתחות לעולם שירתו של א.צ.ג. כל השוואה של שירים אחרים בשירתו היא איפוא חשיפה מחדש של הריבוי שבאחדות ושל האחדות שבריבוי.

התנודות למיניהן הן תנודות של נימין עלי נימין השבות אל מקורן, תנודות הן ולא תמורות. משום כך יש, לדעתי, לקרוא את שירי א.צ.ג. קריאה סינאופטית, תוך ויתור מסויים על ראיית השירים מבחינת זמן פרסומם. ללא המבט המקיף והכולל אין לתפוס את השיר הבודד.

השיר שלפנינו, "עצים ששתלתי", חותם את המחזור "נימין עלי נימין" מתוך "מסכת בהאי עלמא ובהאי ארעא". השיר נדפס לראשונה ב"ספר ברוך קורצווייל", שראה אור בתשל"ה. "מסכת בהאי עלמא ובהאי ארעא" מתפרסמת והולכת זה למעלה מעשרים שנה. בשנת תשט"ו פרסם אורי צבי גרינברג ב"לוח הארץ" את המחזור "שירי אספקלר / בהאי עלמא". באפריל 1955 נתפרסמו ב"תרבות וספרות" שירים מן המסכת "בהאי עלמא ובהאי ארעא". כיוצא בהם שירי "בהאי עלמא ובהאי ארעא" ב"מאזנים" תש"ח, ועוד. השיר "עצים ששתלתי" הוא איפוא בחינת תת־כת־ביניים שכן המסכת בשלמותה לא נתפרסמה עדיין.

השיר שלפנינו מורכב משלוש מערכות של זיקה — זמן האדם לעומת זמן הא־ל; אש המבוערת בידי אדם לעומת אישו של הא־ל; ניגון האדם לעומת ניגונו של הא־ל. שלוש הזיקות הן בסימן של יריעת "חוק נגון רב נחשול רב קול וסמגון" כי "המפעיל ופועל — זה הוא, לא אני, לא אתה, בן אדם." השלמה יש כאן, יאוש אין כאן. ההשלמה מביאה לידי כיסופים של התמסרות והתרפקות.

הבית הראשון עומד בסימן "הזכות הפתית" של האני הבד ובני ביתו. הנסיון להשתרש "בהאי עלמא" דרך קבע הוא נסיון מדומה. ההווה מדומה משום שיש רק עבר ועתיד. חיי אדם הם בחינת "רסיס של עלה". תפיסה זו עובר כחוט השני הן במסכת השירים "בהאי עלמא ובהאי ארעא" והן במסכת השירים "מסכת המתכונת והדמות" המתפרסמת אף היא קטעים קטעים במקביל זה למעלה מעשרים שנה. במחזור השירים "בפסת האריג ובהלקת ההבל" מתוך "מסכת המתכונת והדמות", שראו אור ב"מאזנים", חשון תשכ"ה, אנו קוראים:

— — שב נא, שב, זמני פסת אריג בידי אלהים האורג
אריגך היי הגופים מאדם וחוה בדקות קורי פין כשורק לשורק.
[— — — — — — — — — — — —]
האדם ביניהם כוהל עץ עושה פרי והוא בגודל ובדין הפרי הנולד
לבסוף לבסוף: סוף כלו בלבד, לא של ההבל שבד אלהיו העורג:

הזמן פיסת אריג; הזמן רסיס של עלה; התמונות המקבילות הללו משלימות זו את זו. פיסת האריג היא דוממת ללא תנועה, מופעלת על־ידי ה"הוא" האורג־הא־ל. זוהי תפיסה סטאטית של הזמן האנושי מול הדינמיות של הא־ל. בתמונה השניה יש תנועה, העלה רוטט, נע, ועלול, כמובן, גם לנשור. אמנם תנועה כאן, אך גם תנועה זו מופעלת על ידי "ההוא". תמונת העלה הרוטט היא תמונה המקרבת אותנו לתמונה הבאה — קול החיים "בעוגב הקולות האלהי — כנהית". הזמן כביכול נע, אולם את הצליל מבקיע הא־ל. משכיות תמונה זו לרבדיה תוסבר בהמשך הדברים.

האדם איפוא ארעי בביתו. ההווה הוא מצב של היות בהתך. בבית הראשון שלפנינו נמצא היגדים, משפטי חיווי כשהמטען האמוציונלי הנלווה אליהם מוצנע ביותר, כפי שאין כן בשירי "בהאי עלמא ובהאי ארעא" בתש"ח. שם האיפוק אינו כה מורגש, והמשורר מבכר לפרוץ את מעטה ההתאפקות בקריאה הכאובה:

— — בעצם היותנו הננו בני־חלוף,

ובהמשך השיר:

ועל זה כל העצב הנוקב האוכל
כי בין לא נוכל ולראות הנכוחות
כי נתנה לנו דעת: שאיננו יודעים
בכל כה הבתוך הזה ותכחות.

הבית השני בשיר "עצים ששתלתי" עומד בסימן האש של "יד־המבעיר־מבשר" מול "אש נהרות דינור" "ביד לא מבשר". אש האדם נתפסת כאן כאש מכלה, ואילו אש הא־ל, אש נהרות דינור, אינה כן. מקור השם נהר דינור בדניאל ז, 10: "נהר דינור נגד ונפק מן־קדמוהי" וגו'. במסכת חגיגה (יג, ע"ב) נאמר שאש הנהר נשפך על רשעים בגיהינום, ואילו בהמשך הדברים (שם, יד, ע"א) נאמר: "כל יומא ויומא נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי". אשו של הא־ל מכלה ויוצרת. האש האלהית בעוצמת בשירת א.צ. גרינברג בשפע של תמונות ומיטאפורות, והיא לו, למשורר, מקור לשירתו. האש כנהר דינור יוצרת בכל יום מלאכים האומרים שירה. הם אמנם בטלים, אך חדשים באים במקומם. באחד משירי המחזור "נימין עלי נימין" נמצא כתוב לאמור:

כמטיל בי חיבה בא האיש למו איש
ושר שיר אש דת כסופים אל העת
ונשא צרור המר במחות רוח בואש
וידע: כי יכול אל מעבר־מזה לצאת..

האש נגלית עם זריחה ושקיעה. חוק האש הוא חוק הנצחיות. הצדק ברוך קורצווייל בהעירו, כי האש האלהית "היא התשובה לשאלה המבעיתה בשירי גרינברג לשאלת המוות. [— — —] היא המתגברת על אימת המוות והחידלון. האש הזאת מאירה זמן אלהי, חי, היא המאפשרת לראות את נופי המטא־היסטוריה האלהית". ("בין תוגה לבין האבסורדי", 63). האש כנהר דינור ואש כהר סיני הן התשובה לאש המצרפות. האש היא מקור הזונו של המשורר ובטחונו בגאולת האדם והעם, היא ביטוי לחוקת הברזל שהוא "חוק ניגון רב נחשול רב קול וסמגון". בשיר הסיום למחזור "משא ונבל" (לוח הארץ תשי"ד) אנו קוראים:

היא שליח מלכות שעודה בחזון להב:
אוכל אש שותה אש שר אש ואינו נופש
ובגורל האש — גם השר והשיר עד סוף אש.

(עמ' כג)

הבית השלישי בשיר "עצים ששתלתי" עומד בסימן הזיקה שבין ניגונו של האדם בכליו, וניגונו של הא־ל בכליו הוא. כלי ניגונו של האדם־המשורר הוא גופו־כינורו. שירי א.צ.ג. רוויים בזיקת גוף־כינור, שהיא ציורית־מטאפורית. קיימת זיקה עמוקה בין כלי הניגון לבין הזמן. כל שנה בחיי המשורר היא כלי ניגון, ואילו חייו כולם הם מיתר בכינורו של הא־ל. עוד בשירי "הגברות העולה" (תרפ"ו) אנו מוצאים: "נגנו־נא, שלהים כלי זמר, שיר בן לכבוד אבא." (עמ' ז). ב"אנקריאון על קטב העצבון" (תרפ"ח) מתואר הא־ל המיה כמנגן, ובני האדם "מצפים למנגן הגדול שיבא / וינגן על כלי נגינת־המכבה / לאלפי רבבה / לאלפי רבבה". (עמ' כו) (הפיזור במקור). בשיר שלפנינו עומד הא־ל המנגן "באחד ההרים" "בעמוד ענן". הא־ל מתגלה למשורר בחצות הליל, ומנגן את ניגון חיי הנצח לאחר שכלי הניגון של האדם נדמו. הניגון של הא־ל הוא מהות הכיסופים של המנגן המשורר. בין החלונות משום כך חוקת הא־ל המנגן היא גם "חק בכי". כיסופי המשורר הם המנגינות נשמת שצליל מוטלת השליחות לדובבן:

כסופים הולכים באויר בלתי נתפסים
כנשמות פרסילאות הנכספות להתלבש
בגופים
נכספים להאחז במיתרי כלי נגון
בפורקי האדם ושפתיו.

(נימין עלי נימין, עמ' 24)

אין טעם להלאות את הקורא בשפע של דוגמאות למכביר הממחישות את כביחות המיטאפורה כנור לאורך כל שירתו של א.צ.ג. שלוש הזיקות שמצינו בשיר שלפנינו מצויות לרוב בשירתו, ברם עלינו ליתן דעתנו על השיר לא כסיכום, אלא כשיר הנושא את עצמו, ולברר את המשמעות הייחודית של מארג שלוש הזיקות הללו בשיר גופו, שכן זיקת השיר הנ"ל לקודמיו היא גלויה ושקופה, ואינה טעונה הוכחה. נתבונן איפוא במבנה הפנימי של השיר בן שלושת הבתים.

הבית הראשון אינו מכיל חריזה סדורה, אולם בולטת מאד החריזה עתית — רסית — גתית. חריזה זו יוצרת את הקשר הפנימי שבין יחידת זמן, הפלה ומיתרי הגתית. הקשר המיטאפורי מתגלה לקורא קודם כל באמצעות הלשון וצליליה, אולם מעבר לזה מצויה התפיסה המלכדת את הכותבים. המראה והצליל, שהוא מתשתיתה של שירת א.צ. גרינברג, ההבחנה בין מופשט, מראה וצליל היא חיצונית בלבד. שירת גרינברג חותרת לגילוי אותה ישות פנימית, המביאה אותו לידי תפיסתו הידועה כי:

על כן אכסה בעתיד, כי שויתי
את דמות
העבר לפני: זה מראה ונגון.
סלה והלויה ואמן — —

(רחובות הנהר, עמ' לז)

הבית השני, בשיר שלפנינו, מתקשר לקודמו על דרך ההשוואה הניגודית. לעוצמת כוח הבניין הדל, הארעי: "עצים ששתלתי בית שבניתי". מתואר כוח ההרס "המפיל דליקה בכל יערות העולם", הדל אף הוא כ"הדלקת צתית בנוצה" לעומת כוחו של הא־ל. הבית עומד בסימן הניגוד שבין "יד־המבעיר־מבשר" לבין "יד לא מבשר". לעומת ההווייה "העתית" שבבית הראשון, הרי שאישו של הא־ל היא "גלית עם זריחה ושקיעה / ובסתר תמיד [...]". נצחיות זו היא בחינת כוח נגלה ונסתר, נסתר לכול, גלה למשורר. הבית השלישי בשיר מבליט זאת ביתר שאת, שכן המשורר הוא זה ה"יש ודאי מי ששומע בחצות הליל: באחד ההרים עומד / בעמוד ענן המנגן — האלהים על כליו אחרי שכל כלי־נגון בגיא נדם".

הקשר המהותי הפנימי שבין מופשט מראה וקול הוא ה"חק נגון רב נחשול רב קול וסמגון". הבית הראשון שבשיר שלפנינו מורכב, בין היתר, מהיגדים; הבית השני מושתת על תמונות אש נראית ושאינה נראית; הבית השלישי מושתת על קול חדמיה, נגנון והאזנה. השיר כולו בנוי כתמונות של גובה ועומק, "תחתיות" ו"גבעות עולם". ההאזנה לקול המנגן היא הכוסף, והיא מוארת באור אש נגוהות. הצדק איפוא עם גדעון קצנלסון שראה בבני המדרגים — גבהים ונגוהות שני מושגי תשתית בעולם שירתו של א.צ.ג. ("מפתח לשירתו של אורי צבי גרינברג", "תרבות וספרות" 6.9.64). שירי אורי צבי גרינברג כראשית הופעתם הם שירי אספקלר־לנגוהות, וכה המשורר לחדור אל "הבטחון" ואל "הרם כעבקים" מבעד לאספקלריה המאירה, כאחד הבחירים "אדריכלי ההיכל".

יעקב אורלנד

אורי צבי

לאורי צבי
מאוהביו —
כצאת שמשו בגבורתו

ערבית בירושלים.
בטרם מדינה.
בטרם הרבה דברים.
העת בששף תמורותיה.
בתי יפת עינים.
בתי ישנה.
בתי פניה ורדרדים.
הלת־חלום על שמורותיה.

משלם טוכנר, שכני הלמדן,
הפסיק מאמרו על רש"י צ'ציקס בפתאם.
קצר ברשת החשמל.
הסמין המעדן
מחריף ריחו בעציץ הקטן —
גבעול דק ששתלתי עתה־זה וטרם קמל.

ב"פלשתין־פוסט", מול חלוני,
חדלה האנגלית להתגלגל במכונות.
שוטרים בריטיים דורכים בריחי־רוביהם
ומשחררים את הנצרות.
שום חדוש בעצב. כמפעם לפעם אני
נלפת ומהלך על בהונות.
אם בשל בתי־בחלומה, או שכני־על־מחקרו, או העתים המתכונות
צורות.

מתיחות זרה בחשך הכפול הזה.
הסבכי הכפוי.
חשקנו נר בגושים. אני — החרן ההוזה.
ושכני — החוקר השפוי.
ופתאם בא אורי־צבי במדרגות וקרא בהתול:
'מה זה, כבר אין גרים כאן יהודים?'
והקיצה בתי מחלומה, ונדלק בפיו הסמין השתול.
ורשותנו בערה כלפידים.

פנחס שדה

גשם ילדותי בשכונת שפירא - זכרון

אפס מה קול הצעקה משער הדגים?
ואחריו קול כקול מים רבים.

ואחריו קול מהללים ומהללות.
וקול המהוללים, וקול המהוללות.

וקול הגלות הבאות עטורות חבצלות.
ואחריו קול המון הגשם.

והם אומרים: דבר לי אליך!
דבר לי אליך!

כי למה את אהבתך הראשונה עזבת?
ראה שלא תפל יותר.

כי הנה הקיר נוטה.
הבט במראה, ראה:

הראית איך הקיר נוטה?
עדקלים נשקפים במים.

המגרשים מוצפים, השוק שכם,
השמים —

אחים
למה תכו על הפחים?

אתי הערבים, שכירי־יום דלים, למה אתם יחפים
בכפים, תחת שמים לבנים, בין הדקלים?

הם באו ממערב ים

הם באו ממערב ים
רזים, עניים,
רוכבים על קרשים
בטלאיהם הצבעוניים.

תחת ירח ערבי
ומזלות כנעניים.
מתרפקים כבחלום
לאם, נים ולא נים.

ומה עיפו ברדתם
על החול הרך.
חרש מלבבו שירה, פוסעים
הלאה לקראת מורה.

אלי, אלי! ואני בתוכם.
בעירה קטנה, נוגה.
לקול בכי תנים חרישי
ריק סהר קופא. מנגע.

כלפי תשעים ותשעה — או לגורלו של הנבחר

מאת שלום לינדנבאום

שירת אורי צבי גרינברג היא תופעה מיוחדת בהרבה בחינות. אחת מהן היא יוצאת־דופן במיוחד: לצד ההערצה שהיא מעוררת — ולעתים קרובות בד בבד עמה — נתלוותה רתיעה מפניה ואף ההתנגדות כלפיה. יחס דואלי זה אופייני לגבי מר־בית שירתו, מתחילתה ועד ימינו אנו.

שירות מעטות בלבד זכו כבר בהיולדן לקבלות פנים אוהדות ואף נלהבות כפי שזכתה שירת גרינברג כיד עם הופעתה. ספרון בכורי שירתו, ביידיש, „ערגיץ אויף פעלדער" (אי־שם בשדות), אף שהופיע בעתות מלחמה (1915) ובהעדר המחבר, שכבר גויס באותו זמן, זכה לתשומת לב־גאווה ולהכרה. ספריו הב־באים: „אין צייטנס רויש" (1919) (בשאון העתים), „פארנאכטענגאלד" (זהב בין הערביים) ו„מעפיסטא" (1921) כבר זיכוהו בשבחים רבים מאוד, ובצדק.

שירתו הביאה עמה חידושים הכניים וצורניים הרבה, ובכל שמדובר היה בבכור־רו צעיר, הרי הישגיו האוונגרדיים, בעיקר בספרו האחרון, חרגו כן הנורמות המקו־בלות, עלו על מה שידעה השירה היהו־דית עד אז. „אין צייטנס רויש" הוא מסמך אמנותי של חוויות חייל בחזית, ודאי מן הראשונים, ואולי אף הראשון בספרות יידית; „פארנאכטענגאלד" ספר ליריקה רוויה רגש חברתי דתי עז, בי־סוף „אני לירי" במובן הקלאסי של המלה, ו„מעפיסטא" — זעקת שבר ויאוש של ה„אדם־המיליוני" הנכאב, שנבהל מגלוי הכרתו: התמוטטות עולמו הרוחני־מטאפיסי, וקוצר ידו להושיע לעצמו ולזו־לת, מגילוי הניהיליזם שנשתלט על העו־לם. רבגוניות נושאיה של שירה זו כבר מעידה משהו על כוחה, אך נתוספה לה גם עצמת הבטוי האקסטטי: מצקון־לחש־תפילה רווי עצב ב„פארנאכטענגאלד" ועד לזעקה שותה יוקדת ממעמקי היאוש ב„מעפיסטא"; מן הלשון העצורה והמק־צבים הרגועים ב„פארנאכטענגאלד" ועד ללשון הפיגורטיבית העשירה והכבתריה והמקצבים הסוערים ב„מעפיסטא". לכן, אין פלא שראו ב„מעפיסטא" את הבטוי „האותנטי ביותר של התקופה, במיוחד של היהדות בתקופה זו, של דור הכורע תחת כובד שלטונו של הסיטרא אחרא שנשתלט בעולם" (ב. קארליניס; דער מאמענט (154) 8.12.1921). הגדילו לשבח גדולי המשוררים והמבקרים בספרות יידיש החדשה, חברים לבמוי המודרני, האקספרסיוניסטי, שנתרכזו בבמה שכונה חבורה ה„כאליאסטרע". מכס עריק (Erik) — המסבירנים הספרותי של ולמן מעריקן — מגדולי החוקרים והמבקרים בספרות יידיש, שנספה אח"כ במחנה עבו־דת־כפיה קומוניסטי ברוסיה, נתן ביטוי להערצתו ב„מכתב לאורי צבי גרינברג" (אלבאטראס ג"ד בברלין 1923); פרץ מארקיש — במסה לירית „אורי צבי גרינבערג" (פארגייענדיק — עסייען ווילנע, 1921, עמ' 71—74), בה תיאר את „מעפיסטא" כמין ספר איוב של המאה הע־שרים, ומלך ראוויטש בקביעתו המפורשת כי גרינברג הוא „הגדול והמיוחד מכל המשוררים היידיים הצעירים. ו„מעפיס־טא"... שבה אותו הופעתו כבר בכלל בין ספרי־היסוד של הליריקה היידית. הפו־רוזה" (ביכער וועלט שנה א', גל. 3 (מארץ מאי־יוני 1922 עמ' 278). רק פה וכם [illegible] הנבואית [illegible].

„מפגר בפילוסופיה שלו"

אבל כעבור כשהשנתיים כל זה כאילו לא היה. השבחים והולפו החילה בהס־תייגויות, אחר־כך בהתקפות ולבסוף אף בזלזול, בפי המשבחים מאתמול וחסי־דיהם. ראשון למסתייגים — ככל שזה מפתיע ומוזר — היה כביכול פ. מארקיש, הביד הקרוב ביותר של אצ"ג בשירה האוואנגרדית היידית דאז. קרבה זו מבוטאת בדברי שניהם, שהדפיסו בקביל, ולעתים זה בעתונו של זה (מארקיש ערך את „כאליאסטרע" וגרינברג את „אלבאט־ראס"), אך הדבר לא בא מבנו את ההסתייגות כעבור זמן קצר. שכן, כבר באוגוסט 1923 כתב מרקיש, במכתב למלך ראוויטש, כי בהיותם יחד לא יכלו לבוך את כתמת קירבתם. הם היו בחינת „כמו־הרים ונתונים במצור". הדבר כתאפשר ובהחייב עתה בשל היותם בקוטות שונים — והוא עושה זאת: „במיוחד מתעוררתי לדבר אתך על זאת: על הממשות של קרבתנו האמיתית והאנושית לגרינברג, לאלבאטראס השלישי שלו ויחסך אליו. הוא מוצא, כי ההתקלקלות של שלושתם לחבורה ספרותית אחת היתה פרי מצב מקרי בלבד: „כשלשה כלבים שניצודו לתוך תא מצבוי אחד, שבו כל כלב מחפש, אגב יללה, חור מקלט כדי לברוח מפני עצמו. אתה, גרינברג ואני, שלושה העבדיים של סדר סוציאלי מטורף — כלבים המחפשים כל אחד מוצא מאותו תא־מעצר. מבחוץ שומעים את הקולות הבוקעים מתוא או הזה, „תא אי או ה', ונדמה שזה קול אחד. גם אנו לפעמים טועים — וחושבים את הקולות לצעקה אחת, מתוך עייפות ומתוך מצוקה דומה". אבל זהו טעות. הם שונים, ודרכיהם שונות, כי גרינברג אינו מבין את הנעשה בעולם. הוא עודו אדיב ביחס לחברו: „לגרינברג אני מרשה מכל־ליבי לעצום את העיניים להלוסין, היות והוא מפגר בפילוסופיה שלו לפחות כדי מחצית המאה" (מ. ראוויטש: ספר המעשיות של חיי עמ' 542 — ההדגשה שלי ש.ל.).

כעבור זמן קצר מאוד ידעו רוב סופרי יידיש על „פיגורו" זה, ולא רק שהסתייגו ממנו, אלא גם תקפוהו ואף החלו ל־זלזל בשירתו גבו.

במה התבטא הפיגור? בקביעה החד־משמעית, בשיר ובמסה, כי יהדות אירופה עומדת בפני השמדה מידי הגויים; כי כל הקיום היהודי שם — אשלייה, וכי יש למהר ולרכז את כל שניתן בארץ־ישראל, פן גם כאן יתאחר המועד. קביעה־אזהרה זו נתפרסמה בכתב־עת „אלבאטראס" שבעריכת גרינברג, בגליונו השלישי, ש־יצא בברלין בתחילת 1923, הן בפואמה — רבת כבוד ורבת עצבה — „אין מלכות פון צלם" (במלכות הצלב) והן במסה ציונית „ביים שלוס" (לסיכום). בשיר תיאר גרינברג בלשון הזהה את עתידה בבאות, כגון:

קבוצת סופרי־יידיש בפולין, בשנות ה־20

משמאל לימין: י. י. זינגר, מלך ראוויטש, אורי צבי גרינברג, פרץ מארקיש, פ. הירשביין ומ. עלקין

אתם מונעים מאתנו ללכת לשמש.
אתם הורגים ההולכים,
עוד בטרם חלום הזהב נושר מן
המכאובים,
עוד בטרם תפילת שחרית
מתפשטת בחלל.

רצים מאות האלפים ליער הדחוי,
ומביט הנובמבר מן העיניים
הכבשיות בברק חלפים.

ובין עצי־הדווי ילדים נולדים כאן
שהכהות כבר בדמם: ליבול
עוד לפני שושנים.

הוא קבל מדה:

הבית במזרח שוטם. הוא בית
לתנים.
ואהלי־צוענים שלנו כאן במערב,
הלא הם קש לאש ומוץ לסער.

ימודע להוהו האיומה:

אפשר שזו השחורה שבנבואות
השחורות
אבל אני חש כך בכל עצמותי.

עשרה יוחטו. עשרה יהודים־
נכאנים, שריד הפלטה המדמדם,
כדי להעיד: היתה כזו אומה על
אדמות־הדווי הנוצרית.
אך אף פעם לא יבואו לשערי רומא,

מדמדמים: פתחו;

ובמסה, כדי שאי־אפשר יהיה לגרוס „מיטב השיר כנבואי" בנוה גרינברג בהגיון אכזרי, וקבע פרוגנוזות ברורות: „כל אירופה עומדת מעלינו עם הצלבים שעליה, ואנו חיים בגל פחד, באשליית „האדם הוא טוב"... הוא מנתח את שני הפתרונות הנראים באופק: הקומוניסטי והציוני. הראשון נראה ריאליסטי יותר, אך פירושו המעשי לנו, כיהודים, הוא היעלמות תוך הטמעה. השני, ככל שהוא נראה אוטופי, מרחיק־ראות וניתן להגשמה, אבל בתנאי שיחולהה אליו יחס רציני והתירה מתמדת למטרה ללא התנהגות אופורטוניסטית, בלי „השקר שביסוד כל מפלגה יהודית המתחילה לצאת בשער בתי־רבים לרכוש המונים". גרינברג גם מצביע על הנגעים הפנימיים: „האינטליגנציה אכולת כפירה, מלאת פראזות על מהפ־כה... מתוכבת מדי, מריחה במאמרי דורנליסטיקה..." וכו', הנוער מבשיל בטרם יתבגר, ההתנונות (היידית) דואגת לבעיות עולם, והעם שקוע בחיי שעה בלי להתבונן מה כתרחש סביבו. מחייבי הפיזור מספדים את פולחן היידיש, אף כי לשון זו כבר שוקעת ובני היידישיסטים עצמם „כבר אינם דוברים בה למעשה". כל זה, קבע גרינברג, יסתיים באסון. רק ציונות אמת, על כל המשתמע ממנה, עשויה להציל את שניתן להציל. והוא מסיים: „מעל ראשי כולנו תלוי מזל המאדים הגדול. האימה תחדור עד לתוך כליותי: אני יחיד לבדי".

ובשל כך, בשל ראיה כה לא־ריאליסטית, בשל היותו „מפגר בפילוסופיה שלו לפחות כדי מחצית המאה", הסתייג ממנו חברו מרקיש. האחרים הרחיקו לכת, ולאחר שהסיק את המסקנות — עלה ארצה והתייצב כאן בראש השירה העברית, נכנס לפעילות תרבותית־פובליציסטית בעתונות המחנה החלוצי: ב„קונטרס", „הפועל הצעיר", „דבר", ויסד במה משלו, „סדן" — אז החלו ההתקפות — לעתים גסות ואכזריות — מבמות שונות. ובראשם בט־און סופרי יידיש — „ליטעראַרישע בלעטער". ראוויטש, שהאמין ב„נצחיות תרבות יידיש שלנו", ב„חוסר מרכזי" וב־שליחות המיוחדת של ספרות יידיש „להיות הראשונה שהשתחררה כליל מ־לאומיות" וב„שמד לאוניברסום דרך לאנו־שות" (בשיחה עם לייויק שצוטטה על ידו ב„ליטעראַרישע בלעטער") תקפו ע־ש„התלעלע מתל־אביב", קרן — מארץ ישראל; המשוררת רחל קורן הצטערה על כי „משורר גדול כזה סטה מדרך המלך לסמטה השוכה" (שם) וי.י. זינגר, בכעסו על שגרינברג זלזל, כביכול, ביידיש, מצא שהוא אפילו אינו משורר... חוברות „סדן" הן רק „כתבי־עת־לעד גרפומניים עלובים שאין בהם אפילו זכר לאמנות" (שם).

התקפות אלו עוד גוברו ונתעצמו. עם הצטרפות גרינברג למחנה הציונות הר־ביזיוניסטית, כי מה ליהודים ולמדינה לאומית, לנשק ולצבא... זה, כביכול, זר ליהדות, ודאי למדינית בעלת המבט האוניברסלי. ראוויטש, ל־משל, בעודו מעריצו כמשורר ומתפלל אליו כבני אלוהים, כי „בגידיו זורם לא דמו בלבד, / כי אם זהב ודם מדוקר־הפוגרומים" (בן הפואמה „פארנאכט־תפילה אויפן ים פאר יידישע פאעטן") גם הכריז: „איני מבינו כבר כיום, משלוש סיבות, הראשונה בהן „משום היותו רביזיוניסט" ...הוא מודה „ודאי הוא משורר, ואפילו נביא, אך לא בעבור אלה הרואים את כל העולם..." (ביין לעקסיקאן). הסבריו א.צ. גרינברג אמנם נראים לו. כל אחד בנפרד, אך לא סך כל המסקנות.

רק ליבים, לאחר קום המדינה, הצטער ראוויטש על כי „לא פעם כתבתי על הבר נעורי המוקדמים והמאוחרים: המשורר הגדול בשתי הלשונות וקרוע־סבל העם היהודי — א.צ. גרינברג — לא כפי שצריך הייתי לכתוב אפילו ביריבות הקשה ביותר..." אם כי „אף פעם, אף פעם לא היה ספק בכוונות הצמוקה, יסוד ראשון בכל כאה יסודות מהם מורכבת שירה". רוב האחרים כבר לא יכלו להצטער, כי נספו, לדאבוננו, מי באותה השמדה שהכבים חזה המזהיר מפניה, ומי בידי בעלי הפילוסופיה המתקדמת, בה שמו מבטחם. ובכל זאת, גם עתה, גם לאחר השמדת יהדות אירופה, הרס התר־בות היהודית בכל אתר ואתר, גם עתה לא יכלו להבינו, כדברי ראוויטש: „בכל חושי רציתי להדור לתוך עולמו ולהבינו, להדור לתוך האולטרה־לאומנות ה־מיסטית שלו. יכולתי רק להרגיש את עו־למו, אך לא להבינו. אני מציאותי מדי, ראציונאליסט מדי" (שם); גם עתה אוזר „כלפי תשעים ותשעה", תשעים ותשעה המסרבים להאמין ב„ראציונ־ליזם" למוגע, ולמעשה — באוטופיות־הקידמה האוניברסליסטית, שאינה בי־נמצא.

„ריאליסמוס קשה מאד"

תופעה זו, של מעבר מהיר מהערצה להסתייגות, ומכנה להתנגדות חריפה, חוזרת במשנה עוז ותוקף ביחס לשירתו העברית, הארצישראלית. רק כפסע בין הערצתו כמשורר החלוציות התלהבים ובין הוקעתו כ„משורר הפאשיזם", גם כשהודעות היסודיות המובאות בשירתו לא השתנו. יש עקיות לרוב על ההה־להבות וההודהות בהן נתקבלו ביכורי שירתו הארצישראלית, כ"Heroica" ו־„ירושלים של מטה", שנתפרסמו ב„קונט־רס" וב„הפועל הצעיר" — עם עלייתו ארצה. כך, למשל, מעיר כעבור ארבעים שנה עד לאירועי הימים ההם: אצ"ג שקדמו לה „ניצני שירה מהפכנית, ובראש וראשונה שירי „יזרעאל" של א. כלונבקי ... שירי למדן הראשונים... לא היה בהם כדי לבטא את עוצם כמדי רוח ההפכה, את קצב התנודות והזעזועים, כהפכה זו שהתחוללה בחינוך ובהיקף שאין דומה להם מאז דעוך הקנועות המשיחיות..." וכו' ורק „עם הופעת אצ"ג בדברי שיר שגי־אים, ונדבריירותת כפל בבת „סדן", כאילו נפרץ הסכר, גחשף בבת אחת ולפתע בה שהיה אצור ונסור בהלל עלום כן הציון — כאז ההד לאמרונה קולו המפעיר של יוסף חיים ברנר." (יהודה געש — הארץ 23.7.65).

אבל גם שירה זו כבר זכתה להסתייגות אידיאית, ודווקא מתוך מחנה אי העובדה, שעמה כה הזדהה שירתו ובבמאביה נתפרסמה. הקוראים הוזהרו מפני ההש־פעה האידאולוגית. יותר גבון... „ההופעה והבלבול הרעיוני שדביזהזיזיב דוחני זה עלול להכניס — נוקף על הרביזיוניזם הפוליטי" (ג. חנוך: על דורשי החזון — הפועל הצעיר גליון 30־31 תרפ"ו: ההד־גשה במקור).

ואוכנם מבחינת הזיהוי האידאי, הצדק היה עם המסתייג והמזהיר. כיוון אידאי זה בלט בכל שיר ובכל מאמר שפרסם גרינברג כבר בשנים הראשונות בארץ, החל ממאמרו הראשון, שנתפרסם ב„קונט־רס" (קנ"ת,— ד' שבת תרפ"ד). ימים ספו־רים בלבד אחר עלייתו ארצה אפשר כבר לקרוא שם, בין היתר: „השאלה הערבית בהתלקחותה. יד עשיו באמצע גם כאן..." וכו', והמאמר מסתיים ב: „אדמה זו של חולות, סרשים, וביצות, שתהא בזמן כן הזמנים למדינת מולדת, כיבוש העובדים העבריים, שבאו אחד אחד בלי התחכבות אלא מתוך הכרה: שחלק אחד אדמה מכל כדור העולם שייך לנו ודאי ודווקא כאן...". והכיוון ברור כבר לגמרי במאמר השני (קונטרס — י"ט שבט תרפ"ד), בו באמר „...כמעט שנותנים לנו להאמין באפשרות שתהיה התנפלות של צבא רגולרי ממזרח וממערב (צי אין עוד על־ימים) ובאופן סטרטגי ...ריאליסמוס קשה מאד (ההדגשות מכאן ואילך שלי, אלא אם כן יצויין אחרת — ש.ל.) אבל גם יפה. ארץ ישראל ממש: לא מחמת אותה אופטימיות התלהבותית של מחוץ... אם חורשים וחוצבים ואנשי ספר יזכרוהו ל־הפך לחיילים — יהיו, ואדמתם הוא — לא מאהבה אלא מהכרה — חוית... אני שונא שנאת מוות את הפסימיות היהודית הספציפית של כבודי־יהודי ובעל חוכם, יהודי, כדם שאני שונא את האופטימיות המתלהבת שלנו עד גועל נפשו של הדור־אה: יאמר נא, ישנה דאגה רבה, יש. וגם מובן, „בשל המבוכה הזולת הדי בפנים המחנה. אבל העם הסובל, חרף כל הפוג־רומים שעברו עליו ועניי ההמון, בוהן בעד ארץ העובדה יותר כבה שאפשר היה אפילו לבטסלה שבצאות קטנה שיש לה טריטוריה משלה. העם יתן האי בעד ארץ הלוחמה, לכשתהיה אגיבה לכך יתן נ'". כוון זה בהכרה מעורר התייגוה והתנג־דות מצד „הפועל הצעיר", היות שגישתו למפעל הציוני, להפיסה הגאולה, היתה מנוגדת, כמעט כליל, לגישת גרינברג. גישתו יצאה מ„ריאליזמוס קשה מאד". כחזות כלוחמה בין הערבים ליהודים „לא מאמינה אלא מהבדיה, ולכן גם חייב גלהב של „ארץ הלוחמה, לכשתהיה אגיבה לכך". גישה „הפועל הצעיר" לעובדת זאת, היתה של אוטופיזם חברתי־רוחני של הג־שמה אישית וגאולת הפרט, בנוסח א.ד. גורדון מ. בובר ודומיהם. נגד זה היה והינו בהותי, ובסופו של דבר הביא לקרע בינו לבין גה כבונה. „אייז העובדה", כבנראה היה לו שוו נוטה לצד האוטופי, כהעלה כן „הריאליסמוס הקשה מאד" ודוהה את „הרביזיוניסמוס הרוחני". פועל יוצא הגיוני מזה היה כמובן מעבר ל„רביזיוניזם הפוליטי", לבניית לבם של חבריו כאהכזל.

„נבואת כזב" ו„משיחיות שקר"

ואז, שוב, כבשירה יידית, החלו הה־קפות בלתי־מרוסנות נגד שירתו ונגדו גם יחד. הפעם, בשל שיב שירתו העב־רית, נתוספו האשמה נוספות: מיסטי־ציזם לאומני, „פאשיזם", „נבואת כזב" ו„משיחיות שקר", ובעיקר: סילוף היהדות והכרזה ב„רוכיזם", חזות החורב כ„יסודו של הפולם", כיסוד בזיחס אנו"ש גם „אל גאות הומנים שיבואר" (הכתנה, כנראה, לימות המשיח) „וגם כבכר לכם. עד — עד נצח" (א. קריב: „שני צידי החובות ההר"). כן התקפו הוא ושירתו בנקודת בבס מרכסיסטית־פרודיאנית כביכול, בשל „דקאדנטיות טרופה אימים" ופסי־מיות, בשל אי יכולת להיחלץ מן הילדות, הגורמת להערצת המלוכה שבעבר, ובצת כסל הגפעל הציוני להשתלב ב„עולם ההוה", „במערכה הנוכחית בעולם כולו על גורלם של עמים ואיחודו של אדם". „בסוציאליזם הלוחם המצביע מכורה. רי־אליות, מעורר אמונות נעלות והכרתם בפע, מצמיח כנפיים לאדם וליובר..." וכו' וכו'. (ד. כנעני: לנגה צץ ובח ע' 138). אף כי רוב ההאשמות הללו אפילו הדי גבונות — אינן רלוואנטיות להערכה ספרותית כלשהי, כדאי לבדר את ההאש־מות המהותיות ביותר מבחינה אידיאית: „נבואת כזב" ו„משיחיות שקר", הן בשל היותן מושגי יסוד ביהדות והן בשל מקו־מן בשירתו של גרינברג.

מדוע הודבקו שתי תוויות אלו לשירת גרינברג? בשל חזותה את השמדת יהדות אירופה ובשל קריאתה להכיר בהכרח של דחיקת הקץ בכוח הנוע, פן יאבד חס וחלילה הסיכוי האחרון להקמת ישראל? מנקודת תצפית של היום עשויות האשמות אלו להראות מגוחכות, אך לא כן היה בעת השמעתן. אז הן נראו הגיוניות ב־יותר ומוסריות מאד לכל האמונים על הריאליזמוס הראציונאלי של ההשכלה האירופאית ובנה החוקי — ההומאניזם. לפי תפיסתם כל המחזיקים באמונות אלה — „האדם הוא טוב", הוא צועד במצעד הקידמה ההכביר מכוח ההשכלה, ושוב אי־אפשר להחפו למלחמות השמד ולרצי־חות המוניות כדם. בה כעם, איפוא, בחיזוי קטסטרופות, בצידוד דחיקת־קץ. כאשר הגאולה כבר נמצאת ממילא בדרך? הן יכלו להתקבל גם על דעת שלומי אמוני ישראל, בעיקר בשל עבודת היהדות המ־סורתית ל„דחיקת הקץ" שנתפסה ככפירה ברעיון המשיח, המכנדתי בעיקר. וודאי שנתקבלו על דעת מי שמזיג את שתי הגישות המסורתית הנ"ל, כגון ד"ר בוביין, א. קריב ודומיהם. היה ברור להם, איפוא — „הם ירוו נא את הרוב המתהלים! — כי שירת אורי צבי גרינברג בחזותה את השמדה התקומה בכוח הנשק מפיצה „נבואת כזב" ו„משיחיות שקר", וממילא מסלפת את הפיסת היהדות הנכונה. אלא שכאן כנהגה אחד הפרדוקסים הגדולים, שכידוע אינם בעדרים כלל ממלכות הרוח במסגרת ההיסטוריה. התפיסה הרציונא־לית, כביכול, נתגלתה בסופו של דבר כאוטופיה איומה, שמעטות כמוה, אם בכלל, קדמו לה אי פעם בתולדות האדם. ובשל כך, בשל הפרת המצוי ברצוי והנ־הגה על פיה, באלפה האנושות, ובמיוחד העם היהודי, למוד הסבל הפורענויות, לשלם בחלי דם ודמע שטרם היו כמוהם בהיסטוריה האנושית. ההומאניזם הרציו־נאלי הוביל למעשה, בעל כורחו כמובן, לחלוטות באספמיה ולרצח ללא תקדים בקורות העולם.

דומה לכך הצגת „משיחיות השקר" ו„סילוף היהדות" בשירתו. גם כאן לא נצלם הפרדוקס. אלה שעשו זאת — הם לא ניבנו עם שלומי אמוני ישראל — לא זו בלבד שראו עצמם בבציגיה „האמי־תיים" של היהדות ופרשניה המוסמכים, אלא גם כבעלי גישה רציונאלית, בשכום כי תפיסתם היא רק גלגול של תפיסה משיחית מיסטית ביותר, אפוקליפטית ואו־טופית כאחת. שכן, כל אמונה במשיחיות של „אחרית הימים" מסוג כלשהו, בשי־נויי סדרי בראשית וכו', אפילו היא מכנה עצמה בשם „סוציאליזם מדעי" — עניין יסודה מיסטי, והיא עצמה אוטופית. מש־מע, כל הרציונליזם שלהם, כביכול, הוא מפוקפק למדי. כנגד זה, כל תפיסת המ־שיחיות בשירת גרינברג היא רציונאליס־טית מעיקרה.

לדידה, כל עניינה של המשיחיות הוא בגאולה משעבוד מלכויות וההחזרת עט־רת המלכות לישנה, והכל בדרך הטבע, בהתמודדות אכזרית, גם מלחמתית, ב־מסגרת ההיסטוריה. אפשר, כמובן, לראות תפיסה כזו כ„רוחנית" ואף לדחותה כלא מוסרית, אך קשה לומר שהיא מיסטית־אוטופית. יתר על כן, היא איננה „והד־כיל להגות היהודית המסורתית — ודווקא לרציונאליסטית ביותר, להגות הרמב"ם.

כידוע, קיימות אצלנו שתי תפיסות משיחיות: האחת — הנפוצה והמפורסמת, שנתגבשה במדרשים, בקבלה ובמסורת העממית, כורכת בה לא רק גאולת יש־ראל כאקט ניסי חד־פעמי, אלא גם שינוי סדרי עולם ואדם, מעין חריגה מן ההיס־טוריה. השניה, שמקורה בדברי שמואל. והרחבתה בדברי הרמב"ם, כל עניינה אינו אלא בהשתחררות ישראל מעול מלכויות והחזרת עטרת המלכות לישנה. „אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד" — גרס שמואל (ברכות לד:ב) והוסיף הרמב"ם, ופירש ופירש: „אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהיה שם חדוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג; וזה שנאמר בישעיה: וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ — משל וחידה. ענין שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם המשולים כזאב ונמר" (משנה תו־רה, הלכות מלכים יב:א).

לדידו של הרמב"ם אף אישיותו של המשיח ומעשיו אינם חורגים מן העשיה הריאלית בתחום ההיסטוריה. משיח יהיה זה שיצליח להביא גאולה לעם ישראל וכו' והו לא: „ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו... ויכוף כל ישראל לילך בה... וילחם מל־חמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח. אם עשה והצליח וניצח כל האומות שסביבו ובנה מקדש וקבץ נדחי ישראל, הרי זה משיח בודאי. ואם לא הצליח עד כה או נהרג, בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה" וכו' (שם יא:ד'). היסוד האו־טופי היחיד בתפיסת המשיח שלו, המח־ייב התהיסתו את יעוד האדם בעולם, הוא שבבואו „יהיו ישראל חכמים גדולים וידועים, דבריה הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם" (שם יא:ד'). כל ההר הוא בבחינת מסכת מדינית בדבר מלחמת שחרור יהודית, פרוזאית למדי, ו„זר" מאד לרוח המיסטיקה היהודית בכל גלגוליה, גם המדרגית לגווניה השונים.

אבל היא קרובה מאד לתפיסות המשי־חיות בשירת גרינברג, כמובן, עם כל מרחקי הלשון והדימויים, המתחייבים כן השוני שבין דברי הלכה מיתחייב לבין שירה אקסטאטית מודרנית במאה העשרים.

התרגומים:
שלום לינדנבאום

פרק שני: בשבוע הבא

בנק ישראל — **.איגוד הבנקים**

הקרן להנצחת עובדי הבנקים שנפלו במלחמת יום הכיפורים

מודיעה על מתן פרסים למחקרים

הפרסים יוענקו למחקרים וסקירים שיש בהם משום תרומה להלכה או למעשה בתחום הבנקאות ובתחומים קרובים.

פרס ראשון בסך 6.000 ל"י
פרס שני בסך 4.000 ל"י
פרס שלישי בסך 2.000 ל"י

כן יחולקו פרסי עידוד.

הנהלת הקרן תהיה סוברנית לחלק את הסכום הכולל של הפרסים בכל חלוקה אחרת שתיראה לה, להחליט על הענקת חלק מהפרסים בלבד, או לא לחלק פרס כלשהו אם לא תתקבלנה עבודות הראויות לפרסים.

פרטים נוספים וטפסי בקשה ניתן לקבל ע"י פניה בכתב לפי המען: הנהלת הקרן להנצחת הנופלים, בנק ישראל; ת"ד 780 ירושלים.

המועד האחרון להגשת העבודות נקבע ליום 30.4.77

החל מוצאי שבת 9.10.76

הלדאניות גדולות במרתף המציאות של דירון

מתוצרת לאולמי התצוגה, בחניון הקומה־קרקע

הנחות עד 70%

פינות ישיבה, פינות אוכל, מזנונים, שולחנות סלוניים, רהיטי גן ופריטים בודדים

כל הקודם זוכה!

דירון

בית האפנה לרהיט מודרני

רחוב אבן גבירול 30, ת"א

פתוח במוצאי שבת מ־6 עד 10

ובימים רגילים מ־9 עד 1 ומ־4 עד 7

אצ"ג בשנותיו הראשונות

(המשך מעמוד 27)

(„ערבי בהיפוך אותיות של „רעבי") — כי צירופים אלה הם במידה רבה כאור היינדהק במציאות זו. „ההולכים אחרי בהמתם הטובה בישימון" אינם בורחים ממנה, אלא, היפוכו של דבר, עושים למען ביטולו של היינדהק זה. בכל הגשמת חזון כרוכה במוקדם או במאוחר גם הטובה הרוחות של המציאות הריאלית.

אבל בין כה וכה הסתנו את הדעת מכך, שבינתיים נקבע כאן ליותנו עליכם מתציהו הטניה של המשפט ולפיכך אין הוא יכול מטבע־הדברים להיות שלם. סוף־סוף המשפט בשלמותו אומר: „לנפחים בהאזים הברזל פה אותן את ידי ולהולכים אחרי בהמתם הטובה בישימון". המחשבה הראשונה על בני־ברית, שידו של המשורר פשוטה לקראתם, ועל מצב, שבו יד פושטה זו יכולה לפעול גדולות, היא איפוא המחשבה על נפחים בעולם, שהברזל כבר מאזים בו. ברזל מאזים יכול להיות גם שעת־כושר וגם שעת־אסון; והכל תלוי כמובן בנפח המנגד אותו. אם אתה מותך בו — זוהי שעת־האסון שלך; אבל הדברים אינם מחייבים להיות תמיד כך, כי סוף־סוף קן יתכן גם יתכן, שאתה תהיה הנפח ואו הנגד במו־ידיך את גורלך. בהגאים מסויימים באה כמובן פורענות בעקבותיה של האש; אבל בסופו של דבר אין האש מקור של קללה לאדם, אלא מקור של ברכה, ולפעמים אפילו בקורה של הגדולה שבברכות. לא רק משום שעליה אוחז צולה צלי־בשר ומבשל נזיד עדשים: הן ראינו כבר ב„המשורר בתורת היהודים הפראיים", שהצלי והנזיד, גם אם ההנאה הרגעית שבהם היא לגביך ודאית, אינם עדיין החשוב שבעיקרים. אולם באש יכול אותה לרקוע גם חרב; ובין אם טוב הדבר ובין אם הוא רע — עובדה היא, שבמקרים רבים כאוד החרב היא שהביאה את הגאולה. היעודד־החרב גרם לכלייה, הנפח, אם יודע הוא את סוד כוחו כנפח, יכול איפוא להיות דמות גואלת.

מפחה למחרשות

והוי אולי גם הסיבה, שבגללה אחד הפתחות החשובים להבנת שירתו של אצ"ג היא דמות הנפח ותבונת הנפחות, שנובעת ממנה. שלושה הם בשירתו של אצ"ג המגלמים, או מסוגלים לגלם, את הנפח ותכונותיו. אחד מהם הוא המשורר עצמו. שני הוא העם — או לפחות, בוניו ובמצבים מסויימים, חלקים ממנו. השלישי — אלוהים בכבודו ובעצמו. הצטיירותו של אלוהים, העומד מאחורי ההיסטוריה, כנפח — אינה צריכה להפתיע אותנו. הנפח נוגד באש את הברזל; אבל בכדי שהברזל ישמש מקור לא רק להדהה הפוכלת של טוכאת הנורג, אלא גם לזו של טהר היונה — יש צורך בכך, שהנפח עצמו יגוגד באש דומה, עליגבי הנפח־האדם עומד נפח עליון ממנו, שהוא הנפח־האלוהים; וכשם שהנפח־האדם מכה בפטיש ומשחרר ע"י כך את האש המהורה, אש היונה, הצצורף בחהב, כך גם מכה בפטיש הנפח־האלוהים ומשחרר ע"י כך את האש המהורה הצצורה באדם. קדושת החרב של ההיסטוריה היהודית באה לה משום שנוגדה כפליים, ניגוד בתוך ניגוד: כי הנפח, שניגד אותה באש, נוגד אף הוא באש ע"י נפח עליון ממנו, שהוא אלוהים. על הגורם, שטבע את חותמו על ההיסטוריה היהודית בשילות אש, אפשר איפוא לומר, שהוא הנצב ע"י אלוהיה של היסטוריה זו.

על רקע זה בולט במיוחד ובצורה אופיינית ביותר כבר בשנותיו הראשונות של אצ"ג בארץ ישראל השיר הראשון בסידרת שיריו „עם אלי הנפח" (שכונס בשנות הרפ"ח בספרו „אנקריאון על קוטב העצבון"). כבר הבית הראשון של השיר, בן שני הבתים בסך־הכל, לא רק מכניס אותנו בסוד תמונה, שזימנה בצורה זה בין אלוהים להיסטוריה שמד במר־כוח, אלא גם מטיל דגש על מה שנראה להיות רב־פשרויות של התמונה, אם כי, לאמיתו של דבר, אין לה אלא פשר אחד בלבד: „כפרקי נבואה ברקיים ימותי בכל הגילויים /. וגופי בניהם כגוש המתכת להיתוך.. / ועלי עומד אלי הנפח ומכה בגבורה: / וכל פצע, שחתך הזמן בי, פותח לו היתוך / ופולט בנצי רגעים האש העצורה".

הגוף, שמבוצעת בו כאן פעולת המפתח, הוא, אם כן, גופו של המשורר, אבל מיהו המבצע אותה, כלומר מיהו ומהו המכה על גוף זה? מצד אחד ניתן לומר, שהוא „אלי הנפח" ה„מכה בגבורה" על הגוף ומכוח מכותיו מותך הגוף, שהוא בבחינת גוש־מתכת, ומשתחררת „אש הימים", שהיא „כפרקי נבואה ברקיים בכל הגילויים", אבל מצד שני ניתן גם לומר, שהמכה הוא הזמן, שלא רק „חותך" פצע במשורה, אלא גם חותך להכלית מסויימה ולפיכך הוא „פותח לו היתוך" וע"י כך גם „פולט בנצי רגעים האש העצורה". לפנינו איפוא שתי אפשרויות לזהויו של המכה, שהתכן סבילות באותה בידה, הפיסוקי — שבשירתו של אצ"ג, יותר משבשירתו של כל משורר עברי אחר, תופס מקום ניכר בהבלטתו של תמונות ואידיאות, עד לכאורה מגדיל במקרה זה את המבוכה: כי שתי האפשרויות מחוברות כאן זו לזו בקנתותיים וע"י כך מוסבת תשומת־לבנו לכך, שלא שתים הן האפשרויות אלא אחת, והמדובר הוא איפוא בעצמה אחת, שמתבטאת בשני ניסוחים, האחד: „ימיו של המשורר", שדומים ל„פרקי נבואה". השני: „גופו של המשורר", שדומה ל„גוש־מתכת להיתוך". ההתמודדות היא איפוא בין הזמן לבין הגוף: בשניהם מצויה אש, אלא שהזמן תובע, שהאש תבער בכל הגילויים, ואילו הגוף, שקיומו הוא גילוי היחיד, רוצה לשמור את עצמו מן התבערה המכלה ולפיכך עוצר הוא את האש בקרבו לבל תבער. וכאן בא האל־הנפח וקובע: נחיתותו של הגוף אינה צריכה להיות סיבה לכך, שבגללה תיעצר האש. ההבדל בין הזמן ההיסטורי לבין הזמן הגופני מתבטא בכך, שהזמן ההיסטורי מהווה תבערה מתמדת והוא כופה תבעירה זו על הגופים הקצרים בו, גם אם זו אינה לרצונם, משום שיד הנפח־האלוהים ניגדה אותו ולפיכך הריהו בבחינת צו אלוהי. הזמן חותך בגוף פצעים, ואלה הם תלאותיה של ההיסטוריה, אבל הזמן גם פותח היתוך בפצעים עצמם וע"י כך נפלטת מהם האש, שהגוף עצר בקרבו באופן שרירותי. תלאות מתיכות, אבל תלאות גם מחשלות; יש פצע, שמוות בעקבותיו, אבל יש גם פצע, שחיטוי בעקבותיו. פצעיו של זמן, שלא אל־נפח חישל אותם על אש, סופם קללה וכיבוי כל אש; פצעיו של זמן, שמחשל אותם הוא אל „המכה בגבורה", סופם ברכה ושחרור האש. זה כמובן שחרור „בנצי רגעים", שהרי חייו של אדם, כל אדם, מורכבים מרגעים בלבד. אבל בצירוף המלים „נצי רגעים" הדגש הוא לא על „רגעים", אלא על „נצים": באמצעותם של הנצים, שמתחברים אל האש, מתחברים הרגעים, שהם מנת־חייו המצומצמת של האדם, אל הזמן, שהוא חלקת ההיסטוריה הנצחית, ואל האל, שעומד מאחורי היסטוריה נצחית זו. מן החרב, שעשרים וחמש שנה לאחר השיר „עם אלי הנפח" לטסה בבית הנפח בשירתו של אצ"ג „דבר הנפח ובניו", ועד האש, שנצי הרגעים מתלכדים בה כאן בבית אלוהים־הנפח — מוליך קו ישר, שאין ניתוקים בו. ההיסטוריה היהודית היא היסטוריה אלוהית, שהחרב והנבואה הם מרכיביה. העם, המצורף באש ע"י אויביו, מצרף את עצמו באש של פרקי הנבואה האלוהיים ומצרף את אויביו באש הברזל של החרב. אמנם „עם אלי הנפח" כשלעצמו הוא שיר אינדיבידואלי־לירי ולא העם עומד במרכזו, אלא המשורר, ולא התעצמות העם עם ההיסטוריה, אלא התעצמות המשורר עם השליחות, שהיסטוריה זו הטילה עליו. השליחות היא קשה, כי השליח, אם נהיה נאמנים לצד המטאפורי של שיר זה, לא רק פולט אש, אלא גם מוכה בלי־הרף ע"י הפטיש האלוהי כדי שיווצר מוצא לאש הכלואה בו, ולפיכך שואף מדי לילה המוכה להשתחרר מהשליחות. אלא שמפתח זו, שאצ"ג מתעצם בה עם שליחותו כבר בשנה השלישית לאחר עלייתו לארץ ישראל — אינה, על כל פנים, מפחה למחרשות.

גדעון קצנלסון

הסדרות הנפלאות של ספרי טיים־לייף בעברית

הופיע הספר השישי בסדרה ה'

ארצות השפלה

ארצות השפלה יצאו מפורענויות מלחמת העולם השניה כשהן למודות חורבן ונחושות בהולטתן לשוב במהירות לשגשוג ורווחה, הרף מתחים פנימיים הצליחו בני ארצות השפלה לשקם את משקיהם ולפתח יוזמות חדשות ומרחיקות לכת.

המחיר כולל מע"מ 60.50 ל"י

הופיע הספר השלישי בסדרת התקופות הגדולות

רומא הקיסרית

קורותיה של רומא השתרעו על פני אלף שנים; במרוצת התקופה הזאת הקימה רומא את הגדולה בקיסרויות שידע העולם מעודו. ספר זה תורם תרומה חשובה להבנת הישגיה של רומא וחשיבותה.

המחיר כולל מע"מ 69.10 ל"י

הספרים למנויים נשלחים בימים אלה

להשיג בחנויות הספרים או ישירות בספרית מעריב ת.ד. 20208, תל־אביב. מפיצים וסוכנים יפנו: „תרבות לעם" רח' בארי 17 תל־אביב טל. 234613.

ספרית מעריב

למכירה

מכונת חיתוך

POLAR ELECTROMAT 90

מצב טוב מאוד

להתקשר ל„יקי" בע"מ, טל. 02-714536

זה עתה הופיע

ש. שלום **„אור הגנוז"**

שירת ערב צרופה של אחד מגדולי שירתנו החדשה בארץ.

עקד

הוצאת מסדה בע"מ
דרך ז'בוטינסקי 21, רמת־גן

מסדה

מבחר ספרים לילדים ולנוער

ספרי משחק והפעלה

★ **בישול זה משחק ילדים**
גליה רבינוביץ
ספר בישול שאת כל מתכוניו אוהבים הילדים לאכול — ולומדים לבשל. מתאים לבנים ובנות החל מגיל 8. כל מירשם מלווה בצילומים.

★ **היום יום הולדת**
אורה קוסטר
משחקי חברה לילדים, מיועד למסיבות כתה וימי הולדת. הספר מכוון לילדים, אך שימושי גם להורים, מורים ומדריכי נוער. הספר מלווה בצילומים מרהיבים, חלקם צבעוניים.

★ **שירי משחק**
שלמה אריאל
שירים לגיל הרך המשולבים ברעיונות למשחקי־תנועה המתאימים לגילאי 3—6.

סיפורים ושירים

★ **תראי מה הבאתי לך אמא**
עליזה סטרוד
דיקלומים משעשעים לילדים מלווים בצילומים נפלאים על הילדים ועולמם.

★ **המסע לגן השושנים**
תמר ברגמן
סיפור מלווה ציורים מלבבים לילדים בגילאי 4—7. מתאים להקראה ולקריאה עצמית.

★ **מעשה בעכבר שלא רצה להיות עכבר**
אהוד מנור
סיפור בחרוזים על עכבר הרוצה לשנות יזותו ולהפוך לבעל חיים אחר. מתאים לגילאי 4—8.

★ **אחת שתיים בלבולים**
נירה הראל
אחד עשר סיפורים קצרים לילדים ועל ילדים. מתאים לגילאי 4—7.

★ **המסע הארוך של ארז ומוטי**
שמואל־בנשלום
ספר עלילתי מרתק שגיבוריו ילדים ועלילתו מתרחשת בארץ. לגילאי 7—11.

★ **חג לי**
חוברת מס' 1 — ראש השנה וסוכות
לאה נאור
שירים וסיפורים על פי תוכנית הטלביזיה הישראלית

★ **מנין באים התנוקות**
מרגרט שפילד
תשובה פשוטה, מובנת ומתאימה לשאלתם הנוצחית של הילדים. הסברים בהירים מלווים בציורים נפלאים.

★ **דני השועל**
★ **דני השועל פוגש זר**
ד. תומפסון
ספרי דני השועל מתארים את עלילותיו של שועל מנקודת מבטו של שועל. תמצית חכמת החיים של שועלים ו... אנשים. מתאים לגילאי 8—13.

ספר תעודה:
אצבע אלוהים -
סודות המלחמה במדור
אורי דן
הסודות וההתרחשויות של המלחמה בסורה, בין השאר פרטים על חטיפת מטוס סאבנה, הפשיטה לביירות, טילי כתף ברומא, הקשר הסובייטי ועוד.

מוסד למדע התכנון

לדעת

הופיע הגליון הראשון בכרך ז'

ובו: תולדות המטבעות בארץ ישראל; על הגמל בשנות השבעים; בעקבות אהרונסון — בין חיטי־בר וחיטי־תרבות; המאובנים — שרידי עולם קדום; מצולעים משובללים חסומים במעגל; אקריות בשרות האדם; כיצד משמרים בעלי חיים; ויתר המדורים הקבועים.

מנוי על „לדעת" שי נפלא לשנה החדשה

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים

מחיר חוברת בודדת 4 ל"י

דמי מנוי לכרך ז' 35 ל"י (10 חוברות).

יוצא לאור על־ידי

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה

ירושלים, רח' הורקניה 8א' (מול בית ספר דנמרק)

גזור ושלח

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801, ירושלים 91000

אבקש לחתום על „לדעת" כרך [א] [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] (סמן בעגול את המשבצת המתאימה).

מחיר כרכים א' ־ב' 30 ל"י הכרך. יתר הכרכים 35 ל"י הכרך. מחיר אוגדן (ל־2 כרכים) 3 ל"י.

מצ"ב ______ ל"י (בציק או בהמחאה דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.

השם ______

הכתובת ______ מיקוד ______

חדש! נפתח סניף בראשל"צ!

לרגל הפתיחה החגיגית הנחות מיוחדות במבצע

מכירת אוסף ציורים ישראלים

ציורי שמן — גואש — ליטו

30% הנחה

גלריה לאומנות י. ר. לארט

רחוב רוטשילד 37 ב„פסג" ראשון־לציון

הפתיחה בשבת 9.10.76 בשעה 13—11, 20—16

יונה לוטן

תערוכות ליטוגרפיות

16.10 עד 9.10

„הגלריה הפתוחה"

כיכר אתרים ת"א

בגלריה ברטה אורזנג

ביאליק 7, ירושלים

02-526078

ג'רי מרקס

צילום פיסולי

כל יום 13—11, 19—17

בששי: 13—11

מדביקי טפטים בואו ל"טפט 1

פרץ 19 ת"א, 613442

כדאי לכם בטפט 1

✶

המבחר הגדול בארץ לטפטים

למכירה

שופל 933 טורבו

שנת יצור 1965, במצב מצוין

או להחלפה לטוטר גדול

להתקשר בערב 03-948116

הופיע

שדמות

כתב־עת היוצא לאור על ידי קבוצת חברים מהתנועה הקיבוצית.

גליון ס"א - קיץ תשל"ו

בגליון:

שיחת מערכת „שדמות" על עבודה וחינוך לעבודה. יאלטר בנימין: מעשה האמנות בעידן הטכנולוגי (חלק ב'). רוביק: על „תמונות מחיי הנישואין". מוקי צור מראיין את נתן רוטנשטרייך. א. שפירא: על דוחקי הקץ כיום ועל קודמיהם. אקסודוס 1970 — ראיון עם אלה רוסינק. ז'רפול קליבר: עם הצעירים. אלכס ליבן: חברותא לומדת. דפי ספרות: על יונסקו, קפקא, ותומס מאן. שירים ושאר המדורים הקבועים.

הזמנות ורכישה: „שדמות" — בית איחוד הקבוצות והקיבוצים, רחוב דובנוב 10, תל־אביב.

הופיע

ספרו של פרופ' אלישע אפרת

ערים ועיור בישראל

הספר עוסק בגיאוגרפיה העירונית של ישראל, ובא לתאר ולנתח את התפתחות הערים הוותיקות והחדשות בארץ.

מתוך פרקי הספר: ירושלים בירת ישראל, תל־אביב ואגד הערים, חיפה — הנמל, העיר והפרברים, הערים העתיקות, באר־שבע — עיר בנאות מדבר, עיירות וערים חדשות, אשדוד, אילת — שער הדרום, העיר הערבית בארץ ישראל ועוד.

נועד לגיאוגרף, לאיש המחקר, למורה ולשוחר ידיעת הארץ.

מכיל עשרות מפות, שרטוטים ותמונות.

המחיר — 45.— ל"י

הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ

ת.ד. 4810 תל־אביב, טלפון 283339

הוצאת „אפיקים"

רחוב קרני 21, תל־אביב — טלפון 414611

הופיע ספר חדש

יהודי תימן במאה הי"ט

תולדות ומקורות

מאת יוסף טובי

הספר הוא מחקר היסטורי מפורט ראשון על אחת התקופות הסוערות ביותר בתולדות יהודי תימן לפני העליות הגדולות לציון.

בספר 336 עמ'. נדפס על נייר משובח והכריכה רב. כולל מפתח ותעודות חדשות ממקורות שונים.

אפשר להשיג את הספר בחנויות הספרים המובחרות. הפצה ראשית: שילת, הפצה ת.ד. 6388 ירושלים, טלפון 02-289709.

אכדיה גלריה לאמנות

מלון אכדיה — הרצליה פיתוח

במוצאי שבת א' סוכות 9.10.76

תפתח בגלריה שבמלון אכדיה

תערוכתה של הציירת חוה גולדברג

25 עבודות שמן וטכניקה מעורבת יוצגו לראשונה בארץ, לאחר תצוגות רבות שקיימה בארה"ב.

התערוכה תנעל במוצאי החג 26.10.76

הציבור מוזמן

שדרות הספר Avenue Book store

תל־אביב, רח' אלנבי 116

עם הופעת ספרה החדש של

דבורה עומר

„מגדל של קוביות בניתי"

נקיים בחנות קבלת־פנים לסופרת ולצוות היוצר

ד"ר עמירם רביב (פסיכולוג חנוכי)

נורית יובל (ציירת)

נתכבד בהשתתפותכם

ביום ב', 11.10.76, בשעה 6 אחה"צ

המעוניינים יזכו בחתימתה של הסופרת על כל ספריה

איגוד הבנקים

6.000 ל"י

4.000 ל"י

2.000 ל"י

30.4.77

مكان الاصل

مكان الأصل

מודיעין

יום ששי, י"ד תשרי תשל"ז (8.10.76)
שקיעת החמה: 17.17 ✶ זריחתה מחר: 5.38

- פרק יומי: דברי הימים ב: כא—כב
- משנה יומית: מעשר שני: ג, ו—ז
- דף יומי: יבמא: י
- הלכה יומית: נטילת ידיים: ח, ט—יא

יום שבת, ט"ו תשרי תשל"ז (9.10.76)
שקיעת החמה: 17.16 ✶ זריחתה מחר: 5.39

- פרק יומי: קהלת
- משנה יומית: מעשר שני: ג, ה—ט
- דף יומי: יבמא: יא
- הלכה יומית: נטילת ידיים: ח, יב—יג

טלוויזיה — ראה „ימים ולילות" בעמודים 46, 47.

רדיו — ראה „ימים ולילות" בעמודים 46, 47.

רופאים

תורנות לילה במוקדי מגן־דוד־אדום ברחבי המדינה.

תל־אביב והמרכז
ד"ר הראבן, אפשטיין 6, טל. 443281.
מד"א, טל. 292222, שירות אמבולנסים ובמקרים דחופים, טל. 101, בין ה־שעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

קופת חולים לאומית; קופת־חולים „מאוחדת"; קופיה „מכבי"; כללית; קופת־חולים „אסף".

גוש דן: רמת־גן, גבעתיים בני־ברק והסביבה
ההסתדרות הרפואית טל. 723385. מד"א טל. 781111 ר"ג, שרות רפואי אמבולנסים 24 שעות.

חיפה והצפון
רופא תורן ד"ר בן־זיו (כללי וילדים) טל. 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים) רח' הלל 43, טל. 524922; מד"א: רח' יצחק שדה, טל. 101, מ־7 בערב עד 7 לבוקר.

עזרה

משטרה
ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — 100; אילת — 2444; חדרה — 22444; טבריה — 22444; קרית־שמונה — 40444.

מגן דוד אדום
ירושלים, תל־אביב, חיפה — 101; אילת — 2222 — 102; 101 — ר"ג, בני־ברק, גבעתיים, קרית אונו — 731111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; רחובות — 951333; ראשון־לציון — 942333; אשדוד — 22222; אשקלון ובאר־שבע — 78333; חדרה — 22333;

פתח־תקוה — 912333; נצרת — 54333; בת־ים — 885555; נתניה — 23333; טבריה — 20111; צפת — 30333, 30463; נהריה — 923333; עכו — 912333; עפולה — 23859, 22333; כפר־סבא — 33222; קרית־גת — 91333; שדרות — 94074; דימונה — 59333; ערד — 97222.

מכבי־אש
ירושלים, תל־אביב, חיפה, פ"ת, הרצליה, אשדוד, אילת, רחובות, רמלה, לוד — 102; בני־ברק וקרית אונו — 781133; גבעתיים — 723333; ראשון לציון — 942223; חולון — 842122; אילת — 2222; חדרה ונתניה — 2222 — 102 — 101; ב"ש 22222; טבריה — 20222; נהריה — 922222; נצרת 5522; קרית שמונה — 40133; רמת־גן — 742222.
עזרה ראשונה נפשית
ירושלים — 02—69911;
תל־אביב — 03—261010.

בתי מרקחת

ירושלים:
ששי: בצלות דפנה, — בצלות דפנה בנין 128, מ. בשערי, 291804; אלראזי, רחבת שער הפרחים, — 282682.
שבת: בעיש, שטראוס 10, 222911.
מוצאי־שבת: הבירה, — הקיהל המלך 23, 33413; אלבבריאר, צ'אלה אדין, 282156.

תל־אביב:
ששי: פרינה, המלך ג'ורג' 28, 223721; ברק, — דיזנגוף 109, 446682.
שבת: ברק, דיזנגוף 119, 446652; יאני, יהודה הלוי 67, 612474.
מוצאי שבת: הנביאים, הלל גיידי 72, 286740.

חיפה:
ששי: צזיה, בת־גלים, עליה 44, 522382.
שבת: כשדה, כשדה 19, 662957.

בת־ים:
ששי: בלפור, בלפור 90, 883418.
שבת: רבת הנביא: אלי כהן 1.

חולון:
ששי: נאות רחל, אילת 36, 851751.
שבת: אסותא, סוקולוב דור 4, 858197.

רמת־גן והסביבה:
ששי: הגיה, ארלוזורוב 130 ר"ג, 721489; רשאה, ר' עקיבא 62, בני־ברק.
שבת: רמה, דבוטינסקי 65, ר"ג, 793483.

אזור השרון:
ששי: רעננה, רח' אחוזה 78 רעננה, 052־21066.
שבת: השרון, דרך ה־שרון רמתיים, 052־21081.

באר־שבע:
ששי: הנגב, קק"ל 108.
שבת: יונה.

נתניה:
ששי: נתניה, הרצל 11, 22842.
שבת: תרופה, הרצל 2, 28656.

פתח־תקוה:
ששי: פישביין, — חפץ חיים 61, 911541.
שבת: אסותא, ברון הירש 21, 911710.

בתי חולים תורניים

ירושלים:
ששי: בקור חולים (ילדים), שערי צדק (פנימית), הדסה (נשים, כירורגית, עיניים, כירורגית מוח, — א.א.ג.).
שבת: שערי צדק (ילדים), בקור חולים (נשים), הדסה (פנימית, כירורגית, עיניים, כירורגית מוח, — א.א.ג.).

תל־אביב:
ששי: איכילוב (כירורגיה), רוקח (פנימית), בלפור (ילדים).
שבת: איכילוב (כירורגיה, פנימית), בלפור — (ילדים).

חיפה:
ששי: רמבם (כירורג, תאונות, פנימית, ילדים, עיניים, אף אוזן גרון, נוירוכירורגיה, מחלות נפש, כירורגיה פה ולסת, תאונות עבודה). רוטשילד (גניקולוגיה).
שבת: רמבם.

נתניה:
לאניאדו (יולדות).

מטוסים

● נוחתים: 006 מניו־יורק: 10.25; מארום 345 מבוקרשט: 10.50; ס.ה.א. 880 מניו־יורק, אתונה: 12.35; אליטליה 852 מרומא: 13.00; אל־על 582 מאירופה: 13.30; אל־על 884 ממהוזאן: 14.00; אל־על 016 מניו־יורק, לונדון: 15.15; איירפראנס 180 מפאריס: 15.20; לופטהנזה 620 מפראנקפורט, מינכן: 15.40; אל־על 330 מפראנקפורט: 15.45; אל־על 362 מוינה: 15.50; אל־על 836 מרומא: 16.00; אל־על 348 מציריך: 16.20; ס.ה.א. 810 מבוסטון, פאריס, רומא: 16.30; אל־על 324 מפאריס: 16.55; אל־על 858 מניו־יורק, אמסטרדם: 17.00; נתיבי [illegible]: 17.10; נתיבי אוויר בריטיים 484 מלונדון: 18.45; איירפראנס 136 מפאריס: 20.20.

● ממריאים: נתיבי אוויר בריטיים 485 ללונדון: 08.30; מארום 246 לבוקרשט: 12.00; אליטליה 789 לרומא: 14.00; לופטהנזה 627 לפראנקפורט: 16.30; איירפראנס 182 לפאריס: 16.40; נתיבי אוויר קפריסאיים 203 ללארנקה: 18.00.

מספרי הטלפון כדי לוודא המראת מטוסים ונחיתתם
03-614656,
03-971461

רכבת

מחיפה מרכז
- לירושלים: 7.06, 11.46
- לתל־אביב: 5.53, 6.30, 7.30*, 8.44, 9.48, 11.31, 12.50, 13.52 (במוצ"ש 18.54)
- לנהריה: 6.23, 9.06, 13.22

מחיפה בת־גלים לנהריה — הרכבות יוצאות 3 דקות קודם.

מנהריה
- לירושלים: 5.43
- לחיפה ולתל־אביב: 5.43, 7.56, 10.55*, 14.32

מבאר־שבע
- לירושלים ולחיפה: 7.22
- לתל־אביב: 7.22, 13.00

מדימונה
- לירושלים ולתל־אביב: 6.52, 12.30
- לחיפה: 6.52

* רכבות אקספרס

(כל יום ה' וכל ערב חג)

מירושלים
- לתל־אביב דרום: 10.45
- לבני־ברק ולחיפה: 7.40, 12.22

מתל־אביב מרכז
- לחיפה: 6.00, 7.00, 8.00*, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00 (במוצ"ש 19.00).
- לנהריה: 8.00*, 12.00

מתל־אביב דרום
- לירושלים: 7.32
- לבאר־שבע ולדימונה: 7.00, 12.35

תורנות לקבלה מודעות אבל ותשות
במוצ"ש — מצאת השבת עד 21.00
ביום א' בבוקר מ־5.15 עד 6.15
ב„מעריב", ת"א, רחוב קרליבך 2, טל. 287211.

עלי תאנה – כתחליף למדיניות שכר

(סוף בעמוד 20)

העובד המוחד. יש להתחיל אמנם בהוספת הכנסה בצורה כזו ככל האפשר. אך עם זאת יש לזכור כי גם אם יודעו בקביעת תנאי העבודה של עובדי הציבור, הרי הפער בין תנאים אלה לבין תנאי העבודה של עובדי הייצור יוסיף להתקיים גם בעתיד.

■

אולי אפשר יהיה בדיעבד להוציא גם יצת כתוק מן הצו של ההכר־ [illegible] במדיניות השכר: אילו כוב שנדע ברלמי שאין עובדים „וולים" בישראל. בה אדם הוא עדיין — והאת עד אף ההתרופפות הרסית בשוק העבודה — הבציך העיקרי הנמצא בחסר בישראל. אילו היו לנו יותר עובדי תעשיה ופחות עובדי שרותים (והצורך זה עובד בתי חולים, שרותי הבנים ההוראה הם בודאי עובדי שרותים) כי אז היו הכנסותינו מצבורות מוצרינו בגבהות יותר ולא היינו נתקעים להגדיל את שכרם של כל העובדים במשק.

קשה להתנחם בידיעה כי התמוטטות מערכת השכר בשרותים הציבוריים היא כיום צרת רבים, לא רק באיטליה, בספרד, בצרפת ובאנגליה שביתות בשרותים חיוניים הפכו זה מכבר לכבת המדינה. גם בארצות הברית — ובעיקר בערים הגדולות — הוכיחו עובדי הציבור אפימית ביהלטת יעבי בצבה האביתי של קופת הציבור. בניו־יורק בבהו קוטרים יהיהו לאספסוף להתחולל בפתח ה„ינקי סטאדיום" לפני תחרות האיגרוף בין מוחמד עלי ונורטון ובסן פרנציסקו אין עובדי הניקיון בהפסקים בבכר ההתהלכי וכ' אוף חיור לבנה.

אין להתנחם בהשוואות אלה ולא רק משום שבה שיעור למדינה תעשייתית עשירה אשר למדינה קטנה ועניה. אלא גם משום שבכל המדינות הללו אין העובדים מוגנים יחסית מפני ההתיקרות האינפלאציונית בעזרת מערכת הצמדה מורכבת ונדיבה כמו בישראל.

אנו אחת המדינות התעשייתיות המוצה [illegible] בעולם שבה העובד מוגן יחסית מפני איכר עליית המחירים. משום כך לא היתה הצדקה אוביקטיבית לכניעתה של הממשלה בהתנגשויות עם האחיות ועם קבוצות העובדים האחרות שבירכו היד החזקה בפריצת מדיניות השכר.

עתה משנפרצה החזית, יש לעשות הכל כדי לאחר את הפריצה ולנהוג בדרכים אחרות לכניעה הגדולה בצמם השכר של עובדי הציבור. אם תבוצע המדיניות המוצעת בתבונה, יתכן כי יהיו לנו פחות עובדי ציבור, אך עובדים משוכרים מחות ששכרם גבה יותר.

יובל אליצור

ביום ב' - הרשימה הראשונה בתחרות הכתיבה של מעריב

הפרס השבועי - 500 ל"י
הפרס הגדול - 2500 ל"י

ביום ב' הקרוב, נפרסם בעמוד האזורי את הרשימות הראשונות במבצע הפרסים של „מעריב" — „פינת הקורא".

תחרות הכתיבה, הגדולה מסוגה בעתונות הישראלית, מכוונת לנושאים בעלי גוון מקומי מובהק: תיאור של אדם, מאורע, אתר, נוף, מעשה של אזרחות טובה או מופת אישי — מן המתרחש בסביבת מגורי הקוראים.

לאחר שנתקבלו כבר במערכת עשרות רבות של רשימות מפרי עטם של הקוראים, הוחל במיונן ונקבעו הרשימות הראשונות שיוחל בפרסומן, יום־יום, בעמוד האזורי.

במשך החודש, נמשיך בפרסום הרשימות של הקוראים, שמהן תיבחר הטובה ביותר מדי שבוע. **אותה נפרסם אחר כך, בגליון יום ו' של „מעריב", והיא תזכה את הכותב בפרס של 500 ל"י.**

בתום ארבעה שבועות, תיבחר וועדת שיפוט של שלושה מחברי המערכת, ברשימה אחת — הטובה ביותר מבין כל אלה שנתפרסמו בכל ששה העמודים האזוריים של „מעריב" — **ומחברה יזכה אז בפרס של 2500 ל"י, בנוסף לפרס של 500 ל"י שבו זכה בסיבוב הראשון.**

התחרות נמשכת!

בקביעת הרשימות הראויות לפרסים ולפרסום, יובאו בחשבון השופטים בעיקר בשני הקריטריונים: סגנון הכתיבה והעניין המקומי של נושא הרשימה.

נזכיר, כי תנאי התחרות הם: אורך הרשימה לא יעלה על 200 (מאתיים) מלה; הרשימה צריכה להיות כתובה בעברית, בכתב־יד ברור (במידת האפשר, במכונת כתיבה) — על צד אחד של הדף בלבד ועם רווח גדול בין השורות. המערכת לא תשמור כתבי־יד ולא תחזירם לשולחיהן. ליד החתימה, ירשום הקורא את כתובתו ואת מספר תעודת הזהות שלו.

את הרשימות יש לשלוח על פי הכתובת: מעריב ת.ד. 20010 תל־אביב, ולציין על המעטפה: „פינת הקורא" ושם האיזור.

פתרנו לך בעיה רצינית!
רובינשטין נותנת 40,000 ל"י משכנתא גם על דירתך הישנה

על־מנת לקנות דירה חדשה עליך למכור את דירתך הישנה וע"י כך לגייס חלק נכבד מסכום הכסף הדרוש לקניית דירה חדשה. והרי למכור את הדירה הישנה זה לא פשוט. קשה למצוא קונה לדירתך שישלם את מלוא מחירה במזומנים.

כאן אנו נכנסים לתמונה.

בקר באתרי הבנייה הרשומים מטה ובחר לך דירה טובה. לאחר שבחרת, בוא למשרדי "רובינשטין ושות'" ואנו ניתן לרוכש דירתך הישנה משכנתא של 40,000.- ל"י בריבית נמוכה (בתנאי שמחיר דירתך הישנה לא יעלה על 270,000.- ל"י), וזאת בנוסף למשכנתא שתקבל על הדירה החדשה. כך אתה מגשים חלום ישן על דירה חדשה ומשתחרר מדירתך הישנה.

הדירות הטובות של "רובינשטין ושות'" המשתתפות במבצע:

שם האתר	מס. חדרים	שטח במ"ר	*מחיר החל מ־	משכנתא עם קניית דירה חדשה: לרווקים ונשואים שאינם זוג צעיר	משכנתא עם קניית דירה חדשה: לזוגות צעירים זכאים החל מ־
קרית־שרת, חולון	3	75-67	160,000.— ל"י	65,000.— ל"י	80,000.— ל"י
קרית־שרת, חולון	4	87	199,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
נאות־יהודית, חולון	4	103	243,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
נאות־יהודית, חולון	5	114	262,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
נאות־דחל, חולון	4	95	225,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
נאות־דחל, חולון	4	97	251,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
נאות־דחל, חולון	4½	124	301,000.— ל"י	40,000.— ל"י	——
נוה־צה"ל, ת"א	3	76	179,500.— ל"י	65,000.— ל"י	110,000.— ל"י
נוה־צה"ל, ת"א	3½	93	194,000.— ל"י	65,000.— ל"י	110,000.— ל"י
נאות־שקד, נתניה	3	76	154,000.— ל"י	65,000.— ל"י	110,000.— ל"י
רעננה	4	95	230,000.— ל"י	65,000.— ל"י	——
קוטג'וילות, רעננה	5	164	430,000.— ל"י	40,000.— ל"י	——
גילה, ירושלים **	2	59	192,000.— ל"י	——	100,000.— ל"י
גילה, ירושלים **	3	77	227,000.— ל"י	——	90,000.— ל"י
גילה, ירושלים **	4	96	283,000.— ל"י	70,000.— ל"י	——
קוטג'ים, גילה, ירושלים **	5-4	141-105	335,000.— ל"י	70,000.— ל"י	——
רח' דוד המלך, ת"א	4-3	111-89	395,000.— ל"י	40,000.— ל"י	——
פרוייקט הדר ויצמן, ת"א	5-4	148-130	539,500.— ל"י	40,000.— ל"י	——

* המחיר אינו כולל מ.ע.מ.
** הדירות בגילה ירושלים, מיועדות לזכאי משרד השכון בלבד והן תימכרנה בהתאם לתנאי הזכאות.

פרטים נוספים במשרדי:

רובינשטין ושות'
חברה קבלנית בע"מ
תל־אביב, רחוב מקוה־ישראל 9, טל. 622-622
בימים: א', ב', ד', ה' בשעות: 13-8, 19-16.
בימים: ג', ו' בשעות: 13-8.

סטודנט, תיכוניסט וסתם אדם שרוצה להתקדם: האם אתה יודע

כיצד תגביר את כושרך האישי בלמידה?

מיל"ה, המכון הישראלי לשיפור הלמידה מקיים קורסים מיוחדים במינם בישראל לשיפור הכושר האישי בלמידה ✶ סטודנטים ותיכוניסטים לומדים איך לקרוא 1000 מלים בדקה ולהבין את אשר הם קוראים ✶ בקורס לומדים איך להגביר את היכולת המחשבתי ואת כושר ההבעה בכתב ובעל־פה ✶ בוגרי הקורס מסוגלים לזכור עשרות רבות של נושאי לימוד לאחר תירגול של רגעים ספורים.

הקורסים הקרובים יפתחו בתל־אביב בבית ציוני אמריקה רח' אבן גבירול 24 ביום ראשון 10 באוקטובר וביום רביעי 13 באוקטובר 76. בשעה 6.00 בערב בדיוק. אם אתה רוצה להצטרף לקורס, הקדם ובוא, בבקשה, בשעה 5.30, כדי לעשות את כל סידורי ההרשמה. שכר הלימוד למשתתף — 380.— ל"י + מ.ע.מ. האם אתה גר רחוק מתל־אביב ?! אם־כן, הרי גם לבעיה זו נמצא פתרון: אם תרצה תוכל להשתתף בקורסים לשיפור הכושר האישי בלמידה בכתב. כדי לקבל פרטים מלאים על הקורס בהתכתבות, כתוב אל ת.ד. 470 פתח־תקוה ואין כל ספק שפרטי ההצטרפות לקורס יגיעו אליך במהרה. (מ.)

אגם השעשועים נהריה

אגם השעשועים יהיה פתוח במשך כל חג הסוכות כל יום בין השעות 10.00—20.00 כולל שבתות.

מכשירי קשר

קניה ומכירה של ציוד קשר חדש ומשומש מכל הסוגים עם אחריות לשנה.

✶

מעבדה משוכללת לשרות ציוד קשר עם טכנאים מנוסים.

✶

התקנת ציוד קשר בכל סוגי כלי רכב.

קשר צפון

רח' דבורה 38, קרית מוצקין, טל. 04-718366 ת.ד. 328, חיפה

חבס ירושלים

חברה הכלכלית לירושלים בע"מ

מודיעה

באזור התעשיה עטרות הושלם בנין נוסף הניתן לאכלוס מידי

עדיפות תנתן לתעשיינים ובעלי מלאכה שפנו אלינו בעבר וטרם נענו.

✶

נא לפנות למשרדנו ברח' שרי ישראל 12 ירושלים, טל: 524207/8

• קורסים מקצועיים לאופנה •

עתיד בטוח באחד מקורסי "אריס"

עשי בעצמך בחודש

תפירה בכתב

• חולצות • שמלות • חצאיות • מכנסיים

קורס למתחילות

מודליסט(ית)

תופרת סלון

ציור אופנה

גזרן קונפקציה

בגדי ילדות

חולצות ומכנסי גברים

אריס

התחלת הקורסים 20.10.76

בית ספר טכני למקצועות האופנה

אלנבי 19 ת"א טל. 58408

לנוער כיתות מקצועיות שנתיות — תעודת הסמכה

ויצו מציעה

הזדמנות נדירה לזוגות צעירים

חדר שינה תוצרת חוץ

הכולל: מטה, 2 שידות, טואלט, מראות כנפיים קריסטל וארון 4 דלתות (2 מטר רוחב)

המחיר רק **5,450** ל"י

מזנון תוצרת חוץ 2.60 × 2 מטר גוף דלתות עם תאורה + ויטרינה

במחיר מיוחד רק **4,280** ל"י

הצעה מיוחדת

חדר שינה + מזנון

9,500 ל"י

הכל בסיגנון חדיש ומרהיב

וכן מבחר גדול

✶ חדרי שינה } דגמי אירופה 1976

✶ חדרי נוער }

בקרו באולמי התצוגה שלנו

הפתוחים יום־יום 9—13; 4—7 בערב

תל־אביב דיזנגוף 203 ✶ דיזנגוף 213

מועדים לשמחה

חב' בנין הקאמרי (1961) בע"מ ונאמנות תיאטרון הקאמרי

מודיעים בזאת על

קבלת הצעות

להפעלת המזנון והמלתחה

בתיאטרון הקאמרי ברחוב דיזנגוף 101

בעלי נסיון בהפעלת מזנונים יפנו לקבלת פרטים במשרדי התיאטרון ברח' דיזנגוף 101 בין השעות 8.30—14.00 או בטלפון מספר 246161.

הצעות בכתב יש להגיש עד יום 31.10.76.

להשכרה

באיזור התעשיה

בבת־ים

5,000 מטר

(אפשרי בחלקים קטנים יותר)

טל. 883558 בשעות העבודה

להשכרה צרכניה

במושב עין עירון

לבעל יוזמה רציני פרנסה בכבוד

(רצוי איש מהסביבה)

המעוניינים יתקשרו עם מזכירות המושב טלפון — 063-77232 דאר כרכור.

מהנדס ממציא

מחפש משקיע למיני מכונית

היברידית־חשמלית, תעוד הצעות מעניינות, רווחים כמעט מיידיים.

למסור אפשרויות השקעה לת.ד. 4288 חיפה.

לוח זמני נסיעות בקו 400

חול המועד סוכות לירושלים וחזרה

בימים א'—ה' חול המועד סוכות

מגבעתיים — רמת־גן — בני ברק:

מהשעה 6.00—16.00 כל חצי שעה אוטובוס

מהשעה 16.00—19.00 כל שעה אוטובוס

מירושלים:

מהשעה 08.00—18.00 כל חצי שעה אוטובוס

מהשעה 18.00—21.00 כל שעה אוטובוס

יום ששי ערב שמחת תורה

מגבעתיים — רמת־גן — בני ברק:

מהשעה 06.00—13.00 כל חצי שעה אוטובוס

מירושלים:

מהשעה 08.00—15.00 כל חצי שעה אוטובוס

מוצאי שמחת תורה (מוצ"ש)

מגבעתיים — רמת־גן — בני־ברק ומירושלים:

בשעות 20.00, 22.00.

בברכת חג שמח

ההנהלות

לאירועי 30 שנה למושב תקומה

מתבקשים מפקדי היחידות לשחרר חיילים וחיילות מהמושב על מנת שיוכלו להשתתף בשמחתנו בימים שלישי, ורביעי חול המועד סוכות 12—13.10.1976.

ותיקי סומרה מוזמנים למפגש ותיקים בתאריך 13.10.76 בשעה 19.30.

מושב תקומה

שמן תעשיות בע"מ

מכרז מכירת מכונית

מכירת

טנדר פורד דגם 350

מס' רישוי 669־159

שנת ייצור 1974

את המכונית ניתן לראות בחצר המפעל בחוף שמן.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

פרויד ברגמן

מברכים את ציבור לקוחותינו וכל בית ישראל בברכת

חג שמח

למכירה

דירות פאר

ברח' מוסינזון 15 וברח' שפינוזה 1 תל־אביב

אבן גבירול 88 טל. 265744

10.00-13.00 16.00-19.00

בי"ס תיכון מקצועי ויצ"ו רחובות

רח' ארלוזרוב 18

טלפון 951596 או 957400

מכרז

למכירה טנדר שברולט

שנת ייצור 1965

ניתן לראות את הטנדר בחצר בית הספר בין התאריכים 10.10 עד 15.10 בין השעות 9.00—13.00.

על המעונינים להפקיד במזכירות בית הספר 10% מגה מחיר המוצע. אין הנהלת בית הספר מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

ב"ה

THE ISRAEL COUNCIL OF YOUNG ISRAEL

מועצת "ישראל הצעיר" בישראל

רחוב בני ברית 14, ירושלים — טלפון 241345

שפר את איכות החיים, הצטרף למשפחה המתרחבת של בתי כנסת של ישראל הצעיר

ירושלים
ישראל הצעיר, בית וגן רח' הפסגה
גבאי: מר יוסף אורבך טל. 531094
ישראל הצעיר, גבעת שאול רח' בן ציון 28
נשיא: עו"ד יחזקאל לוי טל. 531838
ישראל הצעיר, קטמון ט' רח' בר יוחאי 47
נשיא: מר ציון מרציאנו טל. 35106
ישראל הצעיר, סנהדריה מורחבת
בית הכנסת המרכזי רח' מעגלי הרי"ם 4
יו"ר: ד"ר מרדכי אביצור טל. 02-811043

באר־שבע
ישראל הצעיר, באר־שבע שיכון ב' שדרות הסופרים
נשיא: ד"ר עקיבא שוהם טל. 057-39283

הרצליה
ד"ר כ. בלס טל. 03-938347

חיפה
ישראל הצעיר, רוממה רח' אורן 7,
יו"ר: מר יהודה עזריאלי טל. 04-243482

קיראון
ישראל הצעיר, קיראון רח' שלמה המלך
נשיא: מר ה. רוזנבוים טל. 03-754871

קריניצי
ישראל הצעיר, קריניצי
נשיא: מר אשר אדלר טל. 03-763136

פתח־תקוה
בית ספר רמת ורבה
רח' אנדרסון
נשיא: מר י. אקרמן טל. 03-909124

ראשון־לציון
ישראל הצעיר, ראשל"צ רח' הנוטרים 34
נשיא: מר שלום בן שלום טל. 03-947747

נתניה
ישראל הצעיר, התכמוני רח' יהודה הלוי טל. 053-91239

רחובות
ישראל הצעיר, אהל ש"י
יו"ר: פרופ' יעקב לשם טל. 03-959479

פרטים נוספים: הרב משה רוז, מנהל

החולה

המסעדה היחידה הכשרה בתוך חומות העיר העתיקה

✶

בלב הרובע היהודי, מסעדה בעלת רמה, מטבח אירופי ומזרחי

כניסה ברכב פרטי: משער יפו עד לשער ציון ולמגרש החניה שליד הרובע היהודי

✶

פתוחה במוצאי שבת — בהשגחת המועצה הדתית

טלפון 02-271332

לרשות האורחים סוכה בחול המועד סוכות

רחוב היהודים 128 העיר העתיקה ירושלים

מסעדת ציון

רח' פדויים 28 כרם התימנים, תל־אביב
טלפונים: 58714, 57323

1973 1974 1975 1976

מברכים את כל לקוחותינו, ידידינו ומכרינו

בחג סוכות שמח

כור מתכת בע"מ

מפעל הנדסה וולקן — חיפה

דרושה

מכונת כיפוף צינורות

(משומשת / חדשה)

עבור צינור 933 מ"מ עובי

דופן 2.5 מ"מ

רדיוס כיפוף פנימי 225 מ"מ

כיפוף בשיטת הגהוץ

בפרטים נא לפנות לטל. 04-720082—6 למחלקת אספקה

חוג חובבי הקקטוס בישראל

ת.ד. 1253, רמת־גן

מזמין את חבריו

לכנס ארצי

שיתקיים בחול המועד סוכות בבית ציוני אמריקה בת"א,

ביום ג' 12 אוקטובר שעה 14.00

על סדר היום: ✶ שוק ✶ הרצאה ✶ בחירות ועד ✶ הקרנת שקופיות

הוועד

מכנז من الأصل

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות · · · השבונאות ·

3 חודשי לימוד אנגלית חינם!
לכל הנרשם ל־6 חודשי לימוד*

דע פי 5 אנגלית
במעבדה לשונית השוואתית משוכללת
AUDIO ACTIVE COMPARATIVE

צרפתית, ערבית ספרדית, גרמנית איטלקית ועוד.
מעבדה יחידה מסוגה בארץ
מערכת השוואתית אישית לכל תלמיד

- התאמת רמה לכל תלמיד
- ימים ושעות לפי בחירה
- לימוד אקטיבי מירבי
- מורים מומחים
- קורסים למוסדות
- לתיכוניסטים: קורסים מיוחדים
- שעורים פרטיים כולל מעבדה

מעבדות לשוניות - AUDIO ACTIVE COMPARATIVE
יחידות בסוגן נמצאות בכל סניפי מכון ישראלי לשפות.
בחינות לקביעת רמה, בכתב ובע"פ יום יום
ללא התחייבות
- למדו ולומדים אצלנו נציגי: משרד הבטחון, החוץ, צה"ל, אגד, תדיראן ועוד.
* אנחנו לא מכריחים אותך ללמוד יותר מאשר אתה צריך. משך הלימוד לרמה אחת הינו חודשיים. אתה מתחייב רק לחודשיים לימוד ובסיומם אתה מחליט על ההמשך. פנה לקבלת פרטים מלאים.

25,000 בוגרים
לא רק למדו אנגלית-הם גם יודעים אנגלית

תל־אביב אבן גבירול 30 (מעל הלומדן מיניסטור) טל. 252332	ירושלים רח' יפו 42 ככר ציון
	חולון בי"ס כצנלסון בפינת שדי קוגל 18
תל־אביב ככר דיזנגוף פינת ריינס 1 טל. 226594	רחובות תיכון דתי, ויצמן 30, טל. 951085
חיפה נורדאו 30, טל. 667040	רמת־גן צבי עליות, שפירא 4 פינת ארלוזורוב 63 טל. 723466

שעות הרשמה בתל־אביב: הבוקר 8—20 בשאר הסניפים: 16.00—20.00

מכון ישראלי לשפות בית הספר לשפות הגדול, הותיק והמנוסה בארץ

המכללה המדרשה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים
לאחר מיזוג המכללה לכלכלה ומדעי החברה

לימודים אקדמיים בתשל"ז בחוגים:

מינהל עסקים
מינהל ציבורי
מינהל רפואי
ראיית חשבון
בנקאות

מערכות תקשורת- לימודי תעודה
הכשרת מורים לבתי"ס תיכוניים
למינהל - לימודי תעודה

פרטים והרשמה בשלוחות המכללה:

תל־אביב — המכללה למינהל, רח' אלנבי 113, טלפון 03-624462
תל־אביב — בנין בי"ס "תיכון חדש", דרך חיפה 8, טלפון 03-453317
ירושלים — בית הפקיד, רחוב מסריק 10, טלפון 02-66380
ח י פ ה — בית הפקיד, רחוב מאיר 46-44, טלפון 04-524185
באר־שבע — המכללה למינהל רחוב השלום 18, טלפון 057-78706

גינת

החלה ההרשמה לקורסים הבאים:

הנהלת חשבונות למדופלמים	הנהלת חשבונות	פקידות	למד מקצוע בביה"ס צבאי
	● 3, 1+2, 1 ● בוקר, ערב.	● מזכירות ● משרדאות ● התכתבות ● חשבונאות ● מכונת כתיבה	
17.10.76	19.10	17.10	

● הלימודים בפיקוח משרד העבודה.
פרטים והרשמה | ביה"ס גינת רחוב ברזאי 6, תל־אביב טלפון 290775 (ע"י אחד־העם 35).

הסתדרות הפקידים
מועצת פועלי ת"א
ביה"ס לחשבונאות ומינהל ע"ש גינת

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
מודיעה על פתיחות
מכינת ערב לבחינות מיון בטכנולוגיה
המכינה תיפתח בתחילת נובמבר 1976 ותסתיים בסוף יולי 1977.
מקצועות הלימוד:
פיזיקה — 4 שעות שבועיות
מתמטיקה — 4 שעות שבועיות
הלימודים יתקיימו פעמיים בשבוע בין השעות: 17.00—21.00
דמי הרשמה — 50.— ל"י
ההרשמה בין התאריכים מ־1.10.76 עד 20.10.76
תנאי הקבלה:
1. תעודת בגרות, 2. בחינות מיון
פרטים והרשמה: במשרד המכינות מלון עיר גני טלפון 39948 39947-057.

למד מקצוע אקטואלי ומועיל השתתף בקורס
להנהלת חשבונות
הכנה לסוגים 1, 2, 3.
לעצמאיים קורס מיוחד
- ★ הבחינות הממשלתיות מתקיימות בכתה
- ★ המורים רואי חשבון מוסמכים
- ★ אחוז המצליחים בבחינות גבוה
- ★ ניתן ללמוד גם בהתכתבות

פרטים והרשמה: כל יום בין 19.00, ביום ו' עד 13.00 בחוה"מ סוכות פתוח עד שעה 13.00
תל־אביב — רח' בוגרשוב 66, טל': 225690, 225795
שד' דוד המלך 39, טל': 231783, 234332.
ירושלים — רח' המלך ג'ורג' 14, טל': 226455.
ח י פ ה — רח' הנביאים 20, טל': 666182, 664671.
באר־שבע — רח' אסף שמחוני 7, טל': 77715.
אשדוד — תיכון דתי רוגוזין, ת.ד. 789 טל. 21802 בין השעות 17.00—19.00.
נתניה — ביה"ס ביאליק רח' ביאליק טל. 23757 א', ד' בין השעות 16.00—20.00.

המכון להשתלמות מקצועית מעשית
משרד העבודה

למדי מקצוע ב־3 חודשים
במקום מגוריך - בכל הארץ
נקבנות
בשיטת IBM
מקצוע שאין בו אבטלה והשכר טוב יותר. לאחר שנכשירך תוך 3 חודשים, נפנה אותך למקום עבודה מתאים ללא תלות בגיל והשכלה
לימוד
בוקר • צהרים • ערב
לפי בחירה
קורס בתנאים חינם למעונינות
• תעודת הסמכה •
פרטים והרשמה במשרדי
"המכון להכשרה מקצועית"
בשעות 9 - 1 לפנה"צ 4 - 8 אחה"צ

תל־אביב: רח' גלזמן 7 ...
רמת־גן: רח' ז'בוטינסקי 61
חיפה: רח' ביאליק 17 ...
פתח־תקוה: רח' בלפור 14
ירושלים: רח' ...
רחובות: רח' יעקב 3 ...
רמלה: רח' ...
באר שבע: רח' ...

תכנות מחשבים
נפתחים קורסי ערב
בת"א, חיפה, ירושלים ובאר־שבע
מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.
בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם לי השיגיהם.
לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א; טל. 669041 חיפה
גזור ושלח
לכבי "המכון להכשרה מקצועית" ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111)
נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.
שמי..........
השכלה..........
כתובתי..........

האוניברסיטה העברית בירושלים
האוניברסיטה על כל שלוחותיה תהיה סגורה בכל ימי חג הסוכות
ט"ז—כ"א בתשרי תשל"ז (10—15 באוקטובר 1976)
- ★ לשכת המודיעין לסטודנטים תופעל ע"י המשרה לקבלת תלמידים בגבעת רם ביום ראשון, שלישי וחמישי, 10, 12, 14 באוקטובר, בין השעות 9—10.30 לפנה"צ. אפשר לפנות ללשכת המודיעין גם באמצעות הטלפון (02-30211).
- ★ בחינות המעבר (מועד מיוחד) בפקולטה למשפטים תתקיימנה כסדרן כפי שפורסם.
- ★ שירותי הבריאות יפעלו בימי חול המועד בשעות 9—12 לפנה"צ, במרפאה בגבעת רם.
- ★ התחבורה בקריות האוניברסיטה תפעל כסדרה.

משרד העבודה / משרד החינוך והתרבות / המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית / אורט ישראל
המכללה הטכנולוגית
אורט תל־אביב
ע"ש א. סינגלובסקי
דרך הטייסים 28, טל. 762291
ביום 15.10 יסתיים הרישום לתואר
הנדסאי
במגמות:
- ★ אלקטרוניקה
- ★ חשמל
- ★ מכונות

הלימודים יתקיימו בשעות היום.
נוסף לנ"ל יתקיימו לימודים לקראת התואר
הנדסאי ומכונאי אלקטרוניקה
בלימודי ערב.
בדבר פרטים ורישום לפנות לכתובת הנ"ל.

הגלבוע ביה"ס לחשבונאות
מודיע על פתיחת קורסי ערב נוספים
בהנהלת חשבונות
סוגים 1, 2, 1+2, 3
הקורסים כוללים השתלמות בניהול חשבונות במחשבים ומיכון
- ★ הנחות לחיילים וחיילים משוחררים
- ★ עזרה בסידור בעבודה בתום הקורס
- ★ הלימודים יערכו בבנין גמנסיה הרצליה ת"א

פרטים והרשמה: רח' מרמורק 28 ת"א (ע"י הבימה) טל. 221965 מ־8 בבוקר עד 8 בערב

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להשתלמות עובדי הוראה

מישלב
מכון ישראלי להשכלה בכתב ליד המרכז לתרבות וחינוך

קורס בכתב לעובדי הוראה
בנושא: פרקים בתולדות א"י
הקורס על 2 שלביו כולל 24 יחידות לימוד המקבילות ל־400 שעות לימוד.
השלב הראשון יתקיים במשך שנת הלימודים תשל"ז ויכלול את הנושאים הבאים:
הקשר בין עם ישראל לארצו, רציפות היישוב בא"י, היבטים לסכסוך הערבי—ישראלי והמאבק לעצמאות.
מדי חודש תשלח ללומד יחידת לימוד אחת באמצעות הדואר. פעמיים בשנה יתקיימו ימי עיון וסיורים.
מסיימי הקורס זכאים לגמול השתלמות.
דמי השתתפות לשלב הראשון — 115 ל"י בלבד.
המעוניינים יבקשו חוזר "1 ב'" במישלב ת.ד. 21373 תל־אביב, או אצל המפקח על ההשתלמות במכון.

למד איטלקית
Istituto Italiano di Cultura
תל־אביב, רחוב מרמורק מס' 4,
טלפונים: 03-234544, 03-234550

בבי"ס לגזירה ותפירה
נפתחים קורסים חדשים
איבנשטיין
תל־אביב, רחוב פינסקר 9
טלפון: 298528

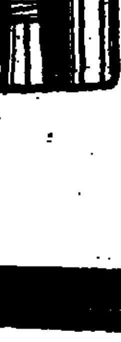

טכניקום
בתאריך 10.10.76 יפתח קורס
גרפיקה
עיצוב גרפי, אריזות, ביתנים לתערוכות.
פרסום וערב בהנהלה הקצינות
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

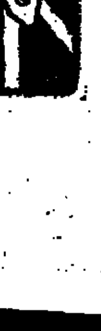

טכניקום
בתאריך 18.10.76 יפתח קורס
שרטוט
★בנין ★מכונות
★עיצוב פנים
בפיקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

ABC x 4

בית־ספר לאנגלית מדוברת

בעקבות הצלחה מלאה
בפתח־תקווה ובהרצליה,
מעמיד לרשותך ABC את שתי שלוחותיו החדשות
ברמת־גן ובחולון.

סוף סוף! חסל סדר נסיעות ארוכות ומייגעות! בית ספר מודרני ללמוד השפה האנגלית המדוברת, מעתה על ארבע שלוחותיו: פתח תקווה, רמת גן חולון והרצליה

ההרשמה לקורסים החדשים למבוגרים כבר החלה!

אנו נעזור לך בשיבוצך (כשרות חינם) באחת משבע רמות־הלמוד הנהוגות בבית ספרנו, החל מכתות ABC ועד לכתות השיחה - החפשית.

רוז ואיילין, עומדות בראש צוות המורים המעולה שלנו

לפרטים נוספים.
שעות הקבלה:
א,ב,ה 9-12
א עד ה 16.30-19.30
50 7 ל"י לשעור

פתח - תקווה רח' בר-כוכבא 1, קומה 7 חדר 66. טל. 904686
רמת - גן רח' זבוטינסקי 102, (ליד "דניש") טל. 721902
חולון רח' סוקולוב 64
הרצליה רח' סוקולוב 35, טל 983202 לנוחיותך-כתות בקר אחה"צ וערב

דובסקי

למד אנגלית בחודש אוקטובר חינם !!!

מבצע מיוחד בשלוחות רמת־גן, חולון ופתח־תקוה

כל תלמיד שיירשם גם לחודש נובמבר, הלימודים בחודש אוקטובר חינם !!!

המכללה למינהל שלוחת תל־אביב | קופת חולים של ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י מחלקת הדרכה

בשתוף עם משרד הבריאות

מודיעים על

המשך ההרשמה לחוג למינהל רפואי

אשר נועד להכשיר סגל מנהלי בכיר למוסדות הרפואה, והבריאות בישראל

יתקבלו תלמידים ל־2 מסלולים מקבילים:
4 שנתי לתאר ראשון *
דו שנתי לדיפלומה

פרטים והרשמה:
המכללה למינהל — אלנבי 113 ת"א, טל. 624462
המכללה למינהל — תיכון חדש — דרך חיפה 81, טל. 453317

* טעון הכרתה של המועצה להשכלה גבוהה.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללימודי חוץ
מודיע על פתיחת

לימודי תעודה

אשר יתקיימו בשעות הערב
בשנת הלימודים תשל"ז — 1976/77
בירושלים, בת"א, בחיפה ובבאר־שבע

ניהול
✶ ניהול כללי (בירושלים, בחיפה ובבאר־שבע)
✶ ניהול עסקי־תעשייתי (בתל־אביב ובחיפה)
✶ ניהול הייצור (בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע)
✶ ניהול הנדסי (בירושלים, בת"א ובבאר־שבע)
✶ ניהול כח־אדם (בירושלים, בת"א, בחיפה ובבאר־שבע)
✶ ניהול שיווק (בתל־אביב ובחיפה)
✶ ניהול הספקה ורכש (בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע)
✶ ניהול מחקר ופיתוח (בתל־אביב)
✶ ניהול אבטחת איכות (בתל־אביב)
✶ מינהל בתי־מלון (בירושלים, בת"א ובחיפה לימודי יום מרוכזים בת"א בלבד)
✶ ניהול פיננסי (בחיפה)
✶ ניהול אחזקה תעשייתית (בחיפה)

מדעי המחשב
✶ תכנות למחשבים אלקטרוניים (בתל־אביב ובחיפה)
✶ מנתחי מערכות מידע ממוחשבות (בירושלים ובתל־אביב)
✶ מערכות מחשבים למנהלים (בחיפה)
✶ תכן מערכות מידע מינהליות למחשבים אלקטרוניים (בחיפה)

הנדסה אזרחית
✶ פיקוח על הביצוע בבניה (בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע)

תקשורת המונים
✶ קורס מתקדם ליחסי ציבור (בירושלים ובתל־אביב)

ארכיונאות
✶ ארכיונאות טכנית (בירושלים ובתל־אביב)

שמאות
✶ שמאות מקרקעין וניהול נכסים (בירושלים, בתל־אביב ובחיפה)
✶ שמאות רכב (בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע)

תחבורה
✶ קציני בטיחות בתעבורה (בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע)
✶ קורס לתחבורה ולתנועה (בתל־אביב)

צילום
✶ צילום טכני מתקדם (בת"א, שנה ב' בלבד)

עיצוב ושרטוט
✶ עיצוב המוצר (בתל־אביב ובחיפה)
✶ עיצוב פנים וריהוט (בת"א ובפתח־תקוה)
✶ גרפיקה שימושית (בתל־אביב ובחיפה)
✶ ריהוט ומערכי פנים (בחיפה)
✶ שרטוט בנין (בחיפה)
✶ שרטוט טכני ותכנון חלקי מכונות (בחיפה)
✶ הסבה לשרטטי אלקטרוניקה ותכנון מעגלים מודפסים (בחיפה)

חשמל
✶ חשמלאים מוסמכים, ראשיים ובכירים (בחיפה)

פרטים והרשמה:
בירושלים: הטכניון, השלוחה בירושלים, בנין הצירה רח' יפו 22, טל. (241) 232251, בימים שני ורביעי, בין השעות 17.00—19.00
בתל־אביב: הטכניון, רחוב ליסין 14, טלפון: 266992, 268126/7
בחיפה: הטכניון, בנין ראשי, הדר הכרמל, טל. 661151, 667818
בבאר־שבע: משרדי מע"ץ, רח' החלוץ 127, באר־שבע, טלפון 057-34896, בימי שני בין השעות 17.00—19.00

הקלטת הודעה בתל־אביב, גם מחוץ לשעות המשרד בטלפון 266992

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י / המרכז לתרבות ולחינוך

מישלב

נפתחות כתות ערב ובוקר למבוגרים
הבנה לבחינות בגרות ומוקדמות

כיתות בוקר	כיתות ערב
למבוגרים בתל־אביב בחיפה ובירושלים	פתיחת כיתות חדשות ב־24 אוקטובר 1976

תל־אביב: מישלב, רח' ויצמן 53, טל. 263185, 10—1, 17—19
חיפה: רח' העליה 45, בת־גלים, טל. 520797, 8—11, 16—19

הרשמה לסניפי מישלב בשעות 5—7 אחה"צ

ירושלים: בי"ס לכל (מול אדיסון)
חולון: בי"ס רביבים, רח' השומר
צפת: בי"ס ממלכתי א', רח' הפלמ"ח
נס־ציונה: מועצת פועלי נס־ציונה
טבריה: עירית טבריה
יד אליהו: בי"ס החייל, רח' אנילביץ'
יפו: הל־כביר, בי"ס כנור
יהוד: מרכז הרבוה וספורט
נצרת: מועצת פועלי נצרת
עפולה: בי"ס יזרעאל
לוד: המרכז הקהילתי
רעננה: מועצת פועלי רעננה
גבעת אולגה: בי"ס אור לקף
בית שאן: הספריה העירונית
יבנה: המרכז הקהילתי
בית שמש: המועצה המקומית
לוד: מועצת פועלי לוד
רמלה: מועצת פועלי רמלה
בני־ברק: בי"ס מהליבר
פרדס־חנה: עירית בני ברק
רחובות: בי"ס בן צבי
קרית מלאכי: מועצת הפועלים

למד בכתב

✶ אלקטרוניקה סוג 4
✶ חשמלאי מוסמך
✶ שרטוט שלב א.
✶ הנהלת חשבונות סוג 1, 2, 1+2
✶ טלוויזיה — השתלמות למהנדסים הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה
✶ מכינה כללית־לכתה י.
✶ חשמל רכב סוג 3 לבעלי סוג 2 או 6 שנות וותק
✶ גזירה ותפירה

העבודה המעשית תעשה במעבדות אורט
פרטים והרשמה:
כל יום מ־8 עד 13, יום ו' עד 13
תל אביב: שד' דוד המלך 39, טל: 231783, 234332
בוגרשוב 66, טל: 225690, 225795
חיפה: הנביאים 20, טל: 666182, 664674
ירושלים: המלך ג'ורג' 44, טל: 226455
בארשבע: אסף שמחוני 7, טל: 77715

המכון להשתלמות מקצועית משולבת · משרד העבודה

למד בגרות בביתך!

אנו נבוא אותך בביתך, בזמנך הפנוי ולפי הקצב המתאים לך. למועדי הבחינות הנוחים לך. טובי המורים בארץ יבדקו את עיוניך. כל לומד רשאי להשתתף בהרצאות ותרגילי סיכום בשלוחת המכון הקרובה אליו - ללא תשלום נוסף.
הנחה של % ✶ לחיילים.

קורסים נוספים בכתב
● תכנות מחשבים
● רדיו אלקטרוניקה — כולל חלקים ומכשירים
● צילום — כולל מכשירי פיתוח והגדלה
● גרפיקה שמושית
● פרסום ויחסי ציבור
● אדריכלות פנים

לקבלת תכנית לימודים חינם פנה אישית או שלח התלוש הרצ"ב לת.ד. 28124 תל־אביב.
שם: ______ מעוניין בלימוד: ______
כתובת: ______ טל. ______

בכל מקום בארץ	תל־אביב	חיפה	רמת־גן	רחובות
פנה אישית או בכתב לת.ד. 28124 ת"א	בן־יהודה 51 טל' 234396	רח' בלפור 5 טל' 669041	ז'בוטינסקי 61 טל' 739193	רח' יעקב 3 (תה"אנדי)
	פתח־תקוה רח' בלפור 14	בת־ים שד' העצמאות 79 טל' 866311	חולון סוקולוב 45 (מעל הסופרמרקט)	רמלה רח' נורדאו 5 (בבוסף תקותנו)

✶ מינהל עסקים ✶ גזירה ותפירה
✶ ציור אופנה ✶ טלוויזיה/אנטנות

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

HERMES הרמס

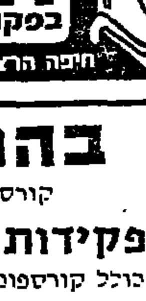

בתאריך 13.10.76 יפתח קורס
פקידות הנה"ח
בפקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

בהרצליה

קורסי ערב ובוקר
✶ פקידות ומזכירות
כולל קורספונדנציה וכתבנות
✶ הנהלת חשבונות 1+2
1000 ל"י
הפתיחה ב־17.10.76
תיכון מקצועי „אמירים"
רחוב העצמאות 59 • 981049

טכניקום

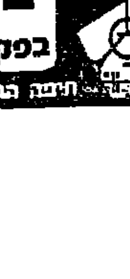

בתאריך 10.10.76 יפתח קורס
אלקטרוניקה - טלוויזיה
בפקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

גם אתה יכול להרוויח 4,000.- ל"י לחודש ויותר

כטכנאי שירות טלוויזיה ומומחה לתיקוני טלוויזיה ואנטנות
לאחר שתסיים קורס מרוכז של 10 חודשים בשעות הערב.
מתקבלים מועמדים ללא תלות בגיל והשכלה

פרטים והרשמה — מכון לאלקטרוניקה
לפנות בשעות: 09.00 — 1.00 לפנה"צ
4.00 — 7.00 אחה"צ

ת"א: רח' הנגב 13 (תחנה מרכזית)
חיפה: ביאליק 1 (פינת הרצל)
ירושלים: אגריפס 8 (מול קולנוע עדן)
באר־שבע: החלוץ 86 (מול קולנוע שביט)
רמת־גן: ז'בוטינסקי 61 (ליד קולנוע רמה)
פתח־תקוה: בלפור 14
רחובות: רח' יעקב 3 (מול אגד)
רמלה: רח' נורדאו 5 (בבוסף תקוותנו)

האם אתה מתעניין בגרפיקה ובציור? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגרפיקה והציור בביתך בזמנך הפנוי? סטודיו 9 בשתוף המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב יבחנו בביתך את כשרונך והתאמתך לגרפיקה ול ציור.

ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד
"המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב"
ת.ד. 28124 תל־אביב, למס' 77.
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות בספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון לגרפיקה ולציור.
שם: ______
כתובת: ______ טלפון: ______

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב

גרפיקה

נפתחים קורסי ערב בתל־אביב

מתקבלים רק בעלי כשרון הנבחנים במבחני כשרון ... (בערך)

או מלא וגזור
לכבוד המדרשה לגרפיקה ולציור
שליד „סטודיו צהר" ת.ד. 36239 תל־אביב
נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה.
שמי: ______ גיל ______
כתובתי: ______

השתלמויות מיוחדות
ללימוד מקצוע מועיל

✶ **קרור ומזוג אויר**
לבעלי ותק 3 חודשים במקצוע
✶ **טלוויזיה**
למהנדסים, הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה.
למסיימי הקורס — **טלוויזיה בצבע**
✶ **שזור פרחים מקצועי**
— 2 שלבים.
✶ **עצוב חלונות ראווה**
יחידי מסוגו בארץ.
✶ **קריאת שרטוט**

פרטים והרשמה: כל יום בין השעות 8.00—19.00, ביום ו' עד 13.00
בחוה"מ סוכות בהוח עד שעה 13.00

תל־אביב: רח' בוגרשוב 66, טל. 225690, 225795; שד' דוד המלך 39, טל. 234332, 231783
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 44, טל. 226455
חיפה: רח' הנביאים 20, טל. 666182, 664671
באר־שבע: רח' אסף שמחוני 7, טל. 77715
אשדוד: תיכון דתי רוגוזין, ת.ד. 789 טל. 21802 בין השעות 17.00—19.00

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

מדרשה למינהל ... של ההסתדרות הציונית ... לה לכלכלה ומדעי החברה
... לימודים אקדמיים ... תשל"ז בחוגים:
... ל עסקים / ל ציבורי / ל רפואי / ת חשבון / ונאות
... ת תקשורת - לימודי תעודה
... שרת מורים ... י"ס תיכוניים
... ל - לימודי תעודה

מישלב — מכון ישראלי להשכלה ... ליד המרכז לתרבות וחינוך
... לעובדי הוראה ... קים בתולדות א"י
... בכל 24 יחידות לימוד ... 400 שעות לימוד.
... במשך שנת הלימודים תשל"ז את הנושאים הבאים:
... לארצו, רציפות הישוב בא"י, ... ישראלי והמאבק לעצמאות.
... יחידה לימוד אחת באמצעות הדואר ... עיון וסיורים.
... לגמול השתלמות.
... הראשון — 115 ל"י בלבד.
... במישלב ת.ד. 21373 תל־אביב ... על ההשתלמות במכון.

למד איטלקית
Istituto Italiano di Cultura
תל־אביב, רחוב מרמורק פינת ...
טלפונים: 03-234544, 03-234550

هكذا من الاصل

לא אחד...לא שניים לא שלושה...לא ארבעה...
לא חמישה...לא שישה...לא שבעה...
שמונה!

1234
567
8

בשמונה עיתונים — בעת ובעונה אחת — מתפרסמת מודעתך הנמסרת ל„לוח 8 — לוח מעריב".

ב„מעריב", „דבר", „לעצטע נייעס", „ויאצה נוסטרה", „באשה סטראנה", „חדשות ישראל", „אוי קלט" ו„נוביני קוריר".

בו ביום מופצת המודעה שלך במאות אלפי עותקים — הרבה מעל ומעבר לכל תפוצה אחרת — ומגיעה לעיר ולעיירה, לוותיק ולעולה החדש; לצעיר ולמבוגר, ליצרן ולסוחר, לעובד ולמנהל, לקונה ולמוכר.

אין בישראל שום מכשיר פירסום דומה.

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

עימות אחד – משלוש זוויות־ראייה

עורו רבותי — הוויכוח תם.

...„אך, אילו הייתי נשיא..."
הרבלוק, „וושינגטון פוסט"

בבקשה...
מולדין, „שיקאגו סאן טיימס"

אנשים ומעשים

□ גילוייו של „המתווך"

על פרשת הזמנתו של ח"כ לובה אליאב למצרים, לפגישה עם נאצר, מספר מארק האלטר, הצייר הפריסאי, בספרו „המוקיון ד־המלכים" שפורסם זה עתה בפאריס.

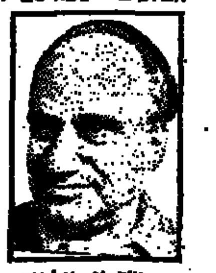
ח"כ א. אליאב

ערב הבחירות לכנסת הנוכחית גילתה גולדה מאיר בישיבת מרכז מפלגת העבודה, כי מתווך מסויים הציע לפני שלוש שנים שלובה אליאב יסע למצרים והיא נתנה את הסכמתה לכך. מארק האלטר, שהוא היה המתווך שדן עם הנציג המצרי על נסיעתו של לובה אליאב לפגישה עם נאצר ובא לשם כך לתל־אביב, נפגש עם גולדה והיא אמרה לו: לובה אליאב איננו גולדמן, הוא אחד משלנו, הוא מהווה חלק של ישראל, ואם הוא יכול לנסוע — שייסע. היא ביקשה מ־האלטר לבוא למחרת היום, אחרי שתיוועץ עם חבריה וכשהוא בא כעבור 24 שעות הוא פגש בדלת את דיין ואת גלילי יוצאים ממשרדה. גולדה אמרה לו: יש לך אור ירוק להסדיר את הפגישה, אך דווח לי במישרין על תוצאותיה. האלטר אומר, שמסע אליאב לא יצא לפועל משום שבינתיים פרץ המשבר הירדני, ובאותו חודש, ב־28 בספטמבר מת נאצר.

□ הבן נקרא: יגאל אלון

יגאל אלון נקרא בנו הצעיר של אפרים אליהו גיראדי, מי שהיה הפרקליט הראשי של הצי ההודי. בתפקידו זה היה גיראדי כפוף לקרישנה מנון, אשר היה שר ההגנה של הודו.

אפרים גיראדי

אך היה לו לגיראדי, גם תפקיד אחר: הוא היה גם ראש הקהילה היהודית בדלהי וכאשר נולד בנו הצעיר, בעת שיגאל אלון ביקר בדלהי לפני כ־13 שנה, הוא קרא אותו על שם יגאל אלון. הוא נצר לעדת „בני ישראל", אך אשתו, ממשפחה יהודית מבאגדאד, היתה תושבת ישראל.

אחיו של גיראדי, לויטננט קולונל יוסף גיראדי, נפל בקרב במלחמה נגד פאקיסטאן.

בשנת 1967 עלה אפרים גיראדי לישראל ו־לאחר כמה שנים יצא לייצג חברה ישראלית בניו־יורק. אז נודע לשלטונות הודו, כי הוא נמצא בארה"ב והם הגישו תביעה להסגירו באמתלא שנתגלו ליקויים בחשבונות של קרן שבויי המלחמה ההודיים שהוא היה אחד מ־שלושת נאמניה. המדובר הוא ב־1600 דולר ויגאל אלון נתבקש להתערב לטובתו.

□ ההזמנה שלא יצאה לפועל

חיים בר־לב, שר המסחר והתעשיה, הוזמן הקיץ לבקר בארה"ב כאורחו של שר החקלאות האמריקני ארל באץ.

הש ח. ברלב

שר החקלאות האמריקני ביקר בשנה שעברה בישראל ובעת ביקורו הזמין את שני ה־שרים, שאתם התדיין, ל־ערוך ביקור־גומלין ב־וואשינגטון. הראשון, שר החקלאות אהרן אוזן, הספיק כבר לערוך ביקורו בוואשינגטון ואילו שר המסחר חיים בר לב הת־עכב בשל הצורך לתאם את המועד גם עם שר המסחר האמריקני אליוט ריצ'ארדסון. השבוע אילץ הנשיא פורד את ארל באץ להתפטר מתפקידו לאחר שנכשל בלשונו בבדיחה על הכושים.

□ „אשת האופה"

זה חדשים אחדים מככב חיים טופול בתפקיד הראשי במחזמר „אשת האופה". הצגת הבכורה של המחזה היתה בסוף יוני בלוס אנג'לס, ומאז עברה ההצגה לבוסטון ועומדת

חיים טופול

להגיע לוואשינגטון ומשם לניו־יורק. המחזמר, שהוא עיבוד לסרטו של מרסל פאניול, זכה להצלחה קופתית, אך הביקורת היתה צוננת. משום כך החליט חיים טופול, ערב בואו של המחזמר לניו־יורק, להתיר את החוזה שלו להופעה במחזמר, שהיה חוזה לשנה, כיוון שלא רצה לערוך את הופעת הבכורה שלו בברודוויי „ברגל שמאל", בכוזה שצפויה לו, לדעתו, ביקורת קשה.

המפיק ניאות לשחרר את טופול מן החוזה וחיים טופול יוכל לשוב ארצה בזמן, כשבתו הבכורה מתגייסת לצה"ל.

□ „המצב העדין"

הפרקליטים בשרות המדינה הגישו עתירה לבית הדין הגבוה לצדק להוציא צו על תנאי נגד שר העבודה שיבוא וינמק למה לא יתערב בסכסוך העבודה בין הפרקליטים למשרד ה־משפטים.

אם בית הדין העליון יוציא את הצו הזה, הרי שעבודתו הראשונה של פרקליט המדינה גבריאל בך בשובו לארץ תהיה הופעה בשם הממשלה בבית הדין העליון נגד העתירה של הפרקליטים הנתונים למרותו.

ממטולה עד אילת

איננו

סיפור השנה החדשה המדהד באולמות בית המשפט בתל־אביב:

עם מינוים של שופטים חדשים לאחרונה, הוכנו אולמות מספר לאיכסונם בבנין הזוקק שב־רחוב ויצמן. משהגיע משה טלגם, שופט חדש של בית הדין המחוזי, למשפט הבכורה שלו, מצא את עצמו באולם נאה ומשופץ, ליד דוכן מבהיק. אלא שגילה ששכחו לשים ליד ספר תנ"ך הדרוש

להשבעה. כרגיל קורא השופט לפקיד העזר ומוסר לו את שם אחד הצדדים שהגיע תורו להתייצב לפניו. אך הפעם קרא את הפקיד לדוכן ולחש לו: „תנ"ך, בבקשה".

הלה, בכוח ההרגל יצא לקהל והכריז ברכה: „אדון תנ"ך!" מאחר ואיש לא השיב לקריאתו, הוזר והזיז: „איננו". כשמירכתי האולם עלה קולו של לץ:

„יצא לשתות תה עם אדון תלמוד!"

רק מלחמת התשה

שר הבטחון שמעון פרס ומנהיג הליכוד מנחם בגין התחלפו ביניהם הסבות האשמות קולניות בפרוזדור המקיף את אולם מליאת הכנסת, עד כי לא ניתן היה לשמוע את דברי הנואם בתוך ה־אולם.

בלהט הוויכוח על אירועי חברון נדמה היה לרגע קט שהם עלולים להגיע לידי תגרת־ידיים. סדרנים אצו מכל העברים כדי להרגיעם, וניצבו ביניהם. חברי־כנסת יצרו מיד מעגל גדול סביב הניצים, והתבוננו נדהמים במחלוקת הגועשת.

העיר ח"כ יהודה בן־מאיר בחיוך: זו עדיין רק מלחמת התשה, הם צריכים לנסוע להשתלמות בפרלמנטים של דרום־אמריקה.

טעם וריח

את עמדת המערך בפרשת ארועי חברון הציג השבוע בכנסת רב ההסתדרות, ח"כ הרב מנחם הכהן. הוא עלה לדוכן לאחר ח"כ מנחם בגין.

צעקה ח"כ גאולה כהן משולהבת: עכשיו נשמע את גרסת הרב מטעם...

נפל לה ח"כ אהרן אפרת ממפ"ם: הרב לוינגר שלך הוא רב בלי טעם...

סוכת בבלי

בשיכון בבלי בתל־אביב אין זכר לבבלים, אבל מגדל בבל ניצב במרכז השיכון לתפארת. זהו בנין רב־קומות ובו דירות להשכרה. שמתגוררות בו משפחות שעלו לאחרונה מעשרים ושלוש ארצות. מסתבר כי ביניהם פרופסור רוסי בעל שם עולמי, מהנדס יהודי מאנגליה, זוג דוגמני־צמרת שחצו את מסך הברזל, אמריקני שהפך לקצין צה"ל, רופא מנתח מארגנטינה, אינג'ינר שוודי, סוחר רהיטים מפרו, מומחה לשטיחי יוקרה מפרס, קנדים שומרי מסורת, דרום אפריקנים מודאגים, נשים, טף וכלבים.

כל אימת שמתקלקלת המעלית או תנור המים נסדק, פורצת אנדרלמוסיה לשונית שמזכירה את המקור התנ"כי, ואז מתרוצץ בעל הבית, מר ישראל גלבורט, בין הקומות, כשהוא נושא באמתחתו מילוני כיס במבחר השפות ומה שחסר משלימות מילות־בסיס באידיש ותנועות פנטומימה.

כדי לאחד את הלבבות, נוהגים גלבורט ורעיתו להזמין לביתם הסמוך קבוצת דיירים־עולים למסיבת תה שבתית. כדי להטות אוזן לבעיותיהם. בעית השבוע היתה צערם של רוב העולים על שלא הוזמנו לבתים ישראלים לחגוג את הסוכות. העלתה הצעה לבנות סוכה לכל הדיירים בחצר הבית. התלקחה התרגשות. דיברו על שמחת קיבוץ גלויות, על תפילה בצוותא ומזנון בינלאומי ופתחו ברשימת מתתפים ותרומת כספים. איש אינו יודע מה גרם לקצר האנושי, אך לפתע פרץ ריב. וקריאות בבליל שפות עלו עד לב השמים. בנית הסוכה נדחתה — עד לשנה הבאה, אולי...

אתרוג אחרי סוכות

מי לא שמע את הפתגם העממי „כמטריה אחרי הגשם, כן אתרוג אחרי סוכות". שימושו של האתרוג כאחד המרכיבים של „ארבעת המינים" יפה לחג הסוכות בלבד. לאחר מכן חוזר פרי ההדר זה לאלמוניותו לשנה תמימה כמעט.

אולם, לא כן חושב הסופר הירושלמי דב רחן שירש מאבותיו את אומנות הנצת האתרוגים, המשמשים לאחר סוכות... בשמים להבדלה. במשך שנים היה רחן עוסק בתחביב זה בצנעה ואף היה

מעביר „קורס" בהלכות ההנצה בקיבוץ שדה־צבי. באחרונה החליט לזכות את הרבים ולהוציא את ה„מרצע" (בו נוקבים את האתרוגים, כדי לתקוע בהם את הצפורנים) לרשות הרבים.

החוברת הצבעונית. הנקראת „בורא מיני בשמים", מלאה תמונות יפות ונותנת הדרכה שימושית למי שרוצה לחנוט את אתרוגו ולהשתמש בו גם לאחר הסוכות.

מי יהרוס בית באשקלון?

פעם שרו החלוצים „מי יבנה בית בגליל". היום התעוררה שאלה הפוכה: מי יהרוס בניה בלתי חוקית בגליל וגם באשקלון.

מבקר המדינה בדק תיקי בניה ובהם פסקי דין של בית־המשפט על הריסת מבנים בלתי חוקיים באשקלון — אולם פסקי הדין המצווים להריסה לא בוצעו. זאת, מאחר ונוצרה מחלוקת בעיריית אשקלון מי בעצם ממונה על ביצוע צווי ההריסה.

איש אינו רוצה להיות ה„איש הרע". יו"ר ועדת המשנה לבנין ערים בעיריה היה משוכנע כי הסמכות להריסת מבנים היא בידי מהנדס העיריה. אולם בעיריית אשקלון אין מהנדס עיריה, לאחר שבעל תפקיד זה התפטר על רקע אותה מחלוקת.

עתה בא נציג משרד הפנים והודיע, כי הכוח להריסת מבנים בלתי חוקיים הוא בידי ועדת בנין ערים בלבד. באחרונה הוחלט במליאת ועדת בנין ערים כי היא מטילה על מהנדס העיריה ועל מחלקת האחזקה בעיריה את המשימה להרוס מבנים בלתי חוקיים. אולם זאת, לאחר דיון על כל מקרה — ועל סמך הוראה בכתב.

לא הוחלט מי יתן את ההוראה בכתב.

מכך ניתן להבין, כי באשקלון לא יהרסו מבנים לא חוקיים בשנה הקרובה...

שומר הראש

האלוף (מיל') אריק שרון הופיע השבוע ב־ירושלים בערב שאירגנה מחלקת התרבות של עירית ירושלים לציון מלאת שלוש שנים למלחמת יום־הכיפורים. המונים צבאו על אולם „בית העם" שכבר היה מלא עד אפס מקום, ובמאבקם הנואש להחדר פנימה שברו דלתות הזכוכית הגדולות.

את אריק שרון עצמו החדירו המארגנים בדרכי עקיפין לתוך הבנין. יחד אתו חדר לבנין בחור צעיר, כאשר שאלוהו הסדרנים למעשיו, הפטיר כלאחר־יד כי הוא שומר ראשו של אריק.

כאשר שמע זאת אריק שרון, הוא חייך והגיב: הראש שלי לא שווה כל כך הרבה בעיני המימסד, שיפקידו עלי שומר. לפי שעה שומרת עלי רק אשתי...

מסתבר כי הצעיר פשוט גילה תושיה, ובצורת התחבולה הזאת הצליח להאזין להרצאתו של אריק.

קבל וראי

■ שעת הכושר שהוחמצה

בספר בשם „השואה הגדולה של הדיפלומטיה" שיצא עתה לאור בארצות־הברית בהוצאת „בייסיק בוקס", כותבים המחברים א. פרידלנד, פאול סי־בורי וא. וילדאבסקי:

שעת הכושר היתה לארה"ב במשא ומתן על ייקור הנפט כאשר החזיקה ישראל את הגייס השלישי המצרי בכיתור. כשם שדרשה בריה"המועצות הפסקת־אש בלא תנאים, כך צריכה היתה ארצות־הברית לדרוש על פי אותו עקרון חיסול חרם הנפט בעת המשא ומתן. כיוון שלא עשתה כך, נאלצה ארצות־הברית לשאת ולתת בעוד אקדח צמוד לרקתה — ואף מתוך הקזת דמה הכלכלי בלעדי תמיכת בריה"המועצות היו מפיקי־הנפט ה־ערביים חסרים כל הגנה. לוא היתה ארצות־הברית עומדת על כך, שהנה מאיימים על האינטרסים החיוניים שלה — הספקת האנרגיה, משקה הכלכלי, התעסוקה, בעלות־בריתה — כי אז היו מפיקי הנפט נאלצים לחזור בהם, או שבריה"המועצות היתה נאלצת לתמוך בצעדם. אולם ארצות־הברית לא ביקשה שום ויתורים; ולא עוד אלא שויתרה על יתרונה היחיד — עניבת החנק שהטילה ישראל על מצרים — תמורת הבטחה, שמ־עולם לא נאמרה בגלוי, כי בריה"המועצות, שהסיתה למלחמה, תעזור עכשיו בהשכנת השלום.

■ „אבינו שבשמיים" — אמצאת הגברים...

„שרה, רבקה, רחל ולאה יוכנסו לנוסח התפילה של התנועה הריפורמית בלחצן של הנשים — ו„אבותינו אברהם, יצחק ויעקב" לא ייזכרו בלי נשותיהם. בהתאם לרפורמה שהנהיגו נשי התנועה הרפורמית בארה"ב בסידור התפילה.

„הג'ואיש כרוניקל" הלונדוני מוסר על כך מניו־יורק:

נשי התנועה הרפורמית באמריקה עדיין אינן מרוצות מן התיקונים, שנעשו בסידור התפילה הרפורמית: צורות רבות של הפניה אל ריבונו של עולם עדיין נראות להן כיליד־ים של שוביניזם גברי: למשל „אבינו", „אדוננו", „מלך", ו„האדון" שהוא תחליף לשם הוויה בסידור שלהם.

עתה הכינו „מילון" של תחליפים, כגון „האל", „הכל יכול", „הברוך" או „הבורא", ובמקום „מלך־העולם" הן מציעות לומר „שליט־העולם".

במקום „אבותינו" בתפילת העמידה ייאמר „אבותינו ואמותינו", ואל „אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב" יוסיפו גם את שרה, רבקה, רחל ולאה. „אחינו בני־ישראל" ייהפך ל„אחינו ואחיותינו" ו„מגן אברהם" יהיה ל„מגן קדמונינו", במקום „אבינו מלכנו" יאמרו „שליטנו".

לא ברור אם ועדה מיוחדת לסידור־התפילה מטעם איחוד בתי־הכנסת הרפורמיים בניו־יורק, היושבת על מדוכה זו, מתכוונת לשנות גם את הנוסח העברי, או את הנוסח האנגלי של הסידור הרפורמי בלבד. על כל פנים יש נקודה אירונית אחת:

בנוסח הקדיש בתרגום האנגלי החליפו הרפורמיים בשעתם את הסיום „עושה שלום במרומיו" בנוסח: „אבינו שבשמיים יעשה שלום וכו'". עכשיו בגלל לחץ הנשים נגד „אבינו" הם מתכוונים להחזיר על כנו את הנוסח הישן „עושה שלום".

■ כאילו „אגרסיביות הולכת עם „גבריות"

שלומית טייב כותבת ב„חותם" ברשימתה נשים עם „סגנון גברי":

חברת־הכנסת שולמית אלוני סיפרה לא מזמן בראיון ברדיו, על פתקים והערות ש־משגרים אליה עמיתיה, הגברים, בעקבות נאומיה המנותקים בעיני הציבור כבוטים ולפעמים „גבריים".

„הנאום שלך היה מצויין, אבל למה לא הלכת למספרה?" מעיר גבר לגברת. „למה החזקת את היד כך ולא אחרת?" כותב בפתק מישהו אחר, גם הוא בן המין החזק. שולמית אלוני אמרה באותו ראיון, שקשה להניח כי גבר יקבל מכתבים מעין אלה. היא הוסיפה והעירה, שגולדה אומנם יושבת כיום „על תקן של סבתא", אבל גם עליה אמרו, בגלל היותה אשה לוחמת, שהיא תוקפנית וגברית.

אמירות מעין אלה חוזרות ומזכירות לנו עד כמה כולנו שבויים בתדמיות נוקשות וסטריאוטיפיות של „גבריות" ו„נשיות". כא־שר אשה נוקטת טון תקיף בדבריה, בכתב או בעל־פה, אומרים שהתבטאותה אינה „נשית". כאילו תקיפות ואגרסיביות „הול־כים" עם גבריות בלבד. ולעתים דשים בתופעה (המפתיעה!), במקום להתייחס לדברים הנ־אמרים.

■ החיים לא נמדדים בקילומטראז'

„מה הם מחפשים החבריה שלנו המסתובבים סביב העולם?" — שואל אריק בלהן הקיבוץ כפר־הנשיא ודבריו מובאים באיגרת איחוד הקבו־צות והקיבוצים. ברשימת „בריחה מן השיגרה", באמר:

אתה רואה ארץ אחת יפה; אתה עובר שניה — מעניין; שלישית, רביעית — המר־חקים מטושטשים ונופים הופכים לשיגרה. כמה פעמים אפשר לעמוד בפה פעור מול מפל מים או הר מושלג ולצעוק „פנטסטי"?

זו אופנה, זו בריחה מסוימת מן השיגרה. אתה נשוי כבר ובסדר העדיפויות שלך יש אשה, ילדים וכל מה שקשור עם זה. הם מסתכלים על זה כעל בית כלא ואומרים „שיגרה, שעמום, שמעון! אנחנו צעירים, הבו בירה, אורות הכרך, ההתרגשות של עוד חותמת בדרכון, הרומנטיקה של הטרמפ העובר גבולות ומדבריות, מעברי הרים ונשרי על העתים..."

מעייף אותי רק לחשוב על זה. כמה זמן יכול אדם לחיות מתוך מה שמכילה מזוודה או תרמיל גב? עד שהוא מבין שהחיים לא נמדדים בקילומטראז' ואוסף שקופיות, עם אולי לעולם לא יבין את זה...

هكذا من الاصل

مكنز من الاهل

עליה לרגל לירושלים בסוכות — תנאי לברכת הגשם

מאת י. רצהבי

חג הסוכות ביסודו הוא חגם של שומרי האדמה, כועד גל בסוף השנה עם סיום הקציר והאסיף, [illegible] לעונת העבודה. זיקת החג לחקלאות עולה מן השם „חג האסיף" שניתן לו (שמות כג, טז; לד, כב). ואף מצוות השמחה הקשורה בו המודגשת בתורה ובדברי חכמים, כל המצוות התלויות בו, הן אלה שנתקיימו בפני הבית — ניסוך המים ושמחת בית השואבה — והן אלו הנוהגות לדורות — סוכה וארבעת המינים — קשורות במים ובגשמים. במשנת ראשונים חג הסוכות הוא יום הדין, שבו נחרץ גורלה של הארץ לגשמים או לבצורת. „ובחג נידונין על המים" (משנה ראש השנה א, ב). והחג כולו היה בעיני הקדמונים חג ה־כפר. את הכתוב בפרשה „אמור", „שבעת ימים תקריבו אשה לה'" (ויקרא כ"ג, ל"ו), דרש יונתן בתרגומו: שבעה יומין תקריבון קרבן לשמא דה', מכוונים היו להתפלל לפני השם על המטר". צורכי הארץ לגשמים הטרידו בתקופת בית שני את אבותינו, שעיקר פרנסתם היתה על עבודת האדמה. כבר ביום הכפורים כלל כהן גדול, בתפלה שהתפלל בהיכל, את הבקשה על הגשמים, והעמידה בראש תפילתו. הרי זה בא ללמד על מידת חיוניותו של המטר לארץ ישראל.

חג הסוכות והגשמים צמודים זה לזה. המקרא מתנה את ברכת הגשם — בעלייה לרגל ובחגיגת החג בירושלים. זכריה הנביא רואה את החג, בחזון אחרית הימים, חג אוניברסלי של הגויים במלכות שדי אף בגדר של שרידי עמים שלחמו בישראל. אומה שיסרבו לעלות לירושלים לחג הסוכות ייענשו בעצירת גשמים. „והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים להשתחוות למלך ה' צבאות ולא עליהם יהיה הגשם" (זכריה יד, יז). דומני כי השקפת חז"ל, שבחג נידונים על המים מקורה בנבואה זו, [illegible] כהפטרה ליום טוב ראשון של סוכות. [illegible] אחרי מצות החג, [illegible] ונבחן את יסוד המים, כסמל לגשם, [illegible].

בכלל טעמי מצות סוכה, המפורשים בתורה ובספרות חכמים, מצוי גם טעם התולה אותה בעונת הגשם. בעקבות [illegible] של תורה, שהסוכה היא זכר לסוכות שעשו אבותינו במדבר בצאתם ממצרים, סבורים כמה חכמים שסוכות הללו העמידו ישראל [illegible] במדבריות, [illegible] ובימות הגשמים [illegible] את הסכך. [illegible]

[illegible]

ארבעת המינים

[illegible] לבצוות ארבעת המינים — [illegible]. האתרוג המכונה בתורה „פרי עץ הדר" (ויקרא כג, מ) דרש בן עזאי: [illegible] הדר על כל מים (סוכה לה, א) [illegible] „הדר" [illegible] היוונית, שמשמעותה מים. [illegible] על המים, ויעיד על כך הכתוב [illegible] (סוכה מה, כו). כיוצא בו ההדס, „ערבי נחל" — שם מעיד עליהם. בהלמוד [illegible] קשר ארבעת המינים למים ולמטר. ר' אליעזר סובר [illegible] גשמים [illegible] בשעת נטילת לולב. טעמו הוא: הואיל וארבעת המינים הללו אינם באים אלא לרצות על המים, וכלם שארבעה מינים אלו אי אפשר להם בלא מים כך אי אפשר לעולם בלא מים (בבלי תענית ב, ב). האחרונים קיבלו הסבר זה והרחיבו [illegible]. ר' יצחק אבוהב, חכם ספרדי שחי ב־ראשית המאה הט"ו, מציין כי מצות [illegible] בארבעה המינים ואגודת הלל עליהם בבית הכנסת באו לשם מתן הודאה למקום, שגידל פירות [illegible], והתפילה לפניו „ש־יתן גשמי ברכה בעולם להצמיח ולגדל כל הצריך לקיום בני אדם" ([illegible]). דרש אחר, שהעלה אותו אבוהב, מקשר את ארבעת המינים עם [illegible], לפי דרש זה מרמזים ארבעת המינים על ארבעת ראשי הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן, שהם ארבעה יסודי עולם השפל ([illegible]). לכאן יש לסמוך את דבריו של ר' אבא [illegible], שעץ הדעת שאכלו ממנו אדם וחוה, אתרוג היה (בראשית רבה ב, הו).

[illegible] בדרך הפשט, לנטילת [illegible] הרמב"ם, כיון [illegible] מצות [illegible] בסוכה [illegible] ישראל במדבר [illegible] את נטילת ארבעת המינים [illegible] של ישראל [illegible] מן המדבר — שאינו [illegible] זרע [illegible] — אל ארץ [illegible] אילנות וצמחים. ד' המינים הללו הם מן הצמחים [illegible] ארץ ישראל, [illegible] האדמה: אתרוג — [illegible] ריחו טוב [illegible], הדס — עליו [illegible]; ערבה — [illegible] על אלה [illegible] : [illegible] בארץ בעונה זו, [illegible] על כל אדם. [illegible] (מורה נבוכים, ח"ג פרק מג). בתפיסת הרמב"ם ד' המינים הם [illegible] את [illegible] של ארץ ישראל.

גם בנענוע הלולב כלפי ארבע רוחות, שמים וארץ [illegible] על ברכה השנה שתולים בהם: [illegible] הלולב והפרי [illegible] בנענוע [illegible] „מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים" (סוכה לז, ב).

בגלל סגולת העצמים הצפונה בארבעת המינים נטלו אותם גם מחוץ לבית הכנסת וגם לאחר מועד הסוכה. בתקופת [illegible] קארו נהגו מקובלי צפת לצאת לכירון בחול המועד סוכות ולהקיף בלולביהם את קברו של ר' אלעזר, בנו של ר' שמעון בן יוחאי. באמצעות טקס זה ביקשו לעורר זכות צדיקים להורדת גשמים. טקס דומה מקובל היה ב־גולת תימן. בשנים של עצירת גשמים נוהגים היו בני תימן להוציא את הלולבים והאתרוגים היבשים ממקום גניזתם אל בית הכנסת, ושם היו מנענעים בהם ואומרים עליהם סדר ה„הושענות" כמו בחג [illegible].

פזמוני הושענות ושמיני עצרת

לחג הסוכות יצרו הפייטנים [illegible] פיוטים הקרויים בשם „הושענות" ועל שם פזמון „הושע נא" החוזר בהם. ההושענות [illegible] בשפע בפיוט הצבור לאסכולותיו [illegible]: ארץ ישראל, בבל וספרד. הנודעות בהן הן ההושענות שחיבר ר' סעדיה גאון, שנתקבלו במחזורים של יהודי תימן. ב־הושענות [illegible] הפייטנים [illegible] את כל [illegible] הקשורים בחג: סוכה וארבעת המינים, ניסוך המים ושמחת בית השואבה [illegible]. להם צירפו גם את [illegible] של כנסת ישראל, שעבודה [illegible] ההושענות הוא התפילה על גשמי השנה. וכאן דרכם של הפייטנים להזכיר אישים באומה, שתולדות חייהם קשורים [illegible] של מים, להיתלות בהם ולבקש מים בזכותם. כגון אברהם, שהביא למלאכים מים [illegible] (בראשית יח, א), או יצחק שחפר בארות מים (שם, כו, [illegible]), וכן יעקב [illegible] בשקתות המים (שם, ל, לח) וכיוצא בהם. כדרשות, שדרשו חכמים על החג [illegible] הפייטנים [illegible] בפיוטיהם [illegible] שבוע נקבעו הפייטנים [illegible] בסמלי מים. ר' סעדיה גאון מפייס על ד' המינים [illegible] הסכך, [illegible] מים ובהם [illegible] על המים:

[illegible] מים וסוכך עצי [illegible]
[illegible]

([illegible]).

[illegible] זה אומר יחיאל בר [illegible] בתפילת מעריב לליל שני של סוכות:

בראשון תקחו ארבעת מינים
לרצות על מי ענבים.

(מחזור קרבן אהרן, [illegible]).

[illegible] שמיני עצרת הוא החג. [illegible] פיוטי גשם רבים נקבעו ליום האחרון של חג הסוכות, הלא הוא שמיני עצרת, אף זה [illegible] בפני עצמו.

עץ אתרוג, ריצפת פסיפס בקיסריה, מהמאה ה־4 לסה"נ

בנק אגוד לישראל בע"מ
UNION BANK OF ISRAEL LTD

הודעה לפי סעיף 23 של חוק ניירות ערך תשכ"ח — 1968

בנק אגוד לישראל בערבון מוגבל מודיע בזה כי פורסם ביום 1.10.1976 תשקיף בדבר:

הצעה של 13.624.470 מניות רגילות רשומות על שם בנות -.1 ל"י ביחד עם סדרה של 6.812.235 ל"י ע.נ. שטרי הון (אופציות) 1981 נדחים, רשומים על שם, בלתי צמודים וללא ריבית הניתנים להמרה בשנים 1977/81 במניות רגילות של הבנק במחיר המרה של 2.60 ל"י למניה, המורכב מ-.1 ל"י ע.נ. שטר הון (אופציה) שיומר ותשלום סך של 1.60 ל"י במזומן בעת ההמרה.

המניות הרגילות ושטרי הון (אופציות) מוצעות ב־6.812.235 יחידות המורכבות כל אחת משתי מניות רגילות ו־-.1 ל"י ע.נ. שטר הון (אופציה) שמהן: 1,800,000 יחידות יוקצו למשקיעים מוסדיים ו־ **2.700.000 יחידות המורכבות כל אחת משתי מניות רגילות ו־-.1 ל"י ע.נ. שטר הון (אופציה) מוצעות לצבור במחיר הנפקה של 5.80 ל"י.**

רשימת החתימות תפתח ביום 20 באוקטובר 1976 ותסגר ביום 21 באוקטובר 1976 בשעה 12.30. בקשות ליחידות המוצעות ביחד עם הסכום המלא המגיע עבור היחידות המבוקשות תוגשנה לבנק על גבי טפסי בקשה, ממולאים וחתומים כהלכה, באמצעות כל אחד מסניפי הבנק או סניפי בנק לאומי לישראל בע"מ או דרך בנקים וסוכני ניירות ערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

2.187.235 יחידות המורכבות כל אחד משתי מניות רגילות ו־-.1 ל"י ע.נ. שטר הון (אופציה)

מוצעות לבעלי המניות הרגילות והמניות הרגילות „א" ולבעלי שטרי הון נדחים 1977/86 במחיר של 4.20 ל"י ליחידה לפי היחס של יחידה אחת לכל 10 מניות קיימות או לכל -.17 ל"י ע.נ. של שטרי הון 1977/86.

מכתבי זכויות בגין היחידות של הנפקה זו בצרוף עותק מתשקיף זה נשלחו ביום 8.10.1976 לכל בעלי המניות לסוגיהן ולכל בעלי שטרי ההון 1977/86. היום האחרון לניצול הזכויות הוא 29 באוקטובר 1976, ואת מכתבי הזכויות כשהטפסים ממולאים וחתומים כהלכה בצרוף התמורה המלאה של היחידות המבוקשות יש להגיש לבנק בסניפו המרכזי, רחוב אחוזת בית 8—6, ת"א, במישרין או באמצעות כל אחד מסניפי הבנק או סניפי בנק לאומי לישראל בע"מ או דרך בנקים וסוכני ניירות ערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב, לא יאוחר מהתאריך האמור. ניתן לקנות ולמכור זכויות בבורסה לניירות ערך בתל־אביב באמצעות בנקים וסוכני ניירות ערך החברים בבורסה האמורה, בימים 26 ו־27 באוקטובר 1976.

125.000 יחידות המורכבות כל אחת משתי מניות רגילות ו־-.1 ל"י ע.נ. שטר הון (אופציה) מוצעות לעובדים הקבועים של הבנק במחיר של 3.50 ל"י ליחידה.

בקשות ליחידות לעובדים הקבועים של הבנק תוגשנה לבנק החל מיום 24 באוקטובר 1976 עד יום 29 באוקטובר 1976 שעה 12.30 על גבי טפסי בקשה שהבנק יעמיד לרשות העובדים.

עותק מהתשקיף והעתק מההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.

עותקים מהתשקיף ניתן להשיג בסניפי בנק אגוד לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנקים אחרים ואצל סוכני ניירות ערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

אין לראות בהודעה זו הזמנה לרכוש את ניירות הערך המוצעים.

10 ענקי המוסיקה

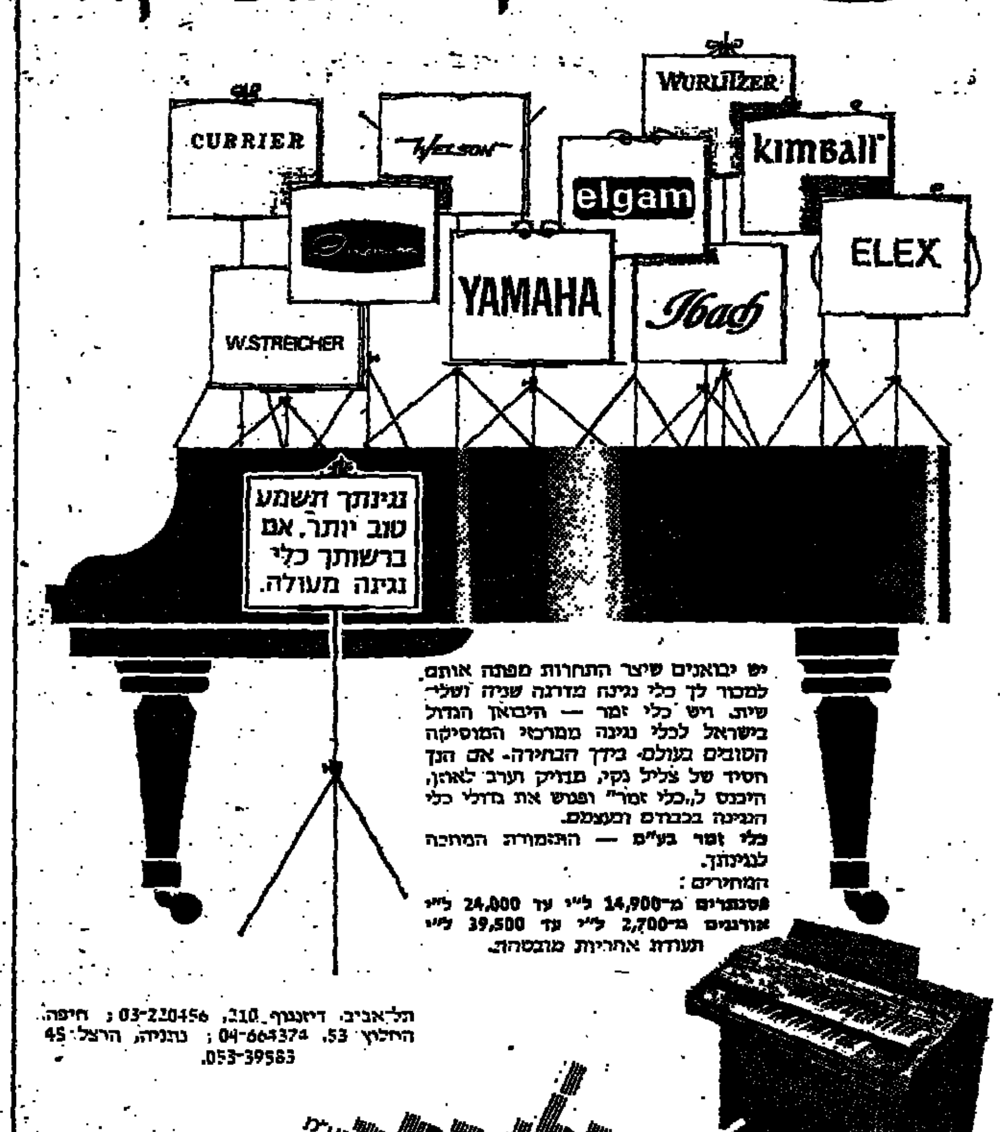

יש יבואנים שיצר התחרות מפתה אותם למכור לך כלי נגינה מדרגה שניה ושלי־שית. ויש כלי זמר — היבואן הגדול בישראל לכלי נגינה ממורכזי המוסיקה הטובים בעולם. בידך הבחירה. אם הנך חסיד של צליל נקי, מבריק וערב לאוזן, היכנס ל„כלי זמר" ופגוש את גדולי כלי הנגינה בכבודם ובעצמם.
כלי זמר בע"מ — התזמורת המוכנה לנגינתך.
המחירים:
פסנתרים מ־14,900 ל"י עד 24,000 ל"י
אורגנים מ־2,700 ל"י עד 39,500 ל"י
תעודת אחריות מובטחת.

תל־אביב: דיזנגוף 210, 03-220456; חיפה: החלוץ 53, 04-664374; נהריה, הרצל 45 053-39583

כלי זמר בע"מ
התזמורת המוכנה לנגינתך.
שם

עירית בת־ים — לשכת הנוער
להקת המחול העירונית מודיעה על
קיום מבחני כניסה
למועמדים/ות בעלי רקע קודם
במחול ובתנועה
ללהקה יתקבלו נערים בגילאי 16—18
המבחנים יתקיימו בתאריכים 11.10.76 — 18.10.76 בין השעות 18.00—19.30 בבית־הספר „נחשונים" רחוב הרצוג 9, בת־ים.

נוה־אהרון
בי"ח לחולים כרוניים ליד סביון
נשארו מספר מקומות פנויים
טיפול רפואי מלא. מטבח כשר ומגוון. פיזיוטרפיה. ריפוי בעיסוק. מחלקה מיוחדת להבראה בהשגחה רפואית מעולה. טיפול אישי ומסור 24 שעות ביממה.
גינה רחבת ידיים.
בדבר פרטים נוספים לפנות לטל. 752970.

פקינג אמרה „לא" למוסקווה

שר החוץ הסיני שנאם השבוע בעצרת האו"ם, דחה בתוקף את „גישוש השלום" הסובייטי שבא מפי גרומיקו ושילח חיצי־לעג ב„אימפריאליזם הסובייטי" המאיים לכבוש את העולם

מאת פיליפ בן
סופר „מעריב" בארה"ב

בשבוע שעבר, כאשר השמיע שר החוץ הסובייטי אנדריי גרומיקו בעצרת האו"ם, את הרצאתו השנתית על מדיניות החוץ של ברית־המועצות וכאשר הסביר את מניעיה במונחים הרגילים השגורים על פי התעמולה הקומוניסטית, היו רוב הפרשנים תמימי־דעים כי המשפט החשוב ביותר בנאום הארוך, ואולי המשפט החשוב האחד והיחיד היה זה שבו שלח הנציג הסובייטי „גישוש של שלום" אל עבר סין שנתייתמה ממאו.

„נורמליזאציה של היחסים בין ברית־המועצות לבין סין תשפיע השפעה חיובית על המצב בעולם. אנו מצידנו נכונים לכך".

השבוע השיב שר החוץ הסיני, צ'יאו קואן הואה, על גישושי עמיתו הסובייטי בלאו רם וכהד־הד.

צ'יאו התמיר ודק הגזרה, שזה אך הגיע מפקינג הבירה העטופה באבלה, אמר: „הסוציאל־אימפריאליזם הסובייטי הוא תרמית־השלום הגדולה ביותר ומקור המלחמה המסוכן ביותר בימינו".

בשנים עברו נהגו נציגי סין לשלח את חיצי הלעג שלהם בשתיים או שלוש מעצמות־על ומעולם לא שכחו להזכיר כי סין אינה מעצמת־על ואין בכוונתה ליהפך לכזו. אך הפעם התנער נציג סין מכל סייג והניח את אצבעו בדיוק במקום שהכל ידעו כי הוא חפץ להצביע עליו־מכבר: „ברית המועצות וארצות הברית הן כיום המדכאות והמנצלות הבינלאומיות הגדולות ביותר של זמננו והן מוקד הסכנה לפריצת מלחמת עולם חדשה".

צ'יאו קואן־הואה
שר החוץ הסיני

הדברים האלה מסבירים מדוע נהפך הנרי קיסינג'ר באחרונה ל„אישיות בלתי רצויה" בפקינג ומדוע נערכה קבלת־פנים חמה כל כך, לא מכבר, לג'יימס שלזינגר, שר ההגנה לשעבר בממשלת ארצות־הברית, שעתיד להיות כיועץ לרונאלד ריגן והשבוע בא להתראות עם ג'ימי קארטר, כאשר המועמד הדמוקראטי הכין עצמו לקראת הוויכוח הטלוויזיוני עם ג'ראלד פורד על ענייני חוץ והגנה. הדברים הללו מסבירים מדוע זכה ריצ'ארד ניקסון, האיש ששמו נהפך לשם גנאי בארצות־הברית, האיש שחי לו מבודד בביתו בקליפורניה מאז נאלץ להתפטר מן הנשיאות בגין שערוריית ווטרגייט — לקבל הזמנה לבקר בסין ומדוע הקבילו שם את פניו כאילו היה נשיא ארצות־הברית בפועל ולא נשיא שהודח ביזיון.

שניים שהלכו להלסינקי

הדברים הללו מסבירים גם מדוע נראה ביקורו של ג'ראלד פורד בסין אשתקד אפרורי כל כך. בעיני המנהיגים הסיניים נחשבים פורד וקיסינג'ר לאנשים שהלכו להלסינקי, שעתידם הפוליטי תלוי ב„שלומו הטוב של הדטאנט". אך ריצ'ארד ניקסון הוא האיש שקשר קשרים עם סין והדטאנט לא הכתים אותו בעיני הסינים.

המושלים בפקינג אינם מסתפקים במאמצים לשכנע את עמי העולם כולו ובמיוחד את המדינות במערב אירופה כי הדטאנט הוא אשליה מסוכנת. הם מודאגים, למראה פחדי העולם מפני ברית־המועצות. אמר צ'יאו קואן הואה: „תופעה מוזרה מסתמנת כיום בעולם. יש אנשים המתמלאים פחד לשמע שמה של ברית־המועצות, בהאמינם כי אין לעמוד בפניה. זו אמונה תפלה. אין שום סיבה לפחוד מפני האימפריאליזם הסובייטי. הוא מנוכר מן ההמונים ועל כן הולך ביסודו. הוא ניצב לפני קשיים כלכליים ומתלבט... בסתירות בקרב האומים שלו".

פרשנים בניו־יורק התרשמו מן המאמץ הברור שעשה שר החוץ הסיני לשכנע את דעת־הקהל העולמית, כי אין כל יסוד לשמועות על מאבק מר על הירושה הצפוי בסין.

בדברו על המזרח התיכון אמר שר החוץ הסיני: „אנו תומכים בתוקף בעם הפלסטיני ובעמים הערביים האחרים במאבק הצודק להחזרת זכויותיהם הלאומיות והשטחים שאבדו להם ואנו מתנגדים ליריבות בין שתי מעצמות־העל על ההגמוניה במזרח התיכון. אנו בקוים בכל לב, כי הכוחות הפוליטיים השונים בלבנון יפעלו יחדיו עם המדינות הערביות הנוגעות בדבר ועם העם הפלסטיני לכיבון האינטרסים הלאומיים של לבנון ולמען האחדות הצבאית של המדינות הערביות וימצאו פתרון סביר למחלוקת הזמנית ביניהן, וזאת באמצעות התייעצויות של שלום, חופשיות מכל התערבות מצד מעצמות־העל".

„ארה"ב מסוכנת פחות"...

איש לא הופתע מכך שהיה בפי נציג פקינג דבר־גינוי להשמיע כלפי „האימפריאליזם האמריקני", אך את חיצי־הלעג הארסיים ביותר שלו הקפיד השר הסיני לשלח ב„סוציאל־אימפריאליסטים". למעשה הסביר נציג סין כי האימפריאליזם האמריקני, המעוניין רק לקיים בידו את אשר חמס בעבר, אינו מסוכן יחסית לאימפריאליזם של „מעצמת־העל האחרת", הרוצה לחמוס הכל בכל מקום.

„היריבות בין שתי מעצמות־העל, ברית־המועצות וארצות־הברית, משתרעת על פני כדור הארץ כולו. לארצות־הברית אינטרסים שמורים, שהיא רואה לגונן עליהם ברחבי העולם וברית־המועצות שואפת להתפשט. מצב דברים זה אינו ניתן לשינוי. ביריבות כל־עולמית זו, חובקת הפעילות הסובייטית צמאת־ההתפשטות תבל ומלואה. מנהיג סובייטי הצהיר בגלוי שאין פינה על פני כדור הארץ, שאין ברית־המועצות מביאה אותה בחשבון".

מאז ומתמיד מיטיבה פקינג להטיח חיצי־לעג לדטאנט בין המערב למזרח וכך עשתה גם הפעם. „כיום גדל והולך מספר האנשים המבינים, כי תהליך זה של דטאנט המוגדר כבלתי ניתן להשבה ושהסוציאל־אימפריאליזם הסובייטי מנסה לסחור בו בהתמדה, הינו רק מליצה נבובה הנועדה להוליך שולל. בכל יום ויום מדבר האימפריאליזם הסובייטי על שלום ופועל להתפשטות; בכל יום ויום הוא מדבר על פירוק הנישק ופועל להתחמשות נוספת... היריבות העזה והמתמשכת בין שתי מעצמות־העל בהכרח תוליך יום אחד למלחמה... המצב המוגדר כמאזן כוחות הינו זמני בלבד, כשהוא מוליך שולל. אי אפשר לסמוך עליו לקיים את השלום".

יהודיה סיירה בנסיכויות הנפט הערביות

בת משפחה חרדית מאנגליה כתבה ספר על סיור של חודשים אחדים בסעודיה ובנסיכויות המפרץ הפרסי ✶ התחזתה כנוצריה ✶ הפלשתינים — אזרחים מדרגה שנייה

מאת
יוסף פינקלשטון
סופר „מעריב" בלונדון

בחורה יהודיה מבית חרדי עשתה חדשים אחדים בכמה מדינות ערביות, ובתוכן סעודיה, בחריין וכוויית. בעקבות הסיור כתבה ספר, „שייח'י־הנפט" שיצא לאור בלונדון השבוע. שמה — לינדה בלנדפורד.

„הצלחתי להיכנס לסעודיה רק משום שהוכחתי, שאני נוצריה. ואין זו אמת. גדלתי במשפחה יהודית דתית, ועל כן טבעי הוא שנוח לי במחיצת האמהות הרגשניות מאד בסעודיה, בחמימות הכללית שבבתיהן, בנימות הלוי הסמויות", כותבת לינדה בלנדפורד. את תעודת־הנוצרית הציגה, מכומר אנגלי.

● אורחות־מערב במזרח

היא הצליחה ללמוד את אורח החיים הערבי על בוריו, לאחר שהצהירה כי אינה מתענינת בפוליטיקה. לאמיתו של דבר מילאה הפוליטיקה תפקיד נכבד בחייה. היא שהתה זמן מה בישראל ובלונדון היא חברה בבית־הכנסת המרכזי, שאחד מגבאיו הוא סר אייזיק וולפסון.

במשך הזמן פסקה לחשוב על הערבים כ„ערבים": „רובם אימצו לעצמם אורח־חיים מערבי ואינם נראים כלל כערביים. בהשוואה לריאד נראית כוויית כמו פאריס. אבל גם לערבים אלה אורח־חיים שונה מבחינה פסיכולוגית. קשה להיות ברגל אחת במדבר, ובאחרת — בדרום־צרפת. זה מוליך רגיעה כלפי חוץ ותוהו ובוהו בלב. תחת הצעיף המשחזה בלכה מסתתרת לעתים קרובות אצבע מלאה מוגלה. אומללותם האישית היא כמעט פתוחה. העושר העצום הורס את ערכיהם ואת היחסים בין אדם לחברו".

כתושבי המדבר במשך יובלות לא למדו להעריך תמונות נאות ורהיטים נאים, כותבת לינדה בלנדפורד. „העשירים החדשים האלה לומדים מהר יותר משלמדו האמריקנים".

● ערכי־מוסר מתמוטטים

החברה, שמתארת לינדה בלנדפורד, משופעת כל כך הופעות חסרות־הגיון, עד שנראה שהיא עומדת על סף התפוצצות — ובאחד הימים אכן תתפוצץ. יש ניגוד משווע בין ערכי־מוסר שבפרהסיה לבין ערכי־מוסר שבצנעה. היא מתארת בספרה כיצד הערבים, בביקוריהם התכופים בלונדון, שולחים את משרתיהם להביא להם נשים, ומשלמים להן סכומים נכבדים.

אולם בבית, חייבת האשה להצטנע. אחת הנשים סיפרה בכעס כיצד השיאו אותה בגיל 16, וכיוון שלא ידעה דבר על אמצעי־מניעה, יש לה כעת ארבעה ילדים. „עכשיו אני מבוגרת. שוב אינני ילדה — אולם בעלי מסרב להודות בכך". הנשים משועממות, ומדוכאות ומתוסכלות מבחינה מינית. רבות מהן אינן רוצות לכסות פניהן ברעלות, אולם נאלצות לעשות זאת.

אחת מהן סיפרה על בעלה: „הוא בוגד בי. אין בסעודיה אף בעל אחד שאינו בוגד באשתו. לא כאן, כמובן. כאן הם מלאכים צבועים. איננו מדברים על כך, כיוון שלעולם אין אנו מדברים על שום דבר שיש לו חשיבות. לעתים אני מתפרצת נגדו בצעקות — אולם הוא איננו מכה אותי. הוא איננו מסוגל לכך. לוא היה מכה אותי, הרי היה מודה שגם אני יצור־אנוש ולא בובה או ילדה".

● נסיכות משועממות ומתוסכלות

לא זו גישתה של אשתו הצעירה והיפהפיה של שייח' זאכי אלימני, שר הנפט של סעודיה. היא מתכוננת לבואו, כאילו היתה זו חגיגה גדולה. „אתן נשי־המערב אינכן יודעות כיצד להחזיק בגבר. אנו כאן יודעות", היא אומרת במידה גדולה של תמימות.

הנסיכות הסעודיות, אומרת לינדה בלנדפורד, הן נסיכות־האגדה האחרונות שנותרו בעולמנו. הן סגורות ומסוגרות בארמונות־פאר, משתעממות ועגומות בתוך ים של פאר ובדידות ובאופן רשמי כמו אינן קיימות.

לעתים אולי הן חשות בלבר־תיהן כפי שאמרה אחת מהן ללינדה: „הבריטים מקנאים בנו בשל עושרנו. אולם איננו עשירים. אין ביכולתנו לחנך כהלכה את ילדינו".

● „פועלי־נקיון" — עזים

ואכן — יעילות, אפילו תחפשוה בנרות, לא תמצאו. לבנו של לורד יום, שר החוץ הבריטי לשעבר, „יוצאת גידה מן האף", וסיפרו לה שהוא אמר: „כאן אי־אפשר לעשות עסקים, אפילו אתה אוהב את הערבים אהבת־נפש. אפשר לצאת מהדעת. שום דבר אינו פועל בסעודיה — לא הטלפונים, לא המלונות, לא הכבישים. הכל מתפורר לעינינו".

לינדה בלנדפורד מספרת גם היא כי „בפאריס זו של סעודיה שום דבר אינו מתפקד כשורה. יש שמועות, שקיים שירות לסילוק האשפה — אבל רוב התושבים סומכים על עזי־הפקר".

משטר־עריצות מונע כל התקוממות. רבים נמקים בבתי הסוהר של סעודיה בגלל עבירות קלות ערך. אחת הסתירות הבולטות של הממסד הסעודי היא, שראש שירותי־הבטחון אינו ממוצא סעודי כלל: כמאל אדהאם, העומד בראש שרותי הבטחון, הוא ממוצא טורקי ואלבאני מחצה על מחצה. הוא אחיה־בן־אביה הצעיר של המלכה יפעאת, שהיתה החביבה שבנשיו של המלך פייצל. כיום אדהאם רב־כוח עד שאף המלך חאלד אינו מסוגל לנדות אותו. הוא שולט על ממלכת כספים אדירה. הוא ממקורבי השלטון המצרי, ועומד עדיין בקשרים הדוקים עם הנשיא סאדאת, וזורמים אליו מיליונים לקניית־נשק וסיוע אחר. יש לאדהאם מנגנון משלו בסעודיה, המסוגל לעקוף את כל הרשויות שבמדינה.

לדעת לינדה בלנדפורד לוקים אנשי כוויית בפאראנויה, משום שכווית שוכנת ליד עמים שאינם אוהדים אותה כלל. הכווייתים חוששים מפני הסוציאליסטים של עיראק. 150 הטנקים החדשים מדגם „צ'יפטיין", שקנתה כוויית, אינם מיועדים ללוחמה נגד ישראל, אומרת לינדה, וגם לא נגד איראן, למשל: עיראק היא הי מאיימת על הכווייתים.

אחת מבעיות הבטחון החמורות שלהם היא בעית הפלשתינים, שהם כרבע מכלל האוכלוסיה. פלשתינאי אחד עזר בהרכבת משרד ממשלתי חשוב בכוויית לפני כ־20 שנים — אולם עדיין אין בוטחים בו ואין הוא מקובל על „המשפחות הטובות" של כוויית.

הפלשתינים הם בחזקת אזרחים ממדרגה שניה, למרות עושרם ומעמדם. בכל שנה יכול שר הפנים — אם הוא רוצה — להעניק אזרחות ל־50 אנשים כפרס על שירות ממושך למען המדינה. אביו של אחד המהנדסים עמד ברשימות — אולם עדיין הוא פלשתיני.

לינדה בלנדפורד אף מצאה בכוויית פלשתיני שלא חשש לומר, כי „ישראל היא מציאות. אני יכול לומר זאת משום שאני יודע, מהו המחיר של מציאות זו. משפחתי שילמה חלק ממנו. אבי נהרג בירושלים ב־1948, אחי נהרג בידי היהודים..." אולם אין בלבו מרירות על היהודים, כותבת לינדה: עיקר מרירותו מופנית כנגד אנשי כוויית.

פריז
לונדון, ניו־יורק
מילנו...
ועתה
בככר אתרים

בואו נעשה לנו חג בבגד עור החדש בככר אתרים.
חג לנו — כי הוספנו תצוגה במקביל
לתצוגותינו במרכזי האפנה בפריז, לונדון, ניו־יורק ומילנו.
חג לכם כי עכשיו תוכלו לבחור ולרכוש
את ה„בגד עור" שלכם כפי שעושים זאת חובבי האפנה בעולם כולו.
בואו לחג שלנו ושלכם
בבגד עור בככר אתרים -
תל־אביב

Beged Or

בחודש הפתיחה מצפה לכם הפתעה

פרסום שמי

هكذا من الاصل

בקיסריה, מתקופה ה־6 לספה"נ

مكنز من الاحل

תחביבים תחביבים תחביבים

תיאטרון בובות וציורי ילדים

בולים

בולים מסויימים המונפ־ וציורי ילדים על בולים קים במדינות מיועדים מ־ ראש לאספן הבולים הצ־ עיר, או לאלה אשר נוש־ אי הבולים אותם הם אוס־ פים הם „ילדים". נקדיש את מדורנו לבולים האח־ רונים שראו אור בנושא זה.

תיאטרון הבובות „מאו־ מולנגו" מופיע על 3 בו־ לים שראו אור בברזיל ב־26 באוגוסט בערך של 1, 1.30, 1.60 ק. ומציגים

תיאטרון בובות בברזיל

את ציוריו של הצייר בן ה־32 ג'ו אוליווירה. הבובות מתארות דמויות שונות. ה־ שם „מאמולנגו" בא מ־ „מאו מולנגו" שפירושו ידיים רפויות, כי הבו־ בות מובלות על ידי ידיים.

4 ציורי ילדים מופיעים על 4 בולי הולנד שהונ־ פקו ב־16 בספטמבר והם נבחרו מבין 65 אלף ציו־ רים שהוגשו על ידי יל־ דים עד גיל 15. הציורים מתארים את הנושאים הב־ אים: „משחק כדורגל" — ציורו של ג'וס ראאטס מרוסמלן (40 + 20 סנט); „אניה" — ציורו של לי־ און יעקובס מבאארלו (45 + 20 סנט); „פיל" — ציורה של מאריאנה לוב־ סנבורך מזגבלו (55 + 20 סנט); „אוטו מירוץ" — ציורה של אנגמיקה סאלאמן מאתרייק (75 + 25 סנט). הכנסות הבולים הוקדשו למוסדות סעד ל־ מען הילד.

2 ציורי ילדים ביוגוס־ לביה, מופיעים על 2 בו־ לים המופיעים ב־2 בת.ז. בערך של 4.90, 8 ד., ה־ מציגים את הנושא „השמ־ חה באירופה" ומתארים: „יום חול היום" — הציור של ניקולה מיטר מכיתה ו' של בית ספר בנובי סאד, רכבת ילדים — ש־ צוירה על ידי ילד נורב־ גי בן 12 ליגו ולדברנסון כפי שפורסם בעתון באוסלו „מאגאזינט". בולים יוגו־ סלביים אלה מופיעים ב־ מסגרת „שבוע הילדים" ב־ הנערך במסגרת „היוניצף". ימים בין 2—7 באוקטובר הבולים הודפסו במזרח גר־ מניה.

„השגיח על ילדיך" הוא תוכן של 3 בולים המופי־ עים ב־4 בת.ז. באנטילים ההולנדים בערך של 20 + 10, 25 + 12, 40 + 18, סנט המציגים ילדים הע־ שים תנועות קומות.

„ילדים תורכיים מצי־ רים" הוא תוכנם של 3 בולים שראו אור ב־19 ב־ מאי בערך של 50, 200, 400 ק. המציגים „ארווה בשדה", „אניה על הבוס־ פורוס" ו„נוף שלגי".

אניות על הבוספורוס

„יום הילד העולמי" — צוין על הותבת אוסטרית מיוחדת שהוטבעה ב־13 בספטמבר ועליה ציור של ילד וילדה עם הכתובת ה־ מתאימה.

המשך בולי טרנסקיי

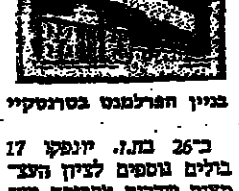

בניין הפרלמנט בטרנסקיי

ב־26 בת.ז. יונפקו 17 בולים נוספים לציון העצ־ מאות שדרום אפריקה מע־ ניקה לאחד האיזורים ה־ כושיים טרנסקיי. ערך ה־ בולים הוא מסנט אחד ועד ראנד. הם מציגים איזורי הקלאות שונים וכן מפת המדינה החדשה ובנייני הממשלה והפרלמנט באומ־ טסה בירת רפובליקה טרנ־ סקיי.

משה ואליהו על בולים חדשים בוותיקן

ב־30 בספטמבר הונפקו בוותיקן 6 בולי אמנות שהוקדשו לציוריו של ה־ צייר האיטלקי הנודע, אמן הרנסאנס רפאל (1483 — 1520), הנמצאים במוזיאון הוותיקן. ערך הבולים: 30, 40, 50, 100, 150, 200 2 — פיתת הבולאי לשנה ליר. הם מציגים דיקנאות וציורי נוף וכן שני הציו־ רים המראים את משה ה־ מחזיק את לוחות הברית ואליהו הנביא עם ספר ב־ ידו. תפוצת הבולים כיל־ יון ו־350 אלף עותקים.

„דבר אלי בפרחים" תוכן בולי גרמניה וברלין המערבית

„ארגון הסעד היהודי ב־ גרמניה", הוא בין ארגו־ ני סעד וצדקה שנהנים מ־ חלק של הכנסות של „בו־ לי סעד" שיונפקו בגרמניה, ובברלין המערבית ב־14 בת.ז. תחת הסיסמה שי־ איבצו הארגונים: „דבר אלי בפרחים". ואכן 8 ה־ בולים — 4 בגרמניה ה־ מערבית ו־4 בברלין מצי־

דבר אלי בפרחים במערב ברלין

גים פרחים. ערך הבולים הוא זהה בשתי ההנפקות והם: 30+15, 40+20, 50+25, 70+35 פניג. ה־ בולים מציגים 8 סוגי פר־ חים כשהם מסודרים בצו־ רה אמנותית. צייר את הבולים הוא הלה והיינץ שילינגר בנירנברג.

הוועדה האירופית לחקר האטום על בול צרפתי

ב־23 בת.ז. יונפק בצרפת בול בערך של 1.40 פרנק המציג בציור סמלי את

הוועדה האירופית לחקר האטום

האטום ומעליו וכן סמל הארגון האירופי המופקד על החקר.

הגנה בפני תאונות עבודה בשוודיה

בול מעניין בערך של 85 אורה המוצר בגלגלי מ־

הגנה מפני תאונות עבודה בשוודיה

כונת וידיים יופיע ב־9 בת.ז. והוקדש למלחמה ב־ תאונות עבודה.

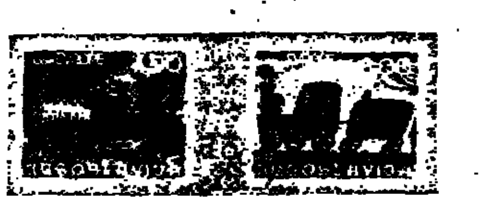

ציורי ילדים ביוגוסלאוויה

הונגריה תנפיק בולים לזכרם של וידה ואדי

ב־7 במאי בשנה הבאה יראה אור בהונגריה בול בערך של 1 פנ שיוקדש לזכרו של המשורר יאנוש וידה (1827—1892) בב־ לאות 150 שנה להולדתו ו־ 80 שנה למותו. וידה היה מגדולי הליריקנים בספרות ההונגרית והפובליציסט ה־ כך באמנציפציה של הי־ הודים בעת מאבקם של יהודי ארצו על קבלת שיו־ וויון זכויות (1867).

הבול השני שיונפק ב־ 22 בנובמבר יוקדש למ־ שורר ההונגרי אנדרה אדי (1877—1919) במלאות 100 שנה להולדתו. כתיבתו הושפעה מן התנ"ך. כמה משיריו תורגמו לעברית בידי אביגדור המאירי. ה־ בול בערך של 1 פנ.

בול אוסטרי לציון 150 שנה לבית הכנסת הווינאי

פנים בית הכנסת, ארון הקודש והכתובת „שויתי ה' לנגדי תמיד" מופיעים על בול אוסטרי חדש ש־ יראה אור בדצמבר ש.ז. בערך של 1.50 שילינג ו־

150 שנה לבית־הכנסת בווינה

הוא הוקדש למלאות 150 שנה ליסוד בית־הכנסת. הכתובת בגרמנית על ה־ בול היא „150 שנה לטמ־ פל העירוני של וינה". בשנת 1826 נחנך בית־ הכנסת המפואר הזה שבו נשמרו הלשון העברית ו־ נוסח התפילה המסורתי. בין מייסדי בית־הכנסת הזה היה יצחק נח מנהיימר (1793—1865), שהיה רב הפשרה בין הרפורמיים ו־ האורתודוקסים והודות לו לא התפלגה הקהילה הי־ הודית, והחזן שלמה זול־ צר (1890—1894) שהכניס מנגינות מודרניות בתוך התפילה. בית־הכנסת הזה שימש דוגמה לכל ארצות הקיסרות האוסטרית.

אליעזר בן

משהו על רקע

צילום

אין אני מתכוון להשיב אישית לשאלות כל קו־ רא, אך מפעם לפעם חוזרת אותה שאלה ה־ מופיעה במכתבים שונים. כך, למשל, קיבלתי לאחרונה מספר פניות בהן נשאל: מדוע תמונה מסויימת מרשי־ מה וברורה, בעוד ש־ תמונה דומה דמיי, סתם מטושטשת? והראייה, אף שהדבר די הצליחו ה־ נדונים זאת.

ובכן, במקרים רבים מאד, האשמה ברקע. לכל תמונה יש נושא מרכזי (אצלנו — בעיקר דמויות אדם), אולם תמיד מצוי גם משהו מאחורי דמות זאת — לרוב, שמים, ים, חול, קיר או צמחייה. אם הנושא המרכזי מתמזג עם הרקע, התמונה אומרת לנו פחות, ורק במבט שני או שלישי, נצליח לגלות את הנושא שהיה חשוב לצלם. מכאן, שבחירת הרקע ה־ נכון והמתאים, חשובה לא פחות מבחירת הנושא עצ־ מו.

בשטח זה הדעות חלו־ קות ולכל צלם שיטה משלו. אולם בכל זאת קיימים מספר כללים, ש־ רצוי להכירם:

בצילום בשחור־לבן, אל לנו להתפתות ע"י הצבעים המרשימים הנשקפים מבעד לחלון־ה„מחפש" של המצ־ למה. כל הצבעים הללו ייעלמו כליל, ברגע שה־ תמונה מתורגמת לשחור־ לבן. מה שנותר הוא — שוני בגוונים של אפור, החל מלבן־מבהיק, וכלה בשחור־כופח. לכן ייתכן בהחלט, כי הדודה אמנם היתה לבושה שמלה אדו־ מה־רעשנית וניצבת לפני גדר חיה בצבע ירוק־חריף — אך בתמונה המוגמרת „תורגמו" שני הצבעים ל־ אותו גוון של אפור — כך שכלל אין להבחין היכן נגמרת הדודה, והיכן מתחילה הגדר! מאותה סיבה, מאכזבים רוב צי־ לומי־הנוף בשחור־לבן — בשום שצבעיהם „תורגמו" לגוונים דומים מאד של אפור, ובסופו של דבר מקבלים באופק רק „דייסה" עכורה שאינה אומרת דבר.

כהה — על רקע בהיר

בשחור־לבן, טוב איפוא להתעלם כליל מן הצב־ עים, ולהתרכז במקום זאת במידת הבהירות של העצ־ מים. בכלים אחרות — יש להשתדל כי דמות כהה תעמוד לפני רקע בהיר, או להיפך — דמות בהי־ רה — לפני רקע כהה. אפשרות אחרת — להת־ רכז בניגודיות של מירקמי־ המשטחים. כלומר: אם נו־ שא־הצילום העיקרי עשוי פרטי־פרטים חדים וברו־ רים, רצוי להציבו מול רקע אחיד ו„משעמם" כ־ כל־האפשר; אפשר גם לבנות על הניגוד בין צו־ רות חדות, לצורות מטוש־ טשות, וזאת ניתן להשיג כמובן רק במצלמות המצו־ יידות במנגנון למיקוד ו־ שינוי מיפתח־העדשה: ככל שנפתח את העדשה (ונקטין בהתאם את זמן החשיפה), כך נקבל עומק־ חדות קטן יותר. זאת או־ מרת, שנוכל למקד את המצלמה על הדמות העי־ קרית, ולהבטיח כי כל השאר יתקבל מטושטש. יתוסית, ניגוד זה בין חדות וטישטוש עשוי להוליד נפ־ לאות, ולהבליט עצמים שאחרת היו מתמזגים עם הרקע.

אוהל כתום, שמים כחולים

בצילום צבעוני הבעיות שונות. מצד אחד, אמנם נוכל להדגיש הבדלים תוך התרכזות בצבעים השונים שלהם — כגון צילום אוהל כתום, על רקע של שמיים כחולים. אולם דווקא יכולת זאת עלולה להפילנו בפח: יש לעין האנושית תכונה מוזרה, שכל הצבעים ה־ „חמים" (אדום, כתום, ו־ במידה מסויימת גם צהוב) נראים לנו כשייכים לעצ־ מים קרובים. ולעומת זאת, כעצמים בעלי צבע „קר" (סגול, כחול, ירוק) נר־ אים לנו כרחוקים. אם ב־ אמת נסתמך רק על ניגו־ דיות של צבעים, יכול לקרות כי נצלם את הדודה בשמלה כחולה, וכאחוריה פטיה אדום. מבחינה של ניגודיות, נקבל תוצאות מצויינות — אולי אפילו חריפות מדי. אולם כל ה־ מתבונן בתמונה יחוש אי־ נוחות מסויימת; אף שלא תמיד יוכל להצביע על פשר־התופעה, ידמה לו כאילו השמלה הכחולה של הדודה אינה אלא „חור" בשטיח! ברור כי התרש־ מות סובייקטיבית כזאת אינה מתיישבת עם הנסיון של העבר, והתוצאה — תמונה „מרגיזה".

אם כך, הרי שגם בצי־ לום צבעוני כדאי לשים לב לניגוד שבין חדות וטישטוש. אף שאלה אינם הכרחיים, הם עשויים לת־ רום הרבה להבלטת ה־ נושא העיקרי בתמונה — והרי זה מה שרצינו להשיג!

ועוד נקודה: בשחור־ לבן, טוב לצלם בתאורה קונטראסטית, כדי לקבל מבחר עשיר יותר של גווני־אפור. לעומת זאת, בצילום צבעוני, מוטב ל־ צלם באור רך ומפוזר, שהרי צללים כבדים בצב־ עים אינם אלא גורעים.

יהודה פרדיס

הרכב הנבחרת

שח מט

הנהלת האיגוד קיבלה החלטה נבונה בדבר צירופו של העולה החדש רומן דז־ נגיאשווילי להרכבה של ה־ נבחרת הלאומית, שתייצג את ישראל באולימפיאדת השחמט. בכך עלה כוח ה־ אש של הנבחרת וגדלו סי־ כוייה לכבוש מקום גבוה במשפחת עמי השחמט.

ג'ינג'יחשווילי שובץ בלוח השלישי. אמנם לפי כושרו ו־ ניקודו הבינלאומי מגיע לו לוח שני, אולם הנהלת האיגוד לא התעלמה מהישגיו ותרומתו של קריידמן לשחמט הישרא־ לי. לפיכך שובץ קריידמן ב־ לוח השני וג'ינג'יחשווילי בש־ לישי.

הרי הרכבה של הנבחרת ב־ צירוף הניקוד הבינלאומי של כל אחד: ליברזון 2540, קריי־ דמן 2465, ג'ינג'יחשווילי 2525, לדרמן 2420. הניקוד של כולם ביחד מגיע איפוא ל־9950. זו היא עצמת־אש ממוצעת של כ־2500 לאיש — שיעור גבוה מאד. לוח חמישי כגן (2430) ולוח ששי מתן בירנבוים.

כדי לחזק את הנבחרת עוד יותר ולהגביר את כוח האש שלה הוצע שאלוף הארץ נתן בירנבוים יפנה את מקומו ל־ בליימן או לרדשקובין, המנו־ סים ממנו בהופעות בינלאו־ מיות. וגבוהים ממנו אף בדי־ רוג. תקנות אליפות הארץ קו־ בעות שהאלוף משתתף בהרכב הנבחרת הלאומית. לפיכך אין לנשל את בירנבוים מהזכות השמורה לו. החילופין תלויים ברצונו בלבד. אפשר שייענה להצעה, בתנאי שיקבל תמורה הוגנת (כגון שיגורו לתחרות בינלאומית בחו"ל). מכל מ־ קום אם לא ייענה להצעה יי־ שאר הרכבה של הנבחרת ה־ לאומית שלנו כפי שהובא ל־ עיל.

לנבחרת חזקה כזאת יש סיכוי מצויין לכבוש מקום גבוה מאד בנבחרת האולימפי־ אדה, לדעתנו בין 5 הקבוצות הראשונות (צ'ירניאק סבור א־ פילו שנבחרתנו יכולה להת־ מודד על המקום השלישי). סיכויים אלה נפגעים בכך ש־ ייעדרו קבוצות הגוש הקומו־ ניסטי. נוסף על כך ייעדרו מהנבחרת של גרמניה המע־ רבית שני כוכביה הראשיים — היבנר והכט, ומנבחרת ארה"ב ייעדר ולטר בראון. לכן יש סיכוי טוב יותר ל־ נבחרתנו.

סיכוי טוב עוד יותר יש לנבחרת הנשים שלנו: אלה קושניר, לובה קריסטול ואול־ גה פודרז'נסקיה. תהיה זו פעם ראשונה שאולימפיאדת הנשים תתנהל בנבחרות בנות שלוש שחקניות במקום שתים. בהי־ עדר נבחרות הגוש הקומוניס־ טי יכולה נבחרת הנשים מיש־ ראל להתמודד על המקום הר־ ראשון!

אבל כמובן על היעדרן של הקבוצות החזקות מהגוש ה־ קומוניסטי. הן בחרו בכך. ל־ פחות נבצל את היעדרן לכי־ בוש מקום גבוה ביותר.

משחקי הגביע

סיבוב שני של משחקי הג־ ביע נסתיים בתוצאות כדלקמן: צעירי קרית בת ב' — בית אפרים/דימונה 2:3. רחו־ בות — צעירי קרית גת א' 0.5:4.5, רכסים — אפיקים 1.5:2.5 (1), מרכז גבלר — מ־ כבי חיפה א' 1:4, נצרת עלית/ עפולה — מרכז קהילתי חדרה 1:4, מרכז הנוער ג' — צעירי ר"ג 1.5:3.5, מרכז הנוער ב' — בליל ת"א 1:4, „רשבסקי" בני ברק — אוניברסיטת ת"א ב' 1.5:3.5, נוער הדתיקי ר"ג — הפיש מפלין 0.5:4.5. בדוזה: „רשבסקי" ת"א — והוקי ראשל"צ.

משחקי המבחן

„לסקר" חיפה ניצח 2.5:3.5 את „רשבסקי" ת"א בסיבוב השני (ובסיכום כללי 5.5:6.5) ויתמודד עם ספק הפר ב־ 23.10.

● פולצר: בשל מחלת פס־ רוסיאן ופורטיש נדחה התלת־ קרב לשבוע הבא.

● נצרת עליה: מרדכי טב־ לידשווילי ניצח באליפות ה־ נוער המקומית עם 10 מ־10! אחריו שאול רותם 7.

● יוגוסלביה: בטורניר מאד החלה תחרות בהשתתפות 16 איש, ביניהם בליבויה, איב־ קוב, וליבוביץ', מטולוביץ, אולפסון, הורט ועוד. אחרי 2 סיבובים: סבייקל וסיגוריונ־ סון 2.

עוד 16 יום לאולימפיאדה

בסגנון תריף

אלוף צה"ל, אלכסנדר שטיין, קיבל פרס המשחק הטוב ביו־ תר בשל משחקו הבא.

שטיין — מליניבסקי

1. ה4 ג5, 2. פ"ו3 ד6, 3. ר"ב5+ ר"ד7, 4. ר:ד7+ מ:ד7, 5. 0־0 פ"ג6, 6. ג3 פ"ו6, 7. ה4 (הקרבת רגלי לקידום ה־ התפתחות) פ:ה4, 8. ד5 פ"ב8 (מוטב פ"ה5), 9. צ"ה1 פ"ו6, 10. ר"ג5 (מונע פיתוח רגלי של ה6) פ"א6, 11. ב4! (הקר־ בה נוספת להכביד על התפת־ חות השחור) ג:ב4, 12. ג:ב4 פ:ב4, 13. פ"ג3 ה6 (מוטב צ"ג8), 14. ר:ה6 ז:ה6, 15. פ"ה4 (מאיים פ:ה6+) ר"ז7 (לא 0־0 בגלל מה־ד4), 16. צ"ב1 (איבוד זמן. מוטב מיד פ"ד4 ואסור לשחור 5 בגלל 17. מה:ה5), 18. פ:ה7+) 5 (אסור פ"א6 בגלל צ:ב7!), 17. פ"ד3 פ:א2 (על פ"א6 יבוא פ"ה5), 18. פ"ה5 0־0 (לא ר"ג3 בגלל צ"ה3), 19. פ:ר ב:פ (לא פ"ג3 בגלל 20. מה"ד4 פ:ה5), 21. צ:ה7!! צא"ג8, 22. פ"ה5 צ"ג1+, 23. פ"ה"ג1 61, 24. פ:ה6+ צ:ה6, 25. מה:צ צ:פ+, 26. צ:צ הלבן יהרוך מכריע), 20. מה"ב: ה5, 21. ד:ה ז:ה, 22. מה:פ צר"ה8, 23. מה"ב2+ ה5, 24. צה"ד1 (מ־ איים פ:ה5) מה"ה7, 25. מה:ב7 צא"ד8, 26. פ:ה5! מה:מה, 27. צ:מה+ מ"ו6, 28. פ"ו3 (מוטב פ"ד7+) צ"ה7, 29. צ"צ מ:צ, 30. פ"ד4 מ"ו6, 31. פ"ג6 צ"ד7, 32. צ"א1 צ"ג3, 33. פ:א7 ה5, 34. ז3 מ"ה5, 35. פ"ב5 צ"ג5, 36. צ"ה1+ מ"ו6, 37. פ"ד4 צ"ג4, 38. צ"ג3 ה3, 39. כ"ב2 צ"ז3, 40. צ"א8 ה5, 41. צ"א6+ מ"ה5, 42. 1+ה4 השחור נכנע.

שאול הן

הורוסקופ

(לשבוע שבין 8 באוקטובר ל־14 באוקטובר)

(22 בדצמבר — 19 ינואר)

גדי

שים השבוע עין על אויביך ויריביך הפוטנציאליים, ובעיקר על אלה, ש־ התנהגותם בלתי ניתנת לצפייה מ־ ראש. פגישות חברתיות עלולות להת־ פך למריבות גדולות. היזהר השבוע בכל דיבוריך ומכתביך. עם זאת, מנ־ באים הכוכבים גם הכנסה כספית מיוחלת. הפתעה נעימה תשפר את מצב רוחך בסוף השבוע.

(20 בינואר — 18 בפברואר)

דלי

עזרה בלתי צפויה תקל עליך להתו־ מודד עם מעמסת העבודה, הרובצת עתה על כתפיך. חיכוכים קטנטנים במשרד עלולים להתפתח לסכסוכים חמורים, לכן השתמש בכל הטאקט שלך כדי למנוע זאת. נסה להיעלם משדה־הקרב. בני המשפחה של בן־ הזוג יעצבנו אותך השבוע. הרפתקת אהבים תעמוד בסכנה בגלל רכילות של מהדבקך. הקדם רפואה למכה.

(19 בפברואר — 20 במארס)

דגים

השבוע תקבל בקשה פתאומית ל־ צאת למסע (אולי סנטימנטאלי ב־ לבד) — הכן עצמך לכך. מכר רחוק יגיע אל סף ביתך, או יתקשר אליך בכתב. בעבודה תהיה משחק בידי הממונים עליך והפכפכותם. נסה למצוא סיפוק, בורותם. אהוב עד יעבור זעם.

(21 במארס — 19 באפריל)

טלה

עצבנותך השבוע תבוא להתפרצויות על חבריך המסכנים לעבודה. למזלך, הם למדו כבר להכירך. אחרים עלו־ לים לעשות לך השבוע משהו בלתי צפוי, ודבר זה לא ימצא חן בעיניך; שכן אתה אוהב לקבוע את כל ה־ חוקים במשחק ההפתעות אחרים. מוטב שלא תעורר נושאים רגישים ברגע, חם שאתה ניזון בדרך לכל מסיכסוכים של אחרים.

(20 באפריל — 20 במאי)

שור

הבריות סבורות, שבני מזל שור אינם יודעים טאקט מהו. אך טעות בידם. בימים אלו תגלו את כל משאבי הטאקט שלכם; שכן טעות אחת עלולה לקלקל תוכניות, ש־ עבדתם עליהן שבועות רבים. הזה־ רו בקורקטיות, העסקים והפרטים. אל תנהגו השבוע בעיתות הראשונות לכם: דברו על בעיותיכם עם הבעל (או האשה) עם המעביד או עם המאהב (או המאהבת) כדי להגיע להבנה עמו־ קה יותר.

(21 במאי — 20 ביוני)

תאומים

השבוע יהיה רגוע ומלא אירועים. הסמיכו בימים את תוכניותיכם הנעשות בבניה, וחשבו היטב לפני כל פעולה או מלה. היגרו חגורות בטיחות בעת נסיעה במכונית — אתם עלולים להיות בסכנה! אך סכנה היא דבר מרתק — וכאלה הם סיכוייכם לעתיד: היו ערים ועזרו לידידים בצרה. הם לא ישכחו זאת.

(21 ביוני — 22 ביולי)

סרטן

השבוע מוטב לך לאמץ גישה בלתי מתחייבת. אך תקפוץ אל תמהר ל־ החליט. אפשר שילדיך גורמים ל־ בעיותיך הכספיות. חכה עד יעבור זעם — ופעל ביתכים, חסוך דעתך מבעיותיך. באמצעות „פליטה" סעה. יהיו לך די והותר הזדמנויות לכך, והכוכבים אינם מראים השבוע כל סימן עד זה.

(23 ביולי — 22 באוגוסט)

אריה

השבוע עומד בסימן המשפחה, ש־ תגזול את מרבית זמנך. התפתחויות בלתי צפויות בעבודה יתרמו להו־ רגשות הכללית. הסיכויים לגילוי מוצלח טובים השבוע, במיוחד ל־ נסיעות. תכנן טיול משפחתי בסוף השבוע, אך השתדל לא להתעצב. פקחי עין על „תעלוליי" ברזונך.

(23 באוגוסט — 22 בספטמבר)

בתולה

היכון להתפתחויות חיוביות בחייך, בעקבות תזוזה במצב הכוכבים שלך. נסה למעט בשיחות ונסיעות ה־ שבוע — הן רק יגרמו לאי־הבנות. נשות בתולה: השבוע ימצא בכיסכן די כסף לכל תוכניותיכן, אך אל תגזימו בהוצאות והיזהרו מפיתויים. בנות בתולה: הכוכבים מנבאים הצלחה לפרשות אהבים.

(23 בספטמבר — 22 באוקטובר)

מאזניים

מזלך הטוב ישאר אותך גם השבוע. למרות שמצבך הכספי אינו משביע את רצונך, אל תדאג יותר מדי ב־ ענין זה — אך נסה לחסוך. היזהר מהולכי־רכיל קטאים, נצור פיך והת־ רכז בענייני עבודה. המעבר לדירה חדשה יגרום לך נחת וסיפוק. הזמן ידידים להשתתף בשמחתך.

(23 באוקטובר — 21 בנובמבר)

עקרב

הפעילות הנעברת בחייך האישיים מרמזת לכך, שהם דומים לתחום ב־ בטן הר־געש. רק בני עקרב יכולים לעמוד במתח ובלהט. הבלתי צפוי שולט בחייך, ולעולם אינך יכול ל־ נבא בדיוק מה יקרה; אך לפעמים יש ביכולתך להטות את המאורעות לטובתך. החלט, אם כן, מה ברצונך — והחל לפעול בכיוון זה. השבוע מתאים לסיום פרשת אהבים, שנמ־ שכה יותר מדי.

(22 בנובמבר — 21 בדצמבר)

קשת

השבוע אולי תתקשה להתמודד עם כל ההתפתחויות המפתיעות שיציפו אותך. היזהר לא לאבד את העשתונות ולהכעיס ידידים וקרובי מש־ פחה. פקח עין ואל תחמיץ הזדמנות לעבודה חדשה בשבועות הקרובים. סוף שבוע זה אינו מומלץ לנסיעות. התרכז בחיי האהבה שלך.

גם בעלך מחכה לתינוק.

אנו מזמינים את שניכם בתקופת ההריון לבוא ל„בימבו לתינוק" לראות את המבחר העצום של המוצרים ולתכנן ביחד חדר לפעוט העומד להולד. אנו נשמח ליעץ ולהדריך אתכם בכל הנוגע לריהוט החדר. החל ממוצץ, ועגלות וסבונים וכלה במיטות, עגלות וארונות. הכול לך למצוא ב„בימבו לתינוק" מוצרים צבעוניים אשר יעניקו לחדר אוירה נעימה. אתם מוזמנים לבוא ולהתרשם מכל הפריטים ואם תרצו לערוך הזמנה לפני הלידה — בשובכם הביתה מבית החולים עם התינוק יחכה לכם חדר מוכן.

הרבה נושאים מעניינים את הזוג המצפה לתינוק. החלטנו לערוך פעם בשבוע הרצאה ודיונים על נושאי הריון והכנה לקראת לידה. בכל יום שלישי בשעה 18.00 תתקיים הרצאה. על כוס קפה ועוגה מלווים בסרטונים ושקופיות בהדרכת המיילדת אילנה זמיר.

ההרצאה תוגש ב„בימבו לתינוק" בבנין מגדלור בן־יהודה 1 (מערבי) תל־אביב. הכניסה חופשית.

תל־אביב־מגדלור: בן־יהודה 1 בנין מגדלור
רמת־גן: כיכר היישוב. אז"לנד זב 1 הבנין החדש
חיפה: מרכז הכרמל. שד' הנשיא 124 בנין הסופרסל

שיווק ישיר לבית הולדת.

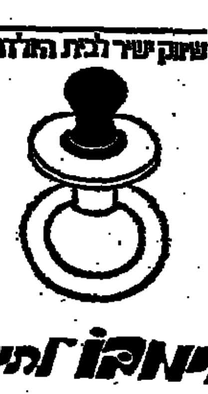

בימבו לתינוק

השעה ה־25

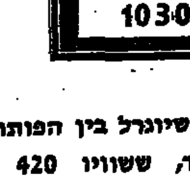

השעה ה־25 לא קיימת ב־24 שעות היממה ● אבל גם אם אתם עסוקים מעל לראש, תוכלו למצוא זמן ל„שעה ה־25" — שעה של חידונים ושעשועונים, בכל יום ששי ושלישי

את הפתרונות, בצירוף החידונים — שלחו עד יום רביעי 13.10.76 ל„שעה ה־25", „מעריב", ת.ד. 20044 תל־אביב.

תשבץ 1030

הפרס שיוגרל בין הפותרים — שעון־יד, ששוויו 420 לירות; ועוד עשרה ספרים

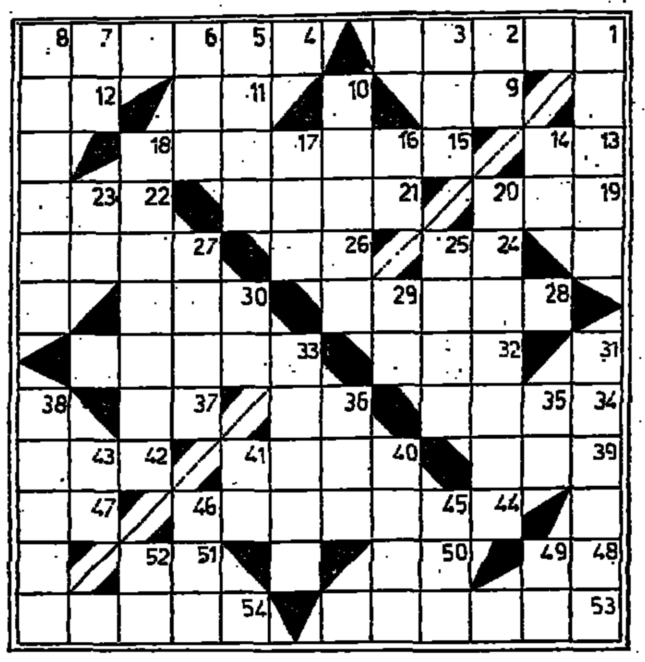

מאוזן: 1) ממינהגי שמחת תורה 4) מושב בהרי ירושלים 9) צעיר לימים 11) גמל קל רגלים 12) בו דורכים ענבים 13) קימץ בצפון 15) סוכות 19) מפחד 21) שמחה, ששון 22) כיבשה בזגרת 24) מבני נוח 26) לחם שמים 27) בגדי־שרד 28) מוכר מערת־המכפלה 30) שר בממשלה 32) מדינה באירופה 33) שקע בקיר 34) מקום שאינו מוקף חומה 36) אחורי הגוף 37) מלת הס־כמה 39) אבי דוד 40) שיח נוי משיר בעל פרחים ריחניים, על־פי־רוב סגולים 42) אחי אברהם 44) קיבוץ בעמק בית־שאן 47) מלת שאלה 48) סוד 50) מספיק 51) שנון 53) חיה ממש־פחת המכרסמים, ידועה בתרדמת ה־חורף שלה 54) מארבעת המינים.

מאונך: 1) מושב ליד אשקלון 2) בן־בקר 3) פולמוס 5) מרמה 6) מטו־ראש 7) חי במים 8) מושבה ליד יקנעם 10) שאפשר לבטוח בו 14) כלי למאור 16) מזל 17) כינוי לרץ מהיר 18) מושבה בין חדרה לבנימינה 20) כינוי לנשמות אבות האומה, הבאים להת־ארח בסוכות של בני־ישראל 23) מי שנשמתו באפו 25) צמח ממשפחת ה־שפתניים 27) רמאות, הונאה 29) קר־דומת לשם הולנדי 30) נהר באיטליה 31) מיכתם 33) חייל, נושא־כלים 35) עני, דל 36) בקעה 38) מחמר, עגלון 40) שלאגר 41) חבורה, סיעה 43) גבוה 45) נחל 46) קורת־רוח, הנאה 49) סכרי 52) מין שיש כעין הצדף.

כפתרון שלחו את שתי המלים, המצטרפות מהאותיות שבמשב־צות הבאות: 1, 29, 24, 4, 44, 17 / 9, 8, 20.

ביד הלשון

מהי האות, מהי המלה?

ארמנה קרסים / הזדקפו ללא כרסים / כקווים מקבילים / וגם הם בין המלים / כאותם מה בדולה / כי אין עוד אות שריבועה הוא מלה.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — 3 ספרים מהסידרה „טיים־לייף" ששוויים 150 לירות

זהה את עצמך

הפרס 350 ל"י

הצלום זה נעשה השבוע. אם זהית את עצמך — את המוקפת בעיגול — פני למודיען של „מעריב" (טלפון 03-287211) בתל־אביב, ויוסבר לך איך לקבל את הפרס בסכום 350 לירות.

רבוע קסם

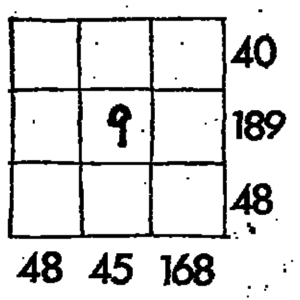

בריבוע קסם זה רשומים מספרים מימין לכל שורה במאוזן, ומתחת לכל שורה במאונך.

מלאו את הריבוע במספרים, כך שמכפלתם (בכל שורה מאוזנת) תתן את התוצאה שמימין, ומכפלתם (בכל שורה מאונכת) — את התוצאה שלמטה. כדי להקל עליכם, רשמנו את המספר המופיע במרכז הריבוע.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — מחשב־כיס, ששוויו 400 לירות.

פתרונות

מיום 1.10.76:

- ● ביד הלשון — חותי/מה / חותימה.
- ● הגיון פשוט — 13 פרות ו־17 תרנגולות.
- ● תשבץ 1029 — הפסוק הוא: „פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום".

קל וחומד

לילדים...לילדים...לילדים

וגם לכם — ילדים — הכין „קל וחומד" הרבה חידונים ושעשועונים ● ובין אלה שיפתרו אותם, יוגרלו פרסים יקרים

את הפתרונות, בצירוף החידונים — שלחו עד יום ד' 13.10.76 ל„קל וחומד", „מעריב" ת.ד. 20044 תל־אביב.

אל תשכחו לכתוב קל וחומד על המעטפות שאתם שולחים — כדי לעזור לנו במיון אלפי התשובות, המגיעות אלינו.

בדרך הקשה

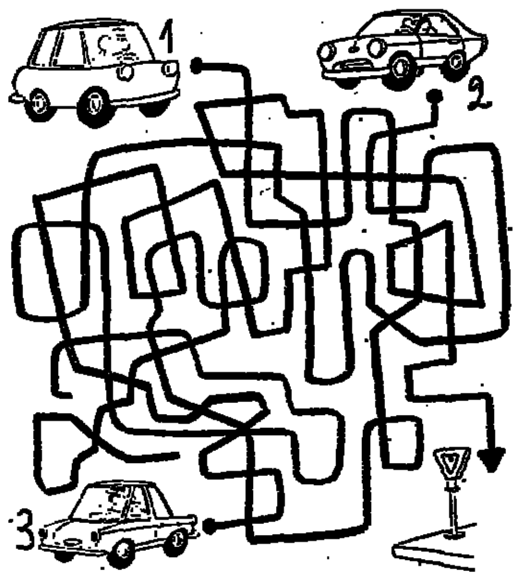

שלושת הנהגים מתחרים ביניהם, מי יגיע ראשון למזחן הפנוי מצד ימין למטה. מי הגיע ראשון?

הפרס שיוגרל בין ה־פותרים — „לגו", עפרונות צבעוניים ו־קלמרית, ששווים 160 לירות.

מספרים מספרים

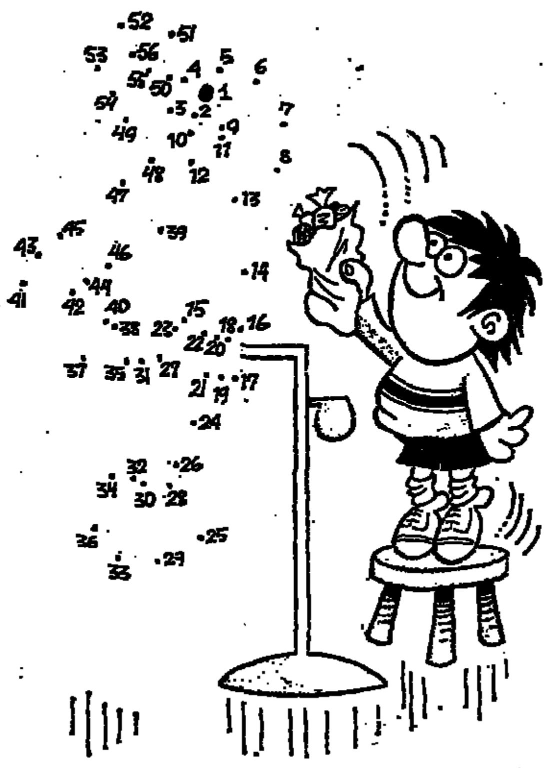

למי מציע הילד סוכריה? העבירו קו ממספר 1 עד מספר 56, לפי הסדר, ותמצאו את התשובה.

הפרס שיוגרל בין הפות־רים — 5 ק"ג חמר ל־כיור, ששוויו 180 לירות.

חפש אותי

הפרס שיוגרל בין הפות־רים — מערכת לציור תמונות, ששויה 170 לירות.

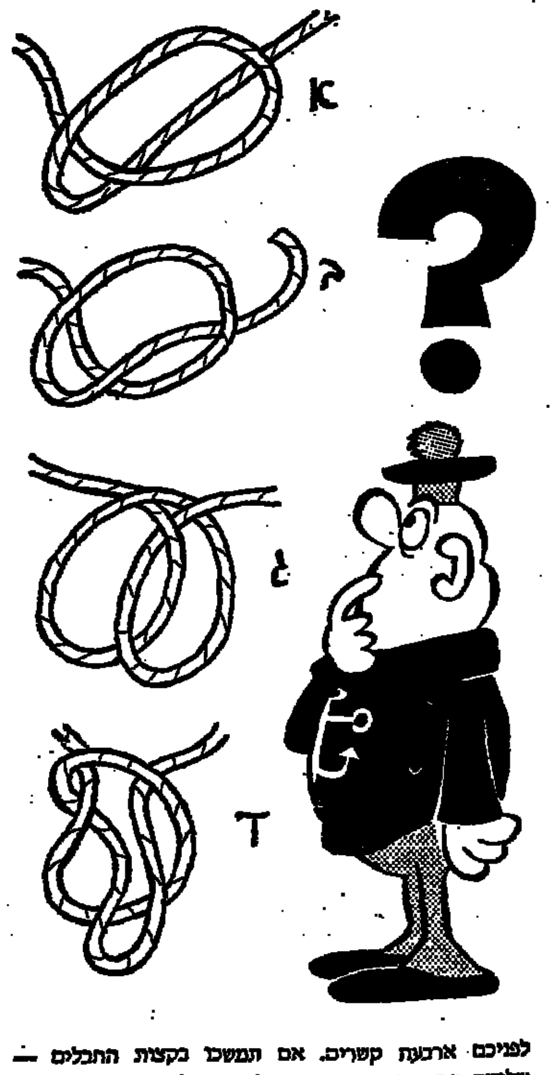

לפניכם ארבעה קשרים. אם תמשכו בקצות החבלים — שלושה מהם יותרו, ורק אחד לא. נסו למשוך — ותגלו את הקשר שלא יפתח.

אתר את האתר

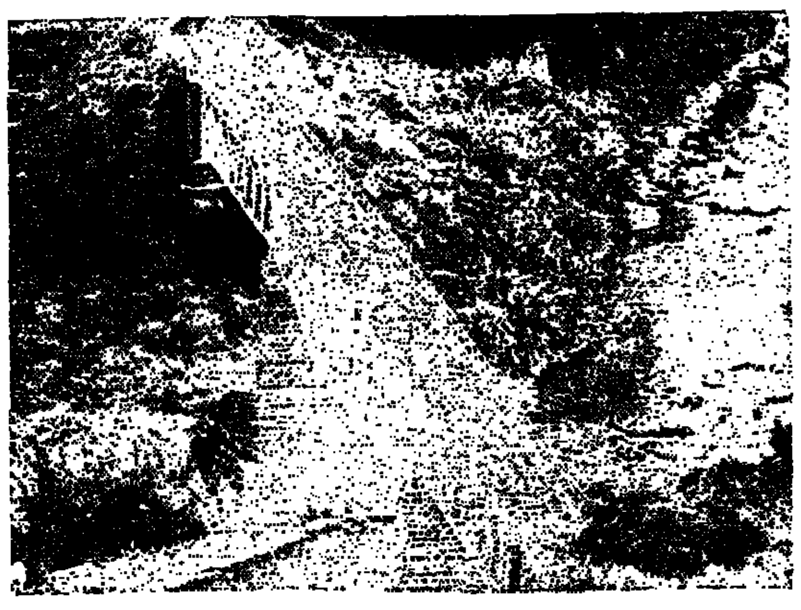

היכן נמצא גשר זה? מה ידוע לכם עליו?

הפרס שיוגרל בין ה־פותרים — מערכת דאונים להרכבה ואל־בום בולים, ששווים 200 לירות.

פתרונות

מיום 1.10.76:

- ● זהה את הזהים — שודדיהים מס. 5 ו־8.
- ● חפש אותי — הפרטים החסרים הם: המנורה מעל הראי; הקו הפנימי במסגרת של הראי; מיכסה הקופסא שעל הריצפה; השכם של הצופה הימני בשורה העליונה של היושבים.
- ● אתר את האתר — הטנק הסורי בדגניה. טנק זה השתתף במאי 1948 בפלישת הכוחות הסוריים לעמק הירדן. בהתקפה עזה, שנערכה על הדגניות מכיוון משטרת צמח, הצליח טנק זה לפרוץ את הגדר של דגניה א'. הוא נעצר ושותק בידי אחד מחברי המשק, שיצא מולו והטיל בו בקבוקי מולוטוב.

הורוסקופ

(לשבוע שבין 8 באוקטובר ל־14 באוקטובר)

هكذا من الاصل

„איפה היה הצבא?

(סוף מעמוד 17)

גם, הוא שעליו לעמול במתיקה פוליטית לתמול קרית־ארבע. לכן כמינו עליו, במיוחד לדעתו, לסרב לצייתו לצו המצער הזה. לדעתי היה שבוי ביקיה. אי אפשר להאשימו בסירוב פקודה. את טלטו צריך להאשימי".

ארבע ימות צוים חיילים על ביתו של לוינגר, והמצור הצבאי על קרית־ארבע מתהדק. כניסת עריבה בהתערבות עשרות חיילים, נתקל בזאבת הטשבלק בגבורה, ו־30 דקות התכתשות פכישה, מסתיימים בלא־כלום.

במועצת הקריה מסתיים מריב בין ממלי ציבור והאלוף־פיקוד המרכז, יונה אפרת, בסיכום הדדי: חיילי צה"ל מסירים את המצור ומפנים את הקריה; הרב לוינגר מתייצב לחקירה במקום שיקבע, וישוחרר בערבות, כמצר הקירה. במקביל ביירור, בה ייקבע עתיד בית־הכנסת „אברהם אבינו", יוסבע לוינגר מלהזות העירה.

הדרג הבכיר „נמלך בדעתו"

למחרת, יום ו', ה־1 באוקטובר, מתייצב המאיץ שלי בלשכת מושל חברון: „העליתי בפני המושל את בקשתנו: יוחזרו תשמישי הקדושה לבית־הכנסת „אברהם אבינו" למשך יומיים, על מנת לאפשר תפילה במקום, בשבת־שובה, ה־2 באוקטובר ולמחרת, ערב יום הכיפורים, ה־3 באוקטובר. המושל התקשר טלפונית, עם מפקד אזור יו"ש, תא"ל דוד הגואל וקיבל את אישורו: בתבאי, אמר המושל, שהמוסלמים יפנו במוצר התפילה, במוצאי יום־הכיפורים, להצגו ידיים, נגרדנו לשלום דהחילונו בהעברת תשמישי קדושה והספלים לבית־הכנסת „אברהם אבינו". לא עברו שעות ספורות והתברר לכולם, שאי־שם, למעלה, החליט „הדרג הבכיר", להמשיך ולהתפלל בגן, פשוטו כמשמעו".

אריה רוזנברג: „אותו יום, כשעה וחצי לפני כניסת השבת, התקשר המושל עם מועצת קרית ארבע. ההודעה נמסרה למשה לוינסקי: עליך להעביר לידיעת תושבי הקריה, כי התפילה בבית־הכנסת „אברהם אבינו" אסורה, וניתנה הוראה לפנות מחדש את תשמישי הקדושה ושאר מיטלטלים".

כ"ץ־בסקי כינס מיד את צוות עוזרין מכיכנולת הקריה, להתייעצות: „לא היה לנו כל ספק" — אומר רוזנברג, כי ההוראה מוכתבת על בסיס האיסור, ערב כניסתה של שבת־שובה. הסברנו מיד את ההודעה, תברנו למהירה המיותה אל בית־הכנסת „אברהם אבינו" והחזרנו את תשמישים המבוצרים עם ביחות הבטחון. התקשרנו עם המושל: ביקשנו לשולו, להציל כפיו דבר על פשר יחסם התפקיד של „הגורמים המוסמכים". המושל חזר והדגיש: התחילה היא, שצה"ל יעריך לסיכול כל נסיון לקיים תפילה בבית־הכנסת „אברהם אבינו" בכל מחיר".

בליל שבת מתארים שלוחי־ציבור את דבר ביטול האיסור, לקהל מתפללי בתי־הכנסת בקריה: למחרת, בבוקרה של שבת־שובה, כתחילה המגמה הגדולה, שנמשכת מראש. כשעות הבוקר המוקדמות, כניס כמאה וחמישים מתושבי הקריה, נשים, גברים וטף, בדרך ההולכת לבית־הכנסת „אברהם אבינו". בשערי הכנסה לקסבה, נתקלים ראשוני הבאים, במחסום צבאי. עשרות חיילים חוסמים ועוצרים את דרכי הגישה אל בנין בית־הכנסת, לכיוון הרובע היהודי הישן; תושבי הקריה פונים אל הסימטאות, הצפופות את הרובע היהודי המוביל אל בית־הכנסת גבשכת, צחה, מצד סימטאות השוק, ההומה רוכלים וקונים.

„החיילים פורצים פנימה"

במספר המאיץ שלי: „חלק מאתנו השכים והקדים את התסימות. כמה עשרות מתפללים הצליחו להסתנן לבית־הכנסת מבעוד מועד פתחו בתפילה ואז פרצו החיילים פנימה דהחלה המערכה המכוערת".

להלן השתלשלות אירועי בוקרה של שבת־שובה, כפי שהתחוללו בציבור החברון הערבית, ותיאור החידתיזום הבלתי־נשכחת של יהודים, גברים, נשים, ילדים וחיילים, ומאות צופים ערבים מבודרים — כפי שולי, יצחק שמעון, רוזנברג, ערמוני, בשותיהם, ילדיהם ורבים מחבריהם, שתנו ב„פרדס־הקריה", תבולים ועדוקים בכל חלקי גופם (כבאמר כהרבר יצחק), כי הדברים קיבלו איטור כפי חיילים, אגמי בתי־הכנסת, שפיו מתפללים בפקידה, ואחריכך הביצו אחדים, כהם שאסר־נפש כן המלאכה, שנכבשה עליהם):

בבית הכנסת נאבקים חיילים במתפללים נסערים, שאינם מקלים עליהם את מלאכת הגרירה. ליד המחסום, במרחק כ־25 מטר מבית־הכנסת, ניצבים כשלושים חיילים, ובראשם סא"ל א., וחוסמים מעברם של תושבי הקריה. על אחד מגגות השוק ממוקם התפ"ק הקדמי, ובראשו מפקד יו"ש, תא"ל דוד הגואל, כישור חברון סא"ל יהושע בן־שחר ומספר קצינים בכירים נוספים.

רוזנברג נגש עם אבשי הנחפיר, שנעלם ליד המחסום: „אנו פותחים בתפילה בציבור ומגיעים לתפילת שמונה־עשרה, כאשר האירועים מתרגשים במהירות. סא"ל א. פונה אל החיילים ופוקד עליהם לפנות את המתפללים מרחבת השוק. בציצובה של תפילת שמונה־עשרה, בשתצרים החיילים על הגברים, הנשים והילדים, דוחפים אותם לעבר אנשי הירקות, ההולכים נכבשים את דוכניהם ומתרחקים מזירת ההתכתשות. סביב השוק, בחלונות ועל מרפסות הבתים, מתגודדים תושבי חברון הערביים. בפני אבשי, הסבלים התנגדות פאסיביות, נגררים בידי החיילים, מניחים, לפתע, כטפיחת פירחתים, כמה עשרות צעירים ערביים, המיידים אבנים. בני וכחיילים. אחדים מאתנו נהלצים בידי החיילים, דולקים בעקבות הסבאב ומגיסים אותו. דקות לאחר מכן, מגיח סור רגמים שני, מכיוון בית הקברות, ועתה משליכים עלינו אבנים ושברי בקבוקים".

לחייל מותר לנוס, אסור לירות

יצחק שמעון: „קשה לתאר את גודל הבקיון. על הגג יושבת חבורת־הפיקוד ומתבוננת בגרירה מתפללים בידי חיילי צה"ל ובידויי אבנים ובקבוקים על ידי האספסוף הערבי. משנגברת הרגימה, יורה אחד החיילים באוויר, והאספסוף הפורץ מתפזר בבהלה לכל רוח. כן ה„ציצי" בוקע קולו של תא"ל דוד הגואל ברמקול: — להביא את החייל שירה, מיד אלי! באתרים את החייל ומלחים אותו אל המפקד".

יצחק ערמוני: „לך תבין את זה. יושב במקד אזור יו"ש, בראש חמורה פיקוד, ומתבונן במחזה מחפיר. חיילים יהודים גוררים מתפללים יהודים. אספסוף ערבי רוגם במתפללים ובחיילים, ואסור לירות באוויר, כדי להניס פורעים. כל חייל צה"ל בחברון, עובר היום שתי חוויות קשות בפקודה. האחת — עימות עם אחים יהודים, תוך שימוש בכוח פיסי. השניה — ספיגת מטחי אבנים וחרפות, תוך כדי מנוסה מפני הרוגמים. שהרי ההוראות להימנע משימוש „בכוח ביפורי" נגד אספסוף ערבי פורע, מתירות רק ברירה אחת — מנוסה בפניו".

להצב של המתפללים בחוץ, בבקיע, הבשף, את המחסום, ועצירות תושבי קרית־ארבע, תוגדים אל בית הכנסת. במשך כעשר דקות נמשכת התפילה בתוכו, כאשר שוב נשמע קולו של תא"ל דוד הגואל ברמקול: להיכנס פנימה ולפנות את האנשים בכוח. החיילים ממלאים אחר הפקודה ובמשך שעה ארוכה, נגררים האנשים, תוך כדי גילויי התנגדות. טליתות נקרעות, בגדים נקרעים, וחלל האוויר מתמלא יבבות ובכיות.

אריה רוזנברג, נותר מחוץ לבנין: „פניתי לסא"ל א.: איכם מתבישים, אמרתי לו, לפחות סלקו מכאן את קהל הצופים הערבים". כנראה שכל המסובים בתפ"ק החלו לחוש, שהוגדשה הסאה. סא"ל א. שלח ג'יפים משטרה לפזר את ההמון הערבי, דעצר מוסל על כיכר השוק.

בין חבורת הפיקוד לבין כרכו מינהלה הקריה, מנחם לבני, מתנהל עתה, דין ודברים חריף, ואריה רוזנברג מצטרף אל הדו־שיח הצעקני: „דוד הגואל" — הם צועקים אל „הציצי" — „אתם משחיתים את נפש החיילים. איך אתה מוכן להוציא פקודות מבישות שכאלה?"

הא"ל הגואל, אינו נשאר חייב לשניים: אתם משחיתים את לב הנוער, אתם אסון לאומי! — הוא צועק כמטל.

במוצאי אותה שבת־שובה, שהיתה לשבת שחורה, מוציא המושל הצבאי שני צווי מעצר נוספים, נגד מנחם לבני ונגד אריה רוזנברג.

יצחק ערמוני אינו חורג ממנהגו, חרף גזירת המושל המתפללים לבית־הכנסת „אברהם אבינו", וכמדי שבת בשבת, הוא יורד להתפלל במערת המכפלה. עימו — הרב לוינגר. הכלא אחר צו ההגבלה, האוסר עליו את הכניסה העירה, לבית מערת־המכפלה.

המערה נעולה: היתה התפרעות!

בספר ערמוני: המערה היתה נעולה. שאלנו את חיילי כוח האבטחה לפשר הדבר. הם סיפרו: היתה התפרעות. סמל הדת נילה פריכת שסועה בסכין, וכפה קרועה לגזרים. הוא פנה אל משגיח הדת המוסלמי, ושאלו לפשר חילול התשמישי־הקדושה. הלה הניף מקל והכה בראשו של סמל הדת. פרצה תיגרה בין החיילים לבין שומרי הוואקף (ההקדש המוסלמי): תוך כדי תיגרה, נשבשו תשמישי קדושה מוסלמיים מעל כנם, נתפזרו ואח"כ הושמו למקומם.

על הטענה בדבר „קריעת ספר קוראן" הגיבו ראשי הקריה באומרם כי אלה הם דברי הבל ורעות רוח, שהרי היהדות אינה רואה באיסלם עבודת אלילים בנוסח הקלאסי של המושג, וזו ראייה שליהודים מותר להתפלל במסגד שנבנה על מערת המכפלה, דבר שלא יעלה על הדעת לגבי כנסיה נוצרית, למשל. שום קנאי דתי יהודי אינו רוחש איבה ואינו רואה לעצמו מצווה או חובה להתגולל לספרי דת מוסלמיים".

וכאילו ניתן אות מוסכם מראש, גועשת, לפתע, כל חברון, במערבולת ההסתה: הכופיים היהודים פרצו אל קודשי האיסלאם, קרעו וחיללו ספרי קוראן. כיד מוגבות הלונה למושל הצבאי, ראש עיריית חברון פאהיד קואסמה ונכבדי המועצה המוסלמית, לבידיהם מופקדים מפתחות המערה — בתוקף ההסדר עם שלטונות ישראל — נכנסים אל המערה הנעולה, בפקודת המימשל הצבאי. קואסמה ופמליית הנכבדים נכנסים דרך הפתח המוזהר המוסלמי־ריבוני, שאינו ניתן לשמירת צה"ל — באשר, בתוקף ההסדר עם שלטונות ישראל, מותר ליהודים לשמור על היהודים; מימבע, להציב שמירה בפתחיה רק בכניסה המיועדת ליהודים. ראשי חברון פותחים בבית־התפילה כותבת, בערירה, במחאה על „חילול קודשי המוסלמים בידי היהודים".

בחוץ מגיחים המונים בוכחים מבתיהם ורוגמים את תושבי קרית־ארבע החוזרים, הבולים, לבתיהם, כתוב הקרב עם כיוזה הבטחון. בצוד המימשל הצבאי והמשטרה חוקרים בבטחה את האשמות המועצה המוסלמית, בשתרים כידוע ישראל לבשר לאיכה ולשלם כולו, כי במערת־המכפלה נמצאו ספרי קוראן קרועים. היצרים משתלהבים וניצוק על שבקלים עליו עתה. להבעיר מלהמת־דתות. כי ביום מפריכה הזירה מימשלית־יבטחונית הדוקה את תלונת המוסלמים כחסרת כל יסוד.

במערת־המכפלה נמצאים שלמים כל ספרי הקוראן, וסבירותה של ההנחה, כי ידם של מלבי יצרים בהפצת העלילה, מבשרת רע ומורידת את מנוחת ראשי הקריה.

אריה רוזנברג: „במוצאי־השבת ירדנו, חברי ואני, למערת־המכפלה. פנינו אל הקצין האחראי לאבטחת המערה וביקשנו שיתיר לנו להיכנס אליה. הקצין סירב לעבור על הוראת איסור־הכניסה. הסמכנו בעש ארבע דרישות: פינוי שומרי הוואקף מן המערה; חיבור והצבת חיל צה"ל בתוך המערה, בכל שעות היממה; פתיחת המערה, ב־11 בלילה אור ליום א', ערב יום־הכיפורים, לאמירת סליחות; מניעת כניסתם של היחידים והערבים, בשעות תפילת היהודים ביום הכיפורים. קצין המשמרה הזעיק את סגן מושל חברון, סרן צבי בראלי, שהבטיח להעביר דרישותינו לידיעת „הדרגים הבכירים". חזרנו לבתינו וסמוך לשעה 8 בערב, אמנם נתקבלה הודעת המושל: אושרה בקשתנו לאמירת סליחות אור ליום א', שאר הבקשות — בעיון".

מדוע הופקרה המערה?

הסליחות נאמרו במערה, וכן נאמרה תפילת שחרית, המתחילה בשבע יום א', ערב יום הכיפורים, בשבע בבוקר, ובהסתיימת בשעה שמונה, המתפללים מתפזרים. במערה נותרים עתה, רק מ"מ המשגיח, מטעם המועצה הדתית, מאיר מנבוזה, בן ה־23, ושלושה מתפללים יהודים תושבי ירושלים.

„אשר יגורנו — בא", אומר אריה רוזנברג, „השאלה הזועקת לשמים היא, מדוע לא ידעו שלטונות הבטחון לקרוא ב„צופן" ולקדם פני פורצות בתיגבוד המערה. הלא הפוגגשה זה ימים רבים. התכתשויות חיילים ומתפללים, לעיני כל, החזיקו את רציפת הפורעים. רגימות יהודים באבנים הפכו למעשי יומיום. בשבת ניצת גם הניצוץ. העלילה הדתית ליבתה יצרים ותאוות נקמה לג'יהאד. איפה היה הצבא? מדוע הופקרה המערה? מי אחראי למחדל יום הכיפורים בחברון? הלא הודע התרענו, ודרשנו הצבת כוחות מוגברים, כל שעות היממה, בשתי ה־

המשך בעמוד הבא ←

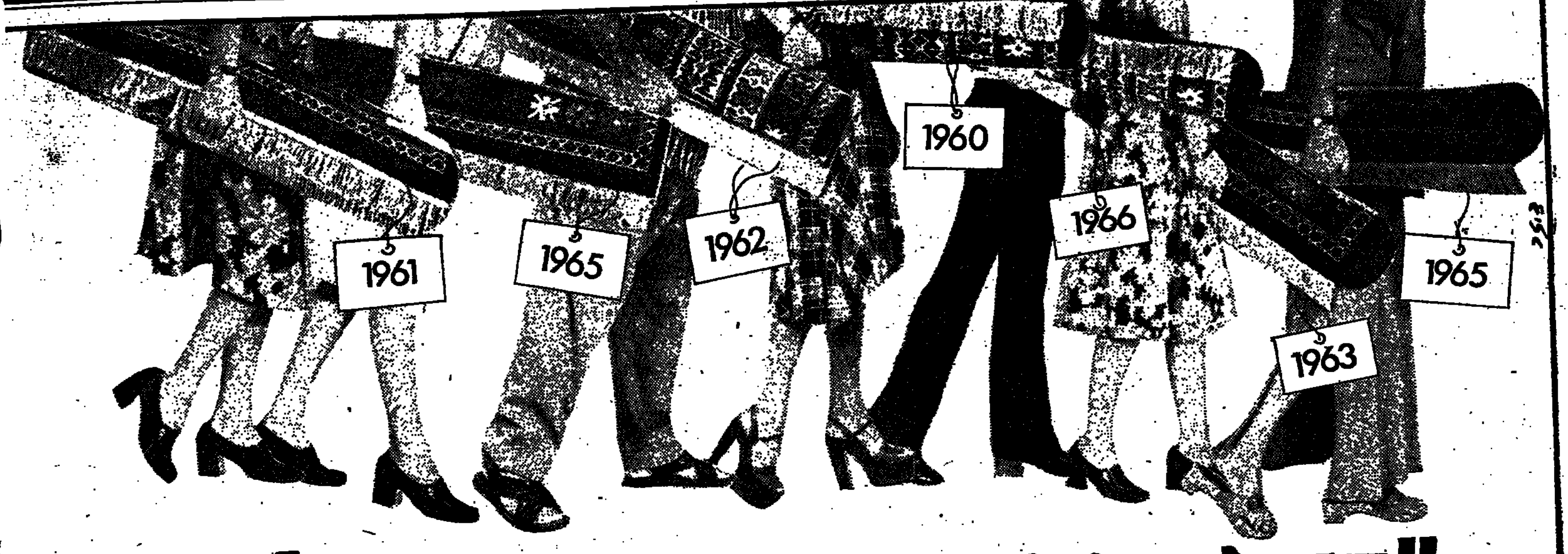

"שטיחי כרמל"

קונים

פרסום מלוי

"מדוע הופקרה המערה?"

(המשך מן העמוד הקודם)

כניסות. אמרנו, שיהודים אינם כוהנים סיכון בנוהלי — ואפילו כלפי חוץ נחוץ להראות לערבים, ששומרים על היהודים, אין להפקיר את המערה, ללא שמירה במשנית מאסיבית. היתכן? הרי ברור היה לכל, שאנו יושבים על לוע הר געש. קואמבל והמועצה המוסלמית כוללים הוערים ומלפפות יו"ש מסתפקת בהודעה לאקונית, — ברדיו ובטלוויזיה — עוד במוצאי השבת שלפני ערב הכפורים — כי ראש העיר ונכבדיה הבטיחו למושל לעשות הכל להרגעת הרוחות בעיר. והבטחה זו הספיקה, לפי הקונצפציה שלהם. לפיכך תוגברו את הכוחות בבית־כנסת ,אברהם אבינו' — בבי יהודים, ו־הפקירו את המערה באבטחתם של כעשרים חיילים ז"ל".

ביום א', ערב יום הכיפורים, סמוך לשעה תשע בבוקר, יוצאים חייל בחופשה, בלווית שני חבריו אף הם חיילים בחופשה מביתם בקריה, אל תחנת האוטובוסים לירושלים, במרכז חברון. סיפר החייל (שמו שמור במערכת): „הגענו עד למסעדת המתנחלים, כ־200 מטרים ממערת המכפלה. המראה היה פתאומי ומדהים. הרחוב היה שחור מאדם. מאות תיכוניסטים צעדו ערוכים, כבשורת־מסע, כאילו נקראו אל הדגל ונפלטו מהכיתות במוזר מופתי, לפי התכנון. הם התקדמו אל המערה, נופפו אגרופים קמוצים, וצרחו — אללה אכבר! עליהום! פלשתין! — ותוך כך התקדמו לעבר המערה.

סא"ל א. אסר לירות...

„הגענו בריצה עד לפתח המערה. מצאנו כעשרים חיילים, ואת סא"ל א. שני חברי החיילים ואני, היינו חמושים בנשקנו האישי, פנינו אל סא"ל א. הודענו אותו, אמרנו שיש להזעיק תגבורות מיד, וביקשנו אישור לירות באוויר, כדי לפזר את האספסוף מטרם יגיעו אל פתח המערה. מבקיעות קודמים אנו יודעים, כי ניתן לפזר אספסוף משולהב ביריות באוויר. סא"ל א. אסר עלינו לירות. הורה לחיילים המעטים לחסום, בזרועות פשוקות, את פתח הכניסה למערה, וכישהו דיווח בקשר, למטה המימשל. ש,אנו בולבים'..."

יצחק פרמוני: „בעצה שעשרים החיילים מנסים לבלום מאות פורעים מסתערים בהדעת־פסוקות — כ־400 מטרים ממטרות ההסתערות ההמונית, מגוהגים בוזות גדולים של צה"ל על בנין בית־הכנסת ,אברהם אבינו', מפני הסתערות מתפללים יהודים".

הוסיפו וסיפרו החיילים: „עמדנו שם חסרי־אונים, וראינו איך נוקש הים אדם הענקי מקפל זנבו ופונה לעבר הכניסה המזרחית, המופקדת בידי הוואקף. רצנו בחזרה למטפה והזעקנו בטלפון את אנשי הבטחון בקרית־ארבע".

יצחק שמעון: „קיבלתי את הדיווח מפי החייל, ומיד התקשרתי עם המושל: הולך להתבצע פוגרום. הערבים פרצו ועושים שמות במערה. המושל שאל אם ראיתי זאת במו עיני. קח את הדברים במלוא הרצינות, אמרתי, הקריה כתארגנה לתגובה. המושל אמר, שהוא יורד מיד".

החייל חוזר לפתח המערה. בחוץ עדיין עומדים קומץ חיילי־האבטחה, חסרי־אונים, והאספסוף המשתולל — בפנים: „פתאום פרצו החוצה עובד המועצה הלוהית, מאיר מנצורה, בנו בן ה־13 ושלושת היהודים הירושלמיים, מוכים, קרועי בגדים וזבי־דם. אחד משלושת הירושלמים, הועבר מיד, פצוע קשה בראשו, לבית־החולים ,הדסה' בירושלים".

תגבורות צה"ל, בפקודתו של המושל, החלו להגיע אל מערת המכפלה. אך, למאות הפורעים ניתנה שהות מספקת — יותר מעשרים דקות, לבצע זממם. בתוככי המערה, הבעולה במבנים, השתוללה שנאה מפורשת, האספסוף הואנדאלי השחית הכל:

גווילי שבעה ספרי תורה נקרעו לגזרים, ארונות הקודש פורקו ונשברו לרסיסים. מאות חומשים, ספרי תהלים, וספרי־קודש אחרים הושחתו. שופרות נופצו, תפילין נכתשו והיתה גם ביזה. נבזזו רימונים מכסף־טהור ופעמוני זהב, שני כתרי תורה עשויים כסף, לוחות הקדשה, ,יד' עשויה כסף, ושתי קופות־צדקה, גדושות מטבעות ושטרי כסף ישראלים חורים.

חשיש באולם המוסלמי

בחיפוש אחרי הביזה, חודרים חיילי הרבנות הצבאית לאולם ,אוהל־יצחק' המוסלמי, האסור להפילה ליהודים ו־לכניסת מבקרים זרים. תחת השטיח, נחשפו סכיני גילוח, פיגיון, כמויות חשיש ואבקת מורפין ארוזים בנייר.

בקרית־ארבע סערו הרוחות: מספר אריה רוזנברג: „רגעים ספורים לאחר שהעציק אותנו החייל, טילפן הרב לוינגר. הוא עשה, אותה שעה, בתל־אביב, בפגישה עם השר זבולון המר. לוינגר דיבר עם מרכז מינהלת הקריה, מנחם לבני. סיפר לבני: „הרב לוינגר ביקש, כלשונו, ,בכל לשון של תחנונים', למנוע ירידת תושבי הקריה לעיר. הוא אמר לי: האסון שפקד אותנו כבד, חורג מגבולותיה של קרית־ארבע והופך לענין ממלכתי. בל נגמיך את אבלנו לדרגת מאבק מקומי, בעשייה שפטים בפורעים הערבים"".

יצחק שמעון: „נשלחתי העירה. קיבצתי את כל התושבים, שהספיקו לרדת לחברון, והחזרתי אותם לקרית ארבע. בקרית־ארבע מתכנסת המינהלה לישיבת אבל, וחבריה עומדים בפני אסיפת תושבים בספרה, ומנסים לשכך את הזעם המתפרץ.

סיפר אריה רוזנברג: „לבקשת ה־מושל, ירדנו, הרב אליעזר ולדמן ו־אני, לסיקור הנזקים במערה. החיזיון היה מחריד. שיבאת יהודים שטנית השתוללה במערה. הוכינו בהלם. אבל בחוץ עוד ציפתה לנו מנת געל־נפש ישראלי טיפוסי:

„הודענו מהקצין הממונה, בדרגת סגן־אלוף, כי ירשה כניסת צלמי טלוויזיה ועתונות, כדי לתעד את הזוועה. הקצין הממונה אמר: שר הבטחון נמצא בדרך. יש הוראות, שעד לבואו, איש לא נכנס. משהבחין אותו קצין ממונה, כי צלם הקריה בצלם, ניגש אליו והחרים את הפילם"...

בשעה 14.45 הגיע שר הבטחון, שמעון פרס, בלווית פמליה — אלוף־פיקוד המרכז, יונה אפרת, מתאם ה־פעולות בשטחים, אלוף אברהם אורלי, מנהל הקריה, משה מייבסקי, ראש־ישיבת חברון, הרב אליעזר ולדמן ו־רבנים צבאיים. שר הבטחון מבחין בדמותו המוכרת של מרכז מינהלת הקריה, מנחם לבני, שעורך באחרונה, פולמוס מילולי בנוכחות מר פרס: אתי, — פונה שר הבטחון אל לבני — אתה לא נכנס. לבני מבקש להידחק פנימה ואלוף הפיקוד חוסם את דרכו, הודפו החוצה, והשער מוגף בידי החיילים.

„אסור לצלם בקריה"...

בצאת השר פרס מהמערה, הוא מתבקש על ידי כתב הטלוויזיה והרב ולדמן, להרשות כניסת צלם למערת המכפלה. בתגובה, מלמד מר פרס את ראש ישיבת חברון, פרק בהלכות קדושה. המערה, הוא משיב, הינה מקום קדוש ואין להכניס צלמי טלוויזיה מפאת קדושת המקום:

„בשבתות, בחגים, בכל ימות השנה, מסתובבות במערה, מצלמות ומסריטות בכל הסוגים", מגחך רוזנברג במרירות...

לאחר שדאג ל,,כיבוד" קדושת המקום, מתפנה שר הבטחון לטיפול חפוז במצוקת הזמן הדוחק:

סיפר הרב ולדמן: שר הבטחון שאלני, האם ניתן לארגן את הלוויית ספרי הקודש המחוללים, עוד היום, וזאת כשעה וחצי לפני כניסת צום יום־הכיפורים. השיבותי, כי מן הבחינה ההלכתית, אין הדבר ניתן, ו־הרב הפיקודי אישר לבני. מר פרס הוסיף ושאל: האם ניתן לערוך ה־הלוויה, מיד לאחר יום הכיפורים, כלומר ביום ב', וגם על כך נענה ב־שלילה. הוסבר לשר, כי הלכה דורשת בדיקה מדוקדקת של הגווילים, אחד לאחד, מיונם וטמינתם בבדי־חרס, איסוף ספרי הקודש וסידורם ב־ארונות־עץ. לכל המבצע דרוש זמן. כמו כן, אמרתי — יש לערוך הלוויה ממלכתית, בהשתתפות המוני בית־ישראל. השר השיב, בחיוב, והטיל את האחריות לסדרי ההלוויה על אנשי הרבנות הצבאית.

ההסדר הניח לרצונם של תושבי קרית־ארבע. אולם, כבר בצהרי יום־הכיפורים, בעיצומו של הצום במערת המכפלה, בצבר היום הקדוש בחששות סודרניים:

„בצהרי יום הכיפורים", סיפר אריה רוזנברג, „מופיע במערה, קצין בכיר, ממפקדת יו"ש. בתוך רגעים ספורים, נתוודעה לנו מטרת הביקור: בניגוד להסדר המובטח על ידי שר הבטחון, החליט ,הדרג הבכירי' לערוך לספרי התורה המחוללים הלוויה צבאית ,מה־תרותית' מהירה, במטרה למנוע ,הצגת תבערה בכל המחיר התיכוך'.

החששות גברו, בצאת יום־הכיפורים. קצינים הגיעו, לפקח על סדרים מינהלתיים לעריכת ההלוויה חפוזה ל־מחרת, יום ב', בשעה 7.30 בבוקר. אותו לילה אושרו חששותיהם של אנשי קרית־ארבע בהודעות כלי־התקשורת.

„עברנו להתארגנות מהירה, לסיכול הקנוניה", סיפר רוזנברג. „השמשי־הקודשה המחוללים כבר רוכזו בידי חיילי הרבנות הצבאית, נטמנו בכ־מאה שקי ביצורים והמטען כולו, שמור בידי חיילי הרבנות, היה מוכן להבאה לקבורה. קבוצה מאנשינו ירדה אל המערה, הפקיעה את המטען מידי שומריו, והעבירה אותו, בשלומו, למקום־מבטחים בקרית־ארבע.

„כך הובטחו, הן הכנת הגווילים לקבורה, כדת וכדין, והן עריכת ה־לוויה המונית, — תבערה או לא תבערה בכוחו־התיכוך".

אהרן דולב

ראיון השבוע עם יצחק נבון

(משך מעמוד 24)

לקבל את הנחת שלה כן הפוגה. מסירת המינויים למיקוח בין־מפלגתי לא תעלה את רמת המכהנים במשרות בכירה. היא רק תפגע ברמת שליחיה של המדינה בבירות העולם ובאיכותם של פקידים בכירים בארץ.

— נסיים, ברשותך, בכמה שאלות מפלגתיות: לנוכח המיבוך בהשקפות המדיניות בינך לבין רוב אנשי רפ"י לשעבר, האם עודך רואה את עצמך כחבר בחטיבת רפ"י לשעבר?

● איני משתייך ל,,חטיבה"

את העבר איני יכול ואיני רוצה לשנות. בן־גוריון ז"ל אמר לי פעם: „אפילו הקדוש ברוך הוא, הכל יכול, אינו יכול לשנות את העבר. רק הקומוניסטים יכולים... כשהם כותבים אנציקלופדיה, הם יכולים לשנות גם את העבר".

מעשית — אין חטיבות במפלגת ה,,עבודה". ארגונית — אין אני משתייך לכל חטיבה. יש לי חברים טובים בכל החטיבות לשעבר וב־רפ"י לשעבר יש לי חברים טובים מאוד, שקשרי החברות בינינו עומדים במבחן של חילוקי־דעות פוליטיים.

אתה צודק במה שאמרת, שאני חלוק עם רוב החברים ברפ"י לשעבר, אבל זהו צדק־על־תנאי: בין החי"כים מרפ"י לשעבר אני יחיד בהשקפותי, אבל בקרב השורות הרחבות אני פוגש חברים רבים מרפ"י לשעבר, התומכים בדעותי דווקא — ובקרבם אין לי תחושה של בדידות.

אני מקווה, כי הוועידה הקרובה של ה,,עבודה" תמחק את כל ענין החטיבות. בהתמודדות בין רבין ופרס על המועמדות לראשות הממשלה קוצצו ההבדלים החטיביים אבל עדיין קיימים הבדלים כאלה, ביחוד בדרגים הגבוהים של המפלגה.

— האם רשאי, לפי השקפתך, איש מפלגת ה,,עבודה", החבר בממשלתו של מר רבין, להתמודד עמו על ראשות הממשלה — או שיש בכך גילוי של חוסר לויאליות כלפי ראש הממשלה?

בהחלט רשאי! כל חבר במפלגה רשאי להתמודד על כל משרה. הרשות הזאת נתונה לחברים במפלגה, בין שהם חברים בממשלתו של מר רבין ובין שאינם חברים בה. אין בהתמודדות דמוקראטית כזאת שום ביטוי ושום גילוי של חוסר לויאליות כלפי ראש הממשלה.

— האם אתה שותף לחששות, כי המפלגה תאבד בבחירות הבאות את השלטון?

הדבר תלוי במידה רבה איך תצא המפלגה מוועידתה הקרובה: אם יתגבש מצע ברור, שיתן לה תעודת־זהות ברורה ומפורשת לדרכה בכל תחומי החיים; יתבטלו המחיצות בין החטיבות והיא תוכל להרכיב רשימת מועמדים טובה ומגובשת — תוכל המפלגה להישאר בשלטון.

דב גולדשטיין

"שטיחי כרמל"

מפליא?
בהחלט כן!
החלטנו לעשות כך לגבי לקוחותינו, המחזיקים בשטיחי "כרמל" (בדוגמא אוריינטלית) שרכשו אותם לפני 10 שנים ויותר.
כמה סיבות לרעיון בלתי רגיל זה:
1. בכך אנחנו מוכיחים לכולם את נאמנותנו התמידית ללקוחותינו.
2. בכך אנחנו מוכיחים שברגע שרכשת שטיח "כרמל" - זהו שטיח לעולם, בניגוד לשטיח מיובא שאיכותו זמנית או עונתית.
3. בכך אנחנו מוכיחים שלשטיח "כרמל" יש "אבא".

במסגרת "מבצע כרמל לעולם", אנחנו מוכנים לקבל ממך את שטיח כרמל אשר ברשותך 10 שנים ומעלה ולזכות אותך במלוא הסכום ששילמת בעת רכישתו, - זאת בשעה שאתה רוכש שטיח "כרמל" חדש מכל סוג שהוא, כולל שטיח "כרמל" מקיר לקיר כרמקירלקיר. המבצע יפה בתנאי שאתה רוכש שטיח "כרמל" חדש בגודל לפחות זהה לזה שהחלפת או גדול ממנו.
יתרת התשלום - לאחר הזיכוי - במזומנים.
תוקפו של המבצע עד 31 ב-אוקטובר.

*** פנה עוד היום לאחד מבתי המסחר המורשים של שטיחי כרמל - כדאי לך!!!**

هكذا من الأصل

דע את יהדותך
חג הסכות

חג שמחה

"חג שמח" — אסימון שחוק בשק מטבעות הלשון, שאין עוד אפשרות לפתחם, דומה מאוד, למראה הלירה בקרוב.

מי שמח? למה שמח? במה, ואיך לשמוח? מה האוצר הפתאומי, היום? ואם לא עובדים, מה השמחה? בסקטורים מסויימים כבר לא עובדים מזה זמן רב, לכל היותר מחייכים שם, בסתר, אבל איזו שמחה?

תאמרו, ציון של מסורת ותו לא. מסורת להתבטא כך בחגים. ואולי מסורת, לא להתייחס ברצינות למילים היוצאות מפינו. ניחא. אולם, הבעיה תצוץ, למקרא הפסוקים המופיעים בספר החוקים של היהדות, בתורה, מופיע צוו מפורש: ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים... ושמחת בחגך... והיית אך שמח! (ויקרא כ״ג, דברים ט״ז)

צו מוזר מאוד. האיך ניתן לצוות על שמחה, הלא „חג שמח״?

●

התורה, ערה לשאלה זו. לכן היא מציעה גם אמצעים טכניים, המועילים להצתת אש השמחה בלבבות. למשל, הפקודה השניה שהיא כבחיוה על אורחיה: לארוז את כל חפציהם; את המיטה ואת השולחן, את קפריות המזון ואת כבתיהם, ולצאת למשך שבעת ימי השמחה אל... הסוכה.

לאו דווקא. לא רק אל הסוכות שזכו במקום ראשון בתחרות „הסוכה הנאה״. הסוכה כפי שהיא מוגדרת בהלכה, אינה כלל נרדף לארמון פלאים, היכול לכפות על שוכניו את העליצות. דומה, שחכמי ההלכה עשו הכל כדי להפיג את קסמיה.

תבנית המינימלית של מבנה „הכיסוי הצנוע״ הוא פחות ממטר מרובע, קירות שיכון זה, זכים לתו התקן, אם אין הם מתפרקים או מתעופפים ברוח מצויה. אין שום הכוונה מחייבת ביחס לסוג השיש, הריצוף, הסיוד והצביעה, הריהוט, החשמל ואינסטלציה וכו'. לעומת זה, הוראות מחייבות תוך כשמעיות, ביחס לגג: שום גג, זולת ענפי עצים או קש לסוגיהם.

תקן מינימום זה, מהווה מרשם מספיק לשמחת החג, זהו הכיסוי ל„חג שמח״, זה אחד האמצעים הבדוקים להביא רבה ללב אורחי ישראל, בפקודה.

●

העוקב אחר מבנה הסוכה, יגלה שמידות המינימום של הסוכה, הן בעצם מידות המכסימום. הן מספיקות במידה מכסימאלית, כדי ליצור את מה שבבקשת הסוכה לייסם ולהבליט. כי הכינוי המקביל בלכסיקון ההלכי לסוכה, הוא „דירת עראי״. הסוכה מציעה לכל אורח יהודי, הזדמנות מעניינת: בילוי של שבוע בפנסיון, המשקף נאמנה את כל השיגיו החומריים של האדם בעולמו.

האורח היוצא אל הסוכה מווילתו ברובע יוקרה, והלפון הבא אליה מבקתת העוני (שיוויוניה!), לשניהם מצפה התענוג הזהה: שיכה ערכה מתנת לצלצלים העדפים ברוח. שניהם יביטו על אותם שמים רחוקים וירח חיוור, לבניהם אותו מרבד נוצץ של כוכבים מקיר לקיר. לבניהם ההזדמנות לחוש בכל רמ״ח אבריהם, כמה ארעיים ובני־חלוף הם אשליות חייהם, כבית כקורת הגג שעל ראשם.

תחושת הארעיות, היא המופת לראיה נכונה של העולם. בה קטנים ומגודלים, הם המאבקים המאחיים, השאיפות והאכזבות, ההישגים החומריים, התקוות ומפחי־הנפש היומיומיים, כאשר נראים הם במימדים הנכון?

כי כן הארעי נפתח חלון אל הנצח ואל הקיים לעד. בן הארעי שבמבנה עולמנו, עורים כהוו ובגבורתו של האלוקים, הבחיה ובמית המורים המצביר, המשמחה קטון וגדול.

שרבות אבנם דפנות הסוכה ומחצלות הפאר והדברים שבסוכה העשיר, מקרטי הבד המהודרים של סוכת העני. אולם, בבטם לכעלה, אל הגג, כשתבר, כי הכל שווים. אותם צלי ירק של הארעי, אותן חלונות אל אותו רקיע, רקיע ההתהרכות העמוקות, המאפשר לאדם לגלות את עצמו, את איכיותו הנעלמת, את הנעלה והאלוקי שבלבבו, המעניקים טעם לקיומו ושמחת אין קץ.

●

תחושת הארעיות, היא המתג המשתק את שאון הקיום האנוכיי. המתג המפעיל את תיבת הנגינה, ממנה בוקעים צלילי המוסיקה האחרת, צלילי עולם הרוח הגדול, העשיר והיפהפה. העולם שבו נוצצים רק הטוב והישר, הנכון והאמת, שבו מוקעים הרע והזיופות, הכזוב והמדמה. עולם שבו פועלים מאוזני הצדק האלוקי ואמות מידותיו המדויקות. שעוולותיו אינן בכוסות ספסים, ועל כחשיל לא תגנון הדלות.

בעולם שבו הכל ארעי: העושר והדלות, היש והחסר, הגבחות והחילה — אין מקום לשמחה. זו היא ארץ המרדפים אחר הבלתי מושג, „הבל הבלים אמר קוהלת, הבל הבלים הכל הבל... ולשמחה מה זו עושה״ (מתוך ספר „קוהלת״, הנקרא בשבת חול־המועד סוכות). בעולם זה קשה להציה. שמחה אבת בתוב אמצעי, לא בבבות בידור ולא בזיקוקי די־נור. לא חדות יחיד ולא שמחה מאורגנת. אבל, בעולמנו הרוחני, נמשך הקונצרט כל השנה, כאן יכול אדם, בכל רגע, להשיג באחייו. להתפרץ אל גבהים, ולהאזין להד החוזר מכל נקיפת אצבע, מכל מעשה טוב, מכל הליכה נכונה. כאן, אפשר להאזין למנגינת התבל כולה. לשירת הטבע והזמירות בעלי כנף. כאן, אפשר לגלות אפילו את... הזולת, ובאור שונה ההזדזין.

●

ברכת „חג שמח״ בכל החגים ובמיוחד בחג הסוכות, באה להזכיר את ימי העבר. זמן יציאת מצרים, שבו שהה העם היהודי כולו זמן ממושך באותו עולם רוחני מופלא. ענני כבוד נפרשו מעליו ולרגליו. עננים של בטחון ותקווה. ענני החסות הגלויה של האלוקים בלב סביבה ומבנו גם החוצה.

„חג שמח — הוא ביטוי לציפיה כמוסה, שאכן נצליח להסיט את המתג, ולהאזין לשירה הבוקעת שירת הקיום ושירת האדם. „חג שמח״ — הוא תפילה כנה, שאכן ניטול בידינו את כינורה של הנשמה ונפרוט על מיתריו את מיטב הזמירות שבחביון הלב...

בני הבית

ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה (דברים ט״ז). אמר הקדוש־ברוך־הוא: ארבעה בני בתים יש לך: בנך, בתך, עבדך ואמתך, וכנגדם יש לי גם כן ארבעה: הלוי, הגר, היתום והאלמנה. אם תשמח את שלי עם שלך מוטב, ואם לאו — תבוסל הד־ שמחה. (פסיקתא)

7+1=

הם פלשו בהמוניהם אל חורבת החג שלנו. מאות מיליונים, מיליארדים, — כל שבעים אומות העולם. הם חדרו פנימה והתמקמו במחשבת ומעשה שבעת ימי החג, כאילו חגם הוא. אל שמחת הזכרון הלאומי שלנו, חוג של „למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים״ (ויקרא כ״ג, מ״ג) — נספחו במודע רעיונות אוניברסליים.

שבעים קרבנות ציוותה התורה להקריב במשך חג הסוכות. שבעים, ככפרה על חטאי שבעים האומות, בתפילה לשלומם, בבקשה לחיי אושר וברכה לאנושות כולה (במדבר כ״ט).

כל עם זכה בימי חג אלו לקרבנו הוא, כלומר, לברכת השפע שהיא מהות הקרבן במקרא וביהדות (ועל כך, ברשימה אחרת). לאחבקים בנפרד מן השורצים, לפלישים כמו לצרפתים: הוקדשו רגעים מיוחדים למחשבה ולתפילה, בשעת הקרבת קרבנם על המזבח בירושלים. זו ההקרבה המתכרת ביום בתפילת כל יהודי — ביום הג.

כמו באה התורה להזכיר לנו וללמד אותנו, דווקא בחג שמחתנו, ששמחת אמת כוללת בקרבה דרישת הטוב ובקשת השפע והשמחה לכל, מתוך יחס לאומי נכון, פנימי ועמוק כלפי תבל כולה, על מדינותיה ועמיה.

✶

הרעיון האוניברסלי הזה קסם מאוד לחסידי האפולוגטיקה היהודית. הם הבליטו „פתיחות״ זו והזמים לה בתורה — בהתלהבות. סרחו ללא הרף, לשפר באמצעותם את תדמיתנו המושפלת בעיני האומות. להדגיש תמיד רק את „היהודי״ להצניע עד כדי העלמה את „הייחוד״. להתיישר בהתאם לקו השולט — המשתנה תמיד — בתרבות העולם. להיות נחמדים, להראות שאנו לא מסתגרים, לא כאלה כמו שאתם חושבים...

כמובן, לא הועילו ולא כלום. „המסבירים״ האופנתיים שקמו בכל דור, סילפו מתוך כוונות „טובות״ את יהדות עצמם, אך מטרתם לא השיגה. את לב הנכרי — כציבור וכאומה — בכל אלה לא רכשו. עוד חכמי התלמוד הבחינו באטימות זו של העמים, וכך „שמעו״ הם את כנסת ישראל אומרת: „רבון העולמים, הרי אנו מקריבים עליהם שבעים פרים והיו צריכים לאהוב אותנו והם —, „תחת אהבתי ישטנוני״. (במדבר רבא).

מאום לא נשתנה מאז ימי בית המקדש. על איזה מזבח ממזבחות העולם לא הקרבנו את המיטב שלנו, עבורם? והם — „תחת אהבתי ישטנוני״ (תהלים ק״ט). כיצד, אחרי כל מה שעבר על עמנו, חוזר כמעט כל עמי העולם על המסמך המאשים אותנו בגזענות, המגנה, בלא להסמיק, את כוונות השוד ורצח העמים שלנו?

כי מאום לא נשתנה. גם הארי לא שינה.

✶

האכזבה היא בעייתם של שוחרי האפולוגטיקה, לא שלנו. הכאב צורב בלב המחפשים את זכות קיומם ב„מה יאמרו הגויים — לא בלבנו אנו.

בעינינו, לא באה מצוות שבעים הפרים, כדי למצוא חן בעיני העמים. היא כלל לא תלויה ביחסם אלינו. זו אמנם מצווה בעלת גוון אוניברסלי, אך נובעת דווקא מתוך הייחוד היהודי. לכשתרצו, הינה פועל יוצא מן ה„אתה בחרתנו״ היהודי, זה המושמץ בלא ידיעת מובנו הפשוט ביותר (הכבדו יבוא בנפרד).

האמונה היהודית תובעת מאתנו יותר מאשר מעמי תבל. לפנינו הוצבו סטנדרטים גבוהים מאד של חיים איכותיים ומוסריים. זהו התפקיד, אין ממנו מפלט. אנו חייבים לעמוד במתח הדרישה המוסרית. משום שהעולם זקוק למעשינו, למען תכליתו, עבור תיקונו העתידי. מכאן, אחריותנו גם לשלום העולם כולו. מכאן, קרבננו לכפרת חטאי העמים. מכאן תפילתינו לרווחתם אושרם וטובתם.

ואולי, כדי שלא ניסקע בהיות קוסמופוליטיות, תוך כדי הקרבה קרבנות צבור העמים, כדי שלא נגלוש לשכחה עצמית, הוסיפה התורה יום נוסף לשבעת ימי הסוכות, הוא חג שמיני עצרת. יום, כחג פרטי לאחר שבוע העמים, לאיזון ולאמת־מידה לאומית נכונה. וכך מובא במדרש: „אמר הקב״ה, יודע אני בניי, שכל שבעת ימי החג הייתם עסוקים בקרבנות של אומות העולם ועכשיו ביום (ביום שמיני עצרת) אני ואתם נשמח יחד״. (פסיקתא דרב כהנא).

שבעה ימים ועוד אחד

אש ומים

ישראל דומים לאש, אומות העולם למים. שעה שיש מחיצה בין האש והמים, מתחממת האש את המים. הוסרה המחיצה, מכבים המים את האש. (עפ״י המדרש)

אמת בירוק

מה עדיין לא נכתב ונאמר על מצוות ארבעה מינים? — קשה לאתר. טיול קצר בספריה, עשוי להדהים גם את מי שעבר קודם לקריאה מהירה. שפע של רמזים ומליצות, ראשי תבות, גימטריאות ומוסר השכל — נישא כמו שובל ארוך, מאחורי ארבעת הפריטים הירוקים, הניטלים בשבעת ימי החג.

התורה עצמה ממעטת במלים. די לה במשפט אחד: „ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל — ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים״. כאילו היה זה מרשם של רופא, שאינו מכיל דבר זולת הודעה קצרה לבית המרקחת, על שם וכמות הגלולות הדרושות לחולה פלוני.

ברור, שמאחורי כל מרשם, מסתתר כל הידע הרפואי, שרכש הרופא בשנות לימודיו והשתלמותו. כל הנסיון והמחקר בתחום הפרמצבטיקה ומבנה גוף האדם. אולם, החולה אשר בלע את הגלולה, יכול להרחיב ולתאר כיצד סבו־בו ודמיונו, מה בדיוק חש בתהליך הריפוי, וכיצד בדיוק נרפאו ידו, או רגלו, או ראשו, או אתנו, או שינו.

המרשם הקצר של התורה מציין את שם „הגלולות״, ומבטיח שבליעתם תביא לשמחה. מכאן ואילך, הודיעוני כל המתנסים, על שורה ארוכה של חוויות ותחושות משמחות. תיאורים מלבבים על איך ולמה, נוצרה השמחה בלבבם. מאחדת את כולם: האמת. הכל אמת. איש לפי מבנה המערכת הנפשית שלו, ידע לשאוב את מנת שמחתו, מן הלולב ושלשת רעיו.

נסיון חייהם הוא עבורנו, כמו כל ניסוי התנסות — הסימן הטוב ביותר, להכרת איכות המוצר.

■

כאמור אין כמעט אפשרות טכנית להעתיק לכאן, את ים התגליות של הדורות שלפנינו, במצוה זו. נסתפק באחדים:

ארבעת המינים — רמז לארבע אותיות שמו של הקדוש־ברוך־הוא. רמז לשלושת האבות וליוסף. רמז לארבע אמהות. רמז לסנהדרין ולתלמידיהם. רמז לגוף האדם (לולב לעמוד השדרה, עלה ההדס לעין, הערבה לפה והאתרוג ללב). אתרוג בגימטריא תרי״ו, ובצירוף שלושה מינים — רמז לתרי״ג מצוות. „לולב״ כמניין „חיים״. אותיות לולב פותחות ומסיימות את ספר התורה, וספרי נביאים וכתובים. אתרוג אחד, לולב אחד, שלש הדסים שני ערבות — ס״ה שבעה, רמז לשבעת הרקיעים. אתרוג, ראשי תבות: „אל תבואני רגל גאווה״. וכו'.

מפורסם ביותר הוא הדימוי לעם ישראל: אתרוג יש בו טעם ויש בו ריח, משול לאנשים שיש בהם תורה ומעשים טובים. ההדס שיש בו רק ריח, הלולב שיש בו רק טעם (תמר) מסמלים את האנשים שיש בהם רק תורה או רק מעשים טובים, הערבה שאין בה לא טעם ולא ריח — את אלו שאין בהם לא תורה ולא מעשים. (גם לאלו, אומר הגאון רבי אליהו מווילנא, שיום פטירתו בחול המועד סוכות. בספרו „אדרת אליהו״ פרשת זאת הברכה, גם לאלו מובטח שכר — על אשר הם נושאים את השם „ישראלי״).

קו מאחד וברור להרבה מן הרמזים ואולי לכולם, היא המצווה לאגד את כל המינים יחד, בעת נטילתם. (יצויין גם הלולב, אשר לפי ההלכה נפסל למצוותו אם כל עליו נפרדים) איגוד ארבעת המינים, מרמז שכל הפריטים, הפרטים, יכולים להגיע לבטוי מושלם וחיובי, רק כאשר מאוחדים הם. כי אחדות העם ואהבת אחים היא בשורת השלום, היא המוקד לשמחה ההכרתית, המורצה בימי החג.

הרמזים השונים לאבות או לאמהות וכדומה, אלו הן תזכורות קצרות למה שאישים אלו ביצרו לעולם (אברהם כמייצג של מידת החסד, יצחק של מידת הגבורה ומסירות הנפש וכו'). ולפיכך יכול כל אדם, באמצעות תזכורות אלה, לרענן בנפשו את אישיותו, ע״י הפעלת נטיותיו האישיות לעשיית הטוב, בכל אחד מן הדגמים שלבחירתו.

הנענוע שכל יחיד מנענע בלולבו, חייב להניע את האדם למחשבה, לעשייה, להתרוממות משלוות האשליות ומכאן לשמחה. בנענוע זה, כאשר יתבצע על־ידי העם כולו, על כל גווניו ופרטיו, על כל איכיותיו ומרכיביו, יוכל להניע את המרכבה הגדולה של בשורת השלום המיוחלת. כאמור בפסוקי התפילה. „ופרוש עלינו סוכת שלומך... סוכת רחמים וחיים ושלום״.

זה לא!

לרבי מיכל מזלוטשוב היו תפילין יקרות. הן היו הטובות בעיניו, משום שנפלו לו בירושה, מאביו הצדיק המפורסם רבי יצחק, שהיה ממאורי החסידות בתקופתו. פעמים רבות הציעו עשירי החסידים לרבי מיכל סכומי ענק, ובלבד שיוכלו לרכוש תפילין קדושות אלו. אך רבי מיכל אטם אזנו לבקשתם, הוא לא שעה גם לתחנוני אשתו שימכרם, כדי להביא מעט רווחה לביתם הדל. כמובן, שרבי מיכל היה עני מרוד.

אך פעם בפרוס חג הסוכות לא הובאו אתרוגים לעיירה זלוטשוב. החג מתקרב והאתרוג אין. הדאגה מכרסמת בלב רבי מיכל. רק בערב החג ממש, הובא אתרוג למכירה, אתרוג מהודר כליל השלימות, וגם מחירו „מושלם״.

חשב רבי מיכל וחכך בדעתו, הרהר פעם נוספת ועשה מעשה. הוא מיהר לבית אחד מעשירי העיירה, מכר לו את זוג התפילין הקדושות, וקנה את האתרוג.

אשתו הרבנית התפעלה מיופיו של האתרוג ההדר. אך שאלה את בעלה ה„עשיר״ מנין היו לו המעות לרכשו. כל ההתחמקויות לא הועילו, לבסוף נענה להפצרותיה, וסיפר כי מכר את תפילין אותן קיבל בירושה.

שמעה הרבנית ונתמלאה חימה: „עבור צרכי הבית ההכרחיים לא מכרת, כדי להקל במעט את הדלות, ובשביל אתרוג כן?

לא נרגעה, עד שנטלה את האתרוג שהיה מונח על השולחן, השליכתו ארצה, ופסלה אותו לחלוטין.

עמד רבי מיכל, חייך ואמר: תפילין אין לי, אתרוג אין לי, ועוד אחטא ואכעס? — זה לא!

אתרוג או סוס

רבי מרדכי משריץ חיבב מאד את מצוות אתרוג ולולב. טרם התמנותו לרב, היה סוחר שהרבה בנסיעות מסחריות. מכל עיסקה נהג להפריש סכום מסויים כך שבחג הסוכות יוכל לקנות אתרוג כלבבו. מהודר בכל הידורי המצוה.

פעם נסע לעיר המחוז לבחור את אתרוגו, ובצרורו הסכום הנכבד שאסף במשך השנה. בדרכו פגע בשואב מים, שהוביל מים בעגלה הרתומה לסוס. רבי מרדכי פגש אותו בוכה.

— מה אתה בוכה?

— סוסי מת, ענה שואב המים, מטה לחמי נשבר.

הוציא רבי מרדכי את כסף האתרוג ומסרו לשואב המים האומלל ואמר:

— אתרוג זו מצווה ה', גם זו היא מצוות ה'.

כשחזר לעיר אמר לאלו שרצו לראות את אתרוגו:

— כל העולם יברכו על אתרוג ואני אברך על סוס.

בס״ד
דע את יהדותך
גליון ע״ז
יו״ל מדי שבועיים ע״י
האגודה להסברת ערכי היהדות
ירושלים ת.ד. 156
✶
העורך: שמואל חסידה
✶
נא לשמור על קדושת הדף ולא להשתמש בו לצרכי אריזה וכו'

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע

התיאטרון הלאומי הבימה

הצגות בכורה
מכבי הקש האוטלקי
מחר מוצ"ש 9.10
2 הצגות: ב־7.00 וב־9.30
יום ב' 12.10
2 הצגות: ב־7.00 וב־9.30
יום ד' 13.10
2 הצגות: 5.30 ב־6.30
יום ה' 14.10 ב־8.30
מוצ"ש 16.10
2 הצגות: ב־5.30 וב־8.30
יום א' 17.10 ב־8.30

אבא קוראז'
יום א' 10.10 ב־8.30
יום ב' 11.10 ב־8.30
יום ב' 18.10 ב־8.30

התיאטרון הקאמרי תל אביב

כולם היו בני
תל־אביב
מחר 9.10 • יום א' 10.10
באר־שבע
יום ד' 13.10 • 14.10 ב־9
א ק ד ו ם
ירושלים
מחר 9.10 • יום א' 10.10
שבת בקאמרי
תל־אביב של אלתרמן
שבת 16.10 ב־11.00
הבמה הקטנה, אולם גנסין
מ פ ו ה ח ן
יום א' 10.10 • 11.10

התיאטרון העירוני חיפה

פ ו פ ר
מחר 9.10 היא צוותא
2 הצגות: 8.00, 10.30
יום א' 10.10 חיפה
11.10 תיא צוותא
ה נ ב ח ר י ם
מחר 9.10 חיפה
יום א' 10.10 ב"א "מלי"
יום ב' 11.10 ב"א "אהל"
ליל העשרים
מחר 9.10 קריית־אונו
יום א' 10.10 גבל
יום ב' 11.10 תיא צוותא
יום ד' 13.10 אשקלון
ה מ ע ו ך
יום ב' 12.10 חיפה
יום ד' 13.10 חיפה
יום ה' 14.10 חיפה

פרסום בלקין

התיאטרון העירוני חיפה

הנבחרים

"אמונה של שבתאי הוא הצגה מבחינה לקונית — מגוריו, המוני, יוצא... והעיקר — הוא הפור ממש לאורו. זהו במקביל הראשי"
ב. עברון "ידיעות אחרונות"
תל־אביב "בית אריאלוזרוב"
יום א' 10.10, 8.30 • יום ב' 11.10, 8.30

פ ו פ ר

"סוב מגניתי כן המארטו־קורית במוסיקליה, עכוסת והוהור והמאסירה בוה בסוסור המוזאי את צופי הצחוקים בכל פה."
ד. ברניר "על המשמר"
תל־אביב "צוותא"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־8.00 וב־10.30
וביום ג' 12.10 ב־8.30

ליל העשרים

"הקהל לא פסק מלהריע הקצית — לא זו מסקודה"
ד. ברניר "על המשמר"
"המחזאי והשחקנים הצליחו להחזיר את הצגה בחום בעים והמבוכתם"
ח"ר חיים גמו "מעריב"
תל־אביב "צוותא"
יום ב' 11.10 בשעה 8.30

תאטרון פסגות בע"מ
א. לופו - ש. אצ"י - י. טלית
מאחלים ל:
אסתר עופרים
נועם קניאל
אריס סאן
להקת העוד
ולכל בית ישראל
חג שמח
תאטרון פסגות בע"מ גליקסון 8 ת"א טל' 299152/3/4

התיאטרון מארץ עוץ מציג את ההצגה שכל הילדים מצפים לה

חסמבה! חסמבה! חסמבה!

"יחבורת סוד מותלט בהחלט"
מחזה מקורי מאת: יגאל מוסנזון
במאי: אברהם דור
תפאורה: משה שטרנפלד

תל־אביב "אהל" יום ב' 12.10 ב־10.30 וב־3.30 הבימה ה' 14.10 ב־10.30 וב־3.30
ראשל"צ היום 8.10, גבעתיים יום א' 10.10, הרצליה יום א' 10.10, ירושלים 11.10, חיפה יום ד' 13.10, ק. אונו יום ד' 13.10, חולון יום ו' 15.10, פ"ת יום א' 17.10 • כרטיסים: "עתיד" 31688 ובכל משרדי הכרטיסים בארץ.
משרד התיאטרון ת"א שלמה המלך 109 טל. 248012

צוותא ירושלים
הערב ב־9.15

אופליה שטרל
הגברים הללו
כל־פי אלדו ניקולאי
ביקוי דדו קידון

מועדון התיאטרון
במת הבידור הקל
642542
660900 בהנהלת אלי ביבאולי רח' יוסף 47 סלמה
מבנת בערב אוקטובר עוב ועב פרס לימאי
להקת הל עובר חביבי
בקטעים נבחרים מתוך תוכניתם
DUO APOLLO
במופע אקרובטי מרהיב עין
MYLEN SHALIMAR
סטריפטיז נועד מהמקוריים הטרס

צוותא לתרבות מתקדמת

סוכות בצוותא

יום ו' 8.10	ב־9 ובחצות "להקת שמים"
שבת 9.10	ב־11.11 קונצרט בסדרה 11:11 שלישית יובל — יצירות מאת בטהובן, ברהמס ושוברט.
	ב־8.00 וב־10.30 "פופר" מאת חנוך לוין ובי בימוי.
יום א' 10.10	ב־11.00 (לילדים) ששי ויונה משגעים פילים
	ב־8.30 וב־11.00 "להקת שמים"
יום ב' 11.10	ב־4.30 (לילדים) קבוצת "קוי" — צוותא ירושלים מציגה: "חור המנעול" ו"הסיפור הצבעים".
	ב־8.30 "ליל העשרים".
	ב־10.30 מתי כספי — בליווי גיטרה וכלי הקשה.
יום ג' 12.10	ב־11.00 (לילדים) ששי ויונה משגעים פילים
	ב־8.30 "פופר" מאת חנוך לוין ובבימוי
	ב־11.30 "עכשיו" לתוך הלילה עם: גבריאל מוקה, יורם קניוק ורוני סומק.
יום ד' 13.10	ב־8.00 "לילות רביעי של צוותא" הספרות אחרי מלחמת יום הכיפורים.
	ב־10.30 "קוץ בלבי" — שירים עם חנן יובל
יום ה' 14.10	ב־4.30 (לילדים מגיל 10 ולמבוגרים) שלונסקי — מהו.
	ב־8.30 שלונסקי — מהו.
	ב־10.30 מאסימו גסברוני — אמן הגיטרה האיסלקי.
יום ו' 15.10	ב־9.00 עלישה בארץ הפלאות
	בחצות מתי כספי בליווי גיטרה וכלי הקשה
שבת 16.10	11.11 קונצרט בביצוע וזמורות באר־שבע.
	ב־8.00 ו־11.00 זהו בידור

תיאטרון בימות מציג בשיתוף עם מורנינג פרודקשן

גילה אלמגור • יהורם גאון
בקומדיה הרומנטית
"פעם בשנה"
מחזה מגיל 16 ומעלה

למחזות הקהל, מכירה מוקדמת חודש מראש
קרית־ביאליק "סביון" הערב יום ו' 8.10 ב־9.00
ת"א "בית הסתדרות המורים" מחר מוצ"ש 9.10 ב־10
תל־אביב "בית החייל" יום א' 10.10 ב־9.00
ירושלים "בית העם" יום ב' 11.10 ב־9.00
כרטיסים "יקר" 222445, "הדרך" ובמשרדים סל. בימות 246246/7

מועדון עציון לבני תשובות חוזה
מלון פאל
רחוב הירקון 277
תכנית השבוע:
מוצש"ק ט"ו תשרי תשל"ז 9.10.76 בשעה 21.00
✶ אורח הערב **הרב משה לוינגר** על ארועי חברון
יראינו: שלמה נקדימון ושאול מייזליש
✶ בתכנית האמנותית: הזמר דני גולן
✶ פיאנו בר לפני ואחרי התכנית.
יום ב', י"ז תשרי תשל"ז 11.10.76 בשעה 20.30
✶ שירה בציבור עם אפי נצר
✶ ריקודי עם עמים בהדרכת המרקידה לאה
בברכת מועדים לשמחה

מלון המלך דוד
טלפון 02-221111
מודיע לבעלי מניים
למכירה פומבית
שתתקיים במוצ"ש 9.10.76
בשעה 8.30 בערב
תצוגה מוקדמת של הפריטים
היום מ־12 בצהרים עד 10 בערב
ובשבת משעה 10 בבוקר עד 8 בערב

בבית אלישבע, רחוב אלעזר המודעי 4, ירושלים.
ביום שלישי, ג' דחוה"מ סוכות (12.10.76), בשעה 8.30 בערב, תתקיים הרצאה ב:
היפנוזה
ע"י אבישלום דרורי
✶ ההיפנוזה מהי
✶ אפשרויות שונות לשימוש ההיפנוזה לתועלתנו (זכרון, לטידה, בריאות ועוד).
כרטיסים אצל "עתיד" בע"מ, רח' המלך ג'ורג' 29 (בחצר). ירושלים.
או בבית אלישבע החל משעה 7.30 בערב ההופעה.

מופעי תיאטרון • בידור • מוסיקה
אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

תיאטרון בימות מציג:
אנשים חשובים מאד
בהשתתפות ...
הרקיה מחזור וספאמירה
תל־אביב "בית־דור"
הערב יום ו' 8.10
2 הצגות: ב־9.15 וב־11.30
מחר במוצ"ש 9.10 ב־9.00
ערד "מרכז קהילתי"
יום ב' 11.10 ב־9.00
כרטיסי: "יקר" 222445, "הדרך" ובמשרדים סל. בימות 246246/7

הגשש החיוור
ת"א "בית החייל"
יום ב' 11.10 ב־8.30
כרטיסי "רוקוקו" 223663 ובמשרדי
באר־שבע "גילת"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
טלפון המשרד: 221269
ספר הזהב של הגשש המיוחד המתנה לחג ולכל ארצ
המפיק: סטימצקי

תיאטרון יובל מציג:
חוה אלברשטיין והגשרה
חיפה "שביט"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
ירושלים "בית העם"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
איילת השחר "יד לראשונים"
יום א' 10.10 ב־9.00
ערד "מרכז קהילתי"
יום ד' 13.10 ב־9.00

לונה פרק
ביריד המזרח
בלוי נפלא לכל המשפחה
הלונה פרק פתוח בחג הסוכות
מה־9.10 ועד ה־16.10
כל יום מ־10.30 בבוקר
ביום ה' 14.10 פתוח מ־2.30 אחה"צ
באוקטובר פתוח ב־23.10 וב־30.10
משעה 10.30 בבוקר.
הכניסה לעיר השעשועים חופשית!

נעם סתל מציג:
יוסי בנאי
מאוזן האהבות
גבעתיים "שבטים"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
טלפון הקופה 764766
תל־אביב "אהלי"
מוצ"ש 9.10 ב־9.00
טלפון הקופה 283894
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים
חיפה "שביט"
יום ו' 15.10 ב־9.30
ירושלים "בית העם"
מוצ"ש 16.10 ב־9.30

נעם סתל מציג:
שלמה ארצי "שלום שיר"
עם אילן גלבוע ושלמה המנזי
ת"א "בית־הובן"
דיזנגוף 93, 227910, 211467
הערב יום ו' 8.10
2 הופעות:
ב־10.00 ובחצות

להקת שמים
עם דני ליטני
תל־אביב "צוותא"
הערב 8.10 ב־9 ובחצות
טלפון הקופה 250156/7
ירושלים "החאן"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
טלפון הקופה 68281/2
כרטיסי "כהנא" ובמשרדים
תל־אביב "צוותא"
יום א' 10.10 ב־8.30, 10.30
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים

האחים והאחיות "חופים"
שירי נתן יונתן
אפק הערב 8.10 ב־9.30
רמת־דוד
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.30
שדה־נחום
יום א' 10.10 ב־9.30
בית קשת יום ו' 15.10, 9.30
גוש איינן
מוצ"ש 16.10 ב־9.30

שצה־ח ששך מציגים
אילנית סולו!
בליווי תזמורת
הצגות ה־150 • והיש אמנון
גבעתיים "חודי"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
תל־אביב "נחמני"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
באר־טוביה 12.10 ב־9.00
חדרה "חוף"
יום ד' 13.10 ב־9.00
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים

דני בכן - נחום בייטל מציגים
העז ושבעת הגדיים
ההצגה הנפלאה לילדים ולמבוגרים
הצגות בכורה מתחנות לתושבי תל־אביב
בתיזור
יום שבת 9.10 ב־4.00 אחה"צ
"אהל־שם" יום ג' 12.10 ב־4
כרטיסי "הדרך" ויתר המשרדים
חיפה "אורה" יום א' 10.10 ב־11
ק. ים "ביכורי" יום א' 10.10 ב־4

בלוף
בהוה כבארט נחום שלום
תל־אביב "בית לסין"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.45
יום ו' 15.10 ב־9.45
טלפון הקופה 252691
ת"א "בית צ. אמריקה"
יום ו' 22.10 ב־10.45
יום ו' 29.10 ב־10.45
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים

צ'וקרליה
להקת הפולקלור המופלאה מרומניה
קרית חיים 13.10
ת"א "היכל התרבות" 8.30
יום ה' 14.10, יום ג' 19.10
עין־גב 15.10
חיפה "אודיטוריום" 16.10
ים "בנייני האומה" 18.10
יפעת יום ד' 20.10
נתניה "שרון" 21.10
חולון "רינה" 22.10

פרסום בלקין

בואו להפגש
עם אנשים
חדשים
באוירה
שונה
ונעימה
במועדון המפגש
הדיסקופיאנרבאר המיועד למבקשים מוסיקה טובה, אוירה בלתי שגרתית והרבה מצב רוח.
הכניסה לסטודנטים/ות והאקדמאים/ות בלבד.
פתוח בימים ב'—ד'—ו' ומוצ"ש
תל־אביב רחוב המסגר 51
כל יום ג' קרסי ריקודי־עם בחוה"מ סוכות

בימת אנקור מציגה:
זהו בידור
אילי גורליצקי, יונה עטרי, ששי קשת, נדרה רביוביץ
חולון "רינה"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
אבי־חייל "בית הגדודים"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
אולם ניר דוד
יום א' 10.10 ב־9.00
כרטיסי "רוקוקו" 223663 ובמשרדים
המשרד "בימת אנקור" 243968

ישראל גוריון
בערב שירים גסים
עומד לי על קצה הלשון
הופעות אחרונות בת"א
"בית ציוני אמריקה"
טלפון הקופה 259341
הערב יום ו' 8.10
2 הצגות: ב־10.30 וב־11.45
כרטיסי "הדרך" 248787 ובמשרדים ובערב בקופה

קלסיפופ בע"מ מציג:
דורית ראובני
"כזאת אני"
גשר מחר 9.10 ב־9.00
צה"ל יום א' 10.10
מושב מבועים
יום ג' 12.10 ב־8.30
יסעור 13.10 ב־9.00
עין שמר 15.10 ב־9.00
בקרוב הקליפים
"כזאת אני"
המשרד: 238968, 220569 ת"א

תיאטרון אוברטה באידיש מציג את
יעקב בודו
שווער צו זיין א קבצן
חיפה "אורה"
הערב יום ו' 8.10 ב־8.45
רמת־גן "רמה"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־6.45 ו־9
פרדס־חנה "דקל"
יום א' 10.10 ב־8.30
תל־אביב "אהל־שם"
יום ב' 11.10 ב־8.30

ערב עם
מתי כספי
בליווי גיטרה
ת"א "בית לסין"
הערב יום ו' 8.10 בחצות
טלפון הקופה 252691
סוכות ב"צוותא" ת"א
יום ב' 11.10 ב־10.30
יום ו' 15.10 בחצות

"עוד לא נגעו בי"
הבימת הבעת של מועדון התיאטרון ת"א
ר"ג "אורדע"
הערב יום ו' 8.10, 9.30
במועדון הערב
8.10 בחצות
מחר מוצ"ש 9.10
2 הצגות: ב־8.30 וב־10.45
יום ב' 11.10 ב־9.00
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים ובמועדון שעתיים לפני ההצגה.

ב. ברזילי מציג:
פצצת הבידור של השנה
ויקינג 77
אהובה עוזרי ★ אבנר דן
דינה יפה • מיכאל סינואני
טירת הכרמל "אמפי"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.00
יקנעם "עמית" 10.10 ב־9
תל־מונד "תל־מונד"
יום ב' 11.10 ב־9.00
פ"ת "שלום" 13.10 ב־9
צפת "גליל" 14.10 ב־9
חיפה "אורה" 15.10 ב־9.15

בימת אנקור מציגה:
ששי ויונה משגעים פילים!
היפה בהצגות לילדים ולהורים
הצגות חגיגה
תל־אביב "צוותא"
יום א' 10.10 ב־11.00
יום ג' 12.10 ב־11.00
גבעתיים "הדר"
יום ב' 11.10 ב־11.00
עפולה 14.10 ב־4.00
תל־אביב "בית־החייל"
יום ו' 15.10 ב־10.00
כרטיסי רוקוקו 223663 ובמשרדים

יצחק ציזר מציג:
"ערב סתיו יפה"
צביקה יפה פיק יקוני
דליה ליצוי רחל אביב בלהקת גן־עדן
נהריה "חוף"
הערב יום ו' 8.10 ב־9.30
אשקלון "מלון המלך דוד"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
הזמנת הופעות: טל. 03-221063

פרסום בלקין

דני בכן - נחום בייטל מציגים:
האגדה המקסימה לילדים
תפוח לשבת
על־פי ספורה של לאה גולדברג
הבמוה: עזריאל אחרון • תפאורה: הנזעקן

הצגות בכורה בחג הסוכות
לתושבי תל־אביב
"אהל־שם" יום ה' ב־4 אחה"צ
כרטיסים: "רוקוקו" "הדרך" ויתר המשרדים
באר־שבע "גילתי" יום א' 10.10 ב־11 לפנה"צ
קרית גת "המתנ"ס" יום א' 10.10 ב־4.15 אחה"צ
פתח־תקוה "היכל" יום ב' 11.10 ב־11 לפנה"צ
חדרה "עוף" יום ב' 11.10 ב־4.30 אחה"צ
משרד ההפקה: דיזנגוף 66 ת"א טל. 297193 - 298375

הערב יום ו' 8.10
בבית ציוני אמריקה
טלפון: 259341
2 הופעות ב־10.30 ו־11.45
כרטיסים: הדרן ויתר המשרדים ובערב במקום.
ישראל גוריון
בתוכניתו:
עומד לי על קצה הלשון

مكذا من الاصل

مكنز من الاجل

בידור

לאו השבוע • לאו השבוע • לאו השבוע • לאו השבוע • לאו השבוע

פסטיבל זמר חסידי

הבטח לעצמך מקומות טובים. קנה עוד היום כרטיסים

תל-אביב
היכל התרבות 3 הופעות בחוה"מ-הסוכות
יום ג 12.10.76 2) הצגות) 19.00-21.45
יום ד 13.10.76 בשעה 21.00

חיפה
אודיטוריום יום ב 11.10.76 בשעה 20.30

טדי הפקות ד. ירדני מציגים:
להורים שאכפת להם מה יראו הילדים
הצגות האיכות של השנה!

המפוזר מכפר אז"ר
ג'ינג'י
וכל השאר... משורדים לילדים

רשפון „בית העם" שבת 9.10 ב־5.00 | קרית מוצקין „אורות" 12.10 ב־4.00
ת"א „אהל" יום א' 10.10 ב־10.30 | בת-ים „שביט" יום ד' 13.10 ב־11.00
וכן ביום ב' 11.10 ב־10.30 | י"ם „בית העם" יום ד' 13.10 ב־4.00
חיפה „שביט" יום ב' 11.10 ב־4.00 | הוד השרון יום ה' 14.10 ב־4.00

כרטיסים: „יוקי" טל. 222445 וכיתר המשרדים. טל. אמפיר: 228808, 222995 תל-אביב

טדי הפקות ד. ירדני מציגים
הצגה לילדים

דודי שמחה
ע"פ הלל

דירה להשכיר
לגולדברג

משתתפים:
נירה עדי, אריאל פורמן
יונית שוהם, אלי חבמון
גיטרה: בני אוליה
במאי: דודו ירדני
מעבד מוזיקלי: משה זורמן
תלבושות: יורם ירדני

קרית-אונו „אור-און" שבת 9.10 ב־11.00
פתח-תקוה „היכל" יום א' 10.10 ב־10.30
חולון „ארמון" יום א' 10.10 ב־4.00
ר"ג „אורדע" יום ג' 12.10 ב־11.00
הרצליה „דוד" יום ג' 12.10 ב־4.00
נהריה „הוד" יום ד' 13.10 ב־10.30
חיפה „שביט" יום ד' 13.10 ב־4.30
ת"א „בית-החייל" יום ה' 14.10 ב־11 וב־3

בין באי ההצגות יוגרלו משחקי „לגו"

הערב 8.10 ב־10 ובחצות
שלמה ארצי בבית-הובן
שלמה ארצי, אילן גלבוע, שלמה חממי, בתוכניתם: „שלום שיר"

קפה תיאטרון
בית-הובן
דיזנגוף 93 טל. 227910
הזמנת מקומות, גם טל. 211467
פתוח ערב ערב עד 2.00 בלילה

מחר 9.10, יום ד' 13.10
תה-אטרון
הנפילה
מאת אלבר קאמי
תרגום עבוד וביצוע:
ניקו ניתאי
ההופעות מתחילות ב־9.30

אטרקציה!
ברפי"ם רסטוראנט-פיאנו
מבחר מאכלי גריל וסלטים

ערב ערב הופעת הזמר והנגן הבס **אודי שפילמן**
בליווי הפסנתרן **רוני לרנר**
בימי שישי ושבת

ערב עם הזמר פסנתרן **איתן מסורי**
מחר, יום ששי 8.10
ג'קי אלקיים ולהקתו

מתקבלות הזמנות
למסיבות וארועים

רפי"ם
רסטוראנט-פיאנו
ת"א, רח' יורדי הסירה 1
טל. 440009, 421724

מרכז הנוער כפר הנוער
מרכז הבילוי לתלמידי תיכון
השבוע
במועדון אקורד
נשף סוכות
עם
ג'קי אלקיים
ולהקת
„זרם חליפין"
במועדון פיאנוער
במוצ"ש 9.10
מ־8.30 עד חצות
ריקודים
לצלילי תקליטיה
עשירה
עם התקליטן
אייל פרידברג

להקת מחול בת-שבע

לפי דרישת הקהל
הופעות נוספות ואחרונות
בתוכנית שהועלתה
במסגרת הפסטיבל הישראלי 1976

עד שקמתי כוריאוגרפיה משה אפרתי
הגולים כוריאוגרפיה תוזה לימון
דפי אלבום כוריאוגרפיה דונלד מק־קיל

עין השופט	יום א' חוה"מ 10.10	ב־9.00
חיפה „ת. עירוני"	יום ב' חוהמ"ס 11.10	ב־8.30
עין-גב „כנרות"	יום ג' חוה"מ 12.10	ב־9.00
יגור „יד למגינים"	יום ד' חוה"מ 13.10	ב־9.00
כפ"ס „היכל התרבות העירוני"	מוצ"ש 16.10	ב־8.30
גבעת-חיים מאוחד	יום ה' 21.10	ב־9.00
ירושלים „תיאטרון ירושלים"	מוצ"ש 23.10	ב־8.30

תל-אביב „הבימה"
יום ב' 25.10 ב־8.30. יום ג' 26.10 ב־8.30
הצגה יומית: יום ג' 26.10 בשעה 5.00 אחה"צ

אילת השחר „יד למגינים" יום ה' 28.10 ב־9.00

כרטיסים: חיפה: „גרבר", קופת מכבי ובערב בקופה. ירושלים: „כהנא" ובקופת התיאטרון. תל-אביב: במשרדים ובקופת הבימה בכל יום.

תיאטרון עממי באידיש — נתן גלבוע מציגים:
את המחזמר הגדול

טוביה החולב
טוביה דער מילכיקער
עפ"י שלום עליכם

בביצוע האמן האורח
זלמן קאלעשניקאוו
ובהשתתפות להקה גדולה ומובחרת
בימוי: זלמן קאלעשניקאוו
הנהלה מוסיקלית א. לוסטיק ● תפאורה: זב ה.

הצגות בכורה
טבריה „גנרית" הערב יום ד' 8.10 ב־9.00

תל-אביב „אהל שם"
מחר מוצ"ש 9.10 ב־6.45 וב־9.00
ויום א' 10.10 ב־8.30

רמת-גן „בית ההסתדרות"	יום ב' 11.10	ב־8.30
בית-שאן „עממי"	יום ג' 12.10	ב־8.30
ירושלים „בית-העם"	יום ד' 13.10	ב־8.30
כפר-סבא „עמל"	יום ה' 14.10	ב־8.30
נהריה „הוד"	יום ו' 15.10	ב־9.00
חדרה „תוף"	יום ג' 19.10	ב־8.30

כרטיסים בת"א „כנען", אלנבי 83 וביתר המשרדים.

אבי בהט
אמן אורח הערב 8.10.76

ריקודים לצלילי להקת „הטאבי"
עם זמר הנשמה דורון
משעה 9.30 בערב
אמן אורח
הערב 8.10.76
אבי בהט
בילוי נעים ורומנטי לזוגות — חניה מובטחת —

פאב קלאב
מועדון
כפר המכביה
ליד הפארק הלאומי
רמת-גן טל. 770216
אוטובוסים:
71, 67, 55, 35, 30

לרווקים ורווקות
מחר בערב ובכל מוצ"ש — בחורים מעל גיל 25, בחורות בכל גיל
תעודת זהות — חובה

קרן קיימת לישראל
אגף הייעור

למבקרים בפארק אילון
בבואכם לפארק בשבתות, חגים ובימי חול המועד, תוכלו לסייר באתריו בהדרכת מדריך מוסמך.

מתקיימים שני סיורים:
✶ בשעה 10.00: סיור ברגל, במשך כשעתיים וחצי עד שלוש.
✶ בשעה 13.30: סיור ברכב המבקרים, במשך כשעה וחצי עד שעתיים.

מקום היציאה: בית השומר (בכניסה לפארק)
הסיורים ללא תשלום
בילוי נעים

תיאטרון פסגות בע"מ מציג:

BRASIL TROPICAL
ברזיל טרופיקל

בתכניתה החדשה **קרנבל בריו**
מופע מרהיב · תלבושות ססגוניות · 35 משתתפים

מופע כמו קפה... חם שחור ומתוק

תל-אביב „היכל התרבות"
3.11 7—9.30; 9.11 7—9.30; 10.11 7—9.30; 11.11 7—9.30
כרטיסים בהפצה ראשית: „הדרך" אבן גבירול 90 ת"א, טל. 248344

ירושלים „בנייני האומה" 6.11 ב־9.00 כרטיסים: ב„כהנא" וב„בן-נאי"

חיפה „ארמון" 4.11 7—9.30; 8.11 7—9.30
כרטיסים ב„קופת-חיפה" הרצל 21 טל. 662244

נהריה „הוד" 5.11 ב־9.30; עין-גב 7.11 ב־9.00; באר-שבע „קרן" 12.11 ב־9.30; שדה-בוקר 15.11 ב־9.00; בת-שמואל 19.11 ב־9.00; יפעת 21.11 ב־9.00; יגור 22.11 ב־9.00; אילת השחר 23.11 7—9.30.

שבוע החסידות בצפת

סוכות תשל"ז 10–15.10.76

לוח אירועים:

יום א', 10.10
„בוני ירושלים" — שלישית זמר, „זמירי ציון" — מקהלת ילדים, חסידי חב"ד — באומר ובזמר, מרדכי פרימן — מנחה הערב וקורא אגדות.

יום ג', 12.10
אביבה הד — זמרת, שלי וורם — צמד זמרים, „צמד הלויים" — בשירי חסידות, „שלישית גל" — במפוחית פה, מרדכי פרימן — שעשועון תנ"כי קריאה והנחייה.

יום ה', 14.10
חסיה קוטלר — זמרת, „צמד הפרברים" — בשירי חסידות, יעקב בנאי — קריאת אגדות משחק והנחיה, גיורא פיידמן ולהקתו ב„מוסיקת נשמה יהודית".

בואו בסוכות לצפת לשבוע החסידות

משרד התיירות/המרכז לעדוד תיירות פנים — עיריית צפת

תיאטרון בימות מציג:

אנשים חשובים מאד
הרביעיה בהומור ובסאטירה

הרביעיה: גדעון זינגר, יעקב ברטורא, שמעון בר, עזריאל אשרוב
ת"א „בית-דורר" הערב יום ו' 8.10 ב־9.15 וב־11.30
וכן מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00 — טל. הקופה 263178
ערד „מרכז קהילתי" יום ב' 11.10 ב־9.00
כרטיסים: „יוקי" 222445, „הדרך" ובמשרדים. טל. ביבות 246246/7

האגודה למען החייל בישראל
סניף תל-אביב—יפו

מודיעים על משחק
„בינגו" חגיגי
ב„בית הבינגו" של הוועד למען החייל (אולמי „התחביבי")
רחוב אבן גבירול 68, תל-אביב
במוצאי שבת 9.10.76 בשעה 9.00 בערב
מנחה: ויקטור אפשטיין
כל ההכנסות קודש לפעולותינו למען חיילי צה"ל.

ויקטור, המתנדבות והמתנדבים מאחלים שנה-טובה לכל הבאים למשחקי ה„בינגו"

כדאי להאזין • פינת התקליט

„ילדים" תקליטו החדש של
אריק איינשטיין
עם שמי לוי
כולל השירים: במדינת הגמדים, תנין זקן, נומי נומי, פזמון ליקינטון ועוד.
מעל תקליטי

PHONODOR

יופיע בקרוב!!
תקליטו החדש של
אריק איינשטיין
„ארץ ישראל הישנה והטובה, חלק ב'"

פרספקטיבה

בבית העתונאים, רח' קפלן 4 ת"א, טלפון 256141
הערב, יום שישי 8.10.76

ב־10.00 בערב	חצות
1. "TIME OF THE HEATEN" סיפור על רקע פצצה אטומית (המתרחש כמעט לא בדיוני)	1. "הרע אנדרומדה" היפוטזה מבריקה מדע בדיוני (מותח מאוד)
2. "LUCIA" מיוחד (לנשים) לא לכל הקהל הסרט יומרני ומעניין	2. "NAZARIN" בונואל ומיוחד מאוד לא לכל הקהל "סרט קשה"
3. ZABRIZKI POINT סיפור אהבה של אנטוניוני על רקע מהומות הסטודנטים באמריקה (דריה הלפרין)	3. "זמה בהרי?" רק לאנשי קולנוע מובהקים (או מזוכיסטים)
4. "BLOW UP" מצילום מקרי ל...! אנטוניוני מותח דוגמניות ונסה רדגרייב ● דיויד המינגס	4. "ביני ומוסקוביץ" סרטו של ג'והן קסבטס, כותב וביים את עצמו, אשתו, אמו ואמריקה מסוימת... (למחזיקים מעמד 15 דקות הסרט בשבילם!)
5. "אנווי הקיקוס" מהראשונים של האחים מרכס (פתוח טוב שלהם לרוצים בכל זאת ביקרם)	5. "הציפורים" היצ'קוק מצב אפשרי? מלא הומור וממזרי

100% ביטוח על כרטיסך:
1. העוזב עד מחצית הקרנה כל שהיא מטעמים של "טעם" או "חוסר טעם" מקבל זיכוי לפעם אחרת!
2. השומרים 4 ספחי כרטיסים מתאריכים שונים מוזמנים בפעם החמישית בכרטיס חינם!
3. אפשרות של כרטיס משולב (10.00 בערב והצות) מוזל!!!

SCOOP!! - אנטי־סקופ ג'יסי
מ־9.00 עד 10.00 בערב

תיאטרון פרספקטיבה דוחה את פעולותיו עד להודעה חדשה.

פצצת מין

כולה אש ותאווה שהדליקה את כל האוניברסיטה

התגלית החדשה
יפהפית הבד האירופי 1976
גלוריה גוידה
סטודנטית ושמה תשוקה
בכורה ארצית
ממוצ"ש 9.10
בקולנוע
"בן־יהודה" ת"א
4.30, 7.15, 9.30

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV

הקולנוע הפרטי שלך
שורת דרייב־אין ת"א
טל. 477177 מציג ממוצאי־שבת 9.10.76
מכירת כרטיסים מוקדמת במשרדים ובקופה

בשעה 5.45
בידור ושעשוע בהילוך גבוה!
✶ הלן הייס
✶ קן ברי
✶ סטפאני פאוור
סרטו של וולט דיסני
"החיפושית דוהרת שוב"
WALT DISNEY'S "HERBIE RIDES AGAIN"

פורום כילב

בשעה 7.30—9.45
בכורה ארצית
מרד הנעורים נוסח 1976
שני צעירים שהסתבכו עם החוק פוגשים חתיכה המסבכת אותם יותר!

כשרוחות סוערים
RETURN TO MACON COUNTY
בהשתתפות הכוכבים העולים:
✶ דון ג'נסון ✶ רובין מטסון
"שבעה כוכבים" בצבעים

הפתעה למבקרי ה"דרייב־אין"
מדי שבוע יוגרלו צמיגים רדיאליים — מתנת "צמיגי אליאנס". שמרו על הכרטיסים.
הכרטיסים שמספריהם עלו בגורל הם: 49237, 50451. תוקף הזכיות שבועיים מיום פרסומן.

קונצרט קאמרי בחאן הירושלמי

יום ראשון 10.10.76 שעה 20.30
"גני ירושלים"

צילה גרוסמאייר — סופראן
שמעון רוכמן — צ'מבלו
דניאל פרדקין — כנור דיוולה
וונדי אייסלר — חליל
אהוד אביחיל — אבוב

בתוכנית:
בארוק צרפתי

בתי הערב בת"א

הוד ב־10 בלבד
וודי אלן
כל מה שרצית לדעת על המין...

לימור ב־10 ו־12
הסרט ספור, האוטוריצ'
כותרת ראשית
[illegible]

סינמה 1 ב־10 ו־12
[illegible]
רוצח במלכות

סינמה 2 ב־10 ו־12
סיפור טרגי המין והכיעור את העולם
פרשת פריסטין קילר

פריז ב־10 ו־12
[illegible]
הפרס
בצבעים

רויאל ב־10 ו־12
[illegible]
הכלכלות

אורלי גבעתיים ב־10 בלבד
ריצ'רד דרייפוס
[illegible]

אלנבי ב־10.15 בלבד
[illegible]
רוץ אדם רוץ

בן יהודה הערב ב־10
הקומדיה המטורפת
חנורת הצניעות
הערב ב־12
הקומדיה המטורפת
הכל למען פוט

דרייב אין ב־9.45 ו־12
[illegible]
נקמת 5 הנערות

סינמטק חיפה

* — בדוק ראה
** — הסרט התעודי

מוצ"ש 9.10	17.00* לכל המשפחה — רובין הוד; 19.00** אהבה וחיים; 21.00* מלחמה והשלום
יום א' 10.10	17.00 לכל המשפחה — רובין הוד; 18.30* אל סיד; 21.30 האהבות הבוגדות
יום ב' 11.10	19.00** 450 ... [illegible]; 21.00* אל סיד [illegible]
יום ג' 12.10	19.00** אהבה וחיים; 21.00* מלחמה והשלום
יום ד' 13.10	17.00 לכל המשפחה — רובין הוד; 19.00 אני אוהב אותך רוזה; 21.30 [illegible]
יום ה' 14.10	19.00** [illegible]; 21.30** [illegible]

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב
מוצאי שבת: 7.15, 9.30
בימי חול: 4.30, 7.15, 9.30
[illegible]

ירושלים
במוצאי־שבת: 7.00, 9.00
בימי חול: 4.00, 7.00, 9.00
[illegible]

חיפה
במוצאי־שבת: 6.45, 9.00
בימי חול: 4.00, 6.45, 9.00
[illegible]

רמלה
[illegible]

לוד
בשעות: 7.00, 9.15
[illegible]

ראשון־לציון
בשעה: 7.00, 9.15
[illegible]

קרית־חיים
[illegible]

נס ציונה
[illegible]

רחובות
בשעה: 7.00, 9.15
[illegible]

קרית־ביאליק
[illegible]

כפר ורבורג
[illegible]

קרית־טבעון
[illegible]

אשדוד
בשעות: 7.15, 9.30
[illegible]

עכו
[illegible]

קרית־שמונה
[illegible]

קרית מלאכי
בשעות: 7.15, 9.15
[illegible]

עין־ורד
[illegible]

פרדס־חנה
[illegible]

אשקלון
[illegible]

חדרה
[illegible]

נתיבות
[illegible]

נתניה
בשעה: 7.00, 9.15
[illegible]

רעננה
[illegible]

כפר־סבא
בשעה: 7.00, 9.15
[illegible]

רמת־השרון
[illegible]

הרצליה
[illegible]

קרית אונו
[illegible]

בת־ים
בשעות: 7.15, 9.30
[illegible]

יפו
[illegible]

חולון
בשעות: 7.15, 9.30
[illegible]

רמת־גן גבעתיים
בשעות: 7.15, 9.30
[illegible]

פתח־תקוה
בשעות: 7.15, 9.30
[illegible]

קולנוע הוד חיפה
מועדון הסרט הטוב
הערב בשעה 10.00
הבלדה על ג'ולי בוו
המרדף הגורלי
✶ רוברט רדפורד
✶ קטרין רוס

לחברי'ה דתיים ולסטודנטים

ב"ה במוצאי שבת
9.10.76 משעה 8.30
באולם רח' קפלן 10 ת"א
ערב בידור
בתכנית:
בועז שרעבי
תרקידכם
תזמורת "הטילים"

שימו לב!
במוצאי חג שמחת תורה 16.10.76
אנחנו באולמי עצמאות (בית ז'בוטינסקי), רחוב המלך ג'ורג' 38, ת"א ליד קולנוע "מקסים"
בתכנית:
אהובה עוזרי

קולנוע אגדל חולון
ב־8.10 ב־11 בלילה
למי צלצלו הפעמונים
לפי ספרו של המינגווי
עם אינגריד ברגמן וגרי קופר

בצפון תל אביב
מועדון **מעוז**
רוקים רוקות
בבית בסרביה
המשך כביש התערוכה רח' בני אפרים 228
מוצ"ש 9.10
מ־8.30 בערב
מוטי פליישר
ואלי לוי
מארחים את
ג'ימי לויד
ריקודים משגעים!!!

אמן הגיטרה האיטלקי
מסימו גסברוני
חיפה
"בית רוטשילד"
הערב 8.10 ב־9.00
תל־אביב "צוותא"
יום ה' 14.9 ב־10.30

סנסציה
נינוש לא יאמין
טרמוסים בלתי שבירים
לים, לטיול ולבית
"המקור" העליה 34 ת"א

הפצה ושרות ארצי לשעוני
אורינע "אורלוגד"
דיזנגוף 155 ת"א
טל. 240292

קולנוע **מוצג בארץ**:
שפנים בחלל
המחזמר המזמרי

הצגות בכורה:

גבעת חיים	מחר מוצ"ש 9.10 ב־9.00
צה"ל	14.10, 19.10 אי שם
רמת־גן, "אורדע"	יום ו' 22.10 ב־9.30
תל־אביב "בית החייל"	יום ב' 26.10 ב־9.00
תל־אביב "בית ארלוזורוב" (אהל)	יום ד' 27.10 ב־9.00
קרית ביאליק "בציון"	יום ו' 29.10 ב־9.00

223663

למכירה מכונות תפירה
תוצרת
"יוקי", "ברדר", "פאפף"
✶ לולאות ✶ כפתורים ✶ סופרלוק
✶ תפר שרשרת (למכנסיים)
✶ שולחן גיזרה
✶ מכונת זרוע 2 מחטים
✶ מכונת תפירה לצווארונים
✶ כסאות לתופרות
טל. 821250

גלריה "סדנא" מציגה:
מגוון 1
תצוגה מרהיבה של: הדפסי עץ לינולאום, משי, תמונות פסלים, חרבות, פרחים ועוד ועוד.
בוא אל החוויה בוא אל מגוון 8.10.76—16.10.76
שעות תצוגה: יום ששי 21.00—24.00, יום שבת 10.00—14.00, 16.00—24.00, ימי חול המועד 17—23.
גלריה "סדנא" מול שדה דב ענגון 30, תכנית "ל".

הסינמטק הישראלי

שבת	19.30	[illegible]
9.10	21.30	[illegible]
10.10		[illegible]
11.10	19.00 / 21.30	[illegible]
12.10	19.00 / 21.30	[illegible]
13.10	21.30	[illegible]

מועדון 77
בן יהודה 77 ת"א
פתוח בימים
שלישי, רביעי,
ששי ושבת
ריקודים
✶ עם תקליטית עשירה
✶ אוירה נעימה

סרטי חופש סוכות
קולנוע גת
כל בוקר ב־11.00
מחיר אחיד 6 לירות
יום א'
שלגיה
וולט דיסני
יום ב'
בילבי
דובר עברית
יום ג'
טרזן בעמק הזהב
יום ד'
שמונה בעקבות אחד
יום ה'
אלופי הספורט
וולט דיסני
יום ו'
המופע הגדול של מקס בני

אמיתי! מדהים! נדיר!
עולם אכזר
עולם מטורף צעיר ופראי..

SAVAGE MAN - SAVAGE BEAST
4 שעות צילום בכל העולם הכבו לסרט מרתק
שבוע 5 בכורה ארצית
"גורדון" ת"א
4.30, 7.30, 9.30

15 כוכבים — ציון מעולה!
★★★★★★★★★★
10 כוכבים = 2 סרטים מעולים!!

ד"ר סטריינג'לאב
ג'ורג' ס. סקוט
סטנלי קובריק

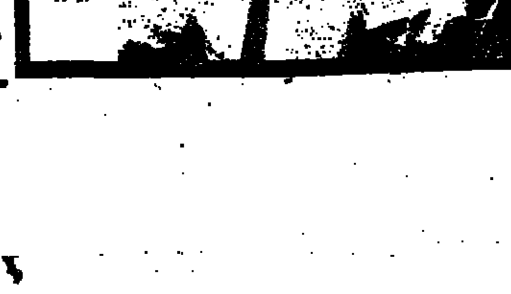

שבוע 5
תכלת
ת"א

כוכב פרא
LA PLANETE SAUVAGE

מיום א' 10.10.76
"תכלת" תל־אביב
4.30 הצגות יומיות

עז 10
קאנון — מכבי ת"א
20.00

האגודה למען החייל בישראל
סניף תל־אביב
מודיעים על משחק "בינגו" חגיגי
"בינגו" של הועד למען החייל (אולמי "תחביב") אבן גבירול 68, תל־אביב
שבת 9.10.76 בשעה 9.00
מנחה: ויקטור אפשטיין
הכנסות קודש לפעולותינו למען חיילי צה"ל.
[illegible] המתנדבות והמתנדבים מאחלים שנה טובה [illegible] הבאים למשחקי ה"בינגו"

10—15.10

מכבוש מן האהל

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע

התיאטרון הלאומי הבימה מציג:

קומדיה מוסיקלית

כובע הקש האיטלקי

תל־אביב, האולם הגדול: מחר, מוצ"ש 9.10 ב־7 וב־9.30, יום ג' 12.10 ב־7 וב־9.30 ■ יום ד' 13.10 הצגה לכל המשפחה ב־5.30 אחה"צ וגם ב־8.30 בערב ■ יום ה' 14.10 ב־8.30 ■ מוצ"ש 16.10 ב־7 וב־9.30 ■ יום א' 17.10 ב־8.30 ■ יום ד' 20.10 ב־8.30 ■ יום ה' 21.10 ב־8.30.

התיאטרון החאן הירושלמי מציג:

אדיופ

עפ"י פ. מ. דוסטויבסקי

בחאן הירושלמי: ב־8.30:

יום ב' 11.10, יום ג' 12.10, יום ה' 14.10, מוצ"ש 16.10, יום ב' 18.10, יום ג' 19.10

שבוע הילד

בית ליסין, סוכות 9‑16.10.76

תכנית ארועים:

פסטיבל סרטי וולט דיסני

9.10 שבת — שלגיה

10.10 ראשון — הבמבה המעופפת

11.10 שני — שירת הדרום

12.10 שלישי — בא וגעלם

13.10 רביעי — רובין הוד

14.10 חמישי — בידור שווה מיליון

15.10 ששי — האתלט הגדול בעולם

16.10 שבת — עלובי הקסום של וולט דיסני

בשעות 9.00—10.45—12.00 בבוקר. מחיר הכרטיס — 6. ל"י בלבד. גוזר הכפור.

מופע מיוחד לילדים:

✶ קוסם
✶ ליצנים
✶ פנטומימה
✶ טלפטיה
✶ סרטים מצוירים

כל יום בשעות: 4.30 — 6.00 אחה"צ.

החל משבת 9.10

מחיר הכרטיס 7.50 ל"י בלבד

יריד ספרים לילדים:

ספרי ילדים בהנחה בהשתתפות 15 הוצאות ספרים

✶ ביתני שעשועים ומשחקים
✶ בור טסטוני לחובבי ילדים
✶ תצוגת אופנה

מנפה זכוכית, ביתן חיות, תקליטי ילדים, ביתן „דבר לילדים", מנחשת עתידות, צעצועים, משחקים, בגדי ילדים, פרסום והפתעות

פתוח מ־9 בבוקר עד 8 בערב

הכיטו כרטיסים מראש אצל רוקוקו טלפון 223663 ובקופת „בית ליסין" רח' ויצמן 34 ת"א טל. 252691 לפני המופע.

בע"ה

מועדים לשמחה ב„הראל"

לצעירים דתיים במוצאי החג 9.10 משעה 8.00

במלון כפר המכביה רמת־גן

חג שמח עם עוזי פוקס והסגנונות

✶ בידור ✶ ריקודים ✶ אוירה

בשבוע הבא: גדי־יגיל

רווקות רווקים

ערבי הכרויות בלתי שגרתיים באווירה רומנטית בימים שלישי וחמישי

ביום ג' עם הארויות

ביום חמישי ריקודים ומשחקי חברה

במועדון את ואני (חצות ותצי) המסגר 51 ת"א לגילאי נשים 20—30 גברים 25—35 עם ת.ז.

הגוגו

רחוב בצלאל 94, ירושלים טל. 231765

מנהל אריה מארק

ירושלים

תוכנית סוכות 1976 —

כל ההצגות מתחילות ב־9.30

מוצאי שבת — 9.10.76 — הצגת בכורה — עודד תאומי „מעל ומעבר" עריכה וביימוי: ארנון תמיר

יום שני — 11.10.76

יום שלישי — 12.10.76

סרטי הקומדיות המטורפות של שנות העשרים

ליד הפסנתר: נמי ליף

אמן אורח: הקוסם הבלגי מייק ליב

יום רביעי — 13.10.76 **ג'אז**

דני גוטפריד — פסנתר, אהרון קמינסקי — תופים, אהוד אונגר — בס

יום חמישי — 14.10.76 **הנפילה** מאת אלבר קאמי, תרגום, עיבוד וביצוע: ניקו ניתאי

מוצאי שבת — 16.10.76 **ליאור ייני** מגיש שירים וקטעי משחק

בס"ד

ירושלמים! „מפגש יחדיו" לצעירים דתיים

במוצש"ק ט"ו תשרי תשל"ז 9.10.76

ערב בידור באולם החדש והמפואר „היכל דוד" רח' אהוליהב 14 ירושלים (ליד אגד) שכונת רוממה

בתכנית: **אורי שבח** ריקודים מזנון

תחבורה אוטובוס מס' 7, כל הקוים ל„אגד".

קבוצת „קו" מציגה לילדים גילאי 3 — 8

„חור המנעול" „סיפור הצבעים"

„קבוצת תיאטרון מיוחדת במינה" (מעריב)

„רעיונות חינניים מאד" (על המשמר)

„האירוע התיאטרלי המקורי ביותר על הבמה כרגע" (ג'רוסלם פוסט)

יום ב' 11.10 בשעה 16.30 „צוותא" תל־אביב טלפון 250156

תיאטרון החאן הירושלמי

הצגות ה־300 משרתם של שני אדונים

ת"א „בית־החייל" מחר 9.10 ב־9.00

תיאטרון המן־יהודה גורן, מציג:

נדי
בצרה גדולה
הצגת הילדים הנפלאה

מאת: אגיד בלייטון • המחזה והבימוי: חגית רכבי • מוסיקה: דפנה אילת • תפאורה: ניקולאי ליקה • תלבושות: מיכאלה ליקה • עיבודים: משה זורמן • בהשתתפות: בתיה ברק, מנחם עיני, שמואל בילו, יואל ליבה, דוד מנחם ומיכאל שושן.

הצגות בכורה:

יום ב' 11.10 ת"א „בית החייל" 11.00, 4.30

יום ג' 12.10 ת"א „בית החייל" 11.00, 4.30

שבת 9.10 חיפה „שביט" 11 לפנה"צ

יום א' 10.10 גבעתיים „שביט" 10 לפנה"צ

יום א' 10.10 פתח־תקוה „שלום" 4 אחה"צ

יום ה' 14.10 ירושלים ב„העם" 10.30 ו־4 אחה"צ

המשרד: ת.א. רח' פרג 22א. טל. 03/229626

התיאטרון החאן הירושלמי מציג

רוזנטה קרנן

קומדיה איטלקית עם פזמונים עפ"י „ילה מוסקטה". מאת: אנגלו ביאולקו. תרגום עיבוד ובמוי: יונתן דובוסרסקי. מוסיקה: אריאל זילבר. תפאורה: דוד שריר. תלבושות: טובה סדן. תאורה: בן ציון מוניץ. אביזרים: יהודית גרינשפן.

משתתפים: ששון גבאי, זאק כהן, רחל לוי, שבתאי קונורטי. ליד הפסנתר: חיים פרמונט.

באר־שבע „בית־העם" יום א' 10.10 וביום ב' 11.10 ב־8.30

לתושבי תל־אביב „בכדור" יום ג' 12.10 וביום ד' 13.10 ב־9.00

השבוע בבית ליסין

יום ששי 8.10 14.30 פרנוי היציקוק; 21.45 „גלוף" כחזה קברטי עם מוזמנים; 23.45 מבי כספי הגבירה

יום שבת 9.10 20.00 סרטים! הדו קרב הגורלי; 22.00 שחק אותה סם

יום א' 10.10 20.00 ... ; יום ב' 11.10 20.30 ...

שבוע הילד בסוכות

בית הצנחן רמת־גן

מוצאי־שבת — 9.10.76 **ריקודים והרבה בידור**

בתוכנית: שעה של צחוק עם מאיר רבי, ריקודים לצלילי **הכוכבים הכחולים**, דיסקוטק בפעולה

✶

מוצאי־שבת 16.10.76 **צלילי הכרם** (דקמוש)

רחוב רוקח, כניסה דרך אבא הלל 155

אוטובוסים: 20, 21, 22, 23, 42 דן.

הם הפרו את כל עובדות החיים

זר... עשה ליד ילד

"Whose Child Am I?"

בכורה ארצית מבוגרים 9.10

„לימור" ת"א 7.30—9.30

„תמר" ת"א 10, 12, 2, 4, 7.15, 9.15

רות עוזיאל

פרהפסיכולוגית מגדת עתידות בעזרת חגורה וקפה

דור חמישי בארץ, ממוצא בדואי לפתרון בעיות קשות וחמורות במיוחד. אתה במצוקה ואובד עצות עם בעיות נפשיות, מדוכא, חוסר בטחון עצמי, בעיות נשואים, שלום בית וכן יעוץ והדרכה בכל תחומי החיים, פנה עוד היום אל רות עוזיאל אשר הודות לעזרתה וטיפולה הנאמן והמסור הצליחו מאות גברים, נשים וילדים להיפטר מבעיותיהם ולמצוא את אושרם.

לקביעת פגישה — טלפון 297191, תל־אביב

סרטים במוצ"ש בבית ליסין

20.00: הדו קרב הגורלי

22.00: שחק אותה סם

★★★★★

(חמישה כוכבים, ציון מצויין)

„מרהיב עין עוצר נשימה" ש. שמגר „ידיעות אחרונות"

אנשים יפים

הסרט שכל האנשים מדברים עליו

גירסה עברית: עדה ברנפום

קריינות עברית: יוסי בנאי

שבוע 14 — תל־אביב „אורלי" 4.30—7.30—9.30. בשבוע סוכות גם הצגות שחרית ב־11

חיפה „רון" | רמת־גן „אורדע" | פתח־תקוה „שלום" | חולון „רינה"

כליף

יפו טל. 822171

האומדון הנבחר 1976

ARCHI & DIANA אקרובטים מהמעלה האירופאית

OTTO WESELEY קוסם בלתי רגיל מפריס

PAT GRAYSON סקס... מאודיו

GEORGE GAVINI אסטון אנטי־לימוד

CARMEL & KIM משחקי בוקרים מארה"ב

בועז שרעבי

הכניסה ביום חמישי ומוצ"ש - 22.50 ל"י

A.D.M

עמרם - דורית מוסיקה

מערכות סטריאו • תקליטים

מבצע לחגים

(עד 15.11.76)

על כל קניה של מערכת סטריאו (10,000 ל"י ומעלה)

20 תקליטים חינם לפי בחירה.

עמרם מודיע לכל ידידיו שעבר ממעון נכי צה"ל לרמת־חן, האלוף דוד 2, טל. 768178.

האירוע הססגוני של השנה

יריד ירושלים 76

13.10.76‑5.10.76 בניני האומה

תצוגות של התעשיה האוירית, התעשיה הצבאית, וחברות מכל ענפי המשק. באזורים למכירה מוזלת. רחבת שעשועים לכל המשפחה ועוד.

נותרו עוד 5 ימים

הכניסה במוצ"ש מ־7 בערב עד חצות ובשאר הימים משעה 2.00 בצהריים עד 11.00 בלילה

אופנת שנידמן בירושלים

מלון הילטון, חניון בניני האומה

לוח 8 לוח מעריב

המשרד הראשי: „בית מעריב"
תל־אביב, רחוב קרליבך 2
ת"ד 20050, טלפון 287211

מינימום 8 מלים • המחירים ללא מע"מ
6.60 ל"י למלה ביום חול
3.30 ל"י למלה במדור „מיד ליד"
9.50 ל"י למלה בערב שבת וחג

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

מעריב · דבר · לעטצטע נייעס · VIATA NOASTRĂ · Наша страна · ISRAEL NACHRICHTEN חדשות ישראל · UJ KELET · Nowiny Kurier

עבודה

הצעות עבודה

דרושה גרפיקאית ביצועיסטית [illegible] ת"א.

דרוש בחור מכירות בעל רכב [illegible] הנאים טובים [illegible] יבנה 35 תל־אביב.

[illegible]

דרוש רתך ארגון. טלפון 830507 יפו, רח' גלותא 11.

[illegible]

בבנין בורסת היהלומים דרושה עובדת לשקילה אבקות יהלומים, אין צורך בנסיון, שעות העבודה 8—16, לכתוב ת.ד. 2016, רמת־גן.

דרוש שכנאי מנוסה בעל רכב מתאים להתקנת מקררות אינסטלציה ודסקילים. טלפון [illegible]

דרוש פחח/מסגר בעל נסיון לתיקון אגזוזים, תל־אביב רח' אחוה, רח' נירים 3, ליד ה' מינרבה — טלפון 337050.

דרושים אורגים לנולי „זאור", תנאים טובים. טלפון, ז'בוטינסקי 9, בני־ברק 583419.

[illegible]

דרוש פועל/ת ומתלמד/ת — לברזייה טורים, סלמה 147.

לקיבוץ הנוערים דרושה אחות [illegible]

פקידים

[illegible]

דרושה נערה לעבודות מכירה לשעות 10.00—16.00, ידע בהנהלת ת.ד. 20154 ת"א.

דרושה פקידה כתבנית ליום שלם טלפון 258138/9.

לחברת ביטוח בתל־אביב דרושה ש/ה מנהל/ת חשבונות. רצוי נסיון בהתאמות חברות ביטוח.

כתבנית במשרה חלקית להוצאת ספרים מתאים לסטודנטית.

לסחלקת מכירות במפעל תעשייתי דרושה פקידה לעבודה, עם ידע בסיסי בהתבנות. נא לפנות ל„אביה", רח' הילום 10, תל־אביב, טל. 36357.

בגבעתיים אשה למשק בית 3 פעמים בשבוע.

מטפלת ל־2 ילדים עם לינה ברעננה טלפון 858572.

דרושה אשה למשק בית וביש־ול 6 פעמים בשבוע 8.30 עד 4.30 מעמדות רציניות מתבקשות לפנות לטלפון 784823 אצו"ב.

[illegible]

חג סוכות שמח!

ברכת חג שמח - פי 8
לכל קוראינו ולכל בית ישראל

לוח 8 לוח מעריב
הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

גזירה ותפירה

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

עסקים

למשקיעי ביטחה ולמתעניינים! [illegible]

[illegible]

25% עד 50% הצבה בבנק גדול [illegible]

[illegible]

זבנים

[illegible]

מספרות

[illegible]

חרטים ומסגרים

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

ביקוש עבודה

מנהלת חשבונות מנוסה ובעלת ידע [illegible]

[illegible]

אולמות

אולם 110 מ"ר בבנין למלאכה בקרית אריה פתח־תקוה, ק"ב.

להשכרה 100 מ"ר לתעשיה קלה, למשרד בת"א — טל. 746770, 783308.

[illegible]

חנויות

[illegible]

משרדים

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

מודעות מתקבלות בתל־אביב:
„מעריב" קרליבך 2
„דבר" שינקין 45
החברה המאוחדת לפירסומים, הרכבת 52
סניף „מעריב" תל־אביב שדרות רוטשילד 33
בסניפי „דחף": דיזנגוף 116 (פתוח עד חצות), אלנבי 123, בן־יהודה 7

בחיפה:
סניף „מעריב" רח' הנביאים 32
סניף „דבר" רח' הנביאים 27
סניף „דחף" הרצל 11
ובכל משרדי הפרסום

בירושלים:
סניף „מעריב" רח' הלל 14/16
סניף „דבר" רח' הלל 16
סניף „דחף": רח' יפו 43
ובכל משרדי הפרסום

בבאר־שבע:
סניף „מעריב" רח' הפלמ"ח 31
סניף „דבר" רח' הרצל 42
ובכל משרדי הפרסום

בכל סניפי „מעריב" וסניפי „דבר" בארץ ובכל משרדי הפרסום.

לוח 8 לוח מעריב — הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

לוח 8 לוח מעריב

מעריב · דבר · ניימס · VIAG WASRS · Hasmbe · ... · UJ KELET · Tamig Kurier

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
•כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

דירות

דירות למכירה

1-1½ חדרים

2 חדרים

קבלני בנין

2½ חדרים

3 חדרים

3½ חדרים ויותר

וילות למכירה

וילות להשכרה

דירות להשכרה

וילות ובתים

(המשך בעמוד הבא)

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה — כל מודעה מתפרסמת ב-8 עיתונים

דירות בשכר הדשה

דירות מרוהטות

דירות ברמי מפתן

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

מחסנים

שידוכים

בן זוג

בת זוג

חוגים

נרשמו לנשואין

בלשכת הרבנות אשקלון

חקלאות

טרקטורים

מכוני הרציה

הכרזות

מכירות

קניות

מקררים

רהיטים

כלי נגינה

מערכות קול

טלוויזיות

תיאום והסקה

KIND, PRETTY GIRL, 28, SEEKS UNMARRIED NEW YORK MALE. WRITE TO: MAARIV (BP) NEW YORK, N.Y. 10016, U.S.A.

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
-כל מודעה מתפרסמת ב-8 עיתונים

כלי רכב

מכוניות למכירה

אופל

אלפא רומיאו

ב.מ.וו.

וולוו

פולקסהול

טריומף

לארק

לנצ'יה

מרצדס

סאאב

סובארו

אמריקאיות

אודי נ.ס.או.

אוסטין מוריס

סוסיתא

סימקה

פג'ו

פולקסווגן

פורד

פיאט

ציטרואן

קונטסה

רנו

אופנועים וקטנועים

קיקוי מכוניות

מגרשים

שרותים

חיות בית

מבני תעשיה

שעורים

ספרים

בתי מלון

בתי ספר

דודי שמש והסקה

מכונות כביסה

צילום

התעמלות

טיולים

הובלה

מכונות גלוח

מזגני אויר

בולים

תנורי בשול ואפיה

לוח הנגב

דירות למכירה

וילות ובתים

הצעות עבודה

עסקים

פרסומים

מגרשים

שטיחים

סירות

ריקודים

מטבעות ומדליות

לוח נתניה

פרסומים

וילות ובתים

הצעות עבודה

דירות להשכרה

קבלני בניין

מכירות

דירות למכירה

למושב צפית
דרוש
מרכז-גזבר
בעל נסיון
המעוניינים יפנו למזכירות י-צושב
טל. 052-3202

משרד העבודה / משרד החנוך — המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית — אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
המכללה הטכנולוגית
באר-שבע
דרושה
מזכירה
(אנגלית+עברית)
בעלת יכולת לנהול עצמאי של משרד
הכישורים:
— שליטה בשפות עברית אנגלית
— הדפסה בשפות עברית אנגלית
— רצוי בעלת רקע טכני
מקום העבודה ירושלים
המועמדת תועסק עפ"י חוזה מיוחד לשנה עם אפשרות הארכה לשנה נוספת
הדרגה תקבע בהתאם לכישורים
בדבר פרטים לפנות להנהלת המכללה הטכנולוגית, רח' בזל 71, ת"ד 45 ב"ש טל' 5—39121

למשרדנו בתל-אביב
דרוש
טכנאי/הנדסאי
אלקטרוניקה
כישורים נדרשים:
✶ ידע ונסיון במערכות אלקטרוניקה תעשייתית.
✶ ידיעת אנגלית טכנית.
המעוניינים יפנו בכתב לחברת החשמל, מחלקת כח אדם, רח' מקווה ישראל 5, תל-אביב.

זוג ישראלי:
המנהל בית אבות בחו"ל
מעוניין במשרה דומה
בארץ
נא להפנות הצעות ל"מעריב" ת.ד. 20050 תל-אביב לפי מס' ל' 441

מודעות "לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

לוח חיפה

קבלני בניין

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

חנויות

מגרשים

משרדים

אולמות

בתי מלאכה

מכוניות למכירה

ביקוש מכוניות

קטנועים

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

מכירות

טלוויזיות

כלי נגינה

מערכות קול

רהיטים

מקררים

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

המשך ←

לוח ירושלים

שרותי רכב

מכוניות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

קבלני בניין

דירות למכירה

קטנועים

הלבשה

הצעות עבודה

מכונות כביסה

מקררים

רהיטים

פרסומים

שעורים

ספרים

חימום והסקה

שרותים

חיות בית

ביקוש עבודה

שטיחים

חנויות

עסקים

מחסנים

מבני תעשיה

משרדים

מכירות

כלי נגינה

טלוויזיות

תריסים

בולים

מגרשים

דרושים
סוכנים
לכל חלקי הארץ
להפצת מוצר
ביתי מבוקש
בית הטלויזיה,
הנקין 67, חולון

לחברת בניה ארצית
דרוש
מנהל
חשבונות
ראשי
רצוי בעל נסיון בענף הבניה
העבודה במשרדי החברה
בתל־אביב
לפנות בכתב בציון קורות חיים ו־
נסיון קודם לת.ד. 29139 תל־אביב.

לבנק במרכז תל־אביב
דרושה
(לעבודה רצופה)
כתבנית
עברית
(משרה מס' 202)
פניות מפורטות בכתב יד למחלקת
המנגנון ת.ד. 29569 תל־אביב, בציון
מספר המשרה.

לחברה תעשייתית דרושים
1. אדמיניסטרטור
עם נסיון בניהול משרד
מגע עם מוסדות ציבור ובנקים
2. מהנדס בנין או אזרחי
לחברה העוסקת בעבודות אטום והגנה
בפני קורוזיה.
בהצעות נא לפנות בכתב ל: כמסיל בע"מ,
רחוב הס 14, תל־אביב.

לשרותי אירוח במצדה
דרושים
קופאים/ות
מוכרים/ות
לחנות מזכרות
תנאים טובים למועמדים המתאימים
ניתן להסדיר מגורים בעורד
פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפונים:
03-228492, 03-235387.

לחברה פיננסית בת"א דרושה
מזכירה מעולה
כושר הבעה בכתב ובע"פ; ידיעת השפה
העברית על בוריה; רצויה ידיעת אנגלית
הדפסה במכונת כתיבה
שעות עבודה 8—15, תנאים טובים
לפנות בכתב בציון נסיון קודם לת.ד. 4333
תל־אביב למס' 430.

דרוש
מנהל חשבונות
מדופלם, סוג ה'
עם נסיון רב בניהול משרד
למשרה מלאה בתל־אביב
— לרציניים בלבד —
נא לפנות בכתב ל"אורדר־ליסטרום"
ארלוזורוב 10, חולון.

דרוש
טכנאי קול
סאונד מ-ן
בעל נסיון וותק רב
רצוי בעל ידע באלקטרוניקה
לאולפן הקלטות חדש
טל. 826047 832370 ת"א.

לוח חיפה

(המשך מן העמוד הקודם)

חוגים

שטיחים

שעורים

מכונות כביסה

קניות

חימום והסקה

חיות בית

פרסומים

שרותים

תערוכות

דודי שמש וחשמל

חקלאות

מבני תעשיה

לוח אשדוד

דירות למכירה

הצעות עבודה

לוח רחובות

דירות למכירה

דירות בשכ"ח

מודעות "לוח" של הרגע האחרון בעמוד 8

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

בוקרוור ערוצי מידע ישראלים בע"מ

- מנהל יבוא — לקונצרן תעשייתי
- סגן מהנדס ראשי (תכנון) — לחברת בניה
- חשב + מנהלן — לחברה פרטית
- מנהל בקורת איכות (בכתב) — למפעל פרטי
- נציג מכירות בכיר — רקע שווק
- מהנדס כימיה — לניהול ייצור
- עוזר מנהלי (כ"א) — אקדמאי

ת"א, גורדון 65, ת.ד. 11364, טל. 248211

המועצה האזורית באר־טוביה

מכרז מס' 11/76

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שרות העובדים) תשכ"ב—1962 מכריזה בזאת המועצה האזורית באר־טוביה על משרה פנויה כדלקמן:

תאור המשרה:

עובד נוער וקהילה

שעור המשרה: 5 משרות מלאות.

דרוג המשרה: הדרוג יקבע בהתאם לכישורים.

דרישות המשרה: בוגר בי"ס לעבודה סוציאלית רצוי מגמה קהילתית, בוגר מדעי החברה או מדריך מוסמך. בעל נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה עם נוער.

טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במזכירות המועצה או במשרדים הנפוצים של משרד הפנים.

הבקשות למכרז יש לשלוח בדואר רשום אל המועצה האזורית בשתי מעטפות בציון מס' המכרז במעטפה הפנימית עד יום 17.10.76.

אין המועצה האזורית באר־טוביה מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

חנן חסיד, ראש המועצה

דרוש

למפעל גדול לצביעה ואשפרה של טקסטילים

מנהל מפעל

בעל נסיון בנהול מפעלים

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 1693, ת"א עבור מס' 06012.

— סודיות מובטחת —

נציבות שירות המדינה

מודיעה כי

למשרד התיירות בירושלים

דרושות

מזכירות - כתבניות

בשפות עברית ואנגלית

בדבר פרטים נא לפנות למשרד הראשי, רח' המלך ג'ורג' 24 ירושלים, טל' 237313.

לחברה מסחרית בחיפה

דרוש

עוזר למנהל חשבונות ראשי

לפנות בציון ההשכלה, הנסיון והמשכורת הנדרשת לת.ד. 33151 חיפה.

לסוכנות גדולה לבטוח בת"א

דרוש

אחראי על מחלקת פוליסות

לביטוח אלמנטרי

תנאים טובים למועמד המתאים.

נא לפנות בציון פרטים לת.ד. 3022 ת"א.

— סודיות מובטחת —

אנו מחפשים למשרדנו המתפתח המעסיק צוות אקדמאי צעיר בנושאי פסיכולוגיה וסוציולוגיה

מזכירה

לניהול משרד

משרה מלאה

(מינימום 8 שעות).

נסיון בעבודה עצמאית — הכרחי.

השכלה אקדמאית במדעי החברה או הרוח — רצויה.

התפקיד כולל עבודה מגוונת ביותר בתנאי עומס ולחץ.

פקידה - כתבנית

למשרה מלאה

ידיעת השפה העברית והדפסה טובה — הכרחיים.

ייענו רק מועמדות שתענינה על הכישורים המבוקשים.

המועמדות העובדות מיון קפדני.

נא לציין על המעטפה "עבור מזכירה" או "עבור פקידה".

תוכנת ייעוץ לתעשיה בבעיות כח־אדם בע"מ

מועמדים יפנו בכתב־יד בלבד בצירוף תולדות חיים וציון נסיון קודם אל ת.ד. 24024 תל־אביב.

פרוטרום בע"מ

דרוש

איש מכירות

SALESMAN

הכישורים:

השכלה תיכונית לפחות,

ידיעת השפה האנגלית,

כושר הבעה (גם בכתב

בעברית ובאנגלית)

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, אל ת.ד. 10067 חיפה.

— סודיות מובטחת —

מתכנן/מתכנת

לאחזקה ופיתוח מערך משכורות במחשב 370/125

הכישורים: נסיון של שנתיים לפחות בתכנות נושא־שכר.

מפעל גדול באיזור חיפה מציע עבודה מעניינת ותנאים טובים

נא לפנות בכתב־יד עם פרוט קורות חיים למח' כוח אדם ת.ד. 1371 חיפה, מיקוד 31000.

קרן קיימת לישראל

מכרז מס' 26/76

שם המשרה: **מתכנן חבלי**

תאור התפקיד: ריכוז עבודות התיכנון האדריכלי, היערני והנופי בחבל. פיקוח על ביצוע פרוייקטים בתחום היעור והנוף.

דרישות המשרה: השכלה אקדמאית מושלמת ומתאימה לתחום העיסוק. רצויה השכלה בתחום האדריכלות והתמחות בתחום אדריכלות נוף. נסיון בתכנון פרוייקטים, כושר ארגוני ורקע חקלאי.

הדרגה: תקבע בהתאם לכישורי המועמד.

מקום העבודה: חבל הצפון, צפת.

מקום מגורים: איזור צפת.

על המעוניינים והמתאימים את דרישות המשרה להגיש את מועמדותם בכתב יד תוך פירוט השכלה ונסיון, לא יאוחר מיום 17.10.76 אל אגף האדמיניסטרציה ת"ד 283 ירושלים ולציין ע"ג המעטפה עבור "מתכנן חבלי".

יד דוד בן־גוריון

התפנתה

משרת המנכ"ל

מועמדים רציניים בעלי כישורים וידע בניהול חברה ציבורית גדולה ובעלי נסיון בשטח זה.

מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 53145 תל־אביב.

סודיות מובטחת!

ל. "גוטקס" דרושה

תופרת מעולה

למודליסטית

תנאים סוציאלים מובטחים

נא לפנות למנהל כח אדם, טלפון 03-37725.

ש.ע. ירדני

(מוצרי מתכת)

בע"מ

בני־ברק רח' השומר 90 — טל' 764131

דרושים

★ **פקיד מכירות**

בעל נסיון והבנה במוצרי מתכת

★ **פקידה־מזכירות**

הדפסה עברית

דרושה

בקיבוץ גזר

אחות - בכירה

חצי משרה

עם אפשרות לקליטה

רצוי בלי ילדים —

עם מגורים במקום.

לפנות: לקבוצת גזר, טלפון 03-965129 או לרינה, ועדת בריאות, איחוד הקבוצות והקיבוצים — טלפון: 03-250231.

חברה תיירות גדולה

מחפשת:

1. **חשב החברה**
2. **עובדי הנהח"ש**

ידיעת השפה האנגלית הכרחית

נא לפנות בצרוף תולדות חיים ודרישות שכר לת.ד. 29234 ת"א

דרוש

מזכיר כללי

להסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית בירושלים

תנאים טובים

פרטים עד 20.10.76

בטל:

02-36251—2—5

דרושים:

1. **גזרנים/יות**
2. **תדמנית**

לפנות: "איריס" ר"ג, רח' בצלאל 27 (מאחורי בורסת היהלומים)

טל. 739704, 732662

למשרד עו"ד

דרוש/ה

עו"ד

בשטח האזרחי

— סיכויים לשותפות

לפנות בציון פרטים לת.ד. 914 ת"א עבור עו"ד. סודיות מובטחת

דרוש בירושלים

מוכר ראשי

לפינת סבק ועיתונים

למשרה קבועה

נא לפנות למשרד הנהלה כלבו ירושלים של "המשביר לצרכן"

גרפיקאי/ פסל

מקבל עבודות

תיכנון ועיצוב.

טלפון: 855963

18.00—20.00

דרושים

מסגרי בנין

עצמאיים ומתחילים

תושבי חולון או הסביבה.

להתקשר 878090

בשעות הערב

REPRESENTING

digital

לחברתנו דרוש

פקיד

הנה"חש - הזמנות

התכונות הדרושות:

1. מנהל־חשבונות סוג ג', לפחות.
2. 3—5 שנות נסיון בהנהלת־חשבונות.
3. ידיעת השפה האנגלית על בוריה — הכרחית.

אנו מציעים:

- ★ תפקיד מענין ורב אתגרים
- ★ שכר הולם ותנאים טובים
- ★ שבוע עבודה בן 5 ימים

לפנות טלפונית, או לשלוח קורות־חיים בכתב, אל: **"דקסיס" מחשבים בע"מ**, רחוב חבקוק 7, תל־אביב — טלפון: 44 08 17.

לחברה מסחרית גדולה בתל־אביב

דרוש

מבקר למחסנים

הכישורים הדרושים:

אחראי לניהול מחסנים ולצוותי עובדים.

התפקיד כרוך בנסיעות בכל חלקי הארץ.

מועמדים יפנו בכתב בציון פרטים ונסיון קודם לת.ד. 1736 תל־אביב, עבור מס' 25.

דרוש

מנהל בכיר

למחסן גדול

לשיווק והפצה של

מוצרי בשר קפואים

באזור תל־אביב רבתי

בהצעות כוללות פרטי נסיון נא לפנות לת.ד. 1334 ת"א מס' ק/21000.

למפעל הפועל בתחום האלקטרוניקה — דרוש

מטלורג - מהנדס

למחקר בשטח נתכים

של מתכות

תנאים טובים למועמד המתאים

מועמדים מתאימים ובעלי נסיון יפנו בכתב אל ת.ד. 2502, חולון (עבור מטלורג) בפרוט קורות חיים, הכשרה ונסיון.

לתפקיד בטחוני אחראי

באזור אשקלון ואילת דרושים:

יוצאי צה"ל

ששרתו ביחידה קרבית ו/או שימשו בתפקיד פיקודי. בוגרי תיכון. בעלי רשיון נהיגה.

העבודה במשמרות

(מתאימה גם לסטודנטים).

תנאי שכר טובים!!

בדבר פרטים ולצורך קביעת ראיון, נא לפנות לטלפון: 03-412139 או 03-412151 (שלוחה 32)

דרושים

- ★ **שרטטים/מכנאים**

מעסיק לעבודה במשרדינו בת"א ובירושלים

- ★ **מהנדסים־מנוסים**

להתקשר בשעות העבודה ת"א 03-247248, ירושלים — 02-30446.

חשב החברה

חברה ארצית מסחרית גדולה אשר מרכזה בתל־אביב מתכוונת למנות **חשב החברה.**

התפקיד מחייב פיקוח, מעקב וביקורת על כל הפעולות הכספיות והאדמיניסטרטיביות בחברה לכן, המועמד המתאים יהיה בעל הכישורים הבאים:

- **השכלה מקצועית** ברוח של רואה חשבון או מקביל לזה.
- **נסיון מינהלי** רחב בתפקיד ובחברה בסדר גודל דומה.
- **תכונות אישיות** המאפשרות לתפקד ולפקח על ארגון מסועף ודינמי.

נא לפנות בכתב, בצרוף פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1049 תל־אביב, עבור "חשב החברה". סודיות מובטחת

למחלקת כספים במוסד בטחוני

דרושים:

★ **מחשב משכורות**

— מנהל חשבונות סוג 2—3.

— רצויה ידיעה בחישוב משכורות

דרגה י'—י"ג (כ־1700—2400 ל"י לחודש)

דרוג אחיד.

★ **מנהל ליחידת מבדק פנימי**

דרגה ט"ו—ט"ז (2750—4100 ל"י לחודש)

דרוג אחיד.

★ **מפעילת מכונת הנהלת חשבונות "אוליבטי"**

המועמדים לאחר שירות צבאי מלא, המעוניינים בעבודה קבועה, במשרה מלאה יפנו לת.ד. 17164 ת"א, ויפרטו קורות חיים ופרטים אישיים כולל מספר טלפון.

רק פונים מתאימים ייענו ● סודיות מובטחת

למוסד בטחוני בתל־אביב

דרושים

★ **מדריך ירי:**

- ★ עד גיל 35.
- ★ לאחר שירות בצה"ל בתפקיד פיקודי ביחידה קרבית.
- ★ בעל נסיון קודם כמדריך נשק.
- ★ בריאות תקינה.

★ **מדריך לאימון גופני וקרב מגע:**

- ★ עד גיל — 35.
- ★ בוגר מכון או מדרשה לחנוך גופני.
- ★ לאחר שירות בצה"ל בתפקיד פיקודי.
- ★ מדרש נסיון קודם.

המעוניינים יפנו לת.ד. 39339 ת"א (עבור "מדריך") ויפרטו קורות חיים ונסיון קודם.

— רק פונים מתאימים ייענו —

היה שותף לארועים בלתי שיגרתיים אם הנך:

- ★ בוגר 12 שנות לימוד
- ★ יוצא יחידת שדה בתפקיד פיקודי.
- ★ בעל כושר בריאות תקין והופעה נאה.
- ★ מוכן להשקיע מרצך בעבודה קשה, לזמן ארוך.
- ★ מתגורר, או עתיד להתגורר באזור תל־אביב או ירושלים.

אתה מוזמן לנסות ולהצטרף למסגרת בטחונית־מבצעית מעניינת!

פנה בכתב לת.ד. 59351 (ע'ו) ת"א, פרט קורות חייך ופרטיך האישיים המלאים (כולל מס' טלפון) ותוזמן לשיחה במשרדינו.

— רק פונים מתאימים ייענו —

למוסד ממלכתי בחיפה

דרושות

עובדות לארכיון

כישורים:

- ★ 11 שנות לימוד לפחות
- ★ לאחר שירות צבאי
- ★ נכונות לעבודה קבועה במשרה מלאה
- ★ מגורים באזור חיפה

השכר ההתחלתי כ־1,300 ל"י נטו

ניתנת השתתפות בהוצאות נסיעה

המעוניינות תפנינה לת.ד. 2133 חיפה, ותצרפנה פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.

— רק פונות מתאימות תענינה —

לחברת בניה ארצית

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

רצוי בעל נסיון בענף הבניה

העבודה במשרדי החברה בתל־אביב

לבנק במרכז תל־אביב

דרושה (לעבודה רצופה)

כתבנית עברית

(משרה מס' ...)

דרושים

קופאים/ות מוכרים/ות

לחנות מכירה

מזכירה מעולה

דרוש

מנהל חשבונות

מדופלם, סוג ה'

בעל נסיון רב בניהול משרד

למשרה מלאה בתל־אביב

— לרציניים בלבד —

דרוש

טכנאי קול סאונד מ־1

בעל נסיון וותק רב

בעל ידע באלקטרוניקה

לאולפן הקלטות חדש

טל. 832570 826047 ת"א.

לוח 8 - לוח מעריב דרושים

הלות הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה

אלביט מחשבים בע"מ

דרושים

מהנדסי אלקטרוניקה

בעלי נסיון בשטח הדיגיטלי ומיני־מחשבים, לעבודות פיתוח רבות אתגר.
למועמדים המתאימים — תנאים מצויינים.
העבודה במסגרת פרוייקט פיתוח בהיקף גדול
ותדרוש גם נסיעות לחו"ל
להתקשר טלפונית אל: כח אדם 04-533282, בין השעות 09.00—15.00 בלבד.

תכנת

לעבודה בצוות פתוח תכנה, למערכת זמן אמיתי, על מיני־מחשב.
✶ בוגר הפקולטה למדעי המחשב.
✶ נסיון של שנתיים — רצוי; אפשרי גם בעלי כישורים מתאימים ללא נסיון.

מזכירות

לעבודות מזכירות ואדמיניסטרציה.
✶ ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה באנגלית.
✶ הדפסה ב־2 השפות ונסיון של שנתיים לפחות.

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

סגן מנהל כח־אדם

דרוש

למפעל גדול באזור עפולה

נדרשת ידיעה רחבה ומקיפה בדיני עבודה והסכמי עבודה, טיפול בפרט, יחסים עם ועד עובדים, שרותי רווחה למועמד המתאים — שכר מעל 5,000 ל"י, ורכב חברה צמוד.

מועמדים מחוץ לאיזור ידרשו להעתיק מגוריהם לדירת החברה.

●

נא לפנות בכתב, עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי, לחברת „אלומות" בע"מ, רח' טאגור 6, תל־אביב.

— הפניות ישמרו בסודיות מלאה —

למרכז הבנייה הישראלי

דרושים

עוזר למנכ"ל

תחומי אחריות: ניהול המערכת הפיננסית ועריכת תקציבים; ריכוז נושאי ההנהלה וצוות העובדים; קיום קשר ומגע עם גורמי חוץ; ניהול מסחרי וקידום מכירות (לרבות ניהול הצוותות ד' הערוכות).
כישורים נדרשים: השכלה אקדמית (רצוי כלכלה ו/או מינהל עסקים) ידיעת שפות עברית ואנגלית על בוריין; ידיעת שפות גרמנית וצרפתית רצויה; ותק 10—5 שנים.
תנאי שכר: בהתאם לכישורים.

מנהל אגף להפצת ידע

תחומי אחריות: עריכה והוצאה לאור של פרסומי מרכז הבנייה הישראלי; תכנון, ארגון ועריכת תערוכות, ימי עיון פעולות הסברה והדרכה; ארגון, ניהול וקידום מערכת להפצת ידע; קיום קשר עם גורמים בענף הבנייה ומעקב אחר צרכי הענף בתחום המידע.
כישורים נדרשים: מהנדס בנין או אדריכל מעורה בענף הבנייה הישראלי בעל ותק 10 שנים ומעלה; כושר הבעה וכתיבה בכתב ובע"פ בעברית ובאנגלית, (ידיעת שפות נוספות רצויה); רצוי נסיון בעריכה, פרסום ויחסי ציבור.
תנאי שכר: בהתאם לכישורים.
המעומדים מתבקשים לפנות למרכז הבנייה הישראלי, ת.ד. 7102 תל־אביב תוך פירוט קורות חיים ונסיון בעבודה.

לחברה ליצוא אבני חן, רמת־גן

דרושה

מנהלת חשבונות עצמאית סוג ד'

תנתן עדיפות למועמדות בעלות נסיון ביצוא ויבוא
ידיעת השפה האנגלית רצויה
תנאים טובים למתאימה
לפנות בכתב ת.ד. 3164 רמת־גן. נא לציין מס' טלפון.

כתבנית עברית

הרוצה
בעלת כתב־יד ברור
דרושה
למפעל גדול בתל־אביב
שעות העבודה מ־10 לפנה"צ עד 6 בערב. לכתוב בציון פרטים מלאים לת"ד 20050 ת"א, עבור „פקידה כתבנית".

ל. ערו"

יצרני קונפקצית עור ובד
דרושים/ות
בתנאים מצוינים
1) חייטים ותופרות
2) עובדים להדבקת עור
בעלי נסיון יפנו לרח' הגדוד העברי 31 (תחנה מרכזית) ת"א טל. 39492.

דרוש

מזכיר גזבר

עם נסיון במשרה מלאה

●

לפנות בכתב, עם קורות חיים לת.ד. ... ד.ג. לב־השרון

דרוש

מנהל חשבונות

ליום עבודה חלקי
יתכן פנסיונר
טלפון 825810 או 444081 בשעות הערב

פלסמת בע"מ
ייצור ושווק
דרוש

איש מכירות

מנוסה
עם רכב
להתקשר בערב 902894, 722025

לחברת בטוח
דרושה

פקידה

במחלקה הימית
— תביעות
ידע בהדפסה בעברית ובאנגלית
לפנות בכתב לת.ד. 440 ת"א, עבור „תביעות — ימי"

להב יבוא בתל־אביב
דרושה

פקידה

ידע בהנהלת חשבונות רצוי
טלפון: 260691, 264940.

משמר

חברה לשמירה בטחון ושרותים בע"מ

לחברת „משמר"
דרושות
לבי"ח „הכרמל" החדש בחיפה

מפקחות

למשמרות בוקר ואחה"צ, לניהול צוות עובדים. בעלות נסיון רב בעבודה דומה.
לפנות אישית לחברת „משמר", בנין לבנט, שער פלמר 1, חיפה.

רמדה קונטיננטל

החדש במלונות הפאר
✶✶✶✶✶ חמישה כוכבים
דרושים לנו לעבודה בת"א:

★ **חשמלאי** מוסמך.
★ **שרברב** הבקיא במערכות מים ואינסטלציה של מפעלים גדולים.
★ **טבח**
★ **מבקר הכנסות** INCOME AUDITOR
★ **מעסה** מנוסה, בעל חוג לקוחות משלו.

למועמדים מתאימים תנאים טובים ורצוי שיתגוררו בת"א ובסביבה.

נא לפנות למלוננו טלפון 03-296444 — למחלקת כח אדם — בשעות העבודה.

מכשירי רחובות בע"מ

חברת בת של תדיראן
תעשיה עתירת מדע
קרית ויצמן — רחובות
דרושים

● **הנדסאים/טכנאים אלקטרוניקה**
4 שנות נסיון בעבודת צוות בפיתוח של מעגלים אנלוגיים ודיגיטליים. עדיפות לבעלי ידע תאורטי.
● **מכשירן**
בוגר תיכון מקצועי, שלש שנות נסיון לפחות.
● **טכנאי זיווד**
3 שנות נסיון לפחות בשרטוט ותכנון צבאי.
● **שרטט ראשי**
5 שנות נסיון בניהול צוות שרטטים ובתכנון מעגלים מודפסים.
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב בלבד בציון קורות חיים ונסיון מקצועי מלא אל „מכשירי רחובות בע"מ", קרית ויצמן, רחובות.

דרוש

נהג־ספרן

לעירית תל־אביב יפו
דרוש
נהג־ספרן
במשרה מלאה

בעל רשיון נהיגה סוג ג'
לעבודה בספריה הניידת באזור תל־אביב יפו
העבודה בשעות אחה"צ

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 33235, ת"א, טל. 265385, 251719.

דרושה מטפלת

דוברת גרמנית או פולנית
לאשת מבוגרת המתגוררת בקבוץ בצפון
למתאימה אפשרות למגורים במקום, כלכלה ומשכורת.
נא לפנות ת.ד. 1334 ת"א למס. 32460

למפעל טופרוס באשדוד

דרוש:

מהנדס ייצור

לתפקיד מנהל ייצור

לתפקיד מנהל ייצור
בעל נסיון בניהול ייצור במפעל תעשייתי לפחות 3 שנים.
יועדפו תושבי אשדוד והסביבה.
המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 2223 אשדוד, או באמצעות הטלפון 055-22141.

למפעל בצפון הארץ
לייצור שרשראות זהב
דרוש

מהנדס ייצור

בעל ידע טכני במכונות הנדסיות והנדסת ייצור.
תנאים טובים למתאים
לפנות בכתב: „חמישה־יוד" אלנבי 94 ת"א

נילית בע"מ

תעשיות ניילון ופוליאסטר
ת.ד. 276 מגדל־העמק

דרוש

מנהל מתקן כימי

המתקן מייצר פולימר נילון 66, ובו כ־40 עובדים.

✶

נדרש נסיון בניהול עבודה, כולל אחזקה, במתקן דומה.
המועמד ידרש לגור בסביבת המפעל (לאחר תקופת הנסיון).

נא לפנות בכתב למנהל כח־אדם.

מוסד ממלכתי למחקר ופיתוח

דרושים

✶ **מזכירה - לניהול משרד מנהלי**
— רצויה מועמדת בעלת נסיון בעבודת מזכירות וניהול.
— לאחר שרות בצה"ל.
— רצויה תושבת אזור רחובות, אשדוד, ראשון־לציון.

✶ **אחות - לריכוז עבודת המרפאה של המוסד**
רצויה בעלת נסיון במרפאה תעשייתית.

✶ **טכנאי אלקטרוניקה**
בעלי נסיון בעבודה במעגלים סיפרתיים, או נסיון באחזקה של ציוד מעבדתי למחקר ופיתוח.

✶

● על המעונינים לפנות בכתב אל: מחלקת כח אדם — מוסד ממלכתי למחקר ופיתוח דואר יבנה, מיקוד 70600.

דרושה מזכירה

בעברית עם ידע באנגלית
כולל הדפסה עברית אנגלית
5 ימי עבודה בשבוע
מ־17.00 — 08.30
תנאים טובים למתאימה
נא לפנות בכתב יד

איסטרוניקס
ת.ד. 39300 תל־אביב.

דרוש

מתכנת R.P.G. II

עם נסיון של שנתיים
לפנות לעודד ביחידת המחשב ק' מרתף שד' שאול המלך 39 ת"א טל. 253411 בין השעות 9.00—15.00

למפעלנו בכפר־סבא
דרושים

✶ **מכונאי אחזקה**
בוגר בית־ספר מקצועי
✶ **חשמלאי אחזקה**
בעל רשיון מוסמך

סודיות מובטחת

המעמדים המתאימים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים ותכנון קודם לכח־אדם „פרי פלדה" — אזור התעשיה כפר־סבא.

ספרן/ית

דרוש/ה

לביה"ס התיכון בצפת

ת.ד. 163 טלפון 067-30144

האוניברסיטה הפתוחה
(מפעל בסיוני)

לעבודה מגוונת ורבת ענין עם צוות
עם צוות אקדמי צעיר
דרושים למשרות מלאות:

אסיסטנטים

לקורסים במדעי היהדות

תאור התפקיד: סיוע לצוות כותבי יחידות הלימוד באתור, פתות, הכנת חומר עזר, תרגילים וכו', עזרה בהכנת חומר הלמודים לניסוי, סיוע בעריכה והגהה של חומר הלימוד.
הכשורים הדרושים:

א. לקורס „עולמם של חכמים"
✶ תואר ראשון (לפחות) במדעי היהדות ✶ התמחות בתלמוד ובתולדות ישראל בתקופת המשנה והתלמוד ✶ רצויה התמצאות במקורות ובספרות המחקר ✶ שליטה מלאה בעברית וידע טוב באנגלית.

ב. לקורס „קוי יסוד בתולדות עם ישראל בימי הביניים"
✶ תואר ראשון (לפחות) בהסטוריה של עם ישראל ✶ רצויה התמחות בימי הביניים ✶ שליטה מלאה בעברית וידע טוב באנגלית.
(העובד עשוי להדרש לנסוע לעתים לחיפה)
המעונינים במשרה א. יפנו בכתב אל האו"פ/כח אדם ת.ד. 39328 תל־אביב בציון קורות חיים ונסיון קודם.
המעונינים במשרה ב. יפנו לטל. 423222 שלוחה 26.
סודיות מובטחת.

הבנק הבינלאומי הראשון

דרושה

בחורה

לעבודת הסברה בקידום מכירות

● הופעה נאה
● השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
העבודה כרוכה בנסיעות ובשעות עבודה בלתי שיגרתיות.
התעסקה לפי חוזה מיוחד

✶

בדבר פרטים נא להתקשר לטל. 623312 קו פנימי 319.

אם אתם מחפשים עבודה מענינת...
בירושלים מצפה לכם משרה.

אנו מחפשים

1. **גרפיקאים**
מוכשרים וחרוצים

2. **מזכירה עברית - אנגלית**
בעלת נסיון, כושר ארגון, יכולת ניסוח והדפסה בעברית ואנגלית

●

טלפון 526997 ירושלים

הטכניון

מכון טכנולוגי לישראל

דרושה פקידת מעקב

הכישורים הדרושים:
— השכלה תיכונית
— ידיעת השפה העברית על בוריה, כולל הדפסה.
— ידיעה טובה באנגלית
— נסיון בקבלת קהל.
מספר המשרה 254/ו.
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם ומספר המשרה עד יום 22.10.76 — אל אגף כח אדם הטכניון קרית הטכניון חיפה 32000.

לאחד סוכנויות בטוח בע"מ

דרוש/ה

פקיד/ת בטוח

בעל/ת הנתונים הבאים:
✶ נסיון של שנה לפחות בבטוח אלמנטרי
✶ השכלה תיכונית מלאה
המעונינים יפנו בין השעות 9—12 לטלפון 51351 תל־אביב.

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים · הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים · הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה

אלקטרוויסטה בע"מ
יבואנים בלעדיים של
AEG TELEFUNKEN

דרושים
✶ **מנהל מכירות**
רצוי בעל נסיון קודם בענף ויכולת לרכז צוות סוכנים
✶ **סוכני מכירות**

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבר אל: — אלקטרוויסטה, ת.ד. 2659 ת"א. לידי. מר ע. שפירא.

מ.ג. אלקטרוניקה בע"מ
מפעל עתיר מדע המתמחה בפיתוח ובייצור מערכות אלקטרוניות בתחום האלקטרוניקה הרפואית המוצרים משווקים בכל רחבי העולם
דרושים
★ **מזכירה בכירה**
בעלת ידיעה מושלמת בעברית, ידיעה טובה באנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות, ידיעה בניהול משרד וקורספונדנציה — הכרחית.
★ **טכנאי ייצור**
תאור התפקיד: עזרה בתכנון ופיקוח על הייצור, שיפור שיטות, תיכנון קוי ייצור, פיתוח מתקנים וקביעים.
הכישורים: בוגר בי"ס לטכנאי ייצור או מסיים בי"ס — לפני פרויקט. בעל נסיון של שנתיים לפחות בעבודה במפעל אלקטרוניקה.
— 5 ימי עבודה בשבוע —
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות עם פירוט השכלה ונסיון אל: מ.ג. אלקטרוניקה, בע"מ, קרית ויצמן, ת.ד. 182, רחובות, טל. 03-956751. סודיות מובטחת

למוסד הנדסי באיזור ת"א
דרוש מהנדס אלקטרוניקה
בעל ידע ונסיון במכ"ם ל־פרויקט רב אתגר ועניין בדרום הארץ.
כישורים דרושים: נסיון קודם של לפחות 3 שנים במכ"ם. יכולת נהול צוות טכני.
שכר — בהתאם לכישורי המועמד ומותאם לתנאי איזור פיתוח.
הצעות בצרוף קורות חיים בכתב יד נא להפנות לת.ד. 7057 ת"א עבור ה.ג. (לציין מס' טלפון לצורך קביעת ראיון).

דרושים:
1. **נקבניות** (עדיפות רשמיות מוהק או דיסקטים)
2. **מזכירה/כתבנית** עברית־אנגלית (משרה מלאה)
3. **כתבנית** עברית־אנגלית (משרה חלקית)
4. **נערה** לעבודות משרד + שליחויות.
לקביעת ראיון להתקשר טלפונית: 224156/8 שלוחה 36.

למפעל טנא ניר טנא נגה
באזור התעשיה בארסוביה
דרושים
- טכנאי קרור אמוניק
- מחסנאי טכני
- חשמלאי תעשיתי עם רשיון
- מחסנאי קרור
- מכונאי
לפנות טלפונית 055-96941 055-96770 או בכתב

לביח"ר אוליבקס בע"מ
דרושים
מפעילי מתקנים ומכונות
(העבודה במשמרות)
נא לטלפן ל־923781 בין 9.00 ל־17.00

לישוב מתבסס בלב הנגב,
דרוש לצוות הדינאמי
מנהל מחלקת פיתוח
שהוא כלכלן או בוגר מינהל עסקים בעל כמה שנות נסיון
אם אתה כזה נעביר אותך מבדקים בטרם שיבוצך. ותקבל תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור ברמה גבוהה במצפה רמון.
המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 11024 ת"א ויצינו על המעטפה מנהל מחלקת פיתוח.
— סודיות מובטחת —

מפעל פרמצויטי חשוב מחו"ל
מחפש
תעמלן רפואי מנוסה
לאזור מרכז הארץ
אנו מצפים ליכולת לקלוט ידע מדעי בשפה האנגלית ורצוי גם הרמנות ולהעבירו בשיחה ברמה גבוהה, במגע אינטנסיבי עם רופאים בבתי חולים ובמרפאות פרטיות.
אנו מציעים תנאי משכורת טובים והדרכה מקצועית.
מועמדים מתבקשים לפנות, תוך ציון הפרטים האישיים, הכשורים והנסיון הקודם למח' תרופות, ת.ד. 29832 תל־אביב.

אורט ישראל
דרושים
לבית ספר אורט עפולה
רחוב הצפצפות 1, טל. 065-22262
✶ **מדריך למכניקה**
רצוי בעל נסיון
לבית ספר לחניכים „אורט"
ע"ש ג'נט אורליאנס גייל
קרית שפרינצק, חיפה טל. 04-527797
✶ **מדריך לנגרות**
במשרה מלאה
מעונינים יפנו למזכירויות בתי הספר. לפי ה־כתובות הנ"ל.

סמינר הקיבוצים „אורנים"
המכון להוראת המדעים ולשיפור דרכי ההוראה
דרוש
אחראי ומפעיל של ציוד אור־קולי
הכישורים הדרושים:
1. ידיעת העקרונות המתודיים של הפעלתם.
2. הכרת אמצעי המחשב בתחום ההוראה.
3. מיומנות בצילום בהפעלה והחזקה של טלויזיה במעגל סגור. נסיון קודם הכרחי.
לפנות טלפונית: 3—931142 שלוחה 26 לחבר חיים אדומי

כיתן בע"מ
מפעלי טווה - אריגה - צביעה
הדפסה - אשפרה - תפירה
למשרדנו הראשי בהדר יוסף ת"א
דרושה
כתבנית בעברית
בעלת נסיון בהדפסת טבלאות
(שעות העבודה 08.00—16.00)
לפנות למחלקת כח אדם טלפון — 481121, תל־אביב.

להברה בע"מ — דרושים
עובדים מהימנים ואחראים
בעלי רכב פרטי עם טלפון
למשרה חלקית או מלאה מאזור הצפון
אפשרי פנסיונרים — רצוי רקע טכני קל
התחלה מיידית
טלפונים: 228538, 226821.

דרוש
גזרן למוצרי סריגה
עבודה קבועה בתל־אביב
תנאים טובים למתאים
לפנות בצרוף פרטי נסיון בעבודה אל ת.ד. 250 ת"א.
סודיות מובטחת

---

1. **חרט מעולה** לתפקיד אחראי
2. **כרסם**
3. **מסגר רתך מעולה**
דרושים לעבודה קבועה במפעל מתכת ליצור בטחוני בהרצליה
981387
ובערב 983409

לחנות רהיטים בתל־אביב
דרושה
מוכרת
ידע בעיצוב פנים ונסיון במכירת רהיטים, הכרחי.
✶
להתקשר 233892 בין השעות 13.00 — 16.00

למוצרי ניקוי חדשים מארה"ב
דרושים
סוכנים בלעדיים
לאזורי הארץ.
השקעת 5000 ל"י לסחורה.
טלפון 753529 גם בשבת
ת.ד. 8560 ת"א

דרוש
גזרן למעילים
לטלפון 824052

לחברת שיווק בענף הצעצועים
דרוש
נציג מכירות
מנוסה בעבודה
בעל רכב מסחרי
טלפון 35437

דרושים
סוכנים
להפצת
מערכות סטריאו ומכשירי חשמל ביתיים
טלפון 267072

מורה
לשפה האנגלית
וספרות אמריקאית
חוזרה אחרי שנה הור־אה באוניברסיטה של ניו־יורק
נותנת שעורים פרטיים ובקבוצות למתקדמים
טל: 262919

דרוש בנתניה
מוכר ראשי
אופנת גברים
נא לפנות למנהל כלבו „המשכיר לצרכן" בנתניה.

לבית מרקחת פרטי בירושלים דרוש
רוקח או סטודנט לרוקחות
בעל נסיון
טל. 222911
בין השעות 21—19

המרכז לקידום וייעוץ מקצועי בע"מ
שרותי תעסוקה לדרג בכיר ואקדמאי
עבור לקוח שלנו אנו מחפשים:
1. **מהנדס תפעול בכיר**
דרישות התפקיד:
✶ השכלה אקדמית מתאימה בהנדסה יועדף מנהל תפעול תעשייתי
✶ נסיון ניהולי של 5 שנים לפחות
✶ שליטה בשפות עברית אנגלית
✶ גיל 35—45 שנה
2. **מנהל פתוח אתרים**
דרישות התפקיד:
✶ ארכיטקט בעל נסיון 5 שנים לפחות
✶ נסיון בפיקוח על בניה וקבלני משנה
✶ נסיון בניהול צוות עובדים
✶ נסיון בניהול משא־ומתן
✶ ידע או נסיון בטיפול בציוד מכני ואלקטרוני
✶ שליטה בשפות עברית אנגלית
✶ גיל 30—40 שנה
לקביעת ראיון נא לפנות, רח' אבן־גבירול 73 ת"א, טלפון 03-223468

לחברת בניה גדולה
דרוש
איש מכירות בכיר
או
מנהל מכירות
לעבודה במשרד הראשי בתל־אביב
● לפנות בכתב בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת. ד. 2388 תל־אביב.

סר חשמל ואלקטרוניקה בע"מ
למפעל מתפתח בשטח האלקטרוניקה בנתניה
דרושים
★ **עובדות יצור**
להרכבת מעגלים אלקטרוניים
★ **מבקרי טיב**
לבדיקת הרכבות של מעגלים אלקטרוניים.
עובדים עובדות בעלי נסיון יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 410, נתניה.

עמק
מפעלי סריגה בע"מ רמת־גן
דרושה
פקידה ראשית
אחראית ל:
✶ הכנת דקומנטים ליצוא
✶ הכנת משכורות למחשב
ידיעת אנגלית + הדפסה — הכרחית.
תנאים טובים למתאימה
נא לפנות לטלפון: 729181

לידיה - יצרני בגדי־ים וחזיות
הרצל 119 ת"א, טל. 825611, 826512
דרושה
פקידה מתחילה
להנהלת חשבונות
רצוי לאחר שרות צבאי

למפעל טקסטיל בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
ליום עבודה מלא
פרטים אישיים ונסיון עבודה קודם להפנות אל: ת.ד. 250 תל־אביב. סודיות מובטחת

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
ת.ד. 276 מגדל־העמק
דרושים
אחראי משמרת
מנהלי עבודה במתקני הייצור

הכישורים הדרושים:
— נסיון פקודי בצה"ל.
— הסמכה טכנית (טכנאי מכונות, ייצור, כימיה) או נסיון רב בניהול עבודה בתעשיה.
העבודה במשמרות; כולל שבתות
הכנסה התחלתית מעל: 5,000.- ל"י
✶
נא לפנות בכתב בלבד למנהל כח־אדם

קולסו בע"מ
יצרני ציוד ומערכות מכניות ואלקטרוניות מתוחכמות
דרוש
הנדסאי מכונות
לתכנון ופתוח מערכות אלקטרו־מכניות
נסיון של שנתיים לפחות
נא לפנות טלפונית 3—2—510271-04
מרכז תעשיות מדע, ת.ד. 875, חיפה, טל. 510271-3

לחברה גדולה בתל־אביב
דרושים
★ **מנהל חשבונות מעולה**
דרוש נסיון של חמש שנים לפחות
★ **תמחירן**
דרוש נסיון במפעל תעשיתי
★ **פקיד/ת יצוא**
עם נסיון
למתאימים תנאים מצוינים
לקביעת ראיון נא לפנות אל טלפונים: 840131 841549

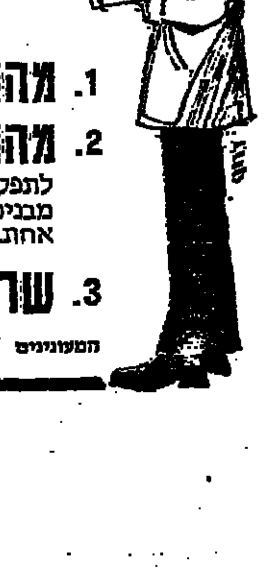

במפעלי הנדסה „אגן" בת־ים
יצרני הבמלד בישראל
כוד מתכת
דרושים
1. **מהנדס בנין בכיר**
2. **מהנדס בנין מתחיל**
לתפקידי תכנון, מעקב על ביצוע מבנים מתועשים מפלדה, בני קומה אחת.
3. **שרטטת קונסטרוקציה**
המעונינים יתקשרו לטלפון 886544 או 886546.

האוניברסיטה הפתוחה (מפעל נסיוני)
לעבודה מגוונת ורבת עניין עם צוות עם צוות אקדמי צעיר
דרושים למשרות מלאות:
אסיסטנטים
לקורסים במדעי היהדות

הבנק הבינלאומי הראשון
דרושה
בחורה
לעבודת הסברה בקידום מכירות

דרושים גרפיקאים
מזכירה עברית - אנגלית
טלפון 526997 ירושלים

פקידת מעקב

דרוש/ה
פקיד/ת בטוח

هكذا من الاصل

مكان العمل

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים — הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מת

אלקטרה

מבקשים

✶ למח' מזוג אויר, סניף תל־אביב:

מהנדס בצוע

בעל נסיון של שלש שנים לפחות.

✶ למח' מזוג אויר, סניף ירושלים:

1. **מהנדס בצוע**
2. **טכנאי מזוג אויר**
3. **מפקח לעבודות מזוג אויר**

✶ למח' שיכוניות:

מהנדס מכירות

בעל נסיון במכירות ציוד טכני, נסיון של שלש שנים לפחות.

✶ למח' אקולוגיה:

1. **מהנדס מים**

לעבודות ביצוע מערכות מכניות

2. **טכנאי**

לפנות בכתב יד עם פרוט תול־דות חיים ונסיון קודם — לאלקטרה, ת.ד. 2180 ת"א.

דרוש

מנהל מכירות למבנים מתועשים

הכישורים הנדרשים:

✶ רקע טכני בבניה ✶ ותק מקצועי לפחות 5 שנים ✶ בעל קשרים ונסיון בניהול מו"מ.

למועמד המתאים מובטחים תנאים מצויינים.

לפנות בכתב יד ובפרטים מלאים לת.ד. 145 רעננה.

שופרא בע"מ

צביעה, אשפרה והדפסת בדים

אזור התעשיה חולון

לאגף תדפוס דרושים

★ **עובדי הדפסת בדים**

★ **עובדי מטבח צבעים**

לפנות: רחוב הסתת מס' 19—17, אזור התעשיה חולון, טלפונים: 849191 — 841972, בין השעות 08.00—17.00.

דרושים:

1. **תופרים/ות** למכונות תפירה ולולאות
2. **גוהצן/ית**
3. **סורגים** למכונות עגולות

לפנות: „איריס", רמת־גן, רחוב בצלאל 27 (מאחורי בורסת היהלו־מים), טל. 732662, 739704.

דרושים

מורים למוסיקה

בכל הכלים

נא לפנות בכתב למועצה המקומית גני־תקוה, בציון כתובת ומס' טלפון עד התאריך 14.10.76. מ. ויס — ראש המועצה

החברה הישראלית לעיבוד נתונים בע"מ

דרושים:

★ **איש מכירות** בעל נסיון בעיבוד נתונים ובמכירת עבודות לשכת שרות

★ **מנתחי מערכות** בעלי נסיון

★ **מתכנתים** בעלי נסיון של שנתיים לפחות לעבודה במערכת הפעלה DOS/VS בשפות COBOL, PL/1.

נא להתקשר לקביעת ראיון — טלפון 451328.

לרגל הרחבת לשכת השרות דרושים

★ **פקידי ביצוע** פקידי קלט פלט בעלי נסיון בעבודות לשכת שרות.

★ **נקבניות** בעלות שנתיים נסיון.

★ **שליח** בעל רכב מסחרי או רקשה.

נא להתקשר לקביעת ראיון — לטלפון 705161.

עירית ירושלים

המחלקה לשרותי משפחה וקהילה

דרושים

עובדים סוציאליים

לעבודה טיפולית באוכלוסיה ובנושאים אחרים

במסגרת פרויקט רווחה.

העובדים יקבלו הדרכה, השתלמות ויעוץ.

בדבר פרטים נא לטלפן:

בשעות העבודה — 5—60221

בשעות אחה הצהריים — 521683

דרושים

✶ **איש אחזקה**

בעל נסיון באחזקה מכנית ורצוי גם רקע באחזקה חשמלית.

✶ **יוצא צבא**

בעל רקע טכני לפיקוח על מכונות המופעלות ע"י בקרה ספרתית

✶ **עובדי/ות ייצור מעולים**

✶ **מתכנן מעגלים מודפסים**

—תנאים בהתאם לכישורים

5 ימים בשבוע. טל. 221179

דרושים לב' מפעלים בענף המתכת (ליצוא)

1. **מנהל חשבונות - חשב** לניהול אדמיניסטרטיבי.
2. **מנהל ייצור** לצוות 30 בעלי מקצוע בחריטה, כרסום, השחזה.
3. **סגן מנהל מפעל** בעל נסיון בניהול צוות 30 עובדים. נסיון עם משרדי ממשלה, מכס, נוהלי יבוא־יצוא.

לפנות בכתב בלבד, בצרוף קורות חיים ל„מעריב" חיפה, למספר 827.

לחברת ביטוח

דרוש/ה

חתם/ית

בענף ימי

נא לפנות טלפונית ל־625280 ת"א

דרושה כשרונית יודעת לחייך לתפקיד

אשת מכירות

בחברה גדולה למכירת מוצרי צריכה.

למתאימה תנאים טובים, עבודה מעניינת וחברה נעימה.

לפנות בכתב לת.ד. 7095 ת"א עבור מס' 500.

רפאל — מצפה רמון בע"מ

דרוש

בעל מקצוע בעיבוד שבבי להדרכת עובדים

רצוי בוגר בי"ס מקצועי.

נסיון לפחות 5 שנים בעבודה מעשית.

למועמד שימצא מתאים:

✶ מובטחת עבודה מעניינת עם אתגר רב.

✶ עזרה בדיור.

✶ תנאי שכר טובים.

המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 7 מצפה רמון למנהל המפעל.

דרושים:

★ **מכונאי מכ"ם** (בחיפה ובאשדוד)

★ **מכונאי קשר** (בחיפה ובאשדוד)

★ **מכונאי אלקטרוניקה** למערכות בקרה (בחיפה)

★ **מכשירן/אלקטרונאי** למערכות בקרה (בחיפה)

★ **מכונאי** למערכות בקרה (בחיפה)

נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים — לת.ד. 1963, חיפה.

— סודיות מובטחת —

בקרית־מוריה

- מרכז חינוכי לנוער התפוצות -

דרוש/דרושה

מנהל/מנהלת מטבח

— השכלה מקצועית

— נסיון קודם בעבודה

— כושר אירגוני בניהול כח אדם

הדרגה בהתאם לכישורים

בדבר פרטים נא לפנות טלפונית: 02-717421, קרית מוריה, מזרח תלפיות, ירושלים.

לדפוס אמנים מאוחדים בע"מ

דרוש

מונטז'יר מנוסה

בתנאים טובים

לפנות למפעל לניסים: 925063, או למשרד לארנון: 615374, 624898.

דרוש/ים!

לחב' אמפא ת"א דרוש

מפ"ט/מחסנאי

פקיד טכני

יוצא צבא

בעל ידע ונסיון גם בניהול כרטסת

על המעונינים לפנות למשרדנו, דרך פ"ת 16, ת"א, לגב' אדומי.

אמפא

לבית־מרקחת פרטי

דרוש/ה דוקח/ת

לחצי־יום או יום שלם.

טלפון — 03-821607.

לישוב מתבסס בלב הנגב

דרוש לצוות הדינאמי

הנדסאי או טכנאי ביצוע

לניהול מחלקת אחזקה גינון ונקיון

אם אתה כזה נעביר אותך בדיקים מהאימים בטרם שיבוצך. תקבל תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור ברמה גבוהה במצפה רמון

המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 11024 ת"א ויציינו על המעטפה הנדסאי או טכנאי ביצוע.

— סודיות מובטחת —

לתרכובות ברום בע"מ

דרושים:

1. **ממונה על ההדרכה**

לקראת הפעלת מפעלנו החדש ברמת חובב דרוש אדם בעל יכולת אירגון ויכולת הדרכה וכן כשרון לקיום יחסי אנוש טובים. יתקבלו בעלי השכלה תיכונית מושלמת. עדיפות תינתן לבעלי נסיון בהדרכה וקציני הדרכה לשעבר בצה"ל.

2. **טכנאי/הנדסאי כימיה**

בעל 3—1 שנות נסיון לעבודה מעניינת ר בעלת אתגר בפיתוח תהליכים חדשים. העבודה במשמרות.

— סודיות מובטחת —

תנאים טובים למועמדים המתאימים

מקום העבודה: באר־שבע.

תינתן עזרה בדיור למתגוררים מחוץ לבאר־שבע.

נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב לתרכובות ברום בע"מ, ת.ד. 180, באר־שבע.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

דרושים:

משגרת קלט/פלט

תאור התפקיד: הפעלת ציוד במדור שימור של מרכז המחשבים.

הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית, ידיעת השפה האנגלית, כושר לקיים מגע נאות עם קהל.

הערה: העבודה הינה במשמרות.

מספר המשרה: ר/181.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם. ומספר המשרה. עד יום 22.10.1976, אל אגף כח אדם, הטכניון חיפה, 32 000.

לחב' קדם אלקטרוניקה בע"מ

דרושים

מהנדסי/הנדסאי אלקטרוניקה

למחלקת המכירות של ציוד היקפי למחשבים וציוד מעבדתי מתוחכם.

רצוי עם נסיון במכירות

משפה האנגלית הכרחית

נא לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 4770 תל־אביב או טלפונית לקביעת ראיון 58235 6—11, 16—17.

המועצה המקומית מזכרת בתיה

מכריזה בזה על קבלת

עובדת סוציאלית מוסמכת לנוער

בחצי משרה — לפי דירוג עובדים סוציאליים.

בעלות הכישורים הנ"ל המעוניינות, יכולות להגיש את מועמדותן למועצה המקומית מזכרת בתיה, בצירוף תעודות והמלצות, עד ליום 22.10.76, בשעה 12.00.

רפאל סויסה — ראש המועצה

לדפוס ג'רוסלם פוסט בירושלים

דרושים:

א) **מעמד מעולה**

ב) **מונסג'יר מעולה**

נא לפנות אל מר אורי לביא, טל. 02-528181.

תדיראן

למפעל האלקטרוניקה בחולון

דרוש

★ **אחראי למעקב הנדסי**

למעגלים מודפסים

● בוגר בי"ס מקצועי־טכני. רצוי בעל נסיון במעקב הנדסי.

● שליטה בעברית טכנית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, תוך ציון פרטים אישיים, קורות־חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 267, חולון, או טל. 892244.

למפעל מוצרי חשמל בחולון

דרוש

★ **מחסנאי**

● בוגר בית־ספר מקצועי.

● בעל נסיון של כ־5 שנים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 856111.

לחטיבת התקשורת בפתח־תקוה

דרושה

★ **כתבנית**

עברית־אנגלית

● בעלת נסיון קודם.

מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות טלפונית 928585.

לחברה מסחרית גדולה

במרכז תל־אביב

דרושה כתבנית

אנגלית — עברית

הבקיאה בעבודות משרד כלליות.

שעות עבודה נוחות (7.30—14.30)

נא לפנות בכתב יד בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1469 תל־אביב, עבור „כתבנית".

לצה"ל דרוש

נגר

לניהול קבוצת עובדים בנושאי פיברגלס ונגרות

הכישורים הנדרשים: נסיון של 5 שנים בניהול עבודות פיברגלס ועץ. רצוי נסיון בבניית ספינות פיברגלס.

המועמד המתאים יגוייס לשרות קבע או יועסק כאזרח עובד צה"ל.

● מעוניינים בעלי נתונים מתאימים ישלחו קורות חיים כולל פרטים על שרותם הצבאי לת.צ. 1074. מקום העבודה באזור חיפה.

סיבים כימיים ישראליים בע"מ

Acrilan — Monsanto

חברה בת של מונסנטו ארה"ב

דרוש

חשמלאי מוסמך

בעל ותק מעל 3 שנים בתעשיה.

התנאים יקבעו בהתאם לכישורי המועמד.

נא לפנות בכתב לת.ד. 19 — אשדוד.

— סודיות מובטחת —

לאריה - חב' לביטוח בע"מ

דרוש/ה

מכין/ה פוליסות

מנוסה בענפים אלמנטריים

לפנות טלפון 59336

סודיות מובטחת

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב-8 העיתונים

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
ת.ד. 276 מגדל-העמק

דרושים

1. **תמחירן**
נדרש נסיון בתמחיר תעשיתי.

2. **עובד או"ש**
להכנת נוהלים לשיטות עבודה בתחום המינהל.

★

נא לפנות בכתב למנהל כח-אדם

לקונצרן תעשיתי גדול
דרוש
רואה חשבון צעיר
לתפקיד בכיר
רצוי בעל נסיון בתעשיה
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, תוך ציון פרטים אישיים, קורות חיים ופירוט נסיון קודם אל ת.ד. 16303, תל-אביב.

טמבור ⊕ אסקר
למפעלנו בעכו, דרושה
מזכירה
הכישורים:
1. נסיון של 5 שנים לפחות בניהול משרד
2. שליטה מלאה בשפה האנגלית והעברית
רצוי הדפסה.
★
נא לפנות למחלקת כח אדם ת.ד. 238, עכו.

הדר – מכוניות לצרכי צילום בע"מ
דרוש טכנאי
לתקון מצלמות
★ בעל נסיון במכניקה עדינה ובאלקטרוניקה ★ לאחר שרות צבאי
★ רצוי נסיון קודם במכשירים אופטיים הכשרה תינתן במקום
תנאים מיוחדים! אפשרויות קדום!
לקביעת ראיון להתקשר
טל. 623407/8, ת"א

מפעל בטחוני בחיפה
דרושה
אחות
במשרה שלמה למרפאה תעשייתית
● נא לפנות בכתב לתא-דואר 2644 חיפה, ולצרף קורות חיים, תעודות, ואישורים ממקומות עבודה.

ל"דוראל" תעשיות כימיות בע"מ
דרוש הנדסאי כימיה
לתפקיד ייצור
3 שנים נסיון לפחות.
להתקשר לקביעת ראיון למשרדה.

לבי"ס תיכון מקצועי ויצ"ו, רחובות
דרושים:
1. **מנהל פנימיה**
בעל הכשרה חינוכית ונסיון קודם בניהול פנימיה.
מגורים בדירה הסמוכה לפנימיה — חובה.
2. **ספרנית**
בוגרת קורס הספרנים של אס"י ובעלת נסיון קודם.
העבודה במשרה מלאה.
3. **אחות**
ברבע או חצי משרה.
4. **מורה לריתמיקה**
אופן מילוי המשרה יסוכם בנפרד.
5. **מדריך או מדריכה**
לחוג לריקודי עם ועמים לפנימית ביה"ס.
6. **מדריך ספורט**

על המועמדים לפנות למזכירות בית-הספר — טלפון 951396 או 957400.

לאגודה למלחמה בסרטן בישראל
דרושות
עבור מוסד רפואי בגבעתיים
אחות מוסמכת
ל-5—6 שעות לפני הצהרים
אחות מעשית
ל-5 שעות אחה"צ
ללא שבתות וחגים
● נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ל-ת. ד. 7065, תל-אביב.

הילטון תל-אביב
דרושות
★ **חדרניות**
★ **פועלות מכבסה**
(אפשרי גם ללא נסיון קודם)
נא לפנות אישית, או טלפונית למחלקת המנגנון במלון "הילטון" בין השעות 14.00 עד 16.00
טלפון 244222

דרוש
איש/ת מכירות בריהוט
(או איש מכירות בתחום אחר).
דווקא היום, כשהשוק מת, אנו מציעים לאיש מכירות יוצא מן הכלל, מנוסה ומכיר את הקהל הישראלי
תנאים מצויינים
נא להתקשר לטל: 267094
בשעות 2.00 עד 4.00 אחה"צ

לחברת בניה ארצית
דרושים
מנהלי עבודה
בעלי נסיון בעבודות שלד וגמר
לעבודה ב- 1) אזור הגליל
2) הערבה
לפנות ת"ד 21288 תל-אביב

דרוש
איש מכירות
רצוי עם נסיון וידע בתיכנון ועיצוב טפסים.
לפנות בכתב יד בציון פרטים אישיים ונסיון קודם לת.ד. 2136 תל-אביב, עבור "איש מכירות".
סודיות מובטחת

לחברת ייצור ושיווק בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי בעבודתו
לפנות בכתב בצרוף פרטים: שמעוני, רח' קורא-הדורות 21 — ירושלים.
סודיות מובטחת

למשרדנו בירושלים דרושה
מרכזנית
★ בעלת יכולת לתת שרות אדיב ויעיל לעובדי החברה ולקוחותיה. ★ נסיון בעבודה דומה, לרבות פקידות מודיעין.
שעות עבודה נוחות. תנאים טובים.
סודיות מובטחת.
לפנות:
טל. 02-523201, לנילי.

למעבדות רפא בע"מ
דרוש
מכונאי אחזקה
הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי — במגמת מסגרות מכניות, לאחר שרות צבאי.
נא לפנות בכתב יד ובפרטים מלאים לת.ד. 405 ירושלים.

לקיבוץ בדרום הארץ
דרוש
חשמלאי מנוסה
עם רשיון
אפשרות למגורים במקום
(גם פנסיונר)
★
ת.ד. 1693 מס' 30

למושך שרות לציוד הנדסי באזור חיפה
דרוש
מנהל
אדמיניסטרטיבי
בעל כושר ניהול וארגון, נסיון קודם רצוי.
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב בציון הפרטים המבוקשים לת.ד. 4568 חיפה עבור מספר 151 (מיקוד 31040)

דרוש
סוכן מכירות
עם רכב וידע בענף הצילום, חובה.
טלפון 615300.

למשרד רואה חשבון
דרושה
כתבנית עברית
היודעת גם הנהלת חשבונות
לפנות בטלפון 614041 תל-אביב.

דרוש לעבודה קבועה
סדר-מכונה מעולה
בעברית
לפנות כל יום, עד 12 בצהרים.
טל. 58498 ת"א

לישוב מתבסס בלב הנגב
דרוש לצוות הדינאמי
מנהל מחלקת שירותי רווחה
שהוא בוגר בית ספר לעבודה סוציאלית או פסיכולוג או פסיכולוג בעל כמה שנות נסיון.
אם אתה כזה נעביר אותך מבדקים מתאימים בטרם שיבחרך.
תקבל תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור ברמה גבוהה במצפה רמון.
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 11024 ת"א ויציינו על המעטפה מנהל מחלקת שירותי רווחה.
— סודיות מובטחת —

לבנק גדול בת"א
דרוש/ה
פקיד/ת מודיעין
★ שעות עבודה מפוצלות
★ דרושה ידיעת שפות עברית ואנגלית
★ רצויה ידיעת שפות נוספות
הצעת מועמדות יש להגיש בצרוף תולדות חיים ל-ת.ד. 7095 ת"א — עבור מס' 101.

דרוש
מהנדס מנהרות
בעל נסיון מעשי של מספר שנים בתהליכי הכריה והציפוי, במנהרות הידרוטכניות או תחבורתיות.
מקום העבודה: תל-אביב
★
לפנות לת.ד. 8246 תל-אביב או טל. 268816 לקביעת פגישה.

לחברת ביטוח
דרוש
מנהל חשבונות מדופלם
נסיון קודם בביטוח הכרחי
סכויי התקדמות טובים למועמד המתאים!
●
לפנות בכתב בבירור השכלה ונסיון קודם (נא לציין מספר טלפון)
לת.ד. 1693, ת"א עבור מספר: 06016

למפעל בניה טרומית בירושלים
דרושים
★ **מהנדס** - לבקרת טיב
★ **מנהל עבודה**
לאתר בניה גדול
להתקשר 02-226787

"לקנדי טויס"
אזור התעשיה נתניה, רח' הכדר
דרושים
סוכנים ומפיצים
בעלי רכב
מפעל חדש לצעצועים, שקיות שי ומפתקים
טל. 053-35755 בשעות 07.00—08.00 ו-14—13

מנהל מכירות ארצי
דרוש לחברה מסחרית ארצית גדולה
●
המועמד המתאים יהיה בעל נסיון נרחב בתפקיד בעל היקף דומה. גיל: 35—45.
●
לפנות בכתב לת.ד. 11010 תל-אביב, עבור מס' 34 ולפרט קורות חיים ונסיון דומה.
— סודיות מובטחת —

אליהו
חברה לבטוח בע"מ
חברת הבטוח הדינמית בישראל
אם אתה(ה) בעל(ת) מרץ ודינמי(ת) ושואף(ת) לעתיד בטוח והכנסה גבוהה
הצטרף(י) לקורס לביטוח חיים
שייערך בחדשים אוקטובר—נובמבר
בסניפנו בחיפה
המעוניינים יפנו
בכתב בצרוף קורות-חיים לת.ד. 4421 חיפה

למוסד למחקר ופתוח באזור חיפה
דרושים
★ **הנדסאי יצור**
לעבודה במערכות אלקטרוניות מוטסות (זווד).
תיכון ציוד בדיקה ומתקני ייצור.
כישורים נדרשים:
— נסיון של שלוש שנים בעבודה לאחר קבלת התואר.

★ **הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה**
לפתוח והפעלת מכשור מתוחכם, כולל מערכות דיגיטליות, מיקרוגל, בקרה.

★ **שרטט מכונות**
לשרטוט מכלולי זווד על פרטיהן המכניות, הכנת תיקי ייצור
כישורים נדרשים:
— נסיון של שנה לפחות בעבודות שרטוט מכונות.

★ **טכנאי הרכבה**
בוגרי בתי ספר מקצועיים תלת שנתיים במגמת מכניקה, מיכטאות, מכונאות מטוסים לעבודה בהרכבה מכנית, בבקורת איכות, להפעלת ואחזקת מתקנים, לצפיים מתבהיים.

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 9757 חיפה 31096
רצוי לציין מספר טלפון להתקשרות.

דרושים
מהנדס בנין
לאזור המרכז
★ בעל נסיון של 5 שנים לפחות בעבודות ביצוע בהיקפים גדולים בישראל.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית, "רסקו", מחלקת המנגנון 03—622211 בין 8.00—13.00, או בכתב בצירוף תולדות חיים ונסיון מקצועי ל"רסקו", מחלקת המנגנון, רח' הרטיני 1 ת"א.
סודיות מובטחת
על רסקו אפשר לסמוך!

תדיראן
למפעל האלקטרוניקה בחולון
דרוש
★ **אחראי למעקב הנדסי**
למעגלים מודפסים

למפעל מוצרי השיבר בחולון
דרוש
★ **מחסנאי**

לחטיבת התקשורת בפתח-תקוה
דרושה
★ **כתבנית**
עברית-אנגלית

דרושה
תבנית
עברית

דרוש
נגר

Monsanto
דרוש
חשמלאי מוסמך
בעל 3 שנים בתעשיה.
לכישורי המועמד.
בכתב לת.ד. 19 — אשדוד.
סודיות מובטחת —

חבי לביטוח בע"מ
דרוש/ה
פוליסות
בענפים אלמנטריים
לפנות טלפון 59336
סודיות מובטחת

هكذا من الاصل

IEC מועדון היצוא הבינלאומי מעניק לך 30 שרותים שונים לקידום יצוא מוצריך, מבלי שתצא ממפעלך...

- הדרכה
- תחשיב לתמחיר ותמריצים
- הכנת מסמכים
- שרותי מידע ואינפורמציה
- פרסום עיתון בארץ ובחו"ל
- יצוג ע"י סוכנים והצגה במקום
- כניסה למערך בינלאומי
- פרסומת אפקטיבית בחו"ל
- תקנות המכס ומדיניות כלכלית בעולם
- מחקרי שווקים ברחבי העולם.
- יעוץ משפטי
- פרויקטים ומפעלים בחו"ל
- שרותי גרפיקה עיצוב וחומר פרסומי
- נתונים על מתחרים בחו"ל
- עמילות מכס
- יזום מפעלים
- השקעות בחו"ל ומקומיות
- יעול מפעלים קיימים
- ארוח והטבות
- ארגון קניינים לארץ
- שרות לקניינים
- מציאת חומרי גלם מוזלים או חסרים
- שולחן עגול ליצואנים
- פתיחת סניפים בחו"ל
- תערוכות וירידים
- ביטוחים
- כניסה לאקספופייל — „תוצרת ישראל"
- מפעל מאושר
- כנסים, ימי עיון וקוקטיילים
- חיסול מלאי ומציאת מלאי

תעשיין! שנים של עמל ופיתוח הניבו פירותיהם. המוצר שכה שקדת על פיתוחו הוכיח עצמו. הארץ קטנה עליך ואתה שואף לייצא את מוצריך. מעולם לא היה מצב רוחך טוב יותר. הכל נראה ורוד, חלום היצוא שלך עומד להתממש... אבל כאן מתחילות הצרות: אתה נדרש להתרוצציות אין ספור בין משרדים, רשויות, ועדות, מחלקות ואגפים, אתה נקבר תחת מפולת של הוראות ומיסמכים, הנך עומד פנים אל פנים מול מכת המדינה: הבירוקרטיה! בכדי שלא תישחק בין גלגליה, הקמנו את מועדון היצוא הבינלאומי (IEC). „מועדון היצוא הבינלאומי" מטפל בכל נושאי היצוא שלך בצורה מקצועית ומהירה על מנת להעניק למוצריך את המקום הראוי להם בשווקי העולם ולשחרר אותך לייצר בראש שקט. רק „מועדון היצוא הבינלאומי" יכול להקצות לך נציגים, משאבים וידע בארץ ובחו"ל הדרושים בכל שלב ושלב של תהליך היצוא. אתה זוכה לטיפול אישי ע"י נציג צמוד, שינחה, יסייע ויפתור את בעיותיך הגדולות והקטנות כאחת.

כיצד תזכה לשירותיו של מועדון היצוא הבינלאומי? מועדון היצוא הבינלאומי פועל במסגרת מועדון יצואנים/מנויים. תמורת דמי מנוי שנתיים בסך 1,800 ל"י (150 ל"י לחודש!) אתה נהנה ממיגוון שירותים נרחב ומקצועי.

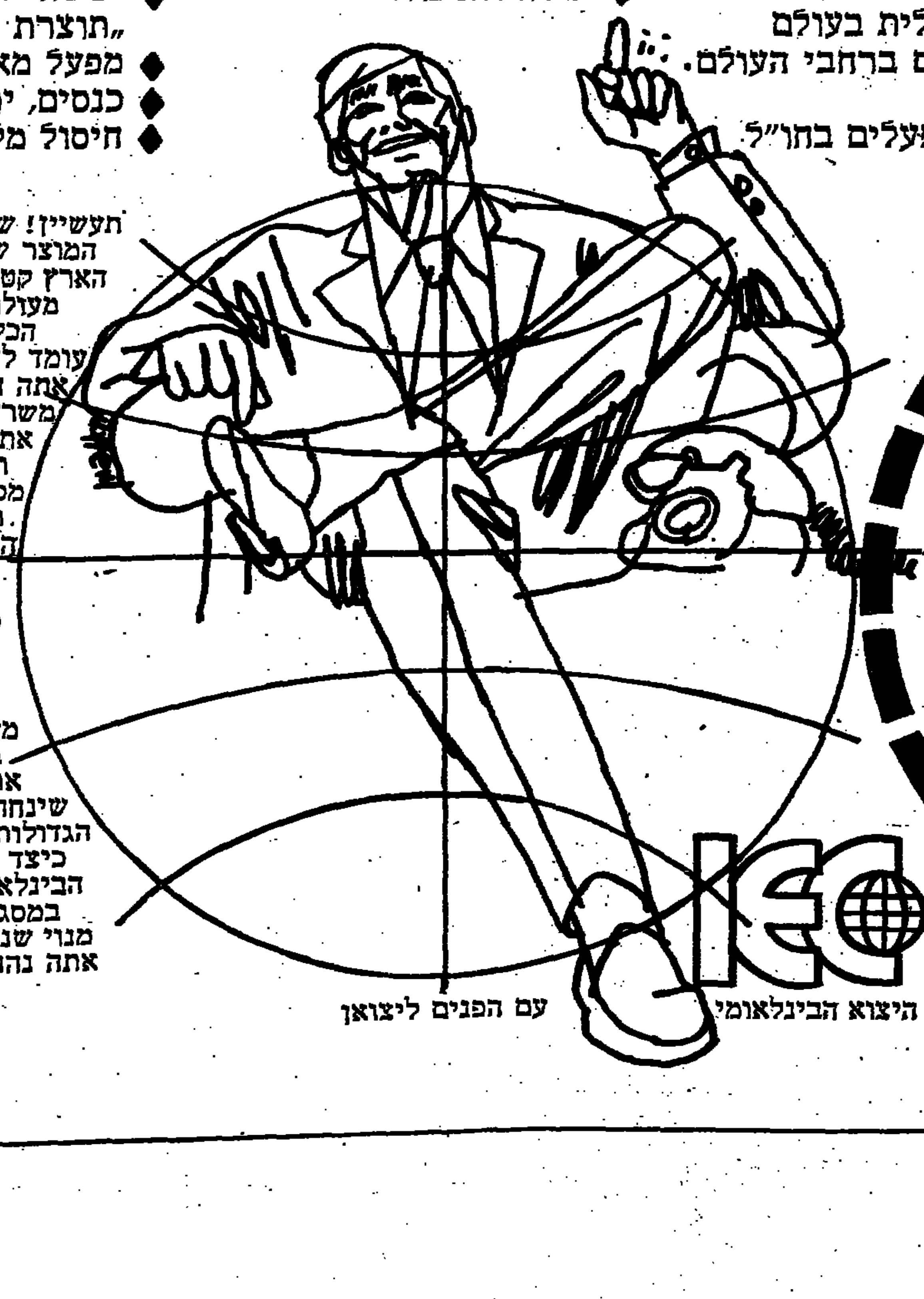

IEC מועדון היצוא הבינלאומי עם הפנים ליצואן

החשמונאים 101 ת"א. טלפון: 266834

לכבוד
מועדון היצוא הבינלאומי
החשמונאים 101
תל־אביב

◇ מעוניין בקטלוג המפרט את מכלול השירותים שמעניק מועדון היצוא הבינלאומי.

◇ מעוניין בביקור נציגכם לקבלת פרטים על חברות במועדון היצוא הבינלאומי (ללא כל התחייבות).

נא לתאם פגישה עם נציג מפעלנו

מר ________

המפעל ________

כתובת ________

____

טלפון ________

ק.: „עוד מעט אתפנה לעזור לך!..."

שמואל שניצר

חברון - הקלון והחולשה

תוך הדיון הציבורי על המאורעות הטראגיים שהתרחשו בחברון בערב יום הכיפורים, נתעותו הפרופורציות ו־נסתלפו המושגים; ולא יהיה זה בלתי־מועיל לשוב ולהצביע על כמה ענינים יסודיים שניטשטשו במהלך המאורעות.

כך, למשל, עוסקים הכל בוויכוח על אישיותו ועל התנהגותו של הרב לוינגר, כאילו על כך נטושה המחלוקת. האמת היא, שהופעותיו התיאטרליות תרמו יותר מכל גורם אחר לעירפול התמונה ולהסחת הדעת מן העיקר; ואולי צריך להקדיש כמה שורות לבעית לוינגר דווקא כדי להבליט את העובדה שאיננה חופפת את בעית חברון.

הרב לוינגר הוא אחד האנשים המאמי־נים שיש ליהודים זכות לשבת בכל רחבי ארץ ישראל, להתנחל בכל ישוב מן הישו־בים שבהם ישבו אבותינו, ולהתפלל בכל מקום מן המקומות שנתקדשו במסורת ה־דורות. אבל אין הוא מנהיגם, או אפילו דוברם, של האנשים המאמינים בכל אלה, ואין הוא נתמך על ידיהם בכל צעד מן הצעדים שהוא עושה. אדם יכול להסתייג מהתנהגותו הסתייגות גמורה בלי לבגוד ברעיון שזכותם של היהודים להיות ולדור ולפעול בכל רחבי הארץ היא בלתי־מעורערת. חשוב לציין את הדבר הזה, מפני שהוא הביא רבים מחברי־לדעה ל־מבוכה קשה, והם תוהים איך להתיחס למעלליו. התשובה על שאלה זאת אינה קשה: בשלילה, מפני שהוא גורם נזק לענין שהם דוגלים בו.

הרב לוינגר הוא אדם שאינו יודע את הכללים האלמנטריים של מאבק פוליטי־מיליטאנטי. תחת להלחם בצו שלדעתו הוא שרירותי ונוגד את הזכות היסודית של יהודי בארצו, הוא יוצא למלחמה במוציאי הצו, בממשלה הניצבת מ־אחוריו ובחיילים הבאים לתת לו תוקף. הוא יכול לעשות את כל אלה מפני שקיימת רתיעה טבעית בחוגי השלטון מפני הפעלת כוח נגד יהודים, ומכל שכן — יהודים הדבקים בארץ ובמורשת ה־אבות. אבל כאשר הוא מנצל את הרתי־עה הזאת כדי לבזות את מי שחס עליו, הוא עושה מעשה שיש עמו חוסר הגינות משווע. הוא מתגרה במי שמבליג; הוא מתקלס במי שידיו כפותות על ידי אהבת ישראל. רובו של הציבור אינו רוצה לראות יהודי מרים יד על יהודי; אבל הרב לוינגר יוצר מצבים שבהם התופעה הקשה הזאת נעשית כמעט בלתי־נמנעת. הוא דוחף לעימות בין מתנחלי קרית ארבע ובין חיילי צה״ל, כאילו היו החיילים הללו פחות יהודים וארצישראלים ממנו. הוא חוטא ומחטיא את חבריו: מפני שהוא מזלזל בקציני צה״ל, באים גם הנוהים אחריו לידי מעשים של ביזוי הצבא וה־ממשלה.

הרב לוינגר צריך ללמוד שלמיליטאנ־טיות יש מחיר, ואת המחיר הזה צריך לפרוע. מי שמפר צו מפני שהצו הזה מתנגש עם מצפונו, צריך להיות מוכן לשאת בתוצאות. מאבקו אינו פוטר אותו מן החובה לחלוק כבוד לנציגי השלטון ולשליחיו: מרותם שרירה וקיימת בכל שאר התחומים, מחוץ לתחום האחד שבו נטוש המאבק; והמעצר, המשפט והעונש צריכים להיות בעיניו כמסקנות בלתי־נמנעות מהפגנת המחאה שלו. אלא שהוא אינו מבחין בקו הגבול הדק שבין מעשה־מחאה ובין פריקת עול גמורה. הוא סבור שיש לו מין חסינות המגינה עליו מפני התוצאות של מעשיו. הוא טועה.

הוא יגלה, ואולי כבר גילה, שקיים הבדל תהומי בין יחסו של הציבור אל מי שמעמידים אותו לדין על שהתפלל שלא כחוק בבית הכנסת על שם אברהם אבינו, לבין היחס הנופל בחלקו של מי שמתנגד למעצר חוקי, ומערער את מרותו של מושל ומזלזל בכבודם של קציני צה״ל.

■

אבל הרב לוינגר, עם כל נטיתו להדחק לאור הזרקורים, מקומו בשולי ה־בימה. במרכז מתחוללת דרמה אחרת. ה־קונפליקט שבה הוא עקרוני יותר ונוקב יותר; הוא נסב על השאלה אם פוגרום שנערך בשנת 1929 הוא שיקבע את ה־עובדות לגבי עתידה של חברון, אם בית כנסת שנגאל בידי פורעים אינו צריך עוד להפתח לעולם ואם אפשר לבסס דו־קיום בשלום של יהודים וערבים על חלו־קת הארץ לשני תחומים — תחום אחד שבו רשאים יהודים וערבים לשבת ב־צוותא, ותחום אחר שבו כניסת יהודים תיאסר לצמיתות.

השאלה ניצבת באותה חריפות בפני מי שמאמין כי הפתרון צריך לבוא בדרך של חלוקת הארץ ובפני מי שמאמין כי יהודים וערבים יצטרכו למצוא הסדרים של חיים בצוותא בגבולותיה של ארץ אחת. מי שרואה בחזונו שלום המבוסס על חלוקה, מי שמאמין כי ניתן להגיע לפשרה טריטוריאלית שאין אחריה סכסוכים נו־ספים, אינו פטור מלהשיב על השאלה אם אמנם אפשר להשתית שלום על הסכם ש־לפיו חלק מארץ ישראל יהיה „מטוהר מיהודים" לעולמים. שלום הוא, ככלות הכל, ענין של סימטריה, של הדדיות; ואם ישיבת ערבים במדינה יהודית היא טבעית ומקובלת על הכל, מדוע ישיבת יהודים בחבל שיהיה אולי נתון לשלטון ערבי נחשבת לפרובוקציה, למעשה המכ־שיל מראש את סיכויי השלום? מה ה־טעם והענין בהפליה הזאת? ומדוע חייבים היהודים, בשם השלום והאחוות, לוותר בחלק מארץ ישראל על זכות שיש להם בכל מקום אחר בעולם — הזכות לבוא, לשבת, להתפרנס ולקיים את מצוות דתם?

השאלה צריכה להטריד קודם כל את הממשלה, שעל פי הוראותיה מקיימים תחום מושב ליהודים בחברון, ואוסרים עליהם להתפלל בבית כנסת במקום שאין לו קדושה בעיני המוסלמים וממילא איננו נושא למחלוקת דתית. הנימוק היחיד ש־אפשר למצוא לאיסור כזה הוא החשש שמא תרגיז התפילה בחברון את התו־שבים הערבים; וחשש כזה יכול לנבוע אך ורק מההערכה שערביי חברון רוצים להיות בחברה ערבית טהורה, וכל הופעה של יהודים בקרבם, כמתפללים או כבעלי חזקה על נכס כלשהו, מביאה להתפרצויות אלימות.

זה, פחות או יותר, השיקול המדריך את הממשלה ומכתיב לה את מדיניותה; ו־מוזר הדבר שהשרים המאמינים בשלום קרוב שיושג על ידי ויתורים טריטוריא־ליים, אינם מבחינים בסתירה הקיימת בין תוחלתם ובין להט השנאה המתחוללת עדיין במחנה הערבי.

■

כאשר מצמצמים בצורה דרסטית את חופש התנועה של היהודים בחברון למען דרכי שלום, והתוצאה איננה שיפור היחסים אלא היפוכו הגמור, צריך להתחיל לפשפש במעשים המדיניים ובאמצעים ה־צבאיים.

קל, כמובן, לתלות את הקולר בלוינגר והכת שלו, ולטעון שעל־ידי „מעשי ה־פרובוקציה" שלהם הכשירו את הקרקע, ואולי אף יצרו צידוק מסויים, להתפרצות הברוטאלית של צעירי חברון במערת ה־מכפלה. יש אנשים לא מעטים הנתפסים למוצא הקל הזה; ומפני שהעובדות כ־הווייתן לא די בהן כדי לתמוך בתיאוריה שלהם בדבר פרובוקציה־וגמול, הם מוכ־נים להוסיף על המעשים שהיו גם מעשים שלא היו, ובלבד להבאיש את ריחם של מתנחלי קרית ארבע. עתונאים מצווים ב־דרך כלל לבדוק ולאמת שמועות המגיעות לאוזניהם. אבל לגבי אנשי קרית ארבע אינם מדקדקים כל כך עם החובה הזאת. כך שידר הרדיו הממלכתי לפני הפוגרום הערבי במערת המכפלה שמועות בדבר חילול וקריעה של ספרי קוראן במערה, בלי לבדוק אם אמנם היה חילול כזה, ובליווי רמזים ברורים בדבר זהות המח־ללים (בינתיים הוברר שאיש לא יכול להצביע על ספרי קוראן קרועים, ובסך הכל מדובר בכוננית שהופלה, ואין יודע על ידי מי). כך התמהה כתב של עתון אחד בהבאת סיפורי זוועה מפי ערבים בחברון על מעשי המתנחלים, בלי לטרוח לעשות נסיון כלשהו לבדוק את אמיתות הדברים או לקבל תגובה עליהם מפי המוכחשים. כך הרשה לעצמו עתון אחר לפרסם ב־הבלטה ידיעה על מתנחלים שירו בילדים בחלחול ובעוברים ושבים בחברון ופצ־עום, וזאת בלי לנסות לברר את נכונות העובדות אצל שלטונות הבטחון, או בבית החולים. (אין צורך לומר שאילו ניסה לברר, היה מגלה שאין איש מלבדו יודע על תקריות כאלה).

אפשר, כמובן, להתייחס בשלילה לעצם הרעיון של ישיבת יהודים בחברון; אפשר לגרוס שרק לערבים יש מקומות קדושים ורגישויות דתיות, וליהודים אין; אפשר לראות בתפילה מוסלמית עיסוק לגיטימי ובתפילה יהודית — פרובוקציה; אפשר להגיב על קריעתם ורמיסתם של ספרי תורה בהתקפה חריפה על היהודים הגור־מים מלחמת דת ובחיפוי על הערבים, שמעשיהם שלהם כנראה אינם גורמים מלחמת דת. כל אלה הם ענינים שבדעות, ואנחנו חיים בארץ שבה חופש הדעות מובטח, פחות או יותר.

ואולם מי שהולך לאפר את העובדות כדי להתאימן לדעות שיש לו, מי שמפיץ עלילות כזב כדי להצדיק בהן את השק־פותיו, מי שמפרסם — באווירה המתוחה והרוויה שנאה השוררת בחברון — בדותות וסיפורי בדים שיש בהם כדי לשלהב את היצרים, צריך להזהר מאד לפני שהוא זורק לחלל האשמות בדבר פרובוקאציות יהודיות. מישהו עוד עשוי להעיר על כך שגם הפצת שקרים בלתי־אחראית יש לה השפעה פרובוקאטיווית מסויימת.

■

אי אפשר לתלוש את מה שקרה ביום אי שעבר בחברון מן ההקשר אל מה שקורה לעתים תכופות בשאר ערי יהודה ושומרון. עובדה מכאיבה ומדכדכת היא שגם במקום שם אין קרית מגורים יהודית ואין מתפללים יהודיים, נתרופפה מאד שליטתם של כוחות הבטחון ויכולתם לקיים את הסדר. על כרחנו עלינו לחפש גורם משותף לכל התופעות של מרי והשבתה ויידוי אבנים; על כרחנו עלינו לבקשו במישור הרחב של המדיניות הישראלית הכוללת (או חוסר המדיניות) לגבי שטחי יהודה ושומרון.

כשנפתחה מערת המכפלה למתפללים יהודיים, כשחולקה, למעשה, לשניים, היתה לערבים עילה יותר טובה להפגין ולהתפרע משיש להם היום. סוף־סוף, ב־משך דורות לא היו יהודים רשאים להכנס למערה כל עיקר; לכל היותר הור־שו להסתופף בחוץ, על המדרגות — עד המדרגה השביעית ועד בכלל. כניסת ה־יהודים למערה כבעלי זכות שווה היתה איפוא בגדר מהפכה; אבל המהפכה הזאת עברה בשקט מפני שהיה ברור ל־מוסלמי חברון שיש מאחוריה גם כוח, גם החלטיות, וגם מעשה של חלוקת שטח־מריבה בין הנצים. תשע שנים של הססנות, של ויכוחים בתוך המחנה היהודי, של הצ־רת צעדיהם של המתנחלים היהודיים, שינו את האווירה מעיקרה. מי שאינו יודע לאן פניו, שאינו בטוח עד מתי יתקיים, ושאינו רוצה להסתכסך עם האוכלוסיה הערבית, אינו יכול לצפות שהחלטותיו יתקבלו בצייתנות. כל היסוס שלו יעורר לחץ. כל חולשה תעודד פריקת עול, כל מחלוקת יהודית פנימית תנוצל לקידום הקנאות הערבית.

אין זה מקרה שלא היתה שום הפגנה ערבית נגד גוש עציון, ואף אבן אחת לא יודתה בגליל בקעת הירדן, ואף צמיג לא הובער בכל רמת הגולן. בכל המקומות האלה היתה לממשלה עמדה מוסכמת ו־תקיפה, ועמדות מוסכמות ותקיפות יש להן סגולה לשכך זעם.

רק במקום שם ברור כי לחץ התפרעות יכולים להטות את הכף, שם עפות האבנים ומתאבך עשן הצמיגים. חברון היא אחד המקומות האלה; והגוויליים הקרועים של ספרי התורה שנטמנו השבוע בבית העל־מין היהודי הישן שלה, קולם זועק אלינו מן האדמה עד שיובהר, עד שיוכח כי ה־יהודים חזרו לחברון על מנת לא לשוב ולהפרד ממנה.

ה. יוסטוס

הממשלה בקצה הדרך

אין בכוונתנו לעמוד כאן ולבחון את „מאזן האשמה" בחברון.

ודאי הוא, שאין צורך להרבות מלים, כדי לבטא את סערת הרגשות שעלתה בלב מול מה שאירע במערת המכפלה ומול ההתפרצות זו של השנאה הבר־בארית, או כדי להדגיש את החומרה המיוחדת שבמאורע זה — שאפילו בחברון לא עלה בערבים החשש ולא נרתעו מפני זכרם של ימי תרפ״ט.

אכן, ספק רב הוא אם אפשר להפריד את התמונה הזאת מן התמונה העולה בשאר מקומות יישובם של הערבים ב־ארץ. וממילא מיותר להדגיש ולהטעים את משמעותו המחרידה של המעשה ואת המסקנות המתחייבות מכך — גם אם אינן פשוטות, שאם לא כן — מה לקח ילמדו לא רק בני חברון?

אבל לשוא אנו עומדים ומתמטים ב־„השתלשלות" שהביאה למעשה הפוגרום. לשוא עומדים, ומצד אחד מאשימים את הרב לוינגר ומעשי הפרובוקציה שלו ואת הממשלה על שלא גילתה יד תקי־פה — ומצד שני מאשימים את הממש־לה שבצעדיה המריצה את ההתנגדות הערבית ונתנה עידוד לאלמנטים הקי־צוניים.

כי אכן תהיה זו טעות קשה וחמורה אם גם בשעה זו נשקע בחשבון „הש־תלשלות" זה, שמהותו משתקפת בעצם העימות האבסורדי שבין הרב לוינגר מזה לבין ממשלת ישראל מזה, ונוסיף להתעלם מן העיקר: מ„השתלשלות" אח־רת — שהמעשה בחברון אינו אלא סימ־פטום לה — אשר הביאה את הממשלה אל קצה הדרך. שאין היא יכולה ואין היא מסוגלת לתפקד.

וזאת מסקנה, אשר ראש הממשלה עצמו היה חייב להגיע אליה ולראותה זה מכבר.

עליו מוטלת — זה מכבר — החובה לשאול את עצמו אם אמנם הוא רשאי להוסיף ולעמוד בראש ממשלה, אשר הדבק היחיד המחזיק את חבריה במס־גרתה הוא הדבק שבו הם דבקים בכס־אותיהם — ושבה אין חשבון, אלא יש חשבונות מחשבונות שונים, שזיקה אין להם לאחריות קולקטיבית, ומיותר להוסיף: לחוברת הימים.

●

כי מהי התמונה?

צאו וראו את הקצף העולה בכהנה כפ״ם, את הזעם שבו היא עומדת ומת־דיינת על התוכנה שהממשלה מגלה כלפי אנשי „גוש אמונים", על הנזק העצום הנגרם בשל כך למערכת היחסים עם הערבים ועל הנזק הנגרם בעולם לתדמית של ישראל ולתדמיתה. שכן היאך ייתכן כימשל תקין שאינו יודע לגלות יד תקיפה?

אבל כלל לא עולה על דעתה של מפ״ם לשאול את עצמה איך השפיע על מערכת היחסים עם הערבים ועל תדמיתה של ממשלת ישראל בעולם פרסומו של „מסמך קניג" — וזאת על ידי מפלגה היושבת בתוך הממשלה. והרי לגופם של דברים לא היה כלל צורך בכך. הרי המסמך לא היה אלא דו״ח פנימי של פקיד, ולא קביעה של מדיניות. והיתה לפני מפ״ם ברירה לפ־נות אל שר הפנים ואל ראש הממשלה, ולבקש בירורים, ואף לדרוש את פיטוריו של מר קניג. מה ראתה לפרסמו ברעש כזה ובדרמאטיות כזאת ולעורר את ה־רעש ואת המהומות ברחוב הערבי, ש־הדם טרם נדם (ועוד יוסיפו וינפנפו במסמך זה לעומתנו לא מעל במה אחת), ולהשחיר את פני ישראל וממשלתה ב־עולם?

אלא שכאן אין מפריעה למפ״ם ה־חולשה שגילה ראש הממשלה, אשר לא הסיק את המתחייב ממעשה זה שלא ייעשה בשום משטר תקין, בשם שלא „מפריעה" תגובת החולשה המלווה את צעדיה האחרים כשותפה בקואליציה: כי כאן קובע „חשבון" אחר — שלא קשה לנחש את טיבו.

אף המפד״ל תובעת ממשלה בעלת כו־שר החלטה ויד תקיפה. ואין אנו באים להקשות על עצם עמדתה בשאלת קרית ארבע ו„גוש אמונים" — ונכונה היא להיאבק בתוך הממשלה על עמדתה. אבל מדוע לא השמיעו מנהיגיה על פני כל הימים אף מלה מדברי ההסתייגות שהם משמיעים עכשיו — מול המפולת — על מצעדיו של הרב לוינגר? מפני מה לא הסתייגו אתמול ממעשי הפגי־עה המבישים והצורבים בצה״ל? הלא לפחות לכך בוודאי חייבה אותם הישי־בה בתוך הממשלה. וכי איך אפשר ואיך ייתכן לא להגיב על קיתון הנשפך על ראשו של אלוף הפיקוד בקרית ארבע ועל פריקת עול חוקיה של המדינה — ולשבת כשותפה בקואליציה?

וזהו הנוף כולו. לכל אורכה ולכל רוחבה של החזית הקואליציונית ובכל התחומים.

ומי אשם בכך?

האמת היא, שבנוף הממשלתי כמות שהוא הבעיה אינה עוד בקשיים הכרוכים בעצם המסגרת של מימשל קואליציוני ובמהותו.

האמת היא, שהמסגרת אינה קיימת עוד אלא למראית עין בלבד, שכן ה־שאלה אינה עוד איך לספק את הסיעות הקטנות יותר ואת המחזיקים ב„לשון המאזניים", מה גם שמכל המאזניים לא נותרו אלא „לשונות" בלבד.

●

זו ממשלה שניטל ממנה עמוד ה־שדרה, שעצם היסוד נשמט מתחת לרגליה.

לא הסיעות שבתוכה ובוודאי לא ה־אופוזיציה הן שמוטטו את מוסדיה והבי־אוה אל קצה הדרך.

„פעם" קבלנו על צרת המחיצות ש־ציוותה את גופה של המפלגה האחוזה ברסן השלטון — והימים „ההם" נראים כבר כימי זהר מזה. מאז עברה „מפלגת העבודה" כברת דרך — שאמנם לא קשה היה לחזותה מראש — והיא הגיעה ל־מקום שבו היא עומדת: למערכה ה־נטושה בתוכה, שבה קשה עוד להבחין בפערים העצומים בהשקפות הנוגעות ל־דרכה של המדינה; למערכת שבה נטוש המאבק על עמדות; שבה הדעות חלו־קות מראש, והן נקבעות לא לפי הנאמר אלא לפי האומר.

ואין זו הלצה בפי הבריות, שאף ב־שאלת הטיפול בפרשת אשר ידלין חלוקה בה הגישה לפי הקו המפריד בין תומכי רבין לבין תומכי פרס.

כמעט ואין לך נושא — ויהיה משקלו ככל שיהיה — שלא כך נחתכות לגביו העמדות.

אפילו כשעלתה שאלת ההפרות המצ־ריות בסיני אי אפשר היה להגיע לקול תגובה אחד ואחיד: מר רבין טען (כמובן בפומבי) שאין להפריז בחומרתן, ומר פרס טען (כמובן בפומבי) שחומרתן מרו־בה וקשה, שהרי במערכה העיקרית — זו הנטושה בפנים — אין מר רבין יכול להרשות לעצמו שיוטל צל כלשהו על הצלחת „הסכם־הביניים".

וכשעלתה בעיית הקידוחים במפרץ סואץ — באורח „טבעי" נחלקו הדעות על דרך תגובתה של ישראל. הדעות החלוקות לא באו לידי ביטוי רק בתוך הממשלה, לא רק בדיונים מאחורי דלתיים סגורות, בפומבי. בהצהרות. שהרי ב־מערכה העיקרית זה הקובע: התדמית. היאך יכול מר רבין להרשות לעצמו שיוטל צל כלשהו על מידת ההצלחה של מדיניותו בוושינגטון?

ו„ברור" לכל, שלא היתה לשר החוץ, מר יגאל אלון, כל אפשרות לקחת דב־רים עם ראש הממשלה ולהיכנס לבירור כלשהו לפני ששלח את מאמרו ל־רבעון־היוקרה האמריקני רב ההשפעה „פורין אפיירס". וכי מה היגיון יש ב־תיאום?

עוד לפני כשנתיים וחצי, עם התפט־רותה של הגברת מאיר, נתלה סימן שאלה גדול מעל יכולתו של המערך לשמש את המטרה שלמענה קם — להוות בסיס יציב ומייצב. אז נתגלתה במלוא מערומיה עוצמת המסגרות שבה, שלא זו בלבד שלא נעלמו — אלא שכל זרעי הפירוד כמו נצטברו ונשמרו בקפדנות ובקנאות מתחת למעטה הדגל של „אחדות תנועת הפועלים".

וכבר אז ניצבה השאלה: מה בצע ב־אחדות כזאת, המונעת למעשה את היווצ־רותו של בסיס משותף ומוצק? אבל — העדיפו שלא לראות את המסגרת ה־שבורה.

ועתה היא כולה רסיסים.

וכך — בהתמדה וצעד אחרי צעד — נמשך הכרסום. הולך ונשמט הבסיס ש־עליו יכולה להתקיים ממשלה, אשר ב־כוחה להנהיג.

●

אכן, צדק ראש הממשלה בהודעתו כי יפעל להרגעת הרוחות בעקבות המאורעות בחברון. ואמנם, ברור כי שום תועלת לא תצמח מיצרים משולהבים — ואין צורך להצביע על הסכנות שליבוי היצרים נושא בחובו.

אבל — לא פחות חשוב מכך הוא, שמר רבין לא יוסיף להרגיע את עצמו: שלא יוסיף להתעלם מרוחות הפרצים שבהן שרויה ממשלתו — ויהיה בו האומץ לקום ולומר, שהממשלה הזאת הגיעה לקצה הדרך.

זו חובתו.

עליו החובה לכפות בחירות לאלתר.

אולי בכך טמונה התקוה היחידה להצ־יל את ה„עבודה" מהתפוררות מוחלטת, ולהבריא את הממשל במדינה.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

ראש הממשלה יצחק רבין קיבל את „נוסח צדוק" ואולי קרב היום שיגיד לשר הבטחון פרס: או־או

מאת יוסף חריף

אם יעשה כן — עשוי שר הבטחון לחזור ולהציע כי הדרך הפשוטה לפיוסו של שר היא על־ידי התפטרות ראש הממשלה ● שר המשפטים חיים צדוק נפגש עם שמעון פרס והסביר לו למה התכוון כשאמר ש„עליו להתפטר" ● הם הגיעו לידי הסכמה שאם תהיה התמודדות וראש הממשלה לא יקבל רוב, עליו לפנות את מקומו לפני הבחירות ● פרס דוחה כל פעולה היכולה לדחוף למלחמת אחים: „האם רוצים להפוך אותנו לדרום-אפריקה או דמשק, או אולי מתקנא מישהו בתאילנד?"

ביום ו' שעבר, מיד לאחר שנתפרסם בעתון בשמו של שר־המשפטים, כי הוא גורס, ששר אשר רוצה להתמודד על ראשות הממשלה וסובר שראש הממשלה „אינו מתאים" עליו, על אותו שר לעזוב את הממשלה — כשהכוונה כלפי מי מכוונים הדברים היתה ברורה (שר־הבטחון), נפגש צדוק עם שמעון פרס והבהיר לו למה בדיוק נתכוון...

אמנם, נמסר כי הפגישה לא יוזמנה במיוחד לתכלית זו, אלא נקבעה מראש „בענינים משרדיים", אבל בהזדמנות ניתנה לשר־המשפטים ההזדמנות להסביר לעמיתו מסחו על הדברים שאמר ואשר לפי עדות עצמו היה מודע לאפשרות שכל צד מבני „בעלי הריב" — יצחק רבין ושמעון פרס — יפרש את הדברים על פי נקודת־ראותו. צדוק: „אני יודע שהענין מסרת, כנראה, את ראש הממשלה, אם לשפוט על פי התגובות שהגיעו אלי, היפוכו של דבר — לגבי שר־הבטחון"...

„הענין", ששר־המשפטים מתכוון אליו, הם הדברים, שאמר ל„מעריב" ושתמציתם היא: „מפלגה שלטת הולכת לבחירות כשבראש הרשימה הוא ראש הממשלה"; „לא ייתכן מצב שמישהו ישב בממשלה ומתמודד על ראשות הממשלה" ו„אם סבור שר שראש הממשלה אינו מתאים — עליו לצאת מהממשלה". במקרה הקונקרטי שלפנינו אי אפשר היה לטעות ולחשוב שצדוק מתכוון למישהו אחר זולת שמעון פרס.

ואף על פי ששר־המשפטים היה מודע לכך, שבאמירות כעין אלה הוא נוקט „צד לזכות ראש הממשלה ונגד שר־הבטחון בויכוח האישי" שביניהם, ראה לעצמו חובה לומר זאת „מטעמים עקרוניים".

„בשאלתי (על־ידי המראיין) — הסביר צדוק — ועניתי... לא חשבתי שצריך לנקוט עמדה לא בעד ולא נגד (אחד מן השניים) כל זמן שמתנהל הויכוח האישי ביניהם, אבל ברגע שהנושא עבר לפסים חדשים שהתנגשו, להערכתי ב„סדרי מנהל תקינים", סברתי שעלי לומר משהו על היבט זה של הבעייה ועל היבט זה בלבד".

בהסעמה זו מתכוון, כנראה, שר־המשפטים לרמוז שלא בא להתייצב בהכרח לצד רבין או נגד פרס, אלא להגן על... „סדרי ממשל תקינים". כה גם שאצל צדוק מצוי היה רמז, שאם ראש הממשלה במעמד כלשהו לא ירצה להמשיך בתפקידו — הרי הוא, צדוק, לא היה מוותר על האפשרות להתמודד בעצמו על כהונה זו... סביר להניח, כי בשיחת־ההבהרה שהיתה לו עם שר־הבטחון ניסה צדוק לשכנעו, כי לא נגדו כוונו הדברים.

● ההסכמה שהושגה בין פרס לצדוק

בסופה של אותה שיחה הגיעו צדוק ופרס להסכמה בשאלה יסודית אחת לפחות:

צדוק: אם תהיה התמודדות וראש הממשלה לא יקבל רוב עליו לפנות את מקומו לאחר — לפני הבחירות לכנסת...

פרס: נכון!

פרס מצדו לא קיבל את „העצה", שעליו לעזוב „מיד" את הממשלה משום שהוא רואה עצמו כמועמד לראשות הממשלה, בהגיע השעה להתמודד על הכהונה. ראשית, מפני שפורמלית לא הסכים, לפי שעה, את דבר כוונתו לעמוד בהתמודדות עם רבין (פרס: „אינני מבין, לאדם כבר אין זכות השתיקה"...). שנית, כך אמר, הוא מכבד את ראש הממשלה עד לבחירות... וביום הבחירות הוא מכבד את תוצאותיהן „ואינני רואה סתירה בין הדברים... שהרי אינני מערער על ראש הממשלה היום..."

יש לשער, כי בשיחת־ההבהרה לא דיבר רק צד אחד. גם פרס היה לו מה להבהיר. מדברי צדוק יכול היה להשתמע כאילו נוטה הוא לקבל את גירסתו של יצחק רבין, שכאילו עצם העלאת מועמדים מולו לתפקיד — בין שזה שמעון פרס ובין שזה אבא אבן — כמוה כהדחתו. על כך אמר פרס, כי אין הוא מבין מדוע יש לראות דבר כזה כהדחה: „האם אין תקדים לכך? הנה במפלגתנו שלנו כבר היה תקדים: משה שרת, שהיה בתחילה שר־החוץ נעשה ראש ממשלה ודוד בן־גוריון שהיה ראש ממשלה כיהן בממשלתו (של שרת) כשר־בטחון... אין להשוות בין הנסיבות הפוליטיות של אז והיום, אבל עובדה היא שהיה תקדים!

אכן, גם בלא ששר־הבטחון הכריז „פורמלית" על כוונתו להתמודד על ראשות הממשלה אי אפשר היה להתרשם, שהוא משמיע השגה זו כדבה מופשטת, שאינו נוגע לו מבחינה. כלום אפשר להבין אחרת למשמע טיעונו של שר־הבטחון ש„כל ענין הבחירות (בתוך המפלגה) מיותר" לתחושתך אם הכל מסודר מראש... ומה צורך יש בוועידות מפלגה?!"

על כל פנים, לצדוק לא יכול היה להיות רושם, שה„שתיקה" של פרס מעידה על היסוסים כלשהם אם להיכנס לבחירות. במהלך השיחה חזר פרס והדגיש כי „דרך של הכרעת רוב (בשאלה מי יהיה ראש הממשלה) והכרעת הקבוצה היא אחת — כהכרעת הרוב ולא כהחלטה של איזו קבוצה (רמז לרבינוביץ, עופר וזוכיהם)"!

● השאלה אינה אם תהיה התמודדות אלא מתי?

לאחר חילופי־דעות יכלו, כאמור, פרס וצדוק להיפרד מתוך הסכמה שאם תהיה התמודדות וראש הממשלה לא יקבל רוב עליו לפנות מיד את מקומו למי שייבחר במועצה כדי שייכנס הוא לאיצטלת ראש הממשלה ויוביל את המפלגה לבחירות.

„אם תהיה התמודדות" — זו אינה שאלה כלל. השאלה היא מתי. עמדתו של פרס אינה ברורה לגמרי — „בבוא היום" ואם כי בבית־חברים השבוע העיר כבדרך־אגב, שכל עוד נמשך הבירור סביב אשר ידלין תבוא „רגיעה" סביב ההתמודדות הגדולה, אבל אחר־כך עשוי לבוא שיהוד־מערכות!). מכל מקום, אין בכוונתו לדחוף כרגע למבחן־כח. אולי משום שההתארגנות המתנהלת כיום עדיין בעיצומה ואולי מכיוון שהוא גורס, כי מבחינת „סדרי מנהל תקינים" ראוי להניח לראש הממשלה להמשיך בהנהגתו. אין זאת אלא ששר־הבטחון סבור, כי הזמן משחק לטובתו. בכל פעם, שמתגלים במחנה השני בקיעים (ובבחינה זו פרשת־ידלין היא בלא ספק בקיע רציני) — נמצא המחנה שלו נשכר.

ואולם, שר־הבטחון מודע, כנראה, לעובדה כי אין הוא שליט יחיד על הזמן: סביר, שגם אליו הגיעו הדי מחשבותיו של ראש הממשלה יצחק רבין, ש„כך אי אפשר להמשיך ויהיה צורך להכריע". יתירה מזו, מעבר למה שכבר אמר רבין בפומבי, שנסיון לרשת את כסאו כמוהו כהדחה, הוא חזר השבוע ואמר: כי הוא מקבל את „נוסחת צדוק". וזה אומר, כי עשוי לבוא רגע — ואמנם יש משיאי־עצות שמתכנים לעודד את רבין לכך — שיציב את האתגר הזה לשמעון פרס בגלוי: או שאתה יושב בממשלה ומקבל אותי לראש — או שאתה יוצא!...

בשלב זה מעדיף רבין לא לנקוב בשמות כשהוא נזקק „לנוסחת צדוק" (שבלי ה„הבהרות" של בעל הנוסחה עשויה להתפרש בפשטות שכל מי שאינו רוצה בראש הממשלה ומתכוון להתמודד עמו — ייצא מן הממשלה), אבל כל הכרזה מצידו ברוחה — עשויה מטבע הדברים להוסיף על התאוצה של ההתמודדות ולהחשת ההכרעה. שהרי ברור במי ובמה הכתוב מדבר.

נוסחה זו של שר־המשפטים, גם אם לא נתכוון לכך, הפכה בן־יום לפצצת זמן של מפלגת העבודה. אין תימה, שהשבוע כבר החלו במסדרונות בעיסות קדימות. אברהם עופר, שעוד אתמול הפגין שרידים בראה ובהמשך השבוע מהוק יותר: „פרס ורבין מוכרחים להסתדר, שאם לא כן זה יקרה סוף מפלגת העבודה!" אחד ממקורביו של רבין, ממנגנון המפלגה חזר ונפגש השבוע עם אבא אבן ודיבר על לבו להתרכך, בבחינת „לברית הבם ואל תפן לייצר", תוך „הבטחה" שקיפוחו של אבן יבוא על תיקונו, בממשלה הבאה. האיש לא אמר, שהוא בא בשם ראש הממשלה, אבל תגובתו של אבן היתה קצרה וחדה: אתה כבר בטוח מי ירכיב את הממשלה הבאה?...

● „היד הנעלמת" המושכת בחוטי פרשת ידלין

ובינתיים, נפגש אבא אבן בסוף השבוע עם משה דיין ועם שמעון פרס. ואי־השקט גובר והולך ככל שעסקנים שונים שעוד אתמול נחשבו לנאמני־נאמנים מתפקדים בגלוי ב„מחנה האייב". (על דוד קלדרון, למשל, מדברים עופר ורבינוביץ, למגינת לבם, כעל בקרה־אבודה), וכך הולך ונוצר מצב בעגל־קסמים מעיק. מצד אחד אנשים חשים בצורך להכריע דברים בנוסח שר־המשפטים ומצד שני יש להם הרגשה, ואולי פחד, שמיצר נוסחה כזאת עלול להרוס את גורל המפלגה. אפשר שדבר זה מסביר את המבוכה שירדה השבוע ביתר־שאת על צמרת מפלגת־העבודה. במחנה עופר־רבינוביץ מדברים ברמזים שקופים לגבי מי שמושך מרחוק בחוטים של פרשיות נוסח ידלין, שעל כורחו נגרף גם שמו של עופר להוכן, ועדיין „היד הנעלמת" הזאת מאיימת. כיצהו מבין חברי־הכנסת של המערך הזהיר מפני קבר־אחים ההולך ונכרה לנגד עינינו („יש שכבת פסקנים" — אמר, „המבדילים למטפסי־הרים. אם אחד יתגלגל על כל כורחו יסחוב אחריו את כולם"...). אין ספק, שאם לא תיעצר „המגיפה" עלולה מפלגת העבודה, בהיעדר הנהגה סמכותית, להתפורר.

רק לפני ימים אחדים עדיין ציפו לכשלונו של שר־הבטחון בחברון מתוך תקווה ש„כשלון קטן" יעמיד אותו בקומו. אמרו עליו שהוא מפגין „חולשה" (ולא בכדי פנה בנאומו השבוע בכנסת אל ספסלי המערך, וקרא בתקיפות: זו לא היתה חולשה!). אלא שגלגל המזלות לא התגלגל לגמרי לרעתו: לאחר נאומו המרשים בכנסת, שבו אמר בפרשת חברון פסוק ממשלי: „טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר". הסכימו אפילו רבים, כי הפגנת „ההתאפקות" היתה במקומה ואילו חלילה היתה נורגת גם אחת הפה הוא, או קציני הממשל היו „גבורים" — אבל אין לשער את הנזק למדינה. סוף דבר ימוצה הדין עם מי שראוי למצותו וכל השאר יוכלו בהדרגה לשוב אל עבודת יומם הקשה. חולשה היא להיסחף בסערת רגשות; גבורה היא להיעצר גם ברגעים מכאיבים ולעצור את ההידרדרות גם בכחיר אבדן פופולאריות ליום או ליומיים. על כל פנים, רבינוביץ ועופר היו השבוע בין יושבי דיו על מכעון פרס — אחרי הופעתו מעל דוכן הכנסת.

פתח, הקווים החוצים את עבודות שני האישים המרכזיים, רבין ופרס, חדים וברורים. כל מה שיקרה בהווה או בעתיד הקרוב בתוך המפלגה ובממשלה יהיה תלוי, כמובן, בהתנהגותם ובתגובותיהם של השנים, איש כלפי רעהו.

התחושה הזאת ש„ככה אי אפשר להמשיך" הופכת להיות תחושה כמעט כללית. הסיבה פשוטה בתכלית: לא רק „המפלגה בתמורה", אלא ענייני מדינה חיוניים אינם זוכים לטיפול נאות. נמצאת הממשלה במצב של ריחוק בין ראשים מסויימים. אם ראש הממשלה מדבר, למשל, על „מעיפים ומהדלים" בגדה, האין זה הוצאה ידיעה מן „היחסים המיוחדים" בתוך הממשלה?

● הביקורת של ראש הממשלה על אלה שניסו „להבין" את המתנחלים בשומרון

„לפתע" יצא השבוע ראש הממשלה בהצהרות כלפי אלה שניסו „להבין" התנחלויות בשומרון. בעוד אשר בשאלת „המעיפים והמהדלים" בגדה, יכולים היו הדברים להתפרש כבקורת עצמית, כלפי „המפלגה בממשלה", כפי שאמנם אמר ראש הממשלה, כשנשאל על־ידי כי שנשאל למה נתכוון באמירה זו — הנה הבקורת כלפי אלה שניסו „להבין" התנחלויות בשומרון, לא כוונה לכתובת כללית או לכתובת אנונימית. היה ברור שבכך הוא מתכוון לשר־הבטחון, שמעון פרס, אשר בהצהרותיו דיבר בגלוי על זכות ההתנחלות בשומרון ולא הסתיר את הכינוס הבוסריה בהתנחלות קדום, אם כי כלל התנחלות בניגוד להחלטותיה של הממשלה. אבל נראה, כי אין טעם להחזיר את הוויכוח על מעשה קדום, שהרי בעצם ראש הממשלה אחראי לא פחות ליצירה גרעין קדום וכל מה שנעשה על דעתו נעשה. אם אישר את הכל מתוך שהוכרח על־ידי מישהו אין זה בהכרח מדבר לזכותו. שכן אם סבור היה, כי זהו „גידול פרא" או שזה מעשה נורא שאין להשלים עמו, כי אז חייב היה לעמוד על דעתו באותם הימים, בדבר אשתקד, שיש למצות את הדין, כפי שדרשו שר־המשפטים ושר־החוץ ואם כי גם הם השלימו עם ההחלטה.

אין סיכון בוטחת, שכאילו מבקש ראש הממשלה להעמיד כיד את שר הבטחון לפני הבחירה בפנים — או בחוץ. על כל פנים, אם עבר הרהור כזה אצל ראש הממשלה חייב היה לזכור, כי בעצם אין רק שתי אפשרויות אלה. יש גם אפשרות שלישית, שכבר הועמדה במבחן בפועל כמה, כאשר רמז רבין, כי אם אין דעתו של פרס נוחה כמגע פתוחה לפניו הדרך החוצה. בא אז שר־הבטחון למוסד מפלגתי ואמר בפתיחות: אם זו כוונתו של ראש הממשלה, שאתפטר, אין לפניו דבר פשוט כזה — עליו להתפטר ואז כל השרים מפוטרים אוטומטית ואני בתוכם...

למחרת ביקר ראש הממשלה לפייס את שר־הבטחון.

האם לפנינו תהליך דומה?

דבר אחד ברור אין מדובר כאן באיזו „פליטת־פה" כמו בענין רשימות־הרכב, שעליה הצורך ראש הממשלה להביע צער מעל במת־הכנסת, אחרי ששר־הבטחון דרש זאת בתקיפות.

מה שהניע את ראש הממשלה לומר עתה את אשר אמר ולמתוח בקורת עקיפה על שר־הבטחון יכול להיות, לדעת משקיפים, מוסבר רק בטאקטיקה מחושבת, שתכליתה האפשרית היא זו: רבין, שסבור כי המצב הקיים, שהוא פוגע בממשלה במפלגה ועלול, כמובן, גם לפגוע בו, ביקש את הנקודה הרגישה ביותר כדי להכות בה את יריבו ועל כן הניח, להערכת משקיפים, שענייני הגדה והיחס לגוש־אמונים, שיחסי־הצבור של נפגעו על רקע המאורעות בחברון והנהגה כי „הבנה" של שר־הבטחון — יכולים לפגוע בבקורתו של פרס כשר־בטחון. על־ידי בקורת מחושבת ומודדת (שהרי ראש הממשלה הבהיר שבדיבורו על „מעיפים ומהדלים" בגדה נתכוון לממשלה כולה...) קיווה אולי רבין להשיג אחד משני הדברים: להכשיר את הקרקע להתמודדות עם פרס סביב נושא, שבו הוא נמצא „בתנאים נוחים" יותר בעיני הרוב במפלגה, או — לאלץ את שר־הבטחון להגיע עם ראש הממשלה להסדר, כי אשר הוא, פרס, נמצא עתה במצב „חלש" על רקע המאורעות בחברון.

בענין זה ראויים לשימת־לב דברים, שאמר השבוע שר־התחבורה, גד יעקבי, איש רפ"י לשעבר: „ההתנצחות בצמרת המערך חייבת תהליך ההכרעה לא תחזק את המערך".

● תנאי פרס ל„הידברות חברית"

ההנחה, כי נסיון „לאלץ" את שר־הבטחון להגיע עם ראש הממשלה לידי הסדר לא יצלח אינה רק הנחה, זו עובדה, שלמרות שתיקתו אין שר־הבטחון מסתיר, שליחים־מטעם או מטעם עצמם פועלים כל הימים האחרונים בין ראש הממשלה ושר־הבטחון וכשבאחת השיחות השבוע דובר עם שר־הבטחון על ההכרח להחזיר את „ההברות" למפלגה לפני־הבחירות „העלולות לסכן את כולנו", אמר פרס, כי „החזרת ההברות" מותנית בשלושה דברים:

★ הידברות גלויית־לב בכל הנושאים (אין זאת אלא שפרס סבור, שלא ראש הממשלה ולא אלה הסובבים אותו נוהגים כלפיו בגלוי־לב).

★ כל אחד רשאי להביע את דעתו ולהילחם עליה, בלא שהצד השני יראה בהבעת־דעה „אקט פורץ" (הכוונה היא לוויכוח הקולני, שהתעורר בממשלה בין רבין לפרס סביב פרשת הקידוחים בסיני).

★ מה שיוכרע במפלגה תהיה מחויב הרוב ולא של „קבוצה קטנה".

„על זה" — אמר פרס — „אפשר להשתית הברות..."

וכשהבאים אליו ביקשו לדעת אם בכל זאת מתכוון הוא לצאת להתמודדות על ראשות הממשלה, השיב להם שר־הבטחון בחיוך רב־משמעי: „כולנו שווים בפני הבורא — ובפני הבוחר".

סביר להניח, כי שר־הבטחון דוחה בכל תוקף כל נסיון לקשור את „המתנחלים" בגדה בשמו הוא גם בעקיפין. לא רק מפני שמצבו של פרס אינו דומה למצבו של דיין בממשלת גולדה, כשראש הממשלה נתנה לו למעשה יד־חופשית בפעולות בשטחים. כסתבר, כי יצחק רבין כראש הממשלה פעיל מאד ואין לך דבר הנעשה בשטחים שאינו עובר את הבקרה שלו. מבחינה זו ראוי הוא לתשבחות. הוא ראש ממשלה פעיל המעדיף לייבר את סמכותו העליונה בכל נושא הנראה לו כחשוב ובכלל זה בכל מה שמתחולל בחברון. כל צעד, לרבות ההחלטה על גודל הכוחות שהובאו לשקם נעשה בתיאום עמו.

„תקיפות"? „יד־קשה"? — שראש הממשלה מדבר עליהם כצורך לעשות בהם שימוש כלפי „גוש אמונים ומסיתים ערביים" — הלא גם שר־הבטחון בכנסת דיבר על התקיפות כלפי כל גורם, ללא הבדל דת ולאום, שיפר את הסדר.

● „לנו יש יותר כדורים מאשר בתאילנד"

אבל את אלה שיהלו לשימוש בהד ונגררץ בכה נגד „אנשי הרב לוינגר" או נגד המסיתים הערביים מכנה שר־הבטחון ב„סופיפים": מה הם רוצים? הם מדברים על „הזירכה"... האם רוצים כאן להפוך אותנו לדרום־אפריקה, לדמשק, מי שמתקנא באלה שיעשה את זה... אולי מקנא מישהו ב... תאילנד? יש לנו יותר כדורים מאשר בתאילנד. (רמז למהפך הצבאי שהוקם בתאילנד בעקבות בהרלות דמים במקום).

ההבדל בין שר־הבטחון לבין מבקריו הוא בכך, שפרס אינו רוצה בהרב לוינגר אבל הוא רוצה בקרית־ארבע, בעוד אשר גם במערך מצויים אולי כאלה שמוכנים לוותר על קרית־ארבע. פרס מבוכנש, איפוא, שבמדיניות האיפוק הצפיה למנוע שפך־דם ועם זאת לבודד את לוינגר ושניים שלידו קנאים בלתי מיושבים ופרס: „יש לי יסוד לקבוע, כי לא כל קרית־ארבע הם לוינגר..." וכן: „הרב לוינגר יצמה לדיין".

בענין זה מקובל עליו הכלל המבוטא תדיר על־ידי ד"ר קיסינגר: השאלה היא לא מה הוסב, אלא מה מנעו בר אוירת היצרים־הלוהטים, ששורה במקום.

אלא ש„באווירת ההתמודדות" שנשתררה במערך, שגם בו מתחילים היצרים להתלהט, אי אפשר, כנראה, על כל פנים קשה מאד, לדון לגופו־של־ענין, בלא לדון גם לגופו־של־האיש...

צדוק בלא ספק ראש הממשלה כשהוא טוען כי „כך אין להמשיך". אם הכוונה היא לממשלה ולאו דוקא למפלגה. אי אפשר להמשיך בעניני מדינה, כשהממשלה כבולה. אי־אפשר להמשיך כששר הבטחון מעיר כלפי־שר־החוץ (שלוש מן הצוות...), שהוא משחק שח עם עצמו (הכוונה למאמר הפרטי הנודע של אלון ב„פורין אפיירס") ושר־החוץ משיב לו באותה מטבע, והכל בפומבי. ושר־הבטחון מוצא עצמו מופתע בוקר אחד לקרוא בעתון שראש הממשלה מבריז, כי בלי תמיכת ארה"ב קיומה של ישראל בסכנה והרי זה אומר לכאורה, כי ישראל שוב אינה חופשית להכריע בשום דבר אם יאיימו עליה בשלילת התמיכה) ו„אי אפשר להמשיך" אם אמנם משוכנע ראש הממשלה, שמעשיה ובחדליה של הממשלה הם שהעמידו אותה במצב של רפיון כלפי חוץ. שאך עודד את ההתגרות בה.

רפיונה של הממשלה לא נצטייר מה שנצטייר רק בשל העדר תגובה הולמת כלפי גוש אמונים. גוש־אמונים יכול היה לעשות את אשר עשה בשל רפיונה של הממשלה. רפיון זה הוא תוצאה מן היחסים הפנימיים בתוכה ולא בגלל גוש־אמונים. אם המוצא מן המצב המביך הזה היא „הכרעה" — זה ענינו של ראש הממשלה, אבל אין כלל ספק, שכך לא ניתן להמשיך לאורך ימים.

הבהרתו של שר־המשפטים באה להרגיע את המצב ולומר, שלא נתכוון בהכרח לצד האופרטיבי בנוסחה שהפלה „הבהרותיה" של ראש הממשלה, והגם בנוסחתו של שר־המשפטים, קשה עדיין להפריד ביניהן. ספק אם יותירו לרגיעה...

Rozet's רוזט'ס
רשת חנויות הנעלים לכל המשפחה

הגיעו דגמי חורף 1976/77
נעלים, מגפים וארנקים לנשים, לגברים ולילדים במבחר דגמים מתוצרת ישראל ומתוצרת איטליה, המעוצבים בלעדית עבור רוזט'ס.
תל־אביב: שלום (כלבו) ככר המדינה, ה' באייר 4.
ירושלים: בן יהודה 13.
רחובות: הרצל 151

מיפנה מהפכני חל עם מערכת סיני ומחייב מיפנה מהפכני במדיניות - איני בא עוד בחשבון לניהול המדינה - נסתם הגולל על דרכי המדינית

יום ב', 29 באוקטובר, 1956

האומנם [למקרא ידיעות בעיתונות נור־ולהי על הכרזת גיוס חלקי בישראל] אין זה אלא אמצעי בטחון כנגד כל צרה שלא תבוא? היש סימן כלשהו לנטיית מישהו מסביבנו לפתוח בתוקפנות? או שמא זהו שלב מוקדם לקראת פעולת תנופה? מהארץ לא שמעתי מלה והייתי אחוז חרון אין אונים. איך אוכל להופיע מחר לפני נהרו [ראש ממשלת הודו והדמות הראשה ב„עולם השלישי"] באין בפי דברים ברורים על כוונותינו אנו? גם אם עלי לכחד, מוטב כי אדע מה אני מכחד.

החלטתי כי מוטב להביא מייד את דוד [הכהן מבומביי, שם שהה לסיום הוועידה השנייה של המפלגות האסייניות הסוציאליסטיות, שבה היה ציר מפא"י עם משה שרת] הנה, שמא יש בפיו משהו על הרקע של צעד רציני זה. טילפנתי לו ואמרתי לשם מה הוא דרוש לי. הוא נענה מייד. אגב כך שוחחתי גם עם [יונה] כסה [אף הוא חבר במשלחת מפא"י לוועידת בומביי]. ———

כיוון שהיה כאן [סאודאר ק"מ] פאניקאר [ההיסטוריון והדיפלומט ההודי אוהד ישראל] לא הייתי פטור משיחה אתו. סיפר לי כיצד בהיותו שגריר הודו בקאהיר, ומואמן גם לירדן ולסוריה, היה מבקר בירושלים העתיקה ומשקיף משם בגעגועים לעברנו. אגב כך נזכר במעשה שהיה: שופט שלום אחד, שביקר בביתו בירושלים [המזרחית] הודה לפניו בלי כל מוסר כליות כי רוצח עבדאללה התגורר לפני כן כמה ימים בביתו וכי גם ידו היתה בקשר. גם הוסיף כי צמדו לרצוח נפש את טלאל [בן עבדאללה, אבי חוסיין] אלא שהלה חלה מיהו משהו ובבואו לירושלים התאכסן לא במעון שהוכן לו במחנה ה„ליגיון" שמחוץ לעיר ולכן ניצל. לדעת פאניקאר נרצח עבדאללה יותר עקב העדפתו ענייני השושלת על טובת הארץ ודבקותו באנגלים מאשר בגלל מגעיו אתנו. הפלשתינאים הם היסוד הממאיר בירדן והם מאחורי פיטוריו של [מפקד ה„ליגיון", האנגלי ליוט־גנ' ג'ון פגוט] גלאב. גלאב ניהל מדיניות של הבטחת נאמנותו של ה„ליגיון" וכיסא המל־כות על־ידי גיוסם של בני השבטים בלבד לתוכם. הפלשתינאים ביקשו לפרוץ לעצמם דרך לשורות ה„ליגיון" לשם השתלטות עליו. ———

יום ג', 30 באוקטובר

——— היו שם [בידיעות על פרוץ מערכת סיני בעתוני הבוקר] עוד מלים ומשפטים אך שני ההיים נזקרו ודקרו את עיני: הפסנו עמדות — פירושו כיבוש; זוהי תגובה על הת־קפות בים — פירושו לכאורה כי היעד המוצהר הוא הפסקת ההסגר [הימי המצרי על השיט הישראלי במפרץ אילת ובתעלת סואץ].

ובכן מה זה? ניסיון להכריח את נאצר לפתוח לנו את התעלה? או רק תגמול לפידאיין, אם הראשון — מה אם לא יפתח? ואם השני — הן לא שמענו דבר שיצדיק פעולה בהיקף כזה. דוד [הכהן] סיפר כי על המוקש הקטלני של קציעות [ב־21 באוקטובר] הוזה הגובה ושני קצינים כצרים נפצעו. הן נאצר מוכרח יהיה להגיב על ידי הפעלת כל כוחותיו. מה אם תופעל המיפקדה [המצרית־ירדנית־סורית] המכוהפת? הן תפרוץ כלחמה כללית שאנו פתחנו בה? מה גורל כל הצהרות בן־גוריון כי בשום פנים לא נפתח במלחמה? ———

[יונה] כסה מטלפן מבומביי: הם [שאר חברי המשלחת בוועידה הסוציאליסטית — הח"כ ראובן ברקת והח"כ רחל צברי] חושבים כי עלינו לחזור — „נהיה כאן במצב בלתי אפשרי ולא נוכל לעשות דבר". אמרתי כי על כל פנים יש להמתין עד שאגיע [חזרה] לבומביי ואז נתייעץ. דוד [הכהן] התפרץ: „מה פירוש לחזור? לברוח? יוציאו זאת מראשם!" ראיתי כי באמת זהו הוסר כל טהר ואמרתי זאת לכסה.

לא יכולתי שלא להרהר על גודלי האישי — אם כי במה נחשב הוא? כזה היה מצבי בשעת־פוצץ מיבצע כנרת — [ב־11 בדצמבר, 1955] — עמדתי אז ערב שיחה מכרעת עם דאלס. עכשיו באה פלישתנו לסיני בדיוק בבוקר שבו נקבעה פגישתי הראשונה עם נהרו. גניח עמד בן־גוריון להפגש עמו — האומנם היה מזמן לעצמו רקע כזה לשיחה? ———

[מאוחר בערב נודע כי] נדרש [מישראל וממצרים לציית לאולטימטום אנגלי־צרפתי לסגת 10 מילין מתעלת סואץ] תוך 12 שעות, ולא — ישתמשו בכוח.

ידיעה זו הסעירה. אחת משתיים, או היתה כאן קנוניה מראש איתנו — האומנם גם מצד אנגליה? שמא רק מצד צרפת? — או השתיים ניצלו לטובתן ולביצוע זממן הממושך את המצב שנוצר על־ידי פלישתנו לסיני. בין כך ובין כך נתנו יד להתבערה גדולה. מה יעשה עכשיו נאצר? מה תעשה בריה"מ? מה יעשו שאר מדינות ערב?

אמרתי לדוד, אשר יחד אתו הפכתי והפכתי בכל הסברות האפשרויות האלו, כי בן גוריון משחק כאן "Va banque" [כבקלפים — מסכן הכל]. ברור כי מטרתו לכגר את נאצר ואין הוא נקי בשיקוליו ובמניעיו מהיסוד האישי של שינאת נאצר והתחרות בו. עשו אותו למדינאי הדגול ולאיש החזק של המזרח התיכון? — אנוכי אראה לו את נחת זרועי והעולם כולו ילמד לדעת מי כאן הגיבור האמיתי. חשבתי — ולא אמרתי — כי מגמה זו מוגברת על־ידי ומואצת על־ידי קוצר הרוח של בן שבעים לחולל תמורה מרחיקה לכת כל עוד כוחו במתניו ולא נס ליחו.

יום ד', 31 באוקטובר

האמנם שקלנו את כל התוצאות? ומה היעד, להחזיק בסיני? להגיע לתעלה? בעתונות ידיעות על התקפת־נגד מצרית ועל מטוסים ישראליים שהופלו. התצטמצם בזה המלחמה? ———

תוך לבטים רבים הבהרתי לבן־גוריון כי אני מעמיד עצמי לרשות הממשלה. אף על פי שחשובה בעיני השלמת תוכנית מסעותי [בארצות אסיה], אם לעת כזאת אני דרוש לממשלה בארץ או במקום אחר — הריני מוכן לחזור מייד. האמת היא כי לא נראה לי הגיוני נסיעת החזית בהוע־דות בומביי ובנגקוק [באחרונה של האיגוד הבין־פרלמנטרי] אך ראיתי חובה לעצמי בשעת מבחן קיצוני להביע בדרך זו את עמידתי הכן לפקודת הממשלה. ———

עד מהרה עייפתי מלהקשיב [בקונצרט של מוסיקה הודית], ולליווי הפגום של הצלילים הטורדים קראתי דרור לשרעפי. איך נכנסנו להרפתקה קיצונית זו ללא שיקול התוצאות? ברור כי מטרתנו מיגור נאצר, אך מה אם לא ימוגר? בינתיים אנו מזוהים עם אנגליה וצרפת. שתיהן קנה רצוץ. הראשונה לוקה באי־כנות והשניה בחוסר־יכולת. בין כך ובין כך אין לסמוך על שתיהן. לעומת זה קוממנו את ארה"ב ואת כל אסיה. בתוך המפולת שנהלנו ביבשת זו נקבר כל עמלי הרב במסע הזה. את הפרץ בינינו לבין העולם הערבי הרחבנו למעלה מכל שיעור. אנה אנו באים? הכיבוש סיני יפתור את בעיית השלום? איך נחזיק בסיני? לא ישרצו בו כנופיות שיעשו חיי פלוגותינו לגיהינום? ברור כי גרמנו סיפוק עצום לעם בישראל וברור כי צה"ל נוחל תהילה אשר כמוהם לא ידע, אך מה בצע בכל אלה? הן אנו מוציאים גם את האומה גם את צבאה לתרבות רצח — מחנכים אותם על מוכני סלף אשר יתנקמו בנו באכזריות. ———

בשובי למלון ישבתי עם דוד ושתינו תה. פרץ בינינו ויכוח. גם הוא רואה את כל הסיבוכים אבל בדיעבד הוא מוכן לאשר את הפעולה ולברך עליה. אם כזה מצבנו, אין לנו מה להפסיד ומוטב לנו להשתגע. אדרבה, ידע העולם כולו עד איזה קצה הגענו. הן הוא עצמו הציע פעם להטביע אוניה בתעלה כדי להחריד את העולם. אמרתי כי איני מוכן להתרשם מהיגיון זה. להבטיח קיום ובטחון על ידי „השתגעות" אנו כורתים את הענפים עליהם אנו יושבים. אחרי השיכרון של הניצחון הצבאי, שכנראה הינהו מזהיר, תבוא ההתפכחות. נתחיל לשלם את החשבון — אבל שוב, אינני מזה ואינני כערער, הממשלה הכריעה, היא האחראית והיא היודעת את אשר לפניה. אני בחוץ, אך צר לי כי בהיותי בחוץ קיבלתי עלי שליחות מדינית שהרכבה עכשיו לאל, שכן כל עבודתי עלתה בתוהו.

יום ה', 1 בנובמבר

פיתחתי [אחר חזרה מניו־דלהי לבומביי] את המזוודות הסתדרתי וביניהם פגה קצת העייפות על־ידי עצם היציאה מריכה ומבחינות ולא שכבתי.

ישבתי עם איש משה"ח שהגיע מירושלים וסיפר לי שלושה פריטים: א) בזמן שהותם של ארבעת השגרירים [של ישראל בוושינגטון, לונדון, פאריס ומוסקבה] בארץ [באמצע אוקטובר] היתה לבן־גוריון שיחה סגורה איתם. הוא פיתח תוכנית על כיבוש הר הצופים ושיפורו הרצוף לירושלים, כולל שיח ג'ראח והסביבה. בבקרה שצבא עיראק ישתלט על ירדן. הוטל על [אבא] אבן לתהות על קנקנם של האמריקנים, אם היו מוכנים לאשר תוכנית זו. עם זה הוסיף בן־גוריון כי הדבר ניתן לביצוע רק אם בינתיים יסולק נאצר, שאם לא כן יש לחשוש להתקפה מצידו. אף ברמז קל שבקלים לא הצביע בן־גוריון על אפשרות של פעולה מצידנו לביגורו של נאצר. לי נדמה כי הוכנית מיבצע סיני כבר היתה בראשו של בן־גוריון אז, אלא הוא נזהר בלשונו. ב) מעמדה של גולדה בממשלה נעשה קשה ביותר לרגל שיחורה באותו לילה [13 באוקטובר] על סכנת הפלישה העיראקית. שרים מסיעות שונות טענו כי לא היתה לה שום סמכות לחייב את הממשלה על הקו שנקבע. בן־גוריון שבסר הודעה למחרת היום לא אישר את הודעת גולדה וכנראה נפלו כאן דברים קשים ומרים. ב) היחסים עם מפ"ם מאד לא כשורה, הן בשל ענייני [משרד] הפיתוח [שבידיה] הן בגלל הסתייגויותיהם מפעולות תגמול. חברינו רואים את הישארותם בממשלה כמפוקפקת ובן־גוריון החליט כנראה לנסות דבר אל „הכלליים" וכבר היתה לו שיחה ראשונה עם [הח"כ פרץ] ברנשטיין. ———

אבי [אבשלום כספי, קונסול ישראל בבומביי] טילפן כי הגיע מברק מבן־גוריון — תשובה על מברקי מדלהי. הוא מודיע כי הפעולה עכשיו בארץ רק צבאית. לעומת זה כאן יש חזית מדינית והוא חושש כי אם אטוס אותה יבולע ליעילותו ולרמתו של הייצוג.

המברק הגיוני ובאתי בו על סיפוקי. עם זה ברור כי אין לבן־גוריון כל צורך ועניין בהימצאותי עכשיו בארץ. ———

קרוב לחצות עשינו ישיבה של המשלחת ודברנו על נקודות לדיווח לארץ. מייד פרשתי לפינה וחיברתיו — דוח ראשון מוועידת בומביי. ואחרי כל התמרורים שהשביענו נהרו [בפגישת מ"ש עימו ובהצהרותיו] הדוקא בגללם עוררתי את השאלה אם אין עלי לחתור לפגישה נוספת אתו דווקא על רקע הסבך החדש. החברים תמכו ברעיון.

שבת, 3 בנובמבר

לא רשמתי אתמול מברק תידרוך מלבב מאד שהתקבל מהמטה [מי החוץ בי־ם]. אולי יש ללמד עליו זכות שהוא מברק המיועד לכל הנציגויות, אבל כתדריך להסברה באסיה — אלוהים ישמרנו!

ובכן מיבצע סיני אמנם איננו סתם תגמול אבל גם אין זו מלחמה, כי הכל תלוי בכלי הנשק שמשתמשים בהם. אנו לא הפעלנו לכתחילה את חיל האויר חיל הים. המצרים היו הראשונים ששלחו מטוסים ואניות ואת הגבנו. סיפון גאוני! זאת ועוד — אנו נענינו מייד לדרישת אנגליה וצרפת לא להתקרב למעלה יותר מכדי 10 מילין. פה זועקים עד לב השמים כמה יש בכלל לאנגליה ולצרפת לצוות באזור, מי שם אותם אדונים למצרים או לישראל, באיזו רשות הם פורשים עצמם בעלי בית במערב אסיה — ואנו מבקשים להצטיין בזה ששמענו בקולם! ———

בהיותי לבדי במכונית חשבתי כל הזמן. מחיר כל הזמן בנקודת הרתיחה, כאותו קומקום המבעבע ומהביל ומרקיד את המיכסה ואינו קופץ. מה חשבתי וכמה לא חשבתי? ברור כי נהחלה מאורעות היסטוריים כבירים ומזעזעים והלה מהפכה במצב שאין לחזור ממנה. ברור כי בן־גוריון אחז טוב „בבלורית הזמן" והקפיץ את העניינים קדימה — מי יודע אם לפיסגתו של הר או לקרקעיתה של תהום, אך העיקר הוא כי הדבר נעשה ויש לסגל את המחשבה בכל המהירות למצב החדש. ברור כי אילו הייתי בארץ ובשלטון כי או התנגדתי לפעולה זו ושימשתי ציר לריכוז המתנגדים — אלא אם כן פעלו בהכרעה גורלית זו שיקולים נעלמים מבני לעת עתה. ברור כי נהגנו בניגוד גמור להכרזותינו הנמרצות שהוזרו ונישנו — במיוחד להצהרותיו הנמרצות של בן־גוריון עצמו — כי יהי אשר יהיה, בשום פנים לא ניזום מלחמה, שכן טוב „שלום בנצחון" וכו'. מובן כי לא ייפלא כמכסטן ותחבלן כבן־גוריון לפרש עכשיו את הדברים כפי שנוח לו למען תרץ את הפעולה כבלתי סותרת את אשר אמר, אבל לעומת זה אין ספק כה מוכרחה להיות התרשמותו של כל אדם ישר לב וישר מוח — כאן הלה סתירה אנכית, התכחשות גמורה וגלויה. מי יודע אם לא מכבר קיננה כוונה כזאת ואם לא בה יש למצוא את השורש העמוק ואת הגורם המכריע לסילוקי בצוד בוזד. ברור כי צה"ל נחל נצחון מזהיר ואדיר — כי צבא נאצר נמחק והתפורר, כי לקחנו שלל עצום ושבויים למכביר, כי האחדות הערבית הצבאית פשטה את הרגל באופן המחפיר ביותר. ברור כי הקיץ הקץ על חלומו של נאצר להשביר ההתיו את העולם הערבי, המזרח התיכון לאחר מיבצע סיני הוא אזור אחר לגמרי מזה שהיה לפניו. בהיר כי בארץ התרוממות רוח עצומה בגבורת צה"ל ונצחונו ומבצעי נקמתו הניצחת בכצרים האחרונים והבנואים. אין אני מספיק לרשום בזמן כל ידיעה מקוטעת שאנו קולטים ב„קול ישראל" ובמקורות רדיו אחרים, אבל זוהי התמונה המצטרפת. לעומת זה ברור, כי בעיני העולם כולו אנו כרוכים אחרי אנגליה וצרפת ויחד איתן אנו בבדידות גמורה. ברוח של כל אסיה נגדנו ואחת מתוצאות הלוואי, נגיח של טפלות, מתנועת שהל הוא כי כל עמלי במסע זה עלה בתהו. ברור כי בין אם היתה כאן יד אחת לכתחילה או רק ניצול ההזדמנות בדיעבד, שימשנו עילה לתמורות חמורות בזירה הבינלאומית. הובקעה לעיני כל חומת המערב. חל קרע בינינו לבין ארה"ב, חל קרע בינינו לבין מפלגת העבודה הבריטית. קוממנו נגדנו את רוסיה כמו שלא קוממנוה מעולם. הונחתה מכה אנושה לסמכות או"ם ואולי זו ראשית הודבנה. נתערער מיבנה הקומונוולת הבריטי. ומי יודע עד היכן עוד תגיע התגובה המשתלשלת המוסיפה חוליות חדשות לבקרים. ברור איפוא כי הופענו בעולם כגורם בלתי־מרוסן על־ידי שום שיקול לגבי תוצאות בינלאומיות בהיקף עולמי של פעולתנו. אפשר אין לנו ברירה אלא להסב ככה את תשומת־לב העולם למצבנו המיוחד אשר כה קשה לשאתו. אבל אז עלינו להיות מוכנים גם לתוצאה הפוכה.

ואשר לחשבוננו אנו. צה"ל עטר לראשו נזר נצחון? ואי? ואילו בצמוה לעלות על דמשק ולכובשה, כלום לא היה זוהי בתהילת עולמים? העם נלהב? ואי! הוא שיכור. שבירת כוחו של נאצר — אולי חיסולו כגורם צבאי — הוא היזק עצום. אבל היש כאן פתרון לבעיה? הן ברור כי הזזת מחוץ המפלה החדשה, המתפיחה יותר מזו של פארוק [ב־1948], לא יבוא השלום. נאצר גם לא נפל לעת עתה, אבל גם אם יפול מי יודע מי וכה יבוא במקומו. ברור כי גם אם לא באו סוריה וירדן לעזרת מצרים ואולי הכים ברבת־עמון ובדמשק ובוודאי בבגדאד ובחורסום ששים למישבתו של „הרהון המצרי" — הרי מבחינת שיבאת ישראל תבוא התלקחות חדשה ויקום נחשול חדש של פחד המרחיק את השלום ואינו מקרבו. בינתיים כבשנו את סיני. איך נחזיק בו? מניין האמצעים העצומים — לאחר ההון שבלעו הזיון והגיוס והמערכה עד כה. ומה אם תתחיל הסתננות כנופיות לרחבי חצי האי — הטרדה ופגיעה בלתי פוסקת? הנלך הלאה ונכבוש את מצרים? כמה זמן תתקיים הצמידות הצבאית, מאורגנת או בלתי מאורגנת, מכוונת או עובדתית גרידא, בינינו לבין השתיים — מול לחצו המאוחד של או"ם כולו, ארה"ב וברה"מ, אסיה ואפריקה הלטינית גם יחד? והנה קם החלום ויהי למציאות — עתה איך נממן את מינהל הרצועה — על ידי מס הכנסה מתושביה הקבועים? ומה נעשה בפליטים? יש כאילו ידיעה שהתברר כי מספרם רק 120,000 ונוסף לזה יש 80,000 תושבי קבע. המספר הראשון נראה כממועט והשני כמופרז, אך אין הדיוק מעלה ומוריד, העיקר הוא כי הנטל כספר הערבים בישראל — יותר כאשר הוכפל. איך נעמוד בפני לחץ הפליטים לחזור לאדמותיהם במרחבי הספר של הרצועה? את מי נבריח לקבלם? הנייישבם? ומה אם בינתיים יתחילו להשתולל ולהתמרד, כמו שעשו לא פעם כלפי מצרים? מה יהא המצב אם אמנם את זרוע עוזו של נאצר גדענו, אבל בינינו לבין הערבים הרחבנו את התהום האחוזה להבות, עזרת ארה"ב כרגע הפסדנו, את המשבר הכספי החמרנו לאין שיעור, ונכנסנו לסבך בעיות מדיניות וכלכליות אשר לא נוכל להחזיק מעמד בו. האמנם יעמוד לנו רק כוח נאמנותו של העם היהודי? ומעניין שבהתברר התוצאות מהצד השני של המטבע. לא יתערער יסודית אמונו של העם היהודי במדינאותנו?

מה ילד יום?

חשבתי והשבתי ואמרתי לעצמי כי לא עלי כרגע סיכום החשבון ועריכת המאזן הסופי. גם אין עוד לדעת מה ילד יום. ———

עם ארוחת הערב הגיעו ידיעות שנתרכזו במשך היום בקונסוליה. מברק מודיע על המשך פעולות הפידאיין. הצנזורה בארץ גזרה איפול על ידיעות אלו ונמנע פירסומן, לדעתי בטפשות גמורה וללא כל הבנה, שכן דווקא פירסום ידיעות כאלו מוכיח עכשיו את צדקת המיבצע — הן אנו טוענים כי היו בידינו ידיעות על הרחבת מסגרת הסידור והארכת קיצבו, הינה הראייה כי צדקנו; אלה הם מעשים שבוצעו על ידי כנופיות שהוספיקו להסתנן ולהחזר בהתאם לתוכנית שקדמה למיבצע. ———

[מברק אחר מוסר חילופי דברים בין מותחי ביקורת על ישראל כבין חברי פלמנט בריטיים של מפלגת העבודה ובין ב"ג]. בן־גוריון עונה בפרטו כל בעללי נאצר נגדנו, בהזכירו כי היו מנהיגי „לייבור" שהקלו ראש באיומי היטלר להשמיד את

(המשך בעמוד הבא)

בסוף ספטמבר 1956, כשלושה חדשים אחר שהושם קץ לכהונתו כשר החוץ בממשלת דוד בן־גוריון, יצא חבר הכנסת משה שרת למסע בן עשרה שבועות לעשר מדינות אסייניות בשליחות ממשלת ישראל ומפא"י.

במהלך מסע זה המשיך משה שרת לרשום כסדר את יומנו (1953—1957) ולימים פירסם חלק ניכר של תרשומות תקופת המסע בספרו „משוט באסיה". חלקי היומן אשר לא נכללו בספר זה יובאו כולם ב„יומן האישי" מאת משה שרת, שכל כרכיו יופיעו בשנת תשל"ז בהוצאת „ספרית מעריב".

אנו מביאים פה — ונביא בגליון שמחת־תורה — קטעים נבחרים מתרשומות אוקטובר ביומן משה שרת, שטרם ראו אור. הקטעים מוקדשים רובם ככולם להערכת מערכת סיני, אשר הפתיעה את בעל היומן ביום פגישתו בניו־דלהי עם ראש ממשלת הודו, ג'והרלל נהרו, ואשר החודש ימלאו עשרים שנה להתחוללותה.

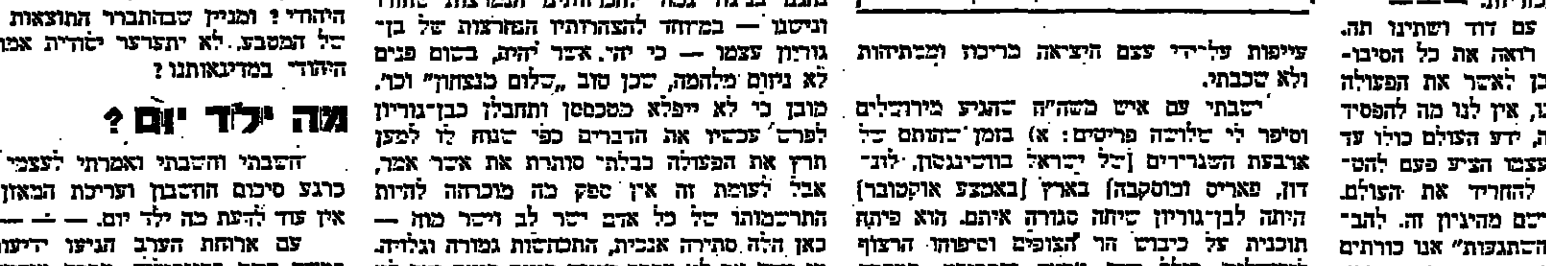

כולנו מבקרים
בתצוגת "שטיחי כרמל" ב"יריד ירושלים"
בבניני האומה. יש מה לראות! מי שלא בא - ההפסד כולו שלו...

هكذا من الأصل

אילו הייתי בארץ ובשלטון כי אז התנגדתי לפעולה ושימשתי ציר לריכוז המתנגדים

(המשך מהעמוד הקודם)

העם היהודי; בהביענו צער על כי אין הם רואים סכנת הרודן הפשיסטי במצרים — אשר אנו חשים אותה, יען היא בבשרנו; בהודיענו כי אין אנו פועלים כסוכני שלטון זר כלשהו, אבל חובתנו להבטיח במתן אורחינו וחרות תחבורתנו באילת ובתעלת סואץ ואנו מוכנים מייד לשלום התלוי אך ורק בנאצר, ואם גם רצונו בשלום ישלח מייד נציגיו המוסמכים לפגישה.

דברים נמרצים ויוקדים באש האמת. אבל אנו עוסקים במדיניות מעשית. מבחינה זו, הרי בניגוד להודעות קודמות, הכלולות בתדריך לכל הנציגויות, כי מיבצע סיני מכוון לבטחון ואין לקשור אותו עם ענייני תעלת סואץ, נאמר כאן ברוח משהו אחר לגמרי. שנית, מוצג כאן ענין השלום כתכלית מעשית של המיבצע. זוהי סיסמת תעמולה נאותה מאד, ללא כל ספק. אבל גם מטרה מדינית מעשית? רק עיוורים גמורים או קורבנות של הרהורי־לב ללא תקנה יכולים לצפות כי נאצר ייכנס עכשיו למשא ומתן על שלום. אך בינתיים מתקבלת סיסמה זו בהדאי מאוד על הדעת בארץ ונעצרת אכילה והושה שטופה אב־גבה מזה. סיכוי אחד קודם, שבוודאי ישמש מניע עיקרי למיבצע כולו, כבר הוכזב — נאצר לא נפל, לעת עתה. אמנם קולו נדם ובמידה שהוא נשמע בלשונו הריהו קול ענות חלושה. אבל הוא לא התמוטט ולא קם כוח למגרו. ההוא יעשה עכשיו שלום? ולכן שוב מתעוררת השאלה — גם לאחר המהלומה ההורידה שירדה עליו — מה התכלית המדינית. וכמוה רחוק גם הבטחתינו שאנו יכולים לצפות ...? — — —

יום א', 4 בנובמבר

התקיימה, אתמול ישיבת חירום של בית הנבחרים הבריטי. אידן מסר הצהרה שנאחזה בתוכנית או"ם להקים כוח בינלאומי. הם והצרפתים יהיו מוכנים להסתלק ממצרים (בינתיים שוב נמסרה הודעה כי טרם הנחיתו צבא) אם יקום כוח כזה ויכנס במקומם, אם אנו והמצרים נקבל כני־סתו, ואם יוסדר ענין תעלת סואץ. היתה התקפה חריפה ביותר משורות הלייבור, אשר מנהיגו המיסכן לא יצא ממנה בכבוד רב. בינתיים מסתבר כי כשם שבתחילה הצדיקה אנגליה את התערבותה על־ידי ניצול המיבצע שלנו כך היא מצדיקה את אי־הפסקת ההתערבות בנוכחות כוחותינו מתוך לתחום. בין כך ובין כך, אנו האחראים לכל.

חשבתי כי אחרי הכל כנראה ניצלנו מנסיון של הדיפה מצרית נמרצת — אולי כתוצאת פרינו — אולי מכניסת מדינות ערב אחרות למערכה — על־ידי ההתערבות האנגלית-צרפתית. עובדה זו שבדיעבד תחזק ברחבי אסיה את זיקתינו עם האימפריאליסטים גם אם נצליח לקבור את גירסת „הקנוניה מלכתחילה". אשר לנאצר, כשם שהוא והכת שלו יצרו תאוריה לתלית קולר המפלה המצרית ב־1948 במלך פארוק ובמשטרו הרקוב, כך עכשיו יהיה לאל ידם לפתח תאוריה כי מפלתם בסיני ב־1956 באה בעטיה של התערבות אנגליה וצרפת ולא באה כפרי התמודדות ישירה ושקולה בינם לבין צה"ל. — — —

לארוחת הצהריים במלון הביא לי אבי מברק אישי מולטר [איתן, מנכ"ל משה"ח] וזה לשונו: „עצתי הפרסית לך לא להתחייב [בנאום בוועידת בומביי] לגבי סיפוח של שטח. אין לי ידיעות אולם אני מרגיש כי הצהרה פומבית על חוסר כל כוונה לספח שטח אולי איננה הולמת המצב ויכולה לגרום לך צרות". כן נתקבל מברק כי הסכמנו להפסקת אש על פי החלטת או"ם — לאחר שבמילא הושלם כיבוש חצי־האי והרצועה.

תאבון עם האכילה

קראתי לחברים את מברק ולטר. ברור כי „התאבון בא עם האכילה" ואין לנו כל חשק להוציא בילענו מפינו או טרפנו מידנו. הלא דבר הוא, הר סיני בידינו וכל חוף מפרץ אילת ואנו 10 מילין מהתעלה. יותר על כן, אל־עריש היא שלנו — מדוע לא נשיב לתחייה את חלומו של הרצל? אלא מה? הכרזנו הכרז חוזר כי איננו מתאווים לכבוש אף שעל אדמה מהמדינות השכנות והנה אנו כובשים ומחזיקים? אבל הן גם זאת הכרזנו, כי בשום פנים לא ניזום מלחמה, והנה יזמנו. כמו לגבי הדבר השני כן לגבי הראשון לא ייבצר מעם חכם ונבון ליישב את הסתירה ולהוכיח כי אין כאן שום סתירה. רגע חשבתי שמא דואג וולטר רק לרצונות עצמו, פן אכלול גם אותה בנוסחתי כי אין פנינו לכיבושים — מה שבפירוש לא עשיתי — אבל לאחר שיקול אמרתי כי מוטב לי להניח התייחסות אחורה לכל חצי האי סיני. הערכתי דאגת ולטר לשלומי האישי, אך שיקול זה לא הצדיקני כלל. לעומת זה הסיכוי כי אנו מסוגלים לפתח בקירבנו תיאבון לסיפוח כל סיני הדאיגני מאד. אנו נכנסים יותר ויותר לתוך סבך אשר מי יודע אם נצא מתוכו שלמים. — — —

[נתקבל נוסח איגרת ממשלת ישראל לאו"ם —] היא קובעת שהסכם ש"ן הופר על־ידי מצרים ונוצל על ידה כמסווה וכחיפוי לפעולות איבה, הרי שלחזור אליו פירושו לחזור לאותו מצב שבו מכריזה מצרים כי היא במצב מלחמה עם ישראל ומנצלת את הסכם שביתת־הנשק כמסך־עשן לתוקפנותה. בנסיבות אלו החזרת המצב לקדמותו של הסכם ש"ן שאינו אלא אחיזת עינים איננה מתיישבת בשום פנים עם עקרונות המגילה ולכן המצב המתחייב עכשיו הוא הקמת השלום וזאת יש לתבוע ממצרים.

טיעון מחוכם ויעיל מבחינה תעמולתית, אך השאלה היא אם הוא מחושב עד הסוף. אין לאו"ם שום אפשרות להכריח את מצרים לעשות שלום. לעומת זה הכרזתנו אנו על ביטול הסכם ש"ן כמוה כהתכחשות לחתימתנו. נניח שנצליח להחזיק מעמד בקו זה, שהצדקתו מבחינתנו ברורה ומובהקת, עדיין קיימת ועומדת השאלה מה יהא מיפסו הסופי של האו"ם, ובעבר לזה מתעוררת השאלה מה יהיה משטר היחסים בינינו לבין מצרים — ואם לא תהיה התוצאה המציאית המשפטית החלפת שביתת־הנשק לא בשלום אלא במצב מלחמה מתמיד. נאצר ימשיך בפעולות איבה כפי שיוכל. אנו נהיה חופשיים, כמובן, לחדש מיבצע מלחמה אך כלום זה הדבר הרצוי לנו? והרי על כל פנים פירוש הדבר התערבויות נוספות של או"ם ומין מצב של תוהו ובוהו אשר אין כלל לדעת לידי מה הוא עלול להביא.

הנה בינתיים, לפי העתונים, הגיש כבר המזכ"ל את תכניתו לגיוס כוח בינלאומי וברור כי התכנית תתקבל, זהו סיבוך חדש ורציני ביותר בשבילנו — זירה חדשה של התנגשות מוכרחות בינינו לבין האו"ם. לעת עתה, כנגד ההצלחה הצבאית הניצחת שנחלנו, הולכים ונערמים לפנינו קשיים מדיניים חמורים אשר אין לראות כיצד נתגבר עליהם.

עתוני אחר הצהרים מודיעים גם על ראשית הנחתת צבאות אנגלים וצרפתים באזור פורט סעיד.

חזרנו למלון וחשבתי, חשבתי וחשבתי. אל אלוהים, אילו סערות אדירות יכולות להתחולל במוחו המוגבל של בן־תמותה פשוט! אמרתי לעצמי: ברור כי מיפנה מהפכני שחל במציאותנו מחייב מיפנה מהפכני במדיניות. אי־אפשר מצד אחד להפוך קערות עוברתיות כביש על פיהן ומצד שני להישאר דבק בשיגרה של שיתוף ונוסחה־עמדה שעבר זמנה. ממשלת ישראל מוכרחה ללכת הלאה, קדימה, בדרך שעלתה עליה ואין לה אלא לקוות כי בסופו של חשבון תיחלץ מהסבך. כל זה ברור. אבל צריך שיהא ברור לי, למשה שרת, כמות שהוא, כי לא איש כמוני יוכל לנהל את המדיניות החדשה הזאת. פירושו של דבר כי איני בא עוד בחשבון לניהול המדינה הזאת — „הסוס הזה נגמר", וחסל. נסתם הגולל על דרכי המדינית. זוהי הכרעה חמורה אך אין מנוס ממנה. מדינה שהתחנכה על מיבצע סיני, הרואה בו את דרך הישועה, הנאלצת עכשיו להסיק ממנו את כל המסקנות המדיניות ולגבב סיכונים על גבי סיכונים — מדינה כזו לא אירש לנהלה על אחריותי ולפי הבנתי. זיאמה ארן אמר לי פעם, כי הינה הוכחתי בתקופת ראשות־הממשלה שלי כי יש תחליף לבן־גוריון, שכן קודם רווחה ההנחה כי הוא ואפסו עוד, רק הוא ואין בילתו. ובכן, יש להזהיר את זיאמה ארן כי תחליף זה נתחסל, ואם אינו רוצה להפקיד את המדינה לגס אי־הודקנותו ואי־מתונו של אדם אחד ויחיד, עליו להחזרו ולהתחיל בחיפוש תחליף אחר. אולי יעלה עכשיו מקדש כוכבו של פנחס לבון?

ואם נמוקתי כמועמד לתפקיד זה, הרי ממילא הוצאתי ממעגל הפעולה המדינית בכלל, שכן לא אצא להלוק ולא אהיה עוד תנא ופליג. פירוש הדבר חסל סדר פעילותי המפלגתית ונסתם הגולל גם על פעולתי העתונאית. טוב, זוהי הכרעה כבדה וקודרה מאד, אך איני רואה בטוס כבנה. גם שליחויות מדיניות מיוחדות — כגון שקיבלתי על עצמי הפעם — לא אוכל לבלא. — — —

יום ג', 6 בנובמבר

דוד בא להציע כי אתייעץ עם [המנהיג ההודי הנערץ, הסוציאליסט] ג'אי אפראקאש נאריאן בדבר ראיון נוסף עם נהרו. זה ימים אני מהלך במחשבה שמא כדאי לי לבקש פגישה שנייה בטרם אצא את הודו — דווקא על רקע התסבוכת החמורה וכדי להעמידו כחדש על עיקר הבעיה — — —

[נוכח פירסום אולטימטום בריה"מ לאנגליה ולצרפת להפסיק פעולתן הצבאית נגד מצרים, והודעת ארה"ב כי תתנגד לכל פעולה צבאית סובייטית —] שיטת הפעולה שלנו — יוזמה צבאית מוחצת, בלתי מסוייגת על ידי שיקולים מדיניים, מין תורת על חרבך תחיה בעולם שכולו תלות הדדית, מדיניות נוסח דוד המלך בתבל של הגובות שלשלת אטומיות — אינה אלא ספסרות בעתיד ישראל. ההיה ברור כה אנו עלולים לגרות — איזה שטן אנו עומדים להוציא מתוך הכד הסגור — ועינינו מה שעשינו בעיניים פקוחות תוך הכרעה שקולה, או שלגמרי לא נתנו דעתנו על התוצאות וסמכנו על כוחנו בלבד, אולי — אם באמת היתה הידברות מראש — מתוך שנשענו על שני הקנים הרצוצים [צרפת ואנגליה], שאף זה מעיד על קוצר ראות בין לאומי מבהיל? ברור כי העם והצבא נתעלמו לגמרי מכל סיבכי השיקולים האלה, אבל מה על האיש המנהיג את העם והמפקד על הצבא בשמו? הנצחון האדיר של צה"ל בלי ספק חיזק את היוהרה הלאומית המוכה סנוורים וניפח את הבטחון העצמי המופרז לאין שיעור בלאו הכי, והינה עכשיו נכון לציבורנו המונהג ככה והמוצא ככה לתרבות רעה והמובל לתהו — הלם מפתיע ואכזרי. ודאי, אפשר היה לומר מלכתחילה, ואפשר לומר עכשיו בדיעבד, כי מה בצע לנו בשלום העולם אם אין שלום לישראל, ולכן רשאית ישראל לזעזע מוסדות תבל במלחמתה על שלומה ובטחונה יען ממילא אין לה מה להפסיד. אבל היא הנותנת: איך יכון שלום לישראל אם הכל מסביב מתערער ומתמוטט, ולא עוד אלא שישראל נאשמת במילוי התפקיד של אב־בזקים? — — —

עוד מברק מוסר הודעת וולטר [איתן] במסיבת עתונאים. הוא מזהיר את מצרים לבל תחמיץ הזדמנות בלתי חוזרת לעשות שלום! מה פירוש האזהרה — מה נעשה לה אם תחמיץ ההזדמנות? ומניין שהיא להוטה אחרי ההזדמנות, או בכלל אחרי שלום? לפני ההתהוללות של הרהורי לב, wishful thinking אנגלי ממאיר במהדורה ישראלית גרועה ביותר. מישהו יכול לטעון כי הן גם אני בכל הופעותי מטיף לשלום כמוצא היעיל היחיד. אבל ההבדל הוא כי לדידי זוהי עמדה מדינית וטכסיס של טיעון — אפשרות של הצגת מטרה חיובית תמורה כל נסיון להתרכז בשלילה של גינוי — בעוד שבירושלים תקף בוראה את אנשינו בולמוס של אמונה מיסטית כי באמת השלום מאחורי כותלנו, אך ורק מכוח שהנחתנו על ראשו של נאצר מהלומה איומה ומפני שאנו עצמנו איננו רואים מוצא מדיני אחר מהמצר שנוצר. — — —

דוד בא ברעיון. ועידת מדינות קולומבו (הודו, פאקיסטן, בורמה, אינדונסיה, ציילון) נקבעה סופית. היא תתכנס בדלהי ב־12 לחודש זה. עלי לראות לפני כן כל אחד מהמתכנסים. הפאקיסטאני ממילא לא יבוא. אפשר לפסוח על האינדונסי. אבל את נהרו, בה סוחה ובנדרנייקה עלי לראות.

היססתי. הזמן בין סיום ועידת בומביי והתחלת ענין קולומבו בדלהי קצר מאוד, כמעט שאינו קיים. נניח אצא את בומביי לפני גמר הועידה — מה אם נהרו לא יקבלני? אם לא אראה את נהרו, האם כדאי לי לעשות את המאמץ רק כדי לראות אחרים? על כל פנים, אני נתון במצב מעיק ביותר כשאיני יודע בדיוק את רקע המאורעות ואת עמדת הממשלה בשאלות המכריעות המתייצבות עכשיו — גורל חצי אי סיני, עמדתנו בענין הכוח הבינלאומי, תגובתנו על איגרת בולגנין, יחסינו עם ארה"ב. על כל אלה עלי לאמר דברים ברורים אם אשאל, וזאת לא אוכל לעשות בלי סמכות מפורשת והוראות ברורות. הסכמתי לשלוח מברק אישי לבן-גוריון, להציג את הבעיה ואת השאלות. — — —

הייתי עד שקר

באמצע הארוחה הובא מהקונסוליה דואר שנתקבל מהארץ ובו מכתב מצפורה [רעיית מ"ש]. קרעתי את המעטפה ונעצתי עיני בכתוב. המכתב מ־30 באוקטובר, בדיוק לפני שבוע, מסחרת היום לראשית מיבצע סיני. מתואר אותו ערב שבו התחוללה העלילה וכיצד באה במפתיע ובמהדים — אם כי צפורה עצמה קלטה מפחו שעה קלה לפני שנודע הדבר ברבים ממקור כה סודי ומוסמך כדוד [דוד, אחיו של מ"ש] ומירה [גולומב] שבאו מתל־אביב וידיעות חשובות בפיהם. בשעה יותר מאוחרת באותו ערב שמעה צפורה ידיעות מוסמכות באמת מפי וולטר. היא כותבת: „ובכן אנו במלחמה. מאמש. לפי שעה אנו עושים מלאכתם של אחרים והלואי והאחרים יעמדו בדבריהם וקורבנותינו לא יהיו לחינם". היא מוסיפה כי יש אומרים: „אולי בכוונה ההחלטה אך חשוב היה לשבוע גם את שיקולו של משה".

ובכן עשינו יד אחת! לכאורה היה ברור לי הדבר מלכתחילה, מאז הופיעו כתבות בעתוני ניו־יורק — ודווקא במאמרים של האחים [ג'וזף וסטיוארט] אלסופ ב„הרלד טריביון" וגם ב„ניו־יורק טיימס" אגב הצדקת המעשה שלנו — המדברים על התקשרות מראש בינינו לבין הצרפתים כדבר ידוע ומוכח שאין להרהר אחריו. העתונות ההודית, במאמרים ובמכתבים למערכת, רועשת על תגליות אלה. אף על פי כן לא הרי סברות והשערות כהרי ידיעה מוחלטת, וכאן בפעם הראשונה דברים כדרבנות שהיקנו לי את הידיעה המוחלטת הזאת. צפורה מניחה במכתבה כי מה משרד כותבים לי על הענין במפורש אך דואר זה לא הביא לי שום מכתב מהמשרד — לא מוולטר ולא מארתור [לוריא] ולא ממישהו.

לא אמרתי לחברים שישבו מסביב דבר וחצי דבר, אך בתוכי נסערתי מהדש ותגובתי הפנימית הראשונה היתה: צעיתי שקר בנפשי! הייתי עד שקר כלפי ג'אי אפראקאש ואשוק מהטה, ופרים בסין, הצ'יף ביין וסולטן שהריר, הוועידה כולה, העתונות כולה, הציבור העצום ורב, פה ובעולם, אשר אולי עודנו מאמין כי משה שרת הוא איש אמת, ואם הוא אומר דבר בלשון כה נחרצת — יש להטות אוזן ולתת אמון. אך העיקר הוא כי ההלוך הלכנו בדרך זו שסופה קלון היסטורי, על כל פנים בעיני כל אומות אסיה, יען אין להסתיר מההיסטוריה את האמת וסופה של העובדה להתגלות ואזי נמצאנו בעצמנו מעידים — על־ידי הנסיון להסתיר את הסוד ולהכחישו קבל עם — כי יש בו דבר מחפיר בשבילנו. ועוד חשבתי כי על־ידי כזב ניסיתי לחפות על ברית אשר היא עצמה כתובת ביסודה. — — —

בלילה קראתי לדוד את המלים הגורליות שבמכתב צפורה ושוב אמרתי: „לא לי לנהל מדינה זו, אשר ניהולה כנראה לא ייתכן מבלי להזדקק להרפתקות ולתרמית. לשני אלה אינני מסוגל, אני אשקול סיכונים ולא אקפוץ להרפתקה. אני אזהר ולא אספסר בגורל. ועל הכל אני לא אשקר ולא אתן לאחרים הוראות לשקר. אין כאן צידקות והתגנדרות בה — זוהי הודיה במיגבלות וקבלת דינן. הדרכים שונות בתכלית. אין ללכת בעצה ובעצה אחת בשתיהן. המדינה מובלת בדרך שאינה שלי. העניינים הרחיקו לכת — נקבעו עובדות ניצחות והוקנו מרבג־ייסוד אשר אין להם תקנה בדור הזה, ואילו הדור הבא ממילא אינו שלי. צפורה מספרת כי היתה לה שיחה עם גיורא בסוכנות — ביום האחרון לעבודתו [כמנהל מח' הקליטה] שם — ושניהם הסכימו כי אין לקרוא לי לחזור בתנאים הנתונים. צפורה כותבת: „שנינו הבינונו היטב מה עינוי עובר עליך בימים אלה ואיזה מזל משונה יש לך — הן היום אתה עומד לראות את נהרו ואילו כאן ההחילה כל־הכה". — — —

[שלושה קווים (— — —) כסמנים השמטה לצורך קיצור שהתחייב אך ורק בשל פירסום קטעי היומן במסגרת העתון; בסוגריים מרובעים — ההערות המבהירות יעקב שרת].

(C) כל הזכויות שמורות ליורשי משה שרת

הרכב הנכסים
של קרנות בנאמנות
בנק המזרחי המאוחד בע"מ ליום 30.9.76
סך כל הנכסים 352,287,000 ל"י

הרכב הנכסים	„סלע" קרן נאמנות צבורה — שווי הנכסים	%	„שחם" קרן נאמנות — שווי הנכסים	%	„חלמיש" קרן נאמנות להכנסה חדשה — שווי הנכסים	%
אגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן וברירה						
נושאות ריבית בשיעור של 6.5% לשנה	14,142,000	7.70	9,550,000	8.21	3,431,000	6.54
נושאות ריבית בשיעור של 4% לשנה	50,149,000	27.32	17,649,000	15.18	15,715,000	29.97
צמודות ב־90% למדד המחירים לצרכן	19,531,000	10.63	4,556,000	3.92	6,083,000	11.61
אגרות חוב לפי ברירה	54,750,000	29.83	14,788,000	12.71	14,763,000	28.15
אגרות חוב צמודות למטבע חוץ	696,000	0.38	668,000	0.58	548,000	1.05
אגרות חוב ומניות הנסחרות במטבע חוץ	22,454,000	12.23	39,412,000	33.89	4,453,000	8.50
אמצעים נזילים במטבע חוץ	3,683,000	2.01	18,830,000	16.19	2,314,000	4.43
אגרות חוב ושטרי הון הניתנים להמרה במניות	5,911,000	3.22	3,503,000	3.01	1,338,000	2.55
מניות	8,503,000	4.63	7,095,000	6.10	3,155,000	6.03
אמצעים נזילים בל"י	3,760,000	2.05	246,000	0.21	611,000	1.17
סה"כ נכסים	183,579,000	100	116,297,000	100	52,411,000	100
תאריך ההנפקה	27.1.75		5.10.75		28.4.76	
עליה במחיר היחידה מיום ההנפקה	93.85%		43.94%		*18.35%	
תשואה שנתית	49.26%		43.94%			

* הדיבידנד הושקע מחדש

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

"איפה היה הצבא? מדוע הופקרה המערה?"

— שואלים תושבי קרית ארבע, המתריעים על "מחדל יום הכיפורים" בחברון, שהביא להתפרעות ואנדלית של ערביי חברון במערת המכפלה ✱ חיילים בחופשה התריעו מבעוד מועד על הסתערות קרבה של אספסוף מוסת אל המערה, אך קומץ חיילי המשמר "בלמו" את המסתערים בזרועות פסוקות ✱ אותה שעה שמר כוח צה"ל גדול על בית הכנסת "אברהם אבינו" מפני כניסת מתפללים יהודים

מאת **אהרון דולב**

עדים היינו, לפשיטת הרגל הסופית של מדיניות "הפוזה ה־הומאנית"", אמרו בחברון אחר הפוגרום. קרית־ארבע חזרה, פצועה בנפשה, מן הטכס הטראגי, בו נטמנו גווילי התורה המחוללים, ב־בית העלמין היהודי העתיק, לצד קברותיהם של טבוחי תרפ"ט — ובחלל האוויר, ה־רווי שנאת ג'יהאד, ניסרו סי־מני־שאלה מציקים.

איפה היה הצבא? למה הופקרה המערה? מדוע לא שעו להתראות שהתפלטו מאותות מוחשים של פוגרום מתמשך ובא? מיהו האחראי לחרפת ההחלל? על אחדים מסימני השאלה ינסו להשיב, להלן, עדי ראיה ושמ־עה, אנשי "הקו הראשון" בחזית ה־עימות בעיר האבות.

בידי אנשי מינהלת הקריה מצויה רשימת "כל פשעי", רשימה חלקית, שממנה עולה תמונה עגומה של "ג'י־האד שימסי". פעמים רבות בעבר חי־ללו מוסלמים את קודשי היהודים ב־מערת־המכפלה. איש מבין הנאשמים לא הובא לדין עד עצם היום הזה. תיקים נפתחו — ונסגרו:

✱ בשנת 1973 נמצאו ספרי תה־לים וחומשים קרועים, וגזירים, שרו־פים בחלקם, התפזרו ברוח, בחצר המערה ובמסדר המדרגות. הוגשה ת־לונה. איש לא נחקר. איש לא נעצר. התיק נסגר.

✱ בראשית 1974, נפרצו ארונות הקודש במערת־המכפלה. צירופים נעק־רו, "מעילי" ספרי התורה נחתכו ונפ־רמו בפרמו. הוגשה תלונה. האשמים לא אותרו. התיק נסגר.

✱ בתחילת 1975, גילה סמל הזה, פרוכת שסועה בסכין, באולם "אוהל אברהם" במערת־המכפלה. הודעה על כך נמסרה למושל הצבאי, שהגיע ל־מקום בלוויית חיילת, מצוידת בחוט ובמחט, ותפרה את הפרוכת בשקט. כלאכה המרושלת הושגה על ידי אנ־שי קרית־ארבע, שמיחו עליה, ותבעו הענשת האשמים. ללא הועיל.

כשהפכו הפרוכות למטרה קבועה להתנכלויות קנאים מוסלמים, הורה המושל לאנשי קרית־ארבע — "לקפל את הפרוכה לאחר השימוש", משמע בגמר התפילה, לבל... ידיחו את ה־מתפללים לדבר־עבירה.

✱ "מעשים כוהנים" נוספים: מגי־רות נעצו באולמי התפילה היהודיים, ובמחסן הריהוט המוחזק בידי הרב־נות הצבאית, הציתו אלמונים אש, ו־ערימת ריהוט, המשמשות את המת־פללים, עלו באש. ועוד ועוד.

בכל המקרים הללו ואחרים, לא נמצאו, כאמור, האשמים, וכל התיקים נסגרו.

יש להצטייד במקלות

בנובמבר 1974 הופיע ערפאת בעצ־רת האו"ם, ולאחר שבע שנות רגיעה לשפט מאבק, מלוות שורת תקריות, על זכויות התפילה במערת המכפלה — "עברו החברונים את כחוטים־ה־פוזה". מאות תלמידי תיכון מוסתים יצאו לרחוב ורגמו באבנים את אנשי כוחות הבטחון. הוראות ההתאפקות נשמרו בקפדנות, גם כאשר חיילים נפצעים הולכו, ונזיים, כידיהם של פורעים. במינהלת קרית־ארבע נת־קבלה הודעה טלפונית מהמושל: צ־פויה התפרעות אספסוף כדכי בשערי הקריה. בשום מקרה אין לפתוח ב־אש. יש להצטייד במקלות ולקדם ב־הם את ההמון הנוהר. תושבי הקריה צויידו במקלות. הפורעים לא הגיעו. בתוך המהומה כונסו תושבי הקריה לאסיפה — ומיתו על "הכנת סיבוב פרעות חדש בנוסח תרפ"ט".

ממשלת ישראל, באמצעות ירי ה־כוהן, החליטה, כידוע, שלא לכבד קבר בעלות יהודית, כשנת 1910, על בנין "הדסה" בחברון. ימי־כיפה מ־טעם האפוטרופוס על רכושה של ק־הילת חברון החרבה, שניתן לראשי קרית־ארבע, לטפל את בית הכנסת "חסד לאברהם", שבקומת הבית הגל־ינה, [illegible]

שר הבטחון, מר שמעון פרס, אמר: "...אין בדעת ממשלת ישראל לשנות כיצבים כמשפטיים על רכוש נטוש, הן במשטחים המוחזקים והן בישראל, הן של יהודים והן של ערבים".

ההורים נשארו "אויב"...

בתש"ח נכבשה חברון על ידי ירדן ובית "הדסה", ביחד עם שאר נכסי היהודים, עבר לחזקתו של "האפוט־רופוס על רכוש האויב", כלשון הח־קיקה הירדנית. ביוני 1967 כבשה יש־ראל את חברון, גילתה את כיבוש ירדן וירשה את שליטתה. אבל ההו־רים נשארו בחזקת "אויב", [illegible]

דברי שר הבטחון, אסור לשנות את הסטאטוס.

בקרית־ארבע התקשו לעכל מדי־ניות זו, ולא גרמו לכיבוד צווי המגי־עה שסגרו את האתרים המקודשים היהודים. באוגוסט נלקחו עשרות מ־תושבי הקריה, מבנין "הדסה" הצב־אי למעצר, חקירה ופתיחת תיקים ב־ממשל הצבאי. סביב בנין "הדסה" הוצבה מחלקת חיילים ומאז ובמשך כשישה שבועות, הוצג לעין־השמש חז־יון יומיומי מגוחך: קבוצות מתפל־לים, שנבצע מהם מימוש בעלות, ו־כניסתם אל בית הכנסת "חסד לאבר־הם" נחסמה בידי חיילים, ערכו מנ־יני־תפילה, תחת כיפת השמים, על שפת המדרכה הגובלת בבנין "הד־סה". אם ביקשו אנשי קרית־ארבע להפגין מורת רוחם מצו־המניעה ול־הרשים בדבקותם את הגורמים המוס־מכים, הרי שהרשימו רק את התוגים הלאומנים הקיצוניים בחברון הציר. אלה פירשו, כדרכם, את החזיון ה־פומבי הצלוב, כגזירה "אנטי־יהודית" והחלו "לשתף פעולה" עם השלטונות, נגד היהודים הבלתי־רצויים בחברון.

בשבת, ה־18 בספטמבר, ניתן האות וברד אבנים ושברי בקבוקים ניתך על ראשי מתפללים — וחיילים — בשערי בנין "הדסה". מכאן ואילך נפתח הסיפור; חמישה עשר ימים לאחר מכן, מידרדרת המהומה — ב־אין בולם ומעצור — לכחול יום ה־כיפורים בחברון — בהשתוללותם ה־ואנדאלית של מאות ערבים במערת־המכפלה.

ידי החיילים כבולות

תושב קרית־ארבע, יצחק שמעון (29), איש יחידה מובחרת בצה"ל, נמנה עם מניין המתפללים ליד בנין "הדסה": "סקילת יהודים באבנים, ב־הפגנה, חלק בלתי־נפרד מן הפעילות הערבית השוטפת בחוצ' העיר. בדרך כלל, מגיע השבאב מסמטאות השוק, אל קירבת האתרים היהודיים ושמורים מפני יהודים, ומשולב בזירת העימות האנטיוסי בין תושבי קרית־ארבע לח־יילים, כידיהם אבנים והסתת חרפות וגידופים. מכיוון שהוראות־קבע מח־מירות מצוות על החיילים התאפקות האוסרות עליהם הפעלת כוח ופתיחה בירי וחרותה, נופלת עלינו המ־שימה להדוף את הפורעים, לתפוס את הרוגמים ולהעבירם לטיפול הממשל, לא אחת נתוחה לפנינו החיילים, כי בהיות ידיהם כבולות, המשימות ה־בלעדית מכוונת נגדנו, הם חשים עצ־מם בטוחים יותר, כשאנחנו בשכח. וכך היה גם באותה שבת, ליד בנין "הדסה".

משהחל השבאב מידה אבנים, תפס יצחק מושל חברון, סא"ל בן־שחל. בעוד קבוצת המתפללים עוסקת במירדף א־חר הרוגמים, מופיע המושל. רכבו חודר אל זירת ההתפרעות. במינהן כל הרגימות השני. אחת האבנים פו־געת קלות את בתנו של המושל. אנשי קרית־ארבע, מדביקים ששה מידי א־בנים, גודרים ומוסרים אותם לידי כו־חות הבטחון. הפורעים מועברים למ־טה הממשל הצבאי, ותפילה־חוזרת, ששובצה, נמשכת עד לסיומה, בהשג־חת חיילי היחידה־המוצבת.

להערכתו של שלום שולי (24), תו־שב הקריה ועובד מפעל המתכת, גם הוא יוצא יחידה מובחרת בצה"ל. ו־משמש כמא"ז (אחראי לבטחון) בקריה — "החל הסיהור, עוד יום קודם לכן, משמע ביום השישי, ה־17 בספ־טמבר. מספר שולי: "מפתח המסגריה, הבחנתי, אותו בוקר, בקבוצת ערבים, העוסקת בבנית בלתי חוקית לרגלי הג'ילים, גבעת ברינת־המים, הכלולה בתחום השטחים המופקעים לפיתוח הקריה". שולי מיהר ודיווח, כמראה עיניו, לממשל הצבאי.

בנייה ערבית ב"שיטה ציונית"

בשש השנים שחלפו מאז סגרה ה־ממשלה שטח הר טרשי בן שלושת אלפי דונאמים, בצו רשמי, והועידה אותו לפיתוח קריה יהודית — תכנית כיועד ל־50 אלף נפש — מתנהל כמצ־ודירה ערבי שיטתי, אל תוחם "השטח הסגור". ככל שמתמיד הממ־של בהתעלמות עין מהפרת צווי, כן גברה להיסותם של ערבי חברון "לב־איליי" את השממות הסובבות את ה־קריה. אגודה הוקמה בחברון, המ־קבצת תרומות ומעודדת בינוי ב"שי־טה ציונית", במטרה לבלום ולהחניק את "התפשטות היהודים". כשנתיים פרח צנף הבנייה הערבית בשטחים, שהועידה ממשלת ישראל לקריה ה־יהודית. ובה הוטבו של הממשל, עי־דוד עיני העצומות "מפעל התנח־לות" רב־תנופה ולא הועילו אזעקות הקריה. כשהחלה הבניה הערבית ה־גיעה עד לגדר הקריה, יצאה, יום אחד, קבוצה מתושבי הקריה, איימה להרוס מיבנים בלתי־חוקיים, חוללה מהומה, גררה את הממשל להתערבות בלתי־רצונית, וחייבה את הערבים ל־עבור לשיטת בניה סכסנטיה.

שולי הזעיק, איפוא, את הממשל הצבאי, והמתין לתגובה בפתח המס־גריה: "הממשל שיגר קצין בדרגת סג"ם שהגיע כעבור שעה, הורה לבעל הב"ה ולקבלן להפסיק את עבודות הבניה, וחזר בלעוכה שבא. הוראת קצין הממשל לא כובדה. הבתים בע־ בשיטת "חומה ומגדל": עבדו כל ליל שבת ובבוקר גילינו אותם בשעת יציקת התקרה. שוב הזעקתי את ה־ממשל הצבאי ושוב הגיע אותו סג"ם. הפעם לקח הסג"ם את הקבלן עימו לחקירה. פועלי הבנין התפזרו. עשר דקות לאחר־מכן חזרו כולם, והמשיכו בקדחתנות ביציקת התקרה. הפעם הודעתי לממשל, שאנו מתארגנים לי־ציאה אל השטח".

כחמישה עשר בחורים מקרית־ארבע הקיפו את המיבנה הערבי, ביניהם ר־כז מינהלת קרית־ארבע, מנחם לבני, בן ה־25. הפועלים הערבים נטשו מ־לאכתם והתרחקו מאתר הבניה. הגיע הסג"ם בשלישית; לבני דרש מימוש החוק לאלתר, בין אם בידי הממונה על ביטחון, ובין בידי קבוצת "החו־צאה לפועל" הנוכחת במקום. לשת סרב עלה בולדוזר על המיבנה הבלתי חוקי ומחק מעל פני הקרקע.

ביצוע הריסה הבית הסעיר את ה־רוחות בחברון העיר. ראש העיר, חק־ואסמה, מכריז על שביתת מסחר, מ־גנה בכלי התקשורת את ההתגרויות ה־יהודיות ומאיים לשמוט מידיו את "ה־שליטה על תושבי העיר". בבתי הספר נישאים באוזני התלמידים נאומי הס־תה, מדברי ראש העיר ונכבדי המו־עצה המוסלמית. בתגובה מגיפים ה־סוחרים חנויותיהם והשבאב יוצא ל־בנין "הדסה", לרגום מתפללים יהו־דים באבנים.

יום ב', ה־20 בספטמבר, שוב נר־גמים מתפללים ליד בית "הדסה". הפעם יוצאים גם הסוחרים מפתחי ה־חנויות, ושעה שאנשי קרית ארבע דולקים בעקבות השבאב הפורע, מ־ידים בהם סוחרי חברון אבנים. כו־חות הבטחון צופים במתרחש, ללא התערבות.

פינוי באמצע "שמונה־עשרה"

במיפקדת אזור יהודה ושומרון מתק־יימת התייעצות קדחתנית, כיצד לס־גור את העיר חברון, מן המיסור...

חברון: הכדים ובהם ספרי התורה המחוללים מורדים אלי קבר. (צילם: חנניה הרמן)

הקבר, ליד בית "הדסה". ההוראות ניתנות על ידי "הרב הבטחוני הצ־באי", הן מיצמות, הלכה למעשה, בהתערבות מהירה המרצת נגד יהודים: ביום ה', ה־23 בספטמבר, בשעה 7.30 — עוד בטרם נאסף ה־שבאב החברוני למבצע הרגימה ה־שיגרתי, הורגים כוחות הבטחון ממ־קימת "המגיעה", ופורצים את מעגל המתפללים, "בכוח רבי" — בהתאם להוראה, שעליה העידו אחר־כך חיי־לי היחידה המסתפרת.

בבוקר זה נמנה הרב משה לוינגר על מניין התפילה: "היינו באמצע תפילת שמונה־עשרה", סיפר לוינגר, "כשלפתע הגיע סגן־המושל, סרן צבי בראלי. סגן המושל פנה אלינו, באמ־צעות רמקול ואמר: 'כי אנו מפרים את הסדר הציבורי'. עלינו להתפנות מיד. עלי להדגיש, כי מעולם לא ה־פרנו שום סדר ציבורי, אלא אם כן ניתן לכנות תפילה כהפרת־סדר. כל ההפרות נעשות תמיד על ידי השבאב המופרע, ומעודדים, המסיתים המגד־גרים. בפעם זו, עדיין לא הופר ה־סדר אפילו בידי הללו. הואיל והיינו בעיצומה של תפילת שמונה־עשרה, אסור היה להפסיקה, ולא יכולנו לפ־נות את הרחוב בו ברגע, כדרישת סגן־המושל. אבל ההוראה ניתנה; ו־הוחל במבצע הפינוי בכוח פיזי רב. התפללו לדחוף וגרור, והיה בזיון ק־שה. טליתות ותפילין נשמטו לארץ והערבים עמדו מסביב והביטו.

הרב לוינגר פנה אל סגן המושל "בנעימה": "איך מעז אתה להפסיק תפילת שמונה עשרה?" והוסיף: "אני מקבל עלי את האחריות על המשך נוכחותם של אנשים במקום, עד גמר התפילה".

אולם, הפיזור בכוח נמשך. המת־פללים חוזרים לבתיהם, בקרית־ארבע. הרב לוינגר נעצר: למחרת היום, הוא נקרא אל לשכת המושל, המוסר לידו צו מינהלי, המגביל את תנועותיו ואוסר כניסתו אל העיר חברון, לבגום מערת־המכפלה. ביום ג', השבוע, שעה שקרעי גווילי שבעת ספרי התורה המחוללים, הובאו לקבורה, בהלוויה המונית בחברון, האשים שר הבטחון, שמעון פרס את הרב לוינגר, כבזוי חיילי צה"ל לעיני הערבים, תושבי חברון ולעיני העולם כולו, בכך שה־ פגן לקרוע צו של המושל לעיני כל: שר־הבטחון הטיח האשמותיו בפני חברי כנסת מכל הסיעות; אך, השר לא דייק בבסירת העובדות, וככל הנראה, לפחות במקרה זה, האשמת לוינגר ב"ביזוי צה"ל לעיני הערבים", משוללת יסוד. באשר, קריעת הצו נעשתה, כנמסר, בלשכת המושל, ל־עיני המושל הרחק "מעיניהם של הערבים והעולם כולו".

"כיהודי" אמר לוינגר, "איני מכיר בצו המגביל תנועתו של יהודי בעיר־ האבות". אמר ויצא לשוטט בחוצות חברון. לוינגר כרם נעצר באשמת הפרת צו המושל.

המושל התפלל "מוסף"

במכתב, הנושא תאריך 6 בספטמבר 1976, חתום צקי' מושל חברון, עם העתק למפקדת יו"ש, מאשר המושל (להושב קרי. תארבע, מנחם זילבר) ביצוע — "עבודות חשיפה בבית הכ־נסת "אברהם אבינו". האישור כהי־קבל בפירושו הסביר — כהיענות לבקשת תושבי קרית־ארבע המחוי־ הלים, זה זמן רב, לשיקום האתר המקודש ולחידוש ימיו כקדם. כהתי־קבל האישור, ובד בבד עם עבודות החשיפה, מתכנסות, בשבתות, קבו־צות לתפילה בבית הכנסת העתיק. גם המושל עצמו, פירש מן הסתם, את אישור החשיפה, פירוש רחב. הראיה: ביום ב'. של ראש־השנה, ניצב המושל עצמו, לצד הרב משה לוינגר וקבוצה מתושבי קרית־ארבע, והתפלל תפילת־מוסף, בבית הכנסת "אברהם אבינו".

אולם, שעה אחדת לאחר מכן, בצאת החג, מתקשר המושל עם ראש־ הקריה, ובפיו הבשורה: "יש ל־פנות מיד את כל תשמישי הקדושה המיטלטלים מבית־הכנסת "אברהם אבינו". להמיהת אנשי הקריה, משיב המושל: הוראה מגבוה, סותם ואינו מפרש.

"בדקנו", מספר אריה רוזנברג (29), לשעבר יו"ר ועד הקריה, "הסתבר לנו, שביום החג השני, ביקרו שני קצינים בכירים בבית הכנסת אברהם אבינו, גילו תשמישי קדושה, והתמלאו זעם, ומיד עיצבנו בפני הגורמים המוסמכים, לאמור: כמתי וכי אישר שם תפילה. הרף להם כוחים לסלק אותם מבית הכנסת אברהם אבינו".

במוצאי החג, בישיבה בבית הרב לוינגר, נדונה הסוגיה — כיצד לב־הנ בבנייה החדשה. מיד מופנית קריאה אל הרב הראשי, הרב שלמה גורן, המתבקש להתערב אצל שר הבטחון ולבקש עיכוב ביצוע ההור־אה, כה גם עבודי תושבי הקריה, כפוי אישור תקף בחתימת המושל.

עם היוודע בציבור דבר פנייתו של הרב גורן אל שר הבטחון, כהמיד כי פרס את תושבי קרית ארבע, על פשעם: מעולם, הוא טוען, בשידור הזיז, לא ניתן שום אישור לתפילה, אלא רק אישור לחשיפה ושיקום. את דברי הבהרתו סיים מר פרס בהבעת פליאה: מכותי, בכלל, כהפ־ללים באתר בניה — שאל מר פרס.

היהודים נשארו בבית כנסת

"בינימום שאתר להחזיק משר בי־ בקבלה יהודית", — טוען רוזנברג, "שידע, כי מאז שבית־כנסת "אברהם אבינו" היה אתר־בניה, חלפו יובר...

מאות־בעשרים שנה, ששמש תפילה, בשום בית־כנסת, אינה נפגמת כתוצ־אה מעבודות שיפוץ הנצרכות בו". ובהעקצנות: "אמנם נכון, שאחד מ־דיבבי בית־הכנסת העתיק משמש מיפגע תברואי, משום שזו שנה עשירית לשלטון יהודי, שהוא מוסיף לשמש כמשתנה ציבורית. המשתנה הוקמה בו, בימי הירדנים, וכל הד־בוניו להסרתה, נתקלו עד כה באו־ זניים אטומות. וכאשר תושב הקריה, הפועל מבית־המועצות, פרופ' בך ציון סבגר — העוסק בשיקום בית העלמין הישן — ניסה לפרק את צנרת המשתנה ולהוציא, לפנות או־ זה, מכלל שימוש, הוא נעצר על כך, והוצא נגדו צו הגבלת־תנועה".

בד בבד עם הפנייה אל הרב גורן, מתקשר ראש מינהלת הקריה, אל ה־מושל הצבאי ומבקש עיכוב הליכי הפינוי בבית־הכנסת "אברהם אבינו", עד לגמר הטיפול ב"דרג המדיני". אולם, המושל ממלא אחר הוראותיו. הוא חוזר על דבר ההוראה "מגבוה".

לוינגר מתבקש למעצר

אומר אריה רוזנברג: "ביקשנו פסק־זמן, עד לכהרת יום הכיפורים, כדי לאפשר לנו להעביר את הרכוש בעצמנו, בצורה מסודרת. אולם, פי־נוי בית־הכנסת פוגו, כנראה, כמשי־מה בטחונית בהולה. המשימה הצב־אית בוצעה בהצלחה, בו בלילה. בידי חיילים, לעיניהם של תושבים ערבים בכיכר השוק, נגררו תשמישי הקדושה ופריטי הריהוט, וביה־הכנ־סת "אברהם אבינו" פונה והוחזר למצבו בתקופת הירדנים".

"חייבים להבין" — קוטעים יצחק שמעון, שלומי ורוזנברג, איש את דברי רעהו — "איננו ראים בזו עילה אמיתית לגביון המעצר. זה בצד פוליטי מובהק, שמטרתו חיסול הרב לוינגר. הדרגים הבכירים לא סלחו לו את עלבון כשלונם מחודש מאי השנה, כאשר לאחר מסע השמ־צה פרועה, זוכה תמתו ובית־דין צבאי, בהרכב שלושה שופטים, זיכה אותו מאשמת הפרת סדר וה־צלבת חייל".

רוזנברג: "המגמה ברורה: ליצור לרב לוינגר תדמית שלילית של קנאי דתי תוקפני".

רוזנברג: "אתה רוצה הוכחה, בב־קשה: באותה תפילת־חוצות, ליד בית־הדסה, שעליה יצאו הקצף והצו, השתתפו ארבעה־עשר איש. עשרות רבות מתושבי קרית־ארבע, קיימו תפילות, במשך שבועות רבים, לאור יום ובחשכת הלילה, ושום צו לא יצא נגד איש, מלבד הרב לוינגר".

לטענת רבים ממשתתפי הישיבה בבית לוינגר, ורבים אחרים מקרב קהל המתקהלים — לא זו בלבד שהרב לוינגר לא התנגד למעצר, אלא ביקש להתמסר מיד לידי אנשי משטרת חברון. הרב, המלומד במע־צרים וצווים, קם ממושבו בראש ה־שולחן, נוטל את הטלית והתפילין ופונה לעבר הדלת.

כפו על לוינגר לסרב

"כאן", אומר רוזנברג, "עצרו בעוז משתתפי הישיבה, ואמרו: עד כאן. כל עוד אתה נעצר על הפרת חוק תקף, רשאי אתה להיעצר. לא נניח לך להיעצר בגין צו שרירותי, הפוגע בזכות האזרחית היהודית שלנו כי־ יהודים, להתפלל חופשית בעירנו.

יצחק צרמוני, (40) אב לחמישה, מוותיקי הקריה, נטל חלק בשידול הרב לוינגר, לבל יאות להיעצר: "לוינגר מסמל את קרית־ארבע, ה־מסרבת להיכנע למדיניות הופסת, ש־הועידה לה תוהו־ושבב ועתיד של

(המשך בעמוד 42)

הירדין בו קונים שטיחים ישר מהמקור!

יריד הענק של יוסף מלך השטיחים!

ביריד הענק שעורך יוסף מלך השטיחים

במוצאי שבת 9.10.76 בשעות 19.00-23.00

תמצאי מבחר עצום של שטיחים גדולים, בינוניים וקטנים, צבעוניים וחלקים, יפים ו...יפהפיים!

- הנחות ענק
- מתנה לכל קונה
- הובלה חינם לבית הלקוח.
- מבצע מיוחד במחלקת השטיחים מקיר לקיר: הובלה, מדידה, חיתוך והדבקה־חינם.

בואו ליריד של יוסף מלך השטיחים!!

- מוסיקת רקע נעימה.
- יעוץ מקצועי ומהימן.
- כבוד ומשקה קל.

שואב אבק מכבי חינם! לכל קונה

בואו לראות שטיחים כיד המלך.
בואו ליריד של יוסף־מלך השטיחים!!

יוסף מלך השטיחים

בית מרס, הרצל 158, ת"א. טל' 829188

...ן המתנגדים

"חלמיש"
...מקורות להכנסה חדשה

%	... הנכסים
6.54	3,431,000
29.97	15,715,000
11.61	6,083,000
28.15	14,763,000
1.05	548,000
8.50	4,453,000
4.43	2,314,000
2.55	1,338,000
6.03	3,155,000
1.17	611,000
100	52,411,000

28.4.76
*18.35%

هكذا من الأصل

חנוך ברטוב

הפרט הקטן

קול יעקב בשובו מחברון

יעקב איננו שם בדוי. זהו אדם אמיתי מאוד, מבורך ברגישות לא־רגלאית לכל „השאלות הגדולות" של עם ישראל. אומר עליו עוד, שעלה בנעוריו במסגרת עליית־הנוער, התחנך בקיבוץ, בעל השכלה גבוהה ועוסק בתחום מדעי נכבד, לוחם ומכה צה"ל.

בדורות קודמים היתה נקשרת לעתים בין אנשים שלא התראו פנים אל פנים אפילו פעם אחת ידידות־עט. היתה תרבות שלימה של חליפת־מכתבים, ויש ספרות עשירה של איגרות, שמחבריהן העלו אותן לרמה הגותית וספרותית גבוהה. דורנו הוא דור־הטלפון, וגם הקשר בין יעקב לביני הוא בעיקרו מין ידידות־טלפון, המתחדשת בכל פעם שמתרגש עלינו אחד המאורעות, שארצנו הקטנה איננה עניה בהם.

בליל רביעי זה, קרוב לחצות, גיליתי כמה בעצם עדיפה האיגרת על ההתפרצות הלא־צפויה, המסוערת והלא־שקולה של הטלפון. ממש בשובו מחברון, מן ההלוויה שנערכה לגווילים המחוללים, טילפן אלי יעקב. זו לא היתה שיחה, כי אם התפרקות היסטרית של סערת־רגשות. היו בפיו דברים קשים נגד הדברים שפירסמתי באותו יום („מלחמת ה־קבר הקדוש") — וחשוב יותר, כלפי מעשיהם ומחדליהם של המוסדות הממלכתיים, שלפי תחושתו יש להם „מנטאליות של גיטו". הוא חש, כך אמר, משהו שלא ידע מאז עלה בנעוריו מאחת מארצות־ערב.

יעקב איננו שומר־מצוות ולפי עדות עצמו לא צם גם ביום־הכיפורים הזה. קבוצת־ההתייחסות שלו היא „אחדות ה־עבודה". אבל לאחר מה שראה בחברון, הצהיר, הריהו מצטרף ל„גוש אמונים".

מה ראה? בעיקר טען נגד החיילים המרובים שהובאו לעיר, ולא כדי למצות את הדין עם עושי ה„פוגרום", כי אם, ואני מצטט: „לשמור על המחבלים שישבו בבתיהם וצפו במצעד הצבאי, בטלוויזיה המצרית".

המונולוג שלו הסתעף לעניינים אחרים, לכל מה שצריך תיקון במדינה הזאת, כולל „פרשיות" מוכחות. וכן אותה פרשה הנחקרת עכשיו על־ידי המשטרה והדברים נוספים, שאיני יכול להתייחס אליהם אלא כאל שמועות קלוטות מן האוויר.

■

בזה בעצם נסתיימה אותה שיחה — אם אפשר לראותה כשיחה — עם ידיד־הטלפון היקר שלי. כלומר, בלא־כלום. נסיונותי המבוכמים לפתח כיוון מחשבה שונה לא עברו לקצהו האחר של קו־הטלפון. לא לכך נוצר.

יכולתי להסתפק במה שגם הצעתי לידידי, — שנתקשר זה עם זה מחדש בעוד שבועיים או שלושה, לכשתחול איזו רגיעה. אבל — אני מודה — הוא הצליח להכניס ללבי איזה אי־שקט. חבל שאיננו חיים בדור כותבי־האיגרות. עד שהיה הוא מכנס את דבריו על הכתב, עד שהיו מגיעים לידי, עד שהייתי אני מחבר תשובה יפה — היה הכל מבליע הכל לובש צורה שקולה ומאוזנת יותר.

אבל זה אינו דורנו. אנחנו מתפוצצים ברעשים, במלים מחודדות, בקולות צעקתנו וקולות זולתנו. אין לנו חודש לשתי איגרות בעניין הזה. מי יודע כמה מהומות חדשות תתפוצצנה מעל לראשנו — ותשכחנה כליל — בטרם ייצא החודש!

ידיד־הטלפון שלי ירד מן הקו, אבל קולו אינו מניח לי. אנסה לשוב ולומר בכתב מה שלא הצלחתי לצעוק לתוך האפרכסת.

■

נתחיל, מדבר פשוט — לבוד את האמיתי מן המדומה.

האם באמת יש כאן איזו התחלקות בין „נאמני ארץ ישראל" לבין מי שאינם ציונים?

בימים אלה עיינתי במחקר המקיף על „ערכים ועמדות של הנוער היהודי הלומד בישראל", שנערך על־ידי שולמית לוי ואליהו לואיס גוטמן מן המכון למחקר חברתי שימושי. צודקים החוקרים בקביעתם, שמחקר זה תורם בין השאר ל„הפסקת ויכוחי־הסרק וההצהרות הבלתי־מבוססות על עובדות לגבי הנוער הישראלי". המחקר הקיף 5000 נערות ונערים בבתי־הספר העל־יסודיים לסוגיהם והוא חזר בקיץ 1975 על רוב הנושאים, במדגם ארצי מקביל, של מחקר שנערך בקיץ 1973, לפני מלחמת יום הכיפורים.

בין שאר המסקנות מתברר, כי „הנוער הלומד מכבד את עצמו, אישיותו, יהדותו ומולדתו". למעלה מ־90 אחוזים רואים עצמם חלק מן העם היהודי בעולם. ברובם המכריע קשורים נערים אלה לארץ; רובם רואים עצמם כציונים, מגיעי הזדהותם (לפי הערכתם העצמית) קשורים להיסטוריה היהודית בזמנים התנ"כיים, או (לפי הערכה אובייקטיבית) לקשר עם המסורת הדתית. בניגוד למצב במדינות המערב, אין פער חד בין הדורות בישראל.

אלה הם ממצאים שקשה מאוד לחלוק עליהם, משום שהם מבטאים מציאות עובדתית שנחקרה היטב.

לכן מן הראוי שנפסיק לחלק זה לזה ציונים בעניין הזיקה לארץ ולרעיון הציוני.

■

מכאן לשאלה שניה — הנטמנה העקרונית להחזרת שטחים. המחקר מגלה, כי הצעירים נכונים פחות מן המבוגרים להחזיר שטחים, אבל גם כאן וגם כאן לא נמצא קשר בין ההזדהות הציונית לבין נושא החזרת השטחים.

להבדלים סיבות שונות — העדר ההזדהות הציונית איננו אחד מהן.

את זה כדאי לכולנו לזכור גם בשעת רתיחה, כמו זו שהתלקחה השבוע.

■

אילו היתה לי אפשרות, אומר הייתי את הדברים האלה קודם־כל ליעקב, ידיד־הטלפון היקר שלי.

מכאן הייתי חוזר לשניים־שלושה עניינים, שחלילה לנו להחדיר למוחנו שלנו, ודאי לא למוחם של אחרים.

מה הדיבורים האלה על „פוגרום" ועל „מנטאליות של גיטו"?

אנחנו בודאים רוחות ואחר־כך אנחנו יוצאים נגדן למלחמה.

המציאות הפשוטה היא, שזו השנה העשירית מחזיקה מדינת ישראל בכל השטח שממערב לירדן. מתנהל ויכוח רציני על העתיד, לא יכול להיות ויכוח על ההווה. יש הטוענים, שרצוי למדינת־היהודים שלא תכלול בשטחים המיושבים בצפיפות ערבים, ויש הטוענים שלא ייתכן לנו להחזיק בשטחים אלה, ומוטב שנערך — נפשית, צבאית, מדינית — ליום הזה. יש שאינם חוששים לא מזה ולא מזה. כך לגבי העתיד.

אבל האם היום שולטות חברון, שכם, רמאללה, יריחו בגנו. והן עזובות בגו פוגרומים?

מי שמתאר כך את המציאות בודה דברים מדמיונו. גרוע מזה, הוא ממציא נימוקים בידי מי שמתארים אותנו כבלתי־מסוגלים להתמודד עם המציאות הזאת אפילו באופן זמני, כבעלי פיקדון. יותר מתשע שנים מתמודדים אנחנו להבליט את כל סימני השקט הנורמאליות שבמציאות המסובכת הזאת. וזה תוך הדגבת כוחנו לעבור מדי כמו זה שהתעורר ב„יום האדמה". פתאום צועקים אנחנו — „פוגרום", „גיטו".

■

מכאן למערת המכפלה ולחילול ספרי־התורה.

אני שותף לרגשותיו של ידידי יעקב, הגם שאינו מדקדק לא בקלות ולא בחמורות. אין יהודי — הייתי רוצה לחשוב שלא רק יהודי — שלא יזדעזע מן המעשה הזה.

אבל אפילו חילול בית־כנסת בחברון חמור פחות — ולא יותר — מחילול בית־כנסת במקום כלשהו בתפוצות־הגולה. זה לא מתחיל להיות דומה גם למה שקרה בחברון בתרפ"ט. יותר מזה: רבים מבני־הארץ זוכרים מה שאין כותב שורות אלה שוכח — שיירות לגוש עציון שהשתתף בהם בתש"ח, דרך הרי חברון ובית־לחם, כשהיינו באמת מעטים ודלים והיינו היד כמעט הפקר. כמה חברים נותרו בדרך הזאת!

זה מצבנו היום בחברון? יש בכלל מקום להשוואה?

אדרבה, מה שקרה חייב תגובה שונה בתכלית מן ההתפרצות ההיסטורית, תגובה של מי שבידים היום הכוח לצבע את מפת ארץ־ישראל והתבונה לעשות זאת כהלכה. בשלווה, מתוך הקפדה על החוק, בנחרצות.

■

הקשה מכולם — ההדגשה של העניין הדתי.

כאן יש ממש ליקוי־מאורות. מן הצד הערבי הקיצוני ישנה מגמה חוזרת להפוך את הסכסוך הארצישראלי למלחמת דת. התחיל בזה המופתי הירושלמי. הוא הפך את המיסגד לבמת הלאומנות הזוחה כל פשרה עם היהודים. הוא גייס את הקוראן. הדור־המאיוק אחריו כל מי שהתעקשו להציג את היהדות כדת ולא כלאום. את המאבק נגד תנועת השיחרור הלאומית שלנו ביקשו הם שוב ושוב להציג כ־ג'יהאד, והדבר חזר וניטנה עד למלחמה האחרונה שהוגדרה כ„מלחמת הרמדאן" וכ„מיבצע באדר".

לנו יש עניין לתת יד לשקר הזה?

זה נוגד גם את האמת וגם את האינטרסים המדיניים הבסיסיים שלנו. האיסלאם מקיף אוכלוסיות ומדינות שאין להן כל שייכות לא לסכסוך הארצישראלי ולא לאומה הערבית — מן הפיליפינים ואינדונזיה ואסיה המרכזית ועד לאפריקה השחורה. האיסלאם, כמו הקאתוליות, כמו הפרוטסטאנטיות, הוא סיפור לעצמו. זה לא הסיפור הארצישראלי.

כאן ההבדל בין האופן שבו מציעים אני ושכמותי לראות את המאורע המכאיב במערת המכפלה לבין הניסוח הנורא שנופח על־ידי אנשי קרית־ארבע, ועמהם מנהיגים דתיים וחילוניים נכבדים בישראל.

לא משום שלנו יש „מנטאליות של גיטו", כי אם משום שאת הסכסוך הזה מעוניינו החיוני לצמצם לתחום הממלכתי ולא להרחיבו למימדים תיאולוגיים. לא משום שאנחנו פחות ציונים, כי אם משום שאנחנו קודם־כל עוסקים בציון.

■

זה ויותר מזה ביקשתי להשיב בטלפון לקול יעקב בשובו מחברון. אבל הרעשים, למרבה הכאב, מחרישים את הקולות.

אני לא מחכה לטלפון. אני מתגעגע לימי חליפת־המכתבים. לדברים המנוסחים בקפדנות, לכתיבה התמה.

על קפה הפוך

הנרות

שיך מסגד האיסלם שבחברון מאמין
באלוהי אברהם, הקרוי אל־חליל.
גם רבה של חברון אינו בראהמין,
או רועה־אליל.
רומים עלי כשני נרות־תמיד, דולקים
בקדושה יתרה של מעלה!
זה לפני אלוקים,
זה לפני אללה!
קוננו בשמים, אל אחד ורם,
שלא משנה לו ולא מכפלה!
שימם תחת לאיפה,
— שאם יגדל אורם —
תגבר האפלה!

האופטימיסט

לאיציה

הוא נולד
בחדר ילדים שכתליו
משוחים אך ורוד. ימי הוד־ —
כלומר כד החלב,
המעוטר פיטם רך וורדרד —
עברו עליו
בעריסת עץ־מהגוני מחוטב,
שבה הרטיב ובה נרטב.
וורודה שנתו.
ורודים חלומותיו.
בזאבנו לחופתו, עז כארי,
שמוחה שמחה רבה ובורש זיגו
נשא את פרח הסגולה, הרזומרין.
סימן רואי והדרות לזוג.
סמור היה, בצדק רב,
שעלמנו הוא פרוזדור לבא אחריו.
אך מי הוא שילין
על כי אין דוחקים בו עוד
לבוא אל הטרקלין?
בהצטלצל, על אף הכל, פעמוניו
תמהנו על זרות המרוזה:
שתי לחייו היו מלאות. פניו —
ורודות כיין רוזה.
יש אופטימיזם שקשה לשבור.
שכמו הים — לא יחסר ולא ימעט.
לא בלי קנאה זהרדנו יחד, אל הבור.
את ארוננו — צבוע ורוד מאוד!

יהודי ארה"ב חדלו 'לענות אמן' על כל מה שנאמר בירושלים

כשלון המאבק נגד אספקת טילים אמריקנים לסעודיה ובעד החרפת התקנות נגד החרם הערבי עורר את שאלת משקל יהדות ארה"ב — כגורם פוליטי ✶ בהנהגת הרב א. שינדלר אין המנהיגות האמריקנית מוכנה לקבל „הנחיות" מישראל. אם כי היא עומדת הכן להיאבק על כל עניין ישראלי

מאת **שמואל שגב**

המימשל האמריקני הכשיל את יוזמת הקונגרס הן במניעת מכירת טילי אוויר־קרקע מדגם „מאווריק" לערב־הסעודית והן בהחרפת תקנות נגד החרם הכלכלי הערבי נגד ישראל, ולהצלחתו זו משמעות ה־חורגת הרחק מעבר לתחום שני עניינים אלה.

הכשלת יוזמת הקונגרס מצביעה על התחזקותו של תהליך שהסתמן החל כ־מלחמת יום הכיפורים, ועיקרו שהכוח ה־פוליטי היהודי בארצות־הברית עדיין כוחו עכו להאבק למען ישראל ולהכשיל יוזמות הקשורות בישראל, אך כוח זה מוגבל יותר ויותר לגבי יוזמות הקשורות בארצות ערב.

תהליך זה השתקף בראשונה בשאלת מכירת שישה מטוסי תובלה צבאיים מ־דגם „הרקולס" למצרים. אף שהמימשל ראה בעיסקה זו ניצנר „יחסים צבאיים" עם הנשיא סאדאת ולמרות הביקורת ה־חריפה בקונגרס על הכוונה לספק נשק וציוד צבאי לשני הצדדים היריבים ב־מזרח־התיכון, לא יכול הממסד היהודי להכשיל את העיסקה, והוא הדין במכירת הטילים לערב הסעודית והחקיקה נגד ה־חרם הכלכלי הערבי. גם בשני מקרים אלה הוגדרו יוזמות המימשל כמשרתות אינטרס לאומי אמריקני. בהיעזרו בלחץ הכלכלי האדיר של חברות הנפט ושל אילי התעשייה האמריקנית, בלם המימשל את הלחץ היהודי־אמריקני והכשיל את מאבק ידידי ישראל בקונגרס.

● היהודים במימשל פורד

אין ספק: ההשפעה הפוליטית היהודית בארצות־הברית עודה חזקה מאוד וביכולתו של הממסד היהודי להאבק בתוקף רב למען ישראל. על אף היותו „מרופד" במיליארדי דולר, נחות מנוף השתדלות הפרו־ערבית בארצות־הברית בהשוואה לפרו־ישראלי. במימשלו של הנשיא פורד שני יהודים — שר החוץ ד"ר הנרי קיסינג'ר ושר המשפטים ד"ר אדוארד לוי; יש שני מושלי מדינות יהודיים (במרילאנד ובפנסילווניה); שלושה סנאטורים (יעקב ג'אביץ מניו־יורק, אברהם ריביקוף בקונטיקט וריצ'ארד סטון מפלורידה) וכ־20 חברי קונגרס יהודים.

מחוץ למימשל הצלחתם של היהודים גדולה מאד. אחד מכל חמישה פרופסורים באוניברסיטאות המעולות בארצות־הברית יהודי, וכ־90 אחוז של כלל הנוער היהודי לומדים לימודים גבוהים. השפעתם של היהודים בספרות, באמנות, בעתונות ובשרותי הטלוויזיה, עולה לאין שעור על זו של כל מיעוט אתני אחר בארה"ב ובהשוואה למספרם באוכלוסיה היא הגדולה ביותר.

השפעתם של היהודים על האווירה ה־אנטי־מימסדית בעת מלחמת וייטנאם ו־פרשת ווטרגייט ניכרה במיוחד ופעם אחת, בעת ביקור ראש הממשלה לוי אשכול בארצות־הברית, ביקש הנשיא ג'ונסון לפעול למיתון ההתנגדות היהודית כלפיו בשאלת וייטנאם.

גם כיום הייצוג היהודי במחנות הצוורים של המועמדים השונים לנשיאות או לקונגרס מרשים מאוד, שלא לדבר על כך שבקבוצה היהודים (באנשי הכנסיה האפיסקופאלית) עומדים בראש הסולם החברתי, התרבותי והכלכלי האמריקני.

● מעדיפים ניהול וארגון

אף על פי כן, היהודי האמריקני טרם נעשה „הומו־פוליטיקוס"; גם אם נהליך לעסקנות פוליטית, עדיין הוא נרתע מ־ההתמודדות על עמדות אספקה והנהגה פוליטיות. היהודים, אף שהם משתייכים לאליטה האינטלקטואלית, נשארו מחוץ לממסד הפוליטי ומעדיפים ניהול וארגון מאחורי הקלעים על פני התמודדות על כיבוש עמדות הזנה פוליטיות כלל־ארציות.

הקהילה היהודית האמריקנית מונהגת על־ידי קולקטיב של עסקנים שנאמנותם נתונה בראש ובראשונה לקהילתם המקומית או לארגונם. בעיית הזדהותם עם ישראל מורכבת יותר מכפי שנראה במבט ראשון, והוא הדין במערכת היחסים שלהם עם המימשל מזה ועם מדינת ישראל מזה, שהיא יותר דו־ערכית מכפי הנראה.

אכן, אף שהדבר נראה כפרדוקס, ככל שמתרחבת המעורבות האמריקנית בענייני הבוחר־התיכון כן מעמיקה המעורבות היהודית האמריקנית בענייני ישראל. מנהיגי הקהילה היהודית אמריקנית הבינו בחושם הבריא שאם בנושאים פנים־אמריקניים עובד מיקלם הפוליטי ביחס ישיר לכוחם בכלל האוכלוסיה (כ־3 אחוזים מכלל 220 מיליון תושבי ארצות־הברית), הרי ביחס לישראל הם נהנים כיחס מרדף שכמנו לא נהנה שום מיעוט אתני אחר בארצות־הברית.

הרב א. שינדלר
שיתוף במיבוט קווי פעולה

● תובעים שיתוף בהכרעות

מעורבות זו פתחה לפני יהודי ארה"ב לרווחה את שערי הבית הלבן ואת דלתות המימשל וכחזקת את העסקן היהודי המקומי בעיני אנשי קהילתו. על כן לא ייפלא, כי למרות כינויא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן, סען ראשון לשיתוף הגולה היהודית בהכרעות הפוליטיות של ישראל — רעיון שדוד בן־גוריון שלל אותו בחריפות — מתרבים עתה הקולות היהודים בארצות־הברית התובעים שיתוף רב יותר בתהליך ההתייעצויות שלפני גיבוש ההחלטות המדיניות בישראל.

יעקב שטיין
פגישות קבועות עם הנשיא

תופעה זו ניכרה כבר לפני מלחמת יום הכיפורים, אולם היא נתעצמה אחריה. לא אחד מבין מנהיגי יהדות ארצות־הברית אומר, כי טעויות בשיקולים ובהערכות של המנהיגות הישראלית אימתו מה שהיה ידוע זה כבר, כי לא רק מציון תצא תורה ולא כל התבונה היהודית התרכזה בירושלים דווקא.

הדוגל המובהק ביותר בגישה זו הוא הרב אלכסנדר שינדלר, נשיא „מועדון הנשיאים" — הארגון הייצוגי ביותר של יהודי ארצות־הברית, המהווה כעין פדרציה של 34 האירגונים היהודיים החשובים ביותר בארץ זו.

רוז מצקין
נשיאת ארגון „הדסה"

שלא כפדרציה הציונית, המאגדת את הסתדרות ציוני אמריקה ואת כל התנועה הציונית, כאגד „מועדון הנשיאים" ארגונים ציוניים ובלתי־ציוניים; כוחו אינו בהנהגתו אלא באירגונים המסונפים אליו, ונשיאותו עוברת במחזוריות בין מנהיגיהם.

גם אם ידע „מועדון הנשיאים" עליות ומורדות מאז הוקם על־ידי ד"ר נחום גולדמן, מודים הכל כי הוא רכש עמדה מוכרת יותר בתקופת כהונתו של יעקב שטיין כנשיאו, בשנים האחרונות של נשיאות ניקסון ובעיצומה של מלחמת יום הכיפורים. המאבק בענייני יהודי ברית־המועצות, הסיוע הכלכלי והצבאי האמריקני לישראל, הפעלת ה„רכבת האווירית" במלחמת יום הכיפורים — כל אלה העניקו לפתע חשיבות כלל־אמריקנית להנהגה היהודית, וכפירות הצלחתו של יעקב שטיין במיסוד הקשרים בין המימשל וההנהגה היהודית נהנים עכשיו יורשיו — גם בעבר היו נפגשים מנהיגים יהודים עם ראשי השלטון, אולם בימי יעקב שטיין נתקבעה שיטה של פגישות קבועות בין הנשיא ושר החוץ שלו ובין חברי מועדון הנשיאים.

● „לא כל ישראלי סופרמן"

ככל שהיו למנהיגים היהודיים השגות על מדיניות ישראל, הן לא השתקפו כמעט מעולם בפומבי, וביחוד דברים אמורים בימי כהונתו של יורשו של יעקב שטיין, הרב ישראל מילר, איש עניו ומצניע לכת, שטובת ישראל היתה תמיד ראשונה לנגד עיניו.

לא כן עתה, בימי כהונתו של הרב אלכסנדר שינדלר, ראש התנועה היהודית הרפורמית בארצות־הברית, המאגדת כ־700 קהילות שבהן מאורגנים יותר ממיליון יהודים, וליברל ההולך בדרכי ד"ר נחום גולדמן ופיליפ קלאצניק. אלכסנדר שינדלר, יליד גרמניה, בן חמשים ושתיים, הכריז כי „לא כל ישראלי הוא סופרמן" ונוכח ירידת קרנה של ההנהגה בישראל ביקש לשתף את מנהיגי יהדות ארצות־הברית בהתייעצויות על מאבקי ישראל בארצות־הברית.

מייד אחר שנבחר גרס כי אם בעבר נהגו המנהיגים היהודים באמריקנים לעלות לירושלים כדי לשמוע מה בפי ממשלת ישראל ולחזור לארצות־הברית עם „הנחיות" לפעולה, הרי עתה לא תעמוד יהדות ארצות־הברית לפני עובדות מוגמרות ועליה להיות שותפה בגיבוי קוי הפעולה.

אי־אפשר היה לתת פומבי לגישה כזאת אילמלא היתה הקרקע פוריה לקליטתה. ואומנם, החברה בארצות־הברית נעשתה ביקורתית יותר עד שאי־אפשר להפעיל ציבור יהודי גדול בלי להקנות לו תחושת שותפות.

אין פירוש הדבר שיהודי ארצות־הברית פחות נאמנים לישראל, אלא שלדעתם אם יענו „אמן" אחר כל החלטה ישראלית ויעמדו רק בת־קול לישראל לא יהיה המימשל זקוק להם, שכן יוכל לבוא בדברים היישר עם נציגי ממשלת ישראל.

● הבשורה שלא באה...

שינדלר נתמך בגישתו זו על־ידי מרבית חברי מועדון הנשיאים, ובעיקר על־ידי מיסדר „בני־ברית", ארגון „הדסה", שלושת ארגוני הרבנים — בנשיאות הגברת רוז מצקין — של התנועות הדתיות היהודיות (האורתודוכסית, הקונסרבטיבית והרפורמית), וראשי הקונגרס היהודי אמריקני והוועד היהודי אמריקני. זיקתם של כל האירגונים האלה לישראל איננה מוטלת בספק ונכונותם להתגייס לפעולה למען כל נושא המעיק על ישראל בלתי־מוגבלת. אולם מאז כשלון „כנס הסולידאריות" שזימן ראש הממשלה יצחק רבין בירושלים — מייד למחרת החלטת האו"ם בעניין הציונות — שוכנעו מנהיגים אלה כי ייתכן שבשאלת המאבק למען ישראל בארצות־הברית יצליחו להשיג תוצאות יותר טובות אם ייאבקו בדרכם ועל פי שיטותיהם.

עתה, לאחר כשלון המאבק בקונגרס בעניין החרם הערבי ומכירת הטילים לסעודיה, ניכרת מגמה לבחון נושאים אלה מחדש. ההנהגה היהודית האמריקנית צפה בשנה הבאה מיבחן קשה ליהודי ארצות־הברית, שכן עלולה להתגלות סתירה בין המחוייבות האמריקנית הגלובאלית ובין המדיניות האמריקנית במזרח התיכון ומחוייבות ארה"ב לישראל. נוכח מיבחן זה אין מנהיגי יהדות ארצות־הברית תובעים שיתוף בתהליך קבלת ההחלטות של ממשלת ישראל, אך הם תובעים לעצמם זכות להשתתף בהתוויית קווי הפעולה שיינקטו על־ידי ממשלת ישראל בעת שיתחדשו יוזמות השלום האמריקניות ובעת שיגבר הלחץ האמריקני להסדרים נוספים באיזור.

ממשלת ישראל חייבת איפוא לבחון ביסודיות את שאלת היחסים עם יהדות ארה"ב אם אינה רוצה להיות מופתעת על ידי הצלחת המימשל האמריקני הבא להבקיע דרך אל שורות ההנהגה היהודית — ולהחליש את עוצמת המאבק של ישראל.

„הקשר ההולנדי" של לודווינה יאנסן

מעצרה של הצעירה ההולנדית שפך אור על הארגונים השמאלנים בהולנד, התומכים בג'ורג' חבש ובוודיע חדד, מתאמנים עם טרוריסטים ערבים ומטרידים את ממשלתם

לודווינה יאנסן
הצעירה ה„תמימה" שותפה למחבלים הערבים

מאת ה. בלייך
סופר „מעריב" בהאג

ה עיר ברדה בדרום הו־לנד מונה למעלה מ־מאה אלף תושבים. מצויה בה האקדמיה הצבאית המלכותית ההולנ־דית, והיא ידועה בחגיגות ה־קארנבל העליזות שלה. והנה, לפתע עוררה העיר ברדה תשו־מת-לב בין-לאומית כמרכז של קבוצות טרור פרו-פלשתי־נאיות: מברדה באה הצעירה ההולנדית בת ה-23, לודווינה יאנסן, שעכשיו יהיה לה פנאי רב להרהר בגורלה בכלא ישר־אלי. ייתכן שבמוקדם או ב־מאוחר תקלל צעירה זו את ג'ורג' חבש, שארגונו „החזית העממית לשחרור פלשתין" הטיל עליה את המשימה ה־נפשעת להכשיר את הקרקע — יחד עם ידידה בן ה-31, מאריוס יובורג, היושב עכשיו בתא כלא בבומביי — לחטי־פת מטוס.

איש בברדה לא היה מעלה על דעתו, כי הצעירה ההולנדית הח־ביבה היא טרוריסטית. לודווינה יאנסן עשתה את הרושם, שהיא מתעניינת יותר בגידול דבורים מ־אשר בפעילות טרוריסטית עקובה־מדם. מעצרה בנמל התעופה בן־גוריון מכמש בימים אלה נושא לשיחות נסערות בבתי-הקפה ה־קטנים סביב כיכר השוק הגדולה בברדה.

■ תחילת ההידרדרות

לודווינה יאנסן היא אחת משמו־נת ילדיו של עובד דפוס מברגן אופ זום שבקרבת הגבול הבלגי. היא למדה ארבע שנים בבית-ספר תיכון, והשיגה עבודה כמדריכה של קבוצת נוער ב„מכון הקאר־דינלי" הקתולי זה יונג" — כמון לילדים מפגרים. אולם חוות הדעת הפסיכולוגית עליה היתה שלילית, והיא פוטרה אחרי תקופת ניסיון. גם בכמה משרות אחרות לא החזיקה מעמד, משום שלא סיפקה את רצון המעבידים.

עד לפני שנתיים התגוררה לוד־ווינה יאנסן יחד עם אחת מידידו־תיה בדירת פועלים קטנה בפרברי ברדה. הידידה נפרדה מעל לוד־ווינה, משום שלא יכולה היתה ל־השלים עם העובדה שלדירתן באו תלמידים רבים מן האוניברסיטה הקתולית „מארטנגדר" אשר היו גם חברים ב„הנוער האדום" בברדה, ואשר נהגו להביא אתם נשק. לוד־ווינה נאלצה לעזוב את הדירה.

באותו זמן בערך נפגשה לוד־ווינה יאנסן עם מאריוס יובורג. אנשים מברדה מתארים אותו כ־אדם בלהי נעים הלובש בגדים מלוכלכים, ושאינו יכול להביט ישר בעיני הבריות. הוא בא ל־ברדה מהעיר פליסינגן ונפרד זמן קצר לפני כן מאשתו, שילדה לו בן. מאריוס חי עם לודווינה בדירה שכורה ברחוב איגנטיוס, ומאז הח־חילה הצעירה לגלוש במהירות ב־מדרון. מיני בריות מפוקפקות כב־או מקלט תחת קורת-הגג של די־רתה.

■ שיתוף פעולה הדוק

לא היה זה מקרה, שמשטרת יש־ראל הוציאה את הצעירה ההולנ־דית תמימת-המראה מן התור ב־בדיקת הדרכונים.

בראשית יולי שוהה קצין ביט־חון ישראלי בכיר בהולנד. הוא הפנה את תשומת-לבם של העל־טונות ההולנדיים, כי האגף הלוחם של הארגון המארקסיסטי „העזרה האדומה" באמסטרדם, וכן קבוצות המקורבות אליו, כגון „הקולקטיב החינוכי המארקסיסטי" בברדה — מקיימים קשרים הדוקים עם „החזית העממית לשחרור פלשתין".

רשויות המשפט ההולנדיות הח־לו, איפוא, להקדיש תשומת-לב מיוחדת לקבוצות אלה ובעקבות פעולתן מסרו לישראל את המידע שנצבר. וכך נתאפשר מעצרה של הצעירה ההולנדית תמימת-הסבר בבואה לישראל.

מעריכים, כי בסך הכל ישנם ב־הולנד כמאתיים פעילים המשתיי־כים לקבוצות שמאלניות קיצוניות המזוהים, בין השאר, עם ארגוני טרור פלשתינאים. „הנוער האדום", שאיננו קיים עוד מאז שנת 1974 תחת שם זה — צץ בשם „העזרה האדומה" באמסטרדם, בשם „חזית הסולידאריות האדומה" באיינדהו־פן, ובשם „הקולקטיב החינוכי ה־מארקסיסטי" בברדה.

■ קבוצות טרור יריבות

בין הקבוצות האלה אין תמימות דעים מוחלטת לגבי אמצעי הלחי־מה. „העזרה האדומה" ו„הקולק־טיב החינוכי המארקסיסטי" תומ־כים בקו נוקשה, גורסים כאבק מזוין ואינם נרתעים מפני טרור. ואילו „חזית הסולידאריות האדו־מה" היא מתונה יותר, ומעדיפה את הדרך של ההפצה והצית על־ידי העבודה והפרסומים.

„העזרה האדומה" נחשב, בדרך כלל, כאלטרנאטיווה של „הנוער האדום" שקדם לו, הוא כוסיף להתפתח לפי אותה אסטראטגיה, ותחת אותו מנהיג, לוסיין ואן הול — בכיוון קיצוני. בעקבות התפת־חות זו נתגברו גם המגעים עם „החזית העממית לשחרור פלשתין" של ג'ורג' חבש. הסיבות לפיצול „הנוער האדום" היו חילוקי דעות בדבר התורה והטכניקה המהפכניים, שהולידו גם מאבק פנימי על ה־שליטה בין הקיצוניים והמתונים.

„העזרה האדומה" אוהדת את „החזית העממית", כמו ב„האר־גון המארקסיסטי-לניניסטי הזה לוחם נגד האימפריאליזם והציו־נות", אמרה עסקנית „העזרה ה־אדומה" אני וסטבריגג. בדירתה באמסטרדם מצויות כרזות על הק־יר את הארגונים והאנשים המ־קורבים לדעותיה. אליהם משתיי־כים, נוסף על הטרוריסטים הפלש־תינאיים גם אנשי הצבא הריפוב־ליקני האירי, חברי קבוצת באדר־מיינהוף ו„הבריגדה האדומה" ה־איטלקית. אש"ף של ערפאת מג־דיר את העסקנית הזאת כ„לאומ־נית מדי".

ארגון „העזרה האדומה" מגדיר עצמו כארגון עזרה למהפכנים ש־באו במגע עם מנגנון הדיכוי של החברה הזאת, או שצפויה להם סכנה ממנו. יש להבחין בין שני סוגי סולידאריות. סולידאריות „פאסיווית" נוגעת לעזרה משפ־טית וכן כספית ומוסרית לאסירים „פוליטיים" ולבני משפחותיהם. תחת המושג „סולידאריות פעילה" יש להבין תמיכה פוליטית של ה־חברים בפעילותם ה„מהפכנית". לכך משתייך גם הדיור הבלתי חוקי של „מהפכנים" נרדפים ו־הספקת כתובות מתאימות לכך.

■ ניסיון לאמץ תדמית מתונה

חטיפת מטוס על ידי פלשתינאים אינה נחשבת על ידי „העזרה ה־אדומה" כמעשה טרור, אלא כ־מעשה פוליטי. הארגון באמסטר־דם, כך אומרת אני וסטבריגג, היה תומך ללא ספק מבחינה פוליטית בלודווינה יאנסן ובידידה מאריוס ניובורג, אילו רצו בכך. ואולם, מוסיפה העסקנית בנימה רב־מש־מעית, אילו נסתבר שהצעירה היא בוגדת — „אז נפסק כמובן הכל".

לדברי אגי וסטבריגג אין השניים השומים כחברי „העזרה האדומה".

על אותו מיגזר אידאולוגי מצוי „הקולקטיב החינוכי המארקסיסטי" בברדה בהנהגתו של אהרט ואן דר ברג. על ידי מגעיו במשך שנים ארוכות עם האוניברסיטה הקתו־לית בעיר הזאת, הצליח ליצור קש־רים רבים. עד דרגה מסויימת יכו־לות קבוצות הטרור האלה לקוות לתמיכה (או לפחות לאהדה) מצד אי־אלה סטודנטים, עורכי-דין, פרופסורים, פסיכיאטרים ועתונאים.

הוא הדין לגבי „הוועד למען פלשתין", המשתדל להתחזות כ־מתון ומגנה — לכאורה — מעשי טרור. קבוצה זו דבקה באסטראטגיה ובטקטיקה של אש"ף. ביישוב ני־ברורד שבמחוז דרנטה מתגורר מו־רה בן 30, אדרי אקן, הנותן שיעו־רים במרכז קאראוונים, והוא תומך קנאי של הפלשתינאים. אשתקד ביקר יחד עם אשתו אצל הפלש־תינאים בלבנון, כדי להביא להם, כך אמר, תרופות. גם מורים אלה עורר בימים האחרונים התעניינות מיוחדת בקרב המשטרה.

שמו של „הנוער האדום" נזכר לראשונה בהולנד כארגון קיצוני מהפכני הקשור בפעילות טרוריס־טית בשנות ה-60. איינדהובן תקפה הקבוצה הזאת את חברת „פיליפס" משום שזו הקימה בית חרושת ביוון, שנמצאה אז „תחת דיקטטורה פאשיסטית".

כתוצאה מכך פוצצו את המכו־ניות של ראש העיריה ושל מפקד המשטרה. „הנוער האדום" נושא גם באחריות לפיצוצים שונים ב־שנים שבאו אחר כך. לוסיין ואן הול נעצר ונדון לשנתיים מאסר בעוון החזקה בלתי חוקית של נשק. וילם אוסקאם והנק ובן מי־לאו תפקידים של יושב-ראש ומז־כיר ב„נוער האדום" עד אשר נת־חסלה הקבוצה.

כאן מעצרה של לודווינה יאנסן בישראל נעלמו החברים הידועים ביותר של „הנוער האדום" לשעבר. קבוצות הטרור בהולנד בשירותו של ג'ורג' חבש אינן מרגישות יפה באור הזרקורים של הפומביות.

קארטר, „פלייבוי" וכל השאר

אמריקנים-מן-השורה מגיבים על „הרהורי-המין" של המועמד הדמוקרטי לנשיאות ארה"ב

מאת
עידו דיסנצ'יק
סופר „מעריב" בוושינגטון

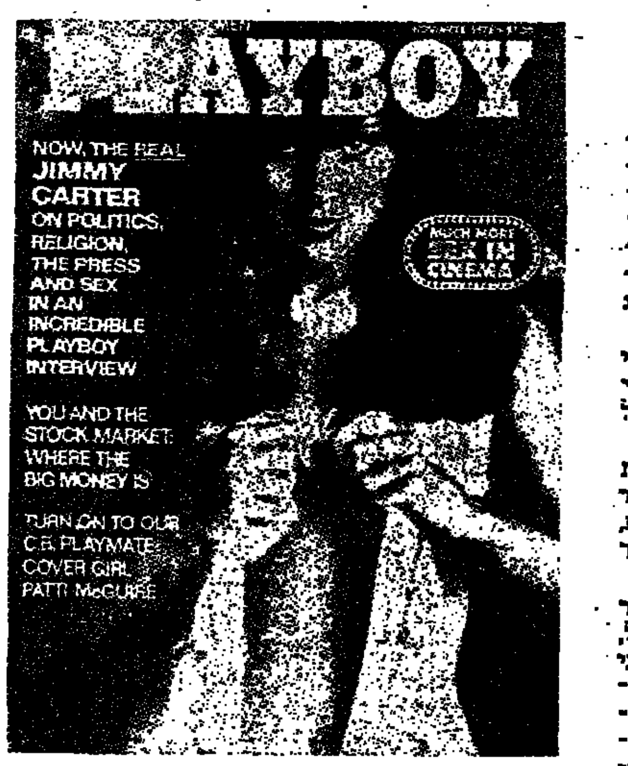

זה השער לקארטר ב„פלייבוי":
„עכשיו — קארטר האמיתי"...

ה ראיון שהעניק ג'י־מי קארטר לירחון „פלייבוי" נח־שב למישגה ה־חמור ביותר שעשה מועמד המפלגה הדמוקרטית ל־נשיאות מאז פתח במערכת הבחירות שלו.

בראיון אמר קארטר — בלי שנשאל על כך כלל — כי בסתר ליבו חטא בהביטו על נשים במבטי תאווה.

שגיאה! מועמד לנשיאות ארצות-הברית אינו צריך לומר דברים כאלה אפילו הם אמת, ובוודאי אין הוא צריך לדבר בלשון גסה.

מבחינתו האישית של קארטר זה היה מיגנה חמור ומכופל, שכן הוא פגע בדמותו בעיני חסידיו במדינות הדרום. התוש־בים במדינות אלה שמרנים יח־סית ולפחות כלפי חוץ הם מע־מידים פני אדוקים הדבקים ב־מוסר.

מאו יתהפך בקברו

מעניין איפוא לעמוד על תגובתם של אמריקנים שונים על דברי קארטר בראיון, ולהלן כמה דוגמאות של מכתבי-קוראים שפורסמו ב„וושינגטון פוסט":

✶

„צילו של ריצ'רד ניקסון. אם ג'ימי משתמש בלשון ביבים כזו, כיצד ייראו סרטי ה־הקלטה שלו? אני מקווה של־עולם לא נדע".

✶

„מר קארטר הכניע את ההודאה בעניין הבגידה כיד אחרי שהביא את העיטוש נגד התאוות-עין כרמת מוסר שהציב ישו הנוצרי שכמעט אי־אפשר לעמוד בה. בהקשר להודאה ב־עניין תאוות-בשר, זה פירוש נכון של הוראת כתבי-הקודש כי תכופות אנו נכשלים בחט־אים שהיינו רוצים להימנע מ־הם, ועל כן אנו זקוקים לרחמי האל".

„ראיית המציאות הנוצרית של קארטר מדוייקת בבחינה תיאולוגית ואורתודוכסית. זוהי הזדמנות נפלאה להגיע אל ה־סמאים ולהביא לפניהם השקפות מוסריות נוצריות כיצד זו".

✶

„אם כל הגברים השולחים מבטי-תאווה לנשים יצביעו בשביל ג'ימי קארטר ואם יצ־ביעו בשבילו גם כל הנשים שהשתדלו להניע גברים להת־בונן בהן במבטי-תאווה, ואם יצביעו כל הגברים והנשים ש־לא עשו כן בעד ג'ראלד פורד, יזכו הדמוקרטים בבחירות הללו ברוב כה גדול עד שהיו"ר מאו יתהפך בקברו מרוב קנאה".

✶

„המין הוא דבר נורמאלי ו־משעשע. תאווה לנשים אינה חטא. דעתי, כבעלת תואר מוס־מך בפסיכולוגיה, היא כי כל גישה אחרת היא חולנית, חול־נית, הולנית. אם קיים משהו שניתן להגדירו כחטא, הרי זה תמיכה באימפריה של יו הפנר המבוססת על ניצול הנקבות כגופות במקום כיצורים אנו־שיים מרגישים וחושבים... במ־קום להעניק ראיונות לכתב־העת הזה, טוב יעשה איש ה־חותר להיבחר לנשיא אם יק־דיש זמנו להתוויית תוכניות לבנות אשה לגבר בממשלתו".

✶

„אישית, מצאתי את דברי קארטר כרעננים מאוד. הוא לא אמר דבר שאינו ריאליסטי ואמיתי לחלוטין. גלוי הזעזוע שעוררו דבריו הם עדות עגומה להברה שאימצה לעצמה אמות־מידה כפולות עד כדי כך ש־אבד לה ההוש לראות דברים באורם הנכון ואף גרוע מכך, חברה שמשכנעה את עצמה ב־תחושה של צדקנות מזוייפת. הגיעה השעה שמועמדים ל־משרות פוליטיות יהיו בעלי אומץ ובנות הדרושים להביע את השקפותיהם בכל נושא, בין שהוא קשור בזירה הפוליטית ובין שאינו קשור".

✶

„תאווה-שכאווה, למי איכפת? לנו איכפת. לנו הנשים, צעי־רות כקשישות, הסבורות כי אדם בעל שיעור קומה לכאורה המעניק ראיונות ארוכים ל־כתב-עת שהבסיס לקיומו הוא ניצול נשים אומללות דלות־מוחין ושופעות-חזה, מגלה בכך אי-רגישות שלא תיאמן".

לא עושים כלום

„ניו יורק מגזין" כלת עתו־נאית לסקר את מסע הבחירות של קארטר. בהגיע הפמליה ל־קליפורניה שאלה מישהי מה־צוות כיצד היא מסתכלת על התאוות.

„מקרוב ככל שאני יכולה".

„מישהו אחר הוסיף: הצרה במסע הזה היא שכולם מדב־רים על מין אך איש אינו עו־שה כלום בעניין זה".

אגודה אחת

פרי עץ הדר — אלו ישראל
מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל, יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים

כפות תמרים — אלו ישראל
מה התמרה הזו יש בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל, יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים

ענף עץ עבות — אלו ישראל
מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל, יש בהם בני אדם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה.

ערבי נחל — אלו ישראל
מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים

אלא אמר הקדוש ברוך הוא:

יוקשרו כולם אגודה אחת והם מתכפרין אלו על אלו-
(מדרש ויקרא-רבא)

יש מחנה גדול של יהודים דתיים הפועלים בכל ימות השנה במקומות עבודה, במושבי עובדים ובקיבוצים, בערים ובעיירות פיתוח, מתוך אהבת-ישראל ועל-פי רעיון „אגודה אחת", ללא הפגנות פוליטיות, ובלא כפיה וקטטות ותככים ואלימות.

בברכת מועדים לשמחה
חגים וזמנים לששון
לכל בית ישראל

העובד הדתי

חטיבת החברים הדתיים בהסתדרות

יהדות בדרכי נועם ובנתיבות שלום

בתשרי ✶ 8 באוקטובר

„לענות אמן ... ר בירושלים

לסעודיה ובעד החרפת התקנות ... ארה"ב — כגירוב פוליטי ... אמריקנית מוכנה לקבל „הנחיות ... כל עניין ישראלי

● „לא כל ישראלי ספרדי"

● הבשורה שלא באה

هكذا من الاصل

עלי תאנה — כתחליף למדיניות שכר

מאת יובל אליצור

מדוע נקטו השבוע העובדים ה„לא יהודיים" בסנקציות וגרמו בכך ל־שיבושים חמורים למשק ולערעור הק־שרים בין האזרח לרשויות? האם עשו זאת כדי לזכות בתוספת שכר? הס וחלילה! — טענה הגירסה הרשמית כ־בפי דוברי ה„סנקציונרים". הם הצהירו וחזרו והצהירו כי נאבקו אך ורק לכינון עקרון, בבחינת האב המכה את בנו כדי לחנכו למצוות.

ומדוע סרבה נציגות עובדי המדינה, בעקשנות לא פוחתת, להיענות לדרישות ועדת התאום של ה„לא יהודיים" ולהי־כנס עמם למשא ומתן על מילוי תביעו־תיהם? האם נעשה הדבר כדי לחסוך בכספי משלם המסים או אולי כדי לעצור בעד ההידרדרות האינפלאציונית? חס וחלילה! — טענה הגירסה הרשמית כ־בפי דוברי הממשלה. למעשה הממשלה מכונה למו"מ על „הטבות" למיניהן והכל יודעים כי לאחר פריצת המחסום על ידי עובדי המסים ואחריהם על ידי האחיות, אי אפשר יהיה למנוע מתן הט־בות לכל מאות אלפי עובדי הציבור: צריך רק למצוא את השם המתאים לכל העלאת שכר ולטעון בעקשנות כי המ־דיניות לא הופרה. ובכן, מדוע התעקש השבוע המעביד הממשלתי? למען העקרון. לא רצו להכיר ב„ועדת התאום" כארגון היציג של ה„לא יהודיים".

הישראלי המצוי, השומע השכם והע־רב ברדיו ובטלוויזיה וקורא בעתונות הכרזות של „עמידה על העקרונות" ויודע שאין אלה אלא דברי הבל, שאין כל דמיון בינם לבין המציאות — אינו יודע אם לצחוק או לבכות. לצחוק על מחזה התעתועים הסוריאליסטי המתחולל לנגד עיניו, או לבכות על מגדל הקלפים שהת־מוטט ועל ההתרוצצות האומללה בקרב הממשלה וההסתדרות.

שכן גם מי שאינו מתמצא בנבכי מדיניות השכר הישראלית (מדיניות ש־עצם קיומה מוטל כיום בספק), יודע כי גם נציגיהם של 30 אלף השובתים וגם נציגי הממשלה אינם מתייחסים בר־צינות למה שהם אומרים. האמת הפשוטה היא שמר קליינר וחבריו ה„לא יהו־דיים" מתכוונים לסחוט תוספות שכר, גדולות ככל האפשר ואילו נציגי הממ־שלה קיוו עד השבוע כי בעזרת הכבישי הסתה לנציגיהם יעלה בידם לשלם פחות וגם להמעיט ולהחזיק בקרעים שנותרו כבה להיות פצע „מדיניות השכר".

■

אמנם, ה„לא יהודיים" טוענים, כי בחודש אפריל השנה, בשעה שה„יהודיים" התעצרו על מסקנות „דו"ח ברקאי", היו הם ה„צדיקים בסדום" בהו־דיעם כי הם אינם רוצים כל תוספת שכר, בתנאי שכל התוספות ה„יהודיות" שכונו על ידי ועדת ברקאי „תוספות שכר לכל דבר", יבוטלו. הם הציעו אפילו לותר על תוספת השכר של בני אחוזים, העלאת השכר לעובדי הצור־תים, שעליה הוחלט בהסכם בין הממ־שלה לבין ההסתדרות.

אך כבר באפריל התברר שה„ויתור" של ה„לא יהודיים" לא היה אלא בב־חינת „צעד פתיחה", טכסיס מחוכם ש־התבסס על הידיעה כי הממשלה תאלץ לעשות ויתורים כלשהם בייסום „דו"ח ברקאי" ועל כן קל להם ל„לא יהו־דיים" לגלות „נדיבות". ואכן, ב[illegible] כול מצלמות הטלוויזיה אמר אז נציג [illegible] הנשפטים פולוני. [illegible] דורשים תוספת של 13.4 [illegible], כמו הציעור העליון בקרב ה„יהודיים".

אלא שאז, בראשית חודש מאי, ההרחש לפתע מפנה דרמטי: המאבק של ה„יהודיים" נפסק לפתע. הדבר החל כאשר המנכ"ל החדש של משרד התקשורת, משה גדרון, שכנע את עובדי משרדו (שהיו בין הראשונים ב„תור" לקיצוץ בתוספות ה„יהודיות") לקבל את הדין. עובדי המסים, שמצאו עצמם לפתע בו־דדים במערכה, קיפלו אף הם (זמנית) את הדגל וחזית השכר בשרותים הצי־בוריים שקטה. ה„לא יהודיים" נאלצו איפוא להמתין אף הם להזדמנות ה־באה.

איש לא הכלה את עצמו כי התסיסה בקרב עובדי המדינה הסתיימה. מר רבי־נוביץ ועוזריו הצליחו פשוט לאסוף מכ־סה על הקלחת הרותחת, בעוד הלחץ בפנים הסיר עולה ויורד חליפות.

אילו ידעו אנשי האוצר לנצל את ההתדמנות שניתנה להם, כי אז היו יכולים לנצל את ההפוגה להורדת הל־חצים ולהרגעת הרוחות בקרב עובדי המדינה ועובדי הציבור האחרים. הרפיה זו בלחצים אין משיגים על ידי „תיקון עיוותים" ו„השוואות כלפי מעלה" שאין להם סוף, אלא על ידי יצירת מצב של רגיעה במשק הן על ידי מניעת עליית המחירים והן על ידי צמצום הביקוש לעובדי ציבור.

שני תנאים אלה לא מולאו. עליית המחירים בחודשים האחרונים היתה הכ־הילה ביותר, זה כבנתיים וגם הר־חבת המנגנונים הציבוריים נמשכה על אף הקיצוצים בתקציב והסיסמה „עם ה־פנים אל הייצור" כמעט נשכחה. אין ספק כי להדו"ח „ועדת ברקאי" ולה־היה החזרבית המזיקה שהיתה לו באמצעי התקשורת, היתה השפעה מרגיעה על חזית השכר של עובדי הציבור. הסיבוב הראשון של המאבק נבלל איפוא ונס־תיים בנטיה לדחות תביעות ולנהוג ב־איפוק. אך כאשר תוספת היוקר מפגרת אחרי עליית המחירים התלולה, וכאשר כל עובד יודע שאינו צריך להחרד ש־יאבד לו מקום עבודתו, אין פלא שהכל החלו מחפשים שוב את העילה לפ־ריצת החזית.

העילה נמצאה כשהתברר שנעשו וי־תורים מפליגים לעובדי המסים ולאחי־יות. חשובה עוד יותר, מבחינת הפסי־כולוגיה של השביתות היתה הסלחנות המופלגת שגילו אמצעי התקשורת כלפי האחיות בשלבים המוקדמים של מאבקן. התברר שכדאי לה לקבוצת עובדים ה־תובעת לעצמה תוספת שכר מקופת ה־מדינה הריקה להתכסות בעלה תאנה של „עקרונות", ולכן דיברו השבוע הכל על ה„תגהה" בעוד שלממשלה התכוונו ל־כופתאות.

גם לממשלה נוח עדיין לדבר על „עק־רונות". מנסים איפוא להתכסות בעלי תאנה של מדיניות שכר תיאורטית ולט־עון כי כל ההסכמים שנעשו, כל ההט־בות שניתנו, היו במסגרת מדיניות הש־כר שעליה הוחלט בראשית השנה.

הצרה, שעלי תאנה אלה הם שקופים למדי וכבל שיקדימו שר האוצר יהושע רבינוביץ, וחבריו השרים להכיר בכך, כן ייטב. כי אז ניתן יהיה אולי למצוא מהר יותר התהליך למדיניות, ולעצור בעד הה־דרדרות.

■

מהי המדיניות החדשה הרצויה כיום? ברור שאין להכריז רשמית על התו־רת הרצויה ועל הענות לכל דרישה של כל קבוצת עובדים. הזכות להצים זו אי־נה רצויה ואף איננה דרושה. אין גם כל סיבה שלא להתעקש בפסכת הדיונים על כל קבוצת עובדים הצפויה בחודשים ה־קרובים ולדחות דרישות הורגות ובלתי הגיוניות.

אך במקביל חייבת הממשלה לקבל כ־יום שתי החלטות תקיפות שיש לקשור אותן בגלוי עם ההערצרות מדיניות ה־שכר: א) יש להבטיח שהממשלה תפצה עצמה, פיצוי מלא, על הגידול בהוצאו־תיה בעקבות העלאת השכר האחרונה. פיצוי זה חייב לבוא לאו דווקא באמצ־עות מכבש המסים אלא על ידי שינויים בשוק ההון והסדרי תוספת היוקר. ב) יש לדאוג לכך שלפחות חלק מן הגידול בסך ההוצאה לשכר עובדי הציבור יתקזז על ידי הצמצום במספר העובדים.

לציבור בישראל יש הצדקה מוסרית מלאה לבוא אל עובדי המדינה ולומר: בסדר, זכיתם בתוספות שכר נאות, אולי אפילו תוספות נאות יותר מאשר העליתם על דעתכם בראשית המו"מ, אך עתה עליכם לשלם עבור העלאת שכר זו על ידי הגברת המאמץ. ולאו דווקא הגברה תיאורטית של המאמץ, אלא זו הניתנת למדידה מידית, על ידי קיצוץ ניכר ב־תקני העובדים בכל היחידות.

למותר לציין כי בקיצוץ התקנים יש חסכון כפול ולמעשה גם משולש: לא רק סך תקציב השכר מצטמצם אלא גם ההוצאות העקיפות הקשורות בהחזקת צ־וות עובדים כה גדול, ובכלל זה בניינים, שימוש במתקנים וברכב ממשלתי ושי־מוש בטלפונים ממשלתיים. בנוסף על כך הוכח לא אחת כי ריבוי עובדים גורם לא רק לשיחות בטלות אלא גם לחיכו־כים ולכפילויות.

המדובר איננו רק ביטול על ידי ביטול כפילויות כפי שהוצע בזמנו על ידי השר גדעון האוזנר (שהמלצותיו נגנזו כזכור), אלא בקיצוץ המחייב הגברת המאמץ על

(המשך בעמוד 32)

הסתיו עושה משהו לבנאדם

מאת מנחם תלמי

אל תגידו שהסתיו לא עושה לכם משהו, שלא בא לכם פתאום לכתוב איזה שיר קטן, או ללכת לחפש פרחים מבשרי קדם־חורף, או ללטף מישהו, לומר לו דברי פיוס ולעצמכם להגיד שבעצם עוד יהיה טוב.

אל תגידו שלא בא לכם פתאום לנשום עמוק ולהגיד בקול רם שמזמן כבר לא נכנס לכם מין סתיו נפלא כזה, לתוך הריאות, לתוך הלב; שלא בא לכם לראות עולם יפה ולהעלים עין בכל מה שעושה אותו יפה פחות. לפחות לשעה קלה. מין התמכרות כזו מתוקה, מין התפרפרות מעניינים של כובד ראש ולבטים רציניים.

אל תגידו שלא בא לכם. פתאום להגיד משהו על הסתיו הזה.

לא בא להגיד עליו. משהו קצת נאיבי, מסוג הדברים שכותבים בעלו־נים של בית־ספר תיכון ואשר את סו־פם חותמים באימרה: לפעמים, בשביל סתווים כאלה, כדאי...

כדאי מאוד. שהרי סתיו נפלא חובק בשבועות האחרונים את הארץ הזו. יש בו מין כבדות יוונית ואף על פי כן הוא בהיר וזך. הוא משחק ב־גוונים עמוקים לעת בוקר וערב, מת־בהר ומצהב לעת צהריים ובכל עת מתערסל בגלי רוגע ורהימאות. אנשים ששנות השנה הוא התביבם, טוענים שמזה שנים רבות לא חגג אצלנו סתיו מיוחד שכזה, שנולד מוקדם ובא אחרי קיץ מתון ובלתי מתאכזר.

סתיו נפלא. עם חיוכים של רוגע. עם דגלים של תקווה. ובא לך פתאום להגיד: מי שהסתיו הזה לא עשה לו משהו — שיקום. כמעט מאוד יקומו.

*

הסתיו המתמשך הזה חוגג לא רק במרחבי הטבע הפתוחים. לא רק בחופים הארוכים. אמת, הוא ניבט מ־זקיפותם של חצבים, המתיפיפים על רקע סביבתם הצפודה והדהויה; הוא מכריז על עצמו בצהיבותם הרעננה של החלמוניות, המתגנדרות בהרי ה־גליל ובערוצי הנגב; מריחים אותו על גבי גבעות הכורכר — מאותן כלות לבנות וענוגות, הנקראות חבצלת ה־שרון.

אבל לא רק במרחבי הטבע. הוא חוגג בדרכו שלו גם ברחובות הכרך. בדרכים הומות ומצופפות. בכל אתר הוא אומר, במרומז או בחיוך שרדה: אני כאן! הוא נרשק לפרצופי אנשים ועושה אותם יפים יותר, רגועים יותר. הוא מחניף לגוון עורן של נשים, לברק מבטן. הוא מעורר חשקים נר־דמים ומזכך תשוקות לוהטות. ואת הים הוא מלטף בגוונים שהקיץ הס־תירם; ועל שדות שנקצרו הוא מרעיף שירה אילמת: והוא מדבר אתך במטעים שנקטפו, אך עדיין שמור בהם בושם תפוחים, ובכרמים שנבצרו ולא נותרו בהם אלא עוללות. הוא מביא עמו זריחות מעוררות תקוה חותם אותן בשקיעות חגיגיות. הוא מנפנף לעומתך בנעורים שחלפו ובכאלה ש־עדיין לא מוצו; מגיש לך ניחוחות ראשונים של גויאבות, תנחות כובד של תאנים שפקעו מדבשן, הלמות לבן של נשים בשלות, שתקוותן התעוררה.

*

אומרים שבגלל הסתיו הזה כותבים עכשיו יותר שירים ולא חשוב אם הם טובים יותר או טובים פחות מן השירים שנכתבו לעת הרבתי קיץ. אומרים שבגלל הסתיו הזה משכים יותר במכחולי ציירים ופורטים יותר על מיתרים ומלטפים יותר את ה־דברים האהובים הכמוהים ומתרצים יותר לקוות ולמחול.

אומרים שעכשיו, בסתיו הזה, ה־גליל מכגע, הנגב גיאוני ומפויס, מישור החוף מתעלף מול מראות הים וירושלים מתנהגת כמו מטרוניתא מ־ארצות הזהב. אומרים שאפילו הכרך הצפוף שלנו, על כל תחלואיו וכיעורו, נראה פתאום טוב יותר, נינוח יותר. אומרים שרוח הסתיו, המהלכת ברחו־בותיו, מכהה את זוויותיו החדות מדי, מטשטשת את חטטיו.

הרוחות הנושבות בפתחות מכמהי־השקיעות ממרשכות יותר, נאצלות יו־תר ולעת דימדומים אצל אופק הים, הן נראות כמו תחריטי נחושת מעו־דנים.

*

מריחים כבר את הגויאבות. בסיני ובעמק־הירדן גודדים התמרים. בר־בים סוכות בחצרות. ועל גגות. עוד מעט יפרצו בתוקפנות יהירה ריחות הקליפים וההדר. אחר כך יבואו ה־ברקים והרעמים לפנות את מסילות השמים למסורות הצוה. לאט לאט ישכח הסתיו הנפלא הזה ומישהו יתחיל לשאול מתי יבוא כבר האביב. ומישהו יתמה אם גם אותו אביב צפוי יהיה מתמשך ומיוחד במינו, כמו הסתיו שחלף בטרם בא החורף. ואולי גם עליו, על האביב הצפוי, יגידו מומחי העונות והכרונות הארץ הזו — יגידו שכמותו לא היה לנו מזה שנים רבות.

התאונה שארעה לביטוח הרכב

מאת אריאל וינשטיין

ההטבות המפליגות הפכו את חוק ביטוח הרכב הישראלי החדש לסופר־מתקדם, אך ציבור הנהגים אינו יכול לעמוד בתשלומים ★ משרד האוצר הציע – משרד התחבורה אישר ★ הפתרון המוצע: שינוי החוק והפחתת הפיצוי המשולם לנפגע, אך השאלה היא: מי מדבר בשם הולכי־הרגל הנפגעים?

מאות אלפי בעלי כלי־רכב, שתשלום הביטוח שלהם הפך, בעטיו של החוק ה...דש, לאחד המרכיבים הע...ריים בהוצאה השנתית של...ם, מצפים בקוצר רוח להת...ת הסבך שצמח במשך תק...ה ממושכת לעיני חברות ה...טוח, הממשלה והכנסת.

אם לא יחול שינוי בשבועות הק...בים, יצטרכו בעלי מכוניות קטנות ...טנות־ביניים מתוצרת פורד־אס...ורט, ג.ט.אר. 1000, הפושיות־פולקס...אגן, פיג'ו 204, 304 וכד', לשלם 350 ל"י, לעומת 2330 ל"י, ששילמו ...פני שנה, בעבור בטוח החובה וה...מיש.

...תנים מתיכנים בשלוש הזרועות ...מנו קוקים, שלא היתה כל כוונה ...הצמיס של צבור המבוטחים את ...תוספת האמורה לתעריף הגלוי, ש...ליה מצטרפת תוספת סמויה ניכרת ...תוצאה משימיים התלים בתנאי ה...שלום והביטוח. הנה נראה איפוא ...יצד נוצר הסבך וכיצד ניתן צהה ...התירו.

ארבעה עקרונות

לפני עשר שנים הגיעו מומחי ה...משלה למסקנה שיש לבטל את ה...שיטה, שבה קרבן תאונת הדרכים ...זוכה בפיצויים, רק אם הוא הוכיח ...את רשלנותו של הנהג הפוגע. החוק ...החדש שנוצר בעקבות מסקנותיהם ...של „ועדת בן־זאב" (שהגישה המל...תיה בשנת 1966) ושל „ועדת ...ינוגרד", קובע ארבעה עקרונות חד...ים:

★ כל נפגע יקבל פיצויים ואין ...זה משנה אם היה רשלן. לא רק הנוסעים, אלא גם הנהגים יקבלו פיצוי.

★ עד כה היה הנפגע מקבל פי...צוי, אם הגיע להסדר עם חברת הבטוח במשא ומתן ישיר, או ב...אמצעות בית־המשפט. מעתה הוא לא יצטרך להמתין שנה־שנתיים ולפע...מים ארבע שנים ולממן בעצמו את התביעה ואת הריפוי. הוא יקבל ...מייד את ההוצאות הממשיות ואת הוצאות האשפוז. כן יזכה בתשלומים שוטפים לכסוי הוצאות המחיה שלו ושל בני משפחתו, עד שיחזור לאי...תנו ולעבודתו הרגילה.

★ בעבר לא היתה תקרה לפיצוי...ים. בעתיד הם אמורים להיות עד ... שלושה מהשכר הממוצע במשק, ...קיה נהוג ערב קבלתם. כן נקבעת ...תקרה של מאה אלף ל"י כפיצוי ...בעבור „לאביוסבל" המוגדרים כנ...זקים בלתי מוחשיים.

★ במקום פיצוי חד־פעמי, המיועד ...הנפגע את השאלה כיצד להש...קיע על מנת להבטיח הכנסה ש...טפת לו ולמשפחתו, מסדיר המחוקק ...תשלומים חדשיים שוטפים. חוקרים ...מטעם הביטוח הלאומי הגיעו בשעתו ...למסקנה, שארבעה מתוך עשרה נפ...געים לא זכו בפיצויים מתאימים, משום שלא הצליחו להוכיח את רש...לנותו של הפוגע. מסיבה זו, ומתוכה „עינויי־הדין" שגרם לאלה שנאלצו לפנות לבתי־המשפט וכן מתמת החי...כים הבלתי־פוסקים שהיו בין ה...נפגעים ובין החברות אין, כמדומה, איש, לא בענף ולא מחוצה לו, השו...לל את בסיסו של החוק החדש, או אינו רואה את חיוניותו הבולטת ...לחיי המשק והחברה.

שולליו הרבים של החוק מצביעים על לבושו־השפוני המהודר, שאינו מתאים למשק הישראלי הדל, אלא לחברות־שפע המסוגלות להעניק לנפ...ה זכויות מפליגות ולשלם בעדן.

אין יכולת להעריך

חברות הביטוח בישראל ובמשק העולמי אינן מסוגלות להעריך במ...דויק את הצפוי בעסקיהם בשנה ה...ראשונה ואפילו לא בשנה השניה שלאחר הנהגת שיטה חדשה בביטוח הרכב. גם החוק החדש טומן בחובו נעלמים רבים הקשורים במחיר. ל...דוגמה, אין יודעים להעריך את ה...הוצאה הממשית הנוספת לתשלום ...נזקים. כתוצאה, בהכללת 450 אלף נהגים בכלל הזכאים לפיצוי וכהוצאה ...ביטול בצקי הרשלנות בה במידה אין יודעים מה החסכון העשוי לצ...מוח כתוצאת התקרה החדשה לפי...ויים וכן התשלום השוטף במקום ...תשלום החד־פעמי לנפגעים.

... יו"ר אגוד חברות הביטוח מר דוד זכאי מציין שההוצאה הכוללת לכי... הנזקים התגיהל תצלה צל 640 ...מיליון ל"י לגבי שנת 1976/77, לע... 288 מיליון ל"י אשתקד. גם ה... יעקב פיקר, המפקח על ה... ...באוצר אינו שולל את ההע... ...בחוק החדש האינפלציה ... ...תוספת של למעלה מ־350 מיל... ...ל"י בתשלומי... בהוצאה־היתן ... החברות. עם זאת הוא מציין, ... שהחברות מבקשות לגבות ..., יותר בידם עודף של ...5 אחוזים על ההוצאות הממשיות ... להיות להן התרומה הסבי... ...וכאזות לו בהיר בתוצאות בין ...נפגעים לבין הנפגעים ובתיר בבני... של ההיה. [illegible]

ועדת חוקה חוק ומשפט בכנסת, בהם מתריעים נציגי הממשלה מפני רהב ידה של הוועדה הפרלמנטרית.

ח"כים לחצו

נציגי האוצר ומשרד המשפטים, שידעו כי לחוק יש מחיר וכי חב־רות־הבטוח תאלצנה לגבותו מציבור הנהגים, עמדו אין־אונים מול לחצם של ח"כים בוועדת החוקה להרחיב את זכויותיהם של הנפגעים הפוטנ־ציאליים. במרוצת הדיונים האלה הו־גדלו הפיצויים בעבור כאב וסבל מתקרה של 30 אלף ל"י ל־100 אלף ל"י. במקום פיצוי על אבדן הכנסה לפי כפל השכר הממוצע במשק, הבעו חברי הכנסת שהבסיס יהיה פי שלושה מהשכר. במקום פיצוי לפי שכר נטו, לאחר נכוי מס־הכנסה, החליטו על שכר ברוטו ועוד כהנה וכהנה, „הישגים" מלוא הכף. ח"כ גסים אליעד כצובים כמי שבמשך כל העת לא פסק מלהציג את השאלה „כמה זה יעלה לנו?" ואילו מיתוך ובעיקר עורכי־דין בוועדת החוקה, מואשמים כמי שדחפו להגדלת הפי־צויים המובטחים „בכדי להבטיח בכך דמי טירחה גבוהים יותר לעוה"דים".

חברי כנסת מסיעות שונות דוחים האשמות אלה מכל וכל: בציינם את עשרות הישיבות שהוקדשו לבחינת החוק, הם שואלים מדוע לא הובאו השאלות הבסיסיות להכרעת הקוא־ליציה.

...והאוצר הגיש תעריף

מסתבר, שהשר יהושע רבינוביץ נתבע פעמים מספר לכנס את הפורו־מים המתאימים, בכדי לקבל בהם החלטות שמחייבות את חברי הקו־אליציה, אך הוא נמנע מלעשות זאת. הוא לא כינס את הנהלת הקו־אליציה ואפילו לא את ועדת השרים לענייני כלכלה, המוסד שבעבר היה מכריע בשאלות השנויות במחלוקת במפלגות המרכיבות את הממשלה.

ועדת החוקה ומליאת הכנסת קבעו את מסגרת החוק ואילו ועדת הכס־פים של הכנסת היתה צריכה לאשר את התעריפים. מסתבר ששר האוצר הגיש את התעריף המוצע לוועדת הכספים, רק לאחר שהתייעץ עם שרי המשפטים והתחבורה. התייעצות זו, המתחייבת לפי החוק, התבטאה בכך שמומחי האוצר הגישו לאגף הכלכלי במשרד התחבורה את הנתונים והת־עריפים המוצעים. כלכלני משרד התחבורה הציגו שאלות, קבלו חומר נוסף והודיעו לאחר מכן שמשרד התחבורה מסכים. שר האוצר היה, איפוא, חפשי לחתום על הניירות שהובאו לוועדת הכספים של הכנסת. לו היה שר התחבורה מודע לעובדת העברתם של הניירות למשרדו וב־היתכם בם, בודאי לא היה יוצא בבקורת פומבית על התעריפים. אך לחברי ועדת הכספים היתה עילה להאשים את נציגי האוצר בהצגת תמונה שאיננה בהירה דיה, באשר האוצר לא קבע „שחור על גבי לבן" שחברות הביטוח צומדות להעלות את התעריף במאה ושלושים או ב־מאה וחמישים אחוזים, שחלק מן ההעלאה נוקף לאינפלציה והחלק אחר הוא סבור (החברת התנאים והחיוב לכלים במזומן) וכדו'. המסמך שהוג־ש לועדת הכספים ע"י אנשי האוצר היה מעורפל ומצריך „פירוש רש"י", במתכונת שהועדה הנכבדה עצמה הרגילה אותם במשך שנים רבות. המסמך הקשה לפצצה המגלה טפח ומסתיר טפחיים, שהוגש לפי „הכו־נה" האמורה, זכה לאישור.

הזעקה על המחיר הגבוה קמה מצד ציבור בעלי־הרכב: מאז נתחוור להם לפני שנה, ש„ההוצאות" הניתנות להם ע"י המעסיק להפעלת כלי־רכבם לא עמדו בקצב הגדלת הכנסותיו שלו, מחשבים לפי „הרזיכחה" בהכנסה עצמית החייבת במס, הפכו בעלי ה־רכב לעדה זועמת. עתה מצאו סיבה נוספת ומוצדקת להשמעת קולם.

מה ניתן איפוא לעשות עתה?

הוועדה תמליץ להפחית

„ועדת־אפרת", בראשות ח"כ אהרן אפרת, הבודקת עתה את סבירות הת־עריף שנקבע, מוסמכת להמליץ בפני הממשלה להשאירו כמות שהוא או להפחיתו. ואילו הממשלה, יקרי האוצר, הוא זה המוסמך להציע למ־ליאת ועדת הכספים של הכנסת תע־ריף חדש. מהנה תיכנס עקם מסביב לסוגיה, סביר להניח שוועדת־אפרת תמליץ להפחית את התעריפים. ואילו צמרת האוצר איננה נוהגת לחזור מ־ראש. שהרי, הסכמה להפחית את התעריף בבלי להפחית את מה שאמ־ור להיות ניזוק לנפגעים, כמוה כ־

הודאה ברורה ב„תרופתו" של האוצר לצבור הסבך. בכך יודה האוצר ש־התעריף הקודם נקבע בפזיזות וללא בחינה מעמיקה ואלמלא זעמם של בעלי הרכב, לא היה מתגלה שהחב־רות קיבלו הבטחה לקבל הכנסות מעבר למה שהגיע להם באמצעות החוק החדש.

בוועדת המשנה של ועדת הכספים של הכנסת הועלתה הצעה לאפשר לבעלי כלי הרכב לשלם את דמי הפוליסה בשנים־שלושה תשלומים. ב־קרב כמה מן החברות שוררת התנג־דות תקיפה להצעה, בטענה שהמחש־בים ואמצעי המיכון האחרים נערכו לקריאת גביה פעם אחת בשנה. „א־נו יכולים לשנות בפחי יד את ה־הוראות למחשבים ולהנפיק חצי מיל־יון תעודות נוספות. מוטב לבחור את האפשרויות הסבירות לפני שמגבשים ברמה פרלמנטרית מסקנות הקשורות במיכון ובניהול".

חוגים במשרד המשפטים ובאוצר מצדדים בשינוי החוק וקוראים לחזור להצעות המקוריות, היינו להבטחת תקרות נמוכות יותר של פיצויים ל־נפגעים. ד"ר פיקר מציין, שקביעת פיצוי לפי כפל השכר תתרום להפ־חתת התעריף ב־6—7 אחוזים. צמצום הפיצוי המוצע בעד כאב וסבל עשוי להביא לחסכון נוסף של כעשרה אחוזים וכן הלאה.

בשינוי החוק מצדד בתוקף גם מר דוד זכאי, המציין שהתעריף ה„ג־בוה" התגבש עתה ע"י חברות הבי־טוח, עלול להפך עד מהרה לבלתי מספיק, כתוצאה כמה עובדות שכבר התרחשו במשק מאז שהוא נקבע. הנה, כל הוצאות האשפוז חלות מ־כאן ולהבא על חברות הביטוח אבל בשעת קביעת התעריף לא שיער איש, שמחיר כיום אחד של אשפוז יעלה מ־100 ל־350 ל"י. תו־ספת היוקר החדשה בשעור של 12.2 אחוז, תגרום להגדלת המשכורות המ־מוצעת במשק ותחייב על כן את ה־חברות בתוספת הוצאה חודשית של מיליוני ל"י, משום שהפיצוי צמוד לשכר. תשלומי מס ערך מוסף לרו־פאים, לעורכי־דין ולספקים אחרים של שרותים לחברות הביטוח, חייבים אף הם להיכלל לדבריו של היו"ר בתעריף. קיצורו של דבר, אי אפשר לבודד את האינפלציה משום שהפי־צויים צמודים אליה, ובשעה שהיא דוהרת באין מעצור ועלולה להימשך בתנופה מלאה גם בשנה הבאה, אין אפשרות לעצור את התעריפים ול־הפחית העומס על ציבור המבוטחים.

לכן הפתרון נעוץ בהנמכה ניכרת של מה שמובטח בחוק לנפגעים ובב־חינת התוצאות בעבור שלוש־ארבע שנים. מר שלמה אליהו ומומחים נו־ספים בענף הביטוח, טוענים שהפ־חתת הפיצוי המובטח בעד כאב וסבל ותיקון סעיפים אחרים, לא יצדיקו הפחתה משמעותית בתעריפים. הוא סבור שישנה אפשרות להפחית ב־20 אחוזים את התעריף, אם הממשלה תואיל לתת להחברות ערבות בשעור הזה ותבטל את הפוטס שהצביסה על המבוטחים בכך שהטילה עליהם להעביר באמצעות חברות הביטוח לקרן שמורה באוצר 30 אחוזים מן התעריף החדש.

הפחתה ממשית

הפחתה ממשית נוספת אפשרית אם תבוטל הזכות הניתנת לביטוח הל־אומי, למשרד־הבטחון ולגורמים ממ־לכתיים אחרים לקבל חזרה מחברות הביטוח הוצאות שהיו להם לפיצוי נפגעים שב„תחומם".

הצעה זו איננה נטולת הגיון, משום שהחוק הנוכחי כולל הוראות אבסור־דיות כההוראה בדוגמה הבאה: הו־לך־רגל שנפגע בתאונת דרכים בדר־כו לעבודתו, זכאי לפיצוי מן הביטוח הלאומי, מן הסכומים שהופרשו מש־כרו לכיסוי הביטוח הזה. החוק הנו־כחי מתיר לביטוח־הלאומי לקבל את הסכומים שנתן לנפגע, מן החברות. יוצא, שהולך רגל יקבל פיצוי מן הנהג הפוגע (באמצעות חברות הבי־טוח), למרות שהיה מבוטח בביטוח הלאומי ואפילו אם הוא היה אשם לחלוטין בתאונה. עובד זה והדומים לו החלים עתה על ציבור הנהגים באמ־צעות התעריף המשולם לחברות הבי־טוח ניתן להסרה, אם יקבע שלמוסד לביטוח הלאומי ולגופים ממלכתיים אחרים לא תהיה זכות לתביעה חוזרת נגד החברות.

הפסקה של הביטוח קבל ביקורת צבנו שאין איש המשפט פה לנפג־עים הפוטנציאליים וכי רק קולו של ציבור הנהגים הועבר במשא. החלוקה זו בין נהגים לבין ציבור נפגעים פוטנציאלי איננה נראית, שהרי גם האוחזים בהגה כלולים בפוטנציאל האמור להיפגע. על כל פנים, השאלה הניצבת עתה בעיני כל המעורבים היא כיצד להפחית את הנטל של מאות אלפי הנהגים.

מרבית המומחים ויש אומרים אף שר המשפטים, מר חיים צדוק עצמו, מצדדים בשינוי החוק. השאלה הבו־ערת היא כיצד לנהוג בתקופת הבי־ניים עד להשלמת הליכי הדיון וה־חקיקה.

אבניאון נגד „אבנר"

בעיה נפרדת היא התייחסותן של חברות הביטוח ‎-הבהרות ל„אבנר", (אגוד ביטוח נפגעי רכב) חברות־הגג האמורה ליטול על עצמה 70 אחוזים מהאחריות לכיסוי הנזקים. מנכ"ל „הסנה", מר איתן אבניאון, ציין בשעתו במכתבו לשרים הכלכליים, שאם הממשלה תאלץ את החברות להצטרף ל„אבנר", היא תיטול על עצמה למעשה לא רק את האחריות לענף כולו, אלא גם לכל חברה ב־נפרד, אם זו תיקלע לקשיים „משום שנמנע כמנה לפצול לפי שיקול דעתה ואחריותה המקצועית". תקצר הירצה כלפרט במסגרות זו את צמדתו של מנכ"ל חברת הביטוח הגדולה, שנמצאו לה תומכין בקרב כמה מראשי הענף. השרים רבינוביץ וצדוק דחו את הצעתו של מר אבניאון ו„אבנר" הוקמה. אבל, הק־שיים הארגוניים המלווים צעדיה ה־ראשונים מאמתים אחת מתחזיותיו ה־בסיסיות של מר אבניאון ש„ההסדרים עלולים לטשטש את אופיו של המו־בטח כלפי הציבור". אין זה הוגן כלפי הציבור לעשותו תלוי בבבואת (הכוונה ל„אבנר") שלא הוא פנה אליה, אינו מכיר ולא היה שותף להתקשרות עמה. במלים אחרות, ה־צעתו של מנכ"ל „הסנה" היתה, שלא לבטל את הזיקה המלאה שהיתה בעבר בין המבוטח לבין החברה ה־בודדת שביטחה אותו והיתה אחראית לכסות את הנזקים. במסגרת ה„מצרך החדש" החייב להיווצר בתחום בי־טוח־הרכב, ראויה אף סוגיה זו ל־השקל מחדש. על כל פנים, המשברים של הדיונים בעבר, מורכבותן של הבעיות העכשוויות והנעלמים הכלכ־ליים וההתחשבים הרבים, אינם מאפ־שרים להעריך את הסוף שבו יעלה בטוח־הרכב על דרך סלולה.

עשה לך רב

זהו אחד הסודות הכמוסים של המדינה: הרב לוינגר לא קיים.

את הרב לוינגר המציא משרד ההסברה של אש"ף. האיש המופיע בעתונים ובטלוויזיה כ־רב לוינגר, איננו אלא שחקן המגלם את דמותו של הרב, לפי תסריט שנכתב בידי תעמו־לנים פלשתינאים.

אחרי כשלונם באנטבה ואח־רי המפלות בלבנון, היו הפלש־תינאים זקוקים, בכל מחיר, ל־סיפור הצלחה מידי. בדיון ש־קיימו ראשי אש"ף, הועלו מס־פר יעדים:

א) בישראל קמה תנועת נוער דתית־לאומית, המכנה עצמה „גוש אמונים". היא נו־שאת את דגל ההתנחלות ב־שטחים הכבושים בידי האויב הציוני וזוכה באהדתם של המו־ני ישראלים, גם כאלה שאינם דתיים בכלל ואינם לאומיים ביותר. צריך, איפוא, להבאיש בעיני הציבור הישראלי את רי־חה של תנועה זו, בטרם תהפך לכוח מדיני שאין לעמוד בפניו.

ב) הנוער הפלשתינאי, על את שנאתו העזה לצה"ל, כתי־חס לחיילים הישראלים בכבוד. חובה היא, איפוא, לנתץ תדמית מכובדת זו ולשים את חיילי צה"ל ללעג ולקלס בעיני ה־ציבור הערבי בשטחים הכבו־שים.

ג) בערים אחדות כמו הב־רון, שורר שקט יחסי ואף מת־הדקים הקשרים בין ערבים ל־יהודים. מן הדין לערער שלווה זו ולעשות הכל כדי לגרום ל־קרע מוחלט בין השלטון היש־ראלי לבין האוכלוסיה הפלש־תינאית. יש גם לרתק מספר מירבי של חיילים ישראלים ל־שמירה על הסדר בשטחים ה־כבושים.

ד) העולם המוסלמי הלא־ערבי אינו מגלה ענין מספיק בשאלה הפלשתינאית. רק אם יפרצו מהומות בין יהודים ל־בין ערבים על רקע דתי, ניתן יהיה להשיג תמיכה פעילה ב־ענין הערבי אצל מדינות רחו־קות כמו מאלייזיה ופאקיסטן. חובה היא איפוא, לגרום למ־תיחות בין־דתית, להביא לידי חילול הקוראן, ולהפגין קבל עולם ועדה, שהשלטון הישרא־לי מתנכל למקומות הקדושים לאיסלם.

כן, אמר מישהו באותה ישי־בה של ראשי אש"ף, אבל כי־צד נשיג את כל המטרות הל־לו? הנה, אנחנו עמלים כבר שנים, משקיעים מיליונים ב־תעמולה, נואמים בכל הועידות הבינלאומיות, מסיתים את ה־תושבים בגדה — מה לא עו־שים?! והיהודים שולטים ב־שטחים הכבושים ו„גוש אמו־נים" הולך מחיל אל חיל וה־איסלם אינו מניד עפעף.

נדמה היה כבר שגם פגישה זו תיגמר בלא כלום, ואז צץ במוחו של אחד המשתתפים ה־רעיון: עשה לך רב. כלומר, נעשה להם רב, רב שיסניא את „גוש אמונים" על הציבור בישראל, רב שיעשה צחוק מ־צה"ל, רב שיגרום לתסיסה ב־ערים כמו חברון, רב שיעורר נגד היהודים את העולם המוס־למי.

נניח, אמר אחד הנוכחים, שנמצא שחקן שיגלם דמות כ־זו ונצליח לשתול אותו במקום כמו קרית ארבע. מה זה יעזור? ממשלת ישראל תסלק אותו מיד. מה אתם חושבים, שרבין ופרס יאפשרו לברנש כזה לס־בך את מדינת ישראל בצרות עם הערבים בשטחים ועם ה־מוסלמים באשר הם שם? הם יסכימו לעשות את צה"ל ל־צחוק בעיני הכל ויתנו לעולם להבין כי ישראל איננה מסוגלת לשמור על המקומות הקדושים?

סמוך, אמר זה שהמציא את הרב לוינגר, סמוך על ממשלת ישראל.

והוא... צדק.

עוז
תמורה
חזון
ומעש
ברכת
כור
לשנה החדשה

הסתיו
...שה משהו
...כבאדם

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

מה המקום שאתה [illegible] ישראל?

„מעריב" פנה לאנשי רוח יהודים בתפוצות בשאלה מה המקום השמור בלבם למדינת ישראל; האם חל שינוי ביחסם למדינה בזמן האחרון ומה לדעתם צופן העתיד לעם היהודי, למדינת ישראל וליחסים ביניהם.

להלן חלק מן התשובות. חלקן התפרסם בגליון ערב ראש השנה של „מעריב".

הרב מ. שרגא שנפלד:

מדינת ישראל הכרחית לקיום הרוחני והפיזי של עם ישראל

הרב שרגא מרדכי שנפלד, נשיא כבוד של הסתדרות הרבנים בארה"ב ורב הקהילה החרדית בקווינס, ניו־יורק. פעיל בתחומי הרבנות האורטודוקסית, אוהד „גוש אמונים", מבקר בארץ לעתים מזומנות.

מקומה של מדינת ישראל בחיי הגולה הוא לא רק מרכזי — הוא הכרחי לקיום יהודי רוחני בעל משמעות, בכל צורה שהיא, בקיבוצים יהודיים ברחבי תבל. יתר על כן, לקיומה של מדינת ישראל יש גם משמעות פיסית ממשית בקיום היהדות, שתחיה של האנטישמיות מאיימת עליו כעת, כפי שהשגריר חיים הרצוג אינו חדל מלהטעים בצורה נמלצת.

אנו, שמוטלת עלינו ההנהגה הרוחנית של קהילותינו, יכולים להעיד על העובדה שאלפי צעירים — אלפים ממש — ניצלו מניכור וחידשו הזדהותם עם כלל־ישראל בזכות מדינת ישראל.

יחסי אל ישראל בשנים האחרונות נשתנה רק מבחינת היעשותו חזק יותר ורווי־משמעות יותר, קודם כל, מכוח אהבה אינטואיטיבית וטבעית לארץ־ישראל המפעמת אותי כיהודי דתי, שנעשתה בי בזכות חינוכי הדתי. אמת, מלחמת יום כיפור הולידה תמורות מסוימות בתוך מיעוט של יהודים קטן אבל „קולני", יהודים שהגיעו לכלל מסקנה כי תפקידם בהיסטוריה הוא להורות לישראל איך תתקיים.

אבל משוכנע אני, כי הרוב הגדול של היהודים הירבה את מאמציו למען ישראל. זה כבר טוען אני — ואמרתי זאת לפקידי ממשלה בכירים — כי החרב החדה ביותר שבידי ישראל היא הקיבוץ היהודי בארצות־הברית. אבל שראשי ממשלת ישראל אינם מנצלים חרב זו במלוא המידה הראויה. לדעתי לא היה שום צורך להיכנע ללחצי ארצות־הברית ולאיומים המרומזים של מיניסטריון החוץ האמריקני; היתה זו תוצאה של מיעוט־אמונה באהבה הגדולה והנמרצת שאוהבים יהודי אמריקה את ישראל. וביחוד אמורים הדברים בציבור הדתי שבתוכם.

זו הסיבה שאצלנו רבים כל כך המזדהים עם „גוש־אמונים", אף שלא תמיד אנו מסכימים לכל מה שעושים אנשיו. אצל „גוש־אמונים" אנו רואים את האידיאליזם הציוני משכבר הימים, שידע לעמוד נגד דעת הציבור העולמית לפני קום מדינת ישראל ומאז קמה. לא כמתנגד לממשלת ישראל אנו רואים את „גוש־אמונים" אלא כמתנגד לדעת הציבור העולמית — ומן הנסיון המר יודעים אנו, מה משמעותה של דעת הציבור העולמית מבחינת העם היהודי.

בעיית ההתבוללות ונשואי התערובת חמורה כל כך, שהיא מאיימת להשלים, חלילה, מה שהחל היטלר. בעיני מדינת ישראל אולי איננה האמצעי היחידי לעצור תהליך זה, אבל בלי ספק היא אמצעי חזק ואפקטיבי מאוד. וכאן מוזר הדבר, שרבים ממנהיגי ישראל אינם עומדים על הצורך לחזק את החינוך היהודי המסורתי בבתי־הספר של ישראל. אמצעי [illegible] למלחמה בהתבוללות יכולה ישראל להיות רק אם תראה כהגשמה של המושג „ארץ־ישראל" — לא במשמע פוליטי, אלא במשמע היסטורי ומסורתי.

למשל, תוכניתו של משרד החינוך לשלוח תלמידי תיכון ישראליים לארצות־הברית לשבת בבתי־משפחות גויים לא זו בלבד שהיא מגוחכת לעצמה, אלא יש בה משום הרס המטרות של החינוך היהודי אמיתי.

ומצד אחר חולק אני על אותם אנשי הקהילה האורתודוכסית הטוענים, שהעליה מתעכבת מאין חינוך יהודי אינטנסיבי בישראל. בעיני זה תירוץ בלבד. ככל שירבו אנשים דתיים לעלות כך יתרבו התוכן והאיכות הדתיים של החיים בישראל. בזאת תמים דעים אני עם דוד בן־גוריון, שתמיד טען כי האיכות הרוחנית של החיים בישראל תעמוד ביחס ישר למציאות אנשים ונשים דתיים בה — ביחוד יוצאי ארצות־הברית ושאר ארצות המערב.

דניאל מאייר:

מדינה ככל המדינות

דניאל מאייר (1909), מדינאי צרפתי סוציאליסטי, עתונאי במקצועו, היה מיניסטר בממשלות צרפתיות שונות, פעיל בעניינים יהודיים כנשיא „אורט". מגן על ענייני ישראל בע"פ ובכתב.

1) השליחות הראשונית של ישראל, בנוסף למקום שהיא תופסת בלבותיהם של אלה המזדהים עמה, אמורה היתה להוכיח כי מדינה יכולה להעניק למושג כבוד זכות צריפה, תוך מילוי חובותיה הלאומיות. ואכן זה היה הייעוד של מייסדי מדינת ישראל.

2) אם חלו תמורות במדינת ישראל הרי כפו אותן עליה הסכנות שלא חדלו מלאיים עליה למן הקמתה. לפיכך, אויביה של ישראל תרמו לאט לאט להפיכתה למדינה זהה לשאר המדינות.

רק הרוח החלוצית — ובמיוחד בקיבוצים — אם תוסיף להתקיים ואף תתרחב, תאפשר לשמור את הערכים הראשוניים והמקוריים. זה הדבר שמנסים לעשות, על אף קשיים טראגיים, האחראים של האומה.

„בזרימתו לעבר השפך נשאר הנהר נאמן למקורותיו" — אמר ז'אן ז'ורס, סוציאליסט צרפתי שנרצח ב־1914.

3) אין בפי נבואות לעתיד לבוא.

הרמן ווק:

ארץ ישראל כמרכז רוחני

הרמן ווק (1915), סופר ומחזאי יהודי אמריקני, נולד בניו־יורק להורים שהיגרו מרוסיה. שירת בצי במלחמת העולם השניה וזכה בפרס פוליצר על ספרו „המרד על הקיין". מעורב בעניינים יהודיים, לימד, אנגלית ב„ישיבה אוניברסיטי" ושימש סגן נשיא בית הכנסת בפנפס אבניו.

א. מדינת ישראל, שהיא התופעה בה"א הידיעה של המאה ה־20 עבור איש־המערב המשכיל, תופסת מקום מרכזי במחשבתי, שכן היא מיוחדת במינה בשלבה יחדיו את הנושאים המדיניים והחברתיים העיקריים של המאה. כסופר יוצר אינני חדל מלהגות בהיסטוריה האפית המופלאה

שלה, ואינני חדל מלקוות שאמצא דרך לכתוב עליה.

ב. דומני שביקרתי בישראל תריסר פעמים או יותר מאז באתי אליה בראשונה ב־1955. כעת אני משתדל לעשות בה זמן־מה בכל שנה. בראשונה היתה תפיסתי רומנטית מאד ולוקה במידע כמו כל תייר יהודי. מן הרגע הראשון התאהבתי בארץ ורגש זה העמיק עם כל ביקור נוסף. במרוצת השנים התחלתי להבין במעורפל את מציאותה הסבוכה, התמחותי יותר בשפה, ובאותה מידה גדל אצלי יחס הכבוד להשגיה ונהרבה בלבי הבטחון לעתידה, על אף כל בעיותיה הקודרות.

זוהי גישה מציאותית וחיובית יותר ויותר, שאני מייחס אותה בפשטות לעובדה שעם כל ביקור נוסף היטבתי להכיר את העם ואת הארץ ובכל פעם ראיתי שינוי לטובה, חומרי ונפשי. אמת, ישנן ירידות, אבל בדרך כלל העקומה עולה למעלה. בני הצעיר, שנטל חופשה של שנה מבית־הספר למשפטים של אוניברסיטת קולומביה כדי להתבסס ללמודי התלמוד בירושלים, מודיע לי לשמחתי, שלדעתו מתמדת מגמת־עליה זו.

ג. לא נביא אני ולא בן־נביא. כמי שעדיין יודע מעט מאד על הנושא כולו, נראה לי כי העתיד (לפני ימות המשיח) נושא בחובו יחס הדוק בין העם היהודי ובין המדינה היהודית, כעין חזונו של אחד־העם. מאמין אני שעל אף כל הערפילים, בכדור הבדולח שלי, זכה אחד־העם בזיק של נבואה בהעלותו את התפישה של ארץ־ישראל כמרכז רוחני.

אלי ויזל:

תפילה – חלום – אתגר

אלי ויזל (1928), סופר ועתונאי אמריקני־יהודי, יליד סיגט, רומניה. כילד עבר את מוראות השואה ונותר בחיים יחיד מכל משפחתו. כמעט כל יצירתו עוסקת בשואה. ספרו „יהדות הדממה" הוקדש לסבלה של יהדות בריה"מ. מציב אתגר ל„שמאל החדש" האמריקני, בהרצאות ויכוחים פומביים.

שאלות פשוטות, יסודיות — איך ניגשים אליהן בלא להיפתות למליצות או להתנצלות? שתי הצורות האלה, שני הסגנונות האלה זרים לי במידה אחת. ועוד קושי: אינני אוהב לדבר על עצמי. אבל מן הצד האישי של השאלות האלה הן מחייבות אותי לדבר על עצמי.

הראשונה שאלה קלה. מתמיד — כלומר, מאז יש לשם זה משמעות אצלי — תופסת ישראל מקום מרכזי בחיי כאדם, כיהודי וכסופר. בילדותי היתה זו תפילה, בשחרותי — חלום, בבגרותי — אתגר. ישראל — כעין שגעון הממלא את הכל. אני מהרהר בה גם כאשר אני מהרהר בעניינים אחרים.

כאשר אני פותח את עתוני הבוקר אני מחפש קודם כל את החדשות מישראל. כאשר אני בוחן את תכונותיו של מועמד בבחירות אתלה את הצבעתי על־פי יחסו אל ישראל. ובכל זאת אני חי את חיי לא מחוץ לישראל, אלא רחוק מישראל. האמרו: פרדוקס? עוד פרדוקס בין פרדוקסים רבים.

בכתבי מצויה ישראל רק בעין מעשה־חושב דקיק עיטור בלתי־נראה יותר מנושא ישיר. שניים מ־15 יצירותי דנות בפרובלימטיקה הישראלית. בהרצאותי אני ממעט לדבר על כך, ועוד יותר בקורסים האוניברסיטאים שלי; ובכל זאת, לולא היתה ישראל קיימת, אולי לא הייתי כותב מאומה.

במה אסביר סתירות אלה? מדוע בוחרתי לחיות את ההוויה הישראלית שלא במישור היום־יומי? ומשבחרתי, מדוע צומחת לי מכך הרגשה של אי־נוחות? מודה אני, שאינני מסוגל להשיב על כך, על כל פנים לא במסגרת סימפוזיון פומבי: שאלה זו באמת אישית יותר מדי.

✶

תמורות בישראל? בודאי — יש תמורות. נזכר אני בביקורי הראשון: הארץ לא היתה עשירה כל כך, וגם לא ענייה כל כך. היא היתה צעירה יותר — וגם אני.

חוזר אני וקורא דברי — ועטי נעצר: עמדתי להביא דוגמאות, לעמוד על פרטים. היש לי זכות לכך? היש לי זכות להתערב בעניניה הפנימיים של ארץ, שהמציאות בה אינה נוגעת בי במישרין? היש לי זכות למתוח בקורת על הישראלים בשבתי מחוץ לישראל? רגיל אני לא לעשות כך. אני גוזר שתיקה על עצמי. זה המחיר שמשלם יהודי בעד ישיבתו בגולה.

ובכל זאת, ישראל שייכת לעם היהודי כולו, ומאוד הייתי רוצה להיות יכול להשתתף בוויכוחים הגדולים המסעירים את תושביה: קליטת עולי ברית־המועצות, היחסים עם הפלשתינים, התזוזות ימינה או שמאלה. ואינני מעז. הלא כל בעל־דברים יאמר לי: מה אתם מתערבים, יהודי־הגולה? לדעתי אין הצדק עמו — אבל לא לי להעיר לו זאת.

בעניין זה צריך האות לבוא מישראל. היא צריכה לעודד את הגולה להרצות משפטה דרך־זאורות, ולנקוט בעמדה בהתלהבות. ישראל והגולה, שני הקטבים של ההיסטוריה היהודית — אין זה צריך להיות על חשבון זה. להיפך, הם צריכים להיות זה במרכזו של זה. לא למעט בחיים היהודיים בגולה צריכה ישראל, אלא לשאוף להעשירם. האפשר? אינני יודע. רק זאת אני יודע: הדבר נחוץ. הדבר דחוף.

✶

אשר לעתיד, מהרהר אני בנסוח בוטה מפי אלבר קאמי: בימינו יש לאדם ברירה — להיות אופטימיסט שבוכה, או פסימיסט שצוחק. מהרהר אני ב־1967 — ולבי מתעצב. זוכר אני את 1973 — ואני צוחק.

ההיסטוריה שלנו מלמדת אותנו, על כל פנים, שהכל אפשר, לטוב ולרע. יודע אני: הנה אמרתי עוד סתירה. אבל בעיני יהודי האוהב את ישראל, המזדהה עם ייעודה, ובכל זאת אינו שותף יום יום עם בחרדותיה ובשמחותיה, אין דבר חשוב כחובה וכיכולת לשאת בנטל סתירותיה.

תפוס...

את ההזדמנות הבלתי חוזרת ליהנות ממחיר מוזל על עודפי ייצור של רהיטי „כל-גיל" ישירות בנגריית קיבוץ גבעת ברנר

בשבת 9.10.76, בשעות 9^{00}-16^{00}

באופן חד פעמי תוכלו לרכוש פריטי ריהוט בודדים מעודפי ייצור במחירי הנחה של עד 30%.

מציאות לדוגמה:

- מיטות נוער* צבעוניות החל מ־ —.320 ל"י
- ספריות מדפים מקסימות בצבעים החל מ־ —.300 ל"י
- מיטות נוער* דו קומתיות צבעוניות החל מ־ —.900 ל"י
- שולחן כתיבה לנוער — החל מ־ —.500 ל"י
- כסאות ישיבה לנוער עיבוד מיוחד בצבע —.98 ל"י

*לא כולל מזרון

ההצעות בתוקף עד גמר המלאי

- ארונות לחדרי נוער 2 דלתות בצבע —.800 ל"י
- ארונית לתקליטים, לבר, לספריה החל מ־ —.400 ל"י
- שולחנות אוכל החל מ־ —.1000 ל"י

ועוד פריטים רבים במחירים מפתיעים

המחירים אינם כוללים מ.ע.מ.

המחירים לאחר הנחה.

הזדמנות מיוחדת של מוצרי „בגלגל": [illegible]

הורים! זוהי ההזדמנות שלכם לרכוש רהיטי־„כל־גיל" הנודעים, ישירות בקיבוץ גבעת ברנר בשילוב טיול בוקר מהנה עם ילדיכם.

שוב פעם „לא" לז'נווה

מאת מתתיהו פלד

סירוב של ממשלת ישראל להליכה לז'נווה על פי הצעתה האחרונה של רוסיה, נותן מקום לאי הבנה, אחר שהדגש הוא על כך שישראל תהיה מוכנה להשתתף בועידה, רק אם תכונס בהרכבה המקורי — כלומר בלי משלחת אש"ף.

[illegible]

●

[illegible]

●

[illegible]

ראש עיריית חברון:

„ישוב יהודי בעיר יצדיק שיבת פליטים לירושלים ויפו"

תולה את קולר ההתפרעות וחילול הקודש במערת המכפלה ב„קבוצה קטנה של אנשי קרית ארבע, המתנהגים כאילו היו אדוני העיר"

מאת יוסף צוריאל

בארבעת ימי העוצר בחברון התהלך ראש העיר פאהד קואסמה כמי שהמפתח לסדר ושקט מצוי בידו. למושל הצבאי הבטיח כי הרוחות יירגעו ולתושבים רמז בגלוי־הדעת שפירסם בראשית השבוע, כי שורש הרע אינו בהם, כי אם במעטים מקרב תושבי קרית ארבע.

ראש עיריה פאהד קואסמה: „האירוע הראשון, קריעת הקוראן..."

[illegible]

„ההתפרצות לא נבלמה"

[illegible]

יהודים בחברון — „באופן פרטי"

[illegible]

הבטחה להרגעה — ופרסום כרוז

[illegible]

יעקב שרת

עיוורון דחברון

המדריכין לא דפק וחסרו גהונים ● הכחות לא נפרסו היו קטנטנים ● הכבו: „יהיה בסדר", ו„מה יכול כבר להיות?" ● — והיה כחול־יום־כיפור חטא, כלומר צד בכיה לדורות ● וגדול הכאב העמוקה הבדהה ● ולמסורת הידועה נוספה חוליה חדשה ● ובוודאי לא קטנה השמחה לאיד ● ואולי קצת לחיזוב קבר מיצה.

כי לא די להצביע על כחול על פני השטח ● השאלה היסודית היא היה סיכוי הדרך להפיג את הכתה ● והנה כאן ניווכח, רק אם נאבה להסתכל ● כי אין כבלהכות־הדת לכהן — וחברון היא סיכלן בארץ ישראל.

מה המסקנה? המסקנה היא שפה לא הצדק יכריע אלא הכוח ● מהי התבונה? התבונה היא לדעת תהומים וגבולות ומה אפשר ומה אי־אפשר לבלוע בלי להתפלם, בלי לשכוח ● (בכלל, חברון לא חברה, זיכרו זאת בני הכמים ● ירושלים, באר־שבע וים־המלח ערבים לכך עד קצה הימים) ● ומהו הכלל היכר? הכלל היכר אומר שבאין החלטה על סיפוח ● באין ידיעה ברורה שזהו זה, יהודה זה ישראל וחסל, ואין על זה ולא יהיה שום ויכוח ● לא הפוג תסיסה ולא תימנע התליקחות ● ויחזרו ה„תופעות" כחרוחים עלי הוס ● ואם לא סיפוח, בגלל נימוקים כבדי משקל עדיין ● אזי לא ייתכן שהמדיניות תצא מקריית־ארבע, ולא תיקבע בקריה בירושלים.

ואם עם ישראל מחזיק ממשלה פוסחת על סעיפים ● אל נפנה את הזעם בעיוורון כלפי שונאים מדבבים לא־נרפים ● אלא כלפי עצמנו, שאיננו מסוגלים להחליט: להתחיל או לנהוג? ולהתפקד סוף סוף כגוף ספר ויעיל ● יום בהיר אחד — אם כך זה יימשך — נאבד גם את יהודה גם את הגליל.

בוא לבית „סולב" במוצאי שבת

אולמי התצוגה והמכירה של „סולב" ברח' פרישמן 50 (פינת דיזנגוף) תל־אביב, יהיו פתוחים במוצ"ש משעה 6.30 עד 9.00 בערב.

עקב הביקוש הרב אנו ממשיכים את מבצע ההנחות 15% על ארונות קיר „סולב"

רימון 1100.- ל"י
כסא 350.- ל"י

אשור 20 (מיני מירר) 1200.- ל"י
כסא מירר 440.- ל"י

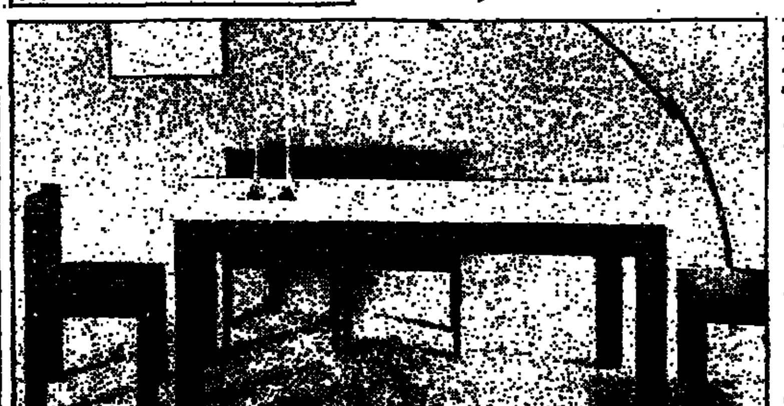
סיני 14 2000.- ל"י
סיני 17 2600.- ל"י
כסא סיני 510.- ל"י
*

פינות אוכל סולב בכל מחיר

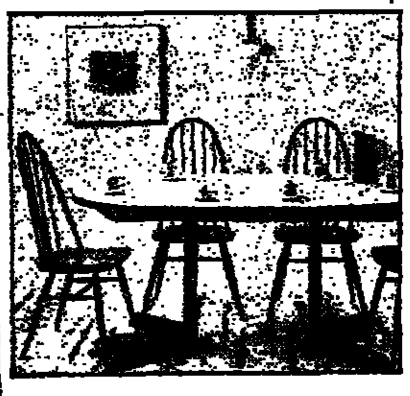
אובלי 2270.- ל"י
אליזבט עגול 1900.- ל"י (עם הגדלה אחת)
כסא אליזבט 400.- ל"י

מתוך המגוון העצום של פינות אוכל „סולב" אנו מציגים ארבעה בתחומי מחירים שונים. הכנס לאולמי התצוגה של „סולב", או לאחת מחנויות הרהיטים המובחרות בארץ ובחר לך את הפינה המתאימה לטעמך ולתקציבך. כל פינות „סולב" עשויות מעץ אשור משובח ומאופיינות בגימור מושלם.

סולב — מפעלי רהיטים ועץ של סולל בונה

אולמי תצוגה ומכירה:
"רהיטי סולב" תל־אביב: אבן גבירול 14, טלפון 8—264247;
"רהיטי סולב" תל־אביב: פרישמן 50, טלפון 4—246183,
"רהיטי סולב" חיפה: בנין סולל בונה, רח' יבנה 2, טלפון 8—668147.

הבקעה קוראת גם לכם!

מושב שיתופי חמרה - הר"ת

נמשך שלב קליטה נוסף

■

במקום בית ספר עד כתה ה' (כולל)

לפנות למושב שיתופי חמרה — הר"ת, ד.נ. בקעת הירדן.

هكذا من الاصل

דב גולדשטין

ראיון השבוע עם ח״כ יצחק נבון, יו״ר ועדת חוץ ובטחון בכנסת

בהדרדרות בחברון אשמה גם הממשלה, שגילתה חולשה ורפיון
איבדה מאמינותה וסמכותה נתכרסמה על־ידי הציבור

„מי שמתרועע עם מלכים, נאה לו לשוחח עם ב־ריות פשוטות?״ — סונטים ידידים של הח״כ יצחק נבון, יו״ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, שנפגש השבוע עם מלך ספרד, חואן קרלוס.

— איך זה קרה, ח״כ נבון? מה פתאום מזמין אותך המלך קרלוס לפגישה?

ובכן, יש לזה היסטוריה קצרה. אבל קודם אני מבקש להגיד, ש־היתה זו שיחה פרטית, שפירסומה העניק לה ממדים וציפיות, ש־אינם תואמים את המציאות. עמ־דתי בראש משלחת הכנסת ל־ועידה הבין־פרלמנטארית ה־63, שנתוועדה הפעם במאדריד. היו במשלחת הח״כים בדר, רימלט, שוסל, מלמד וגב׳ אלמוזלינו — וכולם עשו עבודה מצויינת. רק אני, ראש המשלחת, ראית פעם ביש־מזל שכזה? בדרך לוועידה, נופל למשכב בציריך, עם חום גבוה, שוכב במלון ואינני מגיע לפתיחת הוועידה.

בינתיים עורך המלך קרלוס קבלת־פנים חגיגית לחברי הפר־למנטים, כנאה לארץ המחודשת את החיים הדמוקראטיים שלה. המלך ניגש אל נתנאל לורך, מז־כיר הכנסת, ושואל לשלומי. אף מבקש לדעת מה קרה ומדוע לא הגעתי. לורך מספר על מחלתי, המלך מפציר בו, כי מייד עם בואי לספרד תימסר על כך הו־דעה לארמון, כדי שיוכל לזמן אותי לפגישה עמו.

המלך יזם פגישה

— היו ביניכם קשרים קוד־מים?

אה, כן. זו ההיסטוריה הקצרה. לפני כשנתיים נסעתי לספרד, ב־קשר למחקר על האינקוויזיציה הספרדית, שטרחתי אז בהכנתו. נפגשתי עם יהודים וגויים רבים. קרלוס היה אז רק נסיך, בימי שלטונו של פרנקו. אחד הגוים, ידידו של קרלוס, סידר בינינו פגישה. הנסיך קיבלני בביתו ל־שיחה ארוכה. הייתי הישראלי ה־ראשון שהוא פגש בחייו. דיברנו, כמובן, ספרדית. הוא התעניין מאוד במחקרי ובתרבותם, לשונם, מנהגם וגורלם של יהודי ספרד, בישראל ובעולם כולו. כן גילה ענין רב ביחסים בין היהדות הנ־צרות בתקופה המודרנית. לא פסחנו גם על הנושאים הפולי־טיים. תשומת־הלב של הנסיך היתה מרותקת אל יחסי ישראל־ערב. שוחחנו גם על היחסים, או נכון יותר העדר־היחסים, בין ישראל לספרד. השארתי לקרלוס כמה תקליטים של רומנסות ספ־רדיות. התרשם — והודה.

כאשר יצאתי לפני זמן קצר לוועידה במאדריד, לא תיכננתי פגישה עם המלך קרלוס ולא היה בדעתי ליזום היוועדות אתו. או־לם עם בואי למאדריד מסר לי מר לורך את בקשתו של המלך, הקשר נוצר והפגישה התקיימה. לא הייתי רוצה שהיא תוליד אשליות־שווא על תוצאות קרו־בות ביחסי ישראל־ספרד. לא לכך נועדה השיחה. אבל אני יכול לומר, כי יחסו של המלך, הן ליהודים והן למדינת ישראל, הוא אוהד ביותר.

עדיין לא יחסים

— איזה משקל יש ליחסו של קרלוס לישראל, על רקע משקלו בשלטון החדש, המתהווה ב־ספרד?

קרלוס הוא בהחלט מלך ש־מולך, עם סמכות שלטונית ממשית. הוא ממנה ומפטר שרים. עתה זה החליף את סגן ראש הממשלה. המלך מכין את ספרד לבחירות דמוקראטיות ראשונות, לאחר תקופה ארוכה של משטר בלתי־דמוקראטי — עד סוף שנת 1977. קרלוס הוא מלך בעל ב־סיות והשקפות ליברליות מוב־הקות, והוא רוצה להפוך את ספרד לארץ דמוקראטית וליבר־לית. לעתים הוא מפקיע מעצמו סמכויות, הנתונות לו על־פי ה־חוקה — כהוכחה לליברליות. ל־אחרונה הודיע לאפיפיור, כי הוא מוותר מרצונו על סמכותו למנות את הבישופים בספרד — ומחזיר אותה לכס הקודש.

— האם שיחתכם האחרונה תר־מה לקידום הנורמליזאציה ביחסי ספרד־ישראל ולכינון קשרים דיפ־לומאטיים?

לפני חודשים אחדים הודיעה ספרד, כי יש בדעתה לחדש את היחסים עם שלוש ארצות — מכ־סיקו, ישראל וברית המועצות. עד כה לא עשתה כן עם אף אחת מן השלוש. אני יכול להביע תקווה, שפגישתנו תרמה, בטווח הרחוק יותר, להידוק יחסי ישראל־ספרד.

— בין כה וכה ייקבע גורלנו על פי מה שמתרחש בחברון, יותר מאשר על פי השאלה אם ספרד תאיר לנו פניה. האם עיצבת ל־עצמך גירסא משלך על ארועי ה־ימים האחרונים בחברון?

לא פוגרום בחברון

הגעתי הביתה רק בערב יום־הכיפורים ועל ארועי חברון המצ־ערים נודע לי רק מן העתונים ו־מדיוני ישיבת החוץ והבטחון ב־נושא זה ביום ג׳ השבוע. איני יכול, איפוא, לקבוע עובדות מו־צקות, מלבד האמירה הכללית, ש־יש לתפוס את המתפרעים ואת ה־אשמים במעשי הבריונות ולהעמי־דם לדין. אבל אגיד כמה דברים עקרוניים בעניין: המראה של אותיות פורחות וגווילים שנשרפו הרתיחתו — הוא מראה מקומם, מזעזע...

— כיצד, לדעתך, משפיעים ה־מאורעות בחברון מתעוקת־הלב הקשה, שמקורה בפרעות תרפ״ט בחברון? האם אין התעוקה ה־זאת מניעה את אנשי קרית־ארבע לנסות ולהוכיח שוב ושוב, כי ה־מציאות בחברון השתנתה באופן יסודי וכי תחת שלטונה של יש־ראל יעשו שם היהודים כל שחפ־צים לעשות, בלי להיות כפופים להסכמתם של הערבים, או נתו־נים לסכנה של פוגרומים?

למה שקרה בחברון לא הייתי קורא פוגרום ולא פרעות. אנחנו נוטים לעתים להפריז באסוסיא־ציות הרגשיות שלנו ולגזור מ־עניין אחד לעניין שני, מתקופה אחת לרעותה. בתרפ״ט ישב ב־חברון מיעוט קטן של יהודים, מחוסר־מגן, שהותקף, נשדד ונט־בח. עתה נמצאת חברון תחת של־טון ישראלי, תחת מימשל צבאי. אין כל דמיון בין המצבים ואף לא בין הארועים. אנו נוטלים מ ל י ם, מנתקים אותן מהקשרן ה־ממשי ומטעים את עצמנו על־ידי השימוש בהן.

פועלים בניגוד לעמדתם

צר לי להגיד, שכשם שמלחמת לבנון חיסלה, בדעת הקהל העול־מית, את הטענה האש״פית בדבר כינון מדינה חילונית־דמוקראטית, שבה יחיו בשלום יהודים, נוצרים ומוסלמים — להבדיל אלף הב־דלות — הולכת ומתנפצת לנגד עינינו, בחברון, הטענה היהודית, כי יהודים וערבים יכולים לחיות יחד במדינה אחת, תחת שלטונה של ישראל. וכל ארוע נוסף ב־חברון מוסיף עוד רסיסים כואבים.

נאמני ארץ ישראל השלמה פו־עלים בחברון בניגוד גמור לעמ־דתם הפוליטית, כאילו ביקשו, ב־מו־ידיהם, לנתץ את יסודות דר־כם הפוליטית. קשה, קשה להבין אותם: מה חשוב יותר בעיניהם, להתפלל בבית־הכנסת „אברהם אבינו״, או לוותר על זה, בשלב הנוכחי, ולנהוג כך שאפשר יהיה לבסס את הטענה, שערבים ויהו־דים יכולים לחיות יחד, זה בצד זה, תחת שלטונה של ישראל?! מה עדיף בעיניהם, איזה סיפוק רגעי, שעלה בידיהם להפר הוראה של המימשל, או להתגרות בער־בים — או הקניית התחושה, ש־אפשר שיהודים וערבים יחיו זה בצד זה, ללא מלחמות־דת? ה־הישג המיידי, הרגעי, של כניסה לאתר, האסור בכניסה לפי צו ה־מימשל — נראה מגוחך, בלתי נתפש על פי ההגיון, בהשוואה לתוצאות השליליות של המאבק הזה, אפילו לעניינם הפוליטי של אנשי ארץ־ישראל השלמה ו„גוש אמונים״.

— כיונה בעלת מוניטין, מדוע אתה כל־כך חרד לביצור מעמדם של אנשי ארץ ישראל השלמה ו־לטעויות שהם עושים, בפוגעם ב־משנתם הפוליטית?

מפני שהויכוח הרי אינו נטוש בין ישראלים בעלי אמונה כזאת או אחרת, משנה פוליטית ניצית או יונית. גם היונים המובהקות אינן מוכנות לוותר ולסגת סתם כך, ללא תמורה מדינית הולמת ובלא להבטיח שלום במזרח־התי־כון. כתוצאה ממה שמתרחש ב־חברון אנחנו מצטיירים בעולם ב־אופן קשה מאוד. זהו נזק מדיני, שקשה לתאר את חומרתו. השא־לה, שאנחנו נתבעים בה, מי הת־חיל בחברון ומי גמר, מי התגרה ראשון ומי שני, האם קודם יהודים רמסו ספרי קוראן או הקדימום ערבים, שפגעו בספרי תורה קדו־שים ובכלי־קודש, אינה מעניינת את העולם. אין הוא פנוי לדון בה. מנסיוננו במלחמות־דת הוא יודע, כי חזקה על כל צד שיטיח את האשמה המוסרית בזולתו ויזקה את עצמו. ההתפרעויות, העוצר, ה־התנגשות על רקע דתי — היא הכובשת את העולם. היא המשמ־שת אפילו למדינות ולזרמים פו־ליטיים, שאינם נמנים עם עויניה של ישראל דווקא, שערבים ויהו־דים אינם יכולים לחיות זה בצד זה, תחת שלטון ישראל, וכי רק יציאתה של ישראל מן הערים ו־הכפרים והשטחים הערביים, תוכל לפתור את הבעיה.

אסור היה לנו, ל כ ו ל נ ו, יונים וניצים, חסידי ארץ־ישראל השל־מה והמוכנים לנסיגות תמורת שלום — להידרדר למצב הזה.

בכך גרמו הקיצוניים להפקעת העניין מן המעגל הערבי, שסכ־סוכו עם ישראל הוא על רקע פוליטי בעיקרו, אל המעגל המו־סלמי, שהוא הרבה יותר רחב ו־עמוס רגשות מן העולם הערבי — ולא תמיד הוא שרוי בסכסוך פו־ליטי עם ישראל. לא אוכל להיכנס כאן לפרטים, אלא על דרך ה־רמז: יש בין ישראל לבין מדינות מוסלמיות ואישים מוסלמיים יח־סים ברמות שונות. בכלל אלה ישנם גורמים רבי־כוח פוליטי ו־כלכלי. יש לישראל עניין מן ה־שורה הראשונה להתמיד ביחסים אלה ולהרחיק את המדינות ואת האישים המוסלמיים מן הסכסוך המזרח־תיכוני, בין ישראל לשכ־ניה הערבים. מלחמת דת עושה ב־שרותם של הערבים, המנסים כל הזמן להכניס את כל העולם ה־מוסלמי לתוך מעורבות לצדם ב־סכסוך המזרח־תיכוני. מלחמת־דת עלולה לאלץ מדינות מוסלמיות ואישים מוסלמים לנקוט עמדות מפורשות נגדנו, אפילו אם מבחי־נה פוליטית יש להם עניין הפוך. וזה יכול לדרדר את יחסינו עמם באופן מסוכן ופוגע מאוד.

— אתה חולק על זכותם של יהודים, כאשר חברון נמצאת תחת שלטון ישראלי, להתפלל בבתי־כנסת יהודיים שם, דוגמת „אב־רהם אבינו״?

כאשר הממשלה אינה שולטת — מוכרחה לבוא הדרדרות ● הממשלה הבטיחה לחזק ולבסס את קרית־ארבע ולהוריד את מתנחלי קדום ממקומם — ובשני המקרים עליה לעמוד בדיבורה ● אני נגד „סיפוחים זוחלים״ במערת המכפלה ● מלחמת לבנון חיסלה את הטענה האש״פית בדבר מדינה חילונית־דמוקראטית, שבה יחיו יהודים, מוסלמים ונוצרים בשלום ולהבדיל אלף הבדלות — המאורעות בחברון מנפצים את הטענה היהודית, שערבים ויהודים יכולים לחיות זה בצד זה, תחת שלטון ישראלי ● ארועי חברון הסבו לנו נזק רב ברחבי העולם והם עלולים לאלץ מדינות מוסלמיות ואישים מוסלמיים, שיש לנו עניין להתמיד בקשרים עמם, לנקוט עמדות נגדנו ● כך נתאפשרה פגישתי עם מלך ספרד, חואן קרלוס ● חבר בממשלת רבין יכול להתמודד עמו על ראשות הממשלה ואין בכך ביטוי של חוסר לויאליות כלפי ראש הממשלה

לא. אינני חולק כלל על הזכות הזאת, לא בחברון ולא בשום מקום אחר ביהודה ובשומרון. יותר מזה: אף אינני חולק על זכותנו ההיסטו־רית על עבר־הירדן, שבה שולט עתה חוסיין ואיני מערער על זכות היסטורית זו. אבל ישנם שיקולים פוליטיים מכריעים, שבגללם אין מדינה ממצה את זכויותיה, מ־פני שהנזק הצפוי לה מהנסיון ל־ממש את הזכויות, עולה לאין־ערוך על התועלת, שהיא יכולה להפיק. וכך יוצרת לה מדינה ו־חברה סדרי עדיפויות, היפים ל־שעתם, ועל פיהם היא מכלכלת את ענייניה.

מערכה פוליטית חדשה

אני צופה שלאחר תום מערכת הבחירות לנשיאות ארצות הברית, תיפתח מערכת פוליטית חדשה, בנסיון ליישב את הסכסוך במזרח־התיכון. אינני אופטימי לגבי סי־כויי המהלכים הפוליטיים. צפויה לנו התמודדות קשה ביותר, גם עם אויבים, גם עם ידידים. אבל באחת — אין כלל ספק ולא יכול להיות ספק: בכל משא ומתן ש־נצטרך לנהל, כאשר בשטחים ש־תחת שלטוננו לוהטות הרוחות ו־מתנהלת שם, חלילה, מלחמת־דת ואנו נאלצים להטיל עוצר ולפזר הפגנות בירויות — יהיה מעמדנו במשא־ומתן חלש ופגיע ונהיה חשופים למסע־לחצים כבד.

— גם הערבים מבינים זאת, ולכן, כדי להחליש אותנו במשא־ומתן, הם ילהיטו את האווירה ב־שטחים ויחוללו מהומות בלאו־הכי...

מובן, אינני טוען, כי הכל תלוי רק בנו ואיני סבור, כי עלינו ל־וותר על כל הזכויות שלנו, כדי לקנות שקט במחיר בלתי נסבל. אבל במידה שהדבר תלוי בנו, עלינו להעדיף את השיקול הלאומי על פני רגשות ותחושות ולעמוד בנטל של ויתורים, שאינם נוחים לנו.

— כיצד, לדעתך, השפיעו ה־מאורעות בחברון מהתנגדותם של אנשי קרית־ארבע למעצרו של ה־רב לוינגר, מן המשא־ומתן ה־מייגע שנאלצו לנהל עמו, שייאות להסגיר את עצמו, ומביטויים שו־נים של חולשת השלטון בהשלטת מרותו, הן על יהודים והן על ער־בים?

התנגדותם של אנשי „גוש אמו־נים״ לחיילי צה״ל במדים, הבאים למלא את הפקודות שבידיהם ואת המשימות שהוטלו עליהם — זו אחת התופעות הקשות והבלתי נסבלות בהווי החיים שלנו. היא גורמת פיחות ביוקרתו של צה״ל ובכבודו בעיני הערבים, מחלישה את סמכותו ופוגעת באמינותו. אבל תהיה זו טעות להטיל את האשמה רק על כתפיהם של אנשי „גוש אמונים״. הממשלה, לצערי, נהגה בחולשה, ברפיון, בדרכים המשתמעות לשתי פנים והמתפר־שות בדרכים סותרות — בדיוק כשם שנהגה בפרשת קדום, לפני ההידרדרות בחברון. הממשלה חיי־בת לעמוד על סמכותה ולקיים את הבטחותיה, ללא סטיות. הבטיחה והתחייבה לפתח את קרית־ארבע — עליה לעשות כן, כל עוד לא חייבו שיקולים אחרים לשנות את ההחלטה. התחייבה לחזק את ה־קריה, לבסס את התעשיה ולהר־חיבה, להפוך אותה ליישוב־של־קבע. — וכך היה עליה לנהוג. ה־הפך מזה — ושוב כביטוי של רפיון ומשמעות כפולה, בלתי־ברורה — בעניין קדום: הממש־לה החליטה, שבקדום לא יקום ישוב — היה עליה להוריד משם את המתנחלים ללא היסוס, מ י י ד בדרכים העומדות לרשותה.

סמכות הממשלה נתכרסמה

כאשר הממשלה מוותרת על סמכותה במקרה אחד — העניי־נים נעקרים מידיה. לא היא, אלא הציבור, שההחלטה אינה נוחה לו או אינה נכונה בעיניו, הוא ה־מחליט מתי הוא יכול לכרסם סמכותה ולהרחיב את הבקיע... וכל ציבור — לפי עניינו: הביטוי לכרסום סמכות הממשלה הוא בהתנגדות לצו מעצר מטעם הרשות המוסמכת; הלעגה על צווי־ריתוק בעת שביתה בלתי־חוקית; בעניין בניה בלתי־חוקית, או השתמטות מתשלום מסים כחוק בכל דרך אחרת. משנפרצה הג־דרת — ינצל הציבור הזדמנויות שונות להוכית את אוזלת־ידה של הממשלה.

א״ב׳ של מימשל תקין הוא שהציבור יודע, שהממשלה עומדת מאחורי החלטותיה, והצטברו בידיו פרקי־נסיון, המוכיחים זאת מעבר לכל ספק. איתנות כזאת של המימשל אינה נדרשת רק לממשלה עצמה, או למפלגה הראשית שלה, אלא הציבור הרחב זקוק לה. הוא מוכרח להיות בהרגשה של אוטוריטה.

סמכות זו של הממשלה נתרסקה מאוד — וזה מדאיג אותי באופן חמור. הממשלה אינה יכולה לבחור לעצמה היכן היא עוצרת את ההתכרסמות. כאשר הממשלה אינה שולטת — ישנה הידרדרות קשה. ומה שמתרחש בחברון הוא חלק מתמונה עצובה זו.

— איך צריכים, לדעתך, להיראות חיי החיים המשותפים בחברון בין היהודים והערבים?

ספק אם ניתן לנתק את החיים בקרית־ארבע ובחברון מן הנעשה בגדה ומכל המכלול הפוליטי של המזרח־התיכון. אבל הכרחי הוא לעשות מאמץ מקסימאלי כדי להגיע להסכמים במישור הדתי בין ראשי שתי הדתות. בידי ראשי הדתות לא יאבד הנושא את היבטו הפוליטי שלו, אך ניתוקו מן המימשל עשוי לרכך את הניגודים ולסלול דרך להפגת המתיחות. לפעול בדרכי־נועם, תוך נכונות לויתורים הדדיים ובשום אופן לא בדרך של סיפוחים זוחלים בחצר מערת המכפלה. עוד חצי חדר במערה, עוד שעת־תפילה ליהודים ופחות שעה למוסלמים — לא זה העניין, שראוי להיאבק עליו עתה.

לא בתוך חברון

הממשלה החליטה, שלא תהיה התיישבות יהודית בתוך חברון עצמה, אלא רק בקרית־ארבע, כיישוב נפרד מן העיר הערבית ומן הישוב הערבי — ובכך יש להסתפק עתה. אינני רואה כאפשרות ריאלית שיהודים וערבים יחיו יחדיו בתוך חברון, כישוב מעורב. שני הישובים מוכרחים לחיות זה בצד זה, כאשר אינטרסים כלכליים ויחסי שכנות אנושיים, בלי כל התגרות הדדית משום צד, ידרך הופכים את החיים לאפשריים. גם כך אין לצפות לחיים אידיליים. גם בירושלים, שנתחברה לעיר אחת, אין חיים אידיליים ואין כל מקום לאשליה, שחוץ... בחברון תשרור אידיליה.

גם אם זה לעתים מקור ל־חולשה — כמו רצוננו התמידי בשלום — עלינו לומר, כי לנו, יותר מאשר לערבים, יש עניין בשמירת השקט בחברון ובכל מקום אחר, כאינטרס לאומי עליון שלנו. ... מורות אינטרס לאומי מסוג זה ... נתבעים לשלם בויתורים — אין לנו ברירה אלא לשלם.

— כיו״ר ועדה בכירה במעמד, האם אתה גורם מעורבות־יתר של ועדות הכנסת בחקירת כשרותם והתאמתם של מועמדים למשרות בכירות בשירות הממשלתי, כמו ...רורים, מנכ״לים, נגיד בנק ישראל?

לא. אינני חסיד של שיטה המקובלת כל־כך בארצות הברית. ועדות הכנסת, כולל זו, שאני ...מד בראשה, מורכבות מנציגים של מפלגות פוליטיות. אין ... הדבר, שכל מינוי בכיר פטור ... משיקולים פוליטיים, אבל ... סמכות לוועדות הכנסת לבחון כשירותם של מועמדים למשרות בכירות, תגרום לכך שכל ... במקום לדאוג לכך שהמועמד ... כשיר לכהונתו ושיקול זה ... בראש סולם־העדיפויות — ...

(סוף בעמוד 43)